http://www.dhammadownload.com

၇၀၀၀

သာမဏေကျော်စာစဉ် (၁)

ပဲခူးမြို့ သာမဏေကျော်ပရိယတ္တိစာသင်တိုက်

ပဓာနနာယကဆရာတော်

သာမဏေကျော်, သက္ကျသီဟဓမ္မာစရိယ, စေတိယင်္ဂဏဓမ္မစရိယ

သဒ္ဓမ္မပါလဓမ္မာစရိယ, အစိုးရဓမ္မာစရိယ, B.A (Myanmar) Q

အရှင်ဝိစက္ခဏာဘိဝံသ

၏

ပထမဆင့် သဒ္ဒါ သင်္ဂြိုဟ် အဖြေ

ပထမဆင့် သဒ္ဒါ သင်္ဂြိုဟ် အဖြေ ❀ အရှင်ဝိစက္ခဏာဘိဝံသ

ဤကျမ်း၌

* နှစ်ပေါင်း (၃၀)ကျော် မန္တလေး ပရိယတ္တိအသင်းထုတ် သဒ္ဒါ-သင်္ဂြိုဟ် ပုစ္ဆာများ ပါဝင်သည်။
* ထိုပုစ္ဆာများ၏ အဖြေများကို ဆရာစုံဝါဒ တင်ပြထားသည်။
* ကျမ်းပေါင်း (၆၀)ကျော် ကိုးကားပြထားသည်။
* ခက်ဆစ်အဓိပ္ပါယ်များဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသည်။
* ထိုကျဉ်း လိုရင်း တိကျပြတ်သားစွာ ရှင်းပြထားသည်။

ထို့ကြောင့် -

ဤကျမ်းစာသည် သဒ္ဒါ-သင်္ဂြိုဟ် အခြေခံရှုရန်နှင့် ဆိုင်ရာစာမေးပွဲများ အောင်မြင်ရန် တာဝန်ယူသည်။ စာချ/စာသင် အရှင်မြတ်တို့ လက်ဝယ်ထားရှိသင့်သော စာအုပ်တစ်အုပ် ဖြစ်ပါသည်။

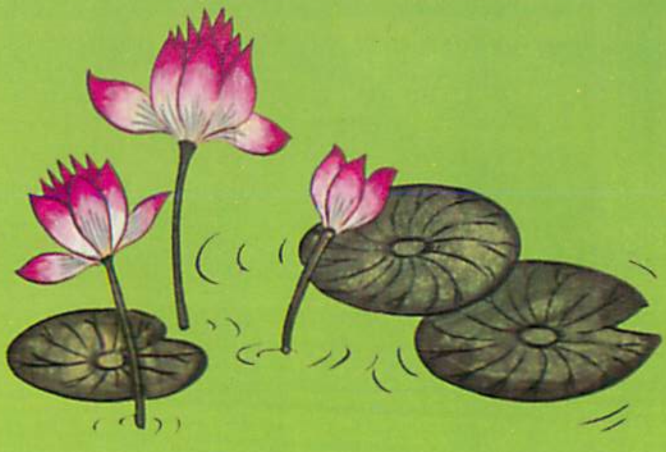

http://www.dhammadownload.com

2000

သာမဏေကျော်စာစဉ် (၁)

ပဲခူးမြို့ သာမဏေကျော်ပရိယတ္တိစာသင်တိုက်

ပဓာနနာယကဆရာတော်

သာမဏေကျော်၊ သကျသီဟဓမ္မာစရိယ၊ စေတိယင်္ဂဏဓမ္မစရိယ

သဒ္ဓမ္မပါလဓမ္မာစရိယ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ B.A (Myanmar) Q

အရှင်ဝိစိတ္တာဘိဝံသ

၏

ပထမဆင့်

သဒ္ဒါ သင်္ဂြိုဟ် အဖြေ

http://www.dhammadownload.com

သာမဏေကျော်စာစဉ် (၁)

ပဲခူးမြို့ သာမဏေကျော်ပရိယတ္တိစာသင်တိုက်

ပဓာနနာယကဆရာတော်

သာမဏေကျော်, သကျသီဟဓမ္မာစရိယ, စေတိယင်္ဂဏဓမ္မာစရိယ

သဒ္ဓမ္မပါလဓမ္မာစရိယ, အစိုးရဓမ္မာစရိယ, B.A (Myanmar) Q

အရှင်ဝိစက္ခဏာဘိဝံသ

၏

ပထမဆင့်

သဒ္ဒါ သင်္ဂြိုဟ် အဖြေ

http://www.dhammadownload.com

ဤကျမ်း၌

* နှစ်ပေါင်း (၄၀)ကျော် မန္တလေး ပရိယတ္တိအသင်းထုတ် သဒ္ဒါ-သင်္ဂြိုဟ် ပုစ္ဆာများ ပါဝင်သည်။
* ထိုပုစ္ဆာများ၏ အဖြေများကို ဆရာစုံဝါဒ တင်ပြထားသည်။
* ကျမ်းပေါင်း (၆၀)ကျော် ကိုးကားပြထားသည်။
* ခက်ဆစ်အဓိပ္ပါယ်များဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသည်။
* ထိုကျဉ်း လိုရင်း ထိကျပြတ်သားစွာ ရှင်းပြထားသည်။

ထိုကြောင့် -

ဤကျမ်းစာသည် သဒ္ဒါ-သင်္ဂြိုဟ် အခြေခံရရန်နှင့် ဆိုင်ရာစာမေးပွဲများ အောင်မြင်ရန် တာဝန်ယူသည်။ စာချ/စာသင် အရှင်မြတ်တို့ လက်ဝယ်ထားရှိသင့်သော စာအုပ်တစ်အုပ် ဖြစ်ပါသည်။

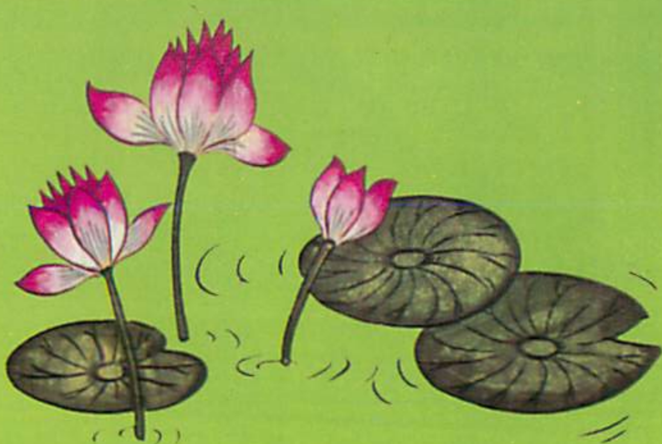

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

ပဲခူးမြို့ သာမဏေကျော်ပရိယတ္တိစာသင်တိုက်

ပဓာနနာယကဆရာတော်

အရှင်ဝိစိတ္တာလင်္ကာရာဘိဝံသ

သ,စ,သ,အ မွှော်စရိယ၊ B.A (Myanmar) Q

၏

ပထမဆင့်
သဒ္ဒါ သင်္ဂြိုဟ် အဖြေ

(၁၃၁၆- ခုနှစ်မှ ၁၃၆၃- ခုနှစ်အထိ
မန္တလေးမြို့ ပရိယတ္တိသာသနဟိတအသင်းထုတ်
သဒ္ဒါ,သင်္ဂြိုဟ် မေးခွန်းတို့ကို အဖြေများဖြင့် တန်ဆာဆင်လျက်
ဆရာလွတ်သွားနိုင်သည့်အထိ စီမံထားပါသည်)

သာသနာ- ၂၅၄၆၊
ကောဇာ- ၁၃၆၄၊ ခရစ် -၂၀၀၂

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

သန္ဓိကဏ္ဍ

အစုဒ်ရှာ ... စာမျက်နှာ

အကရမ္မသတေ ၃၁၈
အကွတ ၁၉၉
အက္ကောန္တိမံ အဝဓိ မံ ၇၀
အက္ကန္တိ ၁၆၂
အစ္ဆရိယ ၂၀၄
အဋ္ဌတင္ကေ .... ၁၇၊ ၆၃
အဇိနီမံ အဟာသိမေ ၃၀၇
အဏ္ဍောဂါဟေတွာ ၁၁၆-၇
အညာသိကောဏ္ဍညောတွေဝ ၃၉
အဒိန္နပုဗ္ဗကောတွေဝ ၃၄၉
အဒ္ဓါနံ ၂၅၆
အဒ္ဓမိဒံ ၂၃၃
အနတ္တတော .... ၂၃၊ ၉၅
အနဘာဝံကတာ ၆
အနစ္ဆရိယာ ၁၂
အနဝယော ၁၃၃
အနုလိကွေ ၂၉၆
အနိက္ကသာဝေါ ၂၃၃
အနိန္တိတွာ ၃၂၀
အနုတ္တရံ ၂၈၃-၄
အနုဋ္ဌိတေသု ၃၄၅
အနုမ္မတေန ၁၈၃
အပ္ပေကစ္စေ .... ၃၆၊ ၅၃
အပ္ပေါသုက္ကတာယ ၁၀၉
အရိယာ ၂၀၁
အဝိဇ္ဇာယတွေဝ ၃၉
အဿာဒံ ၁၆၉
အာနေဥပ္ပတ္တေ ၁၉၉
ဣဏ္ဌာဂါရေ ၃၂၂
ဣဋ္ဌိ ၁၃၅
ဣဒပ္ပစ္စယတာ ၆၅
ဥဒ္ဒါနေနုပ္ပမာဒေန ၂၃၃
ဥဂ္ဂေါ ၃၉
ဥပါဒိ ၂၆၀
ဥနောဒရောသိ ၃၄၃
ဧကာယနော ၃၂၀
ဧထ ၆၃
ဧဝမသာယံ ၂၂၉
ဧသာဒီယော ၂၈၀
ဧဟိ ၃၁၁
ဩဒဟထ ၄၀
ဩလမ္ဗိ ၃၂၀
ကတိပါဟစ္စယေန ၃၀၉
ကမ္မဋ္ဌာမနုဘောတိ ၁၆၅
ကံသိတွံ ၆၅
ကာမမဏ္ဍာဝသတိ ၁၈၂
ကိန္တာယံ ၆၈
ကိမ္ပိမာယံ ၈၅
ကုသိတံ ၂၄၅
ခုဒ္ဒကဗျာ ၌ ခုဒ္ဒာ ၃၀၃
ခေါဋ္ဌ ၇၃
ဂိရိဗ္ဗဇံ ၁၅
စက္ကံဝ ၂၉၁
စင်္ကောဇ္ဇ ၁၂၀
ဇမ္ဗုဒီပေ ၁၈၈
ဆဗ္ဗဏ္ဏ ၃၃၂
တာဒဟုပေါသထေ ၂၀၆
တယိဒံ ၂၀၈
တသ္မာတ် ၁၃၃
တွဋ္ဌ ၂၈၀
ထလဋ္ဌ ၁၉၉
ထုလ္လစ္စယဿ ၄၂-၃
ဒန္တာဟံ ၉၅
ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော ၁၄၉
ဒိဋ္ဌိနိဿာနကွန္တိယာ ၁၃၈-၉
ဒုက္ခမန္ဒေတိ ၂၄၃
ဒုဋ္ဌလ္လံ ၂၀၈
ဒုတိယ ၉၅
ဒုသီလော ၂၈၇
ဒုဗ္ဗော ၃၄၉
ဓမ္မစက္ကုံ ဥဒပါဒိ ၃၃
နဝမျှါဟံ ၂၃၃

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

နာဂေါ ၂၈၇
နိဂြောဓမိတဗ္ဗံ ၈၇
နိဂြောဓမှာဝုသော ၃၂၀
နိပ္ဖတ္တိ ၃၁၅
နိဗ္ဗာန် ၂၈၃-၄
နိရယ ၁၉၉
နိရာသော ၁၃၃
နေရဉ္ဇရာယ .... ၁၊
နေသာဟံ ၂၁၂
ပဋ္ဋသ ၁၂၃
ပစ္စေကြာသတိ ၁၉၉
ပဋိသန္ဓိကြတော ၁၀၉
ပဏာမေတွာ ၉၅
ပဏိဟိတေန ၁၅၅
ပတ္တကလ္လ ၈၇
ပဌမယာမာတိက္ကန္တေ ၃၄၃
ပဒ္ဓံ ၂၈၁
ပဗ္ဗာဇေမိ ၈၇
ပဗ္ဗာဇေတွာ ၂၆၃
ပရက္ကမာ ၂၈၃-၄
ပရန္တပေါ၊ ပရိကြယ ၁၉၉
ပရိပွေါသေတိ ၁၇၅
ပရိယောဒါတေ ၁၈၀
ပရိယောသာနေ ၃၂၂
ပရိယာဒိန္နစိတ္တ ၂၀၄
ပရိနိဗ္ဗာယိ ၂၀၄
ပလ္လင် ၃၁၂
ပသေနဒိ ၈၉
ပါတုရဟောသိ ၆၀
ပါဒေါဒက် ၁၁၄
ပါယာသိ ၃၂၀
ပိဒဟာပေတွာ ၃၄၅
ပုထုဇ္ဇနော ၁၄၀
ပုဗ္ဗကျ ၉
ဗဟုဇ္ဇနော ၂၈၇
ဗျာကရောန္တိ ၉၇
မဋ္ဌကုဏ္ဍလီတွေဝ ၃၁၅
မံနသာကာသိ ၅၉
မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ၂၇၀
မျာယံ ၉၉
မောဟဇ္ဇာပဝိဒ္ဓသု ၂၇၀
မဟာရာဇ ၁၁၉
ယတဗ္ဗော ၆၉
ယဒိဒံက္ကာဒပ္ပဋ္ဋယတာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ... ၂၁
ယေနမိမေကေဒွော ၁၉၉
ယောဂက္ခေမံ ၂၈၃-၄
ရတ္တိ ၁၂၃
ရုက္ခံဝ ၂၁၂
လုဒ္ဒေါ ၂၀၄
ဝဋ္ဋကသာဝဿ ၂၇၃
ဝပယန္တိ .... ၂၄၊ ၅၂
ဝဝတ္ထပေတွာ ၃၁၅
ဝိညာဏဉ္စာယတန ၂၀၄
ဝိတိသာရေတွာ ၁၈၆
ဝိဝရန္တိ ၂၁၂
ဝုစ္စတိ ၁၇၁
ဝုဋ္ဌိဟေသာ ၂၃၁
ဝူပသမော ၁၉၁
ဝူပသမ္မတိ ၂၄၃
ဝေါဒက် ၈၇
ဝေါလောကေန္တော ၃၄၉
ဝေါလောကေသိ ၂၉
သဂါမေ ၂၈၇
သတဟံ ၂၆၁
သန္တိ ၇၆
သဘဂ္ဂတော ၁၃၃
သမန္နာဂတ, သမ္ဗုဒ္ဓါယတိ ၁၉၉
သမ္ပဋိန္နိတွာ ၂၆၆
သုဘာဏ္ဍေဝ ၁၂၇
သုဘာနုပဿီ ၂၇၉
သုဟုဋ္ဌိတံ ၂၁၂
သေဋ္ဌ ၂၄၃
သွာက္ခာတော ၈၇
ဟလ ၆၀

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

ယိဂါဒိဗ္ဗယ

အညာတာရော ၁၄၇
အဒ္ဒါနံ ၌ အဒ္ဒ ၂၇၇
အဿုတဝါ ၁၄၁
ကိဋ္ဌိ ဘဇတ္တာဝဋ္ဌ ကိ ၃၁၁
ဂယံ, ဗောဓိ ၃၆
ဈာယိနော ၂၈၄
ထုလ္လစ္စယဿ ၄၇
နီလာ ဟောန္တိ ၅၇
နေရဉ္ဇရာယဉ္စ ဓရ ၂
နေလာ ၌ ဧလာ ၂၀၇
ပဒ္မံ, ဥပဋ္ဌံ ၄၁
ပုဗ္ဗကျ ၁၀
ဘဂဝါ ၂၅၁
ဘဝနေတ္တိ ၂၂၉
ဘတ္တဂ္ဂြာနဋ္ဌာနံ ၃၂၈
ဘာသိတ ၂၂၉
မဇ္ဈာယ ၉၇
မဟာတော ၁၃၁
မဟေသိ ၂၇၇
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတာယဉ္စ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ၃၁၈
ယတြဉ္စ ယ ၅၅
ရာသိ ၂၇၇
ဝဿံ ဥပဂစ္ဆိသု ၇
ဝဟာတော ၂၉၁
ဝိညတ္တိ+ဝ+မနသာနံ+အမနာပါ ၉၇
သင်္ဃံ အာရဉ္ဇဝိရိယဉ္စ သင်္ဃံ ၃၁၈
သံယမေန ၂၅၉
သာမာဝတိ ၂၈၁
သုဂန္ဓံ ၂၈၉
သုဝဏ္ဏပါတိ ၂၉၄
သေဋ္ဌိ ၂၆၅

နာမပဒမာလာ

အဂါရသ္မာ ၁၁၅
အဂါရံ ၁၇၇
အဇ္ဈာဝသတ် ၁၉၆
အညာတာရော .... ၂၇၊ ၆၁
အတ္ထ ၂၀၇
အတ္ထတ် ၇၇
အနဘာဝံကတာ ၆-၇
အနိက္ကသာဝေါဉ္စ ကသာဝ.......... ၂၇၇
အနုဿတိ ၁၈၀
အနေကဖလာ ၃၂၆
အပ္ပေါဿုက္ကတာယ ၁၁၀
အယံ ဝုစ္စတိဉ္စ အယံ ၁၇၂
အရဟတ္တာယ ၁၈၆
အရဟံ အဿ ၁၃၆
အရိယသစ္စံဉ္စ အရိယ ၁၄၈
အဟ (နေ့ရက်)..... ..... ၂၀၆
အဟံ ၉၂ ၂၈၈
အာဝိလတ္တာ ၂၀၄
အာပတ္တိ ၉၇
အာယသ္မတော ၃၄
ဣမသ္မိံ ၂၆၁
ဣဒံ ၃၀၃-၄
ဥဋ္ဌာဂ် ၂၂၇
ဥဒကေန ၁၇၅
ဥပဋ္ဌံ ၆၈
ဥပမိသနံယေ ၉၀
ဥပါသိကာ ၃၄၁
ဥဘယ ၁၆၃
ကတိ ၁၁၇
ကဿဝ ၁၃၉
ကိ ၁၁၂ ၂၅၄
ကုန္တီ ၂၀၉
ဂူထဘာဏီ ၁၅၉
ဃရာဝါသံ ၃၂၈
စတ္တုဒုဗ္ဗလံ ၃၃၈
စန္ဒသူရိယာ ၃၄၇
စေတသော ဝူပသမော ၁၉၁
ဇမ္ဗုဒီပဉ္စ ဇမ္ဗု ၁၈၈
ဇာကု ၁၉၄
ဈာယတော ၅၉

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

ဈာယိနော ၂၈၄
ဆဗ္ဗဏ္ဏ ၃၃၂
တထတ္တာယ ၂၀၄
တန္တိဒါနာ, တပ္ပစ္စယာ ၂၀၀
တံ ၂၁၂
တံ အဿုတဝါ ၁၄၁
တုမှာကံ ၂၆၀
တေမာသံ ၃၂၃
ဒရံ ၁၆၅
ဒါယန္တံ ၃၄၅
ဒုက္ခံ ၁၆
ဒုဋ္ဌုလ္လဉ္စ ထုလ ၂၀၉
ဒုန္နျဘိ ၃၉
ဓမ္မသညိနော ၁၀၅
နဋ္ဌာ ၁
နာဂရာဇာ ၁၂၁
နိဗ္ဗိန္ဒံ ၆၄
နေတ္ထ ၃၄၀
ပဋိပဒါ ၁၄၈
ပဋိသန္ဓိက္ခတော . ..... ၃၀၊ ၁၁၀
ဖြဟေ့ ၁၃
ဘဏ္ဍကမ္မာယဉ္စ ကမ္မ ၁၀၂
ဘဂဝါ ၂၇၅
ဘညမာနေ ၇၉
ဘဒ္ဒေ ၂၂၂
ဘဝံ ၁၉၇-၈
ဘာတာ ၂၄၈
ဘိက္ခဝေ ၁၅၃
ဘိယျောသော မတ္တာယ.......... ၉၇
မဇ္ဈရိ ၁၈၂
မနသာ ၁၈၄
မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာဉ္စ မန ၂၇၁
မဟာတော ၁၄၄
မာတရိ ၂၆၆
မာရသေန ၇၆
မိဂရာဇ ၂၄၀-၁
မုတ္တာဟံဉ္စ မုတ္တ ၁၈
မေ အမိဂတံ ၂၂
မေဓာဝိ ၂၇၇-၈
ယဒိဒံဉ္စ ဣဒံ ၂၂၄-၅
ယံကိဉ္စိဉ္စ ကိံ ၁၁၂
ရုက္ခံ ၂၅၂
ရူပံ ၃၃၆
လိင်္ဂဝိ ၅၇
ဝိဂတစ္ဆန္ဒ ၃၂၀
ဝိဇာနတံ ၅၁
ဝိဟေသံ ၃၃၄
ဝိဟရန္တံ ၂၇၉
ဝုဒ္ဓိ ၂၃၁
သကဒါဂါမိ ၁၅၇
သန္တော ၁၆၇
သပဓာပတိက ၈၂
သဗ္ဗံ ၃၁
သဗ္ဗာ ၂၄
သာ တုဏှိ ၂၅၀
သာ ပဟီယတိ ဉ္စ သာ ၂၂၇
သာမာဝတိ ၂၈၁
သုတဝတော ၁၄၇
သေတုံ ၅၃
သေပဏ္ဏိ ၂၉၆
ဟာဒယေ ဒရံဉ္စ ဒရံ ၁၆၅
ဟတစ္စကျနောဉ္စ ဟတ ၂၃၃
ဟေတုပ္ပဘဝါဉ္စ ဟေတု ... ၁၁၉

နာမ်ရှင်

အတ္တနာ ၂၁၆-၇
အတ္တာယ ၁၄၄
အပ္ပေါ်သုက္ကတာယ ၁၁၀
အဗျဂ္ဂမာနသော ၂၁၂
အဿဝနတာ ၄၈
အာဟာရဋ္ဌဥ္စ ဖရေယျ ၃-၄
ဥဒော ၃၀၉
ဥဒောသု ၃၄၁
ဥလ္လောကာ ၁၀၂
ကေမဋ္ဌိ ၇၆

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

ကနိဋ္ဌ ၂၄၇
ကိ ၅၆
ကိတ္တာဝတာ ၂၂၂
ကုဟိ ၁၆၈
ကုန္တိမုခါ ၂၈၉
ဒီပွဲ ၈၇
ခေါ ၅၇
စေ ၂၇၀
ဓေတသာ ၁၇၇
စေတော ၁၃၁
ဓနုတ် ၂၂၇
တဒဟုပေါသထေ ၂၀၄
တယော ၄၂၂
တဿာ ၁၂၄
ဓမ္မသညီနော ၁၀၅
နတ္တုတော ၇၀
နဒီယာ ၂၉၄
နံ ၂၉၂
နေ ၃၆၉
ပညတ္တေ ၁၀
ပဋိပဒါ ၁၄၈
ပဋိသင်္ခါတော ၁၀၉
ပါတော ၂၈၉
မယ် ၁၀၇
မဟာတော ၁၄၄
မုသာ ၂၆၈
မေ - သုတ် ၁၂၈-၉
မေဓာဝိနော ၅၄
ရှပါ ၁၁၂
ယဒိဒံ ယံ ၂၂၄
သညတ္တိ ၂၂၉
သတ္တာ ၂၄၇
သန္ဓိသိန္နာဝံ ၂၂၄
သာရမတိနော ၂၄၄
သိတ္တံ ၈၇
သုတဝတော ၁၄၇

ဓာတု+ပစ္စယ+ဝိဘတ္တိ

အတ္တိ ၁၄၇
အတိဝါကျံ ၂၈၇
အဒ္ဒါနံ ၂၅၆
အန္တရဓာပေန္တိ ၁၃၁
အပဝိဇ္ဈသု ၂၃၄
အာဟ ၂၄၄
အာဟဉ္စ ၉၂
ဖဟမ္ဘော ၂၂၅
ဥဒ္ဒိသေယျံ ၆၉
ကမ္ပိ ၃၁၈
ကယိရာထ ၂၇၇
တာယဿု ၂၈၁-၂
ဒက္ခိ ၁၄၅
နာသယိ ၄၂၅
ပစ္စဿောသုံ ၁၃၀
ပဋိဟဉ္ဉိမိ ၁၂၈
ပတိဋ္ဌိယတိ ၁၄၉
ပဒဟတိ ၁၃၁
ပမုယှာမိ ၂၈၂
သဝ္ဝစ္စနံ ၄၄၅
သတ္တု ၂၄၆
သာဝက ၁၅၆

အာချာတပဒမာလာ

အကတ္တ ၅၆
အက္ကန္တိ ၁၆၂
အကာသိ .... ၂၊ ၂၂၈
အဇ္ဈောဿိ ၇၀
အကံသု ၁၀၆
အဂါရေ ၄၄၇
အစ္ဆရိယ ၈၆
အဇ္ဇူရ .... ၁၃၊ ၂၇၆
အဇ္ဈာဝသတိ ၁၇၈-၉
အဋ္ဌမာ ၂၀၀
အတ္ထ ၃၁၁
အတ္ထုမာယိ ၁၆

http://www.dhammadownload.com

အပရိဘုတ္တ ၂၀၇
အဘိရဒ္ဓါ ၇၉-၈၀
အမတ္တည်း ၌နောက်ပုဒ် ၂၇၉
အဝိန္ဓ ၁၅၅-၆
အဝိန္ဒာယ ၁၄၃
အဝိတဂန္ဓ ၂၉၀
အဟောသိ .... ၁၀၀၊ ၂၃၈-၉
အာဂန္တေယျာသိ ၃၄၂
အာဒီနဝံ .... ၁၆၉၊ ၁၇၀
အာပတ္တိ ၂၀၉
အာသိ ၃၀၁
အာဥာဟနေ ၃၃၉
အာဟဍ္ဍ ၆၁-၆၂
အာဟညိ ၄၀
ဣတ္ထိ ၃၂၁
ဥဿင် ၂၃
ဥဒ္ဒိသေယျံ ၆၉
ဥဒ္ဒေသကာနံ ၄၄
ဥပက္ကိလိဋ္ဌ ၂၁၂-၃
ဥပဂစ္ဆိသု ၈
ဥပါသိကာနံ ၃၀၅
ဥဗ္ဗိဂ္ဂေါ ၇၇
ဥဿတ် ၇၃
ဧဟမ္ဘော ဝယ် ရှေ့ပုဒ် ၂၂၆
ဩဒဟထ ၄၁
ကယိရာထ ၂၇၈
ကာရဏာ ၁၉၂
ကာလ် ၁၇၆
ကာဟာသိ .... ၄၉၊ ၆၃
ကုက္ကုစ္စာယန္တော ၆၆
ခေါ်ဆွဲ၌ အဆ္ဆ ၄၇-၈
ဂရှင်ပေါတကာ ၃၃၂
စာဂ ၁၆၀
ဆေတွာ ၁၆၅
ဈာယိနော ၂၈၄
တာယဿု .... ၂၈၁ - ၂
ဒဠှာဟံ ၉၃
ဒမေန ၂၅၉
ဒုက္ကရသ ၁၁၃
ဒုဗ္ဗိနီတာ ၃၅၀
ဒေသေတု ၁၉၈
ဓိရော ၁၈၅
နာသယိ ၃၂၅
နိဝတ္တောသိ၌ အသိ ၃၂၉
နိဝေသေတိ ၁၈၂
နိဿံသယ် ၈၈
နိသိန္နော ၂၂၁
ပက္ခာလေသိ ၁၁၅
ပစ္စဝေက္ခတိ ၂၁၈
ပစ္စဿောသုံ ၁၂၂
ပညတ္တေ ၁၀
ပဋိဂ္ဂဟေသိ ၁၁၁
ပဋိဝေဒေမိ ၅၉
ပဏ္ဏာမေတွာ ၂၁၅
ပရိဒဟိဿတိ ၂၆၂ ၂၇၄
ပလ္လက် ၃၁၃
ပဝါဟေတွာ ၂၉၄
ပသေနဒိ ၉၀-၁
ပါဏကေ ၂၅၇
ပါပေသိ ၃၂၄
ပါဝိသိ ၅၁
ပါဟေသိ ၁၁၇
ပုဂ္ဂလော ၁၇၂-၃
ဘာဝိဿတိ ၁၁၉-၂၀၀
ဘေဇ္ဇတိ ၂၀၉-၂၂၀
မတိ ၃၁၀
မနသာ ၂၇၁
မုတ္တာဟံ၌ မုတ္တ ၁၉
မောက္ခသိ ၁၂၄
မောဟဓဇ္ဇ ၁၉၅
ရတ္တညူနံ ၁၈၉
ဝဍ္ဎေတွာ ၂၅၁
ဝဟာတော ၂၉၂
ဝိဇာနတ် ၂၅

http://www.dhammadownload.com

ဝိညတ္တိ ၉၃
ဝိဝိတ္တ ၂၀၄-၅
ဝုဒ္ဓိ ၂၃၁
ဝေမတိကော ၈၈
သဏ္ဍာပေသုံ ၁၀၈
သတိ ၃၃၅
သတိမာ ၁၈၆-၇
သဒ္ဓါ ၁၅၈
သန္တော ၁၆၇
သမနုပဿာမိ ၁၃၇
သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ .... ၂၆၆၊ ၃၁၆
သမာဟိတော ၁၈၀
သမုပ္ပါဒေါ ၂၀
သမူဟတာ ၃၂
သုတံ ၂၀၂
သေတုံ ၅၄
သောရစ္စဥ္စ၌ အတ္တခါတ် ၂၃၄
သောဏီ ၁၉၄
ဟတ္ထိဟိ ၈၂-၃
ဟုပေယျပါဝုသော ၁၀၃
ဟေတု ၂၂၉

အာချာတ်ရုပ်

အကာသိ .... ၈၉-၉၀၊ ၂၂၇
အဇ္ဈဂါ .... ၁၁၅၊ ၂၃၅
အဇ္ဈာဝသတိ ၁၇၈
အတိဝါကျံ ၂၈၇
အဒ္ဒသာ ၃၅
အဟာသိ ၃၀၇
အဟောသိ ၁၀၀
အဝေဒိ ၅၃
ဥဒပါဒိ ၃၄
သြဒဟထ ၁၀၃
ကထယေ ၁၈၅
ကယိရာထ ၃၄၃
ကရိ ၂၆၈
ကာဟာသိ ၅၉
ဒီယိ ၃၄၆
ခေါ်တွင်၌ အတ္တ ၉၇
တိတိက္ခိဿံ ၂၈၇
ဒုက္ခရေဿ ၌ အဿ ၁၁၃
နိဗ္ဗာပဟိ ၇၀
နိရုဇ္ဈန္တိ ၂၅၁
ပစ္စဝေက္ခတိ ၂၁၇
ပတိဋ္ဌဟိ ၃၂၉
ပဋိဂ္ဂဟေသိ ၁၁၀
ပရိဒဟိဿတိ ၂၇၃
ပတိတံ ၂၈၇-၈
ပဿ ၂၈၉
ပါပေသိ ၃၂၄
ပါဝိသိ ၅၁
ပါဟေသိ ၉၆-၇
ဝေါလောကေသိ ၃၀
ဘေဇ္ဇတိ ၂၁၉
ဝုယှတိ ၂၃၁
ဟညေယျာမ ၅၆
ဟောန္တိ ၂၆၃

ကာရကကဏ္ဍ

အကကျနေတ္တော ၃၀၁
အက္ခိနံ ၃၄၈
အဂါရံ အဇ္ဈာဝသတိ .... ၁၅၀၊၁၇၈
အင်္ဂတင်္ဂေ ၁၈
အညတြေဝ ဘဂဝတာ ၃၁၃
အညံ ကေသဒ္ဓမ္မိ ၁၃၇
အတ္တနာ ၂၀၀
အတ္တဟေတု ၂၂၉
အဒဿနာ ၂၈
အဖုလ္လိခိတေဟိ ၃၄၁
အနဂါရိယံ ၁၁၅
အန္တရာစ ဂယံ+ဗောဓိ ၃၃
အနုန္နတေန မနသာ ၁၈၃
အနုလောမပဋိလောမံ ၃၄
အနုသံဝစ္ဆရံ ၂၃၇

http://www.dhammadownload.com

အပွေကဗွေ ၅၇
အဗျူဂ္ဂတော ၄
အမ္ဗကာယ ၂၈
အဿဝနတာ ဓမ္မဿ ... ၄၉၊ ၁၀၀၊ ၁၁၉
အဿုတာဝါ ၂၀၂
အာသန် ၁၂၈
ဣမ် ပုဂ္ဂလ် ၁၇၀
ဣမဿ လောကဿ ဒဿေတာရော.. ၂၇၁
ဥဒ္ဒေဿ အရဏေ ၈၁
ဥပက္ကိလိဋ္ဌ ၁၄၀
ကေမန္တိ .... ၇၆၊ ၁၉၃၊ ၂၂၈
ကေစ္စပမ္ပ သမနုပဿာမိ ၁၅၃
ကတိပါဟေနေဝ ၃၁၁
ကာမမဏ္ဍာဝသတိ........... ၂၀၂
ကာလေန ကာလ် ၁၇၅
ကီဿ ၈၁
ကေဝလ် ၃၃၁
စိတ္တေ ၁၈၁
စိတ္တေ ။ပ။ ရက္ခိတ် ဟောတိ ၁၃၃
စေတသော .... ၁၆၅၊ ၁၉၁
ဇီဝိတက္ခယ် ပါပေသိ ၃၂၃
ချတ် ၃၁၈
တံ ခေါပန ဘဂဝန္တံ (ပ) ၄
တထာဂတေ ၃၃၉
တိက္ခတ္တုံ ၂၀၄
တုမှာက်+အဟ်+ဝိယေါ ၃၁၃
တေန သမယေန ၂၉၄
တေသံ. အပရိဘုတ္တံ ၃၂၃
ဒဓ္ဓဿ ၃၃၇
ဒါယကေန မတ္တာ ၁၆၀
ဒိဋ္ဌိ ၂၂၅
ဒိဋ္ဌလ္လံ ၂၀၉
ဓမ္မဿ ပရိဟာယန္တိ .... ၄၉၊၁၀၀၊၁၁၉
ဓမ္မဿ အညာတာရော ၁၄၂
ဓမ္မကထိကာနံ ဥပါသိကာနံ .... ၃၀၄ - ၅
နတ္ထုတော ဒိဋ္ဌဉ္စ ဒိဋ္ဌံ ၇၁
နမေတံ ခမတိဉ္စ မေ ၁၁၇
န မေ တေ ရုစ္စတေ ဖလံ ၂၉၇
နယမာနာခံ ၅
နာဂယောနိယာ ၁၁၂
နိဿံသယ် ၃၃၁
နိသီဒေ ၃၃၂
ပစ္စုသကာလေ ၃၄၅
ပတိတံ သရံ ၂၈၇-၈
ပဗ္ဗေ ၁၁၀
ပသနေ့န ၂၇၁
ပဟာနံ ကာမသညာနံ (ပ)....... ၁၆၂
ဖုဋ္ဌဿ ဝဏ္ဏေ ဘညမာနေ...... ၇၉
ဘဂဝတော ပစ္စဿောသုံ ... ၁၂၉-၁၃၀
ဘဂဝတာ ၁၅၈
ဘဝနေတ္တိ သမူဟတာ.......... ၃၂
ဘာယာမိ ပစ္စာဂမနာယ ၃၀၀
ဘာသိတ ၂၂၉
ဘိက္ခဝေ ၁၅၅
ဘိက္ခုနီနံ ၁၈၉
မဏ္ဍာယ ၉၅-၆
မယံ ။ပ။ သန္တိကတာ ၈၆
မယံ တေနဗ္ဗော ၃၂၈
မနသာ ၁၈၃
မဟတော ၁၃၁
မာတရိ မတာယ ၂၆၆
မေ အက္ခာတံ ၂၃
မေ အက္ခာဟိ ၃၀၇
ရာဇပုရိသာနံ ၂၂၃
ရက္ခတာနံ ၂၃၃
ရုဒံ ၃၃၆
ယထာဘူတံ ၂၀၂
ယမ္ပိစ္ဆံ ယံ ၁၂၃
ယေန တေန ...... ၇၄၊ ၁၃၃၊ ၁၄၅
ယာဝ အရဟတ္တာ (တ္တံ) ၂၄၆
ယေသံ (ပ) အပရိဘုတ္တာ........ ၂၀၇
လာဘိနံ ၁၆၀
ဇာမာတရံ ၃၅၀
ဝဇ္ဇီရူပမဇ္ဈေ ပုဂ္ဂလော......... ၁၇၂

http://www.dhammadownload.com

မာတိကာ

ဝပယန္တိ သမ္ဗာဠ္ဌ သမ္ဗာ ၅၇
ဝိဇာနတံ ၂၅
ဝေါ ရုစ္စတိ ၂၆၄
သရိရံ ၃၃၈
သမ္ဗုဗုဒ္ဓါနံ ၃၃၅
သမာဟိတော စိတ္တေဋ္ဌ စိတ္တေ ၁၈၁
သမ္မဇာနမုသာ ၂၂၉
သာ ၂၂၇
သာရတော ၃၃၄
သံယမေန ၂၅၉
ဟတ္ထာဒီသု ၃၅၀
ဟတ္ထိနာဂံ ၃၂၇
ဟေတု ၂၇၄

နာမပကိဏ္ဏက

အဝိမုတ္တောဠ္ဌ အဝိ ၁၂၇
အနဂါရိယံ ၁၅၁
အမတ္တညုံ ၂၃၉
ဣမံ ပုဂ္ဂလံဠ္ဌ ဣမအနက်......... ၁၇၀
ကတ္တဝိ ၁၃၉
ကမ္မံ ၃၁၆
ကာယကမ္မမ္ပိ ရက္ခိတံ ဟောတိ ၁၃၃
ကုဏ္ဍူဇ္ဈာယန္တော ၆၅
ကုဒါဝနံ ၃၀၈
တတော ၂၉၁-၂
တုဏ္ဍိ ၂၅၀
ပရလောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝိနေ... ၃၆၊ ၆၂
ပါဏကေ မာရေသိ ၂၅၇
ပုန္နိသု ၂၅၄
သစေ ဂဏှာမ ၁၀၇
သမယံ ၁၀
သရဝတိ ၆၀
သောတဝန္တော ၆၄

အာချာတပကိဏ္ဏက

စတ္တာပဋ္ဌာနတော်ဝိ ဥတောန် -

ဓိဝဂ္ဂါဟမေဝ ဂါဟာပေတွာ ၂၄၀
ဒိပံ ကယိရာထ မေဓာဝီ ၂၅၃
နေတိ (ဝါကျစိ) ၃၁၆
"မမ ဓိတာယေဝ နာမာတိ" ဝတ္ထု
သီသေ စုမ္ဗိတွာ ယရံ နေတွာ ၂၄၃-၄
ရာဇာနော ဂဟေတွာ ဝိဝိဓာ -- ကမ္မကာရဏာ
ကာရေန္တိ ၁၉၁
သရက် ဂန္ထ တံ ဗုဒ္ဓံ ၂၈၃

တစပ်

အာဟညိ အမတဒုန္ဒုဘိ ၃၉
ဥဒ္ဒေသကာနံ အာပတ္တိ ၄၃
ထုလ္လစ္စယဿ ၄၃
ပဌမံ ဥပဇ္ဈံ ဂါဟာပေတဗ္ဗော ၄၁
သဒ္ဒါယလောကသ္မိံ (ပ) ၁၆၈
မေဓာဿ အဓိဂတတ္တာ ၃၄၆
သန္တိ ပဗ္ဗုယျ စေတသော.......... ၁၆၅

သင်္ဂဟကဏ္ဍ

အကုန္တိ ၁၇၁
အစွယ်အစွယတော် ပဿတိ ၂၃၂
အည်+ အညာ ..... ၃၅၊ ၄၆၊ ၁၇၉
အည် ဗျာကရောတိ ၂၅၄
အညာဝိမောက္ခံ ၁၄၃
အတမ္ဗယောဠ္ဌ တမ္ဗယ ၂၀၇
အဓမ္မော နိရယံ နေတိ ၂၅၂
အန္တလိက္ခစရော........ ၁၆၊ ၅၂၊ ၁၂၀
အနာဂတံသညာဏံ ၃၁၀
အနိက္ကသာဝေါဠ္ဌကသာဝ.. ၂၄၅၊၂၅၁၊၂၇၄-၅
အနုနှတေနဠ္ဌ ဥနှတေန ၁၈၆
အနုတ္တရာ ဝိမုတ္တိ ၁၇
အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထော ၁၁၁
အပ္ပမတ္တော အာတာပီ ၈
အပ္ပစ္စယော ၂၀၈
အပ္ပမာဒေါ အမတံ ပဒံ ၃၂၅
အဗျာပဇ္ဇာဝိမုတ္တော.......... ၅၂
အဘဗ္ဗော ပရိဟာနာယ ၂၆၉
အဘာဝိတံ စိတ္တံ ၃၄၂

http://www.dhammadownload.com

အဘိဘုယျ မဇ္ဈေရံ ၅၈
အဘိရဒွေါ ၈၀
အမတံ ပဒံ ၂၉၀
အမတမဓိဂတံ ၆
အမတဿ ဒွါရံ ၁၀၈
အမေ့ နာသေဿတိ ၃၄၀
အရဏဝိဟာရိနံ၌ ရဏ ၂၂၀
အရုဏုဂ္ဂမနံ နိဝါရေတိ ၃၅၁
အရဟာ ဟုတွာ ၂၆၇
အမ္ဗပါတုဝေပက္က ၂၃၂
အဝဏ္ဏာရဟဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသတိ... ၂၃၀
အဝိဇ္ဇာ၌ ဝိဇ္ဇာ ၃
အဝိဇ္ဇံ ဘေဒ္ဒတိ ၂၂၀
အဝေစ္စတိ .... ၃၀၆၊ ၃၃၃
အသန္တုဋ္ဌိတာ ၁၈၇
အသ္မိမာနဿ ယောဝိနယော.... ၂၈၊ ၆၈
အသ္မိမာနော ပဟီယတိ ၁၉၆
အသုဘနိမိတ္တံ ၁၆၃
အသေသဝိရာဂနိရောဓာ.......... ၆၀
အာမဂန္ဓ ၁၂၈
အာသတ္တိယော ၁၆၆
အာဟာ ၃၇
အာဟညိ(အာဟညံ)အမတဒုန္ဒုဘိ . ၃၈၊ ၉၃
ဣဋ္ဌိတ .... ၁၆၈၊ ၁၆၉၊ ၁၉၇
ဣဒ္ဓိပဋ္ဌော၌ ဣဒ္ဓိ ၃၄၄
ဣတောစုတာယက္ခိနိယာတွာနိဗ္ဗတ္တိ .. ၃၁၆-၇
ဣတ္ထိယာ ဂီတသဒ္ဒံ သုတွာ ၃၂၉
ဣဓ+ပေစ္စ တပ္ပတိ ၃၀၂-၃
ဣဓ+ပေစ္စ နန္ဒတိ ၂၆၂
ဣန္ဒြိယေသု သုသံဝုတံ ၂၃၉
ဥဋ္ဌာနေနပ္ပမာဒေန ၂၃၈
ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ .... ၁၄၊ ၈၆
ဥပညာတံ မဂ္ဂံ ၅၅
ဥပဓိသင်္ခယေ .... ၇၇၊ ၁၁၆
ဥပ္ပဇ္ဇတိ မဟာယသော ၂၉၅
ဥပ္ပန္နာ ဝါ ကုသလာဓမ္မာ........ ၁၄၃
ဥပါဒါန ၇၈
ဥပါသကော ၁၁၄
ဧကပုဂ္ဂလော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ၂၂၈
ဧသောဝဓမ္မော၌ ဓသ ၅၇-၈
ကဒ္ဒါ ၅၄
ကမ္ပိယ .... ၁၂၈၊ ၁၄၆
ကန္ဒစ္ဆော ၃၃၃
ကထံကထာ ၄၂
ကမ္မကာရဏာ ကာရေန္တိ ၁၉၂
ကာမစ္ဆန္ဒော .... ၁၃၁၊ ၁၆၃
ကာမသညာနံ ၁၄၅
ကာမရတိသန္တာပံ ၌ သန္တာပံ........ ၂၄၇
ကာမာနံ သမတိက္ကမော ၂၈
ကာလမကာသိ ၈၈
ကိလမတ္ထိ ၁၁၆
ကုက္ကုစ္စမစ္ဆရိ ၂၄၄
ကုသလာဓမ္မာ ပရိဟာယန္တိ ၁၄၃-၄
ကောသဇ္ဇ ၁၇၆-၇
ခန္တိယာ ၈၀
ခယသ္မိံ ပဌမံ ဉာဏံ ၁၇၉
ခယဉာဏာယစိတ္တံ၌ စိတ္တံ..... ၁၂၈
ဂထိတာ ၁၈၃
ဂန္ထဝိသော ၌ ဂန္ထ ၁၂၂
ဂရဟိတော ဘဂဝတာ ၉၂
ဂုတ္တဒွါရော၌ ဒွါရ ၁၅၈
ဂေါစရေ ရတာ ၂၆၉
စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ ၁၅၈
စတုတ္ထဈာနသဟဂတံ ၁၃၀
စိတ္တဘာဝနာ ၁၄၇
စိတ္တာနိ ဝိမုစ္စိံသု ၂၆
စိတ္တပ္ပသာဒေန ၃၄၄
စေတသာဝိ စိတ္တံ ၃၉
စေတောဝိမုတ္တိ ၂၁၈
စေတသော အဝူပသမော........ ၂၀၁
ဇာတိကွယ် ပဿော .. ၂၀၅၊ ၂၁၈၊ ၂၂၃
ဉာဏံ ဝေ ၂၀၃
ဉာဏဒဿနံ ၂၂၆
ဉတွာ ဓမ္မံ နိရူပဓိံ ၄၂

http://www.dhammadownload.com

တံ ဥပနယ္တိ ၂၇၉
တံ ဝေ ပသဟတိ မာရော. ၂၈၀
တထာ နန္ဒ ၉၀
တမောခန္ဓေန ၂၁
တိဏ္ဏာ မေတ္တဝိနော-ဇနာ ၃၅
တိတိက္ခံသံ ၂၈၆
တေသဥ္စယောနိရောဓော ၆၄
တေသံ ဟောတုံ ၃၆
ဒဠှကာမမှာ ၃၃၆
ဒွါရမ္ဘိ ထကေန္တိ ၇၅
ဒါနံ သောကနုဒံ ၆၇
ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော .. ၁၇၂၊ ၁၉၅၊ ၂၀၅၊ ၂၂၆
ဒိဋ္ဌေဝဓမ္မသုခဝိဟာရ ၃၃၁
ဒိဗ္ဗပါသ+ မာနုသပါသ ၂၉
ဒိသွာပဗ်ံ ပဒ ၅၀
ဒီပံ ကယိရာထ .... ၂၅၃၊ ၂၅၉၊ ၂၆၉
ဒုက္ခသ အန္တကိရိယာယ. ၁၂၂-၃
ဒုက္ခသစ္စ် ၂၉၃
ဒုန္နုဘိ ၉၃
ဒေသေတု ဘဝံ ဂေါတမော ၁၉၈
ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒိ... ၂၀၊ ၂၃၊ ၃၅၊ ၆၉၊ ၁၀၁
ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ ၁၅၁
ဓမ္မသ ဟောတိ အနုဓမ္မစာရီ • ၂၄၆-၇၊ ၂၉၅
ဓမ္မေသု နိဗ္ဗိန္ဒတိ ၁၁၁
ဓာတုကုသလတာ ၁၉၃
ဓီရောဥ္စ ဓီ ၁၈၅
နဇာနန္တိ ၃၃၀
နန္ဒနဉာနေယေဝ နိဗ္ဗတ္တာ. ၃၁၉
နာဂယောနိယာ အဋ္ဌိယတိ. ၁၁၈
နာဂေါ နိဗ္ဗ ဩဠာမိ ၇၆
နာဟောသိ ဆန္ဒောအဝိဥ္စ အဟောသိ. ..၃၀၉
နိဗ္ဗိါယတိ ၃၂၄
နိရုပဓိ ဓမ္မ ၄၂
နိရောဓ ၁၀၈
နိသမ္မကာရိနော၌ နိသမ္မ ၂၄၅
နေက္ခမ္မံ ၉
နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တော ၉၈-၉
ပစ္စဝေက္ခဏေန ၃၄၈
ပစ္စဝေက္ခဏေန ၂၆၅
ပစ္စယာ ဝေဒယန္တိ ၃၀၂
ပဇာနာတိ ၂၈၆
ပညာပါသာဒ ၃၃၈
ပဋိသောတဂါမိ. ၆၂
ပဋ္ဌမာဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ ၂ ၈၈
ပဒမသောက်၌ အသောက်. ၅၈
ပဒေသံ ပဒေသကာရီ ၁၉၈
ပဘဿရမိဒံစိတ္တံ၌ စိတ္တံ ၁၄၁-၂
ပမာဒေါ မစ္စုနော ပဒံ ၂၇၇
ပမုယ္ယာမိ ၂၈၂
ပရိပုဏ္ဏာယ တိဗ္ဗန္တရော ၇၅
ပသန္နေန မနသာ ၂၇၁-၂
ပသန္နစိတ္တာ ၂၁၁
ပဿ ဝိရောစမာနံ ၂၉၀
ပဟာနံ ကာမသညာနံ ၂၂၂
ပါဏာဘူတေသု ၁၀၆
ပါဏာတိပါတာ ၂၅၈
ပါပကမ္မံ ပကုဗ္ဗတော ၁၃၄
ပါပကာရီ ၂၄၉
ပါပကေန ကမ္မေန ၁၁၃
ပါပဝရုဟိနော ၂၆၇
ဝိယော- အပ္ပိယော ၂၆၀
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏာယ. ၁၈၁
ပုရိသဿ စိတ္တံ ၌ စိတ္တံ. ၁၅၄
ဖုသန္တိဓိရာနိဗ္ဗာနံ ၂၅၆၊ ၂၇၆၊ ၂၈၅၊ ၃၃၇၊ ၃၅၁
ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ ... ၁၅၊ ၃၀၊ ၁၀၁၊ ၂၅၈
ဗြဟ္မစရိယပရာယဏော. ၂၂၄
ဗြဟ္မစရိယပရိယောသာနေ. ၂၃၄
ဗောဓိရုက္ခမူလေ၌ ဗောဓိ ၁၀၃
ဘယာဂတိ ၈၄
ဘဝနေတ္တိ .... ၃၃၊ ၁၂၄
ဘဝနေတ္တိ သမူဟတာ ၁၁၈
ဘာသမာနော ၂၉၅
မက္ခိကာ ၁၄၆
မဂ္ဂဖလေဟိ ၊ပ၊ မဟာလ္လိကာ. ၃၂၇

http://www.dhammadownload.com

မဂ္ဂဖလပဋိဝေဓ်၌ မဂ္ဂ.............. ၃၄၉
မနုဿာ စေ ပဒုဋ္ဌေန ..... ၂၄၉၊ ၂၉၂
မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာဓမ္မာ... ၂၄၁-၂၂၇၁-၂၃၄၆
မမ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ.......... ၂၉၈
မရဏ ၇၈
မဟိန္ဒတာ ၁၃၂
မာတုယာတက ၆၉
မာရော ၂၈၀
မာရေန္တိ ၆၀
မိစ္ဆာပဏိဟိတ်+သမ္မာပဏိဟိတ် စိတ္တံ
(စိတ္တေန)...... ၁၅၆၊ ၁၅၇၊ ၂၁၃
မုဒုစ ယောတိ တမ္ဗညဋ္ဌ ၁၃၉
မုသာဝါဒေါ ဂရုဟိတော ၁၀၆-၇
မူဠ္ဍသ ။ပ။ အဝကမိုတ် ၂၆၃
မေတ္တာ စေတောဝိမုတ္တိ ၂၂၈
ယဝါ ဟဝေ ။ပ။ ဓမ္မာ ၁၄
ယံ ဩယော နာဘိကီရတိ ၂၆၉
ယေ တရန္တိ အဏ္ဏဝံ သရံ ၅၅
ယောဂကွေမံ ၂၈၅
ယော နိရောဓော ၁၀၁
ယောနိသော မနသိကာရေန..... ၂၆၄
ရက္ခသ ဟိ ဥတ္တုဋ္ဌိုက် ၃၁၁
ရက္ခညျွန် ၁၈၉-၁၉၀
ရာဂဒေါသပရေတေဟိ ၅
ရာဂေါ သမတိဝိဇ္ဈတိ ၂၅၄
လောဘ ၁၂၄
ဝိဋ္ဋ ဥပ္ပါဒေသတိ ၁၆၁
ဝိရှုပမဝိတ္တော ပုဂ္ဂလော....... ၁၇၃-၄
ဝဋ္ဋကသာဝသ ၃၁၄
ဝဝသဂ္ဂါရုမ္မက်.............. ၁၉၄-၅
ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာ(ယ)၁၆၁၊ ၂၁၀၊ ၂၁၁
ဝိရာဂေါ ၁၈၃
ဝိပုလ် သုခံ .... ၃၁၉၊ ၃၄၂
ဝိညာဏ်ဝိစ္ဆာ ၂၃၀
ဝိဝိဋ္ဋ တာမေဟိ ၁၃၄
ဝိဝေကော ၃၁
ဝိဝေကနိဿိတ် ၁၈၇
ဝိသင္ခတိ ၉၄
ဝိရိယသမတ် ၉၈
ဝေဒနာ .... ၆၄၊ ၇၂၊ ၈၆
ဝေယိတ် ၁၁၁
ဝေါရောပေယျ ၁၃၇
သက်ပ္ပါ ၃၀၈
သခါရ ၂
သခါရနိရောဓော ၂၀၅
သဗ္ဗိ ပဗ္ဗုယျ ၁၆၆
သဿန္ဒိ ဝဏ္ဏေမိ ၅၀
သန္ဒသေန္တေ ၁၇၁
သဗ္ဗာဘိဘူ စသည်- ၁၀၄
သမန္တစက္ခု ၃၁၂
သမနုပဿာမိ .... ၂၀၁၊ ၂၃၄
သမာဟိတေ စိတ္တေ ၁၈၁
သမ္မာစိတ္တံ၌ စိတ္တံ ၆၂
သမ္မာသမာဓိ ၁၄၈
သယနေ နိပန္နော နိဒ္ဒါယတိ ၃၂၄
သရဏံ ဂစ္ဆ တံ ဗုဒ္ဓံ ၂၉၉
သရဏဂမနေဟိ ၁၀
သာတ္တံ ၁၅၂
သာမိစိကမ္မံ ၂၄၄
သာရဒ္ဓ အသာရတောတိ ဂဏ်.... ၃၂၇
သီလဝန္တေဟိ၌ သီလ ၇၁-၇၂၂၈၆
ဒုဿီလော ၌ သီလ ၂၈၆
သုတ္တာ ဓမ္မာ ၁၆၄
သုဂတိ သဂ္ဂ လောကံ ဥပပဇ္ဇတိ... ၁၉၀
သုဘာနုပဿီ ၂၈၀
သုဝိမုတ္တစိတ္တော ၃၀၅
သေတုယာတော၌ သေတု ၁၂
ဟဒ္ဒါ ဘန္တေ ပရိသာ ၁၃၈
ဟေတုံ ၂၀

အောင်မြင်ကြပါစေ

http://www.dhammadownload.com

ပဏာမနှင့် ပဋိညာဉ်

ဝိသဇ္ဇနေ ဆေကံ ဗုဒ္ဓံ၊ သသဒ္ဓမ္မဂဏုတ္တမံ၊
နတွာ ကဿံ ဣမံ ဂန္ထံ၊ ဉာဏဝဍ္ဎာယ သောတုနံ။

ဝိသဇ္ဇနေ – ခက်ခဲလှစွာ၊ ပြဿနာကို မေးလာသော အခါ၊ ဖြေကြားရာ၌၊ ဆေကံ –သဗ္ဗညုဏ်အား၊ စွမ်းပကားဖြင့်၊ ထင်ရှားညွှန်ပြ ကျွမ်းကျင်တော်မူထသော၊ သသဒ္ဓမ္မဂဏုတ္တမံ – သဒ္ဓမ္မသုံးဖြာ၊ အရိယာဟု၊ သေချာမှန်လှ၊ ဂိုဏ်းနှင့်လည်းဟကွ ဖြစ်ထသော၊ ဗုဒ္ဓံ– သစ္စာလေးပါး မြတ်တရားကို ထင်ရှားသိတတ် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်ကို၊ (အဟံ – ဝိစက္ခဏာဘိဝံသဟု၊ နာမမည်ခေါ်၊တပည့်တော်သည်၊နမာမိ– အန္တရာယ်ကင်းပျောက်၊ ကျမ်းပြီးမြောက်ဖို့၊ ထွန်းတောက်သေချာ၊ ရှိခိုးပါ၏ဘုရား) နတွာ – အန္တရာယ်ကင်း၊ ကျမ်းပြီးခြင်းငှါ၊ စိတ်ရင်းမြတ်နိုး၊ ရှိခိုးပြီး၍၊ သောတုနံ – သာမဏေကျော်၊ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ကို၊ ရည်မျှော်ကြ တောင်း၊ စာသင်သားအပေါင်းတို့၏၊ ဉာဏဝဍ္ဎာယ – မေး ဖြေ သဘော၊ စင်းလုံးချော၍၊ နှီးနှောပိုင်းခြား၊ ဉာဏ်တိုးပွားခြင်း အကျိုးငှါ၊ ဣမံဂန္ထံ – သဒ္ဒါသင်္ဂြိုဟ်၊ နည်းထိုထိုကို၊ ပြဆိုတင့် လျှမ်း၊ ဤအဖြေကျမ်းကို၊ ကဿံ – ဆရာဖုံဖုံ၊ ဝါဒစုံနှင့်၊ ဖြေပုံခြင်းရာ၊ ဉာဏ်ရှင်းလာအောင်၊ ထင်စွာမသွေ၊ စီရင်ပေအံ့ သတည်း။ ။

http://www.dhammadownload.com

ပထမဆင့်
ဝိနည်းမဟာဝါ
သဒ္ဒါ သင်္ဂြိုဟ်
အဖြေများ

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

'နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ'

၁၃၁၆ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "နဇ္ဇာ နေရဉ္ဇရာယ တီရေ"ပါဌ်၌ နေရဉ္ဇရာယပုဒ်ကိုပဒစ္ဆေဒ နှစ်မျိုးရအောင်ပြု၍၊ နဇ္ဇာပုဒ်ကိုနာမပဒမာလာပြုပါ။

ဖြေ။ နေရဉ္ဇရာယ ပဒစ္ဆေဒ ၂ - မျိုး

နေလံ+ဇလာယ　　　　　နီလံ+ဇလာယ

နဇ္ဇာပုဒ် နာမပဒမာလာ

ပ	- နဒီ	နဒီ, နဒိယော, နဇ္ဇော
အာ	- ဘောတိ နဒီ	ဘောတိယောနဒီ, နဒိယော, နဇ္ဇော
ဒု	- နဒိံ, နဒိယံ	နဒီ, နဒိယော, နဇ္ဇော
တ	- နဒိယာ, နဇ္ဇာ	နဒီဟိ, နဒီဘိ
စ	- နဒိယာ, နဇ္ဇာ	နဒီနံ
ပ	- နဒိယာ, နဇ္ဇာ	နဒီဟိ , နဒီဘိ
ဆ	- နဒိယာ, နဇ္ဇာ	နဒီနံ
သ	- နဒိယာ, နဒိယံ, နဇ္ဇံ	နဒီသု ။

၂။ "မနသာကာသိ" ၌ အကာသိမှ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် အတ္တနောပုဒ် ပထမပုံရိုသ်ဖြင့် ဂိုဏ်းစဉ်ပြီးလျှင် "နေရဉ္ဇရာယ" ၌ ဇရပုဒ်ကိုသာ လိင် ဂိုဏ်း ကာရန်တို့ဖြင့် ခွဲပြပါ။

၁။ နေရဉ္ဇရာယ ပဒစ္ဆေဒ ၂- မျိုးပြုရာတွင် ပထမနည်းဝယ် ဘာဋီ အလို နေလ+ဇလာယ၊ ဋီကာအလို နေလဥ္ဇလာယ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ- (တေ)ကရောတေ ကုဗ္ဗတေ ကြုဗ္ဗတေ ကုရုတေ ကယိရတေ
(အန္တေ) ကရောန္တေ ကုဗ္ဗန္တေ ကြုဗ္ဗန္တေ ကယိရန္တေ
(ဤကား ကတ္တုရုပ်စဉ်ပုံတည်း)
(တေ) ကရီယတေ ကရိယျတေ ကယျတေ ကယိရတေ
(အန္တေ) ကရီယန္တေ ကရိယျန္တေ ကယျန္တေ ကယိရန္တေ
(ဤကား ကမ္မရုပ်စဉ်ပုံတည်း)

ဇရပုဒ်သည် - နပုံလိင်၊ စိတ္တာဒိဂိုဏ်း၊ အကာရန္တပကတိရှိသော နိဂ္ဂဟိတန္တကာရန်။

၃။ "ပဌမာဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ" ၌ ရသင့်သော စိတ် စေတသိက်တို့ကို ဖော်ပြ၍ ၎င်းတို့၏ အာရုံတို့ကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ- ရသင့်သောစိတ်- မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်(၄)ပါး၊
စေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီ ကြဉ်သောဘာနစေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး။
၎င်းတို့၏ အာရုံ - (စိတ် - ၈၉၊ စေတသိက် - ၅၂၊ ရုပ် - ၂၈၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ်ဟူသော) အလုံးစုံအာရုံ။

၄။ "အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ" ၌ အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့၏ တရားကိုယ်ကို ကောက်ပြ၍၊ အဝိဇ္ဇာ၌ ဝိဇ္ဇာပုဒ်အရကိုသာ ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထု တို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ- အဝိဇ္ဇာအရ -အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ -ပါး၌ ရှိသော မောဟ၊
သင်္ခါရအရ - လောကီကုသိုလ် ၁၇ -ပါး၊ အကုသိုလ်စိတ် ၁၂ပါး

၂။ ကရဓာတ်ရုပ်စဉ် ရူ-၃၁၈၊ မောဂ်-ခါဒိဂဏ္ဍ-၁၇၇သုတ်၊ မောဂ် သျ-၂-၂၉၃ တို့အရ ဖြစ်သည်။

http://www.dhammadownload.com

ဟူသော စိတ် ၂၉ - ပါး၌ ရှိသော စေတနာ (၂၉)ပါး၊

အဝိဇ္ဇာ ၌ ဝိဇ္ဇာပုဒ်အရ ပညာသည် ---

ဝေဒနာ - သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (အလောဘ၊ အဒေါသ)၊

ကိစ္စ - ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ, တဒါရုံ, ဇောကိစ္စ၊

ဒွါရ - (၆) ဒွါရ၊ အာရုံ - အလုံးစုံ အာရုံ၊

ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (ရုံခါမှီ ရုံခါ မမှီ)။

၁၃၁၇ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ အာဟာရတ္ထဉ္စ ဖရေယျ - ၌ အနက် ၂ -နည်းပေး၍၊ နာမ်ရုပ် ၂ -နည်းတွက်ပြီးလျှင်၊ ၎င်းသုတ် သဒ္ဒါပိုဖြင့် ပြုနိုင်သမျှကိုလည်း ရှင်းပြခဲ့ပါ။

ဖြေ- အာဟာရတ္ထဉ္စ - အာဟာရကိစ္စသို့လည်း၊ ဖရေယျ - ရောက်ရာ၏။ (အာဟာရတ္ထဉ္စ- အာဟာရကိစ္စကိုလည်း၊ ဖရေယျ - ပျံ့နှံ့စေရာ၏၊ ဝါ - ပြီးစေရာ၏)

တစ်နည်း- အာဟာရတ္ထဉ္စ - အာဟာရ အကျိုးငှါလည်း၊ ဖရေယျ - ပျံ့နှံ့ရာ၏ (ဝါ) ပြီးစေရာ၏။

နာမ်ရုပ် ၂ - နည်း အာဟာရတ္ထ တည်၊ ဒုတိယာဧကဝုစ် အံ ဝိဘတ်သက်၊ တ္ထခွင်း ချေ ကပ်၊ အာဟာရတ္ထံ ပြီး၏။

---

၄ ။ ။ ဝိဇ္ဇာအရ ပညာသည် ဉာဏသမ္ပယုတ် (၁၂)ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာ (၃၅)ပါး၊ ပေါင်း(၄၇)ပါး၌ ယှဉ်သည်၊ ထို ၄၇- ပါးကို ကြည့်၍ ဝေဒနာစသည်ခွဲလျှင် စိတ်ကို ပဓာနထား၍ခွဲရသည်။ ဤအဖြေကား စေတသိက်ကိုပဓာနထား၍ ဝေဒနာဒိဆက္ကခွဲထားသည်။

http://www.dhammadownload.com

တစ်နည်း ။ ။ အာဟာရတည်၊ သမ္ပဒါန်အမည်မှည့်၊ သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထီ သုတ်ဖြင့် စတုတ္ထီဧကဝုစ် သဝိဘတ်သက်၊ အာယ စတုတ္ထေကဝစနဿ တု - ၌ တုသဒ္ဒါ ပိုဖြင့် သ ကိုထ္ထံပြု၊ (တစ်နည်း)အတ္ထံပြု၊ ရ ခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ အာဟာရတ္ထံ ပြီး၏။

ရင်းသုတ် တုသဒ္ဒါပိုဖြင့် - စတုတ္ထီ ဧကဝုစ် သကို ထ္ထံပြု၍ အတ္တထ္ထံ ဟိတတ္ထံ၊သုခတ္ထံစသည်ဖြစ်၏။ အတ္ထံပြု၍ကိမတ္ထံစသည် ဖြစ်၏။ အံ ပြု၍ ဒဿနံ, အလဂဒ္ဒုပရိယေသနံစသည် ဖြစ်၏။

၂။ "တံ ခေါ ပန ဘဂဝန္တံ ဂေါတမံ ဧဝံ ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဒေါ အဗ္ဘုဂ္ဂတော" ၌ ပါရှိသော အဘယ်ပါဌ်တို့ဖြင့် ကတ္တာ, ကတ္တုမျှတ, ကတ္တုမျှတာချာန, ကတ္တုမျှတာချာန ဇောတက တို့ဖြစ်ပါသနည်း။

ဖြေ - အဗ္ဘုဂ္ဂတော - ၌ ဥဂ္ဂတော ပါဌ်သည် ကတ္တာ၊
ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဒေါ ပါဌ်သည် ကတ္တုမျှတ၊
တံ ခေါ ပန ဘဂဝန္တံ ဂေါတမံ ပါဌ်သည် - ကတ္တုမျှတာချာန၊
အဗ္ဘုဂ္ဂတော ၌ အဘိဟူသော ကမ္မပ္ပဝစနီယပါဌ်သည် ကတ္တုမျှ တာချာနဇောတက။

၁။ အာဟာရတ္ထာယ ဖရေယျ – ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ ဖရဓာတ်အဖွင့် တိပိဋက ပါဠိမြန်မာ ဓာန်အတွဲ – ၁၅ ၊ မဟာဝါ ဘာဋီတို့ကို ကြည့်၍ အနက်ပေးသည်။ အာယစတုတ္ထေကဝစနဿတု ၌ တုသဒ္ဒါပို၏ အစီအရင်ကို ကစ်ဘာဋီ၌ ရှုပါ။ (ဆောင်) အာယစတုတ်, ကစ္စည်းသုတ်လာ, တုသဒ္ဒါဖြင့်, ထ္ထံပါ, အတ္ထံ, အံပြုရန်ဟု, ကျမ်းဂန်အလျောက်, ဖွင့်ပေါ်ပေါက်လည်း, ထို့နောက် မောဂ္ဂလာန်, အတ္တတ္ထံကို, ကြံကာသမာသ် အံဝိဘတ်ဟု, တပ်အပ် ထင်ရှား, နည်းသစ်ထားသည်, ရှုစားနိုဿယပါတည်း။(ကစ်ဘာဋီ)

http://www.dhammadownload.com

၃။ "ရာဂဒေါသပရေတေဟိ" ၌ ရာဂသဟဂုတ်စိတ်ဝယ် ယှဉ်နိုင်သော စေတသိက်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗရာသိယောဂီ, အသဗ္ဗရာသိယောဂီ စေတသိက် အားဖြင့် လည်းကောင်း ခွဲဝေပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ယှဉ်နိုင်သောစေတသိက်များ - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် (၄)ပါး၊ ဒိဋ္ဌိ, မာန, ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၂၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ထိုတွင် ဆန္ဒ,ပီတိ,အဓိမောက္ခကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၀)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏစေတသိက် (၄)ပါး၊ ပေါင်း (၁၄)ပါးသော စေတသိက်တို့သည် သဗ္ဗရာသိယောဂီ၊ ကြွင်းသော ဆန္ဒ, ပီတိ, အဓိမောက္ခ, ဒိဋ္ဌိ, မာန, ထိန, မိဒ္ဓ စေတသိက်တို့သည် အသဗ္ဗရာသိယောဂီ စေတသိက်တို့ဖြစ်ပါသည်။

၂။ (ဆောင်) ဥဂ္ဂမနာ, ကြိယာ, မှတ်ပါဋ္ဌတ္တသာ၊ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ, ထမြှုတော, တံ ခေါ် ချာနသာ၊ အဘိသဒ္ဒ, ထမြှုတ, ချာနဇောတကာ။

၃။ ယှဉ်ဘက်စေတသိက် ထုတ်ရာတွင် အရင်းခံ လောဘ ကြဉ်ထား၍ (၂၁)ပါးဖြစ်သည်။ သဗ္ဗရာသိယောဂီ စေတသိက်၊ အသဗ္ဗရာသိယောဂီ စေတသိက်ခွဲရာ၌ သာဓာရဏာစ စတ္တာရော ဂါထာအရခွဲသည်။

သဗ္ဗရာသိယောဂီ စေတသိက်ကိုလည်း အကုသိုလ်စိတ် အားလုံးနှင့် (ဝါ – လောဘမူရာသိ၊ ဒေါသမူရာသိ၊ မောဟမူရာသိ သုံးပါးလုံးနှင့် ယှဉ်နိုင် ဆက်ဆံနိုင်သော တရားဟုယူပါ။ သဗ္ဗရာသိယောဂီဟူသည် အညသမာန, အကုသလ, သောဘနဟူသော ရာသိသုံးပါးလုံးနှင့် ယှဉ်နိုင် ဆက်ဆံနိုင်သော တရားဟုယူလျှင်ကား အညသမာန်း စေတသိက်သည် သဗ္ဗရာသိယောဂီ၊ ကြွင်းစေတသိက်များကား အသဗ္ဗရာသိယောဂီဟုခွဲရမည်။

http://www.dhammadownload.com

၄။ "အမတာမဓိဂတံ" ၌ အမတကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်၊ အလေးအမြတ် အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်များကို ဘုရားဖြစ်ပြီးသော ဗုဒ္ဓအားဖြင့် ဖြေဆိုခဲ့ပါ။

ဖြေ - အမတကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ် - (ဗုဒ္ဓအားဖြင့်) အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် (၁)၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ် (၄)၊ ကြိယာအဘိညာဉ် (၁)၊ ဝုဋ္ဌော (၁) ဖြစ်သည်။

အလေးအမြတ်ပြုနိုင်သော စိတ် - (ဗုဒ္ဓအားဖြင့်) မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)၊ အရဟတ္တဖိုလ် စိတ် (၁)ပါး တို့ ဖြစ်သည်။

၁၃၁၈ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ အနဘာဝံကတာ - ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍ သန္ဓိရှုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင် နာမပဒမာလာလည်း စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အနဘာဝံကတာ - အနု + အဘာဝံကတာ

သန္ဓိရှုပ်ကျဉ်းတွက်ပုံ - အနု+အဘာဝံကတာ ဟုဖြတ်၊ နခွင်း ဉကြွင်း၊ သရာသရေလောပံသုတ်ဖြင့် နောက် အ,သရကြောင့် ရှေ့ ဉ, သရကိုချေ၊ နယေပရံယုတ္တေသုတ်ဖြင့် နံကို နောက် အသို့ကပ်၊ အနဘာဝံကတာ ပြီး၏။

နာမပဒမာလာစဉ်ပုံ

ပ - အနဘာဝံကတော အနဘာဝံကတာ

အာ - ဘော အနဘာဝံကတ,

အနဘာဝံကတာ ဘောန္တော အနဘာဝံကတာ

http://www.dhammadownload.com

ဒု - အနဘာဝံကတံ　　　　အနဘာဝံကတေ
တ - အနဘာဝံကတေန　　　　အနဘာဝံကတေဟိ, ဘိ
(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်အထိ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းအတိုင်းစဉ်ပါ)

တစ်နည်း နာမပဒမာလာစဉ်ပုံ

ပ - အနဘာဝံကတာ　　　　အနဘာဝံကတာ, အနဘာဝံကတာယော
အာ - ဘောတိအနဘာဝံကတေ　　　　ဘောတိယော အနဘာဝံကတာ, အနဘာဝံကတာယော
ဒု - အနဘာဝံကတံ　　　　အနဘာဝံကတာ, အနဘာဝံကတာယော
တ - အနဘာဝံကတာယ　　　　အနဘာဝံကတာဟိ, ဘိ
(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်အထိ ကညာဒိဂိုဏ်းအတိုင်းစဉ်ပါ)

၂။ "ဝသံ ဥပဂစ္ဆိသု"ဝယ် ဝသံကို လိင်, ဂိုဏ်း, ကာရန်ခွဲပြ၍၊ ဥပဂစ္ဆိသုကို ပရဿပဒအဇ္ဇတ္တနီပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝသံ-သည်　　　　နပုံလိင်၊ စိတ္တာဒိဂိုဏ်း၊ အကာရန္တပကတိရှိသော နိဂ္ဂဟီတန္တကာရန်။
(တစ်နည်း) - ပုံလိင်၊ ပုရိသာဒိဂိုဏ်း၊ အကာရန္တပကတိရှိသော ဩကာရန္တ ကာရန်။

၁။ တပဿီဝါဒအခိုက်၌ အနဘာဝံကတာသည် အကုသလာဓမ္မာကို ရသောကြောင့် ပုလ္လိင်ဖြင့် စဉ်ရမည်၊ အပဂဗ္ဘဝါဒ အခိုက်၌ကား ဂဗ္ဘသေယျာ ပုနဗ္ဘဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိတို့ကို ရသောကြောင့် ဣတ္ထိလိင်ဖြင့် စဉ်ရမည်၊ လိင်တစ်ခုခုကို သာ ရုပ်စဉ်စေလိုလျှင် အနဘာဝံကတာ၏ တွဲဖက် (အဘိဓေယျတ္ထ)ပုဒ် ထည့်၍မေးသင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

အာချာတပဒမာလာ

(ဤ) ဥပဂစ္ဆိ, ဥပဂစ္ဆိ, ဥပါဂမိ, ဥပါဂမိ၊
(ဉ) ဥပဂစ္ဆိ ံသု, ဥပဂစ္ဆုံ, ဥပဂစ္ဆံသု, ဥပဂစ္ဆာသုံ,
ဥပါဂမိံသု, ဥပါဂမုံ, ဥပါဂမံသု, ဥပါဂမာသုံ၊
(ဩ) ဥပဂစ္ဆ, ဥပဂစ္ဆိ, ဥပါဂမော, ဥပါဂမ, ဥပါဂမိ၊
(တ္ထ) ဥပဂစ္ဆိတ္ထ, ဥပါဂမိတ္ထ၊
(က္လံ) ဥပဂစ္ဆိံ, ဥပါဂမိံ၊
(မှာ) ဥပဂစ္ဆိမှာ, ဥပဂစ္ဆိမှ, ဥပါဂမိမှာ, ဥပါဂမိမှ ။

၃။ **အပ္ပမတ္တော အာတာပီ တို့၌ တရားကိုယ်ကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းတို့နှင့် ယှဉ်သင့်သော စိတ်, စေတသိက် တို့ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။**

ဖြေ - **အပ္ပမတ္တော အရ** - မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်(၄)ပါး၌ ရှိသော သတိဖြစ်ပါသည်။
ယှဉ်သင့်သောစိတ် - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊
စေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အရင်းခံ သတိကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၄)ပါး၊ ပေါင်း ၃၇ -ပါး။
အာတာပီအရ - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၌ရှိသော ဝီရိယ ဖြစ်ပါသည်။
ယှဉ်သင့်သောစိတ် - မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊

၂။ ဝဿသဒ္ဒါ ဓာန်၌ မိုးရွာခြင်းဟောလျှင် နပုံလိင်၊ မိုးဥတုဟောလျှင် ပုံလိင် ဟုဆို၏။ ပိဋကကျမ်းညွှန်း(၁)၌ (မည်သည့်အနက်ဟောဟော) နပုံလိင် ချည်းသာဟုဆို၏။ သာရတ္ထ-၂ , ၁၁၄ အလို ဝဿာဝါသဟူလိုလျှက် အာဝါ သပုဒ်ချေထားသော နပုံလိင်ပင်တည်း။

http://www.dhammadownload.com

စေတသိက် - ဝီရိယကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၂)ပါး၊ သောဘနစေတသိက် (၂၅)ပါး၊ ပေါင်း ၃၇ -ပါး။

၄။ **"နေကွမ္မံ" ၌ တရားကိုယ်ကိုကောက်ပြ၍၊ ၎င်း၏ ဝေဒနာ ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထု တို့ကိုလည်း ဝေဖန်ပြပါ။**

ဖြေ - **နေကွမ္မ အရ** - အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ-သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ **ဒွါရ** - မနောဒွါရ၊

အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊ **ဝတ္ထု** - ဟဒယဝတ္ထု(ရုံခါမှီ, ရုံခါမမှီ)။

၁၃၁၉ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ **"ပုဗ္ဗဏှသမယံ" ၌ ပုဗ္ဗဏှ ကို ပဒစ္ဆေဒပြ၍၊ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြီးလျှင်၊ ပုဗ္ဗဏှ၌ လိင်, ဂိုဏ်း, ကာရန် သမယ - ၌ ဝိဘတျန္တ ကို ညွှန်ပြခဲ့ပါ။**

ဖြေ - **ပုဗ္ဗဏှ** - ပုဗ္ဗ+အဟ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၊

သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းတွက် -ပုဗ္ဗ+အဟဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ပုဗ္ဗာပရဇ္ဈသာယ မဇ္ဈေဟာဟဿ ဏှော - (မောဂ်)သုတ်ဖြင့် အဟကို ဏှပြု။

၃။ အပ္ပမတ္တော်အရ – သောဘနစိတ် (၅၉)ပါး၌ ရှိသော သတိ ၊ အာတာပီအရ – ကုသိုလ်စိတ်၂၁–ပါး၌ရှိသော ဝီရိယကို ကောက်ကြသေး၏။ ဤ၌မူ ရှင်သော်ဏသန္တာန် ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်မှု၌ သတိမစွန့်မှု, ကာယိက စေတသိကဝီရိယရှိမှု အခိုက်အတန့်ရှု၍ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်ရှိ တရားကိုသာ ကောက်ယူထားသည်။

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) တေသုဝုဒ္ဓိ သုတ်ကြီးဖြင့် အဟာကို အဏှုပြု၊ ခွင်းချေ၊ကပ်၊
(တစ်နည်း) တေသုဝုဒ္ဓိ သုတ်ကြီးဖြင့် အဟာကို အနှုပြု၊ နကိုလည်း
ဏပြု၊ ခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ ပုဗ္ဗဏှ ပြီး၏။ (ရူ-နည်းမှီတွက်သည်)

ပုဗ္ဗဏှ သည် - ပုံလိင်,ပုရိသာဒိဂိုဏ်း, အကာရန္တပကတိရှိသော ဩကာရန် (မောဂ်)
(တစ်နည်း)နပုံလိင်,စိတ္တာဒိဂိုဏ်း,အကာရန္တပကတိရှိသောနိဂ္ဂဟိတန္တ ကာရန်၊ (ဓာန်ဋီ ၆၈-ဂါထာအဖွင့်၊ ရူ-၁၉၈ တို့အရဖြစ်သည်)
သမယဉ် ဝိဘတျန္တမှာ - ဒုတိယာကေဝုစ် အံဝိဘတ်ဖြစ်သည်။

၂။ "ဥပသင်္ကမိတွာ ပဉ္စတ္တေ အာသနေ နိသီဒိ" ၌ ပဉ္စတ္တေကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်၍၊ ၎င်း၌ ဓာတ်ကိုယူလျှက် ဝတ္တမာန် ကမ္မရုပ် အာချာတပဒမာလာပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပဉ္စတ္တေနာမ်ရုပ်ကျဉ်း -
ပဉ္စတ္တေကို ပဉ္စတ္တတည်၊ သော ဟုပေးသော်လည်း အာသနေ ၌ စပ်ရသောကြောင့် ဩကာသအနက်ကို အလိုရှိရကား ဩကာသအမည်မှည့်၊ ဩကာသေသတ္တမီသုတ်ဖြင့် ဩကာသအနက်၌ သတ္တမီကေဝုစ် သ္မိံ ဝိဘတ်သက်၊ သ္မာသ္မိံနံ ဝါသုတ်ဖြင့် သ္မိံဝိဘတ်ကိုဧပြု ၊ သရလောပေါမာဒေသ ပစ္စယာဒိမှိသရလောပေတုပကတိ သုတ်ဖြင့် နောက်ဧအပြုကြောင့် ရှေ့ပဉ္စတ္တ ၌ တ္တ၏ အသရကိုချေ၊ နောက်ဧကိုလည်း ပကတိပြု တ္တ် နောက်ဧ သို့ကပ်၊ ပဉ္စတ္တေပြီး၏။
၎င်း၌ ဥပဓာတ် ဖြစ်၍ -

(တေ)	ဥပီယတေ	(အန္တေ)	ဥပီယန္တေ
(သေ)	ဥပီယသေ	(ဝှေ)	ဥပီယဝှေ
(ဧ)	ဥပီယေ	(မှေ)	ဥပီယာမှေ

http://www.dhammadownload.com

ပရဿပုဒ်ပြန်ရာ၌ - ဥပီယတိ, ဥပီယေ၊ ဥပီယန္တိ၊
ဥပီယသိ၊ ဥပီယထ၊
ဥပီယာမိ၊ ဥပီယေ ဥပီယာမ ။

၃။ **"အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ တီဟိ သရဏဂမနေဟိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ"၌ သရဏဂမနေဟိဝယ် ဖြစ်သင့်သောစိတ် စေတသိက် တို့ကို ပြည့်စုံအောင် ဖော်ပြခဲ့ပါ။**

ဖြေ - သရဏဂမနေဟိအရ -
သရဏဂုံဆောက်တည်ကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓါ ပညာစသည် ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်စိတ်၊ အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ သောဘနစေတသိက် (၂၅)ပါး၊ ပေါင်း (၃၈)ပါး

၂။ ပညတ္တေပုဒ်သည် - အာသနေပုဒ်၏ ဝိသေသနတည်း၊ ဝိသေသန ပုဒ်တို့သည် ဝိသေသျပုဒ်တို့၏ နောက်လိုက်များသာတည်း၊ ဝိသေသျ ပုဒ်တို့နောင် ဝိဘတ်သက်သောသုတ်ဖြင့်ပင် ဝိသေသနပုဒ်တို့နောင် ဝိဘတ် သက်ရမည်။ ဤနည်းအရ အဖြေ၌ ဖြေပြထားသည်။
တစ်နည်း – ဝိသေသနပုဒ်တို့၏ ရှေးဦးစွာ ကြိယာနှင့်စပ်မှုကိုပြုပြီး၍ နောက်မှ ဝိသေသျပုဒ်တို့နှင့် စပ်မှုကို ပြုထိုက်၏။ ဤသို့ ရှေးဦးစွာ ကြိယာနှင့်စပ်မှ ဝိသေသနပုဒ်တို့နောင် ဝိဘတ်သက်နိုင်မည်ဟူသော ရှေးဆရာတို့ အလို အားဖြင့် ပညတ္တေဟူသောဝိသေသနပုဒ်ကို နိသီဒိဟူသော ကြိယာနှင့် ဦးစွာ စပ်၍ "ပညတ္တေ နိသီဒိ – ခင်းထားအပ်သော နေရာ၌ ထိုင်ပြီ"ဟု အနက်မှတ်၊ ထို့နောက်မှပညတ္တေကိုအာသနေ၌စပ်၍"သော"ဟုဝိသေသနအနက်မှတ်ရမည်။
ဤနည်းအလိုကား ပညတ္တတည်၊ သတ္တမီအနက်ကို အလိုရှိရကား – စသည် ဖြင့် ဆို၍တွက်လေ၊ သောဟု ပေးရသော ဝိသေသနမှန်သမျှ ဤနည်းအတိုင်း ချည်းမှတ်ပါ။ (အကျယ်– ကစ် – ဘာဋီ –၁, ၃၈၆ ၌ ရှု)
၃။ သရဏဂမနေဟိအရ– မိုဝဲဆည်းကပ် အသိအမှတ်ပြုကြောင်း စိတ္တုပ္ပါဒ်

http://www.dhammadownload.com

၄။ "အနတ္တသံဟိတေ သေတုယာတော တထာဂတာနံ" ၌ သေတုပုဒ်အရ တရားကိုယ်ကို ဖေါ်ပြ၍၊ ၎င်းကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - သေတု အရ - အရဟတ္တမဂ် ဖြစ်ပါသည်။
ဝေဒနာ- သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - မနောဒွါရ၊
အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊ ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု(ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)။

၁၃၂၀ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "အပိဿု မံ ဖြဟေ့ လ္လမာ အနစ္စရိယာ ဂါထာယော" ၌ အနစ္ဆရိယာကို သန္ဓိပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ ဖြဟ္မသဒ္ဒါကို နာမပဒ မာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အနစ္ဆရိယာ - အနု + အစ္ဆရိယာ (ဝိဋ္ဌ - ၃၊ ၂၄၃)
(တစ်နည်း) န + အစ္ဆရိယာ (သာရတ္ထ-၃၊ ၁၅၃)

ကုသိုလ်တရား၊ သဒ္ဓါပညာ စသည့် သမ္ပယုတ်တရားနှင့် တကွဖြစ်သောစိတ် (ကျမ်းညွှန်း)သရဏဂုံသည် (၁)လောကီသရဏဂုံ(ပညာပြဋ္ဌာန်းသောမဟာ ကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်၄ပါး,သဒ္ဓါပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈ ပါး) (၂) လောကုတ္တရာသရဏဂုံ (မဂ်လေးပါး)ဟု နှစ်ပါးပြား၏။ (အကျယ် သီ- ၁၊ သီဋီသစ် စသည်တို့၌ ရှုပါ) စေတသိက် (၃၈)ပါးထုတ်ထားသည်မှာ ယှဉ်နိုင်သမျှအားလုံးကုန်အောင်ထုတ်သည်ဟု မှတ်ပါ၊ အချို့ကား (သရဏဂုံ ဆောက်တည်ချိန်အခိုက်အတန့်ကိုရှုပြီး) ဝိရတီအပ္ပမညာတို့ ကြဉ်၍(၃၃)ပါး ဟုလည်း ထုတ်ကြသည်။ စာဖြေသောအခါဂရုပြု၍စုံအောင် ဖြေကြပါလေ။

http://www.dhammadownload.com

ဗြဟ္မသဒ္ဒါ နာမပဒမာလာ

ပ -	ဗြဟ္မာ	ဗြဟ္မာနော
အာ -	ဟေ ဗြဟ္မေ	ဘောန္တော ဗြဟ္မာနော
ဒု -	ဗြဟ္မာနံ, ဗြဟ္မံ	ဗြဟ္မာနော
တ -	ဗြဟ္မုနာ	ဗြဟ္မေဟိ ဗြဟ္မေဘိ
စ -	ဗြဟ္မုနော, ဗြဟ္မဿ	ဗြဟ္မူနံ, ဗြဟ္မာနံ
ပဉ္စ -	ဗြဟ္မုနာ	ဗြဟ္မေဟိ, ဗြဟ္မေဘိ
ဆ -	ဗြဟ္မုနော, ဗြဟ္မဿ	ဗြဟ္မူနံ, ဗြဟ္မာနံ
သ -	ဗြဟ္မနိ	ဗြဟ္မေသု ။

၂။ "အန္တရာ စ ဂယံ အန္တရာ စ ဗောဓိံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္န" ၌ ဂယံ ဗောဓိံ - တို့ဝယ် မည်သည့်အတွက်ကြောင့် မည်သည့် အနက်၌ မည်သည့်သုတ်ဖြင့် မည်သည့်ဝိဘတ် သက်ထား ကြောင်း ညွှန်ပြ၍၊ "နေဝဠ္ဌဂါ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာ" ၌ အဠ္ဌဂါကို အာချာတ် ရုပ်ကျဉ်းစီရင်ပြပါ။

ဖြေ ဂယံ ဗောဓိံ - တို့သည် အန္တရာသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်သည့် အတွက်ကြောင့် ဆဋ္ဌီအနက်၌ ကွစိဒုတိယာဆဋ္ဌီနမတ္ထေ သုတ်ဖြင့် ဒုတိယာဧကဝုစ် အံ ဝိဘတ်သက်ထားပါသည်။

အဠ္ဌဂါ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း - -

အဠ္ဌဂါ ကို အဓိ ပုဗ္ဗ ဂမုတည်၊ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဆုံး သရချေ၊ သမီပေဋ္ဌတနီသုတ်ဖြင့် အဇ္ဇတနီဒြ ဝိဘတ်သက်၊ (တွံ-ကိုထောက်ပါ) ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် အဇ္ဇတနီ ဝိဘတ်ကြောင့် ဂမ်ကို ဂါပြု၊ ဒြဝိဘတ်ကိုလည်းချေ၊ ဘူဝါဒိ တောအ -သုတ်ဖြင့် အပစ္စည်းသက်၊ လောပဉ္စေတ္တမကာရော ဖြင့်အပစ္စည်းကိုချေ၊ အကာရာဂမောဟိယျတ္တနီအဇ္ဇတနီ

http://www.dhammadownload.com

ကာလာတိပတ္တိသုသုတ်ဖြင့် ခာတ်၏အစ၌ အ လာ၊ အရှော အမိ သုတ်ဖြင့် အဓိကို အရှုပြု၊ ခွင်း ချေ ကပ် အရှုဂါပြီး၏။

၃။ "ယဒါ ဟဝေ ပါတုဘဝန္တိ ဓမ္မာ" ဟူသော ပဌမ ဒုတိယ ဂါထာတို့၌ ဓမ္မာ အရ ထူးခြားပုံကို သိသာရုံ ဖော်ပြ၍၊ "ကွမံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ" ၌ ဖြစ်သင့်သော စိတ် စေတသိက်များကို ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဓမ္မာ အရ -

ပဌမဂါထာအလို - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ဆင်ခြင်ရာ၌ဖြစ်ပေါ်လာသော ဗောဓိပက္ခိယတရား (၃၇)ပါး၊ (တစ်နည်း) သစ္စာ လေးပါး။

ဒုတိယဂါထာအလို -နိဗ္ဗာန်ကို ဆင်ခြင်ရာ၌ဖြစ်ပေါ်လာသောဗောဓိပက္ခိယတရား (၃၇)ပါး၊ (တစ်နည်း) သစ္စာလေးပါး။

ဤကဲ့သို့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ဆင်ခြင်မှု နိဗ္ဗာန်ကို ဆင်ခြင်မှု အားဖြင့် ထူးခြားကြပါသည်။

ကွမံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ အရ - မဟာကြိယာသောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်အသင်္ခါရိကစိတ်နှင့် ထို၌ယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီကြဉ် သောဘန စေတသိက်(၂၂)ပါး၊ ပေါင်း(၃၅)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဝေါလောကေသိ" ၌ ဗုဒ္ဓစက္ခုအရ ကောက်ပြ၍၊ "အနုတ္ထသံဟိတေ သေတုဃာတော တထာဂတာနံ" ၌ သေတုအရ ကောက်ပြလျှက် ဝေဒနာဒိဆက္က သွင်းပြခဲ့ပါ။

၃။ ဤ၌ အပ္ပမညာစေတသိက် နှစ်ပါးနှုတ်၍ (၃၃)ပါးသော စေတသိက်တို့ကိုကောက်ယူကြသေး၏။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ဗုဒ္ဓစကျွှအရ - အာသယာနုသယဉာဏ် ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ် ကိစ္စတပ်သော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၌ ရှိသော ပညာဖြစ်ပါသည်။
(သေတုအရ - ၁၉ - ခုနှစ် ဝိနည်းအဖြေ၌-ပါပြီး)

၁၃၂၁ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "အာဂတော ခေါ မဟာသမဏော မာဂဓာနံ ဂိရိဗ္ဗဇံ" "ဓမ္မေန နယမာနာနံ ကာ ဥသူယာ ဝိဇာနတံ"တို့၌ ဂိရိဗ္ဗဇံကို သန္ဓိရှုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင်၊ နယမာနာနံ - ၌ အဘာယ်သုတ်ဖြင့် အဘာယ်အနက်၌ အဘာယ်ဝိဘတ်သက် ထားသည်ကိုလည်း နှစ်နည်းမျှ ဖြေပါ။

ဖြေ - ဂိရိဗ္ဗဇံ သန္ဓိရှုပ်ကျဉ်း -
ဂိရိဗ္ဗဇံကို ဂိရိ+ဝဇံဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ပရဒွေဘာဝေါဌာနေ သုတ်ဖြင့် ဝ၏ သဒိသဒွေဘော် ဝလာ၊ ဒေါဗေ့စသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဝနှစ်လုံးကို ဗနှစ်လုံးပြု၊ ဂိရိဗ္ဗဇံ - ပြီး၏။
နယမာနာနံ - ၌ ဆဋ္ဌီစသုတ်ဖြင့် သတ္တမီအနက်၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သက်၊ (တစ်နည်း) ဒုတိယာပဉ္စမီနဉ္စ - သုတ်ဖြင့် ဒုတိယာအနက် ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သက်ထားပါသည်။

၁။ ဂိရိဗ္ဗဇံ--၌ ရှင်မိုအလို ဝ ကို ဗပြုပြီးမှ သဒိသဒွေဘော်လာ၍ ဂိရိဗ္ဗဇံပြီးသည်။ နယမာနာနံ၏ဝိဘတ်အနက်တို့ကို အဋ္ဌကထာအရဖြေဆိုထားသည်။ကစ္စည်းကျမ်း၌မူ ဥသူယဓာတ်အယှဉ်သမ္ပဒါန်မှည့်၍ သမ္ပဒါနေစတုတ္ထီဖြင့် စတုတ္ထီသက်သည်။

http://www.dhammadownload.com

၂။ "ဇာနာတိ မံ သုဂတော"တိ ဒုက္ခီ ဒုမ္မနော တတ္ထေဝန္တရ ဓာယိ ၌ ဒုက္ခီကို နာမပဒမာလာ၊ အန္တရဓာယိ - ၌ဓာတ်မျှ ယူ၍ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့်အာချာတပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဒုက္ခီ နာမပဒမာလာ

ပ - ဒုက္ခီ ဒုက္ခီ, ဒုက္ခိနော

အာ - ဘောဒုက္ခီ ဘောန္တော ဒုက္ခီ , ဒုက္ခိနော

ဒု - ဒုက္ခိံ, ဒုက္ခိနံ ဒုက္ခီ, ဒုက္ခိနော

(စသည်ဖြင့် ဒဏ္ဍီနှင့် အတူစဉ်ပါ)

အန္တရဓာယိ - ၌ ဓာတ်မျှယူ၍စဉ်ပုံ

(တိ) ဒဓာတိ, ဒဓေ, ဓာတိ, ဒဟတိ, ဒဟေ

(အန္တိ) ဒဓန္တိ, ဓန္တိ, ဒဟန္တိ

(သိ) ဒဓာသိ, ဓာသိ, ဒဟသိ

(ထ) ဒဓာထ, ဓာထ, ဒဟထ

(မိ) ဒဓာမိ, ဒဓေ, ဓာမိ, ဒဟာမိ, ဒဟေ

(မ) ဒဓာမ, ဓာမ, ဒဟာမ ။

၃။ "အန္တလိက္ခစရော ပါသော ယွာယံ စရတိ မာနသော" ၌ အန္တလိက္ခစရအရ ပရမတ္ထဓမ္မ တိကျစွာ ကောက်ယူ၍ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော စိတ်စေတသိက်များကိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - အန္တလိက္ခစရအရ လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၌ရှိသောလောဘ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော စိတ် - လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၊

၎င်းနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက်(၁၃)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏစေတသိက် (၄)ပါး (အရင်းခံ လောဘကြဉ်)ဒိဋ္ဌိ, မာန, ထိန,မိဒ္ဓပေါင်း ၂၁-ပါးဖြစ်ပါသည်။

F.2.A

http://www.dhammadownload.com

၄။ "မယံ့ခေါ ဘိက္ခဝေ ယောနိသောမနသိကာရာ အနုတ္တရာ ဝိမုတ္တိ အနုပ္ပတ္တာ"၌ အဘယ်တရားသည် ဝိမုတ္တိ မည်သည် ၎င်းဝိမုတ္တိ၏ အာရမ္မဏိက ဖြစ်သည်ကို ညွှန်ပြပါ။

ဖြေ - အရဟတ္တဖိုလ်တရားသည် ဝိမုတ္တိမည်ပါသည်။

၎င်း၏ အာရမ္မဏိကတရားမှာ - မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ ကြိယာအဘိညာဉ် (၁)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၆)ပါးဖြစ်ပါသည်။

၁၃၂၂ - ခု ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "အဇ္ဇတဂ္ဂေ ပါဏုပေတံ သရဏံ ဂတံ" ၌ အဇ္ဇတဂ္ဂေ ကို စွမ်းနိုင်သမျှ ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ ၎င်းပုဒ်ကို အဘယ်သုတ်ဖြင့် အဘယ်အနက်၌ အဘယ်ဝိဘတ် သက်ထားသည်ကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဇ္ဇတဂ္ဂေ - အဇ္ဇ+အဂ္ဂေ (ရူပ) အဇ္ဇတံ+အဂ္ဂေ (နီတိ)

၁။ အဇ္ဇတဂ္ဂေနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ် ---အဇ္ဇတဂ္ဂေပုဒ်၌ အံဝိဘတ်ကို တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ဧပြု၊ (တစ်နည်း) ဒုတိယာယောဝိဘတ် သက်၍ ယောကို နိပြု၊ နိကို ဧပြု ဟု ဝစနဝိပလ္လာသအနေဖြင့်ဖွင့်ကြသည်။ (သီ–ဋီ သစ်၊ ၂၊ ၁၉၁၊ အံ–သျှ၊ ၁၊ ၁၂၄) နန်းကျောင်း သဒ္ဒါကြီးနိဿယ ယုဝါနဋ္ဌ သုတ်အဖွင့် နည်းမှီ၍ (ဝစနဝိပလ္လာသ ကြံရာ၌) အံသက်၊ အံကို ဗဟုဝုစ်ယော ဝိဘတ်ပြု၊ (ယောဝိဘတ်ပြောင်း) ယောကို နိပြု ၊ နိကို ဧပြု၊ နိပြုပြီးမှ ဧပြု ရသည်မှာ အတောနိစ္စ သုတ်အရဖြစ်သည်။ (ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသကြံရာ၌) အံကို သ္မိံ ပြု၊ သ္မိံကို ဧပြု၍ပြီးစေ၊ ဣဒမ္ဗိဿ ဟောတိ သီလသ္မိံ ၌ သီလသ္မိံကို

http://www.dhammadownload.com

အဇ္ဈတ္တဂ္ဂေပုဒ်၌ ကမ္မတ္ထေဒုတိယာသုတ်ဖြင့် ကြိယာဝိသေသနအနက် (တစ်နည်း) အဝုတ္တကံအနက်၌ ဒုတိယာကောဝုစ်အံဝိဘတ် သက်ထားပါသည်။

၂။ "မုတ္တာဟံ သဗ္ဗပါသေဟိ" ၌ မုတ္တသဒ္ဒါကို နာမပဒမာလာ၊ ရင်း၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် အတ္တနောပုဒ် ပဌမပုရိသ်ဖြင့် စုံလင်စွာ အာချာတပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - မုတ္တ နာမပဒမာလာ --

ပ - မုတ္တော မုတ္တာ

ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသဟု ပုစ်စစ်ကျမ်းဆိုသော်လည်း နိဒ္ဒါရဏောစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ပဌမာအနက် သို့ သက်၍ ပြီးသကဲ့သို့ ကမ္မကရဏနိမိတ္တ တွေသု သတ္တမီဖြင့် ကံအနက် သို့ သက်၍ ပြီးသည်ဟုလည်း ကြံပါ။

နိရုတ္တိဒီပနီ (၁၉၄)၌ အာရဗ္ဗအနက် သတ္တမီဟုဆိုသည်။ အဂ္ဂသဒ္ဒါသည် 'အာဒိကောဋ္ဌာသ ကောဋ္ဌိသု ပုရတောဂ္ဂ' (ဓာန်)အရ နပုံလိင် စိတ္တာဒိဂိုဏ်းတည်း။ သို့ဖြစ်၍ ဒုတိယာယောဝိဘတ် သတ္တမီသို့ဝိဘတ် တို့ဖြင့်သာ အဂ္ဂေရုပ်ရှိသည်။ ကြိယာဝိသေသန အနေ ကတ္တာ ပါဌသေသ၏ ကံအနေဖွင့်သောအဋ္ဌကထာများအရ အဇ္ဈတ္တဂ္ဂေသည် ဒုတိယာကောဝုစ်တည်း။ ကောဝုစ်အနေဖြင့် အံဂ္ဂေမရှိနိုင်ရကား အံကို ဧပြုသော ပထမနည်းသည် မခိုင်လုံသေး၍ ဝိပလ္လာသဟုလည်း ထပ်ဖွင့် ကြသည်။ ထိုတွင် ပါရာ–ဘာဋီ အလို ကောဝုစ်ချည်းကား မပြောင်းလွဲ၊ ဒုတိယာအံဝိဘတ်မှ သတ္တမီ သို့ဝိဘတ် ပြောင်းနေသော ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသဟု ယူသည်။ သီ–ဋီ–သစ်၊ အံ သျှတို့အလို ဝိဘတ်အမျိုးအစားကားမပြောင်းလွဲ၊ကောဝုစ်အံမှဗဟုဝုစ်ယောဝိဘတ်ပြောင်းသော ဝစနဝိပလ္လာသဟုယူ၏။ ဒုတိယာသတ္တမီတို့ဖြင့်ရှိသောအဂ္ဂေရုပ်တို့ အပေါ် မူတည်၍ ဝိပလ္လာသအယူအဆကွဲပြားကြသည်။ နှစ်သက်ရာယူကြလေ။

http://www.dhammadownload.com

အာ - ဘော မုတ္တ, မုတ္တာ ဘောန္တော မုတ္တာ

ဒု - မုတ္တံ မုတ္တေ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်အထိ ပုရိသနှင့် အတူ စဉ်ရမည်။)

မုတ္တ၌ မုစဓာတ်ဖြစ်၍ -

(တေ) မုစ္စတေ (အန္တေ) မုစ္စန္တေ , မုစ္စရေ

(ဤကား ဒိဝါဒိကတ္တုရုပ်စဉ်ပုံ)

(တေ) မုစ္စတေ (အန္တေ) မုစ္စန္တေ , မုစ္စရေ

(ဤကား ကမ္မရုပ်စဉ်ပုံ)

(တေ) မောစေတေ, မောစယတေ,မောစာပေတေ, မောစာပယတေ၊

(အန္တေ) မောစေန္တေ, မောစယန္တေ, မောစာပေန္တေ, မောစာပယန္တေ

(ဤကား ကာရိတ်ကတ္တုရုပ်စဉ်ပုံ)

(တေ) မောစီယတေ, မောစာပီယတေ, မောစယီယတေ, မောစာပယီယတေ၊

(အန္တေ) မောစီယန္တေ, မောစာပီယန္တေ, မောစယီယန္တေ, မောစာပယီယန္တေ ။

(ဤကား ကာရိတ်ကမ္မရုပ်စဉ်ပုံ)

၂။ မုစဓာတ်သည် မုစာမောက္ခေဒိ, စာဂေ ရ (ဓာတွတ္ထ)နှင့်အညီ လွတ်ခြင်း အနက်ဟောရာ၌ ဒိဝါဒိဂိုဏ်း၊ လွှတ်ခြင်း (စွန့်လွှတ်ခြင်း) အနက်ဟောရာ၌ ရုဓာဒိဂိုဏ်း၊ ဤ၌လွတ်ခြင်းအနက်ဖြစ်၍ သုဒ္ဓရုပ်ဝယ် ဒိဝါဒိဖြင့်စဉ်ရသည်။ မောစေတေသည် သာသနာတော်ကျမ်းအလို ကာရိတ်ရုပ်၊ လောကီကျမ်း အလို စုရာဒိကတ္တုရုပ်ဟူ၏။ မုစ္စတေကမ္မရုပ်သည် ရူပသိဒ္ဓိ အလိုတည်း။ နိရုတ္တိဒီပနီ၌ မုစဓာတ်သည် အကမ္မကဓာတ်ဖြစ်၍ သုဒ္ဓကမ္မရုပ် မရှိနိုင်။ ကာရိတ်ကမ္မရုပ်သာရှိသည် ဟုဆို၏။ (နိရုတ္တိဒီပနီ၄၄၁၊ ၂)

http://www.dhammadownload.com

၃။ "ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒိ" ၌ ဓမ္မစက္ခုအရကို တိကျစွာ ကောက်ပြီးလျှင်၊ ၎င်းအရကို ဝေဒနာဒိဆက္က၌ အသီးသီး သွင်းပြပါ။

ဖြေ - ဓမ္မစက္ခု အရ - (ဘဒ္ဒဝဂ္ဂိယကထာအလို) အောက်မဂ်(၃)ပါး၌ရှိသော ပညာ၊

(ပဉ္စဝဂ္ဂိယ, ဗိမ္ဗိသာရသမာဂမကထာစသည်အလို) သောတာပတ္တိမဂ်၌ရှိသော ပညာ ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ)၊ ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊

ဒွါရ - မနောဒွါရ၊ အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊

ဝတ္ထု - သောတာပတ္တိမဂ်၌ရှိသောပညာသည်ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ) အလယ်မဂ်၌ရှိသောပညာသည်ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ,ရံခါမမှီ)

၄။ "တေသံ ဟေတုံ တထာဂတော အာဟ" ၌ ဟေတုံအရ ပရမတ္ထဓမ္မကို မှန်ကန်စွာ ကောက်ပြီးလျှင်၊ ၎င်းနှင့် ယှဉ်သော စိတ် စေတသိက်တို့ကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဟေတုံ အရ - လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၌ရှိသောလောဘ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော စိတ် စေတသိက် (၂၁-ခုနှစ်ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၃။ ဤ၌ ဟိတ်ခွဲရာ၌ ပညာသည် ကောက်ယူထားသောတရား ဖြစ်၍ ယှဉ်ဖက်ဟိတ်အနေဖြင့် အောက်မဂ်ယှဉ်ရာ စေတသိက်တို့တွင် အလောဘ, အဒေါသဟိတ် (၂)ပါးသာ ရှိသောကြောင့် ဒွိဟိတ်ဟုဖြေသည်။ ဒွိဟိတ်ဟုဖြေမှ အချို့ဆရာများ ကြိုက်ကြသည်။ အချို့ကားပညာအထိ ကောက်ယူရသော်လည်း စိတ်သည်ပဓာန, စေတသိက်သည်အပဓာနဖြစ်၍ ပဓာနမဂ်စိတ်ကိုကြည့်ပြီး တိဟိတ်ဟုခွဲမှ ကြိုက်ကြသည်။ စေတသိက်အထိ ကောက်ယူရသောပုစ္ဆာမှန်သမျှ ဤနည်းအတိုင်းချည်းမှတ်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၂၃ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "ယဒိဒံ ကွာဒပ္ပစ္စယတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ" ကို ပဒစ္ဆေဒပြု ပြီးလျှင်၊ သမုပ္ပါဒေါ - ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ အဋ္ဌတနိဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တာရုပ် ပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ယဒိဒံ ကွာဒပ္ပစ္စယတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ - ယံ+ကွာဒံ+ကွာဒ+ ပစ္စယတာ+ပဋိစ္စ+သံ+ဥပ္ပါဒေါ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြု။
(ယံ+ကွာဒံ+ကွာဒ+ပတိ+အယတာ+ပတိ+ကွစ္စ+သံ+ဥ+ပါဒေါ ဟုအသေးစိတ်လည်း ပဒစ္ဆေဒ ပြုနိုင်သေး၏)

သမုပ္ပါဒေါ - ၌ ပဒဓာတ်ဖြစ်၍ -

(ဤ) အပဇ္ဇိ, ပဇ္ဇိ, အပဇ္ဇိ, ပဇ္ဇိ , အပါဒေသိ, ပါဒေသိ, အပါဒယိ, ပါဒယိ ၊

(ဉ်) အပဇ္ဇုံ, ပဇ္ဇုံ, အပဇ္ဇိံသု, ပဇ္ဇိံသု, အပဇ္ဇံသု, ပဇ္ဇံသု, အပဇ္ဇာသုံ, ပဇ္ဇာသုံ, အပါဒေသုံ, ပါဒေသုံ, အပါဒယုံ, ပါဒယုံ ၊

(ဩ) အပဇ္ဇော, ပဇ္ဇော, အပဇ္ဇ, ပဇ္ဇ, အပဇ္ဇိ, ပဇ္ဇိ, အပါဒေသိ, ပါဒေသိ, အပါဒယိ, ပါဒယိ ၊

(တ္ထ) အပဇ္ဇိတ္ထ , ပဇ္ဇိတ္ထ , အပဇ္ဇုတ္ထ , ပဇ္ဇုတ္ထ , အပါဒေသိတ္ထ , ပါဒေသိတ္ထ, အပါဒယိတ္ထ , ပါဒယိတ္ထ၊

(ဣံ) အပဇ္ဇိံ , ပဇ္ဇိံ, အပါဒေသိံ, ပါဒေသိံ, အပါဒယိံ, ပါဒယိံ၊

(မှာ) အပဇ္ဇိမှာ , ပဇ္ဇိမှာ , အပဇ္ဇိမှ , ပဇ္ဇိမှ , အပဇ္ဇုမှာ, ပဇ္ဇုမှာ, အပဇ္ဇုမှ , ပဇ္ဇုမှ , အပါဒေသိမှာ , ပါဒေသိမှာ , အပါဒေသိမှ, ပါဒေသိမှ , အပါဒယိမှာ , ပါဒယိမှာ , အပါဒယိမှ , ပါဒယိမှ၊

(အာ) အပဇ္ဇာ, ပဇ္ဇာ, အပဇ္ဇ , ပဇ္ဇ , အပဇ္ဇိတ္ထ , ပဇ္ဇိတ္ထ , အပါဒေသိတ္ထ , ပါဒေသိတ္ထ , အပါဒယိတ္ထ , ပါဒယိတ္ထ၊

http://www.dhammadownload.com

(ဉ) အပဋ္ဌူ , ပဋ္ဌူ , အပဋ္ဌု , ပဋ္ဌု , အပါဒေသူ, ပါဒေသူ, အပါဒေသု, ပါဒေသု , အပါဒယူ , ပါဒယူ , အပါဒယု , ပါဒယု ၊

(သေ) အပဋ္ဌိသေ, ပဋ္ဌိသေ, အပါဒေသိသေ, ပါဒေသိသေ, အပါဒယိသေ, ပါဒယိသေ၊

(ဝှံ) အပဋ္ဌိဝှံ , ပဋ္ဌိဝှံ , အပါဒေသိဝှံ , ပါဒေသိဝှံ , အပါဒယိဝှံ , ပါဒယိဝှံ ၊

(အ) အပဋ္ဌ , ပဋ္ဌ , အပဋ္ဌံ , ပဋ္ဌံ , အပါဒယ , ပါဒယ , အပါဒယံ, ပါဒယံ , အပါဒေသံ , ပါဒေသံ၊

(မှေ) အပဋ္ဌိမှေ , ပဋ္ဌိမှေ , အပါဒေသိမှေ , ပါဒေသိမှေ , အပါဒယိမှေ , ပါဒယိမှေ ။

၂။ "ကိစ္စေန မေ အဓိဂတံ" ၌ မေ-ကို နာမပဒမာလာ စဉ်ပြလျှက်၊ ၎င်း မေ ကို တတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်စီရင်ရခြင်း အကြောင်းကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - မေ နာမပဒမာလာ --

ပ -	အဟံ	မယံ, အမှေ, နော
ဒု -	မံ, မမံ	အမှေ, အမှာကံ, နော
တ -	မယာ, မေ	အမှေဟိ, အမှေဘိ, နော
စ -	မမ, မယှံ, အမှံ, မမံ, မေ	အမှာကံ, အသ္မာကံ, အမှံ, နော
ပ -	မယာ	အမှေဟိ, အမှေဘိ
ဆ -	မမ, မယှံ, အမှံ, မမံ, မေ	အမှာကံ, အသ္မာကံ, အမှံ, နော
သ -	မယိ	အမှေသု, အသ္မေသု ။

၁။ ပဒေါဒိ စုဂတ္တံ (ဓာတွတ္ထ)အရ ဒိဝါဒိ စုရာဒိနှစ်ဂိုဏ်းစဉ်သည်။ အချို့ရုပ်များ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ ရှိမည် မဟုတ်။

http://www.dhammadownload.com

တတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်စီရင်ရခြင်းအကြောင်း --

မေ - သည် အဓိဂတံ - ၌ အဓိပုဗ္ဗ ဂမုဓာတ် တပစ္စည်းဟူသောကိတ်ကြိယာဝါစကသည်မဟောအပ်သောကြောင့် ကတ္တုရိစသုတ်အရ တတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်စီရင်ရသည်။

၃။ "ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒိ" ၌ ဓမ္မစက္ခုအမည်ရသော ပရမတ္ထတရားများကို ဖော်ပြလျက်၊ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်တို့ကိုလည်း ညွှန်ပြပါ။

ဖြေ - ဓမ္မစက္ခုအရ - (၂၂ - ခုဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၎င်းနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်များ - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာ, အရင်းခံပညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး ။

၄။ "မဟိဒ္ဓိကော ခေါ မဟာသမဏော မဟာနုဘာဝေါ ယတြဟိ နာမ စေတသာပိ စိတ္တံ ပဇာနိဿတိ" ၌ စေတသာအရ ဖြစ်သင့်သောစိတ်ကိုဖော်ပြ၍၊ ၎င်းစိတ်ကို အာရုံပြုနိုင်သော တရားတို့ကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - စေတသာအရ - ပရစိတ္တဝိဇာနန (စေတောပရိယ) အဘိညာဉ်ကိစ္စတပ်သော ရူပါဝစရ ကြိယာပဉ္စမဈာန်စိတ်ဖြစ်ပါသည်။

၎င်းကို အာရုံပြုနိုင်သော တရားများ -ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ် ကာမဇော (၂၈)၊ ဝုဋ္ဌော (၁)၊ အဘိညာဉ် (၂) ပေါင်း (၃၁)ပါးနှင့် ထို၏ ယှဉ်ရာ စေတသိက် (၅၂)ပါးတို့ ဖြစ်ပါသည်။

(တစ်နည်း) - စေတသာအရ - သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိစ္စတပ်သော (ဝါ) သဗ္ဗညုတဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော မဟာကြိယာဉာဏ

http://www.dhammadownload.com

သမ္ပယုတ်စိတ် ဖြစ်သည်။

ရင်းကို အာရုံပြုနိုင်သောတရားများ -

မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါး၊ သန္တီရဏ (၃)ပါး၊ ဟသိတုပ္ပါဒ် (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၁၂)ပါးသည် ကေန်၊

ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ် ကာမဇော (၂၈) ဝုဋ္ဌော (၁)၊ အဘိညာဉ် (၂) ပေါင်း (၃၁)ပါးသည် အနေကန် တို့ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၂၄ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ **"အထဿ ကစ္စိ ဝပယန္တိ သတ္ထာ" ၌ ဝပယန္တိကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ သတ္ထာ - ကို နာမပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။**

ဖြေ - ဝပယန္တိ - ဝိ+အပယန္တိ (တစ်နည်း) အပယန္တိ

သတ္ထာ နာမပဒမာလာ

ပ -	သတ္ထာ	သတ္ထာ , သတ္ထာယော
အာ -	ဘောတိ သတ္ထေ	ဘောတိယော သတ္ထာ, သတ္ထာယော
ဒု -	သတ္ထံ	သတ္ထာ, သတ္ထာယော
တ -	သတ္ထာယ	သတ္ထာဟိ, သတ္ထာဘိ
စ -	သတ္ထာယ, သတ္ထသာ	သတ္ထာသံ, သတ္ထာသာနံ
မိ -	သတ္ထာယ	သတ္ထာဟိ, သတ္ထာဘိ

၄။ စေတသာအရကောက် (အံ-ဋ္ဌ-၁၊ ၄၃၊ အံဋီ-၁၊ ၉၇)

၁။ ဝပယန္တိ၌ ဝိ+အပ+ယန္တိ ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဏ္ဍကိုချေ၊ (ဋီကာ) ရှေးနိဿယအလို အပယန္တိ ဟု ဖြတ်၊ ဝကား အာဂုံ၊ ယန္တိ ကိုလည်း ယာ+အ+အန္တိ ဖြတ်၊ (ရှေးနိဿယ ၁၊ ၁၀၊ မဟာဝါဘာဋီ ၁၈)

http://www.dhammadownload.com

ဆ - သဗ္ဗာယ, သဗ္ဗဿာ   သဗ္ဗာသံ, သဗ္ဗာသာနံ

သ - သဗ္ဗာယံ, သဗ္ဗဿံ   သဗ္ဗာသု ။

၂။ "ကာ ဥဿူယာ ဝိဇာနတံ"၌ ဝိဇာနတံ - ဝယ် ဖြစ်သင့်သော ဝိဘတ်ပစ္စည်းကို ဆရာနည်း သဒ္ဒါနည်း စုံအောင်ပြ၍၊ ၎င်းပုဒ်မှ ဓာတ်ကိုယူကာ သတ္တမီဝိဘတ် ပဥ္စမပုရိသ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝိဇာနတံ ဝိဘတ်ပစ္စည်း - သတ္တမီအနက်၊ (တစ်နည်း) ဒုတိယာအနက် (ဆရာနည်း) သမ္ဗန္ဓအနက် (သဒ္ဒါနည်း)၊
ရင်းပုဒ်သည် ဉာဓာတ်ဖြစ်၍ -

(ဧယျ) ဇာနေယျ, ဇညာ, ဇာနိယာ, ဧေယျ ၊

(ဧယျုံ)ဇာနေယျုံ, ဇညုံ, ဧေယျုံ ၊ (ပရဿပုဒ် ပထမပုရိသ်)

(ဧထ) ဇာနေထ, ဧေထ ၊

(ဧရံ) ဇာနေရံ, ဧေရံ ၊ (အတ္တနောပုဒ် ပထမပုရိသ်)

၃။ "ရာဂရတ္တာ န ဒက္ခန္တိ တမောခန္ဓေန အာဝုဋာ" ၌ တမောခန္ဓေနအရ ဖြစ်သင့်သော ပရမတ္ထဓမ္မကို ဖော်ပြ၍ ဝေဒနာ, ဟေတု, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - တမောခန္ဓေနအရ အကုသိုလ်စိတ်၁၂-ပါး၌ရှိသောမောဟ

ဝေဒနာ - သောမနဿဝေဒနာ, ဒေါမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊   ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (လောဘ, ဒေါသ)

၂။ ဝိဇာနတံ သည် ၂၁ခု ဝိနည်းအဖြေ၌ပါသော နယမာနာန်နှင့် တူသည်။ အင်္ဂလိပ်ထားဖွင့်သည် ဆရာနည်း၊ သဒ္ဒါကျမ်းအဆိုသည် သဒ္ဒါနည်း ဖြစ်၏။ ၎င်းပုဒ်မှ ဉာဓာတ်သည် ဗုဒ္ဓနတ္တဖြစ်၍ ဘူ ကီ နှစ်ဂိုဏ်း စဉ်ရသည်။

http://www.dhammadownload.com

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆) ဒွါရ
အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ (၆)ပါး၊
ဝတ္ထု - ဒေါသမူဒွေးရှိ မောဟသည် ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)
လောဘမူမောဟမူရှိ မောဟသည် ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ ၊ ရံခါမမှီ)

၄။ "ပဉ္စဝဂ္ဂိယာနံ ဘိက္ခူနံ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တာနိ ဝိမုစ္စိံသု" ၌ စိတ္တာနိအရ ဖြစ်သင့်သော စိတ် တို့ကို ဖော်ပြ၍၊ ၎င်းစိတ်တို့၏ အာရမ္မဏိကတရားများကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - စိတ္တာနိ အရ - အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်ပါသည်။
(ဝါ- ငါးပါးသော အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်တို့ ဖြစ်ပါသည်။)
၎င်းစိတ်တို့၏ အာရမ္မဏိက - (၂၁ - ခုနှစ် ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၃။ တမောခန္ဓေနအရ မောဟမူဒွေးရှိ မောဟကို အရကောက်ကြသေး၏။ အဝိဇ္ဇာရာသိနာအန္ဓောတ္ထရာ (ဝိ၅-၃၊ ၂၄၃)ဟုဖွင့်၍ မကောင်းပါ။ ဟိတ်ခွဲရာ၌ ယှဉ်ဘက်ဖြစ်သော လောဘဒေါသ ကိုယူ၍ ဒွိဟိတ်ဟု ပေါင်း၍ဖြေသည်။ လောဘမူရှိမောဟသည် လောဘဟိတ်နှင့် ယှဉ်၏။ ဒေါသမူရှိ မောဟသည် ဒေါသဟိတ်နှင့်ယှဉ်၏။ မောဟမူရှိ မောဟသည် ယှဉ်ဘက်ဟိတ်မရှိဟု ခွဲ၍လည်းဖြေနိုင်သည်။ ပဓာနဖြစ်သောအကုသိုလ်စိတ်ကို ခွဲလိုလျှင် လောဘမူ ဒေါသမူသည် ဒွိဟိတ်၊ မောဟမူသည် ဧကဟိတ်ဟု ခွဲပါ။ ဤသို့စေတသိက် အထိ ကောက်ယူရသောပုစ္ဆာများ၌ စေတသိက် ကိုဝေဒနာဒိဆက္ကခွဲမှု၊ ပဓာနယှဉ်ဘက်စိတ်ကိုဝေဒနာဒိဆက္ကခွဲမှုဟု နှစ်မျိုးပြ၍ ဖြေကြရမည် ။ဤစာအုပ်၌လာမည့်အဖြေတို့ဝယ် သောတုဇနများ နားလည်ပြီးသား အများသုံး ယှဉ်ဘက်စိတ်ကိုသာ ဦးစားပေးဖြေမည်။ ဆရာသမားများထံ နည်းခံလျက် စေတသိက်တို့ကို ဝေဒနာဒိဆက္က ခွဲယူနည်းထပ်မံလေ့လာကြပါ။ သို့မဟုတ်သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာပကိဏ်းပိုင်း စေတသိက်တို့ကို ဝေဒနာဒိဆက္က ခွဲပြသည်ကို ကြည့်ရှုလေ့လာကြပါလေ။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၂၅ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "အဟော မေ အနတ္ထတော" ၌ အနတ္ထတောကို အဖွင့်အား လျော်စွာ နှစ်နည်းထက်မနည်း ပုဒ်ဖြတ်၍၊ "အညာတာရော ဘဝိဿန္တိ" ၌ အညာတာရောကို နာမပဒမာလာစဉ်ပြပါ။

ဖြေ - အနတ္ထတော - အနတ္တော + အတော
(တစ်နည်း) အနတ္ထဒေါ ဟူပုဒ်ဖြတ်။

အညာတာရော နာမပဒမာလာ

ပ -	အညာတာ	အညာတာရော
အာ	ဘော အညာတ, အညာတာ	ဘောန္တော အညာတာရော
ဒု -	အညာတာရံ	အညာတာရော
ဘ-	အညာတာရာ, အညာတုနာ	အညာတာရေဟိ , ဘိ , အညာတူဟိ, ဘိ,
စ -	အညာတု, အညာတုနော, အညာတုဿ	အညာတာရာနံ, အညာတာနံ အညာတူနံ
ပ -	အညာတာရာ	အညာတာရေဟိ, ဘိ, အညာတူဟိ, ဘိ,
ဆ -	အညာတု, အညာတုနော, အညာတုဿ	အညာတာရာနံ, အညာတာနံ အညာတူနံ
သ-	အညာတရိ	အညာတာရေသု, အညာတူသု

၂။ အောက်ပါ မျဉ်းအမှတ်ပြပုဒ်တို့၌ သက်သုတ်ဝိဘတ်အနက် နှင့် လိုအပ်ရာ၌ မည်သည့်အယှဉ် ဖြစ်သည်ကို ညွှန်ပြပါ။

(က) စတုန္နံ အရိယသစ္စာနံ , ယထာဘူတံ <u>အဒဿနာ</u>

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဇိတမှ ဝတ ဘော အမ္ဗကာယ ၊ ပရာဇိတမှ ဝတ ဘော အမ္ဗကာယ၊

ဖြေ - (က)၌ အဒဿနာ - ဝယ် ကာရကတွေစသုတ်ဖြင့် ပဥ္စမီ ကေဝုစ်သွာဝိဘတ် ကာရကအနက်၌ သက်ထားသည်။
(ခ)ပထမဝါကျပါအမ္ဗကာယသည်ကတ္တရိစသုတ်ဖြင့်တတိယာ ကေဝုစ်နာဝိဘတ်၊ အဝုတ္တကတ္တားအနက်၌သက်ထားသည်။
(တစ်နည်း)ဆဋ္ဌီစသုတ်ဖြင့် ဆဋ္ဌီကေဝုစ်သဝိဘတ်၊ ကတ္တား အနက်၊ ဇိတ-၌ တ,ပစ္စည်းနှင့်အယှဉ် သက်ထား သည်။
ဒုတိယဝါကျပါ အမ္ဗကာယသည် အပါဒါနေပဥ္စမီသုတ်ဖြင့် ပဥ္စမီကေဝုစ်သွာဝိဘတ်၊ အပါဒါန်အနက်၊ ပရာပုဗ္ဗ ဇိဓာတ် အယှဉ် သက်ထားသည်။

၃။ (၉)နံပါတ်ပါ "ကာမာနံ သမတိက္ကမော" နှင့် "အသ္မိမာနဿ ယော ဝိနယော" တို့၏အရ စိတ် စေတသိက် တို့ကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ကာမာနံ သမတိက္ကမော အရ - အနာဂါမိမဂ်စိတ်
အသ္မိမာနဿ ယော ဝိနယော အရ - အရဟတ္တမဂ်စိတ်
စေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၃)ပါး ပေါင်း (၃၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ဝိဗ္ဗပါသနှင့်မာနုသပါသအရ တရားကိုယ်ကို ပကိဏ်း(၆)ပိုင်း ဖြင့်ဝေဖန်၍၊ ဘဒ္ဒဝဂ္ဂိယဝတ္ထုနှင့် ဗိမ္ဗိသာရသမာဂမကထာ လာ ဓမ္မစက္ခုတို့၏ တရားကိုယ် ထူးခြားပုံကိုလည်း ဖော်ပြပါ။

၂။ပ -ဝါကျပါအမ္ဗကာယသည်နိရုတ္တိ(၁၉၂)၌ အပါဒါန်အနက်ပဥ္စမီဟု ဆို၏။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ဒိဋ္ဌိပါသနှင့် မာနသပါသအရ - လောဘမူ (၈)ပါး၌ ရှိသော လောဘသည် -

ဝေဒနာ - သောမနဿဝေဒနာ , ဥပေက္ခာဝေဒနာ

ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (လောဘ, မောဟ)

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ ဒွါရ - (၆) ဒွါရ

အာရုံ -လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ

ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (ရုံခါမှီ , ရုံခါမမှီ)

ဓမ္မစက္ခု အရ - (၂၂ - ခုနှစ် အဖြေ၌ ပါပြီး)

၁၃၂၆ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဝေါလောကေသိ" ၌ ဝေါလောကေသိ - ကို သန္ဓိရှုပ် အာချာတ်ရုပ် အကျဉ်းမျှ ထွက်ပြပါ။

ဖြေ - သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -ဝေါလောကေသိကို ဝိ+အဝ+လောကေသိ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ဝိခွင်း ဣကြွင်း၊ သရာသရေလောပံသုတ်ဖြင့် နောက်အ,သရကြောင့် ရှေ့ဣသရကိုချေ၊ ဩအဝဿသုတ် ဖြင့် အဝကိုဩပြု၊ ဝ်ကို ဩသို့ ကပ်၊ ဝေါလောကေသိ ပြီး၏။

၄။ ဤ၌ ဟိတ်ခွဲရာဝယ် စိတ်ကို ပဓာနပြု၍ ဒွိဟိတ်ဟု ခွဲသည်။ စေတသိက်ကို ပဓာနပြုလျှင် လောဘသည် အရကောက်တရားတွင် ပါဝင် နေ၍ ယင်း၏ ယှဉ်ဘက်အားဖြင့် မောဟဟိတ်သာ ရှိရကား ဧကဟိတ်ဟု ခွဲရမည်ကို သတိရှိကြလေ။ လာမည့် အဖြေများ၌ စေတသိက်ကို အရကောက် ထားသော်လည်း သာမဏောများ နည်းလည်ပြီးသား စိတ်တရားကိုသာ ပဓာနပြု၍ ခွဲသွားမည်။ ဖြေဆိုရာ၌ကား ပြည့်စုံအောင် ဖြေဆိုကြရမည်။

http://www.dhammadownload.com

အာချာတ်ရှုပ်ကျဉ်း -ဝိ, အ၀ ရှေးရှိသော လောကတည်၊ လောက -ဒသသနေအနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ စုရာဒိ ဏေ ပစ္စည်းသက်၊ အဋ္ဌတနိ ဤဝိဘတ်သက်၊ ဏာအနုဗန်ချေ၊ က် သေ့ိကပ်၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဤကိုဣရသပြု၊ ကရသကာသတ္တမဋ္ဌတနိမ္ဟိသုတ်၌ သတ္တမဋ္ဌတနိမှိ ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် (တစ်နည်း) ကာသတ္တံ ဟူသော ဘာ၀ နိဒ္ဒေသဖြင့် သ်လာ၊ သ် ဣသို့ကပ်၊ ဝိ၏ ဣကိုချေ၊ အ၀ကို ဩပြု၊ ဝ်ကို ဩသို့ကပ်၊ ဝေါလောကေသိပြီး၏။

၂။ **“ဣတိဟ ပဋိသဗ္ဗိက္ခတော ဘဂဝတော” ၌ ပဋိသဗ္ဗိက္ခတော ကို နာမပဒမာလာစဉ်ပြခဲ့ပါ။**

ဖြေ - **ပဋိသဗ္ဗိက္ခတော နာမပဒမာလာ -**

ပ - ပဋိသဗ္ဗိက္ခံ,ပဋိသဗ္ဗိက္ခန္တော ပဋိသဗ္ဗိက္ခန္တာ,ပဋိသဗ္ဗိက္ခန္တော
အာ- ဘောပဋိသဗ္ဗိက္ခံ,ပဋိသဗ္ဗိက္ခ, ဘောန္တောပဋိသဗ္ဗိက္ခန္တာ,
ပဋိသဗ္ဗိက္ခာ ပဋိသဗ္ဗိက္ခန္တော
ဒု - ပဋိသဗ္ဗိက္ခံ, ပဋိသဗ္ဗိက္ခန္တံ ပဋိသဗ္ဗိက္ခန္တေ
(စသည်ဖြင့် ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်းအတိုင်း ရှုပ်စဉ်ပါ)

၃။ **(၁)နံပါတ်ပါ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာအရ တရားကိုယ်ကောက်ပြ၍ ၊ ၎င်း၏အာရုံ အာရမ္မဏိကတို့ကိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။**

ဖြေ - ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ အရ - (၂၀ -ခုနှစ် ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)
၎င်း၏အာရုံ - အလုံးစုံအာရုံ၊
(ဤ၌သတ္တဝါတို့၏ဣန္ဒြေအာသယာနုသယအာရုံ)
အာရမ္မဏိက - (၎င်းကိုအာရုံပြုနိုင်သောတရားများ ၂၃ - ခုနှစ် ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

http://www.dhammadownload.com

၄။ “သုခေါ ဝိဝေကော တုဋ္ဌဿ” ၌ ဝိဝေကောအရ ဖော်ပြ၍ ၎င်း၏ အာရမ္မဏိကတရားများကို အာရမ္မဏသင်္ဂဟဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ဝိဝေကောအရ - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါသည်။
၎င်း၏အာရမ္မဏိကဖြစ်ကြသောမဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်(၄)ပါး၊မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်(၄)ပါး၊အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ဝုဋ္ဌော(၁)ပါး၊လောကုတ္တရာစိတ်(၈)ပါး၊ပေါင်း(၁၉)ပါးတို့တွင်
- မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်အဘိညာဉ် တို့သည် အရဟတ္တမဂ်အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ
- မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်ကြိယာအဘိညာဉ်၊ ဝုဋ္ဌော တို့သည် အလုံးစုံအာရုံ
လောကုတ္တရာ (၈)ပါးသည် နိဗ္ဗာန်အာရုံ ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၂၇ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ “ဘဝနေတ္တိ သမူဟတာ”၌ ဘဝနေတ္တိကို လိင်, ဂိုဏ်းအားဖြင့် ခွဲဝေပြီးလျှင် ၎င်းပုဒ်သည် မည်သည့်သုတ် မည်သည့် အနက် မည်သည့်ဝိဘတ် တို့ဖြင့် ရုပ်ပြီးသည်ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ဘဝနေတ္တိသည် ဣတ္ထိလိင် ရတ္တာဒိဂိုဏ်း ဖြစ်ပါသည်။

၁။ သမူဟတာကြိယာသည် ကံအနက်ကို ဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဘဝနေတ္တိပုဒ်၌ လိင်အနက်မျှကိုငဲ့၍ လိင်အနက်ဟုဖြေရသည်။ ဝုတ္တကံ ဟူသမျှ ဤအတိုင်းမှတ်ပါ။ ဝုတ္တကံနည်းတူ ဝုတ္တကတ္တားပုဒ်များ၌လည်း နောက်ကြိယာက ကတ္တားအနက်ကို ဟောပြီး ဖြစ်သောကြောင့် လိင်အနက်၌ ပဌမာ

http://www.dhammadownload.com

ၐင်းပုဒ်သည် လိင်္ဂတ္ထေပထမာသုတ်ဖြင့် လိင်အနက် ပထမာဧကဝုစ် သိဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်ပြီးပါသည်။

၂။ သမ္ဗုဟတာ - ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ သတ္တမီဝိဘတ် ပထမပုရိသ် ဖြင့်သာ ဘော,ကံ,ကတ္တား စုံလင်စွာဖြင့် ပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - သမ္ဗုဟတာ၌ သံ,ဥ ရှေးရှိသော ဟနဓာတ်ဖြစ်ပါသည်

ဘောရုပ်စဉ် - (ဧထ) ဟညေထ, ဝဓီယေထ၊

ကမ္မရုပ်စဉ် - (ဧထ) ဟညေထ, ဝဓီယေထ

(ဧရံ) ဟညေရံ, ဝဓီယေရံ

ပရဿပုဒ်ပြန်ရာ၌ - (ဧထ) ဟညေယျ, ဝဓီယေယျ

(ဧရံ) ဟညေယျုံ, ဝဓီယေယျုံ

ကတ္တုရုပ်စဉ်ဟန်ကား- (ဧယျ) ဟနေယျ, ဟနေ, ဝဓေယျ, ဝဓေ

(ဧယျုံ) ဟနေယျုံ, ဝဓေယျုံ (ပရဿပုဒ်ပထမပုရိသ်)

သက်ရသည်။ (ရှု-၂၆၂၊ ၆ ကစ်-ဘာဋီ၊ အာလပနေစ သုတ်အဖွင့်ရှု)

၂။ သမ္ဗုဟတာ၌ ဥဂ္ဃါတန (နှုတ်ပယ်ဖျက်ဆီးခြင်း)အနက်ဟော သံ,ဥ ရှေးရှိသော ဟနဓာတ်သည် ဘူဝါဒိဂိုဏ်းတည်း၊ ဒိဝါဒိ ဟနဓာတ်သည် ပင်ပန်းခြင်း, ထိခိုက်ခြင်းအနက်ဟော၍ ဤနေရာနှင့် မဆိုင်သောကြောင့် ဒိဝါဒိ ရုပ် ထည့်စဉ်စရာမလို၊ ဟနေယျစသည်ဖြင့် သုဒ္ဓရုပ်သာစဉ်ထားသည်၊ သုဒ္ဓ ကာရိတ်မပါ သာမညရုပ်စဉ်ခိုင်းသော ပုစ္ဆာများ၌ အဖြေများဝယ် သုဒ္ဓရုပ်စဉ် ကိုချည်းတွေ့ရ၏၊ ကာရိတ်ရုပ်စဉ် ပါစေလိုလျှင် ကာရိတ်ရုပ်ဟု မေးလေ့ ရှိကြ၏၊ ပိုပြည့်စုံအောင် ဃာတေယျ, ဃာတယေယျ, ဃာတာပေယျ, ဃာတာပယေယျဟု ကာရိတ်ရုပ်စဉ်လိုလျှင် ထည့်စဉ်နိုင်သည်၊ ကာရိတ်ရုပ် မပါခြင်းကြောင့်လည်း အမှတ်လျော့မည် မထင်ပါ၊ ထိုကြောင့် သာမည မေးသော ပုစ္ဆာများ၌ ဤစာအုပ်ဝယ် သုဒ္ဓရုပ်ကိုသာ ဦးစားပေးဖြေမည်။

http://www.dhammadownload.com

(ဧထေ) ဟာနေထ, ဝဓေထ
(ဧရဲ) ဟာနေရဲ, ဝဓေရဲ (အတ္တနောပုဒ်ပထမပုရိသ်)

၃။ ဘဝနေတ္တိအရ တရားကိုယ်ကောက်ပြ၍၊ ဂုဏ်တရားကို ဘူမိဘေဒ, ဇာတိဘေဒတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပါ။

ဖြေ - ဘဝနေတ္တိအရ - လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၌ရှိသော လောဘ ဂုဏ်တရားသည် - ဘူမိဘေဒအားဖြင့် - ကာမဘုံ၊
ဇာတိဘေဒအားဖြင့် - အကုသိုလ်ဇာတ်ဖြစ်ပါသည်။

၄။ အထက်ပါ (၃)နံပါတ်အရ တရား၌ပင် ယှဉ်နိုင်သော စိတ် စေတသိက်နှင့်တကွ ဝေဒနာ,ဟေတု,ကိစ္စတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပါ။

ဖြေ - ယှဉ်နိုင်သောစိတ်စေတသိက် - (၂၁ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ရှု) ဝေဒနာ ဟေတု ကိစ္စ - (၂၅ - ခု ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၁၃၂၈ - ခုနှစ်၊ ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "အာယသ္မတော ကောဏ္ဍညဿ---ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒိ" ၌ဓမ္မ စက္ခုံ ဥဒပါဒိကို သန္ဓိရုပ်၊ ဥဒပါဒိကို အာချာတ်ရုပ်တွက်ပြပါ။

ဖြေ - ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒိ သန္ဓိရုပ် - ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒိ ကို ဓမ္မစက္ခုံ +ဥဒပါဒိဟုပုဒ်ဖြတ်၊ နိဂ္ဂဟိတဉ္စသုတ်ဖြင့် နောက်ဉသရ ကြောင့် (သုခုစ္စာရဏ ရွတ်လွယ်စေခြင်းအကျိုးငှါ) ဣ အထက်၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒိ ပြီး၏။

၁။ ဥဒပါဒိအာချာတ်ရုပ်တွက်ပုံ – ရူဘာဋီ–၂၊ ၄၄၃၊ ဂဏ္ဌိ– ၁၊ ၁၀၂ တို့ မတူကြပါ။ ထိုတွင် ရူပသိဒ္ဓိ အညေသုစသုတ်၏ ဝါသဒ္ဒါ သတ်မှတ်ချက်

http://www.dhammadownload.com

ဥဒပါဒိ အာချာတ်ရုပ်-

ဥဒပါဒိကို ဥ-ရှေးရှိသော ပဒတည်၊ ပဒ-ဂတိမှ အနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ သမီပေဇ္ဇတနီသုတ်ဖြင့် အဇ္ဇတနီဣ၀ိဘတ်သက်၊ ဒိ၀ါဒိတော ယော သုတ်ဖြင့် ယပစ္စည်းသက်၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဣကို ဣရသပြု၊ ယ-ပစ္စည်းကိုလည်းချေ၊ အညေသုစ သုတ်ဖြင့် ပ-၏ အ-ကို အာ-ဝုဒ္ဓိပြု (ရူ-ဘာဋီ) (တစ်နည်း) ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ပ-၏ အ-ကို အာဒီယပြု(ဂဏ္ဌိ) အဂကာရာဂမောဟိယျတ္တနီ အဇ္ဇတနီကာလာတိပတ္တိသု သုတ်ဖြင့် ဓာတ်၏အစ၌ အ, လာ၊ ယဝမဒနတရလာစာ ဂမာဖြင့် ဒ်, လာ၊ ဥဒပါဒိပြီး၏။

၂။ အာယသ္မတောကို နာမပဒမာလာစဉ်ပြပါ။

ဖြေ - အာယသ္မတော နာမပဒမာလာ --

ပ -	အာယသ္မာ, အာယသ္မန္တော	အာယသ္မန္တာ, အာယသ္မန္တော
အာ-	ဘော အာယသ္မံ, အာယသ္မ, အာယသ္မာ	ဘောန္တော အာယသ္မန္တာ, အာယသ္မန္တော
ဒု -	အာယသ္မံ, အာယသ္မန္တံ	အာယသ္မန္တေ
တ -	အာယသ္မတာ,အာယသ္မန္တေန	အာယသ္မန္တေဟိ, ဘိ

(စသည်ဖြင့် ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်းအတိုင်း စဉ်ရမည်)

ထောက်လျှင် ဂဏ္ဌိရုပ်တွက်ပုံ ပိုကောင်းသည်။ သို့သော် သဒ္ဒါစည်းကမ်းသည် များရာလိုက်၍ ယေဘုယျအားဖြင့် သတ်မှတ်သည်သာများ၏။ အပွကအားဖြင့် ရှေ့နောက် စည်းကမ်းမညီသော အရာများရှိကြသေး၏။ ထို့ကြောင့် ဘာဋီ နည်းလည်း ရှုသတ်မှတ်ချက် မညီသော်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်သာ။

http://www.dhammadownload.com

၃။ ဓမ္မစက္ကံ့ တရားကိုယ်ကောက်၍၊ ၎င်းကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, အာရုံတို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဓမ္မစက္ကအရ - (ပဉ္စဝဂ္ဂိယကထာ၌လာသော အရှင်ကောဏ္ဍည ၏ ဓမ္မစက္ခုဖြစ်၍) သောတာပတ္တိမဂ်၌ရှိသော ပညာ ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာစသည် (၂၂-ခု၊၂၃-ခု ဝိနည်းအဖြေ၌ အပြည့်အစုံပါပြီး)

၄။ "ယန္တူနာဟံ ဘဂဝတော သန္တိကေ အညံ ဗျာကရေယျံ" ၌ အညံအရ တရားနှင့် ၎င်း၏အာရုံကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - အညံ အရ - အရဟတ္တဖိုလ်
၎င်း၏အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံဖြစ်ပါသည်။

၁၃၂၉ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "အဒ္ဓသာ ခေါ ဥပကော အာဇီဝကော ဘဂဝန္တံ အန္တရာစ ဂယံ အန္တရာစ ဗောဓိံ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပဋိပန္နံ" ၌ အဒ္ဓသာကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်းစီရင်၍၊ ဂယံ ဗောဓိံ တို့၏ လိင် ဂိုဏ်း ကာရန်နှင့် ဝိဘတ်ကျွတ္တကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဒ္ဒသာ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း - အဒ္ဒသာကို ဒိသတည်၊ ဒိသ ပေက္ခနေအနက်၌ဓာတ်အမည်မှည့်အဆုံးသရချေ၊ အပစ္စည်း သက်၊ ဟိယျတ္တနီအာ, ဝိဘတ် သက်၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဒိ၌ဣကိုအပြုအကာရာဂမောဟိယျတ္တနီအဇ္ဇတနီကာလာ တိပတ္တီသုသုတ်ဖြင့် ဓာတ်၏အစ ၌ အ-လာ၊ ဒ၏ သဒိသ ဒွေဘော်ဒ်လာ၊အပစ္စည်းချေသ်အာသို့ကပ်၊ အဒ္ဒသာ ပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

ဂယံသည် - ဣတ္ထိလိင်၊ ကညာဒိဂိုဏ်း၊ အာကာရန်၊
ဗောဓိ သည် -ပုံလိင်(တစ်နည်း) ဣတ္ထိလိင် ရတ္တာဒိဂိုဏ်း ဣကာရန်၊
ထိုပုဒ်တို့၏ ဝိဘတ်ချွတ္တမှာ - ဆဋ္ဌီအနက်ဖြစ်ပါသည်။

၂။ "အပေ့ကစ္ဆေ ပရလောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝိနေ" ၌ ရှေ့ပုဒ်ကို သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းစီရင်၍၊ နောက်ပုဒ်၌ ဝိဘတ်ကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - အပေ့ကစ္ဆေ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -
အပေ့ကစ္ဆေကို အပိ + ဧကစ္စေဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ရှေ့ဣသရမှ ပဗျဉ်းကိုခွင်း၊ ဣဝဏ္ဏောယံနဝါသုတ်ဖြင့် နောက် အသရူပ ဧ,သရကြောင့် ရှေ့ဣကိုယပြု ပ်, ကိုယသို့ကပ်၊ (အပျ+ ဧကစ္စေ) ယဝတံတလနဒကာရာနံ ဗျဉ္ဇနာနိစလဉ ဇ ကာရတ္တံ သုတ်၌ ကာရသဒ္ဒါပိုဖြင့် ပျကို ပပြု ပဒွေဘော်လာ၊ ပွခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ အပေ့ကစ္ဆေ ပြီး၏။
ပရလောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝိနေ - ဟူသော နောက်ပုဒ်၌ ဒုတိယာ ဗဟုဝုစ် ယောဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "ယေဓမ္မာ ဟေတုပ္ပဘဝါ တေသံ ဟေတုံ တထာဂတော အာဟ" ၌ ဟေတုအရ တရားကိုယ်ကောက်ပြ၍ ယင်းနှင့် ယှဉ်သော စေတသိက်၊ ယင်း၏အာရုံ မဟုတ်သော တရားတို့ကို ထုတ်ပြပါ။

ဖြေ - ဟေတုအရ - လောဘမူစိတ်(၈)ပါး၌ ရှိသော လောဘ ဖြစ်ပါသည်။

၂။ အပေ့ကစ္ဆေ ရူ-၂၉၊ ပရလောကဝဇ္ဇဘယဒဿာဝိနေ၌ မောဂ် သျာဒိကဏ္ဍ(၇၅)သုတ် ယောနံနောနေပုမေဖြင့် ဒုတိယာယောကိုနေပြု၍ပြီးသည်။

http://www.dhammadownload.com

ယင်းနှင့် ယှဉ်သော စေတသိက် -(၂၁-ခုနှစ် ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး) ယင်း၏အာရုံမဟုတ်သောတရား-လောကုတ္တရာ (၉)ပါးဖြစ်ပါသည်။

၄။ (၃)နံပါတ် ပုစ္ဆာဝယ် အာဟာအရ ဖြစ်သင့်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်း၏ ဟိတ်, ကိစ္စ ဤ၌ ဖြစ်သင့်သော ဒွါရနှင့် ဝတ္ထုတို့ကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - အာဟာအရ - ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြစ်ပါသည်။

ယင်း၏ ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊

ဤ၌ ဖြစ်သင့်သော ဒွါရ - မနောဒွါရ၊

ဤ၌ ဖြစ်သင့်သော ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)။

၁၃၃၀ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "အာဟာညီ အမတဒုန္ဒုဘိ"ဟူသော ပါဠိတော်ဝယ် အာဟာညီ၌ ခာတ်အရတရားကို မှန်ကန်စွာကောက်ပြ၍၊ ယင်းနှင့် ယှဉ်ရာစိတ်များကိုလည်း ထုတ်ပြခဲ့ပါ။

၃။ လောဘမူ(၈)ရှိလောဘသည် လောကုတ္တရာကြဉ်အလုံးစုံကို အာရုံပြု၏၊ လောကုတ္တရာကိုကားအာရုံမပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် လောကုတ္တရာတရား (၉) ပါးကို အာရုံမဟုတ်သော တရားအဖြစ် ထုတ်ရသည်။

၄။ ကာမဇောတွင် ပါဝင်သော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် (၆)ဒွါရဖြစ်သော်လည်း ဤ၌ မနောဒွါရဝီထိအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် မနောဒွါရဟု ဖြေရသည်။ ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ပဋ္ဌဝေါကာရဘုံ (ဘုရားရှင်သန္တာန်၌ဖြစ်သောကြောင့်ဟာဒယဝတ္ထုအမြဲမှီဟု ဖြေရသည်။ မှန်၏–ရုံခါမမှီဟူသော စကားမှာစတုဝေါကာရဘုံ(အရူပဗြဟ္မာများသန္တာန်)ဖြစ်ခိုက်ရည်ရွယ်၍ဆိုထားသည်

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - အာဟာရညီ - ၌ ခေတ်အရ - မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၌ရှိသော ဒေသနာဉာဏ် (ပညာ)ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းနှင့် ယှဉ်ရာစိတ် - မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး။

၂။ အာဟာရညီ အရ ဖြစ်သင့်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ပကိဏ်းပိုင်းလာ သင်္ဂဟ(၆)ပါးဖြင့် ဝေဖန်ပါ။

ဖြေ - အာဟာရညီ အရ - ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် -

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆) ဒွါရ (ဤ၌ မနောဒွါရ)၊

အာရုံ - အလုံးစုံအာရုံ (ဤ၌ ဟောမည့်တရားအာရုံ)၊

ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (ရှိခါမှီ ရှိခါမမှီ) (ဤ၌ ဟဒယဝတ္ထု အမြဲမှီ)။

၁။ ဤ၌ အာဟာရညီ (အာဟာဠ္ဌ)ခေတ်အရ (၁)ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်၊ (၂)မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်(၄)ပါး၌ ရှိသော ဒေသနာဉာဏ်ဟု နှစ်မျိုး ကောက်နိုင်သည်။ ထိုတွင် ပုစ္ဆာ၌ယင်းနှင့် ယှဉ်ရာစိတ်ဟု တစ်ဆက်တည်း မေးထားသည်ကို ကြည့်၍ နံပါတ်(၂)အမျိုး အစားကို ကောက်ရသည်။ မှန်၏။ စေတသိက်၏ ယှဉ်ရာသည် စိတ်, စိတ်၏ ယှဉ်ရာသည်စေတသိက်ဖြစ်၏။ ယင်း၏ယှဉ်ရာစိတ်ကိုထုတ်ပါဟု မေးထားရာ၌ တရားကိုယ်မှာ စေတသိက်ပဓာနထား ကောက်ရမည်။ ယင်း၏ယှဉ်ရာ စေတသိက်ကိုထုတ်ပါဟုမေးရာ၌တရားကိုယ်မှာ စိတ်ကို ပဓာနထားကောက် ရမည်ယင်း၏သမ္ပယုတ္တဓမ္မထုတ်ပါဟုမေးရာ၌ကားစိတ်သို့မဟုတ်စေတသိက် သင့်လျော်ရာ တစ်ခုခုကို ကောက်ရမည်။ ပုစ္ဆာ ကြည့်၍ ဖြေတတ်ကြပါစေ။

၂။ ဤ၌ တရားဟောဆဲအခိုက်အတန့်ကိုကြည့်၍ မနောဒွါရ၊ ဟောမည့် တရားအာရုံ၊ ဟဒယဝတ္ထုအမြဲမှီဟု ဖြေရသည်။

http://www.dhammadownload.com

၃။ အညာသိကောဏ္ဍညောတွေ့ ဝ - ပုဒ်ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ ဒုန္ဒုဘိ ပုဒ်ကိုလည်း နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

အညာသိကောဏ္ဍညောတွေ့ ဝ -

အညာသိကောဏ္ဍညော+က္ကတိ+ဝေဟုပဒစ္ဆေဒပြုရမည်။

ဒုန္ဒုဘိနာမပဒမာလာ

ပ -	ဒုန္ဒုဘိ	ဒုန္ဒုဘီ, ဒုန္ဒုဘိယော
အာ -	ဘောတိ ဒုန္ဒုဘိ	ဘောတိယော ဒုန္ဒုဘီ, ဒုန္ဒုဘိယော
ဒု -	ဒုန္ဒုဘိံ	ဒုန္ဒုဘီ, ဒုန္ဒုဘိယော
တ -	ဒုန္ဒုဘိယာ	ဒုန္ဒုဘီဟိ, ဘိ, ဒုန္ဒုဘိဟိ, ဘိ
စ -	ဒုန္ဒုဘိယာ	ဒုန္ဒုဘီနံ, ဒုန္ဒုဘိနံ
ပဉ္စမီ -	ဒုန္ဒုဘိယာ	ဒုန္ဒုဘီဟိ, ဘိ, ဒုန္ဒုဘိဟိ, ဘိ
ဆ -	ဒုန္ဒုဘိယာ	ဒုန္ဒုဘီနံ, ဒုန္ဒုဘိနံ
သ -	ဒုန္ဒုဘိယာ, ဒုန္ဒုဘိယံ	ဒုန္ဒုဘီသု, ဒုန္ဒုဘိသု ။

၄။ "အာဟည္တိ"၌ ကတ္တားပုဒ်ထည့်၍ စာစပ်ပြီးလျှင် ယင်း၌ ဂိုဏ်းအားလျော်စွာ ဓာတ်ကိုယူ၍ ရှိရင်းစွဲဝိဘတ်၏ ပရဿ ပုဒ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် ပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကတ္တား - အဟံ ဟုထည့်ရမည်။

စာစပ် - အဟံကား 'သည်' ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် အာဟည္တိ၌ ဣ ဟူသော အာချာတ်ကြိယာဝါစကသည်

၃။ ဒုန္ဒုဘိ၌ ရူ-၈၅နှင့် ဒုန္ဒုဘိယော နာဒယိံသု အပ ၂၊ ၁၂၃ ထောက်၍ ဣတ္ထိလိင် ဣကာရန္တဖြင့်စဉ်သည်။ ဘေရီဒုန္ဒုဘိဝဂ္ဂေဘာထ (ဓာန်)အလို ဒုန္ဒုဘိ, ဒုန္ဒုဘီ, ဒုန္ဒုဘယော စသည်ဖြင့် ပုံလိင် ဣကာရန္တ အဂ္ဂိနှင့် အတူ စဉ်ရမည်။

http://www.dhammadownload.com

ဟောအပ်သောဝုတ္တကတ္တား၊ အာဟညိကား ထိုကတ္တားကို ဟောအပ်သော အာချာတ်ကြိယာဝါစက။

ယင်း၌ဂိုဏ်းအားလျော်စွာ ဓာတ်ကိုယူ၍သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် ပဒမာလာ

(ဤ) အဟညိ, ဟညိ, အဟညိ, ဟညိ၊

(ဦ) အဟညုံ, ဟညုံ, အဟညိံသု, ဟညိံသု, အဟညုံသု, ဟညုံသု၊

(ဩ) အဟညော, ဟညော, အဟညိ, ဟညိ, အဟည, ဟည၊

(တ္ထ) အဟညိတ္ထ, ဟညိတ္ထ, အဟညုတ္ထ, ဟညုတ္ထ၊

(က္ကံ) အဟညိံ, ဟညိံ၊

(မှာ) အဟညိမှာ, ဟညိမှာ, အဟညိမှ, ဟညိမှ, အဟညုမှာ, ဟညုမှာ, အဟညုမှ, ဟညုမှ ။

၁၃၃၁ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ ဩဒဟထ ဘိက္ခဝေ သောတံ ၌ ဩဒဟထကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ယင်းပုဒ်၌ ဓာတ်ကို အပိဥပသာရနှင့်တွဲစပ်၍ ဝတ္တမာန် (တေ+အန္တေ)ဝိဘတ်တို့ဖြင့်ကမ္မရုပ်ပဒမာလာပြည့်စုံစွာစဉ်ပါ။

ဖြေ - ဩဒဟထ - အဝ+ဒဟာထ၊
(တစ်နည်း) အဝ+ဓာ+ထ

၄။ အာဟညိ၌ အာပုဗ္ဗဟနဓာတ် ဒိဝါဒိယပစ္စည်း အဇ္ဇတနီဣံ ဝိဘတ်တည်း၊ ဟနဓာတ်သည် ဤ၌ ဃဋ္ဋနအနက်ဟော၍ ဒိဝါဒိဂိုဏ်းတည်း။ ဂိုဏ်းအားလျော်စွာဟူသည် ဤနေရာ၌ ဖြစ်ထိုက်သောဂိုဏ်းဟုယူဆ၍ ဒိဝါဒိဖြင့် စဉ်သည်။ ရထိုက်သမျှ ဂိုဏ်းကို ရည်ရွယ်လျှင် အဟနိ, ဟနိ, အဟနိ,ဟနိ စသည်ဖြင့် ဘူဝါဒိဂိုဏ်းဖြင့်လည်း စဉ်ရမည်။

http://www.dhammadownload.com

ယင်း၌ ဓာ ဓာတ်ဖြစ်၍ အပိနှင့်တွဲ၍ ကမ္မရုပ်စဉ်ဟန် -
(တေ)ပိဓီယတေ, အပိဓီယတေ, ပိဒဟီယတေ, အပိဒဟီယတေ၊
(အန္တေ) ပိဓီယန္တေ, ပိဓီယရေ, အပိဓီယန္တေ, အပိဓီယရေ, ပိဒဟီယန္တေ, ပိဒဟီယရေ, အပိဒဟီယန္တေ, အပိဒဟီယရေ ။

ပရဿပုဒ်ပြန်ရာ၌ - -

(တေ) ပိဓီယတိ, အပိဓီယတိ, ပိဒဟီယတိ, အပိဒဟီယတိ၊
(အန္တေ) ပိဓီယန္တိ, ပိဓီယရေ, အပိဓီယန္တိ, အပိဓီယရေ, ပိဒဟီယန္တိ, အပိဒဟီယရေ, အပိဒဟီယန္တိ, အပိဒဟီယရေ။(နီတိဓာတု၊၁၀၆)

၂။ "ပဌမံ ဥပဍ္ဎံ ဂါဟာပေတဗ္ဗော" ၌ ထည့်သွင်းသင့်သော ကံကို ထည့်၍ ယင်းကို စာစပ်ပြီးလျှင် "ပဌမံ ဥပဍ္ဎံ" ပုဒ်တို့၏ ဤ၌ ဖြစ်သင့်သော လိင်ကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - ထည့်သင့်သောကံ - ဥပသမ္ပဒါပေက္ခော ဖြစ်ပါသည်။

စာစပ် - ဥပသမ္ပဒါပေက္ခောကား 'ကို'ဟူ၍ အနက်ပေးသော ကြောင့် ဂါဟာပေတဗ္ဗော ၌ ဏာပေပစ္စည်း, တဗ္ဗ ပစ္စည်းဟူသော ကိတ်ကြိယာဝါစကသည်ဟော အပ် သော ကာရိတ်ဝုတ္တကံ၊ ဂါဟာပေတဗ္ဗောကား ထိုကာရိတ်ကံကို ဟောသော ကိတ်ကြိယာဝါစက။

ပဌမံ သည် - နပုံလိင်၊
ဥပဍ္ဎံ သည် - ပုံလိင်၊ (ဋီ၊ ယောဇနာ) (တစ်နည်း) ဣတ္ထိလိင်၊ (ရှု)

၃။ "ဝိဂတကထံကထော"ပုဒ်၌ ကထံကထာအရ တရား ကိုယ် ကောက်ပြ၍၊ ထိုတရား၏ ကိစ္စ, ဒွါရ, ဝတ္ထုတို့ကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ကထံကထာအရ - ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌ရှိသော ဝိစိကိစ္ဆာစေတသိက် ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ) ။

၄။ "ဒိသွာ အာဒီနဝံ လောကေ, ဉတွာ ဓမ္မံ နိရူပဓိံ" ၌ နိရူပဓိဓမ္မအရ ကောက်ပြ၍၊ ထိုကို အနေကန်အာရုံပြုသော စိတ်တို့ကို ရေး၍၊ ထိုစိတ်တို့တွင် ပထမစိတ်၌ အမြဲယှဉ်နိုင်သော စေတသိက်တို့ကို ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - နိရူပဓိဓမ္မအရ - နိဗ္ဗာန် ဖြစ်ပါသည်။
အနေကန်အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်များ - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး ပေါင်း (၁၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
ထိုတွင် ပထမစိတ်ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်သောမနဿ သဟဂုတ်ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်၌ အမြဲယှဉ်သော (နိယတယောဂီ)စေတသိက်တို့မှာ -
အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီ, အပ္ပမညာကြဉ်သောဘနစေတသိက်(၂၀)ပါး၊ပေါင်း(၃၃)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၃၂ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "ဉဒ္ဒေသကာနံ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿ" ၌ ထုလ္လစ္စယဿ ကို ဖြစ်သင့်သမျှ သုတ်ညွှန်းပြ ပဒစ္ဆေဒပြုလျှက်၊ အာပတ္တိ နောင် သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာစဉ် ပြီးနောက် ထုလ္လစ္စယဿ၏ ဤ၌ယူရမည့်လိင်ကိုလည်း ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ထုလ္လစ္စယဿ - ကို ပရဒ္ဓေဘာဝေါဒ္ဒာနေ၊ ရဿံ၊ သရာ သံရေလောပံသုတ်တို့အရထူလ+အစ္စယဿဟုပဒစ္ဆေဒပြု။

http://www.dhammadownload.com

တစ်နည်း - ပရဒွေဘာဝေါဒ္ဒါနေ၊ ရဿ၊ သရာသရေလောပံ
သုတ်တို့အရ ထူလ+အစ္စယာ+အဿ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြု။
တစ်နည်း - သရာသရေလောပံသုတ်အရ ထုလ္လစ္စယာ+အဿ ဟု
ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်။

အာပတ္တိနောင် သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ

အာပတ္တိယာ, အာပတ္တိယံ အာပတ္တီသု, အာပတ္တိသု ။

ထုလ္လစ္စယဿ သည် - ပုံလိင်၊ (ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ - ၁၊ ၁၂)

တစ်နည်း - နပုံလိင်၊ (ပါတိပဒတ္ထ-၈၉)

၂။ **အထက်ပါ နံပါတ် (၁)ဝါကျကို ဖြစ်သင့်သမျှ စာစပ်ပြ၍၊ ဥဒ္ဒေသကာနံ - ၌ ပုဗ္ဗပဒနှင့်တကွ ဓာတ်ကို ပဥ္စမီပရဿပုဒ် မဇ္ဈိမပုရိသ်တို့ဖြင့် ကတ္တုရုပ်ဂိုဏ်းစဉ်ခဲ့ပါ။**

ဖြေ - **စာစပ်** - ဥဒ္ဒေသကာနံ ကား 'အား'ဟူ၍ အနက်ပေးသော ကြောင့် ဟောတိဟူသော ပါဌသေသ ထည့်ပါဌ်ကြိယာ၌ သမ္ပဒါန်၊ ဟောတိကား သမ္ပဒါနီ။

- ထုလ္လစ္စယဿကား 'သို့'ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် အာပတ္တိ ၌ တိပစ္စည်းဟူသော (ကိတ်ကြိယာဝါစက) သည် မဟောအပ်သော အဝုတ္တကံ၊ အာပတ္တိကား ထိုကံ၏ ကြိယာ၊
- အာပတ္တိကား 'သည်'ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် ဟောတိဟူသောပါဌသေသကြိယာ၌ တိဟူသောအာချာတ် ကြိယာဝါစကသည် ဟောအပ်သောဝုတ္တကတ္တား၊ ဟောတိ ကား ထိုကတ္တားကိုဟောသော အာချာတ် ကြိယာဝါစက။ (ဤကား ဥဒ္ဒေသကာနံ-တို့အား၊ ထုလ္လစ္စယဿ - သို့၊ အာပတ္တိ-ရောက်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ -၏ဟု အနက်ပေးရာ၌ စာစပ်ပုံတည်း)၊

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) ဥဒ္ဒေသကာနံ မထူးပြီ

ထုလ္လစ္စယဿ - ကို ထုလ္လစ္စယာ+အဿ ဟု ပုဒ်ခွဲရာ၌ ထုလ္လစ္စယာကား"သော"ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် အာပတ္တိ၌ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန၊ အာပတ္တိကား တုလျာဓိကရဏ ဝိသေသျ၊

အာပတ္တိကား "သည်"ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် အဿ၌ တိဟူသော အာချာတ်ကြိယာဝါစကသည် ဟော အပ်သော ဝုတ္တကတ္တား၊ အဿ-ကား ထိုကတ္တားကို ဟော သော အာချာတ်ကြိယာဝါစက။

(ဤကား ဥဒ္ဒေသကာနံ - တို့အား၊ ထုလ္လစ္စယာ - မည်သော၊ အာပတ္တိ - အာပတ်သည်၊ အဿ (ဟောတိ) ဖြစ်၏ ဟု အနက်ပေးရာ၌ စာစပ်ပုံတည်း)

ဥဒ္ဒေသကာနံ၌ ပုဗ္ဗပဒနှင့်တကွ ဓာတ်ကိုဂိုဏ်းစဉ်ဟန် --

(ဟိ) ဥဒ္ဒိသေဟိ, ဥဒ္ဒိသယာဟိ, ဥဒ္ဒိသယ၊

(ထ) ဥဒ္ဒိသေထ, ဥဒ္ဒိသယထ။

၃။ "အတ္ထိကေဟိ ဥပညာတံ မဂ္ဂံ" ၌ ဥပညာတံအရကို ကောက်၍ ထိုတရားကိုအာရုံပြုနိုင်သော တရားစုတို့ကို တိကျစွာရေးပြီးလျှင်၊ ယှဉ်ဘက်စေတသိက်ကိုလည်းထုတ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဥပညာတံအရ - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ဥဒ္ဒေသကာနံ တို့၏ ဟု ဘာဋီအလို ပေးပါ၊ ထိုအလို အာပတ္တိ၌ သမ္ဗန္ဓ သမ္ဗန္ဓီ စပ်ရမည်၊ ရွတ်ဆိုခြင်းအနက်ဟော ဥရှေ့ ရှိသော ဒိသဓာတ်သည် စုရာဒိဂိုဏ်းသာဖြစ်၍ စုရာဒိဖြင့် စဉ်ရသည်။

http://www.dhammadownload.com

ထိုတရားကို အာရုံပြုနိုင်သော တရားစုကား -

ဧကန်အားဖြင့် - လောကုတ္တရာစိတ် (၈)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ယှဉ်ဘက် ဓမ္မသရုပ် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၃)ပါး၊ ပေါင်း (၃၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

အနေကန်အားဖြင့် - မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ အဘိညာဉ်(၂)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၁၁)ပါးဖြစ်ပါသည်။

ယှဉ်ဘက် ဓမ္မသရုပ် -အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ သောဘနစေတသိက် (၂၅)ပါး၊ ပေါင်း (၃၈)ပါး ဖြစ် ပါသည်။

၄။ "ယေ တရန္တိ အဏ္ဏဝံ သရံ" အရ ကောက်ပြ၍ ထို၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို တိတိကျကျ ရေးပြီးနောက် ဝေဒနာ, ဟေတု, ဒွါရ, ဝတ္ထု တို့ဖြင့်လည်း ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ယေ တရန္တိ အဏ္ဏဝံ သရံအရ- မဂ်လေးပါး ဖြစ်ပါသည်။

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာ ကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၃)ပါး၊ ပေါင်း (၃၆)ပါး။

၃။ ဥပညာတံအရ – တစ်နည်းအားဖြင့် မဂ်လေးပါးကို ကောက်ယူ ရမည်ဟု ရှေးနိဿယသစ်၊ ယောဇနာတို့ ဆိုကြသေး၏။

၄။ ဤသို့ တစ်ဝါကျလုံးထုတ်၍ ကောက်ခိုင်းရာ၌ တရန္တိအရလား? အဏ္ဏဝံ သရံအရလား? သံသယဖြစ်တတ်၏။"ခပ်သိမ်းဝါကျ, ဟူသမျှ၌, ပဓာန ကြိယာ, ကောက်မြဲသာတည်း" နှင့်အညီ ဝါကျ တစ်ခု၏ ပဓာနဖြစ်သော ကြိယာပုဒ်၏အရကို ကောက်ယူရမည်။ထို့ကြောင့် တရန္တိအရဖြစ်သော မဂ်လေးပါးကို ကောက်ရသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဝေဒနာ- သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ဒွါရ - မနောဒွါရ၊
ဝတ္ထု - သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)၊
ကြွင်းမဂ် (၃)ပါးသည် ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)။

၁၃၃၃ - ခုနှစ်၊ ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "နာဂေါ ဝိဿဋ္ဌော နိဒ္ဒံ ဩက္ကမိ"ဟူသော ဝါကျ၏ အရကို တိကျစွာကောက်ပြ၍၊ ယှဉ်ဘက်တရားတို့ကို ရေးပြီးလျှင် ၊ ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - နာဂေါ ဝိဿဋ္ဌော နိဒ္ဒံ ဩက္ကမိ ဟူသော ဝါကျအရ - ဘဝင်ကိစ္စတပ်သော အဟိတ်အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏ ဖြစ်ပါသည်။
ယှဉ်ဘက်တရားများ - ဆန္ဒ, ပီတိ, ဝီရိယကြဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် (၁၀)ပါးဖြစ်ပါသည်။
ဝေဒနာ- ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊ ဟိတ် - အဟိတ်၊
ကိစ္စ - ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ, တဒါရုံ, သန္တီရဏကိစ္စ၊
(ဤ၌ ဘဝင်ကိစ္စ)၊
ဒွါရ - ရံခါ (၆)ဒွါရ၊ ရံခါဒွါရဝိမုတ် (ဤ၌ဒွါရဝိမုတ်)။

၂။ "အညံ ဗျာကရောန္တိ" ၌ အညံအရကို သေချာစွာ ကောက်ပြ၍၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ရေးပြီးလျှင် ထိုတရားတို့၏ အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ကိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - အညံအရ - အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ -အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက်(၂၃)ပါး ပေါင်း(၃၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊ ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)။

၃။ "တုမ္ဟေ ခေါတ္ထ"၌ ခေါတ္ထနှင့် ဗျာကရောန္တိတို့ကို သုတ် ညွှန်းပြီး ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ ခေါကိုလည်း နာမ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ခေါတ္ထ ကို - ဝါပရောအသရူပါ သုတ်အရ ခေါ+အတ္ထဟု ပဒစ္ဆေဒပြု။
ဗျာကရောန္တိကို - က္လဝဏ္ဏောယံနဝါ၊ ဒေါဃေသစ၌ စသဒ္ဒါ တို့အရ ဝိ+အာကရောန္တိ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရပါမည်

ခေါ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -
ခေါကို ခေါလိင်တည်၊ လိင်္ဂတ္ထေပထမာသုတ်ဖြင့် ပထမာ ဧကဝုစ် သိဝိဘတ်သက်၊ သဗ္ဗာသမာဝုသောပသဂ္ဂနိပါတာ ဒီဟိစ သုတ်ဖြင့် သိဝိဘတ်ကို ချေ၊ ခေါ ပြီး၏။

၄။ ခေါတ္ထ၌ နောက်ပုဒ်ကိုသာ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြ ပြီးလျှင်၊ ထို၏ဓာတ်နောင် ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်ဖြင့် အာချာတ ပဒမာလာ ပြုပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အတ္ထ-အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း - အတ္ထကို အသ တည်၊ အသ- သတ္တာယံဟူသောအနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ ထဝိဘတ်သက်၊အပစ္စည်းသက်၊အပစ္စည်းကိုချေ၊ ထဿတ္ထတ္တံ သုတ်ဖြင့် ထကို တ္ထပြု၊ ဓာတွန် သ်ကိုလည်း ချေ၊ အတ္ထပြီး၏။

အသဓာတ်နောင် ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ -
(ဿတိ) ဘဝိဿတိ (ဿန္တိ) ဘဝိဿန္တိ, ဘဝိဿရေ

http://www.dhammadownload.com

(ဿသိ) ဘဝိဿသိ (ဿထ) ဘဝိဿထ
(ဿာမိ) ဘဝိဿာမိ (ဿာမ) ဘဝိဿာမ
(ဿတေ) ဘဝိဿတေ (ဿန္တေ) ဘဝိဿန္တေ, ဘဝိဿရေ
(ဿသေ) ဘဝိဿသေ (ဿဝှေ) ဘဝိဿဝှေ
(ဿံ) ဘဝိဿံ (ဿာမှေ) ဘဝိဿာမှေ ။

ဤကား ကတ္တုရုပ်စဉ်ဟန်တည်း။

ကမ္မရုပ်စဉ်ဟန်ကား -

(ဿတေ)အဘိဘူယိဿတေ (ဿန္တေ) အဘိဘူယိဿန္တေ
အဘိဘူယိဿရေ
(ဿသေ) အဘိဘူယိဿသေ (ဿဝှေ) အဘိဘူယိဿဝှေ
(ဿံ) အဘိဘူယိဿံ (ဿာမှေ)အဘိဘူယိဿာမှေ

၁၃၃၄ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "အဿဝနတာ ဓမ္မဿ ပရိဟာယန္တိ" ၌ အဿဝနတာ ကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင်၊ ဓမ္မဿ -၌ မည်သည့် သုတ်ဖြင့် မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့်ဝိဘတ် သက်ထားသည်ဟု ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဿဝနတာ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - အဿဝနတာကို အဿဝနတာတည်၊ အာလပနေစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဟိတ်အနက်

၁။ အဿဝနတာ ကစ္စာဘာဋီ ၁၊ ၁၁၄ အရ ဟိတ်အနက် ဟုဖြေသည်။ကစ်ဝဏ္ဏနာ ရှေးနိဿယတို့အလို (လိင်္တ္ထေပထမာ၌အတ္ထသဒ္ဒါပိုဖြင့်) ကရိဏ်း အနက် ပထမာသက် ချေ၊ ကစ္စာဋီသစ်အလို ကတ္တားအနက် ပဥ္စမာသက်ချေ၊ နိရုတ္တိဒီပနီ(၁၇)အလိုဟိတ်အနက်၌နာသက် နာကိုအာယပြုယချေထားသည်

http://www.dhammadownload.com

ပဌမာကေဝုစ် သိဝိဘတ်သက်၊ သေသတောလောပံဂသိပိ
သုတ်ဖြင့် သိဝိဘတ်ကိုချေ၊ အဿဝနတာပြီး၏။

ဓမ္မသဉ် ဒုတိယာပဌမိနဍ္ဍသုတ်ဖြင့်(ပရိဟာယန္တိ၌စပ်ခိုက်)ပဌမိ
အနက်၊ (တစ်နည်း) (အဿဝန၌စပ်ခိုက်) ဒုတိယာအနက်၌
ဆဋ္ဌီဝိဘတ် သက်ထားသည်။

၂။ "ကိံ ကာဟသိ ဗျဥ္စန် ဗဟုံ" ၌ ကာဟသိကို အာချာတ်
ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင်၊ ၎င်း၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဟိယျတ္တနီ
ဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကာဟသိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း -ကာဟသိကို ကရ တည်၊
ကရ-ကရဏေအနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့် အဆုံးသရချေ
ဘဝိဿန္တိ ဿသိဝိဘတ်သက်၊ တနာဒိဩပစ္စည်းသက်၊ ကရ
ဿသပ္ပစ္စယဿကာဟောသုတ်ဖြင့် ကရ် ဓာတ်ကို ကာဟပြု၊
ဿကိုလည်း ချေ၊ ကွစိဓာတု သုတ်ကြီးဖြင့် ဩပစ္စည်းကိုချေ၊
ကာဟသိပြီး၏။

ကရဓာတ် ဟိယျတ္တနီပရဿပုဒ် ကတ္တုရုပ်စဉ်ဟန် -

(အာ) အကာ, အကရာ, ကရာ, အကရ, ကရ၊
(ဦ) အကရူ, ကရူ, အကရု, ကရု၊
(ဩ) အကရော, ကရော, အကရ, ကရ, အကရိ, ကရိ၊
(တ္ထ) အကတ္ထ, အကရောတ္ထ, ကရောတ္ထ၊

၂။ကာဟသိရုပ်တွက် ရှုအလိုတည်း၊ (တစ်နည်း)ကရဿသပ္ပစ္စယဿ
ကာဟောသုတ်ဖြင့် ဩပစ္စည်းနှင့်တကွ ကရ်ကို ကာဟပြု ဿကိုလည်းချေဟု
သပ္ပစ္စယသဒ္ဒါပို မကြံရာ၌ ပြီးနိုင်သေး၏။ (ကစ် ဘာဋီ ၂၊ ၃၈၆)

http://www.dhammadownload.com

(အံ) အကံ, အကရံ, ကရံ
(မှာ) အကမှာ, အကမှ, အကရမှာ, ကရမှာ, အကရမှ, ကရမှ။

၃။ "သန္တုဋ္ဌိ ဝဏ္ဏေမိ"၌ သန္တုဋ္ဌိအရပရမတ္ထသဘာဝကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်းတရား၏အရကို ကိစ္စ,ဒွါရ,ဝတ္ထု တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပါ။

ဖြေ - သန္တုဋ္ဌိအရ အလောဘပြဋ္ဌာန်းသောမဟာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် (တစ်နည်း) မဟာကုသိုလ်စိတ်၌ရှိသော အလောဘ ဖြစ်ပါသည်။ (သီဋီသစ် ၂၊ ၁၁၁)

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ (ဤ၌ မနောဒွါရ)၊
ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ ရံခါမမှီ) ။

၄။ "ဒိသွာ ပဒံ သန္တမနုပဓိကံ" ၌ ပဒအရ ကောက်ပြ၍၊ ယင်း၏ အာရမ္မဏိက တရားကိုလည်း ကေန် အနေကန် အားဖြင့် ခွဲခြားညွှန်ပြပါ။

ဖြေ - ပဒအရ - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါသည်။
ယင်း၏ ကေန်အာရမ္မဏိကတရား - လောကုတ္တရာစိတ် (၈)ပါး၊
အနေကန်အာရမ္မဏိကတရား - မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၁၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
(၃၀ - ခု၊ ၃၂ - ခု ဝိနည်းအဖြေ၌လည်း ပါပြီး)

၁၃၃၅ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "ဓမ္မေန နယမာနာနံ ကာ ဥသူယာ ဝိဇာနတံ" ၌ ဝိဇာနတံကို နာမ်ဝိဂြိုဟ်းစဉ်ပြီးလျှင်၊ နယမာနာနံ ၌ မည်သည့်

http://www.dhammadownload.com

သုတ်ဖြင့် မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့်ဝိဘတ် သက်ထား
သည်ဟု ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝိဇာနတံ - နာမ်ပိုဒ်ဖြစ်
ပ - ဝိဇာနံ, ဝိဇာနန္တော ဝိဇာနန္တာ, ဝိဇာနန္တော
စသည်ဖြင့် (၂၆ ခုဝိနည်းအဖြေပဋိသဒ္ဒိကွန္တနည်းတူဂစ္ဆန္တာဒိပိုဒ်ဖြင့်စဉ်)
နယမာနာနံ - (၂၁ - ခုဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)။

၂။ "ရာဇဂဟံ ပါဝိသိ"၌ ပါဝိသိကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်
ပြီးလျှင်၊ ၎င်း၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် ပရဿပုဒ်
ဖြင့် ကတ္တုရုပ်စဉ်ပါ။

ဖြေ - ပါဝိသိရုပ်ကျဉ်း --
ပါဝိသိကို ပပုဗ္ဗ ဝိသတည်၊ ဝိသ-ပဝေသနေအနက်၌ ဓာတ်
အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ အဇ္ဇတနီ၌ဝိဘတ်သက်၊
အကာရာဂမော ဟိယျတ္တနီအဇ္ဇတနီ ကာလာတိပတ္တိသုသုတ်
ဖြင့် ဓာတ်၏အစ၌အလာ၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဤကို
ဣရဿပြု၊ ပ၏အသရ ကိုချေ၊ နောက်အ ကို အာဒီဃပြု၊
ပ် အာသို့ကပ်၊ သ်ကို ဣသို့ကပ်၊ ပါဝိသိပြီး၏။

၎င်း၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ် ကတ္တုရုပ်စဉ်ဟန် -

(တိ) ဝိသတိ, ဝိသေ (အန္တိ) ဝိသန္တိ
(သိ) ဝိသသိ (ထ) ဝိသထ
(မိ) ဝိသာမိ, ဝိသေ (မ) ဝိသာမ ။

(ပ, ရှေ့ရှိရာ၌ ပဝိသတိ, ပဝိသေ, ပဝိသန္တိ၊ ပဝိသသိ,
ပဝိသထ၊ ပဝိသာမိ, ပဝိသေ, ပဝိသာမ၊)

http://www.dhammadownload.com

၃။ "အန္တလိက္ခစရော ပါသော" ၌ အန္တလိက္ခစရ အရ ကောက်ပြ၍၊ ယှဉ်ဘက်တရားတို့ကို ဖော်ပြပြီး၊ ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အန္တလိက္ခစရအရနှင့် ယှဉ်ဘက်တရား -
(၂၁ - ခုဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)
ဝေဒနာစသည် (၂၅ - ခုဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၄။ "အဗျာပဇ္ဈာဓိမုတ္တော ဟောတိ" ၌ အဗျာပဇ္ဈအရ ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို အာရုံပြုနိုင်သော တရားတို့ကို လည်း တိကျစွာ ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဗျာပဇ္ဈအရ - အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်ပါသည်။
၎င်းကိုအာရုံပြုနိုင်သောတရားများ- (၂၁ -ခုဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၁၃၃၆ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "အထဿ ကဒါ် ဝပယန္တိ သဇ္ဇာ၊ ယတော ခယံ ပစ္စယာနံ အဝေဒိ"၌ ဝပယန္တိကို သုတ်ညွှန်းပြ ပဒစ္ဆေဒ ပြု၍၊ သဇ္ဇာ၌ မည်သည့်အနက် မည်သည့်သုတ်ဖြင့် မည်သည့်ဝိဘတ်သက်ထားသည်ကိုရေးပြီးနောက်၊ အဝေဒိကိုလည်း အာချာတ် ရုပ်ကျဉ်းတွက်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝပယန္တိ ကို - သရာသရေလောပံ၊ နယေပရံ ယုတ္တေသုတ်

၄။ အဗျာပဇ္ဈအရ(၌-၃၆၅)အလို ဖြစ်သည်၊ ဝဇိရဗုဒ္ဓိဋီကာ (၄၇၆) အလိုမူ အဗျာပဇ္ဈအရ အရဟတ္တဖိုလ်နိဗ္ဗာန်တို့ကိုအရ ကောက်ရမည်။

http://www.dhammadownload.com

တို့အရ ဝိ+အပ+ယန္တိ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၊
(တစ်နည်း) ယဝမဒနတရလာစာဂမာသုတ်အရ အပယန္တိဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရပါမည်။
(ယန္တိကိုလည်း သရာသရေလောပံ၊ နယေပရံယုတ္တေ သုတ်တို့အရ ယာ+အ+အန္တိဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်)
သဗ္ဗာသည် - လိင်အနက်၊ (တုလျာဓိကရဏဝိသေသနအနက်ဟုလည်း ဆိုကြ၏) လိင်္ဂတ္ထေပဌမာသုတ်ဖြင့်ပဌမာဗဟုဝုစ် ယောဝိဘတ်သက်ထားပါသည်။

အဝေဒိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း - အဝေဒိကို ဝိဒတည်၊ ဝိဒ-ဉာဏေ အနက်၌ ဓာတ် အမည်မှည့် အဆုံးသရချေ၊ အဇ္ဇတနီ ဤ ဝိဘတ်သက်၊ ဓာတ်၏အစ၌အလာ၊ ဘူဝါဒိ အပစ္စည်းသက်၊ အညေသုစသုတ်ဖြင့်ဝိ၏ဣကိုဧဝုဒ္ဓိပြု၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီး ဖြင့် ဤကို ဣရဿပြု၊ လောပဉ္စေတ္တမကာရော သုတ်ဖြင့် အပစ္စည်းကိုချေ၊ ဒ်ကို ဣသို့ကပ် အဝေဒိ ပြီး၏။

၂။ (ဉ)နံပါတ်ဂါထာလာ သေတုံကို နာမပဒမာလာစဉ်၍၊ ယင်း၌ ဓာတ်ကိုယူပြီး ပဉ္စမီဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်အာချာတ ပဒမာလာ ပြုပြီးလျှင်၊ မေဓာဝိနော ကိုလည်း နာမ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - သေတု နာမပဒမာလာ -

ပ -	သေတု	သေတူ, သေတဝေါ
အာ	ဘောသေတု	ဘောန္တော သေတူ, သေတဝေ, သေတဝေါ
ဒု -	သေတုံ	သေတူ, သေတဝေါ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်အထိ ဘိက္ခုနှင့် အတူစဉ်ပါ)

http://www.dhammadownload.com

ခတ်ယှူ၍ ပဥ္စမီဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်စဉ်ဟန် --

(တု)	သေတု, သယတု	(အန္တု)	သေန္တု , သယန္တု
(ဟိ)	သေဟိ, သယာဟိ, သယ	(ထ)	သေထ, သယထ
(မိ)	သေမိ, သယာမိ	(မ)	သေမ, သယာမ
(တံ)	သယတံ	(အန္တံ)	သယန္တံ
(ဿု)	သယဿု	(ဝှေါ)	သယဝှေါ
(ဧ)	သယေ	(အာမသေ)	သယာမသေ

မေခါဝိနော နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -

မေခါဝိနော ကို မေခါဝီလိင်တည်၊ ပထမာဗဟုဝုစ် ယော ဝိဘတ်သက်၊ ဤကို ဈအမည်မှည့်၊ အယောရဿမေက ဝစနယောသွပိစသုတ်ဖြင့် ယောဝိဘတ်ကြောင့် ဤကို ဣ ရဿပြု၊ ယောန်နောသုတ်ဖြင့် ကတရဿဈမှ နောက်ဖြစ်သော ယောကို နောပြု၊ မေခါဝိနော ပြီး၏။

၃။ (၁)နံပါတ် ပုစ္ဆာပါ ကခါ၏အရကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍ ယင်း၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ရေးပြီးနောက် ဝေဒနာဒိဆက္က ဖြင့်လည်း ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကခါအရ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌ရှိသော (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စသော (၈)ဌာနတို့၌ ယုံမှားသော) ဝိစိကိစ္ဆာစေတသိက် ဖြစ်ပါသည်။

ယင်း၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၊ ထို၌ယှဉ်သော ဆန္ဒ, ပီတိ, အဓိမောက္ခကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၀)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် (၄)ပါး၊ ပေါင်း (၁၄)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဝေဒနာ-ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - ဧကဟိတ် (မောဟ)
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊
ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ ရံခါမမှီ) ။

၄။ (၉)နံပါတ် ဂါထာပါ တိဏ္ဏာဒ္ဓိ ဓာတ်အရကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ ယင်း၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ရေးပြီးလျှင် ဝေဒနာ, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ တို့ကိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။

(၉)နံပါတ်ယေတရဿ အဏ္ဏာဝံ သရံ၊ သေတုံ ကတွာနဝိသဇ္ဇပလ္လလာနိ ကုလ္လံ ဟိ ဇနော ဗန္ဓတိ ၊ တိဏ္ဏာ မေဓာဝိနော ဇနာ -ကို နိဿယကျကျ အနက်ယောဇနာခဲ့ပါ။

ဖြေ - တိဏ္ဏာဒ္ဓိ ဓာတ်အရ - အရဟတ္တမဂ်၌ရှိသော ပညာ၊ တစ်နည်း - မဂ်လေးပါး၌ရှိသော ပညာဖြစ်ပါသည်။

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - အရဟတ္တမဂ်စိတ်၊ (တစ်နည်း) မဂ်လေးပါး၊ ထို၌ယှဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာ, အရင်းခံပညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၂) ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
(ဝေဒနာစသည် ၂၂ - ခုဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

၄။ တိဏ္ဏာဒ္ဓိ ဓာတ်အရ မေဓာဝိနော – ထောက်၍ ပညာအထိ ကောက်သည်၊ ယေတရဿ အဏ္ဏာဝံ သရံ ၌ တရဿ – အရ ကောက်သကဲ့သို့ မဂ်လေးပါးဟုလည်း ကောက်နိုင်သည်။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၃၇ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "မယမ္ပိ ဧဝမေဝ ဟညေယျာမ"၌ ဟညေယျာမကိုအာချာတ် ရုပ်ကျဉ်းတွက်၍ "ကိံ ပန တုမှေ အာဝုသော အကတ္ထ" ဝယ်ကိံကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင် အကတ္ထ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ရှိရင်းစွဲဝိဘတ်မျိုးဖြင့် ဘာဝရုပ်အာချာတ်ဂိုဏ်းစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဟညေယျာမ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း - ဟညေယျာမကို ဟနတည်၊ ဟန-ဟိံသာယံအနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့် အဆုံးသရချေ၊ သတ္တမီဧယျာမေဝိဘတ်သက်၊ ဘာဝကမ္မေသုယော သုတ်ဖြင့်ယပစ္စည်းသက်၊ တဿစဝဂ္ဂယကာရဝကာရတ္တံ သဓာတွန္တဿသုတ်ဖြင့် ယပစ္စည်းနှင့်တကွ ဓာတွန်ကို ဉ ပြု၊ ဉ ဒွေ ဘော်လာ၊ အတ္တနောပဒါနိ ပရ ဿပဒတ္တံ သုတ်ဖြင့် အတ္တနောပုဒ် ဧယျာမေဝိဘတ်ကို ပရဿပုဒ်ဧယျာမဝိဘတ် ပြန်၊ ညခွင်း၊ ချေ၊ ညိကိုဧသို့ကပ်။

ကိံ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -ကိံကို ကိံတည်၊ ပဌမာဧကဝုစ် သိဝိဘတ်သက်၊ သေသတောလောပံဂသိပိသုတ်ဖြင့်သိဝိဘတ်ကိုချေကိံပြီး၏။

အကတ္ထ၌ ရှိရင်းစွဲ ဟိယျတ္တနီဝိဘတ်ဖြင့် ဘာဝရုပ်စဉ်ဟန် - - အကရီယတ္ထ ကရီယတ္ထ ဖြစ်ပါသည်။

၁။ ကိံ နှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ် – ရူ–၁၀၈၌ ရူ၊ ဘာဝရုပ်၌ ဒြပ်ကို မံဟောသော ဘော(ကြိယာ)၏တစ်ခုတည်းဖြစ်သောကြောင့်ဧကဝုစ်သာသက်ရ၏။ ကြိယာသက်သက်ဖြစ်၍ တုမှအမှတို့နှင့် တုလျာဓိကရဏာမဖြစ်ရကား မဇ္ဈိမ ဥတ္တမ ပုရိသ်တို့ သက်ခွင့်မရှိ ပုဒ်ရာဝင်စေခြင်းအကျိုးငှါ ပဌမပုရိသ် ဝိဘတ်သာ သက်ရသည်။(ဆောင်)ကတ္တား ကံရော အဝုတ္တော ဘောဟောဝါကျပုဒ် ပုရိသ်ပဌမ ဧကဝုစ်မျှ ရူပသိဒ္ဓိထုတ်။ *(အခြေပြု)*

http://www.dhammadownload.com

၂။ "အပေ့ကစ္စေ လိစ္ဆဝိ နီလာ ဟောန္တိ" ၌ အပေ့ကစ္စေကို သုတ်ညွှန်းပြပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ ယင်းပုဒ်၌ သက်ထားသောဝိဘတ် ဝိဘတျတ္ထတို့ကို ရေးပြီးလျှင်၊ လိစ္ဆဝီနောင် ဒုတိယာ, ပဥ္စမီ, သတ္တမီ ဝိဘတ်တို့ဖြင့် နာမပဒမာလာပြုပြီးနောက်၊ နီလကို လည်း (သာမည)အားဖြင့် ဖြစ်သင့်သော နာမ်, လိင်, ဂိုဏ်း တို့ကိုလည်း တိကျစွာ ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - အပေ့ကစ္စေ သုတ်ညွှန်းပြ ပဒစ္ဆေဒပြုပုံ -

(၂၉ - ခု ဝိနည်းအဖြေ နည်းမှီ၍ ဖြေရမည်)

ယင်းပုဒ်၌- ပထမာဗဟုဝုစ်ယောဝိဘတ်၊ လိင်အနက် ဖြစ်ပါသည်။

လိစ္ဆဝီနာမပဒမာလာ -

ဒု -	လိစ္ဆဝိံ	လိစ္ဆဝီ, လိစ္ဆဝယော
မီ -	လိစ္ဆဝိသ္မာ, လိစ္ဆဝိမှာ, လိစ္ဆဝိနာ	လိစ္ဆဝီဟိ, လိစ္ဆဝီဘိ, လိစ္ဆဝိဟိ, လိစ္ဆဝိဘိ
သ -	လိစ္ဆဝိသ္မိံ, လိစ္ဆဝိမှိ	လိစ္ဆဝီသု, လိစ္ဆဝိသု

နီလသည် - ဂုဏသဒ္ဒနာမ်၊ တိလိင်၊ (ဤ၌ပုံလိင်) ပုရိသ,စိတ္တ, ကညာဒိဂိုဏ်း (ဤ၌ ပုရိသာဒိဂိုဏ်း) ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "ဧသေဝ ဓမ္မော ယဒိ တာဝဒေဝ, ပစ္စဗျတ္တပဒမသောကံ"၌ ဧသအရတရားကိုယ်ကောက်ပြ၍၊ ယှဉ်ဘက် သမ္ဗယုတ္တဓမ္မ တို့ကို ရေးပြီး၊ ထို၏ အာရမ္မဏဓမ္မကို ဖေါ်ပြပြီးနောက်၊ အသောကအရ တရားကို ကောက်လျှက် ယင်းကို ဧကန် အနေကန်အားဖြင့် အာရုံပြုနိုင်သည့် တရားကိုလည်း ခွဲခြား ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဧသအရ - သောတာပတ္တိဖိုလ်ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ယှဉ်ဘက်သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - အညသမာန်း စေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၃)ပါး၊ ပေါင်း (၃၆)ပါး၊
ထို၏ အာရမ္မဏဓမ္မ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ
အသောကအရ - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါသည်။
ယင်းကို ကေန် အနေကန် အာရုံပြုနိုင်သောတရားများ - (၃၂၊ ၃၄ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေတို့၌ပါပြီး)

၄။ "ဒဒါတိ ဒါနံ အဘိဘုယျ မစ္ဆရံ"၌ မစ္ဆရအရကို ကောက်ပြ၍ ယှဉ်ဘက်သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ရေးပြီးလျှင် ဟေတု, ကိစ္စ, ဒွါရ, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြီးနောက် အဘိဘုယျ အရ တရားတို့ကိုလည်း တိကျစွာ ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - မစ္ဆရအရ - မစ္ဆရိယစေတသိက် ဖြစ်ပါသည်။
သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - ဒေါသမူဒွေး၊
ဇင်းနှင့်ယှဉ်သော ပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၂)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏစေတသိက် (၄)ပါး၊ ဒေါသ, ဣဿာ, ကုက္ကုစ္စ, ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၂၁)ပါး၊
ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (ဒေါသ မောဟ)၊ ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊
ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊ ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ) ဖြစ်ပါသည်။
အဘိဘုယျအရ - သဒ္ဓါပညာပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၃၈ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "မနသာကာသိ ၊ အဝိဇ္ဇာယတွေဝ" တို့၌ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း

http://www.dhammadownload.com

တွက်ပြ၍၊ ဈာယတော ဖြဟွဏာဿ - ၌ ရှေ့ပုဒ်ကို နာမပဒ မာလာစဉ်ပြပါ။

ဖြေ - မနသာကာသိ - ရုပ်ကျဉ်း -မနသာကာသိကို မနသိ+ အကာသိ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ သ်ခွင်း ဣကြွင်း သရာသရေလောပံ သုတ်ဖြင့် နောက်အ,သရကြောင့် ရှေ့ဣသရကိုချေ၊ ဒုတိယ ပိုင်းဒီဃံသုတ်ဖြင့် ရှေ့သရကျေပြီးသော် နောက်အကို အာဒီဃ ပြု၊ သ် အာသို့ကပ်၊ မနသာကာသိ ပြီး၏။

အဝိဋ္ဌာယတွေဝ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -

အဝိဋ္ဌာယတွေဝကို အဝိဋ္ဌာယတု+ဧဝဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ တ် ခွင်း ဉကြွင်း၊ ဝမောဒုဒန္တာနံ သုတ်ဖြင့် နောက်ဧ,သရ ကြောင့် ပုဒ်အဆုံးဖြစ်သော ဉကို ဝ်ပြု၊ ဝ်ကို နောက်ဧ သို့ကပ် တ်ကို နောက်ဝေသို့ကပ်၊ အဝိဋ္ဌာယတွေဝပြီး၏။

ဈာယတော နာမပဒမာလာ -

ပ - ဈာယံ, ဈာယန္တော ဈာယန္တာ, ဈာယန္တော

• (စသည်ဖြင့် ၂၆ -ခုနှစ် ဝိနည်းအဖြေ ပဋိသန္ဓိက္ခနည်းတူ ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်းဖြင့် စဉ်ရမည်)

၂။ "ပဋိဝေဒေမိ" ၌ ဓာတ်ကိုယူပြီး ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပြ၍၊ သရဝတီကို ပုဒ်, ပစ္စည်း, ဝိဘတ် ဖြစ်သင့်သမျှ ခွဲပြပါ။

ဖြေ -ပဋိဝေဒေမိ၌ဓာတ်ယူ၍ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်ဖြင့်သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်စဉ်

(ဿတိ) ဝိဒိဿတိ	(ဿန္တိ) ဝိဒိဿန္တိ, ဝိဒိဿရေ
(ဿသိ) ဝိဒိဿသိ	(ဿထ) ဝိဒိဿထ
(ဿာမိ) ဝိဒိဿာမိ	(ဿာမ) ဝိဒိဿာမ ။

http://www.dhammadownload.com

(ဿတော) ဝိဒိဿတော (ဿန္တေ) ဝိဒိဿန္တေ, ဝိဒိဿရေ
(ဿသေ) ဝိဒိဿသေ (ဿဝှေ) ဝိဒိဿဝှေ
(ဿံ) ဝိဒိဿံ (ဿာမှေ) ဝိဒိဿာမှေ။

သရဝတီသည် - သရပုဒ်, ဝန္တပစ္စည်း, ကတ္တိဇောတက ဤပစ္စည်း ပထမာဧကဝုစ် သိဝိဘတ်၊ (တစ်နည်း) သရဝန္တုပုဒ်, ကတ္တိဇောတက ဤပစ္စည်း၊ ပထမာဧကဝုစ်သိဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "အသေသဝိရာဂနိရောဓာ"၌ ဝိရာဂအရ ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို ဟိတ်, ကိစ္စ, အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ဝိရာဂ အရ - အရဟတ္တမဂ် ဖြစ်ပါသည်။
ဟိတ်စသည် -- (၁၈ - ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ပါသော အရဟတ္တဖိုလ် နည်းတူမှတ်ပါ)

၄။ "ဩဂါဟေတွာ မာရဓေယျံ"၌ ဓာတ်အရ စိတ် စေတသိက် အစုံကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို ဝေဒနာ, ဒွါရ, ဝတ္ထု တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - မာရဓေယျံ ၌ မရဓာတ်အရ - စုတိကိစ္စတပ်သော အဟိတ် အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏစိတ်နှင့် ၎င်း၏ ယှဉ်ရာ ဆန္ဒ, ပီတိ, ဝီရိယ ကြဉ်သောအညသမာန်း စေတသိက် (၁၀)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ပဋိဝေဒေမိသည် - ပဋိ ဝိဒ+ကာရိတ်ဏေ+မိတည်း၊ ဝိဒဓာတ် သည် ဝိဒေါဘူ ဉာဏမဂ်လျေဒိ ဘာဝေရ ဝိမံသန လာဘာတုဌ္ဌ်စ္စနဘာဝ နိဝံါသာချာနထေရိယေ (ဓာတွတ္ထ)အရ ဘူ-ဒိ-ရု- စု (၄) ဂိုဏ်းတည်း၊ ဤ၌ ဉာဏ သိခြင်းအနက်ဟော၍ ဘူဝါဒိဖြင့် ရုပ်စဉ်ရသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဝေဒနာ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊ ဒွါရ - ရုံခါ (၆)ဒွါရ, ရုံခါဒွါရဝိမုတ် (ဤ၌ဒွါရဝိမုတ်)၊ ဝတ္ထု ဟဒယဝတ္ထု(အမြဲမှီ)ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၃၉ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝိ

၁။ "ဟလံ,ပါတုရဟောသိ"တို့ကိုသန္ဓိရုပ်ကျဉ်းတွက်၍ အညာတာရော-ကို ပုဒ်, ဝိဘတ်ခွဲပြပြီး နာမပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ - ဟလံ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -

ဟလံကို ဟ+အလံဟုပုဒ်ဖြတ်၊ သရာသရေလောပံသုတ်ဖြင့်ဟ၏အသရကိုချေဟ်နောက်အသို့တပ်၊ဟလံပြီး၏။

ပါတုရဟောသိ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း - ပါတုရဟောသိကို ပါတု+အဟောသိဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ယဝမဒနတရလာစာဂမာသုတ်ဖြင့် ရ်လာ၊ ရ်အသို့တပ်၊ ပါတုရဟောသိ ပြီး၏။

အညာတာရောသည် -

အညာတုပုဒ် ၊ ပဌမာဗဟုဝုစ်ယောဝိဘတ်ဖြစ်ပါသည်။

အညာတာရော နာမပဒမာလာ - (၂၅-ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၂။ "အာဟဥ္ဆ" ၌ ဓာတ်ကိုယူပြီး ပဥ္စမီဝိဘတ် သုဒ္ဓကမ္မရုပ် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပြ၍၊ ဘယဒဿာဝိနေ- ကို ပုဒ် , ဝိဘတ် ခွဲပြပါ။

ဖြေ - အာဟဥ္ဆ - ၌ အာ ပုဗ္ဗ ဟနဓာတ်ဖြစ်၍-

(တံ) ဟညတံ, ဝဓီယတံ (အန္တံ) ဟညန္တံ, ဝဓီယန္တံ

(သု) ဟညသု, ဝဓီယသု (ဝှေါ) ဟညဝှေါ, ဝဓီယဝှေါ

(ဧ) ဟညေ, ဝဓီယေ (အာမသေ) ဟညာမသေ,ဝဓီယာမသေ

http://www.dhammadownload.com

ပရဿပုဒ်ပြန်ရာ၌ -

ဟညတု, ဝဓိယတု ဟညန္တု, ဝဓိယန္တု
ဟညာဟိ, ဝဓိယာဟိ ဟညထ, ဝဓိယထ
ဟညာမိ, ဝဓိယာမိ ဟညာမ, ဝဓိယာမ - ဖြစ်ပါသည်။

ဘယဒဿာဝိနေ သည် - ဘယဒဿာဝီပုဒ်၊ ဒုတိယာဗဟုဝုစ် ယောဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "ပဋိသောတဂါမိံ" ၌ ရှေ့ပုဒ်အရ ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို ကေန်အာရုံပြုနိုင်သော တရားများကို ဖော်ပြပြီး၊ ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ပဋိသောတဟူသော ရှေ့ပုဒ်အရ - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါသည်။
ကေန်အာရုံပြုနိုင်သောတရားများ (၃၄-ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)
ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - မနောဒွါရ ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "သမ္မာ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ" ၌ စိတ္တံအရ ဖော်ပြ၍၊ ၎င်းကို ဝေဒနာ, အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - စိတ္တံအရ - အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၊ (၅နည်း)
တစ်နည်း - အရဟတ္တမဂ်စိတ် (သာရတ္ထ) ဖြစ်ပါသည်။
ဝေဒနာ - သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊ ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (ရုံခါမှီ, ရုံခါမမှီ)။

၃။ ပဋိသောတဂါမိံ ၌ သောတအရ မဂ်လေးပါးရှိ မဂ္ဂင်(၈)ပါး ပဋိအရ ပဋိသောတအရ – နိဗ္ဗာန်၊ ပဋိသောတဂါမိံ တစ်ပုဒ်လုံးအရ သစ္စာ လေးပါး၊ (တစ်နည်း) အရိယမဂ်တရားကောက် (တစ်နည်း) သောတအရ –တဏှာဒိဋ္ဌိ၊ ပဋိသောတအရ – ဝိပဿနာဉာဏ်။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၄၀ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "အဇ္ဈတဂ္ဂေ, ဓေ"ပုဒ်တို့ကို သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြ၍၊ ကာဟာသိ -ကို ဓာတ်ပစ္စည်းခွဲပြီး၊ ဓာတ်ကို ဝတ္တမာန်ပရဿ ပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ - **အဇ္ဈတဂ္ဂေသန္ဓိရုပ်ကျဉ်း** - အဇ္ဈတဂ္ဂေကို အဇ္ဈ+အဂ္ဂေဟုပုဒ် ဖြတ်ယဝမဒနတရလာစာဂမာသုတ်ဖြင့်တ်လာအဇ္ဈတဂ္ဂေပြီး၏။

(တစ်နည်း) အဇ္ဈတံ+အဂ္ဂေဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ကွစိလောပံသုတ်ဖြင့် နောက်အသရကြောင့် တအထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ် ကိုချေ၊ တခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ ပြီး၏။

ဓေ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -ဓေကို အာ+က္က+ထ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီး ဖြင့် အာ က္ကတို့ကို ပြေ၊ ဓေ ပြီး၏။

(တစ်နည်း) က္က+ထ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် က္ကကို ဧဝုဒ္ဓိပြု၊ ပြီး၏။

ကာဟာသိ သည် ကရဓာတ်၊ ဿပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်။

ဇင်းကို ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ

(တိ) ကရောတိ, ကုဗ္ဗတိ, ကုဗ္ဗေ, ကြုဗ္ဗတိ, ကြုဗ္ဗေ, ကယိရတိ, ကယိရေ၊

(အန္တိ) ကရောန္တိ, ကုဗ္ဗန္တိ, ကုဗ္ဗရေ, ကြုဗ္ဗန္တိ , ကြုဗ္ဗရေ, ကယိရန္တိ၊

(သိ) ကရောသိ, ကုဗ္ဗသိ, ကြုဗ္ဗသိ, ကယိရသိ၊

(ထ) ကရောထ, ကုဗ္ဗထ, ကြုဗ္ဗထ, ကယိရထ၊

(မိ) ကရောမိ, ကုဗ္ဗာမိ, ကုဗ္ဗေ, ကြုဗ္ဗာမိ, ကြုဗ္ဗေ, ကယိရာမိ, ကယိရေ, ကုမ္မိ၊

(မ) ကရောမ, ကုဗ္ဗာမ, ကြုဗ္ဗာမ, ကယိရာမ, ကုမ္မ ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

၂။ "နိဗ္ဗိန္ဒံ ဝိရဇ္ဇတိ"ဝယ် ရှေ့ပုဒ်ကို ပုဒ်, ဝိဘတ်ခွဲ၍ နာမပဒ မာလာစဉ်ပြပြီး(ယေ)သောတဝန္တောပုဒ်ကိုပုဒ်,ဝိဘတ်ခွဲပြပါ။

ဖြေ - နိဗ္ဗိန္ဒံ သည် - နိဗ္ဗိန္ဒန္တပုဒ်၊ ပဌမာဧကဝုစ် သိဝိဘတ်၊

နိဗ္ဗိန္ဒံ နာမပဒမာလာ -

ပ နိဗ္ဗိန္ဒံ, နိဗ္ဗိန္ဒန္တော နိဗ္ဗိန္ဒန္တာ, နိဗ္ဗိန္ဒန္တော

(စသည်ဖြင့်(၂၆ -ခုနှစ်ဝိနည်းအဖြေ) ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်တောနည်းတူစဉ်)

သောတဝန္တောသည် - သောတဝန္တုပုဒ်၊ ပဌမာဗဟုဝုစ် ယောဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "တေသဉ္စ ယော နိရောဓော" အရကို ကောက်ပြ၍ ၎င်းကိုကေန်အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်တို့ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - တေသဉ္စ ယောနိရောဓော အရ -. နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါသည်။

ဧကန်အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်-(၃၂-ခု၊၃၄ခုနှစ်ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

၄။ "ဝေဒန္တဂူ"၌ ဝေဒအရကို ကောက်ပြပြီး၊ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကို ဟေတု, ကိစ္စ, ဒွါရတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ဝေဒအရ - မဂ်လေးပါး၌ရှိသော ပညာဖြစ်ပါသည်။

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - ဟေတုစသည် - (၃၆ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

၁၃၄၁ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "ဣဒပ္ပစ္စယတာ၊ ကံသိ တွံ" တို့၌ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြ၍၊

၃။ တေသဉ္စ ယောနိရောဓော အရ နိဗ္ဗာန်နှင့်မဂ်လေးပါးကို (ကောက်ရသော နည်းရှိသေး၏) ကောက်နိုင်သေး၏။ ဝိ ဋ္ဌ-၃၊၂၅၆

http://www.dhammadownload.com

ပဋိသင်္ခိက္ခတော်ကို နာမပဒမာလာစဉ်ပြပါ။

ဖြေ - ဣဒပ္ပစ္စယတာ သန္ဓိရှုပ်ကျဉ်း - ဣဒပ္ပစ္စယတာကို ဣဒ+ပစ္စယတာ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ပရဒွေ ဘာဝေါဒ္ဓာနေ သုတ်ဖြင့် ပ်ဒွေဘော်လာ၊ ဣဒပ္ပစ္စယတာ ပြီး၏။ (နီတိ သုတ္တ၊ ရင်းသျှ)

(တစ်နည်း) ဣဒံ+ပစ္စယတာဟုပုဒ်ဖြတ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တံဝါဝဂ္ဂေ သုတ်ဖြင့် ပဝဂ္ဂန္တမ်ပြု၊ ယဝမဒစသောသုတ်၌စသဒ္ဒါဖြင့်မ်ကိုပ်ပြု၊ ပ်ကို နောက်ပ်သို့ကပ်၊ ဣဒပ္ပစ္စယတာပြီး၏(ရှုဂဏ္ဌိ)

(တစ်နည်း) ပ်ဒွေဘော်လာ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ ပြီး၏။ (ရှု - ဘာဋီ)

(တစ်နည်း) ဣမ+ပစ္စယတာဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဒေါဓဿစသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် (သို့မဟုတ်)တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် မကို ဒပြု၊ ပ်ဒွေဘော်လာ၊ ဣဒပ္ပစ္စယတာပြီး၏။ (သီဋီ သစ်)

ကံသိ တွံ - သန္ဓိရှုပ်ကျဉ်း -

ကံသိ တွံကို ကံ+အသိ တွံ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ပရောဝါသရော သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်မှနောက်ဖြစ်သော အသရကိုချေ၊ ပြီး၏။

ပဋိသင်္ခိက္ခတော နာမပဒမာလာ - (၂၆ - ခုဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၂။ **“ကုဏ္ဍုစ္စာယန္တော”ကို ပုဒ်ဝိဘတ်ခွဲ၍ နာမဓာတ်ယူပြီးဝတ္တမာန်အတ္တနောပုဒ်ဝိဘတ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။**

ဖြေ - ကုဏ္ဍုစ္စာယန္တော ပုဒ်သည် -

ကုဏ္ဍုစ္စာယန္တပုဒ်၊ ပထမာဧကဝုစ် သိဝိဘတ်ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ကုဏ္ဍုစ္စသည် ကု+ကတ+ဏျဖြင့်ပြီးသော တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်တည်း၊ ထို့နောင် ကရောတိဓာတ်အနက်ဟောအာယပစ္စည်းသက်၍ ကုဏ္ဍုစ္စာယဟုဖြစ်ရာ အခါ၌ပြုခြင်းဓာတ်နက်ကိုဟောနိုင်သောကြောင့် နာမ်သည် ဓာတ်သဘောရှိ၍

http://www.dhammadownload.com

နာမဓာတ်ယူ၍ ရုပ်စဉ်ပုံ

(တေ) ကုဏ္ဍုစ္စာယတေ (အန္တေ) ကုဏ္ဍုစ္စာယန္တေ၊ ကုဏ္ဍုစ္စာယရေ
(သေ) ကုဏ္ဍုစ္စာယသေ (ဝှေ) ကုဏ္ဍုစ္စာယဝှေ
(ဧ) ကုဏ္ဍုစ္စာယေ (မှေ) ကုဏ္ဍုစ္စာယာမှေ

၃။ "အသ္မိမာနသ္သ ယော ဝိနယော"၌ ဝိနယ အရကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်တို့ကိုလည်း ကောက်ပြပါ။

နာမဓာတ်ဟု ခေါ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် (နာမ်၏ နောက်တွင် ပစ္စည်းဝင် နာမ်လျှင်မလွဲ ဓာတ်ဖြစ်မြဲ) ဟူ၍ ရှေးဆရာများ စပ်ဆိုခဲ့ကြသည်။

သဒ္ဒနီတိ၌လည်း – ဓာတွတ္ထ ဝါစကေနေဝ၊ ပစ္စယေန ပယောဂတော၊ နာမတ္တံ ပဇဟိတွာန, ဓာတုရူပေဝ တိဋ္ဌတေဟုမိန့်၏။ (ဓာတွတ္ထဝါစကေန –ဓာတ်နက်ကြိယာကိုဟောသော၊ ပစ္စယေန– ပစ္စည်းနှင့်၊ပယောဂတောဝ – ယှဉ်ရခြင်းကြောင့်သာ၊ နာမတ္တံ – နာမ်အဖြစ်ကို ၊ ပဇဟိတွာန –.စွန့်၍၊ ဓာတုရူပေဝ–ဓာတ်၏သဘော၌သာ၊ တိဋ္ဌတေ–တည်၏)ထိုနာမဓာတ်ဖြစ်ပြီးသောကြိယာများသည်လည်း ဂစ္ဆတိစသော ရိုးရိုးကြိယာ တို့ကဲ့သို့ ကတ္တားဟောကံဟောရှိနိုင်သည်သာတည်း ထို့ကြောင့် ကုဏ္ဍုစ္စာ ယတိ(ကတ္တားဟော)၊ ကုဏ္ဍုစ္စာယီယတေ (ကံဟော) ပုံစံများ ရှိနိုင်သည်။

(သဒ္ဒနီတိဂါထာ) **အတ္တနာ ဝစနီယဿ, ကတ္တုကမ္မေဟိ ပါကဋော၊**
သကတ္တုကော သကမ္မောတိ, ဓာတုရူပေါတိ ဝုစ္စတိ။

အတ္တနာ –မိမိသည်၊ (ကုဏ္ဍုစ္စာယစသောသဒ္ဒါသည်) ဝစနီယဿ–ဟောအပ်သောဓာတ်နက်၏၊ ကတ္တုကမ္မေဟိ – ကတ္တားကံတို့ဖြင့်၊ သကတ္တုကောတိ– ကတ္တားရှိ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သကမ္မောတိ – ကံရှိ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပါကဋော –ထင်ရှား၏၊ ဓာတုရူပေါတိ– ဓာတုရူပ (ဓာတ်သဘောရှိ၏)ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ –. ဆိုအပ်၏။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ဝိနယအရ - အရဟတ္တမဂ်ဖြစ်ပါသည်။

အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်များ -

မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ ကြိယာအဘိညာဉ် (၁)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော(၁)ပါး၊ ပေါင်း (၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ဒါနံ သောကနုဒံ" ၌ ဒါနအရ, သောကအရ တို့ကို ကောက်ပြ၍ ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ဒါနအရ - ဒါနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါးဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် -တိဟိတ်(အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ) ကိစ္စ -ဇောကိစ္စ

သောကအရ ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသော ဒေါမနဿဝေဒနာဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ - ဒေါမနဿဝေဒနာ၊

ဟိတ် -ဒွိဟိတ် (ဒေါသ, မောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၄၂ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "မနသာကာသိ၊ ကိန္တာယံ"ပုဒ်တို့၌ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြ၍ "ဥပဋ္ဌ ဂါဟာပေထဗ္ဗော"ဝယ် ရှေ့ပုဒ်ကို နာမပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

၄။ ဤ၌ သောကအရ ဒေါသမူဒွေးရှိ ဒေါမနဿဝေဒနာသည် ယှဉ်ဖက် ဝေဒနာမရှိ၍ စေတသိက်ကိုခွဲရာ၌ ဝေဒနာမှေ့ပြာ ဟုရမည်။ အဖြေ၌မူ ပဓာန စိတ်တရားကို ယူ၍ ဖြေသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - မနသာကာသိ - (၃၈ - ခု ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

ကိန္တာယံ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း - ကိန္တာယံကိုကိ+တေ+အယံဟုပုဒ်ဖြတ်၊ တခွင်း ကြွင်း သရာသရေလောပံသုတ်ဖြင့် နောက်အသရကြောင့် ရှေ့ဧသရကိုချေ၊ ဒုတိယပိုင်းဒီဃံဖြင့် ရှေ့ သရကျေပြီးသော် နောက်အကို အာဒီဃပြု၊ တ် အာသို့ ကပ်၊ ဝဂ္ဂန္တံဝါဝဂ္ဂေသုတ် ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို တ ဝဂ္ဂန္တ န်ပြု၊ န်နောက်တသို့ကပ်၊ ကိန္တာယံ ပြီး၏။

ဥပဋ္ဌံ နာမပဒမာလာ

ပ -	ဥပဋ္ဌာ	ဥပဋ္ဌာ, ဥပဋ္ဌာယော
အာ -	ဘောတိ ဥပဋ္ဌေ	ဘောတိယော-ဥပဋ္ဌာ, ဥပဋ္ဌာယော
ဒု -	ဥပဋ္ဌံ	ဥပဋ္ဌာ, ဥပဋ္ဌာယော
တ -	ဥပဋ္ဌာယ	ဥပဋ္ဌာဟိ, ဥပဋ္ဌာဘိ
စ -	ဥပဋ္ဌာယ	ဥပဋ္ဌာနံ
ပ -	ဥပဋ္ဌာယ	ဥပဋ္ဌာဟိ, ဥပဋ္ဌာဘိ
ဆ -	ဥပဋ္ဌာယ	ဥပဋ္ဌာနံ
သ -	ဥပဋ္ဌာယ, ဥပဋ္ဌာယံ	ဥပဋ္ဌာသု ။

၂။ "ယတတ္တော"ကိုပုဒ်ဖြတ်လျက်အနက်ပေးပြီး၊ "ကမုဒ္ဓိသေယျံ" ၌ နောက်ပုဒ်ဝယ် ပုဒ်, ဓာတ်, ပစ္စည်း, ဝိဘတ်ခွဲပြ၍၊ ၎င်းကို ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဝိဘတ်ဖြင့်အာချာတပဒမာလာစဉ်ပြပါ။

၁။ ဥပဋ္ဌံ – ရူပသိဒ္ဓိ၊ နီတိသုတ္တ၊ ဝိမတိဋ္ဌိတို့အရ ဣတ္ထိလိင် စဉ်ခဲ့သည်။ ဝိမတိဋ္ဌိကာ၌ပင် ဥပဋ္ဌံပုဒ်သည်ပုရိသာဒိဂိုဏ်းတည်း၊ ပထမာ, ဒုတိယာဝိဘတ်တို့၌ ယချေ၍ စဉ်ရမည်၊ တတိယာမှ စ၍ ယချေစရာမလိုဟုဆိုသေး၏ ယောဧနာအလိုဥပဋ္ဌာ,ဥပဋ္ဌာ,ဥပဋ္ဌာနောစသည်ဖြင့် ရာဇာဒိဂိုဏ်းဖြင့်စဉ်ရမည်။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ယတတ္တောကို - ယတ+အတ္တောဟု ပုဒ်ဖြတ်၊
အနက် - ယတတ္တော - ဘာဝနာကို အားထုတ်ကြောင်း ဝီရိယနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ရှိသည်၊ (တစ်နည်း) စောင့်စည်းအပ်ပြီးသော စိတ်ရှိသည် - ဟူ၍ အနက်ပေးရပါသည်။

ကမ္ဗုဒ္ဒိသေယျံ ၌ နောက်ပုဒ်သည် - အာချာတ်ပုဒ်၊ ဥပုဗ္ဗဒိသဓာတ်၊ ဘူဝါဒိ အပစ္စည်း၊ ဧယျံ ဝိဘတ်ဖြစ်ပါသည်။

ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်စဉ်ပုံ -

(တိ) ဥဒ္ဒိသတိ, ဥဒ္ဒိသေ (အန္တိ) ဥဒ္ဒိသန္တိ
(သိ) ဥဒ္ဒိသသိ (ထ) ဥဒ္ဒိသထ
(မိ) ဥဒ္ဒိသာမိ, ဥဒ္ဒိသေ (မ) ဥဒ္ဒိသာမ ဖြစ်ပါသည်။

၃။ ဗိမ္ဗိသာရ သမာဂမကထာ၌ ဓမ္မစက္ခုအရ ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော စိတ် စေတသိက် တို့ကို လည်းကောင်း၊ ဟေတု, ကိစ္စ, အာရမ္မဏတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ဗိမ္ဗိသာရသမာဂမကထာ၌ -
ဓမ္မစက္ခုအရ - သောတာပတ္တိမဂ်၌ ရှိသော ပညာဖြစ်ပါသည်။
ယှဉ်သော စိတ် - သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၊
ယှဉ်သော စေတသိက် - (၂၃ - ခုဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)၊
ဟေတု စသည် - (၂၅ - ခုဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)၊

၄။ "မာတုဃာတကော" ၌နောက်ပုဒ်၏ဓာတ်အရကောက်၍၊ ၎င်းကို ဝေဒနာ, ဒွါရ, ဝတ္ထု, သင်္ဂဟ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - နောက်ပုဒ် ဓာတ်အရ - ဝဓကစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ဒေါသမူဒွေးဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဝေဒနာ- ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊ ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ) ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၄၃ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "အက္ကောစ္ဆိ မံ အဝဓိ မံ" ကို သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြ၍၊ "နိဗ္ဗာဟိ" ကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြီးလျှင်၊ အက္ကောစ္ဆိ ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ရှိရင်းစွဲဝိဘတ်ဖြင့် ဘာဝရုပ် အာချာတပဒ မာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အက္ကောစ္ဆိ မံ အဝဓိ မံ - သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း - အက္ကောစ္ဆိ မံ အဝဓိ မံ -ကို အက္ကောစ္ဆိ မံ အဝဓိ မံဟုတည်၊ နယေပရံ ယုတ္တေသုတ်၌ ယုတ္တသဒ္ဒါတားမြစ်သောကြောင့် မ,အထက်၌ ရှိသောနိဂ္ဂဟိတ်ကို နောက်အ, သို့မကပ်ရ၊ မဒါသရေသုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါတားမြစ်သောကြောင့် ဇင်းသုတ်ဖြင့် မ,ထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို မ်, မပြုရ. အက္ကောစ္ဆိ မံ အဝဓိ မံ ပြီး၏။

နိဗ္ဗာဟိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း -

နိဗ္ဗာဟိကို နိပုဗ္ဗ ဝဟတည်၊ ဝဟ - ပါပုဏာနေအနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့် အဆုံးသရချေ၊ အဋ္ဌတနီ ဤဝိဘတ်သက်၊ ဘူဝါဒိ အပစ္စည်းသက်၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဤကို ဣ ရဿပြု၊ ဝ၏အကိုလည်း အာဒီဃပြု၊ အ ပစ္စည်းကိုချေ၊ ဝဒွေဘော်လာ၊ ဒေါဿေစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဝနှစ်လုံးကို ဗနှစ်လုံးပြု၊ ဟ်ကို ဣသို့ကပ် နိဗ္ဗာဟိ ပြီး၏။

အက္ကောစ္ဆိ ၌ ရှိရင်းစွဲဝိဘတ်ဖြင့် ဘာဝရုပ်စဉ်ဟန် -

အက္ကောသီယိတ္ထ, ကောသီယိတ္ထ ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

၂။ "တံ သပ္ပိ နတ္ထုတော ဒိန္နံ"၌ သပ္ပိကို နာမပဒမာလာ၊ နတ္ထုတောကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင်၊ ဒိန္နံ၌ ဝိဘတ် နှင့် ဝိဘတျတ္ထတို့ကို သက်သောသုတ်နှင့်တကွ ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ-သပ္ပိနာမပဒမာလာ(သပ္ပ+ဂမနေ+ဣ+သပ္ပိ နပုံသကေဓာန်ဋီအရ)

ပ -	သပ္ပိ	သပ္ပီ, သပ္ပီနိ
အာ	ဘော သပ္ပိ	ဘဝန္တာနိ သပ္ပီ , သပ္ပီနိ
ဒု -	သပ္ပိံ	သပ္ပီ, သပ္ပီနိ
တ -	သပ္ပိနာ	သပ္ပီဟိ, ဘိ, သပ္ပိဟိ, ဘိ
စ -	သပ္ပိဿ, သပ္ပိနော	သပ္ပီနံ, သပ္ပိနံ
မိ -	သပ္ပိသ္မာ, သပ္ပိမှာ, သပ္ပိနာ	သပ္ပီဟိ, ဘိ, သပ္ပိဟိ, ဘိ
ဆ -	သပ္ပိဿ, သပ္ပိနော	သပ္ပီနံ, သပ္ပိနံ
သ -	သပ္ပိသ္မိံ, သပ္ပိမှိ	သပ္ပီသု, သပ္ပိသု

နတ္ထုတော နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -နတ္ထုတောကို နတ္ထုတည်၊ ကွစိတော ပဉ္စမျတ္ထေသုတ်ဖြင့် ပဉ္စမီဝိဘတ်အနက်၌ တောပစ္စည်းသက်၊ တွာဒယော ဝိဘတ္တိသညာယော သုတ်ဖြင့် တောပစ္စည်းကို ပဉ္စမီဝိဘတ် အမည်မှည့်၊ နတ္ထုတော ပြီး၏။

ဒိန္နံ၌ - ပထမာဧကဝုစ် သိဝိဘတ်၊ လိင်အနက်၊ လိင်္ဂတ္ထေပထမာ ဖြင့် သက်ရပါမည်။

၃။ "သီလဝန္တေတ္ထ ဘောဇေတွာ" ၌ သီလအရ တရား ကိုယ် ကောက်ပြ၍၊ ယှဉ်ဘက်တရားတို့ကို ရေးပြီးလျှင်၊ ဟိတ်, ကိစ္စ, အာရုံ တို့ဖြင့် တိကျစွာ ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - သီလအရ -မဟာကုသိုလ် လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ရှိသော ဝိရတီ စေတသိက် (၃)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ယှဉ်ဘက် စိတ်တရားတို့မှာ - မဟာကုသိုလ်စိတ် (၈)ပါး၊
လောကုတ္တရာစိတ် (၈)ပါး၊ ပေါင်း (၁၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
ယှဉ်ဘက်စေတသိက်တို့မှာ -
အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး ၊ အရင်းခံ ဝိရတီကြဉ်
သောဘနစေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး၊
ဟိတ် - မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်(၄)ပါးသည် ဒွိဟိတ် (အလော
ဘ, အဒေါသ)၊
မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး, လောကုတ္တရာစိတ်
(၈)ပါး တို့သည် တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊
အာရုံ - မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ် (၄)ပါးသည် လောကုတ္တရာ
ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါးသည် အရဟတ္တမဂ်
အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
လောကုတ္တရာ စိတ် (၈)ပါးသည် နိဗ္ဗာန်အာရုံ ဖြစ်ပါသည်။

၄။ **"ဝေဒနတ္တိက"၌ ဝေဒအရ, အန္တအရတို့ကို ဖြစ်သင့်သမျှ ကောက်ပြ၍၊ ဝေဒအရ၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ, အန္တအရ၏ အာရမ္မဏိကဓမ္မ တို့ကို ရေးပြီးလျှင်၊ ထိုတရားတို့ကို ဝေဒနာ, ဒွါရ, ဝတ္ထု တို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။**

ဖြေ - **ဝေဒအရ** - (၄၀ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)
အန္တအရ - နိဗ္ဗာန်၊ (တစ်နည်း) အရဟတ္တဖိုလ်
ဝေဒအရ၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မမှာ (၃၆ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)
အန္တအရနိဗ္ဗာန်ကောက်ခိုက်အာရမ္မဏိကဓမ္မ-
(၂၆ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

http://www.dhammadownload.com

အန္တအရ အရဟတ္တဖိုလ်ကောက်ခိုက် အာရမ္မဏိကဓမ္မမှာ -
(၂၀ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

ဝေဒနာ - မဂ်လေးပါး၏ ဝေဒနာစသည် -
(၃၂ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

အရဟတ္တဖိုလ်၏ ဝေဒနာစသည် -
(၁၈ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

၁၃၄၄ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "ဥဇ္ဇှတံ ကိရ တသ္မိံ အာဝါသေ ကထိနံ"ဝယ် ဥဇ္ဇှတံ ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ အဇ္ဇတနီပရဿပုဒ်ဖြင့်သာ အာချာတပဒမာလာ၊ အတ္တတကထိနော၌ အတ္ထတကို နာမပဒမာလာ ပြည့်စုံအောင် စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဥဇ္ဇှတံ ၌ ဥပုဗ္ဗ ဘရဓာတ်ဖြစ်၍ -

(ဤ) အဘရိ, ဘရိ, အဘရိ, ဘရိ

(ဉုံ) အဘရုံ, ဘရုံ, အဘရိံသု, ဘရိံသု

(ဩ) အဘရော, ဘရော, အဘရ, ဘရ, အဘရိ, ဘရိ

(တ္ထ) အဘရိတ္ထ, ဘရိတ္ထ, အဘရုတ္ထ, ဘရုတ္ထ

(က္လံ) အဘရိံ, ဘရိံ

(မှာ) အဘရိမှာ, ဘရိမှာ, အဘရိမှ, ဘရိမှ, အဘရုမှာ, ဘရုမှာ, အဘရုမှ, ဘရုမှ ဖြစ်ပါသည်။

အတ္ထတနာမပဒမာလာ

ပ -	အတ္ထတံ	အတ္ထတာ, အတ္ထတာနိ
အာ -	ဝေါ အတ္ထတ, အတ္ထတာ	ဘဝန္တာနိ အတ္ထတာ,အတ္ထတာနိ

http://www.dhammadownload.com

ဒု - အတ္တတံ အတ္တတော, အတ္တတာနိ
တ - အတ္တတေန အတ္တတေဟိ, အတ္တတေဘိ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်ထိ စိတ္တာဒိဂိုဏ်းအတိုင်းစဉ်ပါ)

၂။ "ယေန မုစလိန္ဒော တေနုပသင်္ကမိ"ဝယ် ယေန၌ဖြစ်ထိုက် သမ္ဘ ဝိဘတျတ္ထဝိဓိသုတ်ကို ညွှန်ပြပြီးလျှင်၊ အနုလောမ ပဋိလောမံကို ကာရကရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ယေန၌ ဝိဘတျတ္ထဝိဓိသုတ်များမှာ -

(၁) အကြင်အရပ်၌ဟုပေးလျှင်သတ္တမျတ္ထေစသုတ်ဖြင့်သက်ရမည်။

(၂) အကြင်အကြောင်းကြောင့်ဟုပေးလျှင် ဟေတွတ္ထေစသုတ်ဖြင့် သက်ရမည်။

(၃) ယေန (ဒိသာဘာဂေန) အကြင်အရပ်မျက်နှာအဖို့ဖြင့် ဟု ပေးလျှင် ကရဏေတတိယာ သုတ်ဖြင့် သက်ရပါမည်။

အနုလောမပဋိလောမံ ကာရကရုပ်ကျဉ်း -

အနုလောမပဋိလောမံ ကို အနုလောမပဋိလောမ တည် ကမ္မတ္ထေဒုတိယာသုတ်ဖြင့် ကြိယာဝိသေသနအနက် ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ်သက်၊ မခွင်း ချေ ကပ်၊ ပြီး၏

၂။ နံပါတ် (၁-၂)နည်းတို့မှာ သက်မဲ့သက်ရှိတို့ရှိရာ သွားသည့်အခါ မှန်သမျှ ရနိုင်၏။ နံပါတ်(၃)နည်းမှာ သက်မဲ့အရာဌာနသို့သွားသည့် အခါမှသာ ရနိုင်၏။ ဤ၌မုစလိန္ဒ (ကျည်းပင်)သည် သက်မဲ့ အရာဌာန ဖြစ်၍နံပါတ်(၃) နည်း ထည့်ဖြေသည်။ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ စသည့် သက်ရှိဝတ္ထုသို့ ချဉ်းကပ်သွားလာရာ၌ နံပါတ် (၁-၂) နည်း တို့ကိုသာ အသုံးပြုရမည်။ (ပါရာ-ဘာဋီ ၄၉၆)ရှု။

http://www.dhammadownload.com

၃။ "တိဝ္ဂစ္ဆန္နော ဟောတိ ဥဒ္ဒေသော ပရိပုစ္ဆာယ" ဝယ် ပရိပုစ္ဆာယ၌ ဓာတ်အရ တရားကို ကောက်ပြ၍၊ ထို တရား၏ ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထု တို့ကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပရိပုစ္ဆာယ၌ ဓာတ်အရ - သတိဝီရိယပညာစသည် ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ -သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ ရံခါမမှီ) ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "မနုဿာ ပဿိတွာ--အညေနပိ မုခံ ကရောန္တိ ဒွါရမှိ ထကေန္တိ"ဝယ် ထကေန္တိ၌ဓာတ်အရ တရားကိုယ်ကောက်ပြ၍ထိုတရား၏သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကိုလည်းမှန်ကန်စွာညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ထကေန္တိ၌ ဓာတ်အရ - ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသော ဒေါသစေတသိက် ဖြစ်ပါသည်။

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - ဒေါသမူဒွေး၊ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော ပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၂)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏစေတသိက် (၄)ပါး၊ ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ထိန, မိဒ္ဓပေါင်း (၂၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၃။ (တစ်နည်း) အတ္ထ သံဝနေဟု ဖွင့်၍ ကုသလဝိပါက်သောတဝိညာဉ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြစ်ပါသည်။ ဝေဒနာ–ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊ ဟိတ်–အဟိတ်၊ ကိစ္စ–သဝနကိစ္စ၊ ဒွါရ–သောတဒွါရ၊ အာရုံ–ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒါရုံ၊ ဝတ္ထု–သောတဝတ္ထု ဖြစ်၏။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၄၅ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတွာ"၌ သစ္ဆိကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ "ဝိဟူပယံ တိဋ္ဌတိ မာရသေနံ" ၌ မာရသေနကို နာမပဒ မာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - သစ္ဆိ - သဟ+အစ္ဆိ ဟုပဒစ္ဆေဒပြုရမည်။(ဋ္ဌ-အခြေပြု -၁၈၅) (တစ်နည်း) သဟ+အက္ခိဟူ၍ ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်။ (နိရုတ္တိ -၃၆)

မာရသေန နာမပဒမာလာ

ပ -	မာရသေနာ	မာရသေနာ, မာရသေနာယော
အာ -	ဘောတိ မာရသေနေ	ဘောတိယော မာရသေနာ, မာရသေနာယော
ဒု -	မာရသေနံ	မာရသေနာ, မာရသေနာယော
တ -	မာရသေနာယ	မာရသေနာဟိ, မာရသေနာဘိ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်အထိ ကညာဒိဂိုဏ်းနှင့် အတူစဉ်ပါ)

၂။ "ကောမန္တံ" ကို နာမ်ရုပ်အကျဉ်းတွက်ပြ၍၊ ဥဗ္ဗိဂ္ဂေါ်၌ ဓာတ်ကို ယူပြီး၊ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ် ဝိဘတ်ဖြင့် သုဒ္ဓ ကတ္တုရုပ် ပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကောမန္တံ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - ကောမန္တံကို ကောမန္တတည်၊ တတိယာသတ္တမီနဋ္ဌသုတ်ဖြင့် သတ္တမီအနက်

၁။ သဟ+အစ္ဆိဟု ပုဒ်ဖြတ်ရာ၌ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် သဟကို သပြု၊ ခွင်း ချေ ကပ်၊ သဟ+အက္ခိ ဟု ပုဒ်ဖြတ်ရာ၌ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် က္ခကို စ္ဆပြု၊ သဟကိုလည်း သပြု၊ ခွင်း ချေ ကပ်၍ ရုပ်ပြီးစေရမည်။

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း)ကမ္မတ္ထေဒုတိယာသုတ်ဖြင့် ကြိယာဝိသေသန အနက် ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ်သက်၊ သရလောပေါမာ ဒေသပစ္စယာဒိမှိသရလောပေတုပကတိသုတ်ဖြင့် နောက်အံ ဝိဘတ်ကြောင့် ရှေ့န္တ၌ အကို ချေ၊ နောက်အံကိုလည်း အံဟု ပကတိပြု၊ န္တကို နောက်အံသို့ ကပ်၊ ဧကမန္တံ ပြီး၏။

ဥဗ္ဗိဇ္ဇေါ၌ --ဥပုဗ္ဗ ဝိဇိဓာတ်ဖြစ်၍(ဝိဇိ ဘယကမ္ပနေ ဘူဒိနှင့် အညီ)

(တိ) ဝိဇတိ, ဝိဇေ, ဝေဇတိ, ဝေဇေ, ဝိဇ္ဇတိ, ဝိဇ္ဇေ၊

(အန္တိ) ဝိဇန္တိ, ဝေဇန္တိ, ဝိဇ္ဇန္တိ, ဝိဇ္ဇရေ၊

(သိ) ဝိဇသိ, ဝေဇသိ, ဝိဇ္ဇသိ၊

(ထ) ဝိဇထ, ဝေဇထ, ဝိဇ္ဇထ၊

(မိ) ဝိဇာမိ, ဝိဇေ, ဝေဇာမိ, ဝေဇေ, ဝိဇ္ဇာမိ, ဝိဇ္ဇေ၊

(မ) ဝိဇာမ, ဝေဇာမ, ဝိဇ္ဇာမ - ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "ဂမ္ဘီရေ ဉာဏဝိသယေ, အနုတ္တရေ ဥပဓိသင်္ခယေ" ၌ ဥပဓိနှင့် သင်္ခယတို့၏ အရကို တိကျစွာ ကောက်ပြီးလျှင် သင်္ခယ၏ အာရမ္မဏိကဓမ္မ တို့ကိုလည်း ဧကန္တ, အနေကန္တ အားဖြင့် ခွဲခြားပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဥပဓိအရ - ကာမုပဓိ(ကာမဂုဏ်အာရုံငါးပါး)၊ ခန္ဓုပဓိ (ခန္ဓာငါးပါး)ကိလေသုပဓိ(ကိလေသာ'၁၀'ပါး)အဘိသင်္ခါရုပဓိ (လောကီကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံစေတနာ)ဖြစ်ပါသည်။

သင်္ခယအရ - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါသည်။

ယင်း၏ ဧကန္တ (ဧကန်) အနေကန္တ(အနေကန်) အာရမ္မဏိကဓမ္မ (၃၄-ခု ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၄။ "ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ"ဝယ် မရဏအရ တရားကိုယ်

http://www.dhammadownload.com

ကောက်ပြ၍ အာရုံတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြီးလျှင် "တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ"ဝယ် ဥပါဒါနအရ တရားကိုယ် ကောက်ပြ၍ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ဖြင့် ဝေဘန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - မရဏာအရ - စုတိကိစ္စတပ်သော ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏ (၂)ပါး၊ မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ် ဝိပါက်စိတ် (၉)ပါး၊ ပေါင်း (၁၉)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

အာရုံအားဖြင့် - ၎င်းစိတ်တို့သည် များသောအားဖြင့် အခြားမဲ့ လွန်ခဲ့ပြီးစ ဘဝဟောင်း၌ ဆဋ္ဌါရိကမရဏာသန္နဇောသည် ယူပေးအပ်သော ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် ပညတ်ဖြစ်၍ ကံ ကမ္မ နိမိတ် ဂတိနိမိတ်ဟု သမုတ်အပ်သော အာရုံ (၆)ပါးတွင် တစ်ပါးပါးကို ထိုက်သလို အာရုံပြုသည်။

ဥပါဒါနအရ - လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၌ရှိသောလောဘနှင့် ဒိဋ္ဌိဂတ သမ္ပယုတ်(၄)ပါး၌ရှိသော ဒိဋ္ဌိစေတသိက်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ လောဘမူစိတ်(၈)ပါး၊ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သောအညသမာန်း စေတသိက် (၁၃)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် (၄)ပါး၊ မာန, ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၂၀)ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၄၆ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

"ဗုဒ္ဓသဿ ဓမ္မဿ သံဃဿ ဝဏ္ဏော ဘညမာနေ အတ္တမနော ဟောတိ ဥဒဂ္ဂေါ အဘိရဒ္ဓေါ"

၄။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မပေါင်း၍ထုတ်ထားပါသည်။ အရကောက်သည့် အတိုင်း ခွဲ၍လည်းထုတ်နိုင်သည်။

http://www.dhammadownload.com

၁။ "ဥဒဂ္ဂေါ"ကို သန္ဓိရှုပ်ကျဉ်းတွက်၍၊ ဘညမာနေကို နာမပဒမာလာ စဉ်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဥဒဂ္ဂေါ သန္ဓိရှုပ်ကျဉ်း - ဥဒဂ္ဂေါကို ဥ+အဂ္ဂေါဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ယဝမဒနတရလာစာဂမာသုတ်ဖြင့် (ဥ,ဥပသာရနောင်) ဒ်လာ ဥဒဂ္ဂေါပြီး၏။

ဘညမာနေ နာမပဒမာလာ

ပ - ဘညမာနော ဘညမာနာ

အာ - ဘောဘညမာန, ဘညမာနာ ဘောန္တော ဘညမာနာ

ဒု - ဘညမာနံ ဘညမာနေ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်အထိ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းအတိုင်းစဉ်ပါ)

၂။ "ဗုဒ္ဓဿ၊ ဝဏ္ဏော"ပုဒ်တို့၌ ဝိဘတျတ္ထတို့ကို သက်ရာသုတ်နှင့်တကွ အသီးသီးဖော်ပြ၍၊ အဘိရဓ္ဓေါ၌ ဓာတ်ကို ယူပြီး ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ဟေတုကတ္တုရှုပ် ပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ -ဗုဒ္ဓဿ၌ သာမီအနက်၊ သာမိသ္မိံဆဋ္ဌီသုတ်ဖြင့်သက်ပါသည်။
ဝဏ္ဏော -၌ လက္ခဏာဝန္တကံအနက်၊ ကာလဘာဝေသုစ သုတ်

အဘိရဓ္ဓေါသည် အဘိပုဗ္ဗ ရာဓောတ်ဖြစ်၍ ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ် ဟေတုကတ္တုရှုပ်စဉ်ဟန် ----

(တိ) ရာဓေတိ, ရာဓယေတိ, ရာဓယေ, ရာဓာပေတိ, ရာဓာပယတိ, ရာဓာပယေ၊

၁။ ဘညမာနေသည် ဝဏ္ဏကို အရကောက်ရ၍ ကိတကာ.ဘိဓေယျာ လိင်္ဂါနှင့် အညီ ပုံလိင် ပုရိသာဒိဂိုဏ်းဖြင့် စဉ်ရသည်။

http://www.dhammadownload.com

(အန္တိ) ရာဓေန္တိ, ရာဓယန္တိ, ရာဓာပေန္တိ, ရာဓာပယန္တိ၊
(သိ) ရာဓေသိ, ရာဓယသိ, ရာဓာပေသိ, ရာဓာပယသိ၊
(ထ) ရာဓေထ, ရာဓယထ, ရာဓာပေထ, ရာဓာပယထ၊
(မိ) ရာဓေမိ, ရာဓယာမိ, ရာဓယေ, ရာဓာပေမိ, ရာဓာ ပယာမိ, ရာဓာပယေ၊
(မ) ရာဓေမ, ရာဓယာမ, ရာဓာပေမ, ရာဓာပယာမ ။

၃။ အဘိရဒ္ဓေါအရ ပရမတ္ထတရားကို ယှဉ်ရာစိတ်နှင့်တကွ ကောက်ပြပါ။

အဘိရဒ္ဓေါအရ - မဟာကုသိုလ်သောမနဿလေးပါး၌ရှိသော ပီတိစေတသိက်ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "တဿ ခန္တိယာ တဿ ရုစိယာ" ၌ ခန္တိအရ တရားကိုယ် ကောက်ပြ၍၊ ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထု တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ ခန္တိအရ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၌ရှိသောဒိဋ္ဌိဖြစ်ပါသည်။
ဝေဒနာ - သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (လောဘ, မောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆) ဒွါရ၊
အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (ရုံခါမှီ, ရုံခါမမှီ) ။

၃။ တိတ္ထိတို့သည် မိမိဆရာ တိတ္ထိကြီး၏ ဂုဏ်ကိုပြောရာ၌ ကျေနပ်မှု မောဟ, ဒိဋ္ဌိပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် (သို့) ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် သောမနဿကို ကောက်ရမည်။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၄၇ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "ကိဿ တုမှေ နာဂမိတ္ထ"၌ ကိဿ၊ "ဥဒ္ဒိသ္သေ အရုဏေ နန္ဒိမုခိယာ ရတ္တိယာ သီတံ ဘဂဝန္တံ အဟောသိ" ဝယ် (ဥဒ္ဒိသ္သေ အရုဏေ) တို့၌ အဘယ်သုတ်ဖြင့် အဘယ်အနက် အဘယ်ဝိဘတ် သက်ထားသည်ကို ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကိဿ၌ - ဒူရန္တိကစသောသုတ်၌ (ဟေတွတ္ထနောင်ထိုင်သော) စသဒ္ဒါဖြင့် ဟိတ်အနက်၌ ဆဋ္ဌီဧကဝုစ် သဝိဘတ်သက် သက်ထားသည်။ (ကစ်၊ ဘာဋီ)

မောဂ္ဂလာန်အလို - သဗ္ဗာဒိတော သဗ္ဗာသုတ်ဖြင့် ဟိတ်အနက် ဆဋ္ဌီဧကဝုစ် သဝိဘတ်သက်ထားသည်။

နီတိအလို - ကိံ သ္မာဆဋ္ဌီ သုတ်ဖြင့် ကာရဏအနက် ဆဋ္ဌီဧကဝုစ် သဝိဘတ်သက်ထားသည်။

ဥဒ္ဒိသ္သေ ၌ ကာလဘာဝေသုစသုတ်ဖြင့် ဘာဝလက္ခဏအနက်၌ သတ္တမီဧကဝုစ် သ္မိံဝိဘတ်သက် ထားသည်။

အရုဏေ၌ ကာလဘာဝေသုစသုတ်ဖြင့် လက္ခဏဝန္တကတ္တားအနက် သတ္တမီဧကဝုစ် သ္မိံ ဝိဘတ် သက်ထားသည်။

၂။ "တေနဟိ ဘဏေ ဒီဃီတိကောသလရာဇာနံ သပဇာပတိကံ အာနေထ" ၌ သပဇာပတိကံ ကို နာမပဒမာလာ "အာကိဏ္ဏော နဇာသု ဝိဟာသိ ဟတ္ထိဟိ" ၌ ဟတ္ထိဟိ ဝယ် ဖြစ်သင့်သမျှ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - **သပဇာပတိကံ နာမပဒမာလာ** -

ပ -	သပဇာပတိကော	သပဇာပတိကာ
အာ -	ဘော သပဇာပတိက,	
	သပဇာပတိကာ	ဘောန္တောသပဇာပတိကာ
ဒု -	သပဇာပတိကံ	သပဇာပတိကေ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်အထိ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းအတိုင်းစဉ်ပါ)

ဟတ္ထိဟိ၌ဟရဓာတ်, ဟနဓာတ်, ဟသဓာတ်, သရဓာတ်တို့ ဖြစ်၍

ဟရဓာတ်ယူ၍ ရုပ်စဉ် --

(တိ) ဟရတိ, ဟရေ, ဇိဂီသတိ, ဇိဂီသေ၊

၂။ သပဇာပတိကံသည် မယားကိုအရမကောက်ရ၊ မယားနှင့်တကွ ဖြစ်သော (မယားရှိသော)ကောသလမင်းကို အရကောက်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် ကောသလ ရာဇာနံနှင့်အတူ ပုံလိင် ဖြစ်ရသည်ကို သိပါ။

အဘိဓေယျ(အရကောက်) ကြည့်၍ လိင်ခွဲရသော သဒ္ဒါတို့ဝယ် ဤနေရာ၌ မည်သည့်အရာကို ကောက်ယူထားသည်ဟု အဘိဓေယျ (အရကောက်) ရှေးဦးစွာ ရှာကြည့်ပါ။ ပြီးမှ အရကောက်အားလျော်စွာ လိင်ခွဲရမည်။

အဘိဓေယျကြည့်၍ လိင်ခွဲရသော သဒ္ဒါများ – (၁) နီလာဒိဂုဏနာမ်၊ ပုံစံ နီလော ပဋော၊ နီလာ သာဋိကာ၊ နီလံ ဝတ္ထံ။ (၂)သဗ္ဗနာမ်၊ ပုံစံ – ယော ပုရိသော၊ ယာဣတ္ထီ၊ ယံစိတ္တံ၊ (၃) သာမညတဒ္ဓိတ်၊ ပုံစံ ဝါသိဋ္ဌော ပုရိသော၊ဝါသိဋ္ဌီ ကညာ၊ ဝါသိဋ္ဌံ အပစ္စံ၊ (၄) (ဣတ္ထိယမတိယဝေါဝါသုတ်၌ တိပစ္စည်းစသည်ကဲ့သို့ အမြဲသတ်မှတ်အပ်သောလိင်မရှိသော ကိတ်ပစ္စည်း ဆုံးသော) ကိတ်နာမ်၊ ပုံစံ အတီတော ကာလော၊ အတီတာ ရတ္တိ၊ အတီတံ စိတ္တံ၊ (၅) ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်၊ ပုံစံ သုဂန္ဓော စမ္ပကော၊ သုဂန္ဓာ မာလာ၊ သုဂန္ဓံစန္ဒနံ။|ဆောင်| နီလာဒိနာမ် သဗ္ဗနာမ်နှင့် သာမန်တဒ္ဓိတ် ကိတ်ဗဟုဗ္ဗီ ဤငါးလီ လိင်မှီ ဝါစ္စတ္ထ (ရူဘာဋီ ၁၊ ၂၇၀ ရှု)

http://www.dhammadownload.com

(အန္တိ) ဟရန္တိ, ဇိဂီသန္တိ, ဇိဂီသရေ၊
(သိ) ဟရသိ, ဇိဂီသသိ၊
(ထ) ဟရထ, ဇိဂီသထ၊
(မိ) ဟရာမိ, ဟရေ, ဇိဂီသာမိ, ဇိဂီသေ၊
(မ) ဟရာမ, ဇိဂီသာမ။

ဟသဓာတ်ယှဉ် ရုပ်စဉ်ပုံ --

(တိ) ဟသတိ, ဟသေ (အန္တိ) ဟသန္တိ
(သိ) ဟသသိ (ထ) ဟသထ
(မိ) ဟသာမိ ဟသေ (မ) ဟသာမ။

ဟနဓာတ်ယှဉ် ရုပ်စဉ်ပုံ -

(တိ) ဟနတိ, ဟန္တိ, ဝဓတိ, ဝဓေတိ
(အန္တိ) ဟနန္တိ, ဝဓန္တိ, ဝဓေန္တိ
(သိ) ဟနသိ, ဝဓသိ, ဝဓေသိ
(ထ) ဟနထ, ဝဓထ, ဝဓေထ
(မိ) ဟနာမိ, ဝဓာမိ, ဝဓေမိ
(မ) ဟနာမ, ဝဓာမ, ဝဓေမ။

သရဓာတ်ယှဉ် ရုပ်စဉ်ဟန် --

(တိ) သရတိ, သာရေတိ, သာရယတိ၊
(အန္တိ) သရန္တိ, သာရေန္တိ, သာရယန္တိ၊
(သိ) သရသိ, သာရေသိ, သာရယသိ၊
(ထ) သရထ, သာရေထ, သာရယထ၊
(မိ) သရာမိ, သာရေမိ, သာရယာမိ၊
(မ) သရာမ, သာရေမ, သာရယာမ။

http://www.dhammadownload.com

၃။ "အဗျာပဇ္ဇာဓိပတေယ္ယော"၌ အဗျာပဇ္ဇတရားကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်း၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ အာရမ္မဏိက, ဝတ္ထုတို့ကိုတိကျစွာ ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဗျာပဇ္ဇအရ - (၃၅ - ခုနှစ် ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)
ဝေဒနာစသည် - (၁၈ - ခုနှစ် ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)
အာရမ္မဏိက - (၂၁ - ခုနှစ် ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၄။ "န ဘယာဂတိံ ဂစ္ဆေယျ" ဝယ် ဘယအရ တရားကိုယ် ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို သမ္ပယုတ္တဓမ္မ, ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, အာရမ္မဏိက, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပါ။

ဖြေ - ဘယအရ - ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသော ဒေါသဖြစ်ပါသည်။
သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - (၄၄ - ခုနှစ် ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)
ဝေဒနာ - ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဟိတ် -ဒွိဟိတ် (ဒေါသ, မောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
အာရမ္မဏိက -သန္တီရဏ(၃)ပါး၊ မဟာဝိပါက်စိတ်(၈)ပါး၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်(၁)ပါး၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ် ကာမဇော(၂၈)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော(၁)ပါး၊ အဘိညာဉ်(၂)ပါး၊ ပေါင်း (၄၃)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)။

၁၃၄၈ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ (၉)နံပါတ်၌ပါသော ကိမ္ပိမာယံကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ယတြ၌ အန္တ၏ လိင်၊ ဗာဟျ၏သက်ရာအနက်ကို တိကျစွာ ညွှန်ပြပါ။

http://www.dhammadownload.com

(၉)နံပါတ် ။ ။ ကိမ္ပိကို ဝိဘတျတ္တပြည့်စုံစေလျက် အောက်ပါပါဠိတော်ကို အနက်ယောဇနာပါ။

အစ္ဆရိယံ ယာဝ လူခါယံ ယရဏီ၊ ယတြ ဟိ နာမ ဣမံ ဆဒ္ဒနိယ ခမ္မံ သပ္ပိ ပိစုနာ ဂါဟာပေယာတိ၊ ဗဟုကာနိ စ မေ မဟတ္ထါနိ ဘောသဇ္ဇာနိ ဥပဂတာနိ၊ ကိမ္ပိမာယံ ကိဉ္စိ ဒေယျခမ္မံ ဒဿတိ။

ဖြေ - ကိမ္ပိမာယံ - ကိမ္ပိ + မေ + အယံ၊
(ကိံ + ပိ + မေ+ အယံ) ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရပါမည်။
ယတြ၌ အန္တ၏လိင် ဣတ္ထိလိင်၊
ဗာဟျ၏ သက်ရာအနက် - ပဌမာအနက် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ "အစ္ဆရိယံ"၌ ခေတ်ကိုယူပြီး အဗ္ဗုတနီပရဿပုဒ် မဖို့မ ပုရိသ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်၍ "မယ့် ခေါ် ဘိက္ခဝေ ယောနိသော မနသိကာရာ သစ္စိကတာ" ဝယ် မယ့် ၌

၁။ ကိမ္ပိမာယံကို ကိမ္ပိ +မေ+အယံ ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်၊ ယောဇနာ ၌ ကိံပိမာယန္တိဟု ကိံ၌ နိဂ္ဂဟိတန္တပါဠ်အနေဖြင့် သံဝဏ္ဏောတဗ္ဗပါဠ်တည် ၍ မေ+အယံမှ ဧချေ၍ အကို အာဒီဃ ပြုပြီး မာယံ ဖြစ်လာသည်ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုအဋ္ဌကထာ ယောဇနာကိုကြည့်၍ ပုဒ်ဖြတ်ထားသည်။ ယတြ၌ ယာဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည် ။ ထိုအဖွင့်ကိုကြည့်၍ ယပုဒ် တြပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ယတြသဒ္ဒါဝယ် ယပုဒ်သည် အန္တ တြပစ္စည်း သည် ဗာဟျတည်း။ ယသဒ္ဒါ သူဌေးမယားကို စွဲယူရ၍ ဣတ္ထိလိင်ပုဒ် ဖြင့် ယာဟု ဖွင့်သည်။ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် တြပစ္စည်းအနက်ကိုလည်း တစ်ခါတည်း ပထမာအနက်အနေဖြင့် ဖွင့်ပြီးသား ဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် အထက်ပါအတိုင်း ဖြေရသည်။
(ဆောင်) တြထဟု ယောဂပြု၍ ပ – ဒု – တ – ပဉ်သာမိလျှင် ငါးအင်အနက် တြသက်။ (ကစ်–ဘာဋီ)

http://www.dhammadownload.com

မည်သည့်သုတ် မည်သည့်အနက် မည်သည့်ဝိဘတ် သက်ထားသည်ကို ဖြစ်နိုင်သမျှ ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အစ္ဆရိယံ - ၌ စရဓာတ်ဖြစ်၍ -

(ဩ) အစရော, စရော, အစရ, စရ, အစရိ, စရိ၊

(တ္ထ) အစရိတ္ထ, စရိတ္ထ, အစရုတ္ထ, စရုတ္ထ၊

မယုံ၌ - သာမိသို့ဆင့်ဒွိသုတ်ဖြင့်သာမီအနက် ဆဋ္ဌီဧကဝုစ်သဝိဘတ်၊ (တစ်နည်း) ဆဋ္ဌီစသုတ်ဖြင့် အဝုတ္တကတ္တားအနက် ဆဋ္ဌီဧကဝုစ်သဝိဘတ်သက်ထားပါသည်။

၃။ "အထ ခေါ ဘဂဝါ ဣမံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ"၌ ပရမတ္ထ အရတိကျစွာကောက်ပြ၍၊ ၎င်း၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို မှန်ကန်စွာ ဖြေပါ။

ဖြေ - ဣမံဥဒါနံဥဒါနေသိအရ (၂၀-ခုနှစ်ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီကြဉ် သောဘနစေတသိက်(၂၂)ပါး၊ ပေါင်း(၃၅)ပါးဖြစ်ပါသည်။ (အခိုက်အတန့်ကြည့်၍ အပ္ပမညာကြဉ် (၃၃)ပါးဟုလည်း ထုတ်ကြသည်)

၄။ "ဝေဒန္တဂူ ဝုသိတဗြဟ္မစရိယော"ဝယ် ဝေဒန္တအရ ဖြစ်နိုင်သမျှ ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းတို့၏ အနေကန် အာရမ္မဏိက တရားများကို အသီးသီးရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - ဝေဒန္တအရ - နိဗ္ဗာန်၊ (တစ်နည်း) အရဟတ္တဖိုလ်

၎င်းတို့၏ အနေကန် အာရမ္မဏိကတရားများမှာ -

နိဗ္ဗာန်ကောက်ခိုက် - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊

http://www.dhammadownload.com

မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၁၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

အရဟတ္တဖိုလ်ကောက်ခိုက် -မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ ကြိယာအဘိညာဉ် (၁)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။ (ရှေ့အဖြေများ၌လည်း ပါပြီး)

၁၃၄၉ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ (က) သွာက္ခာတော (ခ) ပဗ္ဗာဇေမိ (ဂ) ပတ္တကလ္လ (ဃ) နိက္ခမိတဗ္ဗံ (င) ဝေါဒကံတို့ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ ကေမေကေန ဘိက္ခုနာ ကေမေကံ သိတ္ထံ ပဋိဂ္ဂဟိတံ၌ သိတ္ထံ, ခိပ္ပဥ္စ မနုဿ တ္တံ ပဋိလဘေယျံ ၌ ခိပ္ပံ တို့ကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - (က) သွာက္ခာတော သု+အာ+ ခါတော
(ခ) ပဗ္ဗာဇေမိ - ပ+ဝါဇေမိ (ဂ) ပတ္တကလ္လ - ပတ္တကာလျ
(ဃ) နိက္ခမိတဗ္ဗံ - နိ+ကမိတဗ္ဗံ (င) ဝေါဒကံ - ဝိ+ဥဒကံ

သိတ္ထံ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - သိတ္ထံကို သိတ္ထတည်၊ (လိင်အနက်) ပဌမာကေဝုစ်သိဝိဘတ်သက်၊ သိံဟူသောသုတ်ဖြင့် ပဌမာ ကေဝုစ်သိဝိဘတ်ကို အံပြု၊ ခွင်း၊ ချေ၊ ကပ် သိတ္ထံပြီး၏။

ခိပ္ပံ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -ခိပ္ပံကို ခိပ္ပတည်၊ (ကြိယာဝိသေသနအနက်) ဒုတိယာကေဝုစ် အံဝိဘတ်သက်၊ ခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ ခိပ္ပံ ပြီး၏။

၂။ "နိဿံသယံ" ၌ ခာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ် ဝိဘတ် ဖြင့်ကတ္တုရုပ်ပဒမာလာ၊ ဝေမတိကော၌ ခာတ်ကိုယူ၍ဝတ္တ မာန်အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်ဖြင့် ကမ္မရုပ် ပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - နိသံသယံ - ၌ သိဓာတ်ဖြစ်၍ -

(တိ) သေတိ, သယတိ, သယေ (အန္တိ) သေန္တိ, သယန္တိ
(သိ) သေသိ, သယသိ (ထ) သေထ, သယထ
(မိ)သေမိ, သယာမိ, သယေ (မ) သေမ, သယာမ

ဝေမတိကော ၌ မနဓာတ်ဖြစ်၍

(တေ) မညတေ, မနျတေ (အန္တေ) မညန္တေ, မညရေ, မနျန္တေ
(သေ) မညသေ, မနျသေ (ဝှေ) မညဝှေ, မနျဝှေ
(ဧ) မညေ, မနျေ (မှေ) မညာမှေ, မနျာမှေ ။

(ပရဿပုဒ်ပြန်ရာ၌ - မညတိ မညန္တိ မညရေ မညသိ မညထ မညာမိ မညာမ မနျတိ မနျန္တိ မနျသိ မနျထ မနျာမိ မနျာမ)

၃။ "ပဌမာဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ"၌ ဓာတ်အရ တရားကိုယ် ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းနှင့် ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော သမ္ပယုတ်တရားများ ကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဓာတ်အရ - မဂ် (၄)ပါး၌ရှိသော ပညာဖြစ်ပါသည်။
ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်တရားများ (၃၆ - ခုနှစ်၊ ဝ်နည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၄။ "သော တေဟိ ဥပဋ္ဌဟိယမာနော ကာလမကာသိ" ဝယ် အကာသိ၌ ဓာတ်အရတရားကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အကာသိ၌ ဓာတ်အရ - စုတိကိစ္စတပ်သော မဟာဝိပါက် စိတ် (၈)ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါး ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - ဉာဏဝိပ္ပယုတ်(၄)ပါးသည် ဒွိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ)
ဉာဏသမ္ပယုတ်(၄)ပါးသည်တိဟိတ်(အလောဘ,အဒေါသ, အမောဟ)

http://www.dhammadownload.com

ကိစ္စ - ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ, တဒါရုံ ကိစ္စ (ဤ၌ စုတိကိစ္စ)

ဒွါရ - ရုံခါ (၆)ဒွါရ၊ ရုံခါ ဒွါရဝိမုတ် (ဤ၌ ဒွါရဝိမုတ်)

အာရုံ - များသောအားဖြင့် အခြားမဲ့ လွန်ခဲ့ပြီးစ ဘဝဟောင်း၌ ဆဒွါရိက မရဏာသန္နဇောသည် ယူပေးအပ်သော ပစ္စုပ္ပန် အတိတ်ပညတ်ဖြစ်၍ ကံ,ကမ္မနိမိတ်,ဂတိနိမိတ် ဟုသမုတ် အပ်သော အာရုံ (၆)ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးကို ထိုက်သလို အာရုံပြုသည်။ (အကျဉ်းအားဖြင့် ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အာရုံ ဟုလည်း ဖြေနိုင်သည်)

ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ) ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၅၀ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "ရာဇာ ပသေနဒိ ကောသလော" ၌ ပသေနဒိကို ရသင့်သမျှ ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ သတ္ထာ ဗျာကာသိ - ၌ အကာသိ ကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း နှစ်မျိုးတွက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပသေနဒိ - ပသေန+ဇိ၊ ပရ+သေန+ဇိ၊ ပသေနဒိ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်။

အကာသိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း နှစ်နည်း -

အကာသိကို ကရတည်၊ ကရ-ကံရဏေအနက်၌ ဓာတ် အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ အဇ္ဇတနီဤဝိဘတ်သက်၊တနာဒိ ဩပစ္စည်းသက်၊ ဓာတ်၏အစ၌အလာ၊ ကရဿကာသတ္တ မဇ္ဇတနိမှိ သုတ်ဖြင့် အဇ္ဇတနီဤဝိဘတ်ကြောင့် ကရဓာတ်ကို ကာသ်ပြု၊ ကွစိဓာတု သုတ်ကြီးဖြင့် ဤကို ဣရဿပြု၊ ဩဂပစ္စည်းကိုလည်း ချေ၊ သ်ကို ဣသို့ကပ်၊ အကာသိ ပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) အကာသိကိုကရတည်၊ ကရ-ကရဏော အနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ အဇ္ဇတနီဤဝိဘတ်သက်၊ တနာဒိသြပစ္စည်းသက်၊ ဓာတ်၏အစ၌အလာ၊ ကရဿကာ သတ္တမဇ္ဇတနိမှိသုတ်ဖြင့် အဇ္ဇတနီဤဝိဘတ်ကြောင့်ကရ ဓာတ်ကိုကာပြု၍သ်လည်းလာ၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဤကို ဣရဿပြု၊ သြပစ္စည်း ကိုလည်း ချေ သ်ကို ဣသို့ကပ်၊ အကာသိ ပြီး၏။

၂။ "ဥပမိသန်ယေ" ၌ ဥပမိကို တတိယာ, စတုတ္ထီ, ပဉ္စမီ ဝိဘတ်တို့ဖြင့်နာမပဒမာလာ၊ ပသေနဒိ - ဝယ် နောက်ပုဒ် ၌ ရသင့်သောဓာတ်အားလျော်စွာ ကာရိယ အစုံအလင် ဖြင့် ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် ပရဿပုဒ် ကတ္တုရုပ် အာချာတ ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဥပမိ နာမပဒမာလာ

(တ)	ဥပမိနာ	ဥပမီဟိ, ဘိ, ဥပမိဟိ, ဘိ
(စ)	ဥပမိဿ, ဥပမိနော	ဥပမီနံ, ဥပမိနံ
(မိ)	ဥပမိသ္မာ, ဥပမိနာ, ဥပမိမှာ	ဥပမီဟိ, ဘိ, ဥပမိဟိ, ဘိ

ပသေနဒိနောက်ပုဒ်ဓာတ်ယူ၍ဝတ္တမာန်ကတ္တုရုပ်ဇိဓာတ်ယူ၍ စဉ်ပုံ

(တိ) ဇေတိ, ဇယတိ, ဇိနာတိ, ဝိဇိဂီသတိ
(အန္တိ) ဇေန္တိ, ဇယန္တိ, ဇိနန္တိ, ဝိဇိဂီသန္တိ
(သိ) ဇေသိ, ဇယသိ, ဇိနာသိ, ဝိဇိဂီသသိ
(ထ) ဇေထ, ဇယထ, ဇိနာထ, ဝိဇိဂီသထ
(မိ) ဇေမိ, ဇယာမိ, ဇိနာမိ, ဝိဇိဂီသာမိ
(မ) ဇေမ, ဇယာမ, ဇိနာမ, ဝိဇိဂီသာမ ။

http://www.dhammadownload.com

ဒါဓာတ်ယှဉ် စဉ်ပုံ -

(တိ) ဒေတိ, ဒဒါတိ, ဒဒေ, ဒဇ္ဇတိ, ဒဇ္ဇေ, ဒဇ္ဇေတိ၊

(အန္တိ) ဒေန္တိ, ဒဒန္တိ, ဒဇ္ဇန္တိ, ဒဇ္ဇရေ, ဒဇ္ဇေန္တိ၊

(သိ) ဒေသိ, ဒဒါသိ, ဒဇ္ဇသိ, ဒဇ္ဇေသိ၊

(ထ) ဒေထ, ဒဒါထ, ဒဇ္ဇထ, ဒဇ္ဇေထ၊

(မိ) ဒေမိ, ဒမ္မိ, ဒဒါမိ, ဒဒေ, ဒဇ္ဇာမိ, ဒဇ္ဇေ, ဒဇ္ဇေမိ၊

(မ) ဒေမ, ဒမ္မ, ဒဒါမ, ဒဇ္ဇာမ, ဒဇ္ဇေမ ။ (ရူ-၃၀၄)

၃။ "တထာ နန္ဒေ" ၌ တထာအရတရားကိုတိကျစွာကောက်ပြ၍၊ ၎င်းနှင့်ယှဉ်ဘက် သမ္ပယုတ္တဓမ္မ တို့ကိုလည်း ထုတ်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - တထာအရ - ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသော ဒေါမနဿဝေဒနာ

ယှဉ်ဘက် သမ္ပယုတ္တဓမ္မ -

ဒေါသမူဒွေး၊ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော အရင်းခံ ဝေဒနာ, ပီတိကြဉ် အညသမာန်း စေတသိက် (၁၁)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလ သာဓာရဏစေတသိက်(၄)ပါး ဒေါသ ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စ(၄)ပါး၊ ထိနမိဒ္ဓ(၂)ပါး၊ ပေါင်း (၂၁)ပါးဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ဘဂဝတာ ပါဏာတိပါတော ဂရဟိတော" ဝယ် ဂရဟိတော ၌ ဓာတ်အရ တရားကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို ဝေဒနာဒိဆက္က ဖြင့် တိကျစွာ ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

၂။ ပသေနဒိကို သီဋီသစ်- ၂ ၊ ၂၁၄ နှင့်အညီ ဖိဓာတ်, ဒါဓာတ် ယူရသည်၊ ဖိဓာတ်သည် 'ဖိ ဘူကီ ဓယပရာဓယေ' အရ ဘူဝါဒိ,ကီယာဒိနှစ်ဂိုဏ်းစဉ်ရသည်။ ဟာရသင်္ဂဟသေဒ္ဒဂီသေယောဂဝိဘာဂအရ ဝိဓိဂီသတိစသည်စဉ်ရသည်။ ဒါဓာတ်ယူရာ၌အထက်ပါရုပ်များအပြင်'ယစ္ဆတိ'စသည်ဖြင့်ဓာတွတ္တ၌ဆိုသေး၏။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ဂရဟိတော၌ ဓာတ်အရ - မဟာကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ -သောမနဿ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊

အာရုံ - အလုံးစုံ အာရုံ၊ ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)

၁၃၅၁ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝိ

၁။ "အာဟဉ္ဉ အမတဒုန္ဒုဘိံ "၌ အာဟဉ္ဉ ၏ ဓာတ်, ပစ္စည်း, ဝိဘတ်၊ အန္တရာစ ဂယံ၌ ဂယံ၏ ဝိဘတ်နက်,ဝိဘတ်သက် သုတ်တို့ကို ညွှန်ပြပြီးလျှင်၊ သတ္တာဟံ ကေပလ္လင်္ကေန နိသီဒိ ဝယ် သတ္တာဟံ ၌ နောက်ပုဒ်ကို သို့ ဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်စုံစဉ်ပြပါ။

ဖြေ - အာဟဉ္ဉ ၌ -

အာပုဗ္ဗ ဟနဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဘဝိဿန္တိ ဿံ ဝိဘတ်၊

ဂယံ သည် - (၂၀ - ခုနှစ် ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

သတ္တာဟံ ၌ နောက်ပုဒ်ကို သို့ ဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်စဉ်ဟန် --

အဟာသို, အဟာမှိ, အဟေ, အဟာသိ, အဟု, အဟာနိ ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

၂။ "ဝိညတ္တိစ မနုဿာနံ အမနာပါ" ၌ ပုဒ်အားလုံးကို လိင် ဝိဘတ် ဝုစ်တို့ဖြင့် ဝေဖန်၍၊ ဝိညတ္တိမှ ဓာတ်ကို ယူပြီးလျှင် သတ္တမီပရဿပုဒ် ပထမပုရိသ်ဖြင့်သာအာချာတ ပဒမာလာ စဉ်ပြခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ဝိညတ္တိ အမနာပါ ပုဒ်တို့သည် -
ဉ္ဉတ္တိလိင်၊ ပထမာ သိဝိဘတ်၊ ဧကဝုစ်။
မနုဿာနံ သည် - ပုံလိင်၊ ဆဋ္ဌီနံဝိဘတ်၊ (ပါရာ - ဘာဋ္ဌီ)
စတုတ္ထီ နံဝိဘတ် (သျှသစ်) ဗဟုဝုစ်၊
စ သည် - အလိင်၊ ပထမာသိဝိဘတ်၊ ဧကဝုစ် ဖြစ်ပါသည်။
ဝိညတ္တိသည် - ဝိပုဗ္ဗညာဓာတ်၊ (နီတိ) ဝိပုဗ္ဗ ဉ ပဓာတ် (ဒီပနီ)
တို့အရ ဉာဓာတ်ယူရာ၌ (၂၄ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)
ဉ ပဓာတ် ယူရာ၌ -
(ဏယျ) ဉ ပေယျ, ဉ ပယေယျ, ဉ ပယေ, ဉာပေယျ, ဉာပယေယျ,
ဉာပယေ
(ဏယျု)ဉ ပေယျုံ, ဉ ပယေယျုံ, ဉာပေယျုံ, ဉာပယေယျုံ

၃။ "အာဟည္ဆ"၌ ဓာတ်အရ ဖြစ်သင့်သော စိတ် စေတသိက်
တို့ကို ထုတ်ပြပြီးလျှင်၊ ဒုန္တုဘိကို အာရုံပြုသော စိတ်တို့ကို
လည်း စုံလင်အောင် ရေးခဲ့ပါ။

အာဟည္ဆ ၌ ဓာတ်အရ ဖြစ်သင့်သော စိတ် - ဒေသနာဉာဏ်
ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊
စေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီကြဉ်
သောဘနစေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး။
<u>(အခိုက်အတန့်ကြည့်၍အပ္ပမညာနှတ်(၃၃)ပါးဟု လည်းထုတ်ကြ၏)</u>
ဒုန္တုဘိအရ - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်၍ ထိုကို အာရုံပြုသော စိတ် -
(၂၆ - ၃၂ - ၃၄ - ခု ဝိနည်းအဖြေတို့၌ ပါပြီး)

၄။ "လဒ္ဓံ လဒ္ဓံ ပရိသာဝယ ဝိဿဇ္ဇေတိ"တွင် ဝိဿဇ္ဇေတိ၌
အန္တတ္ထအရကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်းနှင့်ယှဉ်သော စိတ်,

http://www.dhammadownload.com

စေတသိက်တို့ကို တိကျစွာ ကောက်ပြပြီးလျှင်၊ ၎င်းတို့အားလုံးကို ဟေတုသင်္ဂဟဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - **အနုတ္တရအရ** - မဟာကြိယာစိတ် (၈)ပါး၌ ရှိသော စေတနာ၊ (တစ်နည်း - အလောဘ) ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းနှင့်ယှဉ်သော စိတ် - မဟာကြိယာစိတ် (၈)ပါး၊

စေတသိက် - အရင်းခံစေတနာကြဉ် (တစ်နည်း - အလောဘကြဉ်) အညသမာန်းစေတသိက် (၁၂)ပါး၊ ဝိရတီကြဉ် သောဘန စေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၄)ပါး ဖြစ်ပါသည်။ (အခိုက်အတန့်အားဖြင့် အပ္ပမညာလည်း ကြဉ်၍ (၃၂)ပါး ဟုလည်းထုတ်နိုင်သည်)

ဟေတု - မဟာကြိယာစိတ် (၈)ပါးတို့တွင် ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး သည် တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ) ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်(၄)ပါးသည်ဒွိဟိတ်(အလောဘ,အဒေါသ)

စေတသိက်တို့တွင် အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟဟူသော ဟိတ်

၄။ ဝိသဇ္ဇေတိ – ၌ အနုတ္တရအရ ပရိစ္စာဂစေတနာဖြစ်သင့် သည်ဟု ထင်၍ ၎င်းကို ကောက်မိတတ်၏။ ' နိရာနုသယသန္တာနဂတော · အရဟတော ပရိစ္စာဂစေတနံ နိဝတ္တေတိ ၊ သာ ဟိ ဒါန မတ္တံနာမ ဟောတိ၊ နပုညကြိယ ဝတ္ထုနာမ (ဋီ-၂၊ ၅၁)အရ ဒါန မတ္တ (စေတနာ သာမည) မျှသာ မည်သည်။ ထို့ကြောင့် စေတနာ သာမညကို ကောက်ရသည်။ ပိလိန္ဒဝစ္ဆထေရ်သည် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ မဟာကြိယာစိတ်ကို ကောက်ရသည်။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ကို ထုတ်မိတတ်ကြသည်။ သို့သော် – ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် သည် တစ်ခါတရံ ဉာဏ်မယှဉ်မူ၍ စွန့်ကြဲပေးကမ်းမှု ဖြစ်နိုင်သေး၏။ ထို့ကြောင့် – မဟာကြိယာစိတ် (၈)ပါးလုံးကို ကောက်သည်။

http://www.dhammadownload.com

(၃)ပါးတို့သည် ဒွိဟိတ်၊ (အလောဘသည် - အဒေါသ, အမောဟဟိတ်တို့နှင့်ယှဉ်၏ စသည်ဖြင့် အပြန်အလှန် ယှဉ်ပုံကို သိပါ) ကြွင်းသော စေတသိက် တို့သည် တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ) ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၅၂ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ (က) ဒုတိယံ (ခ) ပဏ္ဏာမေတွာ (ဂ) ဒဇ္ဇာဟံ (ဃ) အဟော မေ အနတ္တတော ၌ အနတ္တတော တို့ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ဘိ ယျောသော မတ္တာယ ဥပသောဘတိ၌ မတ္တာယကို လိင်ညွှန် ကာရကရုပ်တွက်ပြီးလျှင်၊ ဘိယျောသောသည် ပုဒ်ကြီးလေး ပုဒ်တို့တွင် မည်သည့်ပုဒ်၌ ပါဝင်သည်ကိုလည်း ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - (က) ဒုတိယံ - ဒွိ+တိယံ

(ခ) ပဏ္ဏာမေတွာ - ပ+နာမေတွာ (ဂ) ဒဇ္ဇာဟံ - ဒဇ္ဇေ+အဟံ

(ဃ) အနတ္တတော ၌ (၂၅ - ခု ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

မတ္တာယသည် - နပုံလိင် (နိတိ) (တစ်နည်း) ဣတ္ထိလိင် (ခာန်) (တစ်နည်း) အလိင် (မောဂ်)

မတ္တာယ ကာရကရုပ် - မတ္တာယကို မတ္တတည်၊ သိလာဃစသော သုတ်ကြီးဖြင့်သမ္ပဒါန်အမည်မှည့် သမ္ပဒါနေစတုတ္ထီသုတ် ဖြင့် စတုတ္ထီဧကဝုစ်သဝိဘတ်သက်၊ အာယစတုတ္ထေကဝစနဿ တု သုတ်ဖြင့် သကို အာယပြု ခွင်းချေကပ် ပြီး၏။ (ကန်သျ)

(တစ်နည်း) မတ္တာတည်၊ ဒူရန္တိက သုတ်ကြီးဖြင့် ဝိဘတ္တအပါဒါန် အမည်မှည့်၊ အပါဒါနေပဉ္စမီသုတ်ဖြင့် ဝိဘတ္တအပါဒါန် အနက်၌ ပဉ္စမီဧကဝုစ် သွာဝိဘတ်သက်၊ အာကို ယ,

http://www.dhammadownload.com

အမည်မှည့် ယတောနာဒီနံ သုတ်ဖြင့် သွာဝိဘတ်ကို အာယ ပြု ခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ မတ္တာယပြီး၏။ (ဥဒါနကထာ)

(တစ်နည်း) မတ္တာတည်၊ တဒတ္ထသမ္ပဒါန်အမည်မှည့်၊ စတုတ္ထီ သ, ဝိဘတ်သက်၊ ယတောနာဒီနံ သုတ်ဖြင့် သကို အာယ ပြု ခွင်း၊ချေ၊ကပ်၊မတ္တာယပြီး၏။(သင်္ဂါယတနသံယုတ်အဋ္ဌကထာ)

(တစ်နည်း) မတ္တာတည်၊ ကရိုဏ်းအမည်မှည့်၊ ကရဏေတတိယာ သုတ်ဖြင့် တတိယာဧကဝုစ် နာဝိဘတ်သက်၊ နာကို အာယ ပြု ခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ မတ္တာယ ပြီး၏။ (ဒီ-၄၁၁၊ ကေဝဋ္ဋသုတ်)

(တစ်နည်း) မတ္တာတည်၊ သာမီအမည်မှည့်၊ သာမိသ္မိံ ဆဋ္ဌီသုတ်ဖြင့် သာမီအနက် ဆဋ္ဌီဧကဝုစ် သဝိဘတ်သက်၊ သကိုအာယပြု ခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ မတ္တာယပြီး၏။ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီ)

ဘိယျောသောသည် - ပုဒ်ကြီးလေးပုဒ်တွင် နိပါတ်ပုဒ် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ဒုတံ ပါဟေသိ - ၌ ပါဟေသိကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြီးလျှင်၊ (၁)နံပါတ်လာ မတ္တာယကို ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ၊ ဒဏ္ဍာဟံ ဝယ် ရှေ့ပုဒ်၌ ရှိရင်းစွဲဝိဘတ် ပရဿပုဒ် ပထမပုရိသ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပါဟေသိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း -

ပါဟေသိကို ပ ပုဗ္ဗ,ဟိ တည်၊ ဟိ - ဂတိမှိ အနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဇ္ဇတနီဤဝိဘတ်၊ သွာဒိဏာပစ္စည်း သက်၊ ဓာတ်၏အစ၌ အလာ၊ ကာသတ္တံဟူသော ဘာဝ နိဒ္ဒေသ(တစ်နည်း)သတ္တမဇ္ဇတနိမှိဟူသောယောဂဝိဘာဂ ဖြင့် သိ လာ၊ အညေသုစဖြင့် ဟိ၏ ဣကို ဧဝုဒ္ဓိပြု ပ၏ အကိုချေ၊ နောက်အကို အာဒီယပြု ပ်ကို အာသို့ကပ်၊

E.7.A

http://www.dhammadownload.com

ကွစိဓာတု သုတ်ကြီးဖြင့် ဏာပစ္စည်းကို ချေ၍ ဣကိုလည်း ဣ ရဿပြု၍ သ်ကို ဣသို့ကပ်၊ ပါဟေသိ ပြီး၏။ (ရူပသိဒ္ဓိ)

(တစ်နည်း) ပဟာတည်၊ ပဟ - ပေသနေ အနက်၌ ဓာတ်အမည် မှည့် အဆုံးသရချေ၊ အဇ္ဇတနီ ဤဝိဘတ်သက်၊ စုရာဒိ ဏေပစ္စည်းသက်၊ အသံယောဂန္တဿဝုဒ္ဓိကာရိတေဖြင့် ပ၏ အကို အာ ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဏ်အနုဗန်ကို ချေ၊ သ် လာ၊ ဤကို ဣရဿပြု၊ ဟ်ကို ဧသို့ကပ်၊ သ်ကို ဣသို့ကပ်၊ ပါဟေသိ ပြီး၏ ။ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ)

မတ္တာယ ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ -

နပုံလိင် ယူခိုက် -	မတ္တံ	မတ္တေ, မတ္တာနိ
ဣတ္ထိလိင် ယူခိုက် -	မတ္တံ	မတ္တာ, မတ္တာယော
အလိင် ယူခိုက် -	မတ္တာယ	မတ္တာယ

ဒဇ္ဇာဟံ ရှေ့ပုဒ်၌ ရှိရင်းစွဲဝိဘတ် ပရဿပုဒ် ပထမပုရိသ် ကတ္တုရုပ် ပဒမာလာ-

သတ္တမီဝိဘတ် ယူခိုက် -

(ဧယျ) ဒဒေယျ, ဒဒေ, ဒဇ္ဇေယျ, ဒဇ္ဇေ, ဒဇ္ဇာ, ဒေယျ၊

(ဧယျုံ) ဒဒေယျုံ, ဒဇ္ဇေယျုံ, ဒဇ္ဇုံ, ဒေယျုံ ။

ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် ယူခိုက် -

(တိ) ဒဒါတိ, ဒဇ္ဇတိ, ဒေတိ၊

(အန္တိ) ဒဒန္တိ, ဒဇ္ဇန္တိ, ဒေန္တိ ။ (ယောဇနာ - ၃၁၉)

၃။ "ဝီရိယသမတံ အဓိဋ္ဌဟ"တွင် ဝီရိယသမတံ၌ ပါဝင်သင့်သော တရားတို့ကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်းတို့တွင် တစ်ခုတစ်ခုစီ၏ ဖြစ်နိုင်သမျှသော ယှဉ်ဖက်ဝေဒနာ ဟိတ်နှင့် ကိစ္စတို့ကိုလည်း သေချာစွာ ရေးသားခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ဝီရိယသမတ် - ၌ ပါဝင်သင့်သော တရားတို့မှာ - ဝီရိယ စေတနာ တို့ဖြစ်သည်။

ယှဉ်ဖက်ဝေဒနာ - ဝီရိယသည် - ဝေဒနာသုံးပါးနှင့်ယှဉ်၏၊ စေတနာသည် - ဝေဒနာငါးပါးနှင့် ယှဉ်၏၊

ဟိတ် - ဝီရိယ စေတနာတို့သည် ဟိတ် (၆)ပါး၊

ကိစ္စ - ဝီရိယသည် (ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင်၊ စုတိ၊ ဇော၊ တဒါရုံ၊ အာဝဇ္ဇန်း၊ ဝုဋ္ဌော) (၇)ကိစ္စ၊ စေတနာသည် (၁၄)ကိစ္စ၊

(တစ်နည်း) ဝီရိယသမတ် ၌ ပါဝင်သင့်သော တရားတို့မှာ - မဟာကုသိုလ်စိတ်၌ ရှိသော ဝီရိယ စေတနာဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်၌ရှိသော ဝီရိယစေတနာတို့သည် ဒွိဟိတ် (အလောဘ၊ အဒေါသ)၊

ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်၌ရှိသော ဝီရိယစေတနာတို့သည် တိဟိတ် (အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ဆ ဌာနာနိ အဓိမုစ္စိတ္ဝာ ဟောတိ၊ နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တော" ၌ နေက္ခမ္မအရ၊ နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တအရ တို့ကို သေချာစွာစိစစ် ဖြေဆို၍၊ ယင်းတို့၏ အာရုံ - အာရမ္မဏိကနှင့် မှီရာဝတ္ထု တို့ကိုလည်း သင်္ဂဟဆရာအလိုကျ ဖြေပါ။

ဖြေ - နေက္ခမ္မအရ - အရဟတ္တဖိုလ်၊

နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တအရ - ထို၌ယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၃)ပါး၊ ပေါင်း (၃၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ယင်းတို့၏ အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊
အာရမ္မဏိက - မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ ကြိယာ အဘိညာဉ် (၁)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၆)ပါး၊
မှီရာဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)၊
(တစ်နည်း) နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တအရ -
မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
ယင်းတို့၏ အာရုံ - အလုံးစုံအာရုံ (ဤ၌ အရဟတ္တဖိုလ်အာရုံ)၊
အာရမ္မဏိက - (၂၃ - ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)၊
ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ ရံခါမမှီ) ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၅၃ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "နဇ္ဇာ နေရဉ္ဇရာယ တီရေ" ၌ နေရဉ္ဇရကို ရနိုင်သမျှ ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ အဓိဂတော ခေါ မျာယံ ဓမ္မော-၌ မျာယံကို နိမိတ် တိကျစွာ ဖေါ်ပြပြီး၊ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြပါ။

ဖြေ - နေရဉ္ဇရ ပဒစ္ဆေဒ - (၁၆- ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)
မျာယံ၏ နိမိတ် - အယံ၌အသရဟူသောသတ္တမီနိမိတ်ဖြစ်ပါသည်။
မျာယံ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း - မျာယံကို မေ+အယံဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ မခွင်း ဧ ကြွင်း၊ ယမေဒန္တဿာဒေသောသုတ်ဖြင့် နောက်အသရ ကြောင့် ပုဒ်အဆုံးဖြစ်သော ဧ,သရကို ယပြု၊ တတိယပိုင်း ဒီဃံသုတ်ဖြင့် အ,ကို အာဒီဃပြု၊ ယကို နောက်အာသို့ကပ်၊ မကို လည်း နောက်ယာသို့ ကပ်၊ မျာယံ ပြီး၏။

၂။ "အဿဝနတာ ဓမ္မဿ ပရိဟာယန္တိ" ဓမ္မဿ ကို ကာရက

http://www.dhammadownload.com

ရုပ်၊ ပါတုရဟောသိ ၌ အဟောသိကို အာချာတ်ရုပ်တွက်ပြီးလျှင်၊ အဟောသိ၌ ပါဝင်သော ဓာတ်, ဝိဘတ် အားလျော်စွာ ပရဿပုဒ်ဖြင့် ပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ - ဓမ္မဿ ကာရကရုပ် -

ဓမ္မဿကို ဓမ္မတည်၊ ကိုဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် ဒုတိယာပဉ္စမီနဉ္စသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာအနက်၌ဆဋ္ဌီဧကဝုစ် သ ဝိဘတ်သက်၊ သာဂမောသေသုတ်ဖြင့် သလာ၊ ဓမ္မဿ ပြီး၏။

(တစ်နည်း) ဓမ္မဿကို ဓမ္မတည်၊ မှဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် ဒုတိယာပဉ္စမီနဉ္စသုတ်ဖြင့် ပဉ္စမီအနက်၌ ဆဋ္ဌီဧကဝုစ် သ ဝိဘတ်သက်၊ သာဂမောသေသုတ်ဖြင့် သလာ၊ ဓမ္မဿ ပြီး၏။

အဟောသိ အာချာတ်ရုပ် -

အဟောသိကို ဟူတည်၊ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဇ္ဇတနီ၌ ဝိဘတ်သက်၊ ဘူဝါဒိတောအသုတ်ဖြင့် အပစ္စည်းသက်၊ အကာရာဂမောဟိယျတ္တနီအဇ္ဇတ္တနီကာလာတိပတ္တိသုသုတ်ဖြင့် ဓာတ်၏အစ၌ အလာ၊ အဉ္ဓေသုစ သုတ်ဖြင့် ဟူ၏ ဦကို ဩဝုဒ္ဓိပြု၊ လောပဉ္စေတ္တမကာရောဖြင့် အကိုချေ၊ ကရဿကာသတ္တမဇ္ဇတနိမှိသုတ်၌ ကာသတ္တံဟူသော ဘာဝနိဒ္ဒေသဖြင့် သလာ၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဤကို ဣရဿပြု၊ သကို ဣသိ့ ကပ်၊ အဟောသိ ပြီး၏။

အဟောသိ ၌ ပါဝင်သော ဓာတ် ဝိဘတ်အားလျော်စွာ ပရဿပုဒ်ဖြင့် ပဒမာလာ -

(ဤ) အဟု, အဟောသိ၊ (ဦ) အဟောသုံ, အဟဝုံ၊
(ဩ) အဟောသိ၊ (တ္ထ) အဟောသိတ္ထ၊
(ဣံ) အဟောသိံ, အဟုံ၊ (မှာ) အဟောသိမှ, အဟုမှ။ (ရူ-၂၉၅)

http://www.dhammadownload.com

၃။ "အထ ခေါ ဘဂဝါ ။ပ။ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဝေါလော ကေသိ"၌ ဗုဒ္ဓစက္ခုအရ ကိုလည်းကောင်း၊ ဓဝမေဝ တေသံ တသ္မိံယေဝ အာသနေ ဝိရဇံ ဝီတမလံ ဓမ္မစက္ခုံ ဥဒပါဒိ၌ ဓမ္မစက္ခုအရကို လည်းကောင်း ကောက်ပြ၍၊ ဓမ္မစက္ခု အရ တရား၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မကိုလည်း ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - ဗုဒ္ဓစက္ခုအရ -(ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ် အာသယာ နုသယဉာဏ်ဟူသော)မဟာကြီယာဉာဉ်လေးပါးရှိ ပညာ၊

ဓမ္မစက္ခု အရ -

ယသသဟာယကပဉ္စဝဂ္ဂအလို- သောတာပတ္တိမဂ်၌ ရှိသော ပညာ၊
ဘဒ္ဒဝဂ္ဂိယကထာအလို - အောက်မဂ်သုံးပါး၌ ရှိသော ပညာ၊
သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - သောတာပတ္တိမဂ်၊ (တစ်နည်း)အောက်မဂ် ၃ ပါး၊
ဂုင်း၌ယှဉ်သော - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊
အပ္ပမညာ, ပညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၂)ပါး၊
ပေါင်း (၃၅)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ယေ ဓမ္မာ ဟေတုပ္ပဘဝါ ။ပ။ တေသဉ္စ ယော နိရောဓော၌ နိရောဓအရပရမတ္ထဓမ္မကို စုံလင်အောင်ကောက်ပြ၍ စိတ် ပရမတ်ကို ပကိဏ်းပိုင်းလာသင်္ဂဟ ၆ -ပါးဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - နိရောဓအရ - နိဗ္ဗာန်၊ (တစ်နည်း) နိဗ္ဗာန်၊ မဂ်လေးပါး

စိတ်ပရမတ်၏ ဝေဒနာဒိဆက္ကမှာ -

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - မနောဒွါရ၊
အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊

http://www.dhammadownload.com

ဝတ္ထု -သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)၊
အောက်မဂ် (၃)ပါးသည် ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)။

၁၃၅၄ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "ဥလ္လောကာ ပဌမံ ဩတာရေတဗ္ဗံ" ၌ ဥလ္လောကာပုဒ်ကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြပြီး၊ သံယော အပလော်ကေတဗ္ဗော ဘဏ္ဍာကမ္မာယ ၌ ကမ္မပုဒ်ကို လိင်အားလျော်စွာ နာမပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ - ဥလ္လောကာပုဒ် နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပုံ -
ဥလ္လောကာကို ဥလ္လောကတည်၊ ပဌမီဧကဝုစ် သျှာ ဝိဘတ် သက်၊ သျှာသို့နံ့ဝါ သုတ်ဖြင့် သျှာဝိဘတ်ကို အာပြု ကခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ ဥလ္လောကာပြီး၏။

ကမ္မပုဒ်ကို လိင်အားလျော်စွာ နာမပဒမာလာ စဉ်ပုံ -

ပ -	ကမ္မံ	ကမ္မာ, ကမ္မာနိ
အာ	ဘော ကမ္မ, ကမ္မာ	ဘဝန္တာနိ ကမ္မာ, ကမ္မာနိ
ဒု -	ကမ္မံ	ကမ္မေ, ကမ္မာနိ
တ -	ကမ္မေန, ကမ္မနာ, ကမ္မုနာ	ကမ္မေဟိ, ကမ္မေဘိ
စ -	ကမ္မဿ, ကမ္မုနော	ကမ္မာနံ
မီ -	ကမ္မသ္မာ,ကမ္မမှာ,ကမ္မာ,ကမ္မုနာ	ကမ္မေဟိ, ကမ္မေဘိ
စ -	ကမ္မဿ, ကမ္မုနော	ကမ္မာနံ
သို့ -	ကမ္မသ္မိံ, ကမ္မမှိ, ကမ္မေ, ကမ္မနိ	ကမ္မေသု ။

၂။ "ဩဒဟထ ဘိက္ခဝေ သောတံ" ၌ ဩဒဟထကို အာချာတ် ...ပ်ကျဉ်းတွက်ပြပြီး၊ ဟုပေသျှပါဝုသော ဝယ် ဟုပေယျှ၌

http://www.dhammadownload.com

ဓာတ်ကိုယူ၍ အဇ္ဇတနီဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် ပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ - ဩဒဟာထ ကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပုံ -
ဩဒဟာထကို အဝရှေးရှိသော ဓာတည်၊ ဓာတ်အမည် မှည့်၊ ပဉ္စမီထဝိဘတ်သက်၊ အပစ္စည်းသက်၊ ကွစာဒိဝဏ္ဏာဒန မေကဿရာနံဒွေဘာဝေါသုတ်ဖြင့် ဓာဓာဟု ဒွေဘော်လာ၊ အဗ္ဘာသအမည်မှည့်၊ ရဿောသုတ်ဖြင့် အဗ္ဘာသ၌ ဖြစ်သော ဓာကိုရဿပြု၊ ဒုတိယစတုတ္ထာနံပထမတတိယာ သုတ်ဖြင့် ဓကို ဒပြု၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီး ဖြင့် အာကို အရဿပြု၊ နောက်ဓ,ကို လည်း ဟ, ပြု၊ ဩအဝဿ သုတ်ဖြင့် အဝကို ဩပြု၊ အပစ္စည်းကိုချေ၊ ဩဒဟာထ ပြီး၏။
ဟုပေယျ၌ဓာတ်ကိုယူ၍ အဇ္ဇတနီဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်စဉ်ပုံ - (၅၃ - ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၃။ "နန္ဒာ နေရဉ္ဇရာယ တီရေ ဗောဓိရုက္ခမူလေ" ၌ ဗောဓိအရ ပရမတ်တရားကို ကောက်ပြပြီး၊ ယင်းတရား၏ သမ္ပယုတ် တရား, ဝိပ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - ဗောဓိအရ - မဂ်လေးပါးရှိ ပညာ၊
ယင်း၏သမ္ပယုတ်တရား - မဂ် (၄)ပါး၊
ထို၌ ယှဉ်သော - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာ, အရင်းခံ ပညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
ဝိပ္ပယုတ်တရား - အကုသိုလ် စေတသိက် (၁၄)ပါး၊ အပ္ပမညာ (၂) ပါး၊ ပညာ (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၁၇)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

၄။ "သဗ္ဗာဘိဘူ သဗ္ဗဝိဒူဟမသ္မိ၊ သဗ္ဗေသု ဓမ္မေသု အနူပလိတ္တော၊ သဗ္ဗဉ္စဟော တဏှက္ခယေ ဝိမုတ္တော"၌ သဗ္ဗသဒ္ဒါတို့၏အရပရမတ်တရားကိုအသီးသီးကောက်ပြပြီး၊ လေးခုမြောက်သဗ္ဗသဒ္ဒါအရတရားကိုဝေဒနာ,ကိစ္စတို့ဖြင့်ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - သဗ္ဗာဘိဘူ ၌ သဗ္ဗအရ - လောကီစိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊
သဗ္ဗဝိဒူ ၌ သဗ္ဗအရ - စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊
သဗ္ဗာဘိဘူ ၌ သဗ္ဗအရ - လောကီစိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊
သဗ္ဗေသု ၌ သဗ္ဗအရ - လောကီစိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊
သဗ္ဗဉ္စဟော ၌ သဗ္ဗအရ - လောကီစိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊

လေးခုမြောက် သဗ္ဗသဒ္ဒါ၏ -

ဝေဒနာ သုခဝေဒနာ, ဒုက္ခဝေဒနာ, သောမနဿဝေဒနာ, ဒေါမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ကိစ္စ - ဥပေက္ခာသန္တီရဏ (၂)ပါးသည် ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ, တဒါရုံ, သန္တီရဏ (၅)ကိစ္စ၊
မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါးသည် ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ, တဒါရုံ, (၄)ကိစ္စ၊
မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ် (၉)ပါးသည် ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ (၃)ကိစ္စ၊
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် ဝုဋ္ဌော, အာဝဇ္ဇန်း (၂)ကိစ္စ၊
ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ၊
စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေးသည် ဒဿနကိစ္စ၊ သောတဝိညာဉ်ဒွေးသည် သဝနကိစ္စ၊ ဃာနဝိညာဉ်ဒွေးသည် ဃာယနကိစ္စ၊
ဇိဝှါဝိညာဉ်ဒွေးသည် သာယနကိစ္စ၊
ကာယဝိညာဉ်ဒွေးသည် ဖုသနကိစ္စ၊

http://www.dhammadownload.com

လောကီကုသိုလ်စိတ် (၁၇)ပါး၊ အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၊ အာဝဇ္ဇန်းဒွေးကြဉ် ကြိယာစိတ်(၁၈)ပါးသည် ဇောကိစ္စ။

၁၃၅၅ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "တေ ဓမ္မသညိနော ဝိနယသညိနော ဝဂ္ဂါ သမဂ္ဂသညိနော ဥပေါသထံ အကံသု" ၌ ဓမ္မသညိနောကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း စီရင်၍၊ ယင်း၌ အန္တပုဒ်ကို နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဓမ္မသညိနော နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -

ဓမ္မသညီတည်၊ ပထမာဗဟုဝုစ်ယောဝိဘတ်သက်၊ဈအမည်မှည့်၊ အယောရဿမေကဝစနယောသွပိစသုတ်ဖြင့် ရဿပြု၊ ယောနံနောသုတ်ဖြင့် ကတရဿ ဈမှ နောက်ဖြစ်သော ယောဝိဘတ်ကို နောပြု၊ ဓမ္မသညိနော ပြီး၏။

အန္တပုဒ်ကို နာမပဒမာလာ စဉ်ပုံ -

ပ -	ဓမ္မသညာ	ဓမ္မသညာ, ဓမ္မသညာယော
အာ	ဘောတိ ဓမ္မသညေ	ဘောတိယော ဓမ္မသညာ, ဓမ္မသညာယော
ဒု -	ဓမ္မသညံ	ဓမ္မသညာ, ဓမ္မသညာယော
တ -	ဓမ္မသညာယ	ဓမ္မသညာဟိ, ဓမ္မသညာဘိ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်ထိ ကညာဒိဂိုဏ်းနှင့် အတူစဉ်ပါ)

၂။ ပုစ္ဆာနံပါတ် (၁)ပါ ဓမ္မသညိနော၌ ဝိဘတျတ္ထများကို ဖြစ်နိုင်သမျှ ဖော်ပြ၍၊ အကံသု၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ်ပရဿပုဒ် ကတ္တုရုပ်အာချာတပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ဓမ္မသညီနော ၌ ဝိဘတျတ္ထများမှာ -
လိင်အံနက်၊ ဝိသေသနအနက်၊
ဘာဝိသန္တိဝိဘတ် ပရဿပုဒ် ရုပ်စဉ်ပုံ -
(ဿတိ) ကရိဿတိ, ကာဟတိ, ကာဟိတိ၊
(ဿန္တိ) ကရိဿန္တိ, ကာဟန္တိ, ကာဟိန္တိ၊
(ဿသိ) ကရိဿသိ, ကာဟသိ, ကာဟိသိ၊
(ဿထ) ကရိဿထ, ကာဟထ, ကာဟိထ၊
(ဿာမိ)ကရိဿာမိ, ကာဟာမိ, ကာဟိမိ၊
(ဿာမ)ကရိဿာမ, ကာဟာမ, ကာဟိမ ။ (ရူ - ၃၂၀)

၃။ "ပါဏာဘူတေသု သံယမော" ၌ ပါဏာအရ စေတသိက ပရမတ္ထတရားကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ ယင်းနှင့်ယှဉ်ဘက် သမ္ပယုတ်တရားများကိုလည်း ထုတ်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ -ပါဏာအရစေတသိကပရမတ္ထဇီဝိတိန္ဒြေစေတသိက်ဖြစ်ပါသည်။
ယင်းနှင့် ယှဉ်သော သမ္ပယုတ်တရားမှာ -
စိတ်အကျဉ်း (၈၉)ပါး၊ ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်စေတသိက်(၅၁)ပါး။

၄။ "နနု ဘဂဝတာ အနေကပရိယာယေန မုသာဝါဒေါ ဂရဟိတော"ဝယ် ဂရဟိတော၌ အန္တတ္ထ, ဗာဟျတ္ထ ပရမတ္ထ တရားများကို အသီးသီး တိကျစွာကောက်ပြ၍၊ အန္တတ္ထ အရကိုသာ ဝေဒနာဒိဆက္ကဖြင့် ဝေဘန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဂရဟိတော ၌ အန္တတ္ထအရ -မဟာကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊
ဗာဟျတ္ထအရ - လောဘမူ ဒေါသမူရှိ စေတနာ၊

http://www.dhammadownload.com

အန္တတ္ထအရ ဝေဒနာဒိဆက္က -

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆) ဒွါရ၊
အာရုံ - အလုံးစုံ အာရုံ၊ ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)။

၁၃၅၆ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ သစာမယံ ဂဏ္ဍေယျာမ -ဝါကျကို အနက်ပြန်ဆိုပြီးလျှင် ဂဏ္ဍေယျာမ ၌ မည်သည့်ဝိဘတ် သက်ထားကြောင်း ပြဆို၍၊ မယံ ကို နာမ်ရုပ်တွက်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - မယံ - ငါတို့ကို၊ သစေဂဏ္ဍေယျာမ - အကယ်၍ ဖမ်းမိအပ်ကုန်အံ့ - ဟု ပြန်ဆိုရပါမည်။ (ဘာဋီ - ၁၊ ၅၇၀)

ဂဏ္ဍေယျာမ၌ - ဧယျာမေဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။ (ဧယျာမပြန်)
မယံ - နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပုံ - မယံကို အမှုတည်၊ တို့ကိုဟူ၍အနက်ပေးသော်လည်း ကြိယာကကံကို ဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့် လိင် အနက်ကို အလိုရှိရကား လိင်အမည်မှည့်၊ ပထမာ ဗဟုဝုစ် ယောဝိဘတ်သက်၊ မယံယောမှီ ပထမေ သုတ်ဖြင့် ယောဝိဘတ်နှင့်တကွ အမှုကို မယံပြု၊ မယံ ပြီး၏။

၂။ ဒိသွာန အညမည် ကတိကံ သဏ္ဌာပေသုံ - ဝါကျဝယ် သဏ္ဌာပေသုံ ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်ပဒမာလာ စဉ်ပြီးလျှင်၊ သြဒဟထ ဘိက္ခဝေ သောတံ ၌ သြဒဟထကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - သင်္ချာပေသုံ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် စဉ်ပုံ

(တိ) ဌာတိ, တိဋ္ဌတိ၊ (အန္တိ) ဌန္တိ, တိဋ္ဌန္တိ၊
(သိ) ဌာသိ, တိဋ္ဌသိ၊ (ထ) ဌာထ, တိဋ္ဌထ၊
(မိ) ဌာမိ, တိဋ္ဌာမိ၊ (မ) ဌာမ, တိဋ္ဌာမ၊
(တေ) တိဋ္ဌတေ၊ (အန္တေ) တိဋ္ဌန္တေ၊
(သေ) တိဋ္ဌသေ၊ (ဝှေ) တိဋ္ဌဝှေ၊
(ဧ) တိဋ္ဌေ၊ (မှေ) တိဋ္ဌာမှေ ။ (ရှု၂၉၈)

ဩဒဟထ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း - (၅၄ - ခု ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

၃။ အပါပုရေတံ အမတာဿ ဒွါရံ -၌ ဒွါရအရ အကြောင်းတရား၊ အကျိုးတရား ခွဲခြားကောက်ပြပြီးလျှင်၊ တေသံ ဟေတုံ တထာဂတော အာဟ ၌ ဟေတု၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ဒွါရ၏ အကြောင်းတရား - မဂ်လေးပါး၊
အကျိုးတရား - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါသည်။

ဟေတု၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ၏ -
ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (လောဘ, မောဟ)၊ ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊

၄။ တေသဉ္စ ယော နိရောဓော ၌ နိရောဓအရ ပရမတ္ထတရားကို တိကျစွာ ကောက်ပြပြီးလျှင်၊ အကြောင်းတရား အကျိုးတရား ပရမတ္ထတရားကိုလည်း ခွဲခြားပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - နိရောဓအရ - နိဗ္ဗာန်၊ မဂ်လေးပါး၊

၃။ မှတ်ချက်။ ။ ဋ္ဌ – ၂၄၃၊ ဝဇိရ ၃၉၇ ရှု၊ မေးခွန်းအလိုက်ဖြေသည်။

http://www.dhammadownload.com

အကြောင်းတရား - မဂ် (၄)ပါး၊
အကျိုးတရား - နိဗ္ဗာန် ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၅၇ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ ပဋိသင်္ခါကွဲတော အပွေါ်သုက္ကတာယ စိတ္တံ နမတိ -၌ ပဋိသင်္ခါကွဲတော, အပွေါ်သုက္ကတာယတို့ကို သန္ဓိရုပ် နာမ်ရုပ် အသီးသီး တွက်ပြပြီးလျှင်၊ ထိုနှစ်ပုဒ်ကို တတိယာ, သတ္တမီ ဧကဝုစ်ဝိဘတ်တို့ဖြင့် နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပဋိသင်္ခါကွဲတောကို သန္ဓိရုပ်တွက်ပုံ -

ပဋိသင်္ခါကွဲတောကို ပတိ+သံ+စိက္ခတော ဟူပုဒ်ဖြတ်၊ ကွစိပဋိပတိဿ သုတ်ဖြင့် ပတိကို ပဋိပြု၊ ဝဂ္ဂန္တံဝါဝဂ္ဂေ သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို စဝဂ္ဂန္တ ဉ ပြု၊ ဉ ကို နောက်သို့ ကပ်၊ ပဋိသင်္ခါကွဲတော ပြီး၏။

အပွေါ်သုက္ကတာယကို သန္ဓိရုပ်တွက်ပုံ -

အပွေါ်သုက္ကတာယကို အပ္ပ+ဥဿုက္ကတာယဟူပုဒ်ဖြတ်၊ ပ္ပခွင်း အကြွင်း သရာသရေလောပံသုတ်ဖြင့် အသရကိုချေ၊ ကွစာသဝဏ္ဏံလုတ္တေ သုတ်ဖြင့် ဥကို ဩပြု၊ ပ္ပ ဩသို့ ကပ်၊ အပွေါ်သုက္ကတာယ ပြီး၏။

ပဋိသင်္ခါကွဲတောကို နာမ်ရုပ်တွက်ပုံ -

ပဋိသင်္ခါကွန္တတည်၊ ဆဋ္ဌီဧကဝုစ် သဝိဘတ်သက်၊ သေသေသု န္တုဝ ဖြင့် န္တကို န္တုကဲ့သို့ငဲ့၊ တောတိတာ သသ္မိံ နာသု သုတ်ဖြင့် သဝိဘတ်နှင့်တကွ န္တုကို တောပြု၊ ပဋိသင်္ခါကွဲတောပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

အပ္ပေါ်သုက္ကတာယကိုနာမ်ရုပ်တွက်ပုံ - အပ္ပေါ်သုက္ကတာယကို အပ္ပေါ်သုက္ကတာတည်၊ နာ, ဝိဘတ်သက်၊ အာယောသုတ်ဖြင့် ယအမည်မှည့်၊ ယတောနာဒီနံသုတ်ဖြင့် နာဝိဘတ်ကို အာယ ပြု၊ ခွင်းချေကပ်၊ အပ္ပေါ်သုက္ကတာယ ပြီး၏။

နာမပဒမာလာ

တ - ပဋိသဉ္စိက္ခတာ, ပဋိသဉ္စိက္ခန္တေန

သို - ပဋိသဉ္စိက္ခတိ, ပဋိသဉ္စိက္ခန္တေဟိ, မှိ, ပဋိသဉ္စိက္ခန္တေ

တ - အပ္ပေါ်သုက္ကတာယ

သို - အပ္ပေါ်သုက္ကတာယ, အပ္ပေါ်သုက္ကတာယံ

၂။ ပဋိဂ္ဂဟေသိ ဘဂဝါ ပစ္စဋ္ဌေ ပတ္တေ -၌ ပတ္တေကို ကာရကရုပ် တွက်ပြ၍၊ ပဋိဂ္ဂဟေသိကို ရူပသိဒ္ဓိနှင့်အညီ ရုပ်တွက်ပြ၍၊ ပဋိဂ္ဂဟေသိ၌ ဓာတ်ကိုယူကာ ပဉ္စမီပရဿပုဒ် ဝိဘတ်ဖြင့် စုံလင်စွာ ဂိုဏ်းစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပတ္တေ ကာရကရုပ်တွက်ပုံ - ပတ္တတည်၊ ဩကာသေသတ္တမီ သုတ်ဖြင့် သို့ဝိဘတ်သက် သ္မာသ္မိံနံဝါ သုတ်ဖြင့် သို့ဝိဘတ်ကို ဧပြု၊ ခွင်း ချေ ကပ် ပတ္တေ ပြီး၏။ (ဘာဋီ ၁၊ ၄၀၇)

(တစ်နည်း) ပတ္တတည်၊ ကမ္မကရဏနိမိတ္တတ္ထေသုသတ္တမီသုတ်ဖြင့် ကရိုဏ်းအနက် သို့သက်၊ သို့ကို ဧပြု၊ ခွင်း ချေ ကပ်၊ ပြီး၏။ (ပါ ယော - ၁၉၇)

ပဋိဂ္ဂဟေသိကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း -

ပဋိဂ္ဂဟေသိ၌ပဋိရှေ့ရှိသော ဂဟတည်၊ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ ဏှာပစ္စည်းသက်၊ ဤဝိဘတ်သက်၊ ဣလာ၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဣကိုဧပြု၊ ဏှာပစ္စည်းကိုလည်း ချေ၊ ဤဝိဘတ်ကိုဣရဿပြု၊သ်လာ၊ပဋိဂ္ဂဟေသိပြီး၏။(ရူ-၃၁၇)

http://www.dhammadownload.com

ပဋ္ဌဂ္ဂဟေသိဒ္ဓ ဓာတ်ကို ပဉ္စမီပရဿပုဒ်ဖြင့် ရှုပ်စဉ်ပုံ -

(တု) ဂဏှာတု, ဃေပ္ပတု၊ (အန္တု) ဂဏှန္တု, ဃေပ္ပန္တု၊
(ဟိ) ဂဏှ, ဂဏှာဟိ, ဃေပ္ပါဟိ၊ (ထ) ဂဏှာထ, ဃေပ္ပထ၊
(မိ) ဂဏှာမိ, ဃေပ္ပါမိ၊ (မ) ဂဏှာမ, ဃေပ္ပါမ ။

၃။ ဓမ္မေသု နိဗ္ဗိန္ဒတိ ဝယ် ပါဝင်ထိုက်သော ဓမ္မ, မပါဝင်ထိုက်သော ဓမ္မတို့ကို ခွဲခြားကောက်ပြ၍၊ ဝေဒယိတံ ။ပ။ တသ္မိံမ္ပိ နိဗ္ဗိန္ဒတိ - ဝယ် ဝေဒယိတံအရ တရားကို ကောက်ပြ၍ သမ္ပယုတ္တဓမ္မကို ထုတ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပါဝင်ထိုက်သောဓမ္မ-ပသာဒရုပ် (၅)ခု၊ သုံခုမရုပ် (၁၆)ခု၊ စိတ်(၈၉)ပါး၊စေတသိက်(၅၂)ပါး၊နိဗ္ဗာန်၊ပညတ် ဖြစ်ပါသည်။

မပါဝင်ထိုက်သောဓမ္မ ရူပါရုံ, သဒ္ဒါရုံ, ဂန္ဓာရုံ, ရသာရုံ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊

ဝေဒယိတံ အရ -အာဝဇ္ဇန်းဇော၌ရှိ ဝေဒနာ၊

(တစ်နည်း)ဘဝင်,မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း,ဇော၌ရှိဝေဒနာ (ဘာဋီ-၈၆/၈၇)

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ ပထမနည်းအလို - အာဝဇ္ဇန်းဒွေး, ဇော ဖြစ်ပါသည်။

ဒုတိယနည်းအလို - ဘဝင်, မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, ဇော၊

- ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော အရင်းခံဝေဒနာကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၂) ပါး၊ သောဘနစေတသိက် (၂၅)ပါး၊ ပေါင်း (၃၇)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ဩဟိတဘာရော အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထော ၌ သဒတ္ထအရကို တိကျစွာကောက်ပြ၍ ဝေဒနာဒိဆက္က ခွဲပြပါ။

ဖြေ - သဒတ္ထ အရ - အရဟတ္တဖိုလ်၊

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

http://www.dhammadownload.com

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - မနောဒွါရ၊
အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊ ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ၊ ရံခါမမှီ)

၁၃၅၈ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ ရူပါ သဒ္ဒါ ဂန္ဓာ ရသာ ၌ ရူပါပုဒ်ကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြ၍၊ ယံကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မံ ဝယ် ယံကိဉ္စိ ၌ ကိံသဒ္ဒါကို ယူ၍ ဤ၌ ဖြစ်သင့်သော လိင်အားလျော်စွာ ပ-ဒု-စ ဝိဘတ် သုံးသွယ် ဖြင့် နာမပဒမာလာ စဉ်ပြီး၊ ဓေါဟံ နာဂယောနိယာစ ပရိမုစ္စေယျံ ဝယ် နာဂယောနိယာ ၌ ဝိဘတ္တိသညာသုတ် ဝိဘတ္တိဝိဓိသုတ် တို့ကို ထုတ်ပြပါ။

ဖြေ - ရူပါကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပုံ -

ရူပတည်၊ ယောဝိဘတ်သက်၊ အတောနိစ္စံသုတ်ဖြင့် ယော ဝိဘတ်ကို နိပြု၊ သဗ္ဗယောနီနမာဧ သုတ်ဖြင့် နိကို အာပြု၊ ပခွင်း ချေ ကပ်၊ ရူပါပြီး၏။

ကိံ နာမပဒမာလာ

ပ -	ကိံ	ကာနိ
ဒု -	ကိံ	ကာနိ
စ -	ကဿ, ကိဿ	ကေသံ, ကေသာနံ

နာဂယောနိယာ ၌ - ဝိဘတ္တိသညာသုတ် -

ဒွေရန္တိကဒ္ဒကာ လနိမ္ဗာနတွာလောပဒီသာယောဂဝိဘတ္တာ ရပ္ပယောဂသုဒ္ဓပမောစနဟေတုဝိဝိတ္တ ပမာဏ ပုဗ္ဗယောဂ ဗန္ဓန ဂုဏဝစန ပဉှ ကထန ထောကာကတ္တုသုစ သုတ်
ဝိဘတ္တိဝိဓိသုတ် - အပါဒါနေပဉ္စမီသုတ် ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

၂။ ယော ဥပသမ္ပာဒေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ ဝယ် နောက် ဝါကျ၌ အာချာတ်ဖြစ်ထိုက်သော ပုဒ်ကို အာချာတ်ရုပ် တွက်ပြ၍၊ ၎င်းပုဒ်၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဿကို အာချာတ်ရုပ်တွက်ပုံ-

အဿကို အသတည်၊ ဓာတ်အမည်မှည့် အဆုံးသရချေ၊ တိဝိဘတ်သက်၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဓာတွန်သ်နှင့်တကွ တိဝိဘတ်ကို ဿပြု၊အဿပြီး၏။ (ပါရာ ဘာဋီ - ၂၊ ၄၂၄)

ဓာတ်ကိုယူ၍ သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်စဉ်ပုံ -

(တိ) အတ္ထိ (အန္တိ) သန္တိ
(သိ) အသိ (ထ) အတ္ထ
(မိ) အမှိ, အသ္မိ (မ) အမှ, အသ္မ (ရူ - ၂၉၉)

၃။ သော တေန ပါပကေန ကမ္မေန အင်္ဂီယတိ ဟရာယတိ ဇိဂုစ္ဆတိ ၌ ပါပကေန ကမ္မေန အရ ဖြစ်သင့်သော ပရမတ္ထ တရားကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းပရမတ္ထတရား၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မများကိုလည်း ထုတ်ပြပါ။

ဖြေ - ပါပကေနကမ္မေနအရ ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသော စေတနာ

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - ဒေါသမူဒွေး၊

ထို၌ယှဉ်သော စေတနာ,ပီတိကြဉ် အညသမာန်း စေတသိက် (၁၁)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏစေတသိက် (၄)ပါး၊ ဒေါစတုတ် (၄)ပါး၊ ထိန, မိဒ္ဓ၊ ပေါင်း(၂၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ အညတရေန ဥပါသကေန အရညေ ဘတ္တံ ဆေဒါပိတံ ဟောတိ ဝယ် ဥပါသကေနပုဒ်၌ဓာတွတ္ထအရ ပရမတ္ထတရား

http://www.dhammadownload.com

ကိုကောက်ပြ၍၊ ၎င်းတရားကိုဝေဒနာဒိဆက္ကဖြင့်ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ဥပါသကေန ၌ ဓာတွတ္ထအရ -
သဒ္ဒါပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်စိတ် (၈)ပါး၊

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်သည် ဒွိဟိတ်၊
မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်သည် တိဟိတ်၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊

အာရုံ - မဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်သည် လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်သည် အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊

ဝတ္ထု -ဟာဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ) ။

၁၃၅၉ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ ဧကော ပါဒေါဒကံ ဧကော ပါဒပီဌံ ၌ ပါဒေါဒကံ ကို သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းစီရင်၍ အဂါရဿာ အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇန္တိ ၌ အဂါရဿာကို ပ-ဒု-တ-စ ဝိဘတ်တို့ဖြင့် နာမပဒမာလာ စဉ်ပြီးလျှင်၊ အနဂါရိယံ၌ ဝိဘတ် ဝိဘတျတ္ထ ဝိဘတ္တိဝိဓိသုတ် တို့ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ပါဒေါဒကံ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းတွက်ပုံ -
ပါဒေါဒကံကို ပါဒ+ဥဒကံ ဟုဖြတ်၊ ဒခွင်း၊ အကြွင်း၊ အကို ချေ၊ ကွစာသဝဏ္ဏံလုတ္တေသုတ်ဖြင့် ဥကို ဩ, အသဝဏ်ပြု၊ ဒကို ဩသို့ကပ်၊ ပါဒေါဒကံ ပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

အဂါရသဒ္ဒါကို နာမပဒမာလာ စဉ်ပုံ -

(ပ)	အဂါရံ	အဂါရာ, အဂါရာနိ
(ဒု)	အဂါရံ	အဂါရာ, အဂါရာနိ
(တ)	အဂါရေန	အဂါရေဟိ, အဂါရေဘိ
(စ)	အဂါရဿ	အဂါရာနံ

အနဂါရိယံ၏ ဝိဘတ္တိ - ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ်၊
ဝိဘတျတ္ထ - အဝုတ္တကံအနက်၊
ဝိဘတ္တိဝိဓိ - ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာသုတ်၊

၂။ နေဝဠ္ဓဂါ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာ ၌ အဠ္ဓဂါကို အာချာတ်ရုပ် ကျဉ်း စီရင်၍၊ ဘဂဝါ ပါဒေ ပက္ခာလေသိ - ၌ ပက္ခာလေသိ ဝယ် ဓာတ်မျှဖော်ပြ၍၊ သတ္တမီပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတ ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဠ္ဓဂါကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း -
အဠ္ဓဂါကို အဓိရှေးရှိသော ဂမုတည်၊ ဓာတ်အမည်မှည့် အဆုံးသရချေ၊ ဩဝိဘတ်သက်၊ အပစ္စည်းသက်၊ ကွစိဓာတု သုတ်ကြီးဖြင့် ဂမ်ကိုဂါပြု၍ ဩကိုလည်းချေ၊ ဓာတ်၏ အစ၌ အလာ၊ အပစ္စည်းကိုချေ၊ အဓိကို အဠ္ဓ ပြု၊ အဠ္ဓဂါပြီး၏။

ပက္ခာလေသိ ၏ ဓာတ် - ပ ပုဗ္ဗ ခလဓာတ် ဖြစ်ပါသည်။

သတ္တမီ ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ

(ဧယျ)	ခါလေယျ	(ဧယျုံ)	ခါလေယျုံ
(ဧယျာသိ)	ခါလေယျာသိ	(ဧယျာထ)	ခါလေယျာထ
(ဧယျာမိ)	ခါလေယျာမိ	(ဧယျာမ)	ခါလေယျာမ ။

၃။ အနုတ္တရေ ဥပဓိသင်္ခယေ ၌ ဥပဓိသင်္ခယအရ ပရမတ္ထဓမ္မကို

http://www.dhammadownload.com

ဖေါ်ပြ၍၊ ယင်း၏ အာရမ္မဏိကမွေကိုလည်း ကေန်+ အနေကန် အားဖြင့် ခွဲခြားဖေါ်ပြပါ။

ဖြေ - ဥပဓိသင်္ချ အရ -နိဗ္ဗာန်၊
ကေန် အာရမ္မဏိက - လောကုတ္တရာစိတ် (၈)ပါး၊
အနေကန်အာရမ္မဏိက - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၁၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ သီတေနပိ ကိလမန္တိ - ဝါကျပါ ကိလမန္တိ၌ ခေတ်အရ ဖြစ်ထိုက်သော စိတ် စေတသိက်တို့ကို တိကျစွာဖေါ်ပြပြီး၊ ယင်းတို့နှင့် (က) ဌာနတူစိတ် (ခ) အာရုံတူစိတ် တို့ကိုလည်း ရေတွက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကိလမန္တိအရ စိတ် - ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်စိတ်၊
စေတသိက် သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇)ပါး၊
(က) ဌာနတူသောစိတ် - ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်ကြဉ် ပဉ္စဝိညာဉ်စိတ်၊
(ခ) အာရုံတူသောစိတ် - သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်စိတ်၊

၁၃၆၀ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "တံ ဝနသဏ္ဍံ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ"၌ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ ကို သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း၂-နည်းစီရင်၍ကတိနုဓေါဥပေါသထာ၌ကတိ ကိုဒု-တ-စ-သတ္တမီဝိဘတ်တို့ဖြင့် နာမပဒမာလာစဉ်ပြပါ။

ဖြေ - အဇ္ဈောဂါဟေတွာသန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -အဇ္ဈောဂါဟေတွာကို

http://www.dhammadownload.com

အမိ+ဩဂါပေတွာ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ အဒ္ဓေါအမိသုတ်ဖြင့် အမိကို အ္ဗပြု၊ ဩခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ အဒ္ဓေါဂါပေတွာ ပြီး၏။

(တစ်နည်း) အမိ+အဝ+ဂါပေတွာ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ အဒ္ဓေါအမိသုတ် ဖြင့် အမိကို အ္ဗပြု၊ ဩအဝဿသုတ်ဖြင့် အဝကို ဩပြု၊ ဩခွင်း ချေကပ်၊ အဒ္ဓေါဂါပေတွာပြီး၏။

ကတိနာမ်ရုပ်စဉ် --

(ဒု) ကတိ (တ) ကတိဟိ, ကတိဘိ

(စ) ကတိန္နံ (သ) ကတိသု ။

၂။ "န မေ တံ ခမတိ" ဝယ် မေ ၌ ဝိဘတ္တိ, ဝိဘတျတ္ထ ဝိဘတ္တိဝိမိသုတ်တို့ကို ဖော်ပြ၍၊ ဒုတံ ပါပေသိ ၌ ပါပေသိ ဝယ် ဥပသာရနှင့်တကွသော ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - န မေတံ ခမတိ ဝယ် မေ ၏ -

ဝိဘတ္တိ - စတုတ္ထီ ဧကဝုစ်သဝိဘတ်၊ ဝိဘတျတ္ထ - သမ္ပဒါန်အနက်၊

ဝိဘတ္တိဝိမိ - သမ္ပဒါနေစတုတ္ထီသုတ် ဖြစ်ပါသည်။

ဝတ္တမာန် ဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်စဉ် -

(တိ) ပပ်ပေတိ, ပပ်ပါတိ (အန္တိ) ပပ်ပေန္တိ

(သိ) ပပ်ပေသိ (ထ) ပပ်ပေထ

(မိ) ပပ်ပေမိ (မ) ပပ်ပေမ။ (ရှု-၃၁၂)

၃။ "အညတရော နာဂေါ နာဂယောနိယာ အဋ္ဋီယတိ"၌ အဋ္ဋီယတိ -ဝယ် ဓာတ်အရ ဖြစ်ထိုက်သောစိတ်ကိုကောက် ပြ၍၊ ယင်းစိတ်နှင့် (က)အမြဲတန်း၊ (ခ)တပြိုင်နက် ယှဉ်နိုင် သော စေတသိက်တို့ကိုလည်း ရေတွက်ပြခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - အင်္ဂယတိ ဝယ် ဓာတ်အရ -
ဒေါမနဿဝေဒနာပြဋ္ဌာန်းသော ဒေါသမူဒွေး၊

(က) ယင်းနှင့် အမြဲယှဉ်သော စေတသိက် -
ပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၂)ပါး၊ မောစတုတ်
(၄)ပါး၊ ဒေါသ, ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၁၉)ပါး၊

(ခ) ယင်းနှင့် တပြိုင်နက်ယှဉ်သော စေတသိက် -
ပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၂)ပါး၊ မောစတုတ်
(၄)ပါး၊ ဒေါသ,ဣဿာ,ထိန,မိဒ္ဓ (၄)ပါး၊ ပေါင်း (၂၀)
ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ဘဝနေတ္တိ သမ္မုဟတာ" ၌ သမ္မုဟတာ ဝယ် အန္တတ္ထ ကို
ကောက်ပြလျက်၊ ယင်းတရား၏ အာရမ္မဏိကဓမ္မသရုပ်ကို
လည်း ထုတ်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ။ သမ္မုဟတာဝယ် အန္တတ္ထအရ အရဟတ္တမဂ်ဖြစ်ပါသည်။
ယင်း၏အာရမ္မဏိက - မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊
ကြိယာအဘိညာဉ် (၁)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၆)ပါး
ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၆၁ - ခုနစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ စတ္တာရော မဟာရာဇာနော ၌မဟာရာဇ၊ နဝ္ဟာ နေရဉ္စရာယ
တီရေ၌ နေရဉ္စရတို့ကိုပုဒ်ဖြတ်ပြီးလျှင်၊ အဿဝနတာဓမ္မသ
ပရိဟာယန္တိ ဝယ် ဓမ္မသ၌ မည်သည့်သုတ်ဖြင့် မည်သည့်
အနက်၌ မည်သည့်ဝိဘတ် သက်ထားကြောင်း ဖြေဆို၍၊
ဟေတုပ္ပဘဝါ ၌ ဟေတု ကို နာမပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - မဟာရာဇပုဒ်ဖြစ်ပုံ -မေ+အဟိ+အရာဇ (နီတိဓာတု)
(တစ်နည်း) မဟိ+အရိ+အဇ
(တစ်နည်း) မေ+အဟိ+အရိ+အဇ (နီဂံ - ၃၇၀)

နေရဥ္စရ ပုဒ်ဖြစ် - (၁၆၊ ၃၄ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေတို့၌ပါပြီး)

ဓမ္မသ ၌ - ဒုတိယာပဥ္စမီနဥ္စသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာအနက် (တနည်း)ပဥ္စမီအနက်၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သက်ထားပါသည်။

ဟေတု နာမပဒမာလာ စဉ်ပုံ-

ပ -	ဟေတု	ဟေတူ,ဟေတဝေါ,ဟေတုယော
အာ	ဘော ဟေတု	ဘော်န္တောဟေတူ, ဟေတဝေ, ဟေတဝေါ,
ဒု -	ဟေတုံ	ဟေတူ,ဟေတဝေါ,ဟေတုယော
တ -	ဟေတုနာ	ဟေတူဟိ, ဘိ, ဟေတုဟိ, ဘိ
စ -	ဟေတုဿ, ဟေတုနော	ဟေတူနံ, ဟေတုနံ
ပ -	ဟေတုသ္မာ, မှာ, ဟေတုနာ	ဟေတူဟိ, ဘိ, ဟေတုဟိ, ဘိ
ဆ -	ဟေတုဿ, ဟေတုနော	ဟေတူနံ, ဟေတုနံ
သ -	ဟေတုသ္မိံ, ဟေတုမှိ	ဟေတူသု, ဟေတုသု။(ရူ-၇၃)

၂။ စိရမ္ဗိ ခေါ ဣမဿ မောဃပုရိသဿ ဧဝံ ဘဝိဿတိ ၌ အာချာတ်ဝိဘတ်သက်သော သုတ်ကို ညွှန်ပြပြီးလျှင် ဘဝိဿတိ ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ အဇ္ဇတနီဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ အာချာတ်ဝိဘတ်သက်သောသုတ် အနာဂတေဘဝိဿန္တိသုတ်

အဇ္ဇတနီပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ -

(ဤ) အဘဝိ, ဘဝိ, အဘဝိ, ဘဝိ၊

http://www.dhammadownload.com

(ဍ) အဘဝုံ, ဘဝုံ, အဘာဝီသု, ဘဝီသု, အဘဝံသု, ဘဝံသု၊
(ဩ) အဘဝေါ, ဘဝေါ, အဘဝ, ဘဝ, အဘဝိ, ဘဝိ၊
(တ္တ) အဘဝိတ္တ, ဘဝိတ္တ, အဘဝုတ္တ, ဘဝုတ္တ၊
(က္ကံ) အဘဝီ, ဘဝီ၊
(မှာ) အဘဝိမှာ, ဘဝိမှာ, အဘဝိမှ, ဘဝိမှ, အဘဝုမှာ, ဘဝုမှာ, အဘဝုမှ, ဘဝုမှ ဖြစ်ပါသည်။

၃။ နဋ္ဌာ နေရဋ္ဌရာယ တီရေ ဗောဓိရုက္ခမူလေ ၌ ဗောဓိအရ ပရမတ္ထဓမ္မကိုကောက်ပြပြီးလျှင် ယင်း၏သမ္ပယုတ်တရား ဝိပ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်းပြည့်စုံအောင် ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - ဗောဓိအရ စသည် - (၅၄ - ခု ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

၄။ အန္တလိက္ခစရော ပါသော ၌ အန္တလိက္ခစရအရ ပရမတ္ထဓမ္မကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်း၏ သမ္ပယုတ်တရား, ဝိပ္ပယုတ်တရားတို့ကို ဖြေဆိုပြီးလျှင်၊ အန္တလိက္ခစရ အရ တရားကို ဝေဒနာဒိဆက္ကဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ -အန္တလိက္ခစရအရ လောဘပြဋ္ဌာန်းသောလောဘမူစိတ် (၈)ပါး၊
ယင်း၏သမ္ပယုတ်တရား - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဒိဋ္ဌိ မာန ထိန မိဒ္ဓ (၄)ပါး၊ မောစတုတ် (၄)ပါး၊ ပေါင်း (၂၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
ဝိပ္ပယုတ်တရား - ဒေါစတုတ် (၄)ပါး၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သောဘန စေတသိက် (၂၅)ပါး၊ ပေါင်း (၃၀) ဖြစ်ပါသည်။

အန္တလိက္ခစရအရ ဝေဒနာဒိဆက္က -

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (လောဘ, မောဟ)၊ ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊

http://www.dhammadownload.com

ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊ အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊ ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ) ။

၁၃၆၂ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "စဏ္ဍော်တ္ထ နာဂရာဇာ ကုဒ္ဓိမာ" ၌ စဏ္ဍော်တ္ထကို သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းစီရင်၍၊ နာဂရာဇာကို ဖြစ်သင့်သော ဂိုဏ်းစုံလင်စေလျက် သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း - စဏ္ဍော်တ္ထကို စဏ္ဍော+ဧတ္ထဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ လ္လာခွင်း ဩကြွင်း၊ သရာသရေလောပ်သုတ်ဖြင့် ရှေ့ဩ သရကိုချေ၊ လ္လာကို နောက်ဧသို့ကပ်၊ စဏ္ဍော်တ္ထ ပြီး၏။

နာဂရာဇာ သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ -

ပုရိသာဒိဂိုဏ်းဖြင့် ရုပ်စဉ်သော် -

(သို့) နာဂရာဇသ္မိံ, မှိ, နာဂရာဇေ (သု) နာဂရာဇေသု

ရာဇာဒိဂိုဏ်းဖြင့် ရုပ်စဉ်သော် -

(သို့) နာဂရညေ, နာဂရာဇိနိ (သု) နာဂရာဇူသု,နာဂရာဇေသု

၂။ "အာသနံ ပညာပေတဗ္ဗံ" ၌ အာသနံကို ကာရကရုပ်ကျဉ်းစီရင်၍၊ ပစ္စယောသုံ ၌ ဓာတ်ကိုသာယူ၍ အဇ္ဇတနီ အာ, ဝိဘတ်၊ အ, ဝိဘတ်တို့ဖြင့်သာ ကမ္မရုပ်ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အာသနံ ကာရကရုပ်ကျဉ်း -

အာသနံကို အာသနတည်၊ ကိုဟူ၍ကံအနက်ပေးသော်လည်း ပညာပေတဗ္ဗံ၌ တဗ္ဗပစ္စည်းသည် ကံအနက်ကိုဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့် လိင်အနက်ကို အလိုရှိရကား လိင်္ဂတ္ထေပဌမာ

http://www.dhammadownload.com

သုတ်ဖြင့် လိင်အနက် ပဌမာကောဝုစ် သိဝိဘတ်သက်၊ သိ ဟူသောသုတ်ဖြင့် သိ, ဝိဘတ်ကို အံပြု၊ နခွင်း ချေ ကပ်၊ အာသနံ ပြီး၏။

ပစ္စသောသုံ၌ ခတ်ကို အဇ္ဇတနီဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်စဉ် -

အာ - အသူယာ, သူယာ, အသူယိတ္ထ, သူယိတ္ထ၊

အ - အသူယ, သူယ, အသူယံ, သူယံ ။

၃။ **"အာယသ္မာ ကုမာရကဿပေါ ဂဗ္ဘဝီသော ဥပသမ္ပန္နော ၌ ဂဗ္ဘအရပါဝင်ခွင့်ရှိသော စိတ်သရုပ်ကိုအရာ၌ာန အားလျော်စွာတိကျစွာဖော်ထုတ်၍၊ ယင်းစိတ်၏ ဝေဒနာအားလျော်စွာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မသရုပ်ကို အသီးသီး သချာမှုသာ ဖော်ပြခဲ့ပါ။**

ဖြေ - ဂဗ္ဘအရ ပါဝင်ခွင့်ရှိသော စိတ်သရုပ် -

မဟာဝိပါက်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါးတွင် တစ်ပါးပါး။

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ -

သောမနဿဝေဒနာဖြစ်သော မဟာဝိပါက်ပဌမဒွေး၌ (၃၃)ပါး

ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်သော မဟာဝိပါက်တတိယဒွေး၌ (၃၂)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ **"စရန္တို ပြဟ္မစရိယံ သမ္မာ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယ"၌ ကရခတ်အရတရားကို တိကျစွာကောက်ပြ၍၊ ယင်းစိတ်၏ အာရမ္မဏိကစိတ်သရုပ်ကိုလည်း တိကျစွာ ညွှန်ပြခဲ့ပါ။**

ဖြေ - **ကရခတ်အရ** - စုတိကိစ္စတပ်သော မဟာဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ (ဝဇိရ ၄၊ ၄၁၀)

http://www.dhammadownload.com

ယင်းစိတ်၏ အာရမ္မဏိကစိတ်သရုပ် -

အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၊ သန္တီရဏ (၃)ပါး၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် (၈)ပါး၊ မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါး၊ မဟာကြိယာစိတ် (၈)ပါး၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ် (၁)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၄၃)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၆၃ - ခုနှစ် ဝိနည်းမဟာဝါ

၁။ "ရတ္တိယာ ပစ္စူသသမယံ ပစ္စုဋ္ဌာယ" ၌ ရတ္တိ၊ ပစ္စူသတို့ကို ပုဒ်ဖြတ်၍၊ သော တဿာ မေထုနံ ဓမ္မံ ပဋိသေဝိတွာ - ၌ တဿာကို နာမ်ရုပ်စီရင်ပါ။

ဖြေ - **ရတ္တိ** - ရာ+တိ၊ **ပစ္စူသ** -ပတိ+ဥသ၊

တဿာနာမ်ရုပ်ကျဉ်း- တဿာကို တာတည်၊ သို့ဝိဘတ်သက်၊ အာဃောသုတ်ဖြင့် အာကိုယအမည်မှည့်၊ ယောရဿံသုတ်ဖြင့် ယမည်သော တာ၏ အာကို အရဿပြု၊ တေသုဝုဒ္ဓိ သုတ်ကြီးဖြင့်သို့ကို ဿာပြု၊ တဿာ ပြီး၏။

၂။ "ယမ္ပိစ္ဆံ နလဘတိ" ၌ ယံ - ဝယ် ဝိဘတ္တိ၊ ဝိဘတျတ္ထတို့ကို စုံလင်စွာဖော်ပြ၍၊ န မေ သမဏာ မောက္ခသိ ၌ ကြိယာပုဒ်ကို ဓာတု+ပစ္စယ ဝေဖန်ပြီး၊ ယင်းဓာတ်ကို ဓာတွတ္ထ အားလျော်စွာ တိ,အန္တိ ဝိဘတ်တို့ဖြင့် အာချာတ်ဂိုဏ်းစဉ်ပြပါ။

ဖြေ - **ယံ ၌ - ဝိဘတ္တိ** - ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ်၊
ဝိဘတျတ္ထ - ကံအနက်၊ **ဝိဘတ္တိဝိဓိ** - ကမ္မတ္ထေဒုတိယာ၊ (ဘာဋီ)
(တစ်နည်း) **ဝိဘတ္တိ** - ပဌမာဧကဝုစ်သိဝိဘတ်၊
ဝိဘတျတ္ထ- ကရိုဏ်းအနက်၊ **ဝိဘတ္တိဝိဓိ** -အာလပနေစ ၌ စသဒ္ဒါ၊

http://www.dhammadownload.com

ဓာတု - မုစဓာတ် (တစ်နည်း) မောက္ခဓာတ်၊
ပစ္စယ - ယ ပစ္စည်း၊ (တစ်နည်း) အ ပစ္စည်း၊
ဓာတွတ္ထအားလျော်စွာအာချာတ်ဂိုဏ်းစဉ် --
မုစ မောက္ခေ - (တိ) မုစ္စတိ (အန္တိ) မုစ္စန္တိ
မုစ စာဂေ - (တိ) မုဥ္စတိ (အန္တိ) မုဥ္စန္တိ ။
မောက္ခ- မုစ္စနေ- (တိ) မောက္ခတိ (အန္တိ) မောက္ခန္တိ ။

၃။ "လောဘံ ပါတေယျ"၌ လောဘအရ ဝါဒစုံစွာ ကောက်ပြပြီးလျှင်၊ ယင်း၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ အသီးသီးကိုလည်း ထုတ်ပြပါ။

ဖြေ - **လောဘအရ** - ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ်လေးပါး၌ရှိသော မာန၊
သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် (၄)ပါး၊ လောဘ, ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၂၀)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ခီဏာ ဘဝနေတ္တိ" ၌ ဘဝနေတ္တိအရ တရားကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ ယင်း၏ အာရုံဖြစ်ထိုက်သော တရား, အာရမ္မဏိက ဖြစ်ထိုက်သော စိတ်တို့ကို ရေတွက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - **ဘဝနေတ္တိ အရ** - လောဘမူစိတ် (၈)ပါးရှိ လောဘ၊
အာရုံတရား - လောကုတ္တရာကြဉ်အလုံးစုံအာရုံ၊
အာရမ္မဏိကဖြစ်ထိုက်သောစိတ် -
အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၊ သန္တီရဏ (၃)ပါး၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် (၈)ပါး၊ မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါး၊ မဟာကြိယာစိတ် (၈)ပါး၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ် (၁)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၄၃)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

◇◇◇◇◇

http://www.dhammadownload.com

ပထမဆင့်
အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်
သဒ္ဒါ သင်္ဂြိုဟ်
အဖြေများ

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

၁၃၁၆ - ခုနှစ် အင်္ဂုတ္တိုရ်

၁။ "သုဘာန္တေ၀" အမိမုတ္တော ဟောတိ-၌ သုဘာန္တေ၀ ဝယ် တကို စ,မပြုနိုင်ခြင်း၏အကြောင်း, အမိမုတ္တော၀ယ် အမိသည် ဓါတွတ္ထဗာဓကေစသည်၌ အဘယ်အနက်ရှိသည်ကိုလည်း ဖေါ်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - သုဘာန္တေ၀ - ၌ တကို စမပြုနိုင်ခြင်းအကြောင်း - သုဘာန္တေ၀ သည် ဒွိသန္ဓိ တိသဓ်ေပအရာဖြစ်သောကြောင့် "ဒွိသန္ဓိ တိသဓ်ေပေ နိစ္စမိကာရ လောပေါ န ယတ္ထ စံ" (နီတိ - ၄၈ သုတ်နှင့်) အညီ ဣတိသဒ္ဒါ၏ တိကို စမပြုဘဲ အမြဲ ဣချေရမည်ဖြစ်၍ သုဘာန္တေ၀ ဟု တကို စမပြုရပါ။

အမိမုတ္တော ဝယ် - အမိသည် အမိက (အတိသယ)အနက်ကို ဟောသည်ဖြစ်၍ ဓာတ်အနက်ကို အထူးပြုသောကြောင့် ဓါတွတ္ထဝိသေသကဖြစ်ပါသည်။

၂။ "အမတံ တေသံ အပရိဘုတ္တံ" ၌ တေသံဝယ် အဘယ်သုတ်ဖြင့် အဘယ်အယှဉ်မှာ အဘယ်အနက်၌ အဘယ်ဝိဘတ်သက်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ "ဣတိ ပုရာဏဠ ဝေဒနံ ပဋိဟင်္ခါမိ"၌ ကြိယာပုဒ်၏ ဓာတ် ပစ္စည်း ဝိဘတ် ကိုလည်း ကောင်း ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - တေသံ ဝယ် ဆဋ္ဌီစသုတ်ဖြင့် အပရိဘုတ္တံဝယ် တပစ္စည်း ဟူသော ကိတ်ပစ္စည်းအယှဉ်, (အဝုတ္တ)ကတ္တားအနက်, ဆဋ္ဌီ ဗဟုဝုစ် နံဝိဘတ် သက်ထားပါသည်။

၁။ (မန်လည်နိယံ) နှစ်စပ်သုံးလွှာ, ပုဒ်ရှိရာ, တိမှာစပြု, မဖြစ်သတည်း။

http://www.dhammadownload.com

ပဋိဃာနီမိသည် - ပဋိဃပုဗ္ဗ ဟနစာတ်၊ ဘူဝါဒိ အပစ္စည်း, ဘာဝသာဓ္တိ ဿာမိဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "အာသဝါနံ ခယဉာဏာယ စိတ္တံ အဘိနိန္နာမေတိ" ၌ စိတ္တံ သည် အဘယ်မျှသောစေတသိက်နှင့် ယှဉ်နိုင်ပါသနည်း။

ဖြေ - စိတ္တံအရ - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး ဟူသော (ဝိပဿနာစိတ်)သည် အညသမာန်းစေတသိက်(၁၃)ပါး၊ (အခိုက်အတန့်အားဖြင့်)အပ္ပမညာကြဉ် သောဘန စေတသိက် (၂၃)ပါး၊ ပေါင်း (၃၆)ပါးသော စေတသိက်တို့နှင့် ယှဉ်နိုင်ပါသည်။

၄။ "ကမ္ဗုဝိယကတော ဘိက္ခု အာမဂန္ဓေ အဝဿုတော" တို့၌ ကမ္ဗုဝိယနှင့် အာမဂန္ဓတို့ကို အရကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ ကမ္ဗုဝိယအရလောဘမူစိတ်(၈)ပါး၌ရှိသောလောဘ(အဘိဇ္ဈာ) အာမဂန္ဓအရ -ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသော ဒေါသ (ဗျာပါဒ) ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၁၇ - ခုနှစ် အဖြေ

၁။ "ဓဝံ မေ သုတံ"၌ မေ သဒ္ဒါသည် အဘယ်မျှသော ဝိဘတ်တို့ ဖြင့် ရုပ်ပြီးနိုင်သည်ကို သုတ်ထောက်ဖြင့် ကုန်စင်အောင်ညွှန် ကြားပြီးလျှင်၊ ဤပါဠိ၌မူကားအဘယ်ဝိဘတ်ဖြင့်ပြီးသော မေ ကိုသာ ယူရသည်, အဘယ့်ကြောင့် ယူရသည်တို့ကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - မေ - သည် - တေမေကာဝစနေသုစ သုတ်အရ စတုတ္ထီ, ဆဋ္ဌီကေဝုစ်သဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်ပြီးနိုင်ပါသည်။ ဝါတတိယေစ သုတ်အရတတိယာကေဝုစ်နာဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်ပြီးနိုင်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဇဝံ မေ သုတံ - ပါဠိ၌ တတိယာကေဝုစ်နာဝိဘတ်ဖြင့်ပြီးသော မေနှင့် ဆဋ္ဌီကေဝုစ် သဝိဘတ်ဖြင့်ပြီးသော မေတို့ကိုသာ ယူရပါမည်။

အကြောင်းမှာ - သုတသဒ္ဒါ၏ ကမ္မသာဓန,ဘာဝသာဓန အစွမ်းဖြင့် အလိုရှိအပ်သော အနက်(၂)မျိုးရှိသောပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ (သီဋ္ဌ သိဋီသစ်)

(တစ်နည်း) သုတသဒ္ဒါသည် ကတ္တားကို ငဲ့သောကြောင့် တတိယာ မေ ကို ယူ၍ သမ္ဗန်ကို ငဲ့သောကြောင့် ဆဋ္ဌီ မေ ကိုယူရ ပါမည်။ (မေ-ဂါထာဘိဂီတံ၊သိ-ဋီသစ်ပုဒ်အဖွင့်အရဖြစ်သည်)

၂။ "အဒ္ဓဿေ"တိ တေ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော ပစ္စဿောသုံ ၌ ဘဂဝတောပုဒ်ကို အချို့ကစတုတ္ထီ အချို့ကဆဋ္ဌီဟု ဆိုကြရာ မည်သည့်ဝါဒကို ကစ္စည်းကျမ်းက လက်ခံမည် ဟု ထင်ပါသနည်း သာဓကနှင့်ယှဉ်ပြီး ပစ္စဿောသုံကို ဓာတ် ဝိဘတ် ခွဲခြားပြပါ။

ဖြေ - ဘဂဝတော ပုဒ်၏ -

စတုတ္ထီဝါဒကိုသာကစ္စည်းကျမ်းက လက်ခံပါသည်။

၂။ ရှေ့ဝါကျ၌ ဘဂဝါ အာမန္တေသိ ဟူ၍ ဆိုပြီးသောကြောင့် ဘဂဝတော ပစ္စဿောသုံနောက်ဝါကျ၌ ဘဂဝတောဟူသော သာမိဝိဘတျန္တပုဒ်သည် ဘုရားရှင်၏ အာမန္တန စကားတော်ကိုပင် သမ္ဗန္ဓီအထူးအနေပြု၏။ ထို့ကြောင့် ဘဂဝတော-၏၊ (အာမန္တနံ -ခေါ်တော်မူသောစကားတော်ကို) ပစ္စဿောသုံ ရှေးရှုနာယူကြကုန်ပြီ၊ (ဝါ)စကားတုန့်ပြန် နာခံကြကုန်ပြီဟုပေး၊ သဒ္ဒါကျမ်းများအလို ဘဂဝတောသည် ပတိပုဗ္ဗ သုဓာတ်နှင့် စပ်ယှဉ်သောကြောင့် သမ္ပဒါန်ဖြစ်သင့်ရကား ဘဂဝတော- အား၊ ပစ္စဿောသုံ- စကားတုန့်ပြန် နာခံကြကုန်ပြီဟုပေးပါ။ (အံ ဋီ)

http://www.dhammadownload.com

ဘာဂဝတောသည် ဘဂဝါ ဘိက္ခူ အာမန္တေသိ 'ဘိက္ခဝေါ'တိ ဟူသောရှေ့ဝါကျ၌ ဘဂဝါဟူ၍ဘိက္ခူဟူသောကံ၏ (ဝါ- အာမန္တေသိကြိယာ၏) ကတ္တားဖြစ်နေ၏။ နောက်ဝါကျ၌ ပစ္စဿောသုံ ဟု ပတိပုဗ္ဗသုဓာတ်နှင့် ယှဉ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ပစ္စာသုဏာအနုပတိဂိဏာပုဗ္ဗကတ္တာ စကားရပ်နှင့် အညီ သမ္ပဒါန်မှည့်ရမည်ဖြစ်၍ ကစ္စည်းကျမ်းက စတုတ္ထီဝိဒကို လက်ခံပါသည်။

ပစ္စဿောသုံ သည်

ပတိပုဗ္ဗ သုဓာတ်, အဇ္ဇတနီ ဉုံဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ **"စတုတ္ထဇ္ဈာန သဟဂတံ။ပ။မေတ္တာသဟဂတံ" ၌ စတုတ္ထဇ္ဈာနအရ အတိအကျ တရားကိုယ် ညွှန်ပြပြီးလျှင်၊ ၎င်းနှင့် ယှဉ်နိုင်သမျှသော စိတ်ကိုလည်း ကုန်စင်အောင် ဖော်ပြပါ။**

ဖြေ - **စတုတ္ထဇ္ဈာန အရ** - (ပဉ္စကနည်းအားဖြင့်) ပဉ္စမဈာန် (စတုက္ကနည်းအားဖြင့်) စတုတ္ထဈာန်၌ရှိသော ဥပေက္ခာ စေတသိက် ဖြစ်ပါသည်။

၎င်းနှင့် ယှဉ်နိုင်သမျှ စိတ်များ - ရူပါဝစရကုသိုလ် ကြိယာ ပဉ္စမဈာန်၊ အရူပကုသိုလ် ကြိယာစိတ် တို့ဖြစ်ပါသည်။

၄။ **"ယေန အနုပ္ပန္နော ကာမစ္ဆန္ဒော ဥပ္ပဇ္ဇတိ" ၌ ကာမစ္ဆန္ဒ နှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထု တို့ဖြင့် ဝေဘန်ခဲ့ပါ။**

၃။ စတုက္က ပဉ္စကဈာန်နှင့် ဆိုင်ရာမှတ်ဖွယ် အပြည့်အစုံကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီ၊ ၁၆၈–၉ တို့၌ ရှုပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ကာမစ္ဆန္ဒအရ - လောဘဖြစ်၍ -
ရှင်းနှင့်ယှဉ်သော စိတ် - လောဘမူစိတ် (၈)ပါးတည်း
ဝေဒနာ စသည် - (၂၅ - ခုနှစ် ၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၁၃၁၈ - ခုနှစ် အင်္ဂတိုင်ရ

၁။ "မဟာတော အတ္တာယ သံဝတ္တတိ"ဝယ် မဟာတော- ၌ လိင်, ဂိုဏ်း, ကာရန် ညွှန်ပြ၍၊ ကာရကသညာသုတ် ကိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - မဟာတော သည် - ပုံလိင်၊ ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း၊
အ ကာရန် (ရှု) နိဂ္ဂဟိတန္တကာရန်၊ (နိတိ)
ကာရကသညာသုတ် - သိလာဃဟာန္ဒြေဘသပဓာရပိဟာကုဓ
ဒုဟိသေဿာသူယရာမိကြုပစ္စာသုဏအနုပတိဂိဏပုဗ္ဗကတ္တာ
ရောစနတ္ထတဒတ္ထတုမတ္ထာလမတ္ထမညာနာဒရပ္ပါဏီနိဂတျတ္ထ
ကမ္မနိအာသီသတ္ထသမ္မုတိဘိယျသတ္တမျတ္ထေသုစ သုတ်

၂။ "စေတော ပရိစ္စ" ဝယ် ဒစေတောကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်၍၊ အန္တရဓာပေန္တိ, ပဒဟာတိ တို့၌လည်း ဓာတ်, ဝိဘတ်, ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - စေတော နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - စေတောကို စေတတည်၊
ဒုတိယာဧကဝုစ်အံဝိဘတ်သက်၊ သဿစောသုတ်၌စသဒ္ဒါ
ဖြင့် အံဝိဘတ်ကို ဩပြု၊ တခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ စေတောပြီး၏။

အန္တရဓာပေန္တိ သည် - အန္တရသဒ္ဒူပပဒ ဓာဓာတ်၊ အန္တိ ဝိဘတ်။
ပဒဟာတိ သည် - ပပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်၊ တိဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

၃။ မဟဂ္ဂတာအရ တရားကိုပြ၍၊ ယင်းတရားကို ဟိတ်, ကိစ္စ, ဋ္ဌါရ, အာရုံ, ဝတ္ထုအားဖြင့် ဝေဘန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - မဟဂ္ဂတာ အရ - လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၌ရှိသော လောဘ ဖြစ်ပါသည်။

ဟိတ် - ဒွိဟိတ်၊ (လောဘ, မောဟ) ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊
ဋ္ဌါရ - (၆)ဋ္ဌါရ၊ အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ်အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (ရုံခါမှီ ရုံခါမမှီ)။

၄။ "ဝိဠ္ဌသမ္ပယုတ္တော"၌ ဝိဠ္ဌအရတရားကိုယ်ပြ၍၊ ယင်းတရားကို သမ္ပယုတ်, ဇာတ်, ဘုံ, အာရုံ အားဖြင့် ဝေဘန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝိဠ္ဌအရ - သောတာပတ္တိမဂ်၌ရှိသောပညာဖြစ်သည်။
ယင်းသည် - သမ္ပယုတ်အားဖြင့် -
သောတာပတ္တိမဂ်၊ထို၌ယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာ,အရင်းခံပညာကြဉ် သောဘနစေတ သိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး။
ဇာတ်အားဖြင့်- ကုသိုလ်ဇာတ်၊
ဘုံအားဖြင့် - လောကုတ္တရာ (အဝတ္ထာ)ဘုံ၊
အာရုံအားဖြင့် - နိဗ္ဗာန်အာရုံ ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၁၉ - ခုနစ် အငိုက္ကိုရ်

၁။ "အညတရော ဖြပဟ္ဂဏော ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ"၌

၃။ လောဘစေတသိက်ကိုယူ၍ ဧကဟိတ် (မောဟ) ဟုသော်လည်း ဖြေပါ။

http://www.dhammadownload.com

ယေနရှိ တတိယာဝိဘတ်၏ သက်သင့်သော အနက်တို့ကို ဖော်ပြ၍၊ အောက်ပါပုဒ်တို့ကို ဖြစ်သင့်သလို ပုဒ်ဖြတ်ခဲ့ပါ။

(က) သဘာဂ္ဂတော (ခ) အနဝယော (ဂ) တသ္မေတံ (ဃ) နိရာသော။

ဖြေ - ယေန ၌ တတိယာဝိဘတ်သည် -

သတ္တမီအနက်, ဟိတ်အနက် တို့ဖြစ်ပါသည်။

(က) သဘာဂ္ဂတော - သဘာ+ဂတော

(ခ) အနဝယော - န+အ+ဝယော (တနည်း)အနု+အဝယော

(ဂ) တသ္မေတံ - တသ္မိံ+ဧတံ (ဃ) နိရာသော - နိ+အာသော

၂။ "စိတ္တေ ရက္ခိတေ ကာယကမ္မမ္ပိ ရက္ခိတံ ဟောတိ" ၌ လက္ခဏ, လက္ခဏဝန္တ, လက္ခ, လက္ခဝန္တ တို့ကို ခွဲဝေပြီးလျှင်၊ ကာယကမ္မမ္ပိကို နှစ်မျိုး ယောဇနာကြရာ နှလုံးသွင်း မည်သို့ ခြားနားပါသနည်း။

ဖြေ - ရက္ခိတေ သည် - လက္ခဏ၊ စိတ္တေသည် - လက္ခဏဝန္တ၊ ရက္ခိတံ ဟောတိ သည် - လက္ခ၊ ကာယကမ္မမ္ပိ သည် - လက္ခဝန္တ

ကာယကမ္မမ္ပိသည်- "ကို" ဟု ပေးရာ၌ ရက္ခိတံ ဟူသော ကံဟော ကိတ် ကြိယာ၏ ဝုတ္တကံအဖြစ် နှလုံးသွင်းပါသည်။ "သည်" ဟူ၍ပေးရာ၌ ဟောတိဟူသော အာချာတ်ကြိယာ၏ ဝုတ္တ ကတ္တားအဖြစ် နှလုံးသွင်းပါသည်။

၃။ "နတ္ထိ လောကေ ရဟော နာမ၊ ပါပကမ္မံ ပကုဗ္ဗတော"၌ ပါပကမ္မံအရ တိကျစွာ ကောက်ပြီးလျှင်၊ ထိုပါပကမ္မ၏အကျိုး

၂။ (နိယံ) ကံဟောမှန်ဘိ, ကိတ်ကြိယာ, နောက်မှာတစ်ပါး, အာချာတ် သွားက, ယင်းကံ ၎င်းကတ္တားတည်း။

http://www.dhammadownload.com

ဝိပါက်ကိုလည်း ဘုံအားဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ပါပကမ္မအရ - အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၌ ရှိသော စေတနာ
ထိုပါပကမ္မသည် - (ပဋိသန္ဓေအခါ) အဟိတ်အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏစိတ်ဟူသောအကျိုးကို အပါယ်လေးဘုံ၌ရင်း၊ (ပဝတ္တိအခါ) အကုသလဝိပါက်စိတ် (၇)ပါးဟူသော အကျိုးကို ကာမ(၁၁)ဘုံ၊ အသညသတ်ကြဉ် ရူပ (၁၅)ဘုံတို့၌ ရင်း ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ အကျိုးပေးပါသည်။
(ဋ္ဌောကုသလကမ္မစသောဝီထိမုတ်ပိုင်း သင်္ဂဟအရ ဖြေသည်)

တစ်နည်း - ပါပကမ္မ၏ အကျိုးဖြစ်သောအကုသလဝိပါက်စိတ် တို့သည် ကာမဘုံဖြစ်ပါသည်(ဘူမိဘေဒပြဂါထာအရဖြေသည်)

၄။ **"ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ"၌ ပါဝင်သော ကာမ, ကာမနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားစုကို ဖော်ပြ၍ ဝတ္ထုကာမကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်တို့ကိုလည်း ကိစ္စသင်္ဂဟအားဖြင့် ခွဲဝေပြခဲ့ပါ။**

ဖြေ - ပါဝင်သော ကာမ - ကိလေသာကာမ၊
(တစ်နည်း) ဝတ္ထုကာမ, ကိလေသာကာမတို့ဖြစ်ပါသည်။

ကာမနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားစု -
လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၊ ထို၌ယှဉ်သောအညသမာန်း စေတသိက် (၁၃)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏစေတသိက်(၄)ပါး၊ (အရင်းခံ လောဘကြဉ်) ဒိဋ္ဌိ မာန ထိန မိဒ္ဓ ပေါင်း (၂၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ဝတ္ထုကာမ (မနာပိယအာရုံငါးပါး) ကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ် တို့ကို ကိစ္စသင်္ဂဟဖြင့် ခွဲခြားပုံ - - -

http://www.dhammadownload.com

စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေးသည် ဒဿနကိစ္စ၊ သောတဝိညာဉ်ဒွေးသည် သဝနကိစ္စ၊ ဃာနဝိညာဉ်ဒွေးသည် ဃာယနကိစ္စ၊ ဇိဝှါဝိညာဉ်ဒွေးသည် သာယနကိစ္စ၊ ကာယဝိညာဉ်ဒွေးသည် ဖုသနကိစ္စ၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဒွေးသည် သမ္ပဋိစ္ဆနကိစ္စ၊ ဥပေက္ခာသန္တီရဏ ၂-ပါးသည် ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ, တဒါရုံ, သန္တီရဏ (၅)ကိစ္စ၊ မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါးသည် ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ, တဒါရုံ (၄)ကိစ္စ၊ သောမနဿသန္တီရဏသည် သန္တီရဏ, တဒါရုံ (၂)ကိစ္စ၊ ဝုဋ္ဌောသည် ဝုဋ္ဌော, အာဝဇ္ဇန်း (၂)ကိစ္စ၊ ကာမဇော အဘိညာဉ်ဒွေးတို့သည် ဇောကိစ္စတို့ ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၂၀ - ခုနစ် အင်္ဂတ္တိုရ်

၁။ "ယံ ဣတ္ထိ အရဟံ အဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ"၌ ဣတ္ထိကို သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီး၊ အရဟံကို နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဣတ္ထိ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -

ဣတ္ထီကို ဣတ္ထိဟုတည်၊ သရေကွစိသုတ်ဖြင့်အရဟံ၌ အသရ ကြောင့် ထ္ထိ၌ ဤကို (ဣတ္ထိ အရဟံ တို့သည် သမာသ်ပုဒ်

၄။ ကာမအရ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာအရဖြစ်သည်။ ဝတ္ထုကာမကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်တို့မှာ "ဝိပါက်မဟာ, ပဉ္စဒွါရာ, ဝဇ္ဇနာတည့်, ဟသိတုပ္ပ, ပဉ္စဝိသံ, ကာမမှန်, ဇကန်အာရုံပြု၊ ဟသိကြဉ်သော, ကာမဇော,ဝုဋ္ဌောဘိညာစ ရုံတစ်ခါတုံကာမစုံ, အာရုံသူတို့ပြု" (အခြေပြုသင်္ဂြိုဟ်)အရ ကာမဝိပါက် စသောတရားများသည် ဝတ္ထုကာမကိုအာရုံပြုနိုင်ကြသောစိတ်များ ဖြစ်ကြ သည်။ ထို့ကြောင့်ရင်းစိတ်တို့ကိုကိစ္စသင်္ဂဟဖြင့် ခွဲဝေဖြေဆိုရသည်။

http://www.dhammadownload.com

မဟုတ်မူ၍ ဣတ္ထိဟု ပုဒ်အဆုံး၌ ဒီဃရှိခြင်းတို့ကြောင့်)
ဤဟု ပကတိပြု ဣတ္ထိ (အရဟံ) ပြီး၏။
(ဤကား ဣတ္ထိကိုသန္ဓိရုပ်တွက်ပါဟု သာမညမေးသောပုစ္ဆာကို ဣတ္ထိ
အရဟံကို ရုပ်တွက်ခိုင်းသည်ဟု ဝိသေသယူ၍ ဖြေသည်)
(တစ်နည်း) ဣတ္ထိကို ထိဟုတည်၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ရှေ့၌
ဣအက္ခရာ, တအက္ခရာတို့လာ၊ ဣတ္ထိပြီး၏။ (နီတိဓာတု)

အရဟံ - နာမပဒမာလာ

ပ -	အရဟံ, အရဟန္တော, အရဟာ	အရဟန္တာ, အရဟန္တော
အာ	ဘောအရဟံ, အရဟ, အရဟာ	ဘောန္တော အရဟန္တာ, အရဟန္တော
ဒု -	အရဟံ, အရဟန္တံ	အရဟန္တေ

(စသည်ဖြင့် ၂၆-ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ပါသော ပဋိသင်္ခါက္ခ
တော နည်းတူ ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်းဖြင့် စဉ်ရမည်)

၁။ ဣတ္ထီသန္ဓိရုပ် ဒုတိယနည်း၌ ဣတ္ထိကိုသာ (အရဟံ တွဲဖက်ပုဒ် မပါဘဲ) ရုပ်တွက်ခိုင်းသည်ဟုယူဆ၍ ဖြေသည်။ ဣတ္ထိသည် ဣသု+တ+ဤ (ဓာန်ငြိ) ဣသာ ထိ မောဂ်သုတ်အရ ဣသ+ထိ တို့ဖြင့် ပြီးရကား ဣသ+တိ၊ ဣသ+ထိ ဟုကြံကြံ ဖန်ဖန်ယူ၍ ပုဒ်ဖြတ်လျှင်လည်း ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ရှိ၏။ သို့သော် မကောင်းပါ၊ မှန်၏ ကိတ်ပိုင်းလာသုတ်တို့ဖြင့် တိုက်ရိုက်ပြီးနိုင်လျှင် ထိုသုတ် တို့ဖြင့်သာပြီးစေရမည်၊ သန္ဓိပိုင်းလာသုတ်တို့ဖြင့် ပြီးအောင် စီရင်ဖွယ် မလိုပါ။

အရဟံရုပ်စဉ်၌ ပဏ္ဍတ္တိဝါစက(အမည်ဟော)အတွက် ဖြစ်၏ဟု နီတိဆို၏။ ယံ ဣတ္ထိ အရဟံ၌ အရဟံကားဂုဏဝါစက (ဂုဏ်ဟော) ဖြစ်သောကြောင့် အရဟံ အရဟန္တော ဘော အရဟန္တ ဘောန္တော အရဟန္တော စသည်ဖြင့် စဉ်ရမည်ဟုဆို၏၊ မောဂ်၌ ပဏ္ဍတ္တိဝါစက ဂုဏ ဝါစကဟု မခွဲခြားမူ၍ ပုံလိင် အရဟန္တသဒ္ဒါ မှန်သမျှ အထက်ပါအတိုင်း စဉ်ရမည်ဟု ဆို၏။

http://www.dhammadownload.com

၂။ "နာဟံ ဘိက္ခဝေ အညံ့ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ" ၌ အည၏ အပါဒါန်ကို ဖော်ပြ၍၊ သမနုပဿာမိ ဝယ် ခါတ်သက်သက်ကို (တိ-အန္တိ)နှစ်လုံးဖြင့်သာ ကတ္တုရုပ် အာချာတ ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အည၏ အပါဒါန် - ဣတ္ထိသဒ္ဒတော ဖြစ်ပါသည်။
သမနုပဿာမိ ၌ ဓာတ်သက်သက်ယူ၍ စဉ်ပုံ -
(တိ) ပဿတိ, ပဿေ, ဒက္ခတိ, ဒက္ခေ, ဒိဿတိ, ဒိဿေ၊
(အန္တိ) ပဿန္တိ, ပဿရေ, ဒက္ခန္တိ, ဒက္ခရေ, ဒိဿန္တိ, ဒိဿရေ ဖြစ်ပါသည် ။

၃။ "ယံ ပုထုဇ္ဇနော ပိတရံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေယျ" ၌ ဝေါရောပေယျ အရ တရားကိုယ်ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းတရားနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားများကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝေါရောပေယျအရ - ဝဓကစေတနာပြဋ္ဌာန်းသောဒေါသမူ ဒွေး ဖြစ်ပါသည်။
သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားများ - ပီတိကြဉ်အညသမာန်း စေတသိက် (၁၂)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလ သာဓာရဏ စေတသိက် (၄)ပါး၊ ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၂၂)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ဒိဿတိ သည် ရူပသိဒ္ဓိအလို ကမ္မရုပ်တည်း၊ ကတ္တုရုပ်မဟုတ်၊ နီတိ၌ကား ကတ္တုရုပ်ဟု ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် ဒိဿတိသည် ကတ္တုရုပ်ဟု ပုစ္ဆာဝယ် ထည့်သုံးထား၍ ရူအလို ထည့်မစဉ်ရ၊ နီတိအလို ထည့်စဉ်ရမည်။

http://www.dhammadownload.com

၄။ "အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော (လ) ဒေသေတိ ဗဟိဒ္ဓါ သံယောဇနဥ္စ၊ ဟဋ္ဌာ ဘန္တေ ပရိသာ" ၌ ဟဋ္ဌာအရ တရား ကိုယ်ကောက်ပြ၍၊ ယင်းတရားကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဟဋ္ဌာအရ - ပီတိသောမနဿ ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာသောမနဿသဟဂုတ်စိတ်၊

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ၊

ဟိတ် - ဉာဏဝိပ္ပယုတ်သည် ဒွိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ) ဉာဏသမ္ပယုတ်သည်တိဟိတ်(အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ)

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊

အာရုံ - ဉာဏဝိပ္ပယုတ်သည် လောကုတ္တရာကြဉ်အလုံးစုံအာရုံ၊ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်သည် အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်သည် အလုံးစုံအာရုံ၊

၁၃၂၁ - ခုနစ် အင်္ဂုတ္တိုရ်

၁။ "မာ အာကာရပရိဝိတက္ကေန, မာ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာ" ၌ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာကို ဖြစ်သင့်သမျှ သန္ဓိရုပ်တွက်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာ သန္ဓိရုပ် - ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာ ကို ဒိဋ္ဌိနိ+ဈာန+ခန္တိယာဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဝဂ္ဂေယောသာယောသာနံ တတိယပဌမာသုတ်ဖြင့် ဈ၏ အသဒိသဒွေဘော် ဇ်လာ၊ ခ၏ အသဒိသဒွေဘော် က် လာ၊ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) ဒိဋ္ဌိနိ+ဈာန်+ခန္တိယာဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဗျဉ္စနေစသုတ်ဖြင့် နအထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကိုချေ၊ ဝဂ္ဂေယောသာယောသာန် တတိယာပထမာသုတ်ဖြင့် ဈ, ခတို့၏ အသဒိသဒွေဘော်ဇ်, က်လာ၊ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာပြီး၏။

၂။ "နာဟံ ကွစနိ ကဿစိ ကိဉ္စနတသ္မိံ၊ န စ မမ ကွစနိ ကတ္ထစိ ကိဉ္စနတတ္ထိ" ၌ ကတ္ထစိ၏ဝိဘတ်နက်ကိုဖော်ထုတ်၍၊ ကဿစိကို ဧကဝုစ်ဝိဘတ်များဖြင့် နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကတ္ထစိ၏ ဝိဘတ်နက် - သတ္တမီအနက်ဖြစ်ပါသည်။

ကဿစိ ဧကဝုစ်ဝိဘတ်တို့ဖြင့် နာမပဒမာလာ

ပ - ကောစိ ဒု - ကံစိ တ - ကေနစိ

စ - ကဿစိ မီ - ကသ္မာစိ ဆ - ကဿစိ

သ - ကသ္မိံစိ, ကိသ္မိံစိ ဖြစ်ပါသည်။

၃။ စိတ္တံ ဘိက္ခဝေ ဘာဝိတံ ဗဟုလီကတံ မုဒုစ ဟောတိ ကမ္မညဉ္စ ဟောတိ"၌ တကယ်နူးညံ့၍ လိုသလိုပြုလွယ်သော စိတ်ကို ယှဉ်ရာစေတသိက်နှင့်တကွ ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - နူးညံ့၍ ပြုလွယ်သောစိတ် -

သမထဝိပဿနာစိတ် (ရူပကုသိုလ်ဈာန် -၄-ပါး၊ အရူပကုသိုလ်ဈာန် - ၄ -ပါး ဟူသောသမာပတ် (၈)ပါးနှင့် မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄ ပါး) ဖြစ်ပါသည်။

ယှဉ်ရာစေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ သောဘနစေတသိက် (၂၅)ပါး၊ ပေါင်း (၃၈)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

(တစ်နည်း) နူးညံ့၍ ပြုလွယ်သောစိတ် - (စတုက္ကနည်းအားဖြင့်) အဘိညာပါဒက စတုတ္ထဈာန်၊ (ပဉ္စကနည်းအားဖြင့်)

http://www.dhammadownload.com

အဘိညာပါဒက ပဥ္စမဈာန်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။

ယှဉ်ရာစေတသိက် - ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိကြဉ် အညသမာန်း စေတသိက် (၁၀)ပါး၊ ဝိရတီ, အပ္ပမညာကြဉ် သောဘန စေတသိက် (၂၀)ပေါင်း (၃၀)ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "အပါယ်တစ်လမ်းသွား မိန်းမများ၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော တရားသုံးပါးကို ဖော်ပြ၍၊ နံနက်အခါ၌ဖြစ်သော တရားနှင့် ယှဉ်သောစိတ်ကို ပကိဏ်း (၆)ပိုင်းတွင် သွင်းပြပါ။

ဖြေ - မိန်းမများ၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော တရားသုံးပါး -
(၁) မစ္ဆရိယ (၂) ကုက္ကုစ္စ (၃) ရာဂ (လောဘ) ဖြစ်ပါသည်။
ဝေဒနာ ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (ဒေါသ, မောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ) ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၂ - ခုနစ် အင်္ဂုတ္တိုရ်

၁။ "တဥ္စ ခေါ အာဂန္တုကေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ၊ တံ အဿုတဝါ ပုထုဇ္ဇနော ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ" ဝယ် ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ - ပုဒ်၌ ဝိဘတ်, အနက်, သက်သုတ်ကို ညွှန်ပြ၍၊ ပုထုဇ္ဇနောကို သန္ဓိရှုပ်တွက်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ သည် - ပထမာဧကဝုစ် သိဝိဘတ်, လိင်အနက်, လိင်တ္ထေ ပထမာသုတ် ဖြစ်ပါသည်။

ပုထုဇ္ဇနော သန္ဓိရှုပ် - ပုထုဇ္ဇနောကို ပုထ+ဇနော ဟုပုဒ်ဖြတ်၊

http://www.dhammadownload.com

ပုဗ္ဗမစောဋ္ဌိတ မသာရုံသရေနု ဝိယောဇယေ - သုတ်ဖြင့် အသရမှ ထိဗျည်းကိုခွင်း၍ ရှေ့ဟူသော အောက်အစဉ်၌ အစဉ် မပြတ်ထား၊ ပုထသုဗျဥ္ဇနေ - သုတ်ဖြင့် နောက်ဇ, ဗျည်းကြောင့် ရှေ့ထ၏ အကို ဥပြု၊ ပရဒွေဘာဝေါဌာနေ သုတ်ဖြင့် ဇ၏ သဒိသဒွေဘော် ဇ်လာ ပုထုဇ္ဇနော ပြီး၏။

၂။ (၁) နံပါတ် ပုစ္ဆာဝယ် "တံ အသုတဝါ"၌ တံဟူသော ပုဒ်ကို ပုဒ်တွင်ထင်သောလိင်အတိုင်း ပ-ဒု ဝိဘတ် နှစ်မျိုးဖြင့် ကာရိယစုံစွာ နာမပဒမာလာစဉ်ပြီးလျှင်၊ "အသုတဝါ" ဟူသောပုဒ်ကိုလည်းအထောက်ပြ၍ လိင်,ဂိုဏ်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ -တံပုဒ်သည် ဘဝင်စိတ်ကို စွဲယူရ၍ နပုံလိင်ထင်ရှားပါသည်။

ထို့ကြောင့် - ပ - နံ, တံ နာနိ, တာနိ

ဒု - နံ, တံ နာနိ, တာနိ

အသုတဝါ - ပုဒ်သည် - ပုထုဇ္ဇနောဟူသော သဒ္ဒန္တရိတ်ပုဒ်ကို ထောက်၍ ပုံလိင်, ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်း ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "ပဘဿရမိဒံ ဘိက္ခဝေ စိတ္တံ" ၌ စိတ္တံအရ တိကျစွာ ကောက်ပြီးလျှင်၊ ၎င်းတွင် စေတသိက် အများဆုံး ယှဉ်နိုင်သော စိတ်ကိုလည်း ယှဉ်ဖက်စေတသိက်များနှင့်တကွ ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - စိတ္တံအရ - ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တီရဏစိတ် (၂)ပါး၊ မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ် (၉)ပါး၊ ပေါင်း (၁၉)ပါးဖြစ်ပါသည်။

၎င်းတွင် စေတသိက်အများဆုံး ယှဉ်နိုင်သောစိတ်မှာ မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက် ပထမဈာန်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ယှဉ်ဖက်စေတသိက်များ - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး
ဝိရတီကြဉ်သောဘာနစေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း(၃၅)ပါး။

၄။ (၃)နံပါတ်လာ စိတ္တုံ့ပဟူသော ပုဒ်အရ စိတ်ကို ကိစ္စသင်္ဂဟ ဒွါရသင်္ဂဟ နှစ်ပါးဖြင့် ကျနစွာ ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - စိတ္တုံ့အရ - ဘဝင်စိတ် (၁၉)ပါးဖြစ်၍ -
ကိစ္စအားဖြင့် - ဥပေက္ခာသန္တီရဏ (၂)ပါးသည် ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ, တဒါရုံ, သန္တီရဏ (၅)ကိစ္စ၊
မဟာဝိပါက်စိတ်(၈) ပါးသည် ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ, တဒါရုံ (၄)ကိစ္စ
မဟဂ္ဂုတ်ဝိပါက်စိတ် (၉)ပါးသည် ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ (၃)ကိစ္စ၊
ဤ၌ ထိုစိတ်အားလုံးသည် ဘဝင်ကိစ္စသာ တပ်ပါသည်။
ဒွါရ အားဖြင့် - ဥပေက္ခာသန္တီရဏ (၂)ပါး၊ မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါးတို့သည် ရုံခါ (၆)ဒွါရ ရုံခါဒွါရဝိမုတ်၊ မဟဂ္ဂုတ် ဝိပါက်စိတ် (၉)ပါးသည် ဧကန်ဒွါရဝိမုတ်၊ ဤနေရာ၌ ထိုစိတ်အားလုံးသည် ဧကန်ဒွါရ ဝိမုတ်ဖြစ်သည်။

၁၃၂၃ - ခုနစ် အင်္ဂုတ္တိုရ်

၁။ "ဘဝိဿန္တိ ဓမ္မာ အညာတာရော" ၌ ဓမ္မာနောင် သက်သော သုတ်ကိုညွှန်ပြ၍၊ အညာတာရော ပုဒ်ကို လိင်, ဂိုဏ်း, ကာရန်တို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဓမ္မာနောင် - ဒုတိယာပဥ္စမိနဥ္စသုတ်ဖြင့် သက်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

အညာတာရောသည် -- ပုံလိုင် သတ္တာဒိဂိုဏ်း ဥကာရန္တ ပကတိရှိသော အာကာရန် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ "အညာဝိမောက္ခံ ပမြူမိ၊ အဝိဇ္ဇာယ ပဘေဒနံ" ဝယ် အဝိဇ္ဇာယ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ (တိ-အန္တိ) ဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် ဂိုဏ်းစုံ အာချာတပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဝိဇ္ဇာယ၌ ဝိဒဓာတ်ဖြစ်၍ -
(တိ) ဝိဒတိ(ဘူ) ဝိဇ္ဇတိ(ဒိ) ဝိန္ဒတိ(ရု) ဝေဒေတိ,ဝေဒယတိ(စု)
(အန္တိ) ဝိဒန္တိ, ဝိဒူ၊ ဝိဇ္ဇန္တိ, ဝိန္ဒန္တိ၊ ဝေဒေန္တိ ဝေဒယန္တိ စသည်ဖြင့် စဉ်ရပါမည်။

၃။ နံပါတ် (၂)ပုစ္ဆာ၌ အညာဝိမောက္ခံအရ ပရမတ္ထသဘာဝ ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းတရား၏အာရမ္မဏိကကိုလည်းညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အညာဝိမောက္ခံ အရ - အရဟတ္တဖိုလ် ဖြစ်ပါသည်။
၎င်းတရား၏ အာရမ္မဏိက - (၂၁ -ခု ၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၄။ "ဥပ္ပန္နာ ဝါ ကုသလာဓမ္မာ ပရိဟာယန္တိ"၌ ကုသလာ ဓမ္မာ ပုဒ်အရကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ ဟေတု, ကိစ္စ, ဒွါရ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကုသလာဓမ္မာပုဒ်အရ- လောကီကုသိုလ်(၁၇)ပါး၊ (အံ-ဋ္ဌ) (တစ်နည်း) မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် (၉)ပါး၊ ပေါင်းတိဟိတ်ကုသိုလ်(၁၃)ပါး၊ (အံ-ဌ) ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ပြေ့, ရေပြုသော ရုပ်များလည်း ထည့်စဉ်ရမည်၊ အဝိဇ္ဇာသည် ဝိဒဓာတ် အပြင် ဇု, ဒလ, ဝိဓ, ကရဓာတ်များလည်း ရနိုင်သေးသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဟေတု - မဟာကုသိုလ်ဉာဏ၀ိပ္ပယုတ်သည် ဒွိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ)၊ ကြွင်းသော လောကီကုသိုလ်သည် တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - မဟာကုသိုလ်သည် (၆)ဒွါရ၊ ကြွင်းသောမဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်သည် မနောဒွါရတို့ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၂၄ - စုနှစ် အဖိုတ္တိရ

၁။ "ရက္ခိတံ သံဝုတံ မဟတော အတ္တာယ သံဝတ္တတိ" ၌ မဟတောနှင့် အတ္တာယကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင် ၊ မဟတောကို နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - မဟတော နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - မဟတောကို မဟန္တတည်၊ စတုတ္ထီကေဝုစ် သဝိဘတ် သက်၊ သေသေသုန္တ၀ သုတ်ဖြင့် န္တကို န္တုကဲ့သို့ ငဲ၊ တောတိတာသသွိံနာသု သုတ်ဖြင့် သဝိဘတ်နှင့်တကွ န္တုကို တောပြု၊ မဟတော ပြီး၏။

အတ္တာယ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -

အတ္တာယကို အတ္ထတည်၊ စတုတ္ထီဧကဝုစ် သဝိဘတ် သက်၊ အာယစတုတ္ထေကဝစနဿတုသုတ်ဖြင့် စတုတ္ထီ ဧကဝုစ် သဝိဘတ်ကို အာယပြု၊ ထ္ထခွင်း၊ ချေ၊ ကပ် အတ္တာယ ပြီး၏။

မဟတော နာမပဒမာလာ

ပ -	မဟံ, မဟန္တော, မဟာ	မဟန္တာ, မဟန္တော
အာ -	ဘော မဟံ, မဟ, မဟာ	ဘောန္တော မဟန္တာ, မဟန္တော
ဒု -	မဟံ, မဟန္တံ	မဟန္တေ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်ထိ ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်းဖြင့် စဉ်ရမည်)

E.10.A

http://www.dhammadownload.com

၂။ "အညတရော ဖြဟ္မဏော ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ"၌ ယေန, တေနတို့တွင် အဘယ်အနက်၌ အဘယ်သုတ်ဖြင့် အဘယ်ဝိဘတ် သက်ထားသည်ကို ဖော်ပြပြီးလျှင်၊ "စက္ခု မန္တော ရူပါနိ ဒက္ခန္တိ"၌ ကြိယာပုဒ်ကို ဓာတ်, ပစ္စည်း, ဝိဘတ် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ယေန တေန တို့၌ - သတ္တမီအနက်၊ သတ္တမျတ္ထေစသုတ်ဖြင့် (တစ်နည်း) ဟိတ်အနက်၊ ဟေတွတ္ထေစသုတ်ဖြင့် တတိယာ ဧကဝုစ် နာဝိဘတ်သက်ထားပါသည်။

(တစ်နည်း) တေန၌ ဒုတိယာအနက် ကတ္တရိစသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် တတိယာဧကဝုစ်နာဝိဘတ် သက်ထားပါသည်။

ဒက္ခန္တိသည် - ဒိသဓာတ်, အပစ္စည်း, ဿန္တိဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ အမှတ် (၉)ပုစ္ဆာတွင် ပါဝင်သော "ကာမသညာနံ့"ကို အရကောက်၍ ထိုစိတ်နှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်တို့ကို ဖော်ပြပြီးလျှင်၊ "အညာ"အရ တရားကိုယ်ကို ပကိဏ်း(၆) ပါးဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

နံပါတ် (၉)ပုစ္ဆာ *အောက်ပါဂါထာကို အနက် မှန်မှန် သမ္ဗန်ပါ။*

ပဟာနံ ကာမသညာနံ, ဒေါမနဿာနစူဘယံ

ထိနဿ စ ပနူဒနံ, ကုက္ကုစ္စာနံ နိဝါရဏံ၊

ဥပေက္ခာသတိသံသုဒ္ဓံ, ဓမ္မတက္ကပုရေဇဝံ၊

အညာဝိမောက္ခံ ပဗြူမိ, အဝိဇ္ဇာယ ပဘေဒနံ။

ဖြေ - ကာမသညာနံ့အရ သညာဖြင့်ယှဉ်သော လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၊ ထိုစိတ်နှင့်ယှဉ်သော စေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလ သာဓာရဏ စေတသိက် (၄)ပါး၊ လောဘ

http://www.dhammadownload.com

ဒိဋ္ဌိ, မာန, ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၂၂)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
အညာအရ -အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် (တစ်နည်း) အရဟတ္တဖိုလ်ရှိ ပညာ ဝေဒနာစသည် - (၁၈ -ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

၄။ "တံ ဝတ ဘိက္ခု ကဋ္ဌဝိယကတံ အတ္တာနံ အာမဂန္ဓေန အဝဿုတံ မက္ခိကာ နာနုပတိဿန္တိ နာန္ဝဿဝိဿန္တိ" ၌ ထွေးအံဖတ် သားစိမ်းအညှီနံ့နှင့် ယင်ကောင်ခေါ် ကဋ္ဌဝိယ, အာမဂန္ဓ, မက္ခိကာတို့ကို ဘုရားအလိုတော်ကျ ကောက်ပြပါ။

ဖြေ - ကဋ္ဌဝိယ (ထွေးအံဖတ်)အရ -
အဘိဇ္ဈာ (လောဘမူစိတ် '၈'ပါးရှိ လောဘ)
အာမဂန္ဓ (သားစိမ်းအညှီနံ့) အရ - ဗျာပါဒ (ဒေါသမူရှိဒေါသ)
မက္ခိကာ (ယင်ကောင်) အရ - အကုသလဝိတက် (အကုသိုလ်ရှိ ဝိတက်) တို့ ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၂၅ - ခုနှစ် အဂ္ဂံတ္တိုရ်

၁။ "သုတဝတော အရိယသာဝကဿ စိတ္တဘာဝနာ အတ္ထိ"၌ သုတဝတောပုဒ်ကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်၍၊ သို့ဝိဘတ်ဖြင့်

၃။ ကာမသညာနံ အရ ဒုတိယအဖွင့်အလို လောဘမူ(၈)ပါးရှိ သညာ ဖြစ်သည်၊ ပုစ္ဆာကြည့်၍ သညာပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ်ဟု ကောက်သည်။ ပထမအဖွင့်အလိုမူ ဝတ္ထုကာမကို အာရုံပြုနိုင်သော အံ-၁၉ ခုအဖြေ မှတ်ချက် ၌ပါသော ကာမဝိပါက် ၂၃-ပါး စသည်တို့၌ရှိသောသညာကိုလည်း ကောက် နိုင်သေးသည်။ ပဟာနံ ကာမ သညာနံစသော ဂါထာသည် အဖွင့်တိကျစွာရှိ၍ မေးခွန်းကောင်းသည်၊ သတိပြု ကြည့်ရှုကြပါ။

http://www.dhammadownload.com

နာမပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပြီး အတ္ထိပုဒ်ကို ဓာတ်+ပစ္စည်း ခွဲပြပါ။

ဖြေ - သုတဝတော နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - သုတဝတောကို သုတဝန္တု လိင်တည်၊ ဆဋ္ဌီကေဝုစ် သဝိဘတ်သက်၊ (တစ်နည်း) စတုတ္ထီ ကေဝုစ်သဝိဘတ်သက် တောတိတာသဒ္ဒိနာသု သုတ်ဖြင့် သဝိဘတ်နှင့်တကွ န္တုပစ္စည်းကို တောပြု သုတဝတော ပြီး၏။

သို ဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ စဉ်ပုံ ---

သုတဝတိ, သုတဝန္တေသို, သုတဝန္တမှိ, သုတဝန္တေ ဖြစ်ပါသည်။

အတ္ထိသည် - အသဓာတ်, ဘူဝါဒိအပစ္စည်း ဖြစ်ပါသည်

၂။ (၁)နံပါတ်ပါ "စိတ္တဘာဝနာ" အရ တရားကိုယ်နှင့် ၎င်းတရား၏ ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ တို့ကို ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - စိတ္တဘာဝနာ အရ - စိတ်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သော (အာဂန္တုကဥပက္ကိလေသတို့မှဘဝင်စိတ်သည်လွတ်မြောက်၏ ဟူသောအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိစွမ်းနိုင်သော) မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၌ ရှိသော ပညာ ဖြစ်ပါသည်။

၎င်းတရားသည် - ကိစ္စ -ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊ အာရုံ -အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ ဖြစ်ပါသည်။

၁။အချို့ဆရာများအလိုဓာတ်, ပစ္စည်းဟူရာဝယ် "ပကတိလိင်္ဂဓာတွေဝ၊ဝိဘတ္တိ ပစ္စယာပန ပစ္စယော"နှင့်အညီပစ္စည်းအရပစ္စည်းရောဝိဘတ်ပါယူလေ့ ရှိသည်။

၂။ စိတ္တဘာဝနာအရ အံဋ္ဌ-၁/၁၀၃၊ ဝုတ္တမတ္တံယထာသဘာဝတော ဇာနေယျ အဖွင့်ကြည့်၍ဖြေသည်။ အံဋ္ဌနှင့် ထိုထိုအဋ္ဌကထာ၌ စိတ္တဘာဝနာ အဖွင့်များ၌ သမထဘာဝနာ(မဟာကုသိုလ်မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ရှိုဧကဂ္ဂတာ)ဝိပဿနာဘာဝနာ (မဟာကုသိုလ်ဉာဏ်ရှိပညာ) တို့ကိုလည်း ကောက်နိုင် သည် - ဟု ဖွင့်၏။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၂၆ - ခုနှစ် အဖြေလွှာ

၁။ "ပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ" ၌ ပဋိပဒါကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြပြီးလျှင်၊ ၎င်းကိုပင် သတ္တမီဖြင့်လည်းကောင်း၊ အရိယပုဒ်ကို ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့်လည်းကောင်း ရုပ်စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပဋိပဒါ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - ပဋိပဒါကို ပဋိပဒတည်ဣတ္ထိယမတော အာပစ္စယော သုတ်ဖြင့် အာပစ္စည်းသက်၊ ခွင်း၊ ချေ၊ကပ်၊ တဒ္ဓိတသမာသကိတကာနာမံဝတာဝေတုနာဒီသုစသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ပဋိပဒါဟူသော ဣတ္ထိပစ္စယန္တသဒ္ဒါကို နာမ်ငဲ့ ပဌမာဧကဝုစ်သိ ဝိဘတ်သက်၊ သေသတော လောပံဂသိပိသုတ်ဖြင့် သိ ကိုချေ၊ ပဋိပဒါ ပြီး၏။

ပဋိပဒါ ပုဒ် သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ -

ပဋိပဒါယ, ပဋိပဒါယံ ပဋိပဒါသု

အရိယပုဒ် ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ

ပုံလိင်ယှဉ်ခိုက် - အရိယံ အရိယေ

နပုံလိင်ယှဉ်ခိုက် - အရိယံ အရိယေ, အရိယာနိ ဖြစ်ပါသည်။

၂။ အရိယသစ္စာဖြစ်သော သမ္မာသမာဓိအရ တရားကို ယှဉ်ရာစိတ်နှင့်တကွ ဖော်ပြပြီးနောက် ယင်းစိတ်ကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ဒွါရ, အာရုံ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အရိယသစ္စာဖြစ်သော သမ္မာသမာဓိအရ - မဂ်စိတ် လေးပါး၌ ရှိသော ဧကဂ္ဂတာစေတသိက် ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းမဂ်စိတ်၏ ဝေဒနာစသည် - (၃၂-ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၂။ အရိယသစ္စာဖြစ်သော သမ္မာသမာဓိဟုမေး၍ မဂ္ဂသစ္စာထိုက်သော သမ္မာ

http://www.dhammadownload.com

၁၃၂၇ - ခုနစ် အင်္ဂုတ္တိုရ်

၁။ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင် ပတိတ္ထီယတိကို ဓာတု, ပစ္စယ ခွဲဝေပြပါ။

ဖြေ - ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း - ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တောကို ဒိဋ္ဌိ+ပတ္တော ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ပရဒွေဘာဝေါ ဌာနေသုတ်ဖြင့် ပ၏ သဒိသ ဒွေဘော် ပ်လာ၊ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော ပြီး၏။

(တစ်နည်း) ဒိဋ္ဌာ+ပတ္တော ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် (ဒိဋ္ဌသိတ္တံ ပတ္တေ -နီတိသုတ္တ -၁၁၇၅ သုတ်ဖြင့်) ဋ္ဌာ၏ အာကို ဣပြု၊ ပ၏သဒိသဒွေဘော် ပ်လာ၊ ပြီး၏။

(တစ်နည်း) ဒိဋ္ဌန္တ+ပတ္တော ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် န္တကို ချေ၊ ဋ္ဌ၏အကို ဣပြု၊ ပ်ဒွေဘော်လာ၊ ပြီး၏။

(တစ်နည်း) ဒိဋ္ဌတ္တ+ပတ္တော ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် တ္တကိုချေ၊ ဋ္ဌ၏အကို ဣပြု၊ ပ်ဒွေဘော်လာ၊ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော ပြီး၏။

ပတိတ္ထီယတိသည် - ပတိရှေးရှိသော ထာ - ဓာတ်၊

သမာဓိကိုကောက်ယူထားသည်။သာမညမဂ္ဂင် (၈)ပါးတွင်ပါဝင်သော သမ္မာ သမာဓိအရကားမဟာကုသိုလ်,မဟာကြိယာ, အပ္ပနာဇောဆဗ္ဗိသရှိ ဧကဂ္ဂတာ ကိုကောက်ရမည်။

ဤ၂၅၂၆ခုနှစ်အင်္ဂုတ္တိုရ်ပုစ္ဆာများ၌ သဒ္ဒါသင်္ဂြိုဟ်တစ်ပုစ်စီသာမေး၏။

၁။ ဒိဋ္ဌိပ္ပတ္တော – နီတိ၊ သုတ္တ၊ ၁၁၇၅သုတ်နှင့် အံဋီ၊ ၂၊ ၄၄တို့အရ ဖြစ်သည်၊ တိပိ –ပါဠိမြန်မာဓာန်၊ အတွဲ ၁၀ အလိုမူ ဒိဋ္ဌိ+အန္တ+ပတ္တော ဟုဖြတ်၊ အန္တပုဒ်ချေ၊ ပ်ဒွေဘော်လာလည်း ပြီးနိုင်သေးသည်။

ပတိတ္ထီယတိသည် နီတိ ဓာတု၌ ပတိ+ထေ+အ+တိ၊ ထေ ၏ဧကို ဣယပြု၊ ပတိတ္ထီယတိ ဟုရှိ၏။ မောဂ် –သျ၊၂ ၌ ပတိ+ထေ(ထာ)+အ+တိ၊

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) ထေဓာတ်၊ ဘူဝါဒိ အပစ္စည်း ဖြစ်ပါသည်။

၂။ အဂ္ဂိရံ အဇ္ဈာဝသတိ - ၌ အဂ္ဂိရံကို ကာရကရုပ်ကျဉ်း ထွက်၍၊ အနဂ္ဂိရိယံ - ၌ နနိပါတ်ပုဒ်၏ အနက်နှင့် အဂ္ဂိရ၏ အပြင်နက် ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဂ္ဂိရံ ကာရကရုပ်ကျဉ်း -
အဂ္ဂိရံကို အဂ္ဂိရတည်၊ ကမ္မတ္ထေဒုတိယာသုတ်ဖြင့် ကံအနက် ၌ (တစ်နည်း) ကမ္မပ္ပဝစနီယယုတ္တေသုတ်ဖြင့် ကမ္မပ္ပဝစနီယ အမည်ရသော အဓိ, အာဥပသာရနှင့်အယှဉ် သတ္တမီအနက် ၌ ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ် သက်၊ ခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ ပြီး၏။
(တစ်နည်း) တတိယာသတ္တမီနဉ္စသုတ်ဖြင့် သတ္တမီအနက်၌ ဒုတိယာ ဧကဝုစ် အံဝိဘတ်သက်၊ ခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ အဂ္ဂိရံပြီး၏။

ထ၏နေရင့်အာတို့ကို ဒါဿိယင်သုတ်၌ ဣယင်ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဣယင်ပြု၍ ပတိတ္ထိယတိဟု ရသဖြင့်ရှိ၏။

၂။ အဂ္ဂိရံ အဇ္ဈာဝသတိနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ် – အဂ္ဂိရံသဒ္ဒါသည် အဇ္ဈာဝသတိ၌ ဥပသာရများအနက်ရှိကြလျှင် ကမ္မပ္ပဝစနီယယုတ္တေသုတ်ဖြင့် သတ္တမီအနက် ဒုတိယာသက်ရမည်။ အနက်မဲ့ ကြံရာ၌ တတိယာသတ္တမီနဉ္စ ဖြင့် သတ္တမီ အနက် ဒုတိယာ သက်ရမည်။ (သီ–ဋီသစ်၊ ဒု)
(တစ်နည်း) အဂ္ဂိရံ –ကို၊ အဇ္ဈာဝသတိ – စိုးအုပ်၍ အပိုင်း အခြားအတိုင်း နေ၏ဟု ပေးကြသေး၏၊ ထိုအလို ကမ္မတ္ထေဒုတိယာဖြင့် စီရင်ရမည်။ (ရူပဋီ)
အတွင်းအနက် အပြင်အနက်ခွဲဖို့ရာမှာ ----

အန္တတ္ထော ဗာဟျတ္ထောစ, ဒုဗ္ဗိဓော ဟောတိ သဒ္ဒတ္ထော၊
ပကတျတ္ထေတ္တ အန္တတ္ထော, ဗာဟျတ္ထော ဒုတိယာဒျတ္ထော ။

http://www.dhammadownload.com

အနဂါရိယံ၌ နနိပါတ်ပုဒ်၏အနက်

အဘာဝ (မရှိခြင်း) အနက် ဖြစ်ပါသည်။

အဂါရ၏ အပြင်အနက်မှာ -

(အဂါရံ အဇ္ဈာဝသတိ၌ အဂါရ၏ အပြင်အနက်မှာ)

ကံအနက် (တစ်နည်း) သတ္တမီအနက် ဖြစ်ပါသည်။

(အနဂါရိယံ ၌ အဂါရ၏ အပြင်အနက်မှာ) -

အိမ်၌နေခြင်းကြိယာ နေသောသူဒြပ် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "ဓမ္မလဒ္ဓေဟိ ဘောဂေဟိ" ၌ ဓမ္မအရ၊ တရားကိုယ် ကောက်ပြ၍၊ သမ္ပယုတ်တရားကို ထုတ်ပြီးလျှင်၊ ယင်းတရားကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဓမ္မအရ - မဟာကုသိုလ်စိတ် (၈)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

သမ္ပယုတ်တရား -အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ သောဘန စေတသိက် (၂၅)ပါး၊ ပေါင်း (၃၈)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

နှင့်အညီ ပုဒ်, ဓာတ်တို့၏ အနက်သည် အတွင်းအနက် (အန္တတ္ထ) မည်၏။ ပစ္စည်း, ဝိဘတ်တို့၏ အနက်သည် အပြင်နက် (ဗာဟျတ္ထ) မည်၏ဟု ခွဲပါ။ ထို့ကြောင့် "ပုဒ်ဓာတ် အန္တာတ်၊ ပစ္စည်း ဝိဘတ် ဗာဟျတ်"ဟု စပ်ဆိုကြသည်။

၃။ ဓမ္မအရ အံ့ဌ၌ ကုသလကမ္မပထဓမ္မဟု ဖွင့်၏။ ကုသလကမ္မပထဟူသည် ပါဏာတိပါတစသော ဒုစရိုက်များမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသော သုစရိုက် (၁၀)ပါးကိုပင်ခေါ်သည်။ ယင်းအရ တရားကိုယ်ကို"စိတ္တုပ္ပါဒ ဝသေန ပနေတံ အဋ္ဌဝိဓံ ဟောတိ" သင်္ဂြိုဟ်အရ မဟာကုသိုလ်စိတ် (၈)ပါးကို ကောက်ရသည်။ ဒီဋ္ဌ-၃၊ ၂၃၃ အရ ရှေ့ဒုစရိုက်(၇)ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်မှုသည် စေတနာ, ဝိရတီ၊ နောက်ဒုစရိုက် (၃)ပါးမှ ရှောင်ကြဉ်မှုသည် စေတနာ မည်၏ဟုဆို၏။ထိုအလို စေတသိက်အထိ ကောက်ယူရမည်။

http://www.dhammadownload.com

ယင်းတရားမှာ-

ဝေဒနာအားဖြင့် - သောမနဿ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - ဉာဏဝိပ္ပယုတ် (၄)ပါးသည် ဒွိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ) ဉာဏသမ္ပယုတ်(၄)ပါးသည် တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနံ ။ပ။ ဗြဟ္မစရိယံ"၌ သာတ္ထအရ တရားကိုယ် ကောက်ပြ၍၊ ယင်းတရားကို ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပါ။

ဖြေ - သာတ္ထအရ - ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းတရားသည် --

ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊

အာရုံ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်သည် အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်သည် အလုံးစုံအာရုံ၊

ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (ရုံခါမှီ, ရုံခါမမှီ) ဖြစ်ပါသည်။

၄။ သာတ္ထအရ ဓမ္မံနှင့် အရတူဖွင့်သော အံ၊ ၄-၂၊ ၁၆၈-၉ တို့အရ ဖြစ်သည်၊ ပါရာ-၄ အလိုမူ သာတ္ထသည် ဗြဟ္မစရိယံနှင့် အရတူ၏၊ ဗြဟ္မစရိယံအရ ဖြစ်သော သာသနဗြဟ္မစရိယ (သိက္ခာသုံးပါးဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော အဆုံးအမအားလုံး)နှင့် မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ (မဂ်လေးပါး) တို့ကို အရကောက်ရမည်၊ ဤ၌ ဗြဟ္မစရိယံ နှင့် အရတူသဘောမျိုး ကြံဆ၍ ပုစ္ဆာ၌ ဗြဟ္မစရိယံပုဒ် ထည့်သုံးထားသည်ဟု ထင်သည်။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၂၈ - ခုနစ် အင်္ဂတ္တိုရ်

၁။ "နာဟံ ဘိက္ခဝေ အညံ့ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ၊ ယံ ဧဝံ ပုရိသဿ စိတ္တံ ပရိယာဒါယ တိဋ္ဌတိ၊ ယထယိဒံ ဘိက္ခဝေ ဣတ္ထိရူပံ" ဟူသော ဝါကျတွင် ဘိက္ခဝေ ဟူသော ပုဒ်ကိုသာ လက်ရှိဝိဘတ်အတိုင်း ဧကဝုစ်, ဗဟုဝုစ်ကာရိယ စုံလင်စွာ နာမပဒမာလာ စဉ်ပြီးလျှင် သမနုပဿတိဟု ဟောတော်မူလျှင် ကစ္စည်းကျမ်းက လက်ခံမည်လော ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - လက်ရှိ အာလုပ်ဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ -

ဘောဘိက္ခု ဘောန္တော ဘိက္ခု, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခဝေါ

သမနုပဿတိ ဟုဟောတော်မူလျှင် -

ကစ္စည်းကျမ်းက လက်မခံနိုင်ပါ။

အဟံဟူသော အမှယောဂနှင့် ယှဉ်ရာ၌ ဥတ္တမပုရိသ်ဖြင့် သုံးစွဲရမည်ဟု ကစ္စည်းကျမ်းလာ အမှေဥတ္တမောသုတ်က ဆိုသောကြောင့် သမနုပဿတိဟု ပထမပုရိသ်ဖြင့် သုံးစွဲခြင်းကို လက်မခံနိုင်ပါ။

၂။ ဧကဓမ္မမ္ပိ ကို "ဧကံ+ရူပံ+အပိ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်နိုင်သည် ဖြစ်ရာ ယင်းဧကံနှင့် ရူပံဟူသော ပုဒ်တို့သည် ကာရက, အကာရက နှစ်မျိုးဝယ် မည်သည့်အမျိုးတွင် ပါဝင်သည်ကို အကြောင်းပြပြီး ဆုံးဖြတ်ပါ။

ဖြေ - ဧကံနှင့် ရူပံပုဒ်တို့သည် သမနုပဿာမိအရ မြင်ခြင်း ကြိယာ၏ အကြောင်းဖြစ်၍ တိုက်ရိုက်အားဖြင့် သမနုပဿာမိ ကြိယာဟူသော အကျိုးလည်းရှိသောကြောင့် ကာရကမျိုး

http://www.dhammadownload.com

တွင် ပါဝင်ပါသည်။ (တစ်နည်း) မြင်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေတတ်သောကြောင့် ကာရက မျိုးတွင် ပါဝင်ပါသည်။

၃။ "ပုရိသဿ စိတ္တံ" ၌ စိတ္တံအရကိုစုံလင်စွာ ကောက်ပြပါ။

ဖြေ - စိတ္တံအရ - ကာမကုသိုလ် (မဟာကုသိုလ်) စိတ်(၈)ပါး၊ ရူပကုသိုလ်စိတ် (၅)ပါး၊ အရူပကုသိုလ်စိတ် (၄)ပါး၊ လောကုတ္တရာကုသိုလ်(မဂ်)စိတ် (၄)ပါးဟူသော စတုဘူမက ကုသိုလ်စိတ် (၂၀)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ယင်းစိတ္တံပုဒ်အရ စိတ်တို့တွင် ပထမဆုံးစိတ်ကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထု တို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - စိတ္တံအရ - ပထမဆုံးစိတ်ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်အသင်္ခါရိကစိတ်သည်

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ၊
ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊
ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ) ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ကော်သည် နဂ်လာနဒကနည်းအရ ရုပ်နှင့်တူ၏ ထို့ကြောင့် ရုပ်နည်းတူ ကာရကဟုဖြေသည်၊ အဝုတ္တကတ္တား, အဝုတ္တကံ, ကရိဏ်း, သမ္ပဒါန်, အပါဒါန်, ဩကာသအနက် တို့သည်ကာရက၊ ကြွင်းအနက် အားလုံးသည် အကာရကဖြစ်၏ဟုခွဲကြ၏၊ ထိုအလို ကော်သည် (ရုပ်နှင့်သာစပ်၍) သမနပဿာမိကြိယာနှင့် ယှဉ်စပ်မှု မရှိသောကြောင့် အကာရကဟု ဖြေရမည်။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၂၉ - ခုနှစ် အင်္ဂတ္တိုရ်

၁။ "ဝေမေဝံ ခေါ ဘိက္ခဝေ သော ဝတ ဘိက္ခု မိစ္ဆာပဏိဟိတေန စိတ္တေန အဝိဇ္ဇံ ဘေစ္ဆတိ၊ ဧဝမေဝံ ခေါ ဘိက္ခဝေ သော ဝတ ဘိက္ခု သမ္မာပဏိဟိတေန စိတ္တေန အဝိဇ္ဇံ ဘေစ္ဆတိ" အထက်ပါပါဠိကျတို့၌ ပဏိဟိတေနကို သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းစီရင်၍၊ ဘိက္ခဝေပုဒ်ကို အကြောင်းနှင့်တကွ ကာရက, အကာရက ခွဲပြပါ။

ဖြေ - ပဏိဟိတေန သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -
ပဏိဟိတေန ကို ပ+နိ+ဓိ+တေန ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ဒေါဓဿစ ၌စသဒ္ဒါဖြင့်(တစ်နည်း ဏောနဿဟူသော ဝိသုံကရဏယောဂဝိဘာဂဖြင့်) နကို ဏပြု၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဓိကိုဟိပြု ပဏိဟိတေနပြီး၏။
(တစ်နည်း) ပ+နိဟိတေန ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ဒေါဓဿစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် နကိုဏပြု၊ ပဏိဟိတေနပြီး၏။
ဘိက္ခဝေပုဒ်သည် - ခေါ်ဝေါ်ရာအခါ၌ ကြိယာနှင့် ယှဉ်စပ်မှုမရှိသောကြောင့် အကာရကဖြစ်ပါသည်။

၂။ အဝိဇ္ဇံ၌ ဓာတ်ယူ၍ ဘိက္ခုဟူသော ကတ္တားနှင့်အညီ ဂိုဏ်းဂဏမမှားအောင်သဗ္ဗဓာတ်ဝိဘတ်များဖြင့်အာချာတပဒမာလာ စဉ်လျှက်၊ သာဝက- ၌လည်း ဓာတ်, ပစ္စည်း ခွဲခြားပြပါ။

ဖြေ- အဝိဇ္ဇံ၌ဓာတ်ယူ၍ သဗ္ဗဓာတ်ဝိဘတ်များဖြင့် အာချာတပဒမာလာ - -
ဟိယျတ္တနီဖြင့် - (အာ) အဝိဒါ, ဝိဒါ, အဝိဒ, ဝိဒ, အဝိန္ဒာ, ဝိန္ဒာ,

http://www.dhammadownload.com

အဝိန္ဒ, ဝိန္ဒ, အဝိန္ဒာ, ဝိန္ဒာ, အဝိန္ဒ, ဝိန္ဒ
သတ္တမီဖြင့် - (ဧယျ) ဝိဒေယျ, ဝိဒေ, ဝိန္ဒေယျ, ဝိန္ဒေ, ဝိန္ဒေယျ,ဝိန္ဒေ
ပဉ္စမီဖြင့် - (တု) ဝိဒတု, ဝိန္ဒတု, ဝိန္ဒတု၊
ဝတ္တမာန်ဖြင့် (တိ) ဝိဒတိ, ဝိန္ဒတိ, ဝိန္ဒတိ ဖြစ်ပါသည်။
သာဝကသည် - သုတာတ် ဏှုပစ္စည်း ဖြစ်ပါသည်။

၃။ မိစ္ဆာပဏိဟိတ ဖြစ်သင့်သော စိတ်များကို အရကောက်၍ အဆုံးဖြစ်သော မိစ္ဆာပဏိဟိတစိတ်၊ ထိုစိတ်နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက်, ထိုစိတ်၏ အာရုံတို့ကို သင်္ဂဟကျမ်းလာ အတိုင်း ဖြေဆိုခဲ့ပါ။

ဖြေ - မိစ္ဆာပဏိဟိတ ဖြစ်သင့်သောစိတ်များ - အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၊ လောကီကုသိုလ် (၁၇)ပါး ဖြစ်သည်။

အဆုံးဖြစ်သောစိတ် -

နေဝသညာနာသညာယတန ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်သည်။

ထိုစိတ်နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက် -

ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၀)ပါး၊ ဝိရတီ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၀)၊ ပေါင်း (၃၀) ဖြစ်ပါသည်။

၂။ အဝိန္ဒ၌ ဝိဒ, ဝိဒိ, ဝိဓာတ်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗဓာတ်ဝိဘတ် လေးသွယ် ရှိရာဝယ် ဤ၌ဘိက္ခုပဟူသော နာမယောဂကေဝုစ် ကတ္တားအရ ပထမပုရိသ်ကေဝုစ်ဖြင့် လည်းကောင်း ရုပ်စဉ်ရသည်။
၃။ ဤ၌ "အာစယဂါမိစိတ္တံ အဝိန္ဒံ နဘိန္ဒတိ"စသော အံဋ္ဌ၊ ၁/ ၉၆ ပုဒ်အရ ဖြစ်သည်၊ အံဋ္ဌ၊၁၊ ၄၃ အရမူ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် တိဟိတ် ဩမကကုသိုလ်ကို ကောက်သင့်သည်။

http://www.dhammadownload.com

ထိုစိတ်၏ အာရုံ - အာကိဉ္စညာယတနကုသိုလ်ဟူသော မဟဂ္ဂုတ် အာရုံ ဖြစ်ပါသည်။

၄။ သမ္မာပဏိဟိတဖြစ်သင့်သော စိတ်များကို သချာမျှ ဖော်ပြ၍၊ ပထမသမ္မာပဏိဟိတစိတ်၊ ထိုစိတ်ကို ဟိတ်,ကိစ္စ,ဒွါရ, ဝတ္ထု, သင်္ဂဟတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပိုင်းခြားပြပါ။

ဖြေ - သမ္မာပဏိဟိတ ဖြစ်သင့်သော စိတ်များမှာ - (၄)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ပထမသမ္မာပဏိဟိတစိတ် - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် သောမနဿသဟဂုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ဖြစ်ပါသည်။

ထိုစိတ်၏ ဟိတ်စသည် - (၂၈ -ခုနှစ်၊ အံ့ အဖြေ၌ ပါပြီး)

၁၃၃၀ - ခုနှစ် အင်္ဂုတ္တိုရ်

၁။ "ယော ယံ ပုဂ္ဂလော သဒ္ဒါဝိမုတ္တော၊သောယံ သကဒါဂါမီ ဝါ အနာဂါမီဝါ" ၌ သကဒါဂါမီ ပုဒ်ကို နာမပဒမာလာ စဉ်ပြ၍၊ သဒ္ဒါ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် ပရဿပုဒ် ပထမပုရိသ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - သကဒါဂါမီ နာမပဒမာလာ -

ပ- သကဒါဂါမီ သကဒါဂါမီ, သကဒါဂါမိနော

အာ - ဘောသကဒါဂါမိ ဘောန္တောသကဒါဂါမီ,သကဒါဂါမိနော

ဒု - သကဒါဂါမိံ,

သကဒါဂါမိနံ သကဒါဂါမီ, သကဒါဂါမိနော

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်ထိ ဒဏ္ဍီနှင့် နည်းတူစဉ်ပါ)

http://www.dhammadownload.com

သဒ္ဒါ၌ - သံပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်ဖြစ်၏။
ဓာ ဓာတ်ရုပ်စဉ် - (၂၁ -ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

၂။ "တေ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော ပစ္စဿောသုံ"၌ ဘဂဝတော ဝယ် သမ္ပဒါနတ္ထစတုတ္ထီဝိဘတ်အပြင် မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့်ဝိဘတ်သက်နိုင်သေးသည်ကို သုတ် အထောက်ပြ၍ ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဘဂဝတော ဝယ် -
စတုတ္ထီဝိဘတ်အပြင် "သာမိသ္မိံ ဆဋ္ဌီ"သုတ်အရ သာမိ (သမ္ဗန်) အနက်၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ် သက်နိုင်ပါသေးသည်။

၃။ "ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရော" ၌ ဒွါရအရ ပရမတ္ထအားဖြင့် တိကျစွာ ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဒွါရအရ - စက္ခုပသာဒ, သောတပသာဒ, ဃာနပသာဒ, ဇိဝှါ ပသာဒ, ကာယပသာဒ ဟူသော ပသာဒရုပ် ငါးပါးနှင့် ဘဝင်စိတ် (၁၉)ပါး တို့ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ"၌စက္ခုအရကောက်ပြ၍၊ ၎င်းစက္ခုအရ တရားကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်တို့ကိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - စက္ခုအရ - စက္ခုဝိညာဉ်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။
၎င်းတရားကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်များ - သန္တီရဏ (၃)ပါး၊ မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါး၊ ဟသိတုပ္ပါဒ် စိတ် (၁)ပါး၊ (ကြွင်း)

၁။ စက္ခုမေဝ စက္ခုဒွါရံ စသော ဒွါရသင်္ဂဟနှင့် အညီ ကောက်သည်။

http://www.dhammadownload.com

ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြည် ကာမဇော (၂၈)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး (အနေကန်) တို့ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၃၁ - ခုနှစ် အင်္ဂလိပ်

၁။ ဂူထဘာဏီပုဒ်နောင်ဖြစ်သင့်သော ကြွတ္တိလိင်ပစ္စည်းသက်၍နာမပဒမာလာစဉ်ပြီးလျှင်၊ စာဂ-၌ဓာတ်ကိုယူ၍ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ပထမပုရိသ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဂူထဘာဏီ နောင် ဖြစ်သင့်သော ကြွတ္တိလိင် ပစ္စည်းမှာ ကြွနီပစ္စည်း ဖြစ်သည်။

နာမပဒမာလာ စဉ်ဟန်ကား -

ပ -	ဂူထဘာဏိနီ	ဂူထဘာဏိနီ၊ ဂူထဘာဏိနိယော
အာ	ဘောတိဂူထဘာဏိနိ	ဘောတိယော ဂူထဘာဏိနီ၊ ဂူထဘာဏိနိယော
ဒု -	ဂူထဘာဏိနိံ၊ဂူထဘာဏိနိယံ	ဂူထဘာဏိနီ၊ ဂူထဘာဏိနိယော
တ -	ဂူထဘာဏိနိယာ	ဂူထဘာဏိနီဟိ၊ ဘိ
စ -	ဂူထဘာဏိနိယာ	ဂူထဘာဏိနီနံ
မိ -	ဂူထဘာဏိနိယာ	ဂူထဘာဏိနီဟိ၊ ဘိ

၄။ စက္ခုအရ "တမေဝ ရူပံ ပဿန္တံ စက္ခုဝိညာဏံ" ဝိထိသင်္ဂဟအရနှင့် ကာရဏရူပစာသဒ္ဒါကြံ၍ စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်ကို ကောက်သည်၊ မူချအရနှင့် သီဋ္ဌ– ၁၆၅၊သီဘာဋီ –၂ ၊ ၄၅၉ တို့အရ စက္ခုပသာဒ ရုပ်ကို အရကောက်နိုင်သေး၏။

http://www.dhammadownload.com

ဆ - ဂူထဘာဏိနိယာ ဂူထဘာဏိနိနံ

သ - ဂူထဘာဏိနိယာ, ဂူထဘာဏိနိယံ ဂူထဘာဏိနီသု ။

စာဂ၌ စဇဓာတ်ဖြစ်၍ ၀တ္တမာန်ပရဿပုဒ် ပထမပုရိသ်ဖြင့် - (တိ) စဇတိ, စဇေ (အန္တိ) စဇန္တိ ဟူ၍ စဉ်ရပါမည်။

၂။ "ဒါယကေန မတ္တာ ဇာနိတဗ္ဗာ" ၌ ကတ္တား၀ယ် တတိယာ ၀ိဘတ်သက်ထားရခြင်းအကြောင်းကို ပြ၍၊ "လာဘီနံ ယဒိဒံ သီ၀လိ" ၌ ဆဋ္ဌီ၀ိဘတ်၏ အနက်ကို သုတ်ထောက်ပြ၍ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကတ္တား၀ယ်တတိယာ၀ိဘတ် သက်ထားရခြင်း အကြောင်း ဇာနိတဗ္ဗာဟူသော ကိတ်ကြိယာသည် ဒါယကေန ဟူသော ကတ္တားကို မဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် (ကတ္တရိစသုတ်အရ) တတိယာ၀ိဘတ်သက်ရပါသည်။

ဆဋ္ဌီ၀ိဘတ်အနက် - နိဒ္ဓါရဏေစ သုတ်ကိုထောက်၍ နိဒ္ဓါရဏ အနက်ဖြစ်ပါသည်။ (တစ်နည်း) ဒူရန္တိကသုတ်စသဒ္ဒါကို ထောက်၍ ၀ိဘတ္တအပါဒါန် အနက် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "၀ိဇ္ဇံ ဥပ္ပါဒေသိတိ"၌ ၀ိဇ္ဇံအရ ပရမတ္ထတရားကို တိကျစွာ

၂။ ၀ိဘတ္တအပါဒါန်ဟူသည် ၀ိဘတ္တ ၀ိဘဇနေ – ခွဲခြားဝေဖန်အပ်ပြီးသော အနက်ကို ထပ်၍ ခွဲခြားခြင်းတည်း၊ နိဒ္ဓါရဏဟူသည် အ၀ိဘတ္တ၀ိဘဇနေ – မခွဲခြားအပ်သေးသည်ကို ခွဲခြားဝေဖန်ခြင်းတည်း။ ဤသို့ အထူးသိပါ၊ ဤ၌ မခွဲခြားသေးသည်ကိုသာ ခွဲခြား ဝေဖန်ထားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အံ-၁၊ ၁၂၇၌ ဤနေရာမျိုး၀ယ် နိဒ္ဓါရဏအမှတ်အသား "အန္တရေ"ပုဒ် ထည့်စွက် ဖွင့်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ နိဒ္ဓါရဏကိုသာ ဦးစားပေး ဖြေရမည်။

http://www.dhammadownload.com

ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းတရားနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရားတို့ကိုလည်း ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝိဇ္ဇာအရ - အရဟတ္တမဂ်၌ရှိသော ပညာဖြစ်ပါသည်။
သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရား - အရဟတ္တမဂ်စိတ်၊

ထို၌ယှဉ်သော ဥညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာ အရင်းခံပညာကြဉ် သောဘနစေတသိက်(၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ဝိဇ္ဇာ ဝိမုတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယ" ၌ ဖလအရကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကိုအာရုံပြုနိုင်သော စိတ်ကိုလည်း တိကျစွာ ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဖလအရ - အရဟတ္တဖိုလ် ဖြစ်ပါသည်။
၎င်းကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ် - (၂၁ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၁၃၃၂ - ခုနှစ် အဝိုတ္တိုရ်

၁။ "ဟတ္ထေန ဝါ ပါဒေန ဝါ အက္ကန္တံ ဟတ္ထံ ဝါ ပါဒံ ဝါ ဘေစ္ဆတိ"

၄။ ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိဖလ သစ္ဆိကိရိယာယ (စတုတ္ထဝိဘာတျွှ)ပုဒ်၌ ဝိဇ္ဇာအရ မဂ်လေးပါးရှိပညာ၊ ဝိမုတ္တိအရ ပညာမှကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ဖလအရ အရဟတ္တဖိုလ်တည်း၊ (အံ ၌ ၁၊ ၄၁၀) ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာ (ပထမာဝိဘာတျွှ) ပုဒ်၌ ဝိဇ္ဇာအရ ဖိုလ်လေးပါးရှိပညာ၊ ဝိမုတ္တိအရ – ဖိုလ်ပညာမှ ကြွင်းသော ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ဖလအရ – ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိမည်သော တရားများ ပင်တည်း၊ (အံ–၌၊၁–၉၃)၊ ပုစ္ဆာ၌ စတုတ္ထီဝိဘာတျွှပုဒ်ဖြင့် မေး၍ အထက်ပါအတိုင်း အဖွင့် (၁၊ ၄၁၀)အရ ဖြေရသည်။

http://www.dhammadownload.com

၌ အက္ကန္တံ ကို သန္ဓိရုပ်ကျနစွာ စီရင်ပြီးလျှင်၊ အက္ကန္တံမှ ဓာတ်, ဘေစ္ဆတိမှ ဝိဘတ်ကိုယူ၍ ထိုဝိဘတ်ဆိုင်ရာ ပရဿပုဒ် အစုံဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အက္ကန္တံ သန္ဓိရုပ် - အက္ကန္တံကို အာ+ကန္တံ ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ပရဒွေဘာဝေါဌာနေသုတ်ဖြင့် က၏သဒိသဒွေဘော် က်လာ၊ ရဿံသုတ်ဖြင့် အာကို အရဿပြု၊ အက္ကန္တံ ပြီး၏။

အက္ကန္တံ ၌ ကမုဓာတ်၊

ဘေစ္ဆတိ ၌ ဘဝိဿန္တိဿတိဝိဘတ် ဖြစ်၏။

ထိုနှစ်ခုကို ယူ၍ ပရဿပုဒ်အစုံဖြင့် အာချာတပဒမာလာ -

(ဿတိ) ကမိဿတိ, စက်မိဿတိ (ဿန္တိ) ကမိဿန္တိ, စက်မိဿန္တိ

(ဿသိ) ကမိဿသိ, စက်မိဿသိ (ဿထ) ကမိဿထ, စက်မိဿထ

(ဿာမိ) ကမိဿာမိ, စက်မိဿာမိ (ဿာမ) ကမိဿာမ, စက်မိဿာမ

၂။ "ပဟာနံ ကာမသညာနံ ဒေါမနဿာနစူဘယံ" ဝယ် ရှေ့သုံးပုဒ်၌ မည်သည့်ဝိဘတ်ကို မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့်သုတ်ဖြင့်သက်ထားကြောင်း ဖြေဆို၍၊ ဥဘယကို နာမပဒမာလာ ပြုခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပဟာနံ - ပုဒ်၌ ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ်ကို (အဝုတ္တ) ကံအနက်၌ကမ္မတ္ထေဒုတိယာသုတ်ဖြင့် သက်ထားပါသည်။

ကာမသညာနံ, ဒေါမနဿာနံ ပုဒ်တို့ဝယ် - ဆဋ္ဌီဗဟုဝုစ်နံဝိဘတ်ကို ဒုတိယာအနက်၌ဒုတိယာပဉ္စမီနဉ္စသုတ်ဖြင့်သက်ထားပါသည်။

၁။ ကမုဘူဂတော၊ ဘူစ္စိဋ္ဌာယံ (ဓာတွတ္တ)အရ ဤ၌ ဂတိအနက် ဖြစ်၍ ဘူဝါဒိဖြင့် စဉ်ရသည်။ ဣစ္ဆာအနက်ဟောရာ၌ ဘူ,စု နှစ်ဂိုဏ်း စဉ်ရမည်။

http://www.dhammadownload.com

ဥဘယနာမပဒမာလာ

ပ -	ဥဘယံ	ဥဘယာနိ
အာ -	ဘော ဥဘယ, ဥဘယာ	- ဘဝန္တာနိ ဥဘယာနိ
ဒု -	ဥဘယံ	ဥဘယာနိ
တ -	ဥဘယေန	ဥဘယေဟိ , ဥဘယေဘိ
စ -	ဥဘယဿ	ဥဘယေသံ, ဥဘယေသာနံ
ပ -	ဥဘယသ္မာ, ဥဘယမှာ	ဥဘယေဟိ, ဥဘယေဘိ
ဆ -	ဥဘယဿ	ဥဘယေသံ, ဥဘယေသာနံ
သ -	ဥဘယသ္မိံ, ဥဘယမှိ	ဥဘယေသု - ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "အသုဘာနိမိတ္တံ ဘိက္ခဝေ ယောနိသော မနသိ ကရောတော အနုပ္ပန္နောစေဝ ကာမစ္ဆန္ဒော နုပ္ပဇ္ဇတိ" ၌ အသုဘနိမိတ္တံအရ ကျနစွာ ကောက်ပြ၍၊ ကာမစ္ဆန္ဒကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်တို့ကို မမှားအောင် ရေတွက်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အသုဘနိမိတ္တံ အရ -

အသုဘပဌမဈာန်၏ အကြောင်းအာရုံဖြစ်သော ဥဒ္ဓုမာတက အလောင်းကောင်စသော အသုဘ(၁၀)ပါး၊ (မှုချ) (တစ်နည်း) ထိုဥဒ္ဓုမာတကစသော အသုဘ(၁၀)ပါးကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသောရူပါဝစရပဌမဈာန်(ဥပစာ)ဖြစ်ပါသည်။

ကာမစ္ဆန္ဒကို အာရုံပြုသော စိတ်များ - သန္တီရဏ(၃)ပါး၊ မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါး၊ ဟသိတုပ္ပါဒ် (၁)ပါး၊ (ကေန်)

၃။ အံ - ၎င်း အလို ကာယဂတာသတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ဆံပင်အစရှိသော ကောဋ္ဌာသအပေါင်းပါ ယူ၍ (၁၁)ပါးသည် မှုချ။

http://www.dhammadownload.com

ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ် ကာမဇော (၂၈)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော(၁)ပါး၊ အဘိညာဉ်(၂)ပါး၊ (အနေကန်)တို့ ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ဒွေ မေ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ သုက္ကာ"၌ သုက္ကာအရတို့ကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်းတရားတို့၏ သမ္ပယုတ်တရား၊ ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ တို့ကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - သုက္က အရ - ဟိရီ, ဩတ္တပ္ပစေတသိက်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းတို့၏ သမ္ပယုတ်တရား - သောဘနစိတ်အကျဉ်း (၅၉)ပါး၊ အကျယ်(၉၁)ပါးနှင့် ထို၌ယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်(၁၃)ပါး၊ အရင်းခံဟိရီဩတ္တပ္ပကြဉ် သောဘန စေတသိက် (၂၃)ပါး ပေါင်း (၃၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ (ဟိရီ ဩတ္တပ္ပတို့သည်) သောမနဿ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ကိစ္စ - (ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ, တဒါရုံ, ဇော ဟူသော) ငါးကိစ္စ၊

ဒွါရ - (၆)ဒွါရ ။

၁၃၃၃ - ခုနစ် အင်္ဂုတ္တိုရ်

သဗ္ဗာ အာသတ္တိယော ဆေတွာ၊ ဝိနေယျ ဟာဒယေ ဒရံ၊
ဥပသန္တော သုခံ သေတိ၊ သန္တိံ ပပ္ပုယျ စေတသော ။

၁။ (ကမတ္တမနုဘောတိ၊မောဟဇ္ဈာပဝိဒ္ဓသု) ပုဒ်တို့ကို ပဒစ္ဆေဒ ပြု၍၊ အထက်ပါဂါထာ၌ ဒရံပုဒ်ကိုလည်း နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

၄။အံ၌အလို သုက္ကာအရ ကုသိုလ်စိတ်(၂၁)ပါးကိုလည်း ကောက်နိုင်သေးသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - **ကမတ္တမနုဘောတိ** - ကံ+အတ္တ+အနုဘောတိ
မောဟဇ္ဈာပဝိဒ္ဓသု - မောဟဇံ+စ+အပိ+အဝိဒ္ဓသု

ဒရံနာမပဒမာလာ

ပ -	ဒရော	ဒရာ
အာ -	ဘောဒရ, ဒရာ	ဘောန္တော ဒရာ
ဒု -	ဒရံ.	ဒရေ

(စသည်ဖြင့် ပုရိသာဒိဂိုဏ်းဖြင့်စဉ်ရမည်)

၂။ **ဂါထာ၌ စေတသောပုဒ်ကို ဖြစ်သင့်သမျှစာစပ်၍ ဝိဘတျတ္ထကိုညွှန်ပြပြီးလျှင်၊ ဆေတွာကိုလည်း ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်ပရဿပုဒ် ပထမပုရိသ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။**

ဖြေ - **စေတသော စာစပ်** - စေတသောကား '၏' ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် သန္တိ၌ သမ္ဗန်၊ သန္တိကား သမ္ဗန္ဓီ ။
(တစ်နည်း) စေတသောကား 'ဖြင့်'ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် ပပ္ပုယျ၌ ကရိုဏ်း၊ ပပ္ပုယျကား ကရိုဏ်း၏ ကြိယာ ဟုစာစပ်ရပါမည်၊
စေတသော၏ ဝိဘတျတ္ထ - သာမီအနက်
(တစ်နည်း) ကရိုဏ်းအနက် ဖြစ်ပါသည်။
ဆေတွာ၌ ဘဝိဿန္တိ ပရဿပုဒ် ပထမပုရိသ်ဖြင့် ရုပ်စဉ်ဟန် -
(ဿတိ) ဆိန္ဒိဿတိ, ဆေစ္ဆတိ, ဆေစ္ဆိတိ
(ဿန္တိ) ဆိန္ဒိဿန္တိ, ဆိန္ဒိဿရေ, ဆေစ္ဆန္တိ, ဆေစ္ဆရေ, ဆေစ္ဆိန္တိ ၊

၂။ စေတသော အံ၊ ဌ၊ ဋီတို့၌ ရှု၊ ဆေတွာ၌ဓာတ်သည် သကမ္မကဖြစ်၍ ရဓာဒိဖြင့် စဉ်ရသည်၊ ဆိဒိ, ဆေဓာတ်တို့အပြင် ဆု, ဆေဒဓာတ် တို့ဖြင့်လည်း ဓာတွတ္ထ၌ ဆိုသေး၏။

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) ဆောဓာတ်ဖြစ်၍ -

(ဿတိ) ဆိယိဿတိ (ဿန္တိ) ဆိယိဿန္တိ ။

၃။ အာသတ္တိနှင့် သန္တိပုဒ်တို့အရ တရားကိုယ်ကို အသီးသီး ကောက်ပြ၍၊ အာသတ္တိအရ တရားနှင့်ယှဉ်သော စိတ်တို့ကို လည်း တိကျစွာ ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အာသတ္တိအရ - လောဘ(တဏှာ) ဖြစ်ပါသည်။
သန္တိ အရ - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါသည်။
အာသတ္တိအရ လောဘနှင့် ယှဉ်သော စိတ် -
လောဘမူစိတ် (၈)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ အာသတ္တိအရ ဖြစ်သင့်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ပကိဏ်းပိုင်းလာ သင်္ဂဟ(၆)ပါးဖြင့်ဝေဖန်၍၊ ယင်းတရားကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်တို့ကိုလည်း ကုန်စင်အောင် ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အာသတ္တိအရ - လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ် ဖြစ်ပါသည်။
ယင်းတရား၏ ဝေဒနာစသည်-(၂၅ - ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)
ယင်းတရားကိုအာရုံပြုနိုင်သောစိတ်တို့မှာ(၃၂ ခု၊ အံ အဖြေ၌ပါပြီး)

၁၃၃၄ - ခုနှစ် အင်္ဂုတ္တိုရ်

၁။ ပုစ္ဆာအမှတ် (၉)ပါ ဂါထာ၌ သန္ဓောကို နာမပဒမာလာ ယင်း၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ပဉ္စမီဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်အာချာတ ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ပုစ္ဆာအမှတ် (၉) အောက်ပါဂါထာကို မြန်မာစကားပြေ သက်သက် ပြန်ဆိုပါ ။ (နိဿယပြန်ရန် မလို)

http://www.dhammadownload.com

သခ်ီယ လောကသ္မိံ ပရောပရာနိ ၊ ယဿိဉ္ဇိတံ နတ္ထိ ကုဟိဉ္စိ လောကေ
သန္တောဝိဓူမောအနီဃောနိရာသော၊ အတာရိ သော ဇာတိဇရန္တိ ဗြူမိ

ဖြေ - သန္တော နာမပဒမာလာ -

ပ -	သန္တော	သန္တာ
အာ -	ဘော သန္တ, သန္တာ	ဘောန္တော သန္တာ
ဒု -	သန္တံ	သန္တေ
တ -	သန္တေန	သန္တေဟိ, သန္တေဘိ, သဗ္ဘိ
စ -	သန္တဿ	သန္တာနံ
ပ -	သန္တသ္မာ, မှာ, သန္တာ	သန္တေဟိ, သန္တေဘိ, သဗ္ဘိ
ဆ -	သန္တဿ	သန္တာနံ
သ -	သန္တသ္မိံ, သန္တမှိ, သန္တေ	သန္တေသု ။

သန္တော၌ သမုဒာတ်ဖြစ်၍ အာချာတပဒမာလာ -

(တု)	သမ္ဘတု, သမ္ဘေ	(အန္တု)	သမ္ဘန္တု
(ဟိ)	သမ္ဘာဟိ, သမ္ဘ	(ထ)	သမ္ဘထ
(မိ)	သမ္ဘာမိ, သမ္ဘေ	(မ)	သမ္ဘာမ

၁။ သန္တသဒ္ဒါသည် နီတိ၊ ပဒ၊ ၄၂၊ ၂၃၆၊ ၂၃၈ တို့အရ ဂိုဏ်းစဉ်သည်၊ ကစ်-ဝုတ္တိ၌ သန္တောသည် အန္တပစ္စည်းမဟုတ်၍ ပက္ကမာဒီဟိန္တောစ သုတ်ဖြင့် စီရင်ပြီးလျှင် ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း မဟုတ်ဟူ၏။ နိရုတ္တိ၊ ၈၈ ၌ သန္တသဒ္ဒါ သပ္ပုရိသ, ဝိဇ္ဇမာန, သမာနအနက် တို့၌ ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း, ခေဒ, နိရောဓ အနက်တို့၌ လိင်အားလျော်စွာ ပုရိသ, ကညာ, စိတ္တာဒိဂိုဏ်းတို့တည်းဟု ဆို၏။ ကစ်-ဘာဋီ ၁၊၂၃၂ ၌ သူတော်ကောင်းဟူသော နာမည်ပညတ်ဟောရာ၌ ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း ကြိယာကိုအကြောင်းပြု၍ ငြိမ်သက်သူ သာမာန်ဟောရာ၌ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းဟု ဆို၏။ သန္တ၌ သမုဒာတ်သည် ဘူဝါဒိ, ဒိဝါဒိ နှစ်ဂိုဏ်းဖြစ်၏။ ဤ၌ ဥပသမ အနက်ဟောသော ကြောင့် ဒိဝါဒိဖြင့် စဉ်ထား၏။

http://www.dhammadownload.com

(တံ) သမ္ဗတံ (အန္တိ) သမ္ဗန္တိ
(သုံ) သမ္ဗသုံ (ဝေါ) သမ္ဗဝေါ
(ဧ) သမ္ဗေ (အာမသေ) သမ္ဗာမသေ ။

၂။ ယင်းဂါထာ၌ သဒ္ဒါယကို စာစပ်ပြ၍၊ ကုဟိ ကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း စီရင်ပါ။

ဖြေ - သဒ္ဒါယစာစပ် - သဒ္ဒါယကား "၍"ဟူ၍အနက်ပေးသော ကြောင့် နတ္ထိ၌ ပုဗ္ဗကာလကြိယာဝိသေသန၊ နတ္ထိကား ပုဗ္ဗကာလကြိယာဝိသေသျ။

(တစ်နည်း) သဒ္ဒါယကား 'ကြောင့်'ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် နတ္ထိ၌ အကြောင်းဖြစ်သော ဟိတ်၊ နတ္ထိကား အကျိုး ဖြစ်သော ဖိုလ်၊

ကုဟိ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - ကုဟိံကိုကိံတည်၊ ဟိံဟံဟိဉ္စနံသုတ်ဖြင့် ဟိံပစ္စည်းသက်၊ တွာဒယောဝိဘတ္တိသညာယောသုတ်ဖြင့် ဟိံ ပစ္စည်းကို သတ္တမီဝိဘတ် အမည်မှည့်၊ ကုဟိံဟံသုစ သုတ်ဖြင့် ဟိံ ပစ္စည်းကြောင့် ကိံ သဒ္ဒါကို ကုပြု၊ ကုဟိံ ပြီး၏။

၃။ ယင်းဂါထာ၌ ဣဋ္ဌိတအရ တရားတို့ကို အစဉ်မမှားအောင် ကောက်ပြ၍ ထိုတရားတို့တွင် စတုတ္ထတရားနှင့် ယှဉ်သော စိတ်, ထိုစိတ်တို့တွင် စတုတ္ထစိတ်နှင့်ယှဉ်သော စေတသိက် တို့ကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ဣဋ္ဌိတအရ - ရာဂ, ဒေါသ, မောဟ, မာန, ဒိဋ္ဌိ, ကိလေသာ, ဒုစရိုက်ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

ထိုတွင် စတုတ္ထတရားဖြစ်သော မာနနှင့်ယှဉ်သောစိတ်
ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် (၄)ပါး၊

http://www.dhammadownload.com

ထိုစိတ်(၄)ပါးတို့တွင် စတုတ္ထဖြစ်သော ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် သသင်္ခါရိကစိတ်နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက်တို့ကား ပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၂)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏစေတသိက် (၄)ပါး၊ လောဘ, မာန, ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၂၀)ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ကုဋ္ဌိတအရ တရားတို့တွင် ပဥ္စမတရား၏ ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံတို့ကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ပဥ္စမတရားကား ဒိဋ္ဌိဖြစ်၍ -
ဝေဒနာ - သောမနဿ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (လောဘ, မောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ ။

၁၃၃၅ - ခုနစ် အင်္ဂတ္တိုရ်

၁။ "အသ္သာဒဥ္စ အဿာဒတော, အာဒီနဝဥ္စ အာဒီနဝတော" ၌ အဿာဒံကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ အာဒီနဝံ ပုဒ်၌ ဓာတ်ကို ယူ၍ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဿာဒံ - အာ+သာဒံ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၊
အာဒီနဝံ ၌အာဒီနသဒ္ဒါပုဗ္ဗပဒ ဝါဓာတ်၊ ဝတ္တမာန်ကတ္တုရုပ် စဉ်ပုံ

(တိ) ဝါတိ, ဝါယတိ (အန္တိ) ဝါန္တိ (ဝန္တိ), ဝါယန္တိ
(သိ) ဝါသိ, ဝါယသိ (ထ) ဝါထ, ဝါယထ
(မိ) ဝါမိ, ဝါယာမိ (မ) ဝါမ, ဝါယာမ

http://www.dhammadownload.com

(တေ) ဝါယတေ	(အန္တေ) ဝါယန္တေ
(သေ) ဝါယသေ	(ဝှေ) ဝါယဝှေ
(ဧ) ဝါယေ	(မှေ) ဝါယာမှေ ။

ကမ္မရုပ်စဉ်ဟန်ကား -

(တေ) ဝီယတေ	(အန္တေ) ဝီယန္တေ, ဝီယရေ
(သေ) ဝီယသေ	(ဝှေ) ဝီယဝှေ
(ဧ) ဝီယေ	(မှေ) ဝီယာမှေ ။

၂။ "တထူပမာဟံ ဘိက္ခဝေ ဣမံ ပုဂ္ဂလံ ဝဒါမိ"၌ ဣမ သဒ္ဒါ၏ ပစ္စာနတ္ထ, အပစ္စာနတ္ထတို့ကို ဖော်ပြ၍၊ ၎င်း ဣမံ ပုဒ်၌ ဝိဘတ်, သက်သုတ်တို့ကို ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ -ဣမ၏ပစ္စာနတ္ထ ပုဂ္ဂိုလ်ဒြပ်၏ အစ္စန္တသမီပါကာရဘောဂုဏ်၊
အပစ္စာနတ္ထ - အလွန်နီးသော အရပ်၌တည်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဒြပ်၊
၎င်းဣမံပုဒ်၌ - ဒုတိယာအံဝိဘတ်ကို ကမ္မတ္ထေဒုတိယာသုတ်ဖြင့် သက်ရပါမည်။

၃။ "ယဿ မေ ဘဂဝတိ သိက္ခာပဒပဋိသံယုတ္တာယ ဓမ္မိယာ ကထာယ ဘိက္ခူ သန္ဒဿေန္တေ (ပ) အဟုဒေဝ အက္ခန္တိ၊ အဟုဒေဝ အပ္ပစ္စယော"၌ အက္ခန္တိအရ ဖြစ်သင့်သော စိတ်ကို ယှဉ်ဘက်စေတသိက်တို့နှင့်တကွ ဖော်ပြပါ။

၂။ "အပစ္စာန, ဒြပ်ရ, ဂုဏာပစ္စာနာ၊ သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်, အရထုတ်,မယုတ်မှတ် လေပါ"(နိယံ)ဟူသော သဗ္ဗနာမ်ညာသ်ကောက်နှင့်အညီ ဖြေဆိုသည်။ ဤ၌ ဣမသဒ္ဒါ အစ္စန္တသမီပအနက်ဟော၍ အစ္စန္တသမီပီဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဒြပ်ကို အပစ္စာန, အစ္စန္တသမီပဂုဏ်ကို ပစ္စာန ကောက်ရသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - အကုသိုလ် အရ -ဒေါသမူစိတ် (၂)ပါး၊
ယှဉ်ဖက်စေတသိက် - (၂၀ - ခုနှစ်၊ အံအဖြေ၌ ပါပြီး)

၄။ (၃)နံပါတ် ဝါကျလာ သန္တီရဏ၌ ခတ်အရ ဖြစ်သင့်သော စိတ်၏ အာရုံများ အာရမ္မဏိကစိတ်အလိုက် ထိုက်သင့်သလို ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - သန္တီရဏ ၌ ခတ်အရ -
မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်၊
ထိုတွင် မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်၏ အာရုံမှာ -
အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်၏အာရုံမှာ-အလုံးစုံအာရုံဖြစ်ပါသည်။

၁၃၃၆ - ခုနှစ် အဂ်တ္တိုရ်

၁။ "အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဝဇိရူပမစိတ္တော ပုဂ္ဂလော" ၌ ဝုစ္စတိကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ အယံကို နာမပဒမာလာ စဉ်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝုစ္စတိ - ဝု+စတိ၊ (တစ်နည်း) ဥစ္စတိ

၁။ ဝုစ္စတိကို ပဒစ္ဆေဒပြုရာဝယ် ဝစ+ယ+တေဖြင့် ရှိရာ ခတွန် စ် နှင့်တကွ ယကို စပြု၊ ဝ၏အကို ဥပြု၊ တေကို တိပြန်ပြီးလျှင် ဝုစတိဟု ဖြစ်ရာအခါ၌ စ၏ သဒိသဒွေဘော် စ်လာရသည်၊ ထိုသို့လာခြင်းသည် သန္ဓိအစီအရင်ဖြစ်၍ ဝုစတိဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရသည်၊ နီတိ၊ သုတ္တ၊ ၉၇၉ သုတ်၌ ဥစ္စတိပုဒ်ရင်းမှ အမြဲ ဝလာ၍ ဝုစ္စတိဖြစ်ရသည်ဟု ဆို၏။ ထိုအလို ဥစ္စတိဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရသည်။ *[ဝဇိရူပမစိတ္တောကို ဝိသေသနအနက်ဟုလည်း ဆိုကြ၏]*

http://www.dhammadownload.com

အယ - နာမပဒမာလာ

ပ -	အယံ	ဣမေ
ဒု -	ဣမံ	ဣမေ
တ-	အနေန, ဣမိနာ	ဣမေဟိ, ဣမေဘိ, ဧဟိ, ဧဘိ
စ -	ဣမဿ, အဿ	ဣမေသံ, ဣမေသာနံ, ဧသံ,ဧသာနံ
ပ -	ဣမသ္မာ, မှာ, အသ္မာ	ဣမေဟိ, ဣမေဘိ, ဧဟိ, ဧဘိ
ဆ -	ဣမဿ, အဿ	ဣမေသံ, ဣမေသာနံ, ဧသံ,ဧသာနံ
သ-	ဣမသ္မိံ, မှိ, အသ္မိံ	ဣမေသု, ဧသု ။

၂။ (၁)နံပါတ်ဝဇိရူပမစိတ္တောပုဒ်နှင့် ပုဂ္ဂလော ပုဒ်တို့ဝယ် မည်သည့်အနက် မည်သည့်ဝိဘတ် သက်ကြောင်း ဖေါ်ပြ၍၊ ပုဂ္ဂလောဉ် ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တာရုပ် ပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝဇိရူပမစိတ္တော နှင့် ပုဂ္ဂလောပုဒ်တို့ဝယ် - ဝုစ္စတိကြိယာသည်ကံအနက်ကိုဟောပြီး ဖြစ်သောကြောင့် လိင်အနက်၌ပထမာကေဝုစ်သိဝိဘတ်သက် ထားပါသည်။

ပုဂ္ဂလော၌ပူတိသဒ္ဒူပပဒ(တစ်နည်း)ပုံသဒ္ဒူပပဒဂလဓာတ် ဖြစ်၍

(တိ)	ဂလတိ, ဂလေ	(အန္တိ)	ဂလန္တိ
(သိ)	ဂလသိ	(ထ)	ဂလထ
(မိ)	ဂလာမိ, ဂလေ	(မ)	ဂလာမ
(တေ)	ဂလတေ	(အန္တေ)	ဂလန္တေ
(သေ)	ဂလသေ	(ဝှေ)	ဂလဝှေ
(ဧ)	ဂလေ	(မှေ)	ဂလာမှေ

တစ်နည်း - ပူဂ သဒ္ဒူပပဒ လာဓာတ်ဖြစ်၍ -

http://www.dhammadownload.com

(တိ) လာတိ (အန္တိ) လာန္တိ (လန္တိ)
(သိ) လာသိ (ထ) လာထ
(မိ) လာမိ (မ) လာမ

တစ်နည်း - ပုံသဒ္ဒရူပပဒ ဂမုဓာတ်ဖြစ်၍ -
(တိ) ဂမတိ, ဂမေ, ဂစ္ဆတိ, ဂစ္ဆေ, ဃမ္မတိ, ဃမ္မေ, ဂဠ္ဆတိ, ဂဠ္ဆေ
(အန္တိ) ဂမန္တိ, ဂစ္ဆန္တိ, ဂစ္ဆရေ, ဃမ္မန္တိ, ဃမ္မရေ, ဂဠ္ဆန္တိ, ဂဠ္ဆရေ ၊
(သိ) ဂမသိ, ဂစ္ဆသိ, ဃမ္မသိ, ဂဠ္ဆသိ
(ထ) ဂမထ, ဂစ္ဆထ, ဃမ္မထ, ဂဠ္ဆထ
(မိ) ဂမာမိ, ဂမေ, ဂစ္ဆာမိ, ဂစ္ဆေ, ဃမ္မာမိ, ဃမ္မေ, ဂဠ္ဆာမိ, ဂဠ္ဆေ
(မ) ဂမာမ, ဂစ္ဆာမ, ဃမ္မာမ, ဂဠ္ဆာမ ။ (အတ္တနောပုဒ် စဉ်ဦး)

၃။ (၁)နံပါတ်ပါ ပုဂ္ဂလောအရဖြစ်သင့်သော ကာမ ရူပ အရူပ ဘုံ (၃)ပါးအလိုက် ထိုက်သင့်သလို ခွဲခြားကောက် ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - (၁)နံပါတ်ပါ ပုဂ္ဂလောအရ ဖြစ်သင့်သော စိတ်တို့ကား -
ကာမဘုံ ၌ - အဟိတ်စိတ် (၁၈)ပါး၊ မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါး၊ မဟာကြိယာစိတ် (၈)ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ စိတ် (၉)ပါး၊ အရဟတ္တဖိုလ် (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၄၄)ပါး ဖြစ်၏။

၃။ ဝဇိရူပမစိတ္တော ပုဂ္ဂလောတွင် ပုဂ္ဂလောအရ ဝဇိရူပမသုတ် ပါဠိတော်နှင့် အံ၊ သျှ၊ ၁၊ ၂၉ တို့ကို ရှု၍ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို ကောက်ရသည်။ ထိုသို့ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ ကာမရဟန္တာစိတ်ရ (၄၄)၊ ရူပရဟန္တာစိတ်ရ (၃၅)၊ အရူပ ရဟန္တာစိတ်ရ (၁၈)ပါးတို့ကို ဖြေဆိုရသည်။ ဘုံ ပုဂ္ဂိုလ် စိတ်ရသည် ဝီထိပိုင်း ပုဂ္ဂလဘေဒဘူမိဘေဒတို့အရထုတ်ရသည်။ ပထမဆင့်သာမဏေများအတွက် ဤပုစ္ဆာမျိုးသည် စည်းကမ်းလွန်၍မေးထားခြင်းဖြစ်၏။ ပထမဆင့် ပြဋ္ဌာန်း ကျမ်းစာအရသင်္ဂြိုဟ်အောက်သုံးပိုင်းသာမေးသင့်လျက် ဝီထိပိုင်းကိုကျော်လွန်

http://www.dhammadownload.com

ရူပဘုံ ၌ -ဃာန, ဇိဝှါ, ကာယဝိညာဉ်ကြဉ် အဟိတ်စိတ် (၁၂)ပါး၊ မဟာကြိယာစိတ်(၈)ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ (၉)ပါး၊ ရူပဝိပါက်(၅)ပါး၊ အရဟတ္တဖိုလ်(၁)ပါး၊ပေါင်း (၃၅)ပါးဖြစ်၏။

အရူပဘုံ ၌ - မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း (၁)ပါး၊ မဟာကြိယာစိတ်(၈)ပါး၊ အရူပကြိယာစိတ် (၄)ပါး၊ အရူပဝိပါက်စိတ် (၄)ပါး၊ အရဟတ္တဖိုလ် (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၁၈)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ (၁)နံပါတ်ပါပုဂ္ဂလောအရတွင်ပါဝင်သော စိတ်များအနက် ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း၌ဖြစ်နိုင်သောစိတ်၏ယှဉ်ဖက်စေတသိက်တို့ကို ဖော်ပြ၍၊ ယင်းစိတ်၏ အာရုံတရားများကိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပုဂ္ဂလောအရ ပါဝင်သော စိတ်များအနက် ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း၌ ဖြစ်နိုင်သော စိတ် - မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်ဖြစ်ပါသည်။

ယှဉ်ဖက်စေတသိက် -

ဆန္ဒ ပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၁)ပါး ဖြစ်၏

ယင်းစိတ်၏ အာရုံများ - (စိတ်, စေတသိက်, ရုပ်, နိဗ္ဗာန်, ပညတ် ဟူသော) အလုံးစုံသော အာရုံ (၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၃၇ - ခုနှစ် အင်္ဂုတ္တိုရ်

၁။ "ကာလေန ကာလံ ဥဒကေန ပရိပ္ဖေါသေတိ" ၌ ပရိပ္ဖေါသေတိ ကိုပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ ဥဒကေနကိုနာမပဒမာလာ စဉ်ပြခဲ့ပါ။

မေးခြင်းသည် သာမဏေများနစ်နာလှ၏၊ ထို့ကြောင့် ပုစ္ဆကများသည် ပုစ္ဆာထုတ် စည်းကမ်းနှင့် ညီစွာ ကိုယ်ချင်းစာတရားဖြင့် ညှာတာမှု ရှိသင့်ပေသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ပရိပ္ဖေါ်သေတိ - ပရိ+ဖေါ်သေတိ၊

ဥဒကေန နာမပဒမာလာ -

ပ -	ဥဒကံ	ဥဒကာ, ဥဒကာနိ
အာ -	ဘော ဥဒက, ဥဒကာ	ဘဝန္တာနိ ဥဒကာ, ဥဒကာနိ
ဒု -	ဥဒကံ	ဥဒကေ, ဥဒကာနိ

(စသည်ဖြင့် စိတ္တာဒိဂိုဏ်းအတိုင်း စဉ်ပါ)

၂။ (၁)နံပါတ်ပါ ကာလေန ကာလံ၌ မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့်ဝိဘတ် သက်ထားသည်ကို အကြောင်းနှင့်တကွ ဖေါ်ပြ၍၊ ကာလံ၌ ခေတ်ကိုယူ၍ ဘဝိဿန္တိဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကာလေန ကာလံ ဝယ် ကာလေန၌ သတ္တမီအနက် တတိယာဧကဝုစ် နာဝိဘတ် သက်ထားပါသည်။

ကာလံ၌သတ္တမီအနက်ဒုတိယာဧကဝုစ်အံဝိဘတ်သက်ထားပါသည် အကြောင်းမှာ - ကာလေနကာလံသည် အချိန်အခါကာလ အနက်ကို ဟောသောသဒ္ဒါ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

၂။ **ကာလေန ကာလံနှင့်စပ်၍** အံ၊ ဋီ၊ ၂၊ ၂၀၁ အရ ဖြေဆိုထားသည်။ သီဋီသစ်၌ ကာလေန ကာလံသည် ရုဠ္ဟီပုဒ်ဟု ဆို၏၊ ထိုအလို ကာလေန ကာလံသည် သတ္တမီအနက် ဒုတိယာသက် ချေရမည်၊ ပါရာဂံ၊သစ်၊၂၊၁၃၈၌ ကာလေနဝယ် ဃေနဂံဝိကာရောဖြင့် တတိယာ သက်ဟု ဆို၏၊ ကာလေန – လျောက်ပတ်သော အခါဖြင့်၊ ကာလံ –လျောက်ပတ်သောအခါပတ်လုံးဟု ပေးသည်၊ ထိုဂံသစ်၌ပင် ကာလေန ကာလံသည် ဝိဘတ္တိပဋိရူပက နိပါတ်ပုဒ် ဟုဆိုသေးသည်၊ ပါရာဘာဋီ ၁၊ ၅၄၈၌ ကာလေန ရှေးကာလနှင့်၊ (ယုတ္တံ –သင့်လျော်သော ကာလံ နောက်ကာလ၌၊ (တစ်နည်း) ကာလေနကာလံ

http://www.dhammadownload.com

ကာလံ ၌ ကလစာတ်ဖြစ်၍ -

(ဿတိ) ကလိဿတိ, ကာလေဿတိ, ကာလယိဿတိ၊
(ဿန္တိ) ကလိဿန္တိ, ကာလေဿန္တိ, ကာလယိဿန္တိ၊
(ဿသိ) ကလိဿသိ, ကာလေဿသိ, ကာလယိဿသိ၊
(ဿထ) ကလိဿထ, ကာလေဿထ, ကာလယိဿထ၊
(ဿာမိ)ကလိဿာမိ, ကာလေဿာမိ, ကာလယိဿာမိ၊
(ဿာမ)ကလိဿာမ, ကာလေဿာမ, ကာလယိဿာမ -
ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "ယထယိဒံ ဘိက္ခဝေ ကောသဇ္ဇံ"၌ ကောသဇ္ဇအရ ဖြစ်သင့်သောစိတ်တို့၌ယှဉ်ဘက်စေတသိက်နှင့်တကွတွဲစပ်ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ -ကောသဇ္ဇအရ ထိန, မိဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းသောအသင်္ခါရိကစိတ်(၅)ပါး
ယှဉ်ဘက် စေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊
သဗ္ဗာကုသလ သာဓာရဏစေတသိက် (၄)ပါး၊ လောဘ,

– အခါတိုင်းအခါတိုင်း၌ ဟုပေးတော်မူ၏၊ ထိုအလို ကာလေနသည် သဟာဒိယောဂေစဖြင့် သက်ရမည်၊ ကာလံကား အံဋ္ဌိနှင့်တူပြီ၊ ကာလံ၌ နီတိ၊ ဓာတုနှင့် ဓာတွတ္ထတို့အရ ရုပ်စဉ်သည်၊ ရူပသိဒ္ဓိဖွင့်သော ကရဏံ ကာရော၊ ကာရောဇဝ ကာလောဟု ကရဓာတ်ယူသည်ကားကာလသဒ္ဒါကြိယာအနက်ကို ဟော၏၊ ဤ၌ အခါကာလကို ဟော၍ ကရဓာတ်မယူဘဲ ကလဓာတ်ဖြင့် စဉ်ခဲ့သည်။

၃။ အညသမာန်းစေတသိက်(၁၃)ပါး၊ ဝိစိကိစ္ဆာစေတသိက်ကြဉ် အကုသိုလ်စေတသိက်(၁၃)ပါး၊ပေါင်း(၂၆)ပါးဟုပေါင်း၍လည်းထုတ်နိုင်သည်၊ ကောသဇ္ဇအရ ကောသဇ္ဇံ ထိနမိဒ္ဓပ္ပဓာနော အကုသလ စိတ္တုပ္ပါဒေါ (ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊၂၊ ၄၉၁) အရကောက်ထားသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဒိဋ္ဌိ, မာန, ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ (၄)ပါး ထိန, မိဒ္ဓ (၂)ပါး ပေါင်း (၂၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ (၃)နံပါတ်ပါ ကောသဇ္ဇအရ တရားကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်တို့ကို ပြည့်စုံအောင် ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကောသဇ္ဇအရ - ထိန, မိဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် သသင်္ခါရိကစိတ်တို့ကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်တို့ကား (၃၂ - ခု၊ အံ အဖြေနည်းတူ)

၁၃၃၈ - ခုနှစ် အင်္ဂတွဲ

၁။ "စေတသာ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသတိ" ၌ စေတသာကိုနာမ်ရုပ် တွက်၍၊ အဂါရံကို နာမပဒမာလာ စဉ်ပြီးလျှင် အဂါရံ ၌ မည်သည့်သုတ်ဖြင့် မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့် ဝိဘတ် သက်ထားသည်ဟု အကြောင်းပြ၍ ညွှန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - စေတသာ နာမ်ရုပ် - စေတသာကို စေတတည်၊ တတိယာကေဝုစ် နာဝိဘတ် သက်၊ မနောဂဏာဒိတောသို့ နာနမိအာသုတ်ဖြင့် နာဝိဘတ်ကို အာပြု၊ သသရေဝါဂမော သုတ်ဖြင့် သ်လာ၊ စေတသာ ပြီး၏။

အဂါရံ နာမပဒမာလာ -

ပ -	အဂါရံ	အဂါရာ, အဂါရာနိ
အာ -	ဘော အဂါရ, အဂါရာ	ဘဝန္တာနိ အဂါရာ, အဂါရာနိ
ဒု -	အဂါရံ	အဂါရေ, အဂါရာနိ
တ -	အဂါရေန	အဂါရေဟိ, အဂါရေဘိ

(စသည်ဖြင့် စိတ္တာဒိဂိုဏ်းဖြင့် စဉ်ရမည်)

http://www.dhammadownload.com

အဂါရံ ဝယ် - တတိယာသတ္တမီနန္တ သုတ်ဖြင့် သတ္တမီအနက်၌ ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ် သက်ထားသည်။

အကြောင်းမှာ - အဠ္ဌာဝသတိ - ၌ အဝိ, အာရှေးရှိသော ဝသ ဓာတ်နှင့် ယှဉ်သောကြောင့်တည်း။

(တစ်နည်း) အဂါရံ ဝယ် - ကမ္မပ္ပဝစနီယယုတ္တေ သုတ်ဖြင့် သတ္တမီ အနက်၌ (ကမ္မပ္ပဝစနီယအနက်၌) ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ် သက်ထားသည်။

အကြောင်းမှာ အဠ္ဌာဝသတိ ၌ အဝိ, အာဟူသော ကမ္မပ္ပဝစနီယ အမည်ရသောဥပသာရပုဒ်တို့နှင့်ယှဉ်သောကြောင့်တည်း။

(တစ်နည်း) ကမ္မတ္တေဒုတိယာသုတ်ဖြင့် အဝုတ္တကံအနက်၌ ဒုတိယာ ဧကဝုစ် အံဝိဘတ် သက်ထားပါသည်။

အကြောင်းမှာ -အဠ္ဌာဝသတိကြိယာသည် အဂါရံ ဟူသောကံကို မဟောသောကြောင့်တည်း (၂၇-ခု၊ အံအဖြေလည်းရှု)

၂။ အဠ္ဌာဝသတိကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်၍၊ ဓာတ်သက် သက်ကိုသာယူပြီး အဇ္ဇတနီဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - **အဠ္ဌာဝသတိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း** - အဠ္ဌာဝသတိကို အဓိ,အာပုဗ္ဗ ဝသတည်၊ ဝသ-နိဝါသေအနက်၌ ဓာတ် အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ ဝတ္တမာန်တိဝိဘတ်သက်၊ ဘူဝါဒိအပစ္စည်းသက်၊ သ်ကိုအသို့ကပ်၊ အဓ္ဓောအဓိသုတ် ဖြင့် အဓိကို အဇ္ဈပြု၊ ၥ္စခြင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ အဠ္ဌာဝသတိပြီး၏။

ဓာတ်သက်သက် ကတ္တုရုပ်အာချာတပဒမာလာ-

(ဤ) အဝသီ, ဝသီ, အဝသိ, ဝသိ၊

(ဥ) အဝသုံ, ဝသုံ, အဝသိံသု, ဝသိံသု၊

http://www.dhammadownload.com

(ဩ) အဝသော, ဝသော, အဝသ, ဝသ, အဝသိ, ဝသိ၊
(ဏ္ဍ) အဝသိတ္ထ, ဝသိတ္ထ, အဝသုတ္တ, ဝသုတ္တ၊
(ဏ္ဍ) အဝသိံ, ဝသိံ၊
(မှာ) အဝသိမှာ, ဝသိမှာ, အဝသိမှ, ဝသိမှ။

၃။ နံပါတ် (၉)ပုစ္ဆာပါ "ခယသ္မိံ ပဌမံ ဉာဏံ" ၌ ဉာဏံအရ ကောက်ပြ၍၊ ၎င်း၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မကို ဖော်ပြပြီး၊ ဟေတု, ဒွါရ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဉာဏံအရ -အရဟတ္တမဂ်၌ရှိသော ပညာဖြစ်ပါသည်။
သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - (၃၁ -ခု အံအဖြေ၌ပါပြီး)
ဟေတု- တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ဒွါရ - မနောဒွါရ ။

၄။ "တတော အညာ" ၌ အညာအရ ကောက်ပြ၍၊ ၎င်း၏ အာရမ္မဏတရား, အာရမ္မဏိကတရားတို့ကို ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အညာအရ - အရဟတ္တဖိုလ် ဖြစ်ပါသည်။
၎င်း၏ အာရမ္မဏတရား - နိဗ္ဗာန်၊
အာရမ္မဏိကတရား - (၂၁ -ခု ၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး) ။

၁၃၃၉ - ခုနှစ် အဂ္ဂတ္တိုရ်

၁။ "သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ ပရိသုဒ္ဓေ ပရိယောဒါတေ (ပ)ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏာယ စိတ္တံ အဘိနိန္နာမေတိ"

၃။ ပညာကို ဟိတ်ခွဲရာ၌ ဒွိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ)ဟု ခွဲရမည်။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျ၌ ပရိယောဒါတေကိုပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿ တိဉာဏာယ ၌ အနုဿတိပုဒ်ကို နာမပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပရိယောဒါတေ - ပရိ+အဝ+ဒါတေ

အနုဿတိ နာမပဒမာလာ

ပ - အနုဿတိ အနုဿတီ, အနုဿတိယော

အာ ဘောတိအနုဿတိ ဘောတိယောအနုဿတီ,အနုဿတိယော

ဒု- အနုဿတိ အနုဿတီ, အနုဿတိယော

စသည်ဖြင့် (၃၀-ခုနှစ် ဝိနည်းအဖြေ ဒုန္နဘိနည်းတူ ဣတ္ထိလိင် ဣကာရန္တဖြင့် စဉ်ရမည်)

၂။ (၁)နံပါတ် ဝါကျရှိ သမာဟိတေ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ ကတ္တုရုပ်မျှ စီစဉ်ပြ၍၊ ၎င်းဝါကျလာ စိတ္တေ၌ ဝိဘတ္တိ, ဝိဘတျတ္ထ, ဝိဘတ္တိဝိဓိသုတ် တို့ကို ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - သမာဟိတေ ၌ - သံ, အာရှေးရှိသော ဓာဓာတ်ဖြစ်၍

(တိ) ဓာတိ, ဓေတိ, ဒဓာတိ, ဒဟာတိ၊

(အန္တိ) ဓန္တိ, ဓေန္တိ, ဒဓန္တိ, ဒဟန္တိ၊

(သိ) ဓာသိ, ဓေသိ, ဒဓာသိ , ဒဟာသိ၊

(ထ) ဓာထ, ဓေထ, ဒဓာထ, ဒဟာထ၊

(မိ) ဓာမိ, ဓေမိ, ဒဓာမိ, ဒဟာမိ၊

(မ) ဓာမ, ဓေမ, ဒဓာမ, ဒဟာမ။

၂။ "အာ ဧ ဩ နောက်, မာန် မိရောက်, ရှေ့ခြောက်ပုဒ်သာသက်" ဟူသောနိယံအရလည်းကောင်း၊ နီတိဓာတုအရလည်းကောင်း၊ ဓာဓာတ် နောင် တေ, အန္တေစသော အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်စဉ်စရာမလို။

http://www.dhammadownload.com

စိတ္တေ၌ - သတ္တမီကေဝုစ် သို့ ဝိဘတ်၊ လက္ခဏာဝန္တကတ္တားအနက် (တစ်နည်း) ဘာဝလက္ခဏာအနက်၊ ကာလဘာဝေသုစသုတ်ဖြင့် သက်ရမည်။

၃။ (၁)နံပါတ်ဝါကျ စိတ္တေ၌ ရသင့်သောစိတ်ကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်းစိတ်နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက်များကိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - စိတ္တေအရ -(စတုက္ကနည်းအားဖြင့်) ရူပကုသိုလ်စတုတ္ထဈာန်စိတ်၊ (ပဉ္စကနည်းအားဖြင့်) ပဉ္စမဈာန်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။

ယှဉ်နိုင်သောစေတသိက်- ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၀)ပါး၊ ဝိရတီ, အပ္ပမညာကြဉ်သောဘနစေတသိက် (၂၀)ပါး၊ ပေါင်း (၃၀) ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏာယအရကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်းပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဉ်ကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ်တို့ကိုလည်း ပြည့်စုံအောင် ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏာယ အရ -
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဉ်ကိစ္စတပ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ် ပဉ္စမဈာန်ရှိ (သတိနှင့်ယှဉ်သော)ပညာ ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်တို့မှာ - အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၊ မဟာကုသိုလ်စိတ်(၈)ပါး၊မဟာကြိယာစိတ်(၈)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၃၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏာယဟု သာမညလာရာ၌ ရူပကုသိုလ် ကြိယာ ပဉ္စမဈာန်အဘိညာဉ်ကိုကောက်နိုင်သည်၊ ဤ၌ အာသဝက္ခယ အဘိညာဉ်ကို ပြလတ့်ဖြစ်သောကြောင့် ကုသိုလ်အဘိညာဉ်ကိုသာ ကောက်ယူထားသည်။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၄၀ - ခုနှစ် အဂ္ဂတ္တိုရ်

၁။ "ကာမမဇ္ဈာဝသတိ"ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ "မစ္ဆရီ စာဂသမ္ပဒါယ . . . နိဝေသေတိ" ၌ မစ္ဆရီကို နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကာမမဇ္ဈာဝသတိ - ကာမံ+အဓိ+အာဝသတိ၊

မစ္ဆရီ နာမပဒမာလာ

ပ - မစ္ဆရီ မစ္ဆရီ, မစ္ဆရိနော

အာ - ဘော မစ္ဆရိ ဘောန္တော မစ္ဆရီ, မစ္ဆရိနော

ဒု - မစ္ဆရိံ, မစ္ဆရိနံ မစ္ဆရီ, မစ္ဆရိနော

(စသည်ဖြင့် ဒဏ္ဍီနှင့်တူစွာ ပုံလိုင် ဤကာရန္တဖြင့် စဉ်ရမည်)

၂။ နိဝေသေတိ - ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ အဇ္ဇတနီဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် ပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - နိဝေသေတိ - ၌ နိရှေးရှိသော ဝိသဓာတ်ဖြစ်၍

(ဤ) ပါဝိသိ, ပဝိသိ, ပါဝေက္ခိ၊

(ဉုံ) ပါဝိသိံသု, ပဝိသိံသု, ပါဝိသုံ, ပါဝေက္ခိံသု၊

(ဩ) ပါဝိသ, ပဝိသ, ပါဝေက္ခ, ပါဝိသိ, ပဝိသိ, ပါဝေက္ခိ, ပါဝိသော, ပဝိသော, ပါဝေက္ခော၊

(တ္ထ) ပါဝိသိတ္ထ, ပဝိသိတ္ထ, ပါဝေက္ခိတ္ထ၊

(က္ကံ) ပါဝိသိံ, ပဝိသိံ, ပါဝေက္ခိံ၊

(မှာ) ပါဝိသိမှာ,ပဝိသိမှာ,ပါဝေက္ခိမှာ,ပါဝိသိမှ, ပဝိသိမှ, ပါဝေက္ခိမှ

၁။ မစ္ဆရီသဒ္ဒါသည် တိလိင်ဖြစ်သော်လည်း ဤ၌ မာတာပိတာရောနှင့် အရံတူသောကြောင့် ပုံလိင်ဖြင့် စဉ်ရသည်။

http://www.dhammadownload.com

၃။ "တေ တံ လာဘံ လဘိတွာ ဂထိတာ . . . ပရိဘုဥ္ဇန္တိ"၌ ဂထိတာအရတရားကို ယှဥ်ရာစိတ်နှင့်တကွ ကောက်ပြပါ။

ဂထိတာအရ -

လောဘမူစိတ်(၈)ပါးနှင့်ယှဥ်သော လောဘဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ပါပဏိကော ဝိရိယော ဟောတိ" ၌ ဝိရိယအရ ပရမတ္ထ စစ်စစ်ကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ ယင်းတရားကို ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံတို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝိရိယ အရ - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၌ ရှိသော ဝိရိယဖြစ်ပါသည်။

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊

အာရုံ - အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊

၁၃၄ - ခုနစ် အင်္ဂါတို့ရဲ့

၁။ "တံ ကထံ ကထယေ မိရော, အဝိရုဒ္ဓေါ အနုဿိတော၊ အနုန္နတေန မနသာ, အပဠာသော အသာဟသော" ၌ အနုန္နတေနကို မှန်ကန်စွာ ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ မနသာ၌ ဝိဘတ္တိ, ဝိဘတျတ္ထ, ဝိဘတ္တိဝိမိသုတ်တို့ကို ဖော်ပြပြီးလျှင်၊ ယင်းကို ဂိုဏ်းအားလျော်စွာ နာမပဒမာလာ စဥ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အနုန္နတေန - န+ဥန္နတေန (အနု+ဥန္နတေန၊ အန်+ဥန္နတေန ဟုလည်း ဖြတ်နိုင်သည်၊ ကစ်ဘာဋီ -၁၊ ၁၀၃)

မနသာ၌ - တတိယာဧကဝုစ်နာဝိဘတ်၊ ကရိုဏ်းအနက်၊ ကရဏေတတိယာသုတ်ဖြင့် သက်ရပါမည်။

http://www.dhammadownload.com

ယင်းကို ဂိုဏ်းအားလျော်စွာ နာမပဒမာလာ --

ပ -	မနော	မနာ
အာ -	ဘော မန, မနာ	ဘောန္တော မနာ
ဒု -	မနံ, မနော	မနေ
တ -	မနေန, မနသာ	မနေဟိ, မနေဘိ
စ -	မနသော, မနသော	မနာနံ
ပ -	မနသ္မာ, မနမှာ, မနာ	မနေဟိ, မနေဘိ
ဆ -	မနသော, မနသော	မနာနံ
သ -	မနသ္မိံ, မနမှိ, မနေ, မနသိ	မနေသု ။

(ပုရိသာဒိဂိုဏ်းတွင် နာ-သ-သ္မိံတို့၌ ရုပ်ထူးထည့်၍ စဉ်ရမည်)

(တစ်နည်း)(ပ)	မနံ, မနာ	မနာနိ
(အာ)	ဘော မန, မနာ	ဘဝန္တာနိ မနာ, မနာနိ
(ဒု)	မနံ	မနေ , မနာနိ

(တတိယာမှစ၍ အထက်ပါရုပ်စဉ်နှင့်တူပြီ၊ စိတ္တာဒိဂိုဏ်း စဉ်တွင် ရုပ်ထူးထည့်၍ စဉ်ရ၏)

၂။ မိရော၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပြီးလျှင်၊ ကထယေကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ခဲ့ပါ။

၁။ မနောနိတ္ထိ ဓာန်အရ မနသဒ္ဒါ ပုံ့နပုံဖြစ်၏။ နီတိပဒ – ၁၃၄ စသည်၌လည်း ပုံ– နပုံ ဖြင့်စဉ်ပြ၏။ ဤ၌ကား ဂိုဏ်းအားလျော်စွာဟု မေးသည့်အတွက် ပုရိသာဒိဂိုဏ်း စိတ္တာဒိဂိုဏ်းတွင် ရုပ်ပိုထည့်၍ အထက်ပါအတိုင်း စဉ်ရသည်၊ အမှန်မှာ–မနသဒ္ဒါသည် ပုံ့နပုံ ဘယ်လိင်မှာဖြစ်ဖြစ် မနောဂိုဏ်းဝင်သာဖြစ်၏။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ဓီရော ၌ ဓိသဒ္ဒူပပဒ ရာဓာတ်ဖြစ်၍ -

(တိ) ရာတိ (အန္တိ) ရန္တိ
(သိ) ရာသိ (ထ) ရာထ
(မိ) ရာမိ (မ) ရာမ ။

ကထယေ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း -

ကထယေကို ကထတည်၊ ကထ-ဝါကျေအနက်၌ ဓာတ် အမည်မှည့် အဆုံးသရချေ၊ အနုမတိပရိကပ္ပတ္တေသုသတ္တမိ သုတ်ဖြင့် သတ္တမီယေျဝိဘတ်သက်၊ စုရာဒိတောဏေဏယာ သုတ်ဖြင့် ဏယပစ္စည်းသက်၍ ကာရိတ်လည်းအမည်မှည့်၊ ကာရိတာနံဏောလောပံသုတ်ဖြင့် ဏအနုဗန်ချေ၊ ကွစိဓာတု သုတ်ကြီးဖြင့် ယေျကို ပြေ၊ ထ်ကို အသို့ကပ်၊ ယခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ ကထယေ ပြီး၏။

၃။ ဓီရော ၌ ဓီအရ ပရမတ္ထတရားကိုကောက်ပြ၍၊ ၎င်းတရား နှင့် ယှဉ်ရာစိတ် တို့ကိုလည်း စုံလင်တိကျစွာ ကောက်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဓီရော ၌ ဓီအရ - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၌ရှိသော ပညာဖြစ်ပါသည်။

၎င်းနှင့်ယှဉ်ရာစိတ် - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး ။

၂။ ဓီရောကို သမာသ်ပုဒ်ကြံရာ၌ ရာဓာတ်ဖြင့်စဉ်သည်၊ တဒ္ဓိတ် ပုဒ်ကြံမှု ဓီပုဒ်, ရပစ္စည်းတည်း၊ ထိုဓီသဒ္ဒါသည် ဓာဓာတ်, ဒဟ ဓာတ်, ဈေ ဓာတ်တို့ဖြင့်ပြီး၏၊ ထို့ကြောင့် ၎င်းဓာတ်တို့ဖြင့်လည်း စဉ်နိုင်သည်။

၃။ ဓီအရ ပညာကိုကောက်၍ ၎င်းနှင့်ယှဉ်ဖက် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၁၂)ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာ(၃၅)ပါး၊ပေါင်း(၄၇)ပါးသောစိတ်တို့ကိုလည်းထုတ်နိုင်၏။

http://www.dhammadownload.com

၄။ အနုန္နတေနဒ္ဒ ဥန္နတေနအရ ပရမတ္ထတရားကို မှန်ကန်စွာ ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံတို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဥန္နတေနအရ - အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၌ရှိသော ဥဒ္ဓစ္စ
၎င်းသည် - ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ
အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ

၁၃၄၂ - ခုနှစ် အဂ္ဂိတ္တိုရ်

၁။ "ဝီတိသာရေတွာ" ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ "သွာဿ အရဟတ္တာယ ပဋိပန္နော"၌ အရဟတ္တကို နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝီတိသာရေတွာ - ဝိ+အတိ+သာရေတွာ၊

အရဟတ္တ နာမပဒမာလာ

ပ - အရဟတ္တံ အရဟတ္တာ, အရဟတ္တာနိ
အာ ဘောအရဟတ္တ,အရဟတ္တာ ဘဝန္တောနိအရဟတ္တာ,အရဟတ္တာနိ
ဒု - အရဟတ္တံ အရဟတ္တေ, အရဟတ္တာနိ
(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်ထိ စိတ္တာဒိဂိုဏ်းနှင့် အတူစဉ်ပါ)

၂။ "ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီ" ဝယ် သတိမာ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ သတ္တမီဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - သတိမာ ၌ - သရဓာတ်ဖြစ်၍ -

၁။ "ဏျ တ္တ တ္တန ပစ္စယဆုံး ဤသုံးလုံး နပုံကေန်မြဲ" နှင့်အညီ အရဟတ္တ၌ တ္တပစ္စည်း ဆုံးသော ပုဒ်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် နပုံလိင်တည်း။

http://www.dhammadownload.com

(ယျေ) သရေယျ, သရေ (ယျုံ) သရေယျုံ
(ယျာသိ) သရေယျာသိ, သရေ (ယျာထ) သရေယျာထ
(ယျာမိ) သရေယျာမိ, သရေ (ယျာမ) သရေယျာမ ။

၃။ "ဣမေ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခူ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂံ ဘာဝေတိ ဝိဝေကနိဿိတံ" ၌ ဝိဝေက၏အရ ပရမတ္ထတရားကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို အာရုံပြုသော စိတ် တို့ကိုလည်း ကေန်, အနေကန် ခွဲခြား၍ ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝိဝေက အရ - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါသည်။
၎င်းကို ကေန် အနေကန် အာရုံပြုသော စိတ်များ -
(၃၂ -ခု၊ ၃၄ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေတို့၌ ပါပြီး)

၄။ "ယထယိဒံ ဘိက္ခဝေ အသန္တုဋ္ဌိတာ"၌ အသန္တုဋ္ဌိတာ အရ ပရမတ္ထတရားကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထု တို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ ။

ဖြေ - အသန္တုဋ္ဌိတာအရ -လောဘမူစိတ်(၈)ပါး၌ရှိသောလောဘ ဝေဒနာ စသည် ·· (၂၅ - ခု ၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

၂။ သုဒ္ဓ, ကာရိတ် (ဟေတု)ဟူသောအသုံးအနှုန်းကို ဤသို့နားလည်ထားရမည်၊ ဏေဏယဏာပေဏာပယကာရိတာနိဟေတွတ္ထေ သုတ်ဖြင့်သက်သောပစ္စည်းများဆုံးသောရုပ်ကို ကာရိတ်(ဟေတု)ရုပ် ဟုခေါ်၏၊ ထိုမှကြွင်းသော ဘူဝါဒိတောအစသည့်သုတ်တို့ဖြင့်သက်ထားသော ပစ္စည်းများဆုံးသောရုပ်တို့ကို သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်ဟု ခေါ်၏၊ စုရာဒိဂိုဏ်းမှတ်ပစ္စည်းများဖြစ်သော ဏေ,ဏယတို့သည် ရှဉ့်ကာရိတ်ရုပ်အမည်ရ၍ကာရိတ်ရုပ်ဟု ခေါ်သင့်သော်လည်းစေခိုင်းခြင်းကာရိတ်သဘော မရှိသောကြောင့် သုဒ္ဓရုပ်ဟုသာ ခေါ်ရ၏။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၄၃ - ခုနှစ် အင်္ဂတ္တိုရ်

၁။ "ဣမသ္မိံ ဇမ္ဗုဒီပေ"၌ဇမ္ဗုဒီပေကိုပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ ဒီပကိုသန္ဓိရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြပြီးလျှင်၊ရှေ့ပုဒ်ကိုနာမပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဇမ္ဗုဒီပေကို - ဇမ္ဗု+ဒီပေ ဟုပဒစ္ဆေဒပြုရမည်။

ဒီပသန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -ဒီပကို ဒွိ+အာပဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ (ဝိသတိဒသေသု ဗာဒွိဿ တု ၌ တုသဒ္ဒါဖြင့်) ဒွိကို ဒိပြု၊ ဝိပရောအသရူပါ သုတ်ဖြင့် နောက်အာသရကိုချေ၊ ပုဗ္ဗောစ ဖြင့် ရှေ့ဣကို ဤဒီဃပြု၊ ဒီပပြီး၏။ (ကစ် ဘာဋီ၊ ၁၊ ၁၀၈)

(တစ်နည်း) ဒွိ+အာပဟု ဖြတ်၊ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဝအက္ခရာ,အာအက္ခရာတို့ကို ချေ၊ ဣကိုလည်း ဤဒီဃပြု၊ ပြီး၏။ (ဓာန် ဋီ - ၆၄၄)

(တနည်း)ဒိ+အာပဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ဝိပရောအသရူပါ (ပရောဝါအသရူပါ)ဖြင့်အာချေ၊ ဒိ၏ဣကိုဤဒီဃပြု၊ ပြီး၏။ (နီတိသုတ္တ-၁၅)

ဇမ္ဗုနာမပဒမာလာ

ပ -	ဇမ္ဗု	ဇမ္ဗူ, ဇမ္ဗုယော
အာ -	ဘောတိ ဇမ္ဗု	ဘောတိယော ဇမ္ဗူ, ဇမ္ဗုယော
ဒု -	ဇမ္ဗုံ	ဇမ္ဗူ, ဇမ္ဗုယော
တ -	ဇမ္ဗုယာ	ဇမ္ဗူဟိ, ဇမ္ဗူဘိ
စ -	ဇမ္ဗုယာ	ဇမ္ဗူနံ
ပ -	ဇမ္ဗုယာ	ဇမ္ဗူဟိ, ဇမ္ဗူဘိ
ဆ -	ဇမ္ဗုယာ	ဇမ္ဗူနံ
သ -	ဇမ္ဗုယာ, ဇမ္ဗုယံ	ဇမ္ဗူသု ။

၁။ဇမ္ဗုဒီပေ၌ရှေ့ပုဒ်ယူ၍စဉ်၏၊ ဒီပ၌ရှေ့ပုဒ်ယူလျှင်ဒွေ့,ဒုတေစသည်ဖြင့်စဉ်ရမည်။

http://www.dhammadownload.com

၂။ "တေဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ သာဝိကာနံ ဘိက္ခုနီနံ ရတ္တညူနံ" ၌ ဘိက္ခုနီနံဝယ် အဘာယ့်ကြောင့် အဘာယ်အနက်၌ အဘာယ် သုတ်ဖြင့် အဘာယ်ဝိဘတ်သက်သည်ကို ဖြစ်သင့်တိုင်း ဖေါ်ပြ ၍၊ ရတ္တညူနံဝယ် နောက်ပုဒ်၌ ဓာတ်ကိုသာ ဝတ္တမာန် ဝိဘတ် ပထမပုရိသ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဘိက္ခုနီနံ ဝယ် - အပေါင်းမှ အစိတ်ကို ခွဲထုတ်ရသော ကြောင့်နိဒ္ဓါရဏအနက်၌ နိဒ္ဓါရဏေစသုတ်ဖြင့် ဆဋ္ဌီဗဟုဝုစ် နံဝိဘတ် သက်ထားသည်၊
(တစ်နည်း) ပင်ကိုယ်က ခွဲခြား ပြီးသောအရာကို ရတ္တညုဂုဏ်ဖြင့် ထပ်မံခွဲခြားသောကြောင့် ဝိဘတ္တအပါဒါန်အနက်၌ ဒူရန္တိက သုတ်၌စသဒ္ဒါဖြင့် ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သက်ထားပါသည်။

ရတ္တညူနံ ဝယ် နောက်ပုဒ်၌ - ဉာဓာတ်ဖြစ်၍
(တိ) ဉာတိ, ဇာနာတိ, နာယတိ (ဉာယတိ)
(အန္တိ) ဉာန္တိ, (ဉ န္တိ), ဇာနန္တိ, နာယန္တိ (ဉာယန္တိ), နာယရေ ။

၃။ ရတ္တညူနံဝယ် နောက်ပုဒ်၌ ဓာတ်အရစိတ်ကို ရသင့်သည့် အားလျော်စွာကောက်ပြ၍၊ ၎င်းနှင့်ယှဉ်နိုင်သော စေတသိက် များကိုလည်း ရေတွက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ရတ္တညူနံ ဝယ် နောက်ပုဒ်၌ ဓာတ်အရ - ပညာစသည် ပြဋ္ဌာန်းသောမဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊

၃။ ရတ္တညူအဖွင့်(၃)နည်းတွင် နောက်ဆုံးအဖွင့်အရကောက်ထား၏။ ပထမအဖွင့်အလို သဒ္ဒါပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်(ကြိယာ) စိတ္တုပ္ပါဒ် ကောက်ရမည်၊ ဒုတိယအဖွင့်အလို သောတာပတ္တိမဂ်ကို ကောက်ရမည်။

http://www.dhammadownload.com

ရင်းနှင့် ယှဉ်နိုင်သော စေတသိက်များ -
အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီကြဉ် သောဘန စေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "သုဂတိံ သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဇ္ဇတိ" ၌ လောကသို့ရောက်ကြောင်းပရမတ္ထကိုကောက်ပြ၍ ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟာဖြင့်ဝေဖန်ပြီးလျှင်လောက၏အာရမ္မဏိကစိတ်ကိုလည်းကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - လောကသို့ရောက်ကြောင်း ပရမတ္ထကား -
မဟာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ဖြစ်သည်။

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်သည် ဒွိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ)
ဉာဏသမ္ပယုတ်သည်တိဟိတ်(အလောဘ,အဒေါသ,အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - ဉာဏဝိပ္ပယုတ်သည် လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ
ဉာဏသမ္ပယုတ်သည်အရဟတ္တမဂ်အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (ရုံခါမှီ, ရုံခါမမှီ)
လောကအရ - ရှုပါရုံစသည်တို့ဖြင့် ကောင်းမြတ်သော နတ်ပြည် နတ်ဘုံ ဖြစ်၍ ထို၏ အာရမ္မဏိကကား -
ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် (၁၀) မနောဓာတ် (၃)ပါး၊ (ဇောကန်) တဒါရုံ (၁၁)ပါး၊ ကာမဇော (၂၉)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ (အနေကန်) ပေါင်း (၃၄)ပါး။

၁၃၄၄ - ခုနစ် အင်္ဂတ္တိုင်

၁။ "စေတသော ဝူပသမော"၌ ဝူပသမောကို သန္ဓိရှုပ်ကျဉ်း

http://www.dhammadownload.com

တွက်ပြီးလျှင်၊ စေတသော၌ မည်သည့်ဝိဘတ် ဖြစ်ကြောင်း ညွှန်ပြ၍၊ ယင်းပုဒ်ကို ဒု, တ, သတ္တမီဝိဘတ် တို့ဖြင့် ဂိုဏ်းစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝူပသမော သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -

ဝူပသမောကို ဝိ+ဥပသမောဟုပုဒ်ဖြတ်၊ သရာသရေ လောပံသုတ်ဖြင့် နောက်ဥသရကြောင့် ရှေ့ ဝိ၌ ဣကိုချေ၊ ဒုတိယပိုင်းဒီဃံသုတ်ဖြင့် ရှေ့သရကြေပြီးသော် နောက်ဥ ကို ဦဒီဃပြု၊ ဝ်ကို နောက်ဦသို့ကပ် ဝူပသမော ပြီး၏။

စေတသော ၌ - ဆဋ္ဌီ ဧကဝုစ် သဝိဘတ်ဖြစ်ပါသည်။

ဂိုဏ်းစဉ်

ဒု -	စေတံ, စေတော	စေတေ
တ -	စေတေန, စေတသာ	စေတေဟိ, စေတေဘိ
သ -	စေတသ္မိံ, မှိ, စေတေ, စေတသိ	စေတေသု ။

၂။ "ရာဇာနော ဂဟေတွာ ဝိဝိဓာ ကမ္မကာရဏာ ကာရေန္တိ" ၌ သဗ္ဗါစည်းမျဉ်းမလွဲအောင် ဝိဘတ်စုံ ကာရိတ်ကံ ထည့်ပြီးလျှင် ကာရဏာ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကာရိတ်ကံ ထည့်ပုံ - ရာဇာနော ဂဟေတွာ ဝိဝိဓာ ကမ္မကာရဏာ ရာဇပုရိသေ (ဒု) ရာဇပုရိသေဟိ (တ) ရာဇပုရိသာနံ (ဆဋ္ဌီ) ကာရေန္တိ ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ကာရိတ်ဆိုင်ရာအကျယ်ကို ကစ္စာယနဋီကာ ဂတိဗုဒ္ဓိဘုဇဧသော သုတ်၌ ရှုပါ၊ ယထာ ဟိ မနုဿလောကေ ကမ္မကာရဏာကာရကာ အတ္ထိ၊ ဧဝမေဝ နိရယေ

http://www.dhammadownload.com

ကာရဏာ၌ ကရဓာတ်ဖြစ်၍

(တိ)	ကိဏောတိ, ကိဏာတိ၊	(အန္တိ)	ကိဏောန္တိ, ကိဏာန္တိ ။
(သိ)	ကိဏောသိ, ကိဏာသိ	(ထ)	ကိဏောထ, ကိဏာထ
(မိ)	ကိဏောမိ, ကိဏာမိ	(မ)	ကိဏောမ, ကိဏာမ ။

၃။ (၂)နံပါတ် ပုစ္ဆာလာ ကာရေန္တိ၌ ဓာတ်အရ ဖြစ်သင့်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်းနှင့်ယှဉ်ဖက် စေတသိက် ထုတ်ပြီးလျှင်၊ ယင်းစိတ္တုပ္ပါဒ် အာရုံပြုနိုင်သော တရားစုကို လည်း သင်္ဂဟသာကေပြ ဖြေပါ။

ဖြေ - ကာရေန္တိ၌ ဓာတ်အရ - ဒေါသမူစိတ် ဖြစ်ပါသည်။
ယှဉ်ဖက်စေတသိက် - (၂၀ -ခု အံ့ အဖြေ၌ ပါပြီး)

ယင်းစိတ္တုပ္ပါဒ်အာရုံပြုနိုင်သော တရားစု -

အကုသလာနိစေဝ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တကာမာဝစရ ဇဝနာနိစေတိ လောကုတ္တရ ဝဇ္ဇိတသဗ္ဗာရမ္မဏာနိထောက်၍ လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံ အာရုံ(လောကီစိတ် (၈၁) စေတသိက် (၅၂) ရုပ် (၂၈) ပညတ်)တို့ ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ဓာတုကုသလတာအရ တရားကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်းတို့ အနက် သင်တို့သန္တာန်၌ ဖြစ်နိုင်သော တရားကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ သင်္ဂဟတို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

နိရယပါလာ အတ္တိ အံ၌၊၂၊၁၁၈ တို့အရ ရာဇ ပုရိသေအစား ငရဲပြည်အတွက် နိရယပါလေ (နိရယပါလေဟိ, နိရယ ပါလာနံ) ဟုလည်း ထည့်နိုင်သည်။
ကာရဏာ၌ ကရဓာတ်သည် (ညှင်းပမ်းနှိပ်စက်ခြင်း)အနက်ကိုဟော၍ သွာဒိဂိုဏ်းဖြင့် စဉ်ရသည်၊ (ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ-၆၉-၇၀)

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ဓာတုကုသလတာအရ - ၁၈ - ပါးသော ဓာတ်တို့ကို သိစွမ်းနိုင်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄ -ပါး၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် ၄ -ပါး၊ အဘိညာဉ် -၂ ပါး၊ မဂ်စိတ် ၄ ပါး ၌ ရှိသော ပညာဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်နိုင်သော တရားစု -

မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄ -ပါး၊

ဝေဒနာ - သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ ။

၁၃၄၅ - ခုနှစ် အင်္ဂတိုင်ရှ

၁။ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ (ပ) ကေမန္တံ နိသိန္နော ခေါ ဇာဏုသောဏိ ဗြဟ္မဏော ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ ဝယ် (ယေန,ကေမန္တံ) ပုဒ်တို့၌ အဘယ်သုတ်ဖြင့် အဘယ်အနက်၌ အဘယ်ဝိဘတ်များ စီရင်ထားသည် ကို ၂ နည်းစီ ဖြေဆိုပါ။

ဖြေ - ယေန (၂၄-ခု၊ အံ အဖြေ၌ပါပြီး)

ကေမန္တံ - ကမ္မတ္ထေဒုတိယာသုတ်ဖြင့် ကြိယာဝိသေသနအနက် ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ်၊

(တစ်နည်း) တတိယာသတ္တမီနဉ္စ သုတ်ဖြင့် သတ္တမီအနက်၊ ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ် သက်ထားပါသည်။

၂။ ဇာဏုသောဏိ -၌ ဇာဏုကို နာမပဒမာလာ၊ သောဏိ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတ ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ဇာဏုနာမပဒမာလာ

ပ -	ဇာဏု	ဇာဏူ, ဇာဏူနိ
အာ -	ဘော ဇာဏု	ဘဝန္တာနိ ဇာဏူ, ဇာဏူနိ
ဒု -	ဇာဏုံ	ဇာဏူ, ဇာဏူနိ
တ -	ဇာဏုနာ	ဇာဏူဟိ, ဘိ, ဇာဏုဟိ, ဘိ
စ -	ဇာဏုဿ, ဇာဏုနော	ဇာဏူနံ, ဇာဏုနံ
မီ -	ဇာဏုသ္မာ, မှာ, ဇာဏုနာ	ဇာဏူဟိ, ဘိ, ဇာဏုဟိ, ဘိ
ဆ -	ဇာဏုဿ, ဇာဏုနော	ဇာဏူနံ, ဇာဏုနံ
သ -	ဇာဏုသ္မိံ, ဇာဏုမှိ	ဇာဏူသု, ဇာဏုသု ။

သောဏ်ိ ၌ သု, ဓာတ်ဖြစ်၍ အာချာတပဒမာလာ - -

(တိ) သုဏောတိ, သုဏာတိ, သုဏေ, သဝတိ, သုဿုသတိ၊

(အန္တိ) သုဏန္တိ, သဝန္တိ, သုဿုသန္တိ၊

(သိ) သုဏောသိ, သုဏာသိ, သုဏာသိ, သဝသိ, သုဿုသသိ၊

(ထ) သုဏောထ, သုဏာထ, သုဏာထ, သဝထ, သုဿုသထ၊

(မိ) သုဏောမိ, သုဏာမိ, သုဏေ, သဝါမိ, သုဿုသာမိ၊

(မ) သုဏောမ, သုဏာမ, သဝါမ, သုဿုသာမ ။

၃။ "ဝဝဿဂ္ဂါရမ္မဏံ ကရိတွာ လဘန္တိ" ၌ ဝဝဿဂ္ဂအရ ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်, စေတသိက် တို့ကိုလည်း ကေန် အနေကန် ခွဲပြပါ။

ဖြေ - ဝဝဿဂ္ဂ အရ - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းကို ကေန် အာရုံပြုနိုင်သောစိတ် -လောကုတ္တရာစိတ် (၈)ပါး၊

စေတသိက် - ထို၌ယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃) ပါး၊

အပ္ပမညာကြဉ်သောဘာနစေတသိက်(၂၃)ပါး၊ပေါင်း(၃၆)ပါး

http://www.dhammadownload.com

အနေကန် အာရုံပြုနိုင်သောစိတ် - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၁၁)ပါး။

စေတသိက် - ထိုဦးယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ သောဘနစေတသိက်(၂၅)ပါး၊ ပေါင်း (၃၈) ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ယံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော (ပ) နိစ္စတော ဉပဂစ္ဆေယျ" ၌ ဒိဋ္ဌိအရ ကောက်ပြပြီး၊ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့ကို ဝေဒနာ, ကိစ္စ, အာရုံ, ဝတ္ထု တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ဒိဋ္ဌိ အရ - (၁၈ -ခု အံအဖြေ၌ ပါပြီး)

၎င်းနှင့်ယှဉ်သော သောတာပတ္တိမဂ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့သည် -

ဝေဒနာ - သောမနဿဝေဒနာ, ဉပေက္ခာဝေဒနာ၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊

ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ) ။

၁၃၄၆ - ခုနှစ် အင်္ဂတ္တိုရ်

၁။ "မောဟာဇဋ္ဌာပဝိဒ္ဓသု"ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍ မောဟာဇဋ္ဌဝယ် နောက်ပုဒ်၌ ဓာတ်ကိုယူပြီး ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပါ။

ဖြေ - မောဟာဇဋ္ဌာပဝိဒ္ဓသု - (၃၃ -ခု ၊ အံ အဖြေ၌ပါပြီး)

မောဟာဇဋ္ဌဝယ် နောက်ပုဒ်၌ ဇနဓာတ်ဖြစ်၍ အာချာတပဒမာလာ

(တိ) ဇနတိ, ဇနေ, ဇာယတိ (အန္တိ) ဇနန္တိ , ဇာယန္တိ , ဇာယရေ

(သိ) ဇနသိ, ဇာယသိ (ထ) ဇနထ, ဇာယထ

http://www.dhammadownload.com

(မိ) ဇနာမိ, ဇနေ, ဇာယာမိ (မ) ဇနာမ, ဇာယာမ ။

၂။ "ယဋ္ဌ ဂိဟီနံ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသတံ" ဝယ် အဂါရံ၌ ဝိဘတျတ္ထ, ဝိဘတ္တိဝိမိ သုတ်တို့ကို အကြောင်းပြ၍ ဖေါ်ပြပြီးလျှင်၊ အဇ္ဈာဝသတံ ကို သတ္တမီကေဝုစ် ဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဂါရံ - (၃၈ - ခု၊ အံ အဖြေ၌ပါပြီး)

အဇ္ဈာဝသတံ သတ္တမီကေဝုစ်ဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ

အဇ္ဈာဝသတိ, အဇ္ဈာဝသန္တသ္မိံ, အဇ္ဈာဝသန္တမှိ, အဇ္ဈာဝသန္တေ - ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "အသ္မိမာနော ပဟီယတိ"ဝယ် ပဟီယတိ၌ အန္တတ္ထအရ တရားကိုယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ္တဓမ္မနှင့်တကွကောက်ပြ၍ယင်းတွင်-ပဓာနတရားကိုသာဝေဒနာ,ဟိတ်,ကိစ္စတို့ဖြင့်ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပဟီယတိ ၌ အန္တတ္ထအရ - အရဟတ္တမဂ်စိတ်၊

ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ္တဓမ္မ -

အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၃)ပါး၊ ပေါင်း (၃၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းတွင် ပဓာန အရဟတ္တမဂ်စိတ်သည် -

ဝေဒနာ - သောမနဿ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

၁။ ဇနောဘူသဒ္ဒမှ, ဇနေ ဒိဘူနှင့် အညီ ဇနနတ္တဖြစ်၍ ဘူ ဒိ နှစ်ဂိုဏ်းစဉ်ရ၏။

၃။ စိတ်နှင့် စေတသိက်တို့တွင် မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာနှင့်အညီ စိတ်သည် ပဓာန ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် စိတ်ကို ဝေဒနာစသည် ခွဲရသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ယဿိန္ဒြိတံ နတ္ထိ ကုဟိဉ္စိ လောကေ" ၌ ဣန္ဒြိတအရ ပရမတ္ထတရားများကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်းတရားတို့ ပြုနိုင်သော အာရုံ, မပြုနိုင်သော အာရုံတို့ကိုလည်း ခွဲခြားပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဣန္ဒြိတအရ - (၁၄ -ခုနှစ် ၊ အံအဖြေ၌ပါပြီး)
ယင်းတရားတို့ကို ပြုနိုင်သော အာရုံ - လောကီစိတ် (၈၁)၊ စေတသိက် (၅၂)၊ ရုပ် (၂၈)၊ ပညတ်တို့ ဖြစ်ပါသည်။
မပြုနိုင်သော အာရုံ - လောကုတ္တရာစိတ် (၈)ပါး၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော လောကုတ္တရာတရား (၉)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၄၇ - ခုနှစ် အင်္ဂတ္တိုရ်

၁။ "အဇ္ဈတ္တဂ္ဂေ ပါဏုပေတံ သရဏံ ဂတံ"ဝယ် အဇ္ဈတ္တဂ္ဂေကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍ နောက်ပုဒ်ကို ကာရကရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြပါ။

ဖြေ - အဇ္ဈတ္တဂ္ဂေ - (၂၂ - ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၂။ "သာဓု မေ ဘဝံ ဂေါတမော တထာ ဓမ္မံ ဒေသေတု" ဝယ် ဘဝံ၌ မူလပုဒ်ရင်းနောင် ဂ,သိဝိဘတ်ဖြင့်ပြီးနိုင်သမျှ ရုပ်စုကို စုံလင်စွာဖော်ပြ၍၊ ဒေသေတု ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍အဇ္ဈတနိ (ဣံ မှာ) နှစ်ဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် ပဒမာလာစဉ်ပါ။

ဖြေ - ဘဝံ ၌ မူလပုဒ်ရင်းဖြစ်သော ဘဝန္တနောင် ဂ, သိဝိဘတ်ဖြင့် ပြီးနိုင်သမျှ ရုပ်စုမှာ -
ဘဝံ, ဘောာ, ဘန္တေ, ဘောန္တ, ဘောန္တာ (ရှုအလို)

http://www.dhammadownload.com

(တနည်း) ဘော,ဘ၀ံ,ဘ၀,ဘ၀ါ,ဘောန္တ,ဘောန္တာ (အခြေပြုနာမ်ဂိုဏ်း)
(တနည်း)ဘော, ဘန္တေ, ဘောန္တ, ဘောန္တာ, ဘဒန္တ, ဘဒန္တာ, ဘဒ္ဒန္တ,
ဘဒ္ဒန္တာ, ဘဒန္တေ, ဘဒ္ဒန္တေ (ဝိသုဒ္ဓါရုံနာမ်ဂိုဏ်း).

ဒေသေတု - ၌ ဒိသီဓာတ်ဖြစ်၍

(ကုံ) အဒေသိ, ဒေသိ, အဒေသယိ, ဒေသယိ၊
(မှာ) အဒေသိမှာ, ဒေသိမှာ, အဒေသိမှ, ဒေသိမှ, အဒေသယိမှာ,
ဒေသယိမှာ, အဒေသယိမှ, ဒေသယိမှ ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

၃။ (၂)နံပါတ် ပုစ္ဆာပါ ဒေသေတု ၌ အန္တတ္ထအရ စိတ်စေတသိက်များကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ ယင်း၌ ဖြစ်နိုင်သော ဝေဒနာနှင့် ကိစ္စကိုလည်း ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ဒေသေတု ၌ အန္တတ္ထအရ -
ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါးနှင့် ထို၌ယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါးသော စေတသိက်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ - သောမနဿ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ဣတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ပဒေသံ ပဒေသကာရီ အာရာဓေသိ" ဝယ်ပဒေသအရပရမတ္ထတရားကိုတိကျစွာကောက်ပြ၍ယင်းကိုအာရုံပြုနိုင်သောတရားများကိုလည်းမှန်ကန်စွာဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ပဒေသအရ - အောက်မဂ်သုံးပါး ဖြစ်ပါသည်။
ယင်းကို အာရုံပြုနိုင်သော တရားများကား -
မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ မဟာကြိယာ

http://www.dhammadownload.com

ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၁၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၄၈ - ခုနှစ် အင်္ဂတ္တိုရ်

၁။ အောက်ပါတို့ကို ပဒစ္ဆေဒပြုခဲ့ပါ။

(က) သမန္နာဂတ (ခ) ယေနမိစေကစ္စော (ဂ)ပရန္တပေါ
(ဃ) အာနေဥ္စပ္ပတ္တော (င) ပစ္စက္ကောသတိ (စ) သမ္ပဇ္ဇာယတိ
(ဆ) အက္ခတ (ဇ) နိရယ (ဈ) ပရိက္ခယ (ည)ထလဋ္ဌ

ဖြေ - (က)သံ+အနု+အာဂတ (ခ) ယေန+ကာမ+ကေစ္စော
(ဂ) ပရံ+တပေါ (ဃ) အာနေဥ္စ+ပတ္တော
(င) ပတိ+အာ+ကောသတိ (စ) သံ+ပ+ဇာယတိ
(ဆ) အာ+ခတ (ဇ) နိ+အယ
(ဈ) ပရိ+ခယ (ည) ထလ+ဌဟုပဒစ္ဆေဒပြု

၂။ "ယံ ကာယဒုစ္စရိတသမင်္ဂီ တန္နိဒါနာ တပ္ပစ္စယာ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ သုဂတိံ သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဇ္ဇေယျ" ၌ တန္နိဒါနာ, တပ္ပစ္စယာ ပုဒ်တို့ကို ဝိဘတ် (၇)သွယ် တို့ဖြင့် နာမပဒမာလာစဉ်၍၊ "အတ္တနာဝ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော ဟောတိ"

၄။ ပဒေသံ၌ ပဒေသအရ အောက်ဖိုလ် (၃)ပါး၊ ပဒေသကာရီ၌ ပဒေသအရ အောက်မဂ် (၃)ပါး ကောက်ရမည်၊ ဤ၌ ပဒေသအရဟု မေး၍ ပဒေသကာရီ၌ ပဒေသအရကို ယူ၍ ဖြေသည်။

၁။ ပရန္တပေါ, ပစ္စက္ကောသတိ, သမ္ပဇ္ဇာယတိတို့သည်စတုက္ကနိပါတ်၌သာပါ၏၊ ထို့ကြောင့် ပြဋ္ဌာန်းကျမ်းစာမှ အပြင်ရောက်သော မေးခွန်းတို့ဖြစ်၏။

http://www.dhammadownload.com

ဝယ် အတ္တနာ၌ဝိဘတျတ္တဖေါ်ပြပြီးလျှင်၊ သုဒ္ဓပုဒ်၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - တန္ဒိဒါနာ နာမပဒမာလာ -

ပ -	တန္ဒိဒါနံ	တန္ဒိဒါနာ, တန္ဒိဒါနာနိ
အာ	ဘောတန္ဒိဒါန, တန္ဒိဒါနာ	ဘဝန္တာနိ တန္ဒိဒါနာ,တန္ဒိဒါနာနိ
ဒု -	တန္ဒိဒါနံ	တန္ဒိဒါနေ, တန္ဒိဒါနာနိ

(စသည်ဖြင့်၄၂-ခု အံအဖြေအရဟတ္တနည်းတူ စိတ္တာဒိဂိုဏ်းဖြင့်စဉ်)

တပ္ပစ္စယာ နာမပဒမာလာ

ပ -	တပ္ပစ္စယော	တပ္ပစ္စယာ
အာ -	ဘောတပ္ပစ္စယ, တပ္ပစ္စယာ	ဘောန္တော တပ္ပစ္စယာ
ဒု -	တပ္ပစ္စယံ	တပ္ပစ္စယေ
တ -	တပ္ပစ္စယေန	တပ္ပစ္စယေဟိ, တပ္ပစ္စယေဘိ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်ထိ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းဖြင့် စဉ်ရမည်)

အတ္တနာ၌ ဝိဘတျတ္တ - ပထမာကြိယာဝိသေသနအနက် (တစ်နည်း)ဝိသေသနအနက်(တစ်နည်း)လိင်အနက်(သီဋီသစ်၁၇၉-၈၀)

အတ္တဟူသော သုဒ္ဓပုဒ်၌ အဒဓာတ်, ဓာဓာတ်တို့ဖြစ်၍ အာချာတပဒမာလာစဉ်ပုံ -

အဒ ဓာတ်ယူရာ၌	(တိ)	အဒတိ	(အန္တိ)	အဒန္တိ
	(သိ)	အဒသိ	(ထ)	အဒထ
	(မိ)	အဒါမိ	(မ)	အဒါမ
	(တေ)	အဒတေ	(အန္တေ)	အဒန္တေ

၂။ သုဒ္ဓလိင်,သံသဋ္ဌလိင် နှစ်မျိုးတွင် ဝိဘတ်မသက်မီ အတ္တသက်သက်သည် သုဒ္ဓလိင်ပုဒ်ဖြစ်၏၊အတ္တသက်သက်၌ဓာတ်ယူ၍စဉ်ခိုင်းသည်ဟုယူဆရသည်။

http://www.dhammadownload.com

(သေ) အဒသေ (ဝေ) အဒဝေ
(ဧ) အဒေ (မေ) အဒါမေ ။

ခ, ခတ်ယူရာ၌ (၂၁ ခု ဝိနည်း၊ ၃၉ ခု အံအဖြေတို့၌ ပါပြီး)

၃။ နာဟံ ဘိက္ခဝေ အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ" ဝယ် သမနုပဿာမိ၌ ခတ်အရတရားကို ကောက်၍၊ ၎င်း၏ အာရုံဖြစ်ထိုက်သော တရားများကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - သမနုပဿာမိ၌ ခတ်အရ - မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၌ ရှိသော ပညာဖြစ်ပါသည်။

၎င်း၏ အာရုံဖြစ်ထိုက်သောတရားများ (၁၆ -ခု ဝိနည်းအဖြေ၌ရှု)

၄။ "စေတသော အဝူပသမော"အရ တရားကိုကောက်ပြ၍ ၎င်းတို့၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ, ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - စေတသောအဝူပသမောအရ -ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စတို့ ဖြစ်ပါသည်။

၎င်းတို့၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မကား -

ဥဒ္ဓစ္စသည် - အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၊ ထို၌ယှဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အရင်းခံ ဥဒ္ဓစ္စကြဉ် အကုသိုလ် စေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ပေါင်း (၂၆)ပါး တို့၌ ယှဉ်ပါသည်။

ကုက္ကုစ္စသည် - ဒေါသမူဒွေး၊ ထို၌ယှဉ်သော ပီတိကြဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက်(၁၂)ပါး၊သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် (၄)ပါး၊ ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ထိန, မိဒ္ဓ, ပေါင်း (၂၁)ပါး တို့၌ ယှဉ်ပါသည်။

ဝေဒနာ သောမနဿ, ဥပေက္ခာ, ဒေါမနဿဝေဒနာ၊

ဟိတ် - လောဘမူစိတ်သည် ဒွိဟိတ် (လောဘ, မောဟ)၊

http://www.dhammadownload.com

ဒေါသမူစိတ်သည် ဒွိဟိတ် (ဒေါသ, မောဟ)၊
မောဟမူသည် ဧကဟိတ် (မောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု - ဒေါသမူသည် - ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)
လောဘမူ, မောဟမူတို့သည် - ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)

၁၃၄၉ - ခုနှစ် အင်္ဂတ္တိုရ်

၁။ ကာမမဇ္ဈာဝသတိ -ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ရှေ့ပုဒ်၌ အဘယ့်ကြောင့် အဘယ်သုတ်ဖြင့် အဘယ်အနက်ဝယ် အဘယ်ဝိဘတ်သက်ထားသည်ကို ဖြေဆိုပြီးလျှင်၊ သုတမေတံ ဝယ် သုတံ၏ ခတ်နောင် တိ-အန္တိ ဝိဘတ်သက်က ပြီးနိုင်သောရုပ်စုကို ပြည့်စုံစေခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကာမမဇ္ဈာဝသတိ - (၄၀ - ခုနှစ်၊ ၁ံ အဖြေ၌ပါပြီး)
ကာမံ ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌ ဝိဘတ် အနက်စသည် -
(၂၇ -ခု၊၃၈-ခုနှစ်၊အံအဖြေ၌ပါသော အဂါရံ အဇ္ဈာဝသတိနည်းတူ)
သုတံ ၌ သုခတ်ဖြစ်၍ ပြီးနိုင်သော ရုပ်များ -
(တိ) သုဏောတိ, သုဏာတိ, သုဏော, သုဿူသတိ၊
(အန္တိ) သုဏန္တိ, သုဿူသန္တိ, သုဿူသရေ။

၂။ ယာ သာ ဝါစာ နေလာ ဝယ် နေလာ၌ နောက်ပုဒ်၏ လိင်ကို ညွှန်ပြ၍၊ တဒဟုပေါသထေ၌ တဒဟုကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း ထွက်ပြပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - နေလာ၌ လောပဟူသော နောက်ပုဒ်၏ လိင် - နပုံလိင်

တဒဟု နာမ်ရုပ် - တဒဟုကို ၊တဒဟတည်၊ သို့ဝိဘတ်သက်၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် သို့ဝိဘတ်ကိုဥပြု သရလောပေါ မာဒေသပစ္စယာဒိမှိသရလောပေတုပကတိသုတ်ဖြင့် နောက် ဥအပြုကြောင့် ဟ၌ အကိုချေ၊ နောက်ဥ ကိုလည်း ဥဟု ပကတိပြု၊ ဟ် နောက်ဥသို့ကပ်၊ တဒဟု ပြီး၏။

၃။ "ယံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော ကိဉ္စိ သင်္ခါရံ နိစ္စတော ဥပဂစ္ဆေယျ"၌ ဒိဋ္ဌိအရ ကောက်၍၊ ယှဉ်ဖက်တရား တို့ကို ရေးပြီးလျှင် ဝေဒနာ စသည် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဒိဋ္ဌိအရနှင့် ယှဉ်ဖက်တရား - (၁၈-ခု၊ အံအဖြေ၌ ပါပြီး)

ဝေဒနာစသည် - (၂၂ - ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၄။ "သဗ္ဗာ အာသတ္တိယော ဆေတွာ"၌ အာသတ္တိအရ ကောက်ပြ၍၊ ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို ဖေါ်ပြပြီးလျှင်၊ ဝေဒနာဒိဆက္က ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။ —

ဖြေ - အာသတ္တိအရ - (၃၃ -ခု၊ အံ အဖြေ၌ ပါပြီး)

ယှဉ်ဖက်တရားများ - (၂၀ - ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

ဝေဒနာဒိဆက္က - (၂၅ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

၁၃၅၀ - ခုနှစ် အင်္ဂတ္တိုရ်

၁။ အောက်ပါပုဒ်တို့ကို ပဒစ္ဆေဒပြုခဲ့ပါ။

(က)အစ္ဆရိယ (ခ) လုဒ္ဓေါ (ဂ) ပရိယာဒိန္နစိတ္တ

(ဃ) ပရိနိဗ္ဗာယိ (င) ဝိညာဏဋ္ဌာယတနဉ္စ ဝိညာဏဋ္ဌ

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - (က)အာ+စရိယ (ခ) လုဒ်+ဓေါ (ဂ)ပရိ+အာဒိန္နစိတ္တ
(ဃ)ပရိနိ+ဝါယိ (င) ဝိညာဏာနန္တ ။

၂။ "ပရမ္ပိ တထတ္တာယ သမာဒပေတိ"၌ တထတ္တာယကို နာမပဒမာလာ၊ "တေဟိစ ဝိဝိတ္တော ဟောတိ"ဝယ် ဝိဝိတ္တ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဝိဘတ်ဖြင့် အာချာတ ပဒမာလာ စဉ်ပါ။

ဖြေ - တထတ္တာယ နာမပဒမာလာ -

ပ - တထတ္တံ တထတ္တာ, တထတ္တာနိ
အာ - ဘောတထတ္တ, တထတ္တာ ဘဝန္တာနိတထတ္တာ,တထတ္တာနိ
ဒု - တထတ္တံ တထတ္တေ, တထတ္တာနိ

စသည်ဖြင့်(၄၂ခုအံအဖြေအရပာတ္တနည်းတူစိတ္တာဒိကိုဏ်းဖြင့်စဉ်)

ဝိဝိတ္တ၌ ဝိရှေးရှိသော ဝိစဓာတ်ဖြစ်၍ -

(တိ) ဝိဝိစ္စတိ, ဝိဝိစ္စေ, ဝိစတိ, ဝိဝေစတိ, ဝိဝေစေ၊

၁။ဝိညာဏာဋ္ဌပုဒ်သည် ဝိညာဏံ+စ၊ ဝိညာဏ+အဋ္ဌဟုလည်း ဖြတ်နိုင် သည်၊ ဝိညာဏာနန္တ+ဏျ၊ န္တ၌ နကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊ တျကိုစပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဉပြု၍ ဝိညာဏာနဉ္စဖြစ်ရာ၌အာကိုအရဿပြု၊နကိုချေ၊ (ဓူ) (တစ်နည်း) ဝိညာဏံပုဒ် အဋ္ဌပုဒ်တို့ သမာသ်စပ်ထား၍ ဝိညာဏ +အဋ္ဌ ဟု ဖြတ်ရသည် (ဋီကာကျော်)

လုဒ္ဓေါ၌ လုဘဓာတ်၊ ဓာတ်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ တ ပစ္စည်းသက်၊ ဃေဘာဟောဟိဃောစ သုတ်ဖြင့် တကို ဓပြု၊ ဟာစတုတ္ထာနမန္တာနံဒေါဓေသုတ်ဖြင့် စတုတ္ထအက္ခရာဘ်ကို ဒ်ပြု ထိုပြုသော ဒ်သည် သရမရှိ၍ နယေပရံယုတ္တေဖြင့် ဒ်ကို နောက်ဓ သို့ကပ်ရမည်၊ ဤသို့ နယေပရံယုတ္တေ သုတ်ဝင်သော အခိုက် အတန့်ကိုရည်၍ ပဒစ္ဆေဒပြုခိုင်း၏ဟု ထင်သည်၊ ထို့ကြောင့် လုဒ်+ဓေါဟု ပုဒ်ဖြတ်သည်။

http://www.dhammadownload.com

(အန္တိ) ဝိဝိစ္စန္တိ, ဝိဝိစ္စရေ, ဝိစန္တိ, ဝိဝေစန္တိ, ဝိဝေစေန္တိ၊
(သိ) ဝိဝိစ္စသိ, ဝိစသိ, ဝိဝေစသိ, ဝိဝေစေသိ၊
(ထ) ဝိဝိစ္စထ, ဝိစထ, ဝိဝေစထ, ဝိဝေစေထ၊
(မိ) ဝိဝိစ္စာမိ, ဝိဝိစ္စေ, ဝိစာမိ, ဝိဝေစာမိ, ဝိဝေစေ၊
(မ) ဝိဝိစ္စာမ, ဝိစာမ, ဝိဝေစာမ, ဝိဝေစေမ ။

၃။ ကေနိပါတ, အဋ္ဌာနပါဠိ, ပဌမဝဂ်ဝယ် ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော၌ ဒိဋ္ဌိ အရ တရားကိုကောက်၍၊ ၎င်းတရားကို သမ္ပယုတ္တဓမ္မ, ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဒိဋ္ဌိအရ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ စသည် -(၁၈-ခု၊ အံအဖြေ၌ပါပြီး)
ဝေဒနာ-သောမနဿ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - မနောဒွါရ၊
အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊ ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ) ။

၄။ တိကနိပါတ, ဗြာဟ္မဏဝဂ်, တိကဏ္ဏသုတ် ဇာတိက္ခယံ ပတ္တော၌ ဇာတိက္ခယအရ တရားကိုကောက်၍ ၎င်းတရား၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မကောက်ပြီးလျှင်၊ အဝိဇ္ဇာယတွေဝ အသေသ ဝိရာဂနိရောဓာ သင်္ခါရနိရောဓော ၌ သင်္ခါရနိရောဓအရ တရားကို ကောက်၍၊ ၎င်းတရားကို အာရုံ အာရမ္မဏိကတို့ ဖြစ်ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဇာတိက္ခယ အရ - အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်ပါသည်။
၎င်းတရား၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မမှာ - (၃၃ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)
သင်္ခါရနိရောဓအရ - အရဟတ္တဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါသည်။
ထိုတွင် အရဟတ္တဖိုလ်၏ အာရုံ - နိဗ္ဗာန်၊

http://www.dhammadownload.com

ဂုဏ်၏ အာရမ္မဏိက - (၂၁ -ခုဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)
နိဗ္ဗာန်သည် အာရုံတရားဖြစ်ပါသည်။
ထိုတရား၏အာရမ္မဏိကတို့မှာ (၃၂-ခု ၃၄-ခု ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

၁၃၅၁ - ခုနှစ် အင်္ဂုတ္တိုရ်

၁။ တဒဟုပေါသထေ ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ ယင်း၌ အလယ်ပုဒ်ကို နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - တဒဟုပေါသထေ - တ+အဟ+ဥပေါသထေ၊
ယင်း၌ အလယ်ဖြစ်သော အဟပုဒ် နာမပဒမာလာ စဉ်ပုံ -

ပ -	အဟံ, အဟော	အဟာ, အဟာနိ
အာ -	ဘောအဟ, အဟာ	ဘဝန္တာနိ အဟာ, အဟာနိ
ဒု -	အဟံ, အဟော	အဟေ, အဟာနိ
တ -	အဟေန, အဟသာ	အဟေဟိ, အဟေဘိ
စ -	အဟဿ, အဟသော	အဟာနံ
မိ -	အဟသ္မာ, အဟမှာ, အဟာ	အဟေဟိ, အဟေဘိ
ဆ -	အဟဿ, အဟသော	အဟာနံ
သ -	အဟသ္မိံ, အဟမှိ, အဟေ, အဟသိ, အဟု, အဟနိ	အဟေသု ။

၁။ တဒဟုပေါသထေကို တဒဟာဥပေါသထေတိဆေဒေါ (ကစ္စဲ ယော မဟာဋီ)အရ တဒဟ+ဥပေါသထေဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်၊ သို့သော်ပုစ္ဆာ၌ အလယ်ပုဒ်ကို နာမပဒမာလာစဉ်နိုင်း၍တ+အဟ+ဥပေါသထေဟုပဒစ္ဆေဒ ပြုရ၏၊ ဥပေါသထေကိုလည်း ဥပ+ဝသထေ ဟုပဒစ္ဆေဒ ပြုရမည်။

http://www.dhammadownload.com

၂။ ယေသံ ကာယဂတာသတိ အပရိဘုတ္တာ ၌ ယေသံဝယ် အဘယ့်ကြောင့်အဘယ်အနက်၌အဘယ်သုတ်ဖြင့်အဘယ် ဝိဘတ်သက်ထားသည်ကို ဖော်ပြ၍၊ အပရိဘုတ္တာ၌ ဓာတ်ကို ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ယေသံ ဝယ် အပရိဘုတ္တာ၌ ကိတ် တ, ပစ္စည်းနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ကတ္တားအနက် ဆဋ္ဌီစ သုတ်ဖြင့် ဆဋ္ဌီ ဗဟုဝုစ် နံဝိဘတ် သက်ထားပါသည်။

အပရိဘုတ္တာ ၌ ဘုဇဓာတ်ဖြစ်၍ -

(တိ) ဘုဥ္ဇတိ, ဘုဥ္ဇေ, ဗုဘုက္ခတိ, ဗုဘုက္ခေ၊

(အန္တိ) ဘုဥ္ဇန္တိ, ဘုဥ္ဇရေ, ဗုဘုက္ခန္တိ, ဗုဘုက္ခရေ၊

(သိ) ဘုဥ္ဇသိ, ဗုဘုက္ခသိ၊

(ထ) ဘုဥ္ဇထ, ဗုဘုက္ခထ၊

(မိ) ဘုဥ္ဇာမိ, ဘုဥ္ဇေ, ဗုဘုက္ခာမိ, ဗုဘုက္ခေ၊

(မ) ဘုဥ္ဇာမ, ဗုဘုက္ခာမ။

၃။ "သဗ္ဗေသု ဓမ္မေသု အတမ္မယော မုနိ" ၌ အတမ္မယော ဝယ် တမ္မယအရကို တိကျစွာကောက်ပြ၍၊ ယင်းတရား၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အတမ္မယော ဝယ် တမ္မယအရ -

လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၌ရှိသော လောဘ ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းတရား၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - (၂၁ -ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၄။ "ယသ္မိံ ဘိက္ခဝေ အဓိကရဏေ ဥဘတော ဝစီသံသာရော ဒိဋ္ဌိပဠာသော စေတသော အာဃာတော အပ္ပစ္စယော" ၌ အပ္ပစ္စယအရကောက်ပြ၍၊ ယင်းတရားကို ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟ

http://www.dhammadownload.com

ဖြင့် ဝေဖန်ပါ။

ဖြေ - အပ္ပစ္စယအရ ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသော ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ-ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (ဒေါသ, မောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု - ဟာဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)။

၁၃၅၂ - ခုနစ် အင်္ဂုတ္တိုရ်

၁။ တယိဒံ ဘိက္ခဝေ ဟောတိ၌ တယိဒံပုဒ်, ဒုဋ္ဌုလ္လံ အာပတ္တိ၌ ဒုဋ္ဌုလ္လံပုဒ်တို့ကို သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းတွက်၍၊ ဒုဋ္ဌုလ္လံ ၌ နောက်ပုဒ်ကိုသာ လိင်အားလျော်စွာ နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - တယိဒံ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း-
တယိဒံကို တံ+ဣဒံ ဟုပုဒ်ဖြတ် ယဝမဒနတရလာစာဂမာ သုတ်ဖြင့် ယ်လာ၊ ယ် ဣ သို့ကပ်၊ တယိဒံ ပြီး၏။
ဒုဋ္ဌုလ္လံ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -
ဒုဋ္ဌုလ္လံ ကို ဒု+ထူလံ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ဒေါသေယစ ၌စသဒ္ဒါဖြင့် ထကိုဋပြု၊ ဋ၏အသဒိသဒွေဘော် ဋ်လာ၊ လ၏ သဒိသဒွေဘော် လ်လာ၊ ဦကို ဥရဿပြု၊ ဒုဋ္ဌုလ္လံ ပြီး၏။

၄။ ဤ၌ အာဃာတ, အနဘိရဒ္ဓိ, အပ္ပစ္စယအရကောက်တို့ကို ခွဲခြားသိသင့်၏။ အာဃာတ,အနဘိရဒ္ဓိနှစ်ပုဒ်အရ ဒေါသစေတသိက်၊ အပ္ပစ္စယအရ ဒေါမနဿ ဝေဒနာကို ကောက်ရမည်၊ ဒေါမနဿဝေဒနာ ကို ဝေဒနာခွဲရာ၌ ဝေဒနာမရှိဟု ဖြေရမည်။ အကြောင်းကား – ယှဉ်ဖက်ဝေဒနာ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။

http://www.dhammadownload.com

ဒုဋ္ဌုလ္လ် ၌ နောက်ပုဒ်နာမပဒမာလာ -

ပ - ထူလာ ထူလာ, ထူလာယော

အာ - ဘောတိ ထူလေ ဘောတိယော ထူလာ, ထူလာယော

ဒု - ထူလံ ထူလာ, ထူလာယော

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်ထိ ကညာဒိဂိုဏ်းဖြင့် စဉ်ရမည်)

၂။ ဒုဋ္ဌုလ္လ် ၌ မည်သည့်သုတ်ဖြင့် မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့် ဝိဘတ် သက်ရကြောင်းကို ပြဆိုပြီးလျှင်၊ အာပတ္တိ ၌ ဓာတ်ကို ဂိုဏ်းအားလျော်စွာ ဝတ္တမာန်ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဒုဋ္ဌုလ္လ် ၌ ကမ္မတ္ထေဒုတိယာသုတ်ဖြင့် အဝုတ္တကံအနက်၌ (တုလျာဓိကရဏဝိသေသနအနက်ဟုလည်းဆိုကြ၏) ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ် သက်ထားပါသည်။

အကြောင်းကား - ပဓာန, အပဓာန နှစ်မျိုးတွင် ပဓာနအာပတ္တိပုဒ် ကို ယူအပ်သော် နဂ်လာနုဒကနည်းအရ အပဓာန ဒုဋ္ဌုလ္လ် ပုဒ်ကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

အာပတ္တိ ၌ အာပုဗ္ဗ ပဒဓာတ်ဖြစ်၍ -

(တိ) ပဇ္ဇတိ, ပါဒေတိ, ပါဒယတိ၊

(အန္တိ) ပဇ္ဇန္တိ, ပဇ္ဇရေ, ပါဒေန္တိ, ပါဒယန္တိ၊

(သိ) ပဇ္ဇသိ, ပါဒေသိ, ပါဒယသိ၊

(ထ) ပဇ္ဇထ, ပါဒေထ, ပါဒယထ၊

(မိ) ပဇ္ဇာမိ, ပါဒေမိ, ပါဒယာမိ၊

(မ) ပဇ္ဇာမ, ပါဒေမ, ပါဒယာမ၊

(တေ) ပဇ္ဇတေ, ပါဒယတေ၊

(အန္တေ) ပဇ္ဇန္တေ, ပါဒယန္တေ၊

http://www.dhammadownload.com

(သေ) ပစ္စယသေ, ပါဒယသေ၊
(ဝှေ) ပစ္စဝှေ, ပါဒယဝှေ၊
(ဧ) ပစ္စေ, ပါဒယေ၊
(မှေ) ပစ္စာမှေ, ပါဒယာမှေ ။

၃။ ကာယဂတာသတိဝဂ်လာဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာယဝယ် ဝိဇ္ဇာအရ, ဝိမုတ္တိအရတို့၏ ပရမတ္ထတရားကို အသီးသီး ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းတို့၏ ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ကိုလည်း အသီးသီးခွဲခြား ဖြေဆိုပါ။

ဖြေ - ဝိဇ္ဇာအရ - မဂ်လေးပါး၌ရှိသော ပညာ၊
ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ)၊ ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊
ဒွါရ - မနောဒွါရ၊ အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊
ဝတ္ထု -သောတာပတ္တိမဂ်၌ရှိသောပညာသည် ဟဒယဝတ္ထု(အမြဲမှီ)၊
အထက်မဂ်တို့၌ရှိသောပညာသည်ဟဒယဝတ္ထု(ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)
(ဤကားစေတသိက်ကိုယူ၍ ခွဲသည်)

ဝိမုတ္တိအရ - ပညာမှကြွင်းသော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ (မဂ်လေးပါး, ထို၌ယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာ, ပညာကြဉ်သောဘာနစေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး)
ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - မနောဒွါရ၊
အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊
ဝတ္ထု - သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)၊

http://www.dhammadownload.com

အထက်မဂ်တို့သည် ဟာဒယဝတ္ထု၊ (ရုံခါမှီ, ရုံခါမမှီ)
(ဤကားစိတ်ကို အဓိကယူ၍ ခွဲသည်)

၄။ ကေပုဂ္ဂလဝဂ်လာ ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိဖလသစ္ဆိကိရိယာ - ဝယ် ဝိဇ္ဇာ,ဝိမုတ္တိတို့၏အရပရမတ္ထတရားကို အသီးသီးကောက်ပြ၍၊ ၎င်းတို့၏သမ္ပယုတ္တဓမ္မမျှကိုသာ မှန်ကန်စွာ ဖြေဆိုခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝိဇ္ဇာ အရ - ဖိုလ်လေးပါး၌ရှိသော ပညာ၊
သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - ဖိုလ်စိတ် (၄)ပါး၊ ထို၌ယှဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက်(၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာအရင်းခံ ပညာကြဉ်သောဘနစေတသိက် ၂၂ - ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
ဝိမုတ္တိ အရ - ပညာမှကြွင်းသော ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊
သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - ပညာဖြစ်ပါသည်။

၁၃၅၃ - ခုနှစ် အင်္ဂုတ္တိုရ်

၁။ (က) အရိယာ (ခ) ဝိဝရန္တိ (ဂ) နေသာဟံ (ဃ) သုဟုဋ္ဌိတံ တို့ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ တံ အဿုတဝါ ပုထုဇ္ဇနော ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ ၌ အဿုတဝါကို အကြောင်းပြ၍ လိင်, ဂိုဏ်း ညွှန်ပြပြီး၊ ယထာဘူတံ ၌ ဝိဘတျတ္ထ, ဝိဘတ္တိဝိမိသုတ္တ တို့ကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ပဒစ္ဆေဒပြုပုံ - (က) အယိရာ
(တစ်နည်း) အာရကာ (တစ်နည်း) အရိယကရာ

၃။ ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းအပြင် ဝိဇ္ဇာအရ ဝိဇ္ဇာသုံးပါး၊ ဝိမုတ္တိအရ နိဗ္ဗာန်၊ ဖလအရ ဖိုလ်လေးပါးကိုလည်း အံ့ငြိ ၁၊ ၂၇၅၌ ကောက်ထားသေး၏။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဝိဝရ+အ+အန္တိ၊ (ဂ) န+ဧသံ+အပဟံ၊ (ဃ) သု+ဥဋ္ဌိတံ၊
အသုတဝါ၏ လိင် - ပုံလိင်၊ ဂိုဏ်း - ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်း၊
အကြောင်းပြ - ပုထုဇ္ဇနောဟူသောပုံလိင် အရကောက်ရသော
ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။
ယထာဘူတံ၏ ဝိဘတ်ျတ္တ - ဒုတိယာကြိယာဝိသေသနအနက်၊
ဝိဘတ္တိဝိဓိ - ကမ္မတ္ထေဒုတိယာ သုတ်။

၂။ အဗ္ဗုဂ္ဂမာနသော နရော- ၌ ရှေ့ပုဒ်ကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်၍ နံပါတ်(၁)ပါ "တံ"ကို လိင်အားလျော်စွာ (ပ+ဒု) ဝိဘတ်တို့ဖြင့် နာမပဒမာလာစဉ်ပြီး၊ ဥပက္ကိလေသေဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌ၌ နောက်ပုဒ်ဝယ်ဓာတ်ကိုယူ၍ ဂိုဏ်းအားလျော်စွာ ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဗ္ဗုဂ္ဂမာနသော နရော၌ ရှေ့ပုဒ် နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -
အဗ္ဗုဂ္ဂမာနသတည်၊ ပထမာကေဝုစ်သိဝိဘတ်သက်၊ သော
သုတ်ဖြင့် သိဝိဘတ်ကို ဩပြု၊ အဗ္ဗုဂ္ဂမာနသော ပြီး၏။
တံ ကို လိင်အားလျော်စွာ (ပ+ဒု) နာမပဒမာလာ -

ပ - နံ, တံ နာနိ, တာနိ
ဒု - နံ, တံ နာနိ, တာနိ

ဥပက္ကိလေသေဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌ၌ နောက်ပုဒ် ကိလိသ ဓာတ်ကို
ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ -
(တိ) ကိလိဿတိ၊ (အန္တိ) ကိလိဿန္တိ၊

၂။ ကိလိသော ဒိ ဥပတာပ မလီနေ ဘူကို ဗာဓနေ (ဓာတွတ္ထ)အရ ဤ၌ ဥပတာပအနက်ဖြစ်၍ ဒိဝါဒိဖြင့် စဉ်သည်။ ဗာဓနေဖြစ်မူ ကိလိသတိ (ဘူ) ကိလိဿာတိ (ကိ) ဟု စဉ်ရမည်။

http://www.dhammadownload.com

(သိ) ကိလိဿသိ၊ (ထ) ကိလိဿထ၊
(မိ) ကိလိဿာမိ၊ (မ) ကိလိဿာမ ။

၃။ မိစ္ဆာပဏိဟိတေန စိတ္တေန အဝိဇ္ဇံ ဘေစ္ဆတိ ၌ မိစ္ဆာပဏိဟိတစိတ္တအရကို ကောက်ပြ၍၊ အဆုံးဖြစ်သော မိစ္ဆာပဏိဟိတ စိတ်, ထိုစိတ်၏ ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံနှင့် သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ထုတ်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - မိစ္ဆာပဏိဟိတစိတ္တအရ -
အာစယဂါမိစိတ်ဟုဆိုအပ်သော အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၊ လောကီကုသိုလ် (၁၇)ပါးဖြစ်ပါသည်။
အဆုံးဖြစ်သော မိစ္ဆာပဏိဟိတစိတ်မှာ -
နေဝသညာနာသညာယတနကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။
ထိုစိတ်၏ - ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ ဒွါရ - မနောဒွါရ
အာရုံ - တတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်ဟူသော မဟဂ္ဂုတ်အာရုံ၊
သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၀)ပါး၊ ဝိရတီ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၀)ပါး ပေါင်း (၃၀)ပါးတို့ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ဉာဏံ ဝေ ဟောတိ တာဒိနော - ၌ ဉာဏံအရကိုကောက်ပြ၍၊ ယင်း၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မနှင့် ဝေဒနာ, ကိစ္စ တို့ကိုလည်း စုံလင်စွာ ထုတ်ပြပါ။

ဖြေ - ဉာဏံအရ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးပါးရှိပညာ၊
သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အရင်းခံပညာ, ဝိရတီကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၁)ပါး၊ ပေါင်း (၃၄) ပါး ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ,ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊ ကိစ္စ -ဇောကိစ္စ၊

၁၃၅၄ - ခုနှစ် အင်္ဂတ္တိုရ်

၁။ တံ ကိဿ ဟေတု၊ အာဝိလတ္တာ ဘိက္ခဝေ ဥဒကဿ = ၌ အာဝိလတ္တာကို နာမပဒမာလာစဉ်၍၊ ဟေတု ၌ ဝိဘတ္တိ, ဝိဘတျတ္ထ, ဝိဘတ္တိဝိဓိသုတ် တို့ကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - အာဝိလတ္တာကို နာမပဒမာလာ စဉ်ပုံ-

ပ - အာဝိလတ္တံ အာဝိလတ္တာ, အာဝိလတ္တာနိ

အာ- ဘောအာဝိလတ္တ, အာဝိလတ္တာ ဘဝန္တာနိ

အာဝိလတ္တာ, အာဝိလတ္တာနိ

ဒု - အာဝိလတ္တံ အာဝိလတ္တေ, အာဝိလတ္တာနိ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်အထိ စိတ္တာဒိဂိုဏ်းနှင့် အတူစဉ်လေ)

ဟေတု၏ ဝိဘတ္တိ - သိဝိဘတ်၊ ဝိဘတျတ္ထ - ဟိတ်အနက်၊ ဝိဘတ္တိဝိဓိ - အာလဝနေစ ၌ စသဒ္ဒါ။

(မောဂ် အလို ဟေတုမှိ ပထမာ သုတ်ဖြစ်ပါသည်)

၂။ ဝံ ဝုတ္တေ အာရာမဒဿော ဖြဟ္မဏော ။ပ။ တေနဥ္ဇလိ ပဏာမေတွာ တိက္ခတ္တုံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ ၌ တိက္ခတ္တုံကို ကာရကရုပ်ကျဉ်းစီရင်၍၊ ပဏာမေတွာ၌ ခတ်ကိုသာယူ၍ အဇ္ဇတနီဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်စဉ်ပါ။

ဖြေ - တိက္ခတ္တုံကို ကာရကရုပ်ကျဉ်းတွက်ပုံ -၊

တိက္ခတ္တုံ ကို တိက္ခတ္တုံ ဟုတည်၊ ပထမာကြိယာဝိသေသန အနက်သိဝိဘတ်သက်၊ သဗ္ဗာသမာဝုသောပသဂ္ဂနိပါတာ

http://www.dhammadownload.com

ဒီဃိစသုတ်ဖြင့် သိဝိဘတ်ကို ချေ၊ တိက္ခတ္တုံ ပြီး၏။(ရူ ၂၅၄)

ပဏာမေတွာ၌ပပုဗ္ဗနမုဓာတ်ဖြစ်၍အဋ္ဌတနီ ပရဿပုဒ်ဖြင့်ရုပ်စဉ်ပုံ

(ဤ) အနမီ, နမီ, အနမိ, နမိ၊

(ဦး) အနမိံသု, နမိံသု, အနမံသု, နမံသု၊

(ဩ) အနမော, နမော, အနမ, နမ, အနမိ, နမိ၊

(တ္ထ) အနမိတ္ထ, နမိတ္ထ၊

(ဏ္ဍံ) အနမိံ, နမိံ၊

(မှာ) အနမိမှာ, နမိမှာ, အနမိမှ, နမိမှ ။

၃။ နံပါတ် (၂) ပုစ္ဆာပါ ဥဒါနေသိ ၌ အန္တတ္ထအရ ဖြစ်သင့်သော ပရမတ်တရားကိုယ်ကို သမ္ပယုတ္တဓမ္မနှင့်တကွ ထုတ်ပြ၍၊ ယင်း၏ ပုဂ္ဂလာနုရူပအားဖြင့် ဖြစ်သင့်သော အာရုံ အာရမ္မဏိကဓမ္မ တို့ကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ဥဒါနေသိ ၌ အန္တတ္ထအရ -ပီတိသောမနဿ ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် (၂) ပါး၊ ၎င်းနှင့်ယှဉ်ဖက်စေတသိက် (၃၈)ပါးဖြစ်ပါသည်။

ပုဂ္ဂလာနုရူပအားဖြင့် ဖြစ်သင့်သော အာရုံ -

(၁) ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် သောမနဿသည်-လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊

(၂) သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် သောမနဿသည်-အထက်မဂ်ဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊

(၃) သကဒါဂါမ်၏ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်သောမနဿ သည်- အထက်မဂ်(၂)ပါး၊ ဖိုလ်(၂)ပါးကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊

(၄) အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်သောမန ဿသည်-အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊

http://www.dhammadownload.com

အာရမ္မဏိက - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ ကုသိုလ် အဘိညာဉ် (၁)ပါး ပေါင်း (၅)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ဣမ မဟာနာမ ဘိက္ခု "ဣဒံ ဒုက္ခ"န္တိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ ၌ ပဇာနာတိဝယ် အန္တတ္ထအရဖြစ်သင့်သော တရားကိုယ်ကို ကောက်ပြ၍ယင်းကို ဝေဒနာဒိဆတ္တဖြင့်ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပဇာနာတိဝယ် အန္တတ္ထအရ -
အောက်မဂ် (၃)ပါးရှိ ပညာ ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - မနောဒွါရ၊
အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊
ဝတ္ထု -သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)
သကဒါဂါမိမဂ် အနာဂါမိမဂ်တို့သည် ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)

၁၃၅၅ - ခုနှစ် အဂ္ဂိုတ္တိုရ်

၁။ စေဒဂေါ ဘိက္ခု သာစုက် အတ္တနာဝ အတ္တာနံ ပစ္စဝေက္ခတိ - ၌ အတ္တနာကို ဝိဘတ္တိဝိဝိ ပေါ်လွင်စေလျှက် နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင်၊ အတ္တပုဒ်ကိုလည်း နာမ် ဝိဘတ်စုံ ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အတ္တနာကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -
အတ္တနာကို အတ္တတည်၊ ကတ္တုရိစသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ပထမာ အနက် နာဝိဘတ်သက်၊ အတ္တနာပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) အတ္တနာတည်၊ လိင်္ဂတ္ထေပဌမာသုတ်ဖြင့် လိင်အနက် သိဝိဘတ်သက်၊ သဗ္ဗာသမာဝုသောပသဂ္ဂနိပါတာဒီဟိစ သုတ်ဖြင့်သိဝိဘတ်ကိုချေ၊ အတ္တနာပြီး၏။ (သိဒ္ဓိသစ်၊ ရှုဘာငြိ)

(တစ်နည်း) အတ္တတည်၊ ဝိသေသနေစသုတ်ဖြင့် ဝိသေသနအနက် နာဝိဘတ်သက်၊ အတ္တနာပြီး၏။

အတ္တပုဒ် နာမပဒမာလာ -

ပ -	အတ္တာ	အတ္တာနော
အာ	ဘော အတ္တ, အတ္တာ	ဘောန္တော အတ္တာနော
ဒု -	အတ္တာနံ, အတ္တံ	အတ္တာနော
တ -	အတ္တနာ, အတ္တေန	အတ္တနေဟိ, ဘိ
စ -	အတ္တနော	အတ္တာနံ
ပဉ္စ -	အတ္တနာ	အတ္တနေဟိ, ဘိ
ဆ -	အတ္တနော	အတ္တာနံ
သ -	အတ္တနိ	အတ္တနေသု, အတ္တေသု ။

၂။ ပစ္စဝေက္ခတိ - ကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြီးလျှင်၊ ဧင်းပုဒ်မှ ဓာတ်ကိုသာယူလျက်၊ ဘာဝိဿန္တိဝိဘတ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပစ္စဝေက္ခတိကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း -

ပစ္စဝေက္ခတိကို ပတိ အဝ ရှေ့ရှိသော ဣက္ခတည်၊ ဓာတ်အမည်မှည့် အဆုံးသရချေ၊ အပစ္စည်းသက်၊ တိဝိဘတ် သက်၊ တိကို စပြု၊ စဒွေဘော်လာ၊ ဣကို ဧပြု၊ ဝကို ဧသို့ကပ်၊ က္ခကို နောက်အသို့ကပ်၊ ပစ္စဝေက္ခတိပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်စဉ် -

(ဿတိ)	က္လက္ခိဿတိ	(ဿန္တိ)	က္လက္ခိဿန္တိ
(ဿသိ)	က္လက္ခိဿသိ	(ဿထ)	က္လက္ခိဿထ
(ဿာမိ)	က္လက္ခိဿာမိ	(ဿာမ)	က္လက္ခိဿာမ
(ဿတေ)	က္လက္ခိဿတေ	(ဿန္တေ)	က္လက္ခိဿန္တေ
(ဿသေ)	က္လက္ခိဿသေ	(ဿဝှေ)	က္လက္ခိဿဝှေ
(ဿံ)	က္လက္ခိဿံ	(ဿာမှေ)	က္လက္ခိဿာမှေ ။

၃။ ကွတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ရာဂဝိရာဂါ စေတောဝိမုတ္တိ - ၌ စေတောဝိမုတ္တိအရ ဖြစ်သင့်သော တရားတို့ကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ ယင်း၏ ယှဉ်ဘက်စိတ်, စေတသိက်တို့ကိုလည်း အပိုအလိုမရှိ ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - စေတောဝိမုတ္တိအရ -ဖိုလ်လေးပါးရှိ ဧကဂ္ဂတာ(သမာဓိ)
ယင်း၏ ယှဉ်ဘက်စိတ် - ဖိုလ်လေးပါး၊
စေတသိက် - ဧကဂ္ဂတာကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၂)ပါး၊
အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၃)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး ။

၄။ အထော ဇာတိက္ခယံ ပတ္တော အဘိညာဝေါသိတော မုနိ ၌ ဇာတိက္ခယံအရတရားကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်းတရား၏ အာရုံ နှင့် အာရမ္မဏိကဓမ္မတို့ကိုသာ ရေးသားပါ။

ဖြေ - ဇာတိက္ခယံ အရ - အရဟတ္တဖိုလ် အာရုံ -နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊
အာရမ္မဏိက - မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ ကြိယာ
အဘိညာဉ် (၁)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး ပေါင်း (၆)ပါး။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၅၆ - ခုနှစ် အင်္ဂတ္ထိုရ်

၁။ သော န ကုမ္ဘိမုခါ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ -၌ ကုမ္ဘိမုခါကို ဝိဘတ္တိ ဝိဓိသုတ် ပေါ်လွင်စေလျက် နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင် ၎င်း ကုမ္ဘိမုခါ ပုဒ်၏ ရှေ့ပုဒ်ကိုလည်း နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ ။ - ကုမ္ဘိမုခါ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -ကုမ္ဘိမုခါကို ကုမ္ဘိမုခတည်၊ အပါဒါနေ ပဉ္စမီသုတ်ဖြင့် သ္မာဝိဘတ်သက်၊ သ္မာသ္မိံနံ ဝါ သုတ်ဖြင့် သ္မာဝိဘတ်ကို အာပြု၊ ခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ ကုမ္ဘိမုခါ ပြီး၏။

ကုမ္ဘိကို နာမပဒမာလာ စဉ်ပုံ -

ပ -	ကုမ္ဘီ	ကုမ္ဘီ, ကုမ္ဘိယော
အာ	ဘောတိ ကုမ္ဘီ	ဘောတိယော ကုမ္ဘီ, ကုမ္ဘိယော
ဒု -	ကုမ္ဘိံ, ကုမ္ဘိယံ	ကုမ္ဘီ, ကုမ္ဘိယော
တ-	ကုမ္ဘိယာ	ကုမ္ဘီဟိ, ဘိ
စ -	ကုမ္ဘိယာ	ကုမ္ဘီနံ
ပ -	ကုမ္ဘိယာ	ကုမ္ဘီဟိ, ဘိ
ဆ -	ကုမ္ဘိယာ	ကုမ္ဘီနံ
သ -	ကုမ္ဘိယာ, ကုမ္ဘိယံ	ကုမ္ဘီသု ။

၂။ ဟတ္ထံ ဝါ ပါဒံ ဝါ ဘေဇ္ဇတိ ၌ ဘေဇ္ဇတိကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြပြီးလျှင်၊ ၎င်းပုဒ်မှ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဘေဇ္ဇတိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း -

ဘေဇ္ဇတိကို ဘိဒိတည်၊ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရ ချေ၊ ဘဝိဿန္တိ ဿတိဝိဘတ်သက်၊ ရုဓာဒိတောနိဂ္ဂဟိတပုဗ္ဗဉ္စ

http://www.dhammadownload.com.

သုတ်ဖြင့် အပစ္စည်းသက်၍ နိဂ္ဂဟိတ်လည်း လာ၊ ဗျဉ္စနေစ သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကိုချေ၊ ကရဿသပ္ပစ္စယဿကာဟော သုတ်၌ သပစ္စယသဒ္ဒါပိုဖြင့် ဿကို ဆပြု၊ အဥ္ဈေသုစသုတ် ဖြင့် ဘိ၏ ဣကို ဧပြု၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် အပစ္စည်းကို ချေ၊ ဗျဥ္စနန္တဿစောဆပ္ပစ္စယေသုစသုတ်ဖြင့် ဒ်ကို စပြု၊ စကို ဆသို့ကပ်၊ ဘေစ္ဆတိ ပြီး၏။

ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ -

(တိ) ဘိန္ဒတိ, ဘိန္ဒေ (အန္တိ) ဘိန္ဒန္တိ, ဘိန္ဒရေ
(သိ) ဘိန္ဒသိ (ထ) ဘိန္ဒထ
(မိ) ဘိန္ဒာမိ, ဘိန္ဒေ (မ) ဘိန္ဒာမ ။

၃။ မိစ္ဆာပဏိဟိတေန စိတ္တေန အစိဋ္ဌံ ဘေစ္ဆတိ ဝိဋ္ဌံ ဥပ္ပါဒေဿတိ ၌ ဝိဋ္ဌံအရတရားကို တိကျစွာကောက်ပြ၍၊ ၎င်း၏ ယှဉ်ဘက်သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကိုလည်း အပိုအလိုမရှိ ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ဝိဋ္ဌံ အရ - အရဟာတ္တမဂ်ရှိ ပညာ ဖြစ်ပါသည်။

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာ, အရင်းခံပညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "အရဏဝိဟာရိနံ ယဒိဒံ သုဘူတိ" ၌ ရဏအရ ကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်း၏ ယှဉ်ဘက် သမ္ပယုတ္တဓမ္မကို ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထု တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ရဏအရ - ကိလေသာ (၁၀)ပါး၊

ယှဉ်ဘက် သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၊

http://www.dhammadownload.com

ထို၌ယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အရင်းခံ ကိလေသာ (၁၀)ပါးကြဉ် အကုသိုလ်စေတသိက် (၄) ပါး၊ ပေါင်း (၁၇)ပါး၊

ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊ အာရုံ -လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊

ဝတ္ထု -ဒေါသမူဒွေးသည် ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)

ကြွင်းသော လောဘမူ, မောဟမူစိတ်တို့သည် ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ) ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၅၇ - ခုနစ် အငံ့တွဲ၌ရ

၁။ ကေမန္တံ နိသိန္နော ဝယ် ကေမန္တံ ၌ မည်သည့်သုတ်ဖြင့် မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့်ဝိဘတ် သက်ထားသည်ကို ဖြေဆို၍ နိသိန္နော ၌ ဓာတ်နောင် ဏ၊ ဥ၊ ဝိဘတ်တို့ဖြင့် ရုပ်စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကေမန္တံ ၌ ကမ္မတ္ထေဒုတိယာသုတ်ဖြင့် ကြိယာဝိသေသန အနက်၌ ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ်သက်ထားပါသည်။

(တစ်နည်း) တတိယာသတ္တမီနဉ္စ သုတ်ဖြင့် သတ္တမီအနက်၌ ဒုတိယာ ဧကဝုစ် အံဝိဘတ်သက်ထားပါသည်။

နိသိန္နော ၌ သဒ္ဒဓာတ်ဖြင့် -

(ဏ) အသီဒိ, သီဒိ, အသီဒိ, သီဒိ၊

(ဥ) အသီဒီသု, သီဒီသု, အသီဒံသု, သီဒံသု။

၂။ ကိတ္တာဝတာ နု ခေါ ဘန္တေ ဝယ် ကိတ္တာဝတာကို နာမ်ရုပ် ကျဉ်းတွက်ပြ၍၊ ဘန္တေ၌ လိင်ပုဒ်နောင် ဂ,သိ ဝိဘတ်ဖြင့် ပြီးနိုင်သမျှရုပ်စုကို ဖော်ပြခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ကိတ္တာဝတာ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -ကိတ္တာဝတာကို ကိတ္တာဝန္တုတည်၊ နာဝိဘတ်သက်၊ တောတိတာသဒ္ဒိုနာသုသုတ်ဖြင့် နာ ဝိဘတ်နှင့်တကွ န္တုကို တာပြု၊ ကိတ္တာဝတာ ပြီး၏။

ဂ, သိဖြင့် ပြီးနိုင်သော ရုပ်စုမှာ -

ဘော ဘဝံ, ဘဝ, ဘဝါ, ဘောန္တ, ဘောန္တာ၊

၃။ ပဟာန် ကာမသညာန် ၌ ပဟာန်အရ ဖော်ပြ၍၊ ယင်းနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်တို့ကို ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - ပဟာန် အရ - အရဟတ္တဖိုလ် ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းနှင့် ယှဉ်သော စေတသိက် -

အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာကြဉ်သောဘာနစေတသိက် (၂၃)ပါး၊ ပေါင်း (၃၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ကာမသညာန်အရ ထင်းရှားပီပြင်အောင် နှစ်နည်း ကောက်ပြ၍ ယင်း၏ အာရုံကိုလည်း တိကျစွာဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ကာမသညာန် အရ -

ကာမကိုအာရုံပြုသော စိတ် (၅၆)ပါးရှိ သညာ၊
(တစ်နည်း) လောဘမူစိတ် (၈)ပါးရှိ သညာ ဖြစ်ပါသည်။

ယင်း၏ အာရုံမှာ - ကာမအာရုံ ဖြစ်ပါသည်။

(တစ်နည်း) လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၅၈ - ခုနှစ် အဝိုတ္တိုရ်

၁။ ကာန္တဋ္ဌ ဖြဟ္မဏာ ရာဇဇန္တေပုရေ ရာဇပုရိသာနံ သန္တိသိန္တာနံ ။ပ။ ဥဒပါဒိ ၌ သန္တိသိန္တာနံကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း ထွက်၍၊

http://www.dhammadownload.com

ရာဇပုရိသာနံ့ဝယ် မည်သည့်သုတ်, အနက်, ဝိဘတ်ကိုလည်း ဖြေဆိုပါ။

ဖြေ - သန္ဓိသိန္ဓာနံ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - သန္ဓိသိန္ဓာနံ ကို သန္ဓိသိန္ဓတည်၊ အနာဒရေစသုတ်ဖြင့်ဆဋ္ဌီနံဝိဘတ်သက်၊ သုနံဟိသုစသုတ် ဖြင့်နံဝိဘတ်ကြောင့်နှ၏အကိုအာဒီဃပြု သန္ဓိသိန္ဓာနံပြီး၏။

ရာဇပုရိသာနံ၏သုတ် - အနာဒရေစ၊

အနက်-အနာဒရဝန္တကတ္တားအနက်၊ ဝိဘတ်-ဆဋ္ဌီဗဟုဝုစ်နံဝိဘတ်

၂။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ပုရိသဿ ဥစ္ဆင်္ဂေ နာနာခဇ္ဇကာနိ အာကိဏ္ဏာနိဒ္ဓ ဥစ္ဆင်္ဂကိုနာမပဒမာလာစဉ်၍၊ ယင်း၌ဓာတ် ကို ယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဥစ္ဆင်္ဂ နာမပဒမာလာ -

ပ - ဥစ္ဆင်္ဂေါ ဥစ္ဆင်္ဂါ

အာ - ဘော ဥစ္ဆင်္ဂ, ဥစ္ဆင်္ဂါ ဘောန္တော ဥစ္ဆင်္ဂါ

ဒု - ဥစ္ဆင်္ဂံ ဥစ္ဆင်္ဂေ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်ထိ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းအတိုင်းစဉ်ပါ)

ယင်း၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် ရုပ်စဉ် -

(တိ) သဥ္စတိ, သဥ္စေ (အန္တိ) သဥ္စန္တိ,သဥ္စရေ

(သိ) သဥ္စသိ (ထ) သဥ္စထ

(မိ) သဥ္စာမိ, သဥ္စေ (မ) သဥ္စာမ ။

၃။ ဇာတိက္ခယံ ပတ္တော ဒ္ဓ ဇာတိက္ခယအရ တိကျစွာ ကောက် ပြ၍ ယင်းနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်တို့ကို ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - ဇာတိက္ခယအရ - အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ယင်းနှင့် ယှဉ်သော စေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၃)ပါး၊ ပေါင်း(၃၆)ပါး ။

၄။ အနိဝတ္တိ ဘဝိဿာမိ ဖြပ္ပဝ်စရိယပရာယဏော ၌ ဖြပ္ပ စရိယအရ တရားကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ ယင်းကို ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ဖြပ္ပဝ်စရိယ အရ - မဂ်စိတ်လေးပါး ဖြစ်ပါသည်။
ဒွါရ - မနောဒွါရ၊ အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊
ဝတ္ထု -သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)
အထက်မဂ် သုံးပါးသည် ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)။

၁၃၅၉ - ခုနှစ် အဂ္ဂတွဲရှိရ်

၁။ ယဒိဒံ အကတညုတာ ၌ ယဒိဒံဝယ်ရှေ့ပုဒ်ကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြ၍၊ နောက်ပုဒ်ကို နာမပဒမာလာ၊ ဒွိန္နာဟံ ဘိက္ခဝေ နသုပ္ပဋိကာရံ ဝဒါမိ၌ ဒွိန္နံဝယ်မည်သည့်သုတ်ဖြင့် မည်သည့် အနက်မည်သည့်ဝိဘတ်သက်ထားသည်ကိုလည်း ဖြေဆိုပါ။

ဖြေ - ယဒိဒံ ဝယ် ရှေ့ပုဒ် ယံ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း-
ယံကို ယတည်၊ သိဝိဘတ်သက်၊ သိံသုတ်ဖြင့် သိဝိဘတ်ကို အံပြု၊ ယခွင်း ချေ ကပ်၊ ယံပြီး၏။

နောက်ပုဒ် နာမပဒမာလာ

(အတ္တလိင်အားဖြင့်) အကတညုတာ ရ၍ -

ပ -	အယံ	ဣမာ, ဣမာယော
ဒု -	ဣမံ	ဣမာ, ဣမာယော

http://www.dhammadownload.com

တ - ကွမာယ — ကွမာဟိ, ကွမာဘိ

စ - ကွမာယ, အဿာ, အဿာယ

ကွမိဿာ, ကွမိဿာယ — ကွမာသံ, ကွမာသာနံ

မိ - ကွမာယ — ကွမာဟိ, ကွမာဘိ

ဆ - ကွမာယ, အဿာ, အဿာယ

ကွမိဿာ, ကွမိဿာယ — ကွမာသံ, ကွမာသာနံ

သ - ကွမာယံ, အဿံ, ကွမိဿံ — ကွမာသု ။

(သဒ္ဒလိင်အားဖြင့်)

ပ - ကွံ — ကွမံ, ကွမာနိ

ဒု - ကွံ — ကွမံ, ကွမာနိ

တ - အနေန, ကွမိနာ — ကွမေဟိ, ကွမေဘိ, ဧဟိ, ဧဘိ

စ - ကွမဿ, အဿ — ကွမေသံ,ကွမေသာနံ, ဧသံ, ဧသာနံ

မိ - ကွမသ္မာ, မှာ, အသ္မာ — ကွမေဟိ, ကွမေဘိ, ဧဟိ, ဧဘိ

ဆ - ကွမဿ, အဿ — ကွမေသံ,ကွမေသာနံ, ဧသံ, ဧသာနံ

သ - ကွမသ္မိံ, မှိ, အသ္မိံ — ကွမေသု, ဧသု။

ဒွိန္နံ၏သုတ် - ဒုတိယာပဉ္စမီနဉ္စ၊

အနက် - ဒုတိယာအနက်၊ ဝိဘတ် - ဆဋ္ဌီဗဟုဝုစ် နံဝိဘတ်။

၂။ ဟေမ္ဘော ပုရိသ ယံ ပဇာနာတိ ၌ ဟေမ္ဘော ဝယ် ရှေ့ပုဒ်၏ ဓာတ်+ဝိဘတ် ခွဲခြား၍၊ ယင်း၌ဓာတ်ကို သတ္တမီပရဿပုဒ် ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပြပါ။

ဖြေ. -ဟေမ္ဘောဝယ် ရှေ့ပုဒ် ၏

ဓာတ် - အာရှေးရှိသော ကွဓာတ်၊

ဝိဘတ် -ပဉ္စမီဟိဝိဘတ်၊

F.16.A

http://www.dhammadownload.com

ယင်း၌ ခတ်ကို သတ္တမီပရသပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ -
(ဧယျ) အယေယျ၊ (ဧယျုံ) အယေယျုံ၊
(ဧယျာသိ) အယေယျာသိ၊ (ဧယျာထ) အယေယျာထ
(ဧယျာမိ) အယေယျာမိ၊ (ဧယျာမ) အယေယျာမ ။

၃။ ယံ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော ကိဉ္စိ သင်္ခါရံ သုခတော ဥပဂစ္ဆေယျ ၌ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော ဝယ် ဒိဋ္ဌိအရကို တိကျစွာကောက်ပြ၍၊ ယင်း၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မကိုလည်း ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - ဒိဋ္ဌိ အရ - သောတာပတ္တိမဂ်၌ ရှိသော ပညာ၊
သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - သောတာပတ္တိမဂ်၊ ရင်းနှင့်ယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာ, အရင်းခံ ပညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး။

၄။ နိဂဏ္ဌော ဘန္တေ ။ပ။ ဉာဏဒဿနံ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ - ၌ ဉာဏဒဿနံ အရကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ ယင်းကို ဝေဒနာဒိဆက္ကဖြင့် ဝေဘန်ပြပါ။

ဖြေ - ဉာဏဒဿနံ အရ -
သဗ္ဗညုတဉာဏ် (မဟာကြီးယာဉာဉ်ရှိ ပညာ) ဖြစ်ပါသည်။
ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊
ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)၊

http://www.dhammadownload.com

၁၃၆၀ - ခုနှစ် အင်္ဂတ္တိုရ်

၁။ ပစ္ဆိမဒ္ဓ ဇနတံ အနုကမ္ပမာနော ၌ ဇနတံကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြ၍၊ ယာ အဝိဇ္ဇာ သာ ပဟီယတိ ၌ သာကို ဆဋ္ဌီကေဝုစ် ဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ စဉ်ပြီးလျှင်၊ ယင်း သာ -၌ ဝိဘတျတ္ထကိုလည်း တိကျစွာ ဖြေဆိုခဲ့ပါ။

ဖြေ -ဇနတံ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - ဇနတံ ကို ဇနတာတည်၊ အံဝိဘတ် သက်၊ ခွင်း ချေ ကပ်၊ ဇနတံ ပြီး၏။

သာကို ဆဋ္ဌီကေဝုစ်ဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ -

ဆ - တိဿာ, တဿာ, နဿာ, အဿာ, တိဿာယ, တဿာယ, နဿာယ, အဿာယ, နာယ, တာယ ။

သာ ၏ ဝိဘတျတ္ထမှာ - လိင်အနက် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ပမာဒ- နကလျာဏမကာသိ ဝယ် ကလျာဏမကာသိ၌ နောက်ပုဒ်ကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း စီရင်ပြီးလျှင် ယင်း၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဟိယျတ္တနီ ပရဿပုဒ်ဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အကာသိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း -

အကာသိကို ကရတည်၊ ဓာတ်အမည်မှည့် အဆုံးသရချေ၊ အဇ္ဇတနီဤဝိဘတ်သက်၊ တနာဒိဩပစ္စည်းသက်၊ ဓာတ်၏ အစ၌အ,လာ၊ ကရဿကာသတ္တမဇ္ဇတနီမှိသုတ်ဖြင့်အဇ္ဇတနီ ဤဝိဘတ်ကြောင့် ကရဓာတ်ကို ကာသပြု၊ ကွစိဓာတုသုတ် ကြီးဖြင့် ဤဝိဘတ်ကို က္က ပြု၍ ဩပစ္စည်းကိုလည်းချေ၊ သကို က္ကသို့ကပ်၊ အကာသိပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) ကရသကာသတ္တမဇ္ဇတနိမ္ပိ သုတ်၌ ကာသတ္တံဟူသော ဘာဝနိဒ္ဒေသဖြင့်ကရကိုကာပြု၍သလာဟုဆိုကာရုပ်တွက်နိုင်သေး၏။

ဟိယျတ္တနီ ပရဿပုဒ် ကတ္တုရုပ်စဉ် -

(အာ)	အကာ, အကရာ၊	(ဥ)	အကရှု၊
(ဩ)	အကရော၊	(တ္ထ)	အကတ္ထ, အကရောတ္ထ၊
(အံ)	အကံ, အကရံ၊	(မှာ)	အကမှ, အကရမှ။ (ရူ ၃၂၀)

၃။ ယထယိဒံ ဘိက္ခဝေ မေတ္တာ စေတောဝိမုတ္တိ ၌ မေတ္တာအရ တရားကိုတိကျစွာကောက်ပြ၍၊ ယင်းနှင့်သမ္ပယုတ် ဖြစ်သော တရားတို့ကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - မေတ္တာအရ - ရူပကုသိုလ် အောက်စျာန်လေးပါးရှိ မေတ္တာ ယင်းနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သောတရား - ရူပကုသိုလ်အောက်စျာန် (၄)ပါး၊ ထို၌ယှဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီ ကြဉ် သောဘန စေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ကေပုဂ္ဂလော ဘိက္ခဝေ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ၌ ဥပ္ပဇ္ဇတိ အရတရားကို တိကျစွာကောက်ပြ၍၊ ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဥပ္ပဇ္ဇတိ အရ - အရဟတ္တဖိုလ်၊ (၄ -၇၇)
ဒွါရ - မနောဒွါရ၊ အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊
ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)။

၁၃၆၁ - ခုနှစ် အင်္ဂုတ္တိုရ်

၁။ ဝေမဿာယံ ကောသာရီရိကံ ၌ ဝေမဿာယံကို ပဒစ္ဆေဒ

http://www.dhammadownload.com

ပြ၍၊ (၂)နံပါတ်လာ ဘာသိတ၏ လိင်, ဂိုဏ်း, ကာရန် တို့ကို ညွှန်ပြပြီး၊ နစ သညတ္တိ ဥပဂစ္ဆန္တိ - ၌ သညတ္တိ ကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဓဝမသာယံ - ဓဝံ+အသု+အယံ
ဘာသိတ၏ လိင် - ပုံလိင်၊ ဂိုဏ်း - သတ္ထာဒိဂိုဏ်း၊
ကာရန် - ဥကာရန္တ ပကတိရှိသော အာကာရန်။

သညတ္တိ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - သညတ္တိကို သညတ္တိတည်၊ အံဝိဘတ် သက်၊ ဣကို ပအမည်မှည့်၊ အံမောနိဂ္ဂဟိတံဈလပေဟိသုတ် ဖြင့် ပအမည်ရှိသော ဣမှ နောက်ဖြစ်သော အံကို နိဂ္ဂဟိတ် ပြု၊ သညတ္တိံ ပြီး၏။ (အံသျ-၁-၁၉၁၊ ကစ်ဘာဋီ-၁-၄၀၂)

၂။ ဣတိ အတ္တဟေတု ဝါ ။ပ။ န သမ္ဗဇာနမုသာ ဘာသိတာ ဟောတိ၌ (က) အတ္တဟေတု (ခ) သမ္ဗဇာနမုသာ ပုဒ်တို့၌ ဝိဘတ်နှင့် ဝိဘတ်သက်သုတ် တို့ကို ဖော်ပြ၍၊ ဟေတု -မှ ဓာတ်ကိုယူပြီး ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - (က)အတ္တဟေတု၏ ဝိဘတ် - ပဌမာဧကဝုစ် သိဝိဘတ်၊
ဝိဘတ်သက်သုတ် - အာလပနေစဿ စသဒ္ဒါ ၊
(ခ) သမ္ဗဇာနမုသာ၏ ဝိဘတ် - ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ်၊
ဝိဘတ်သက်သုတ် - ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ၊
ဟေတုမှ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်စဉ် -

(တိ)	ဟိနောတိ	(အန္တိ)	ဟိနောန္တိ
(သိ)	ဟိနောသိ	(ထ)	ဟိနောထ
(မိ)	ဟိနောမိ	(မ)	ဟိနောမ ။ (ရူ-၃၁၂)

http://www.dhammadownload.com

၃။ မုဋ္ဌသတိ အသမ္ပဇာနော အသမာဟိတာ ဝိဗ္ဘန္တစိတ္တာ ပါကတိန္ဒြိယာ -၌ စိတ္တအရကို တိကျစွာကောက်ပြ၍၊ ယင်း စိတ်နှင့်ယှဉ်သော ပရမတ္ထတရားများကိုလည်း ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - စိတ္တအရ - ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။
ယင်းစိတ်နှင့်ယှဉ်သော ပရမတ္ထဓမ္မ - ဆန္ဒ, ပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက်(၁၁)ပါး၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် (၄)ပါး၊ ပေါင်း (၁၅)ပါးဖြစ်ပါသည်။

၄။ အနနုဝိစ္စ အပရိယောဂါဟေတွာ ဝဏ္ဏာရဟဿ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိဝယ်ဘာသတိ-၌အန္တတ္ထအရ စိတ်ပရမတ္ထတရားကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်းစိတ်ကို ဝေဒနာဒိဆက္တဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - အန္တတ္ထအရ စိတ်ပရမတ္ထ - ဒေါသမူစိတ် ဖြစ်ပါသည်။
ဝေဒနာ ဒေါမနဿဝေဒနာ၊
ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (ဒေါသ, မောဟ)
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ) ။

၁၃၆၂ - ခုနှစ် အဂ္ဂတ္တိုရှ်

၁။ ဝုဒ္ဓိဟောသာ ကဿပ - ဝယ် ရှေ့ပုဒ်ကို နှစ်နည်းမျှ ပဒစ္ဆေဒ ပြု၍၊ ဝုဒ္ဓိ ကို လိင်အားလျော်စွာ တတိယာဝိဘတ်ဖြင့် နာမ်ဂိုဏ်းစဉ်ပြီးလျှင်၊ ယင်း၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ သတ္တမိဝိဘတ် ဖြင့် ကတ္တုရုပ်အာချာတပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ပဒစ္ဆေဒနှစ်မျိုး - ဝုဒ္ဓိ+ဧသော၊ ဝုဒ္ဓိ+ဟိ+ဧသော
ဝုဒ္ဓိလိင်အားလျော်စွာနာမပဒမာလာ ဣတ္ထိလိင်ဖြင့်
တ - ဝုဒ္ဓိယာ ဝုဒ္ဓိဟိ, ဝုဒ္ဓီဘိ, ဝုဒ္ဓိဟိ, ဝုဒ္ဓိဘိ

ဝုဒ္ဓိ ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ သတ္တမိဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ
(ဧယျ) ဝဍ္ဎေယျ (ဧယျုံ) ဝဍ္ဎေယျုံ
(ဧယျာသိ) ဝဍ္ဎေယျာသိ (ဧယျာထ) ဝဍ္ဎေယျာထ
(ဧယျာမိ) ဝဍ္ဎေယျာမိ (ဧယျာမ) ဝဍ္ဎေယျာမ ။
(ဧထ,ဧရံ စသည်ဖြင့် အတ္တနောပုဒ်လည်းစဉ်လေ)

၂။ ဣမဿလောကဿ ဒဿေတာရော -၌ ဣမဿ လောက ဿ ဝယ် ဝိဘတ္တိ, ဝိဘတျတ္ထ, ဝိဘတ္တိဝိမိသုတ်တို့ကို ညွှန်ပြ၍၊ တေနဂါမာပိ ဝုယှန္တိ ၌ ဝုယှန္တိ ကို အာချာတ်ရုပ် စီရင်ပြပါ။

ဖြေ - ဣမဿ လောကဿ၏ ဝိဘတ္တိ ဆဋ္ဌီဧကဝုစ် သဝိဘတ်၊
ဝိဘတျတ္ထ ဒုတိယာအနက်၊
ဝိဘတ္တိဝိမိသုတ် ဒုတိယာပဋ္ဌမီနဋ္ဌသုတ်။

ဝုယှန္တိ အာချာတ်ရုပ် - ဝုယှန္တိကိုဝဟတည်၊ပါပုဏနအနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့်၊အဆုံးသရချေ၊အန္တေဝိဘတ်သက်၊ ကံဟော ယ,ပစ္စည်းသက်၊ ဝစဝသဝဟာဒီနမုကာရောဝဿယေ သုတ်ဖြင့်ဝ,၏အဆုံးအကိုဥပြု၊ ဟဝိပရိယယောလောဝါသုတ် ဖြင့် ဟ်နှင့် ယရှေ့နောက်ပြန်၊ အတ္တနောပဒါနိ ပရဿပဒတ္တံ သုတ်ဖြင့် အတ္တနောပုဒ် အန္တေ ဝိဘတ်ကို ပရဿပုဒ်အန္တိ ပြန်၊ ယ့်ကို နောက်အ သို့ကပ်၊ ဝုယှန္တိပြီး၏။

၃။ ယောစ အစ္စယံ အစ္စယတော ပဿတိ၊ ယောစ အစ္စယံ ဒေသေန္တဿ ယထာဓမ္မံ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ -၌ ပဿတိအရ

http://www.dhammadownload.com

တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ ယင်း၏ အာရမ္မဏိကဖြစ်ထိုက်သော မဟဂ္ဂုတ်စိတ်ကို သမ္ပယုတ္တဓမ္မနှင့်တကွ ဖော်ပြကာ၊ ယင်း အာရမ္မဏိကဓမ္မကို ဝေဒနာဒိတ္တယဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ပဿတိ အရ - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊

အာရမ္မဏိကဖြစ်ထိုက်သော မဟဂ္ဂုတ်စိတ် အဘိညာဉ် ၃ွေး၊

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိကြဉ် အညသမာန်း စေတသိက် (၁၀)ပါး၊ ဝိရတီ၊ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘန စေတသိက် (၂၀)ပါး၊ ပေါင်း (၃၀) ဖြစ်ပါသည်။

အာရမ္မဏိကဓမ္မကို ဝေဒနာဒိတ္တယဖြင့် ဝေဖန်ပုံ-

ဝေဒနာ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊

၄။ အရူပဓာတုဝေပက္ကစ္စ အာနန္တ ကမ္မံ နာဘဝိဿ -၌ အရူပ ဓာတုအရ၊ အရူပဓာတုဝေပက္ကအရ တို့ကို ခွဲခြားကောက် ပြပြီးလျှင်၊ အရူပဓာတုဝေပက္ကအရ တရား၏သမ္ပယုတ္တဓမ္မ များကိုလည်း ဖြေဆိုခဲ့ပါ။

ဖြေ - အရူပဓာတုအရ - အရူပဝိပါက် (၄)ပါး၊

အရူပဓာတုဝေပက္ကအရ အရူပကုသိုလ်(၄)ပါးရှိစေတနာဖြစ်ပါသည်။

အရူပဓာတုဝေပက္ကအရတရား၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ -အရူပကုသိုလ် (၄)ပါး၊ ယင်းနှင့်ယှဉ်သော အရင်းခံ စေတနာ၊ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၉)ပါး၊ ဝိရတီ၊ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၀)ပါး၊ ပေါင်း (၂၉)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၆၃ - ခုနှစ် အင်္ဂတွဲရ

၁။ အဒ္ဓမိဒံ ဘိက္ခဝေ -၌ အဒ္ဓမိဒံ ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍ နဝမွါဟံ နဝဒေယျံ၌ နဝမွါဟံကိုသန္ဓိရုပ်တွက်ပြီးလျှင်၊ ဟတစကျွနော၌ ရှေ့ပုဒ်ကို ပ-ဒု-တ ဝိဘတ်တို့ဖြင့် နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဒ္ဓမိဒံ - အဒ္ဓါ+ဣဒံ၊

သန္ဓိရုပ် - နဝမွါဟံကို နဝံ+ပိ+အဟံ ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဝဂ္ဂန္တံဝါ ဝဂ္ဂေ သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ပဝဂ္ဂန္တ မပြု၊ မွခွင်း ဣကြွင်း၊ သရာသရေလောပံသုတ်ဖြင့် ရှေ့ဣသရကိုချေ၊ ဒုတိယ ပိုင်းဒီယံသုတ်ဖြင့် နောက်အ,ကို အာဒီဃပြု၊ မွကို နောက် အာသို့ကပ်၊ နဝမွါဟံပြီး၏။

နာမပဒမာလာ -

ပ -	ဟတံ	ဟတာ, ဟတာနိ
အာ -	ဘော ဟတ, ဟတာ	ဘဝန္တာနိ ဟတာ, ဟတာနိ
ဒု -	ဟတံ	ဟတေ, ဟတာနိ
တ -	ဟတေန	ဟတေဟိ, ဟတေဘိ ။

၂။ ယာနိ ကာနိစိ ရုက္ခဇာတာနံ -၌ ရုက္ခဇာတာနံ ဝယ် ဝိဘတ်, ဝိဘတျတ္ထ,ဝိဘတ္တိဝိဓိသုတ်တို့ကို ဖော်ပြပြီးလျှင်၊ သောရစ္စ၌ အန္တဝယ် ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်ဖြင့် ကမ္မရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပြ၍၊ မောဟဇ္ဈာပဝိဒ္ဓသု-၌ အပဝိဒ္ဓသုကိုလည်း ဓာတု+ပစ္စယ ညွှန်ပြပါ။

ဖြေ - ရုက္ခဇာတာနံ - ဝိဘတ် - ဆဋ္ဌီဗဟုဝုစ် နံဝိဘတ်၊ ဝိဘတျတ္ထ - ပဌမာအနက်၊ ဝိဘတ္တိဝိဓိ - နိဒ္ဓါရဏေစ၌ စသဒ္ဒါ၊

http://www.dhammadownload.com

သောရစ္စဥ္စ၌ အန္တဝယ်ရမုဓာတ်ယျ၍ ကမ္ဘရုပ် အာချာတပဒမာလာ-
(တေ)ရမီယတေ,ရမိယတေ,ရမ္မတေ(အန္တေ)ရမီယန္တေ, ရမိယန္တေ,
ရမ္မန္တေ
(သေ)ရမီယသေ,ရမိယသေ,ရမ္မသေ(ဝှေ)ရမီယဝှေ,ရမိယဝှေ,ရမ္မဝှေ
(ဧ) ရမီယေ, ရမိယေ (မှေ)ရမီယာမှေ, ရမိယာမှေ ။
အပဝိဒ္ဓသု၏ ဓာတု - ဝိဒဓာတ်၊ ပစ္စယ - ဒိဝါဒိယပစ္စည်း

၃။ နာဟံ ဘိက္ခဝေ အညံ ဧကဓမ္မမ္ပိ သမနုပဿာမိ -၌ သမနုပဿာမိအရကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းအရ တရား၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကိုလည်း ဖြေဆိုခဲ့ပါ။

ဖြေ - သမနုပဿာမိအရ - မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် လေးပါးရှိ ပညာ (သဗ္ဗညုတဉာဏ်) ဖြစ်ပါသည်။
သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီသုံးပါး၊ အရင်းခံပညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၁)ပါး၊ ပေါင်း (၃၄)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ တဒနုတ္တရံ ဗြဟ္မစရိယပရိယောသာနံ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတွာ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟာသိ -၌ ဗြဟ္မစရိယ ပရိယောသာနပုဒ်အရ တရားကိုကောက်ပြ၍ ဟေတွာဒိ ပဥ္စကဖြင့် ဝေဘန်ပြပါ။

ဖြေ - ဗြဟ္မစရိယပရိယောသာန အရ - အရဟတ္တဖိုလ် ၊
ဟေတု တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - မနောဒွါရ၊
အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊ ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (ရုံခါမှီ, ရုံခါမမှီ)။

✧✧✧✧✧

http://www.dhammadownload.com

ပထမဆင့်
ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ
သဒ္ဒါ သင်္ဂြိုဟ်
အဖြေများ

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

၁၃၁၆ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ "သတ္ထာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ကောသမ္ဗကေ ဘိက္ခူ အာရဗ္ဘ ကထေသိ" ၌ သတ္ထာကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင်၊ "ရာသိ, မဟေသိ"ပုဒ်တို့၏ လိင်,ဂိုဏ်း, ကာရန်တို့ကိုလည်း ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - သတ္ထာ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - သတ္ထာကို သတ္ထု လိင်တည်၊ ပထမာဧကဝုစ် သိဝိဘတ် သက်၊ သတ္ထုပိတာဒီနမာသိသ္မိံ သိလောပေါစ သုတ်ဖြင့် သိဝိဘတ်ကြောင့် သတ္ထု၏ အစိတ်ဥကို အာပြု၍ သိဝိဘတ်ကိုလည်းချေ၊ သတ္ထာပြီး၏။

ရာသိသည် - ပုံလိင်၊ ရတ္တာဒိဂိုဏ်း၊ ဣကာရန်၊

မဟေသိ သည် - (မိဖုယားဟောရာ၌) ဣတ္ထိလိင်၊ နဒါဒိဂိုဏ်း၊ ဤကာရန်၊(ဘုရားရှင်ဟောရာ၌) ပုံလိင်၊ ရတ္တာဒိဂိုဏ်း၊ ဣကာရန်၊ (တစ်နည်း) ဤကာရန်။

၂။ "ရာဇဂဟေ အနုသံဝစ္ဆရံ ဂိရဂ္ဂသမဇ္ဇံနာမ အဟောသိ" ၌ အနုသံဝစ္ဆရံဝယ် မည်သည့်အနက်၌ သက်ထားသည့် ဝိဘတ်ကို ဖော်ပြပြီးလျှင်၊ အဟောသိ - ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်ဖြင့် ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ -အနုသံဝစ္ဆရံဝယ် ကြိယာဝိသေသနအနက်၌သက်ထားပါသည်။

၁။ မဟေသိပုဒ်သည် ဘုရားရှင်ဟောရာ၌ မဟေသိပုဒ်ရင်းဟု ကြံဆသောဓာန်ငြီ၊ အဠ္ဌသာ ယော ၂၊ သူစိတို့အရ ဣကာရန်ဟု ဖြေသည်၊ မဟေသီပုဒ်ရင်းဟု ကြံသော ဓာန်ငြီ၊ ဣတိဝုတ် ဠ၊ ၈၁ တို့အရ ဤကာရန်ဟု ဖြေသည်။

http://www.dhammadownload.com

အဟောသိ ၌ ဟူစာတ်ဖြစ်၍ အာချာတပဒမာလာ -

(ဿတိ) ဟောဟိတိ, ဟောဟိဿတိ, ဟောဟိတိ,
ဟောဟိဿတိ, ဟောတိ, ဟောဿတိ၊

(ဿန္တိ) ဟောဟိန္တိ, ဟောဟိဿန္တိ , ဟောဟိန္တိ, ဟောဟိဿန္တိ,
ဟောန္တိ, ဟောဿန္တိ၊

(ဿသိ) ဟောဟိသိ, ဟောဟိဿသိ, ဟောဟိသိ,
ဟောဟိဿသိ, ဟောသိ, ဟောဿသိ၊

(ဿထ) ဟောဟိထ, ဟောဟိဿထ, ဟောဟိထ,
ဟောဟိဿထ, ဟောထ, ဟောဿထ၊

(ဿာမိ) ဟောဟာမိ, ဟောဟိဿာမိ, ဟောဟာမိ,
ဟောဟိဿာမိ, ဟောမိ, ဟောဿာမိ၊

(ဿာမ) ဟောဟာမ, ဟောဟိဿာမ, ဟောဟာမ,
ဟောဟိဿာမ, ဟောမ, ဟောဿာမ ။ (ရူပသိဒ္ဓိ)

(ဿတေ) ဟောဟိတေ, ဟောဟိဿတေ, ဟောဟိတေ,
ဟောဟိဿတေ, ဟောတေ, ဟောဿတေ၊

(ဿန္တေ) ဟောဟိန္တေ, ဟောဟိဿန္တေ, ဟောဟိန္တေ,
ဟောဟိဿန္တေ, ဟောန္တေ, ဟောဿန္တေ၊

(ဿသေ) ဟောဟိသေ, ဟောဟိဿသေ, ဟောဟိသေ,
ဟောဟိဿသေ, ဟောသေ, ဟောဿသေ၊

(ဿဝှေ) ဟောဟိဝှေ, ဟောဟိဿဝှေ, ဟောဟိဝှေ,
ဟောဟိဿဝှေ, ဟောဝှေ, ဟောဿဝှေ၊

(ဿံ) ဟောဟိဿံ, ဟောဟိံ,ဟောဟိဿံ, ဟောဟိံ, ဟောဿံ

(ဿာမှေ) ဟောဟာမှေ, ဟောဟိဿာမှေ, ဟောဟာမှေ,
ဟောဟိဿာမှေ,ဟောမှေ, ဟောဿာမှေ၊ (နီတိဓာတု)

http://www.dhammadownload.com

ကမ္မရုပ်၌ - (တေ) ဟူယိဿတေ, ဟူယိဿန္တေ,
ဟူယိဿသေ, ဟူယိဿဝှေ, ဟူယိဿံ, ဟူယိဿာမှေ ။
ပရဿပုဒ်ပြန်ရာ၌ - ဟူယိဿတိ, ဟူယိဿန္တိ,
ဟူယိဿသိ, ဟူယိဿထ, ဟူယိဿာမိ, ဟူယိဿာမ ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "အသုဘာနုပဿီ ဝိဟရန္တံ ဣန္ဒြိယေသု သုသံဝုတံ" ၌ ဣန္ဒြိယေသု သုသံဝုတံအရ တရားကို ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဣန္ဒြိယေသု သုသံဝုတံအရ -မဟာကုသိုလ်စိတ် (၈)ပါး၊ မဟာကြိယာစိတ် (၈)ပါး၊ လောကုတ္တရာစိတ် (၈)ပါး၊ စေတသိက် (၃၈)ပါးတို့ ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "အဏ္ဍောတ္ထိ မံ အဝမိ မံ၊ အဇိနိ မံ အဟာသိ မေ၊ ယေစ တံ ဥပနယှန္တိ ဝေရံ တေသံ နသမ္မတိ" ၌ ကံတရားကို ထုတ်ပြ၍၊ ယင်းတရားနှင့်ယှဉ်သော စိတ် စေတသိက်ကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထု တို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ -တံဟူသောကံပုဒ်အရ ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသောဒေါသဖြစ်ပါသည်။
ယင်းနှင့်ယှဉ်သောစိတ်စေတသိက် -(၄၄ - ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)
ဝေဒနာ စသည် - (၄၇ - ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၁၃၁၇ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ ဖေါ်ပြပါပုံစံပါဌ်၌ပါရှိသောကံ ၂- ပုဒ်တို့၏အထူးကိုဖေါ်ပြ၍၊ ထို ကံ -၂ ခု ထည့်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ဖြေဆိုခဲ့ပါ။
"စဏ္ဍာပဇ္ဇောတောပိ ဥတေနံ ဇီဝဂ္ဂါဟမေဝ ဂါဟာပေတွာ"

၃။ ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရတာ – သုတ္တန္တိကမာတိကာအရကောက် နည်းမှီသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ဥတေနံဟူသောကံသည် - ဆောင်ခြင်းကြိယာ၏အကြောင်း မှု ဖြစ်သောကြောင့်အပဓာနကံမည်ပါသည်။

ဇီဝဂ္ဂါဟမေဝ ဟူသောကံသည် ဂါဟာပေတွာ၌ ယူခြင်း ကြိယာဖြင့် အလွန်မှတ်သားအပ် အလွန်ဆက်စပ်နေသော ကြောင့် ပဓာနကံ မည်၏။

(တစ်နည်း)ဥတေနံဟူသောကံသည် စဏ္ဍပဇ္ဇောတောဟူသောကတ္တား သည် အလိုမရှိအပ်သောကြောင့် အပဓာနကံ မည်၏။

ဇီဝဂ္ဂါဟမေဝ ဟူသော ကံသည် -စဏ္ဍပဇ္ဇောတော ဟူသော ကတ္တားသည် အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ပဓာနကံ မည်၏။ ဤသို့ ထူးပါသည်။ (စိန္တာ ၂၀၈-၉ ဂါထာ)

ကံ- ၂ -ခု ထည့်ရခြင်းအကြောင်း- ဂါဟာပေတွာ၌ ဂဟဓာတ် သည် ဒွိကမ္မကဓာတ်ဖြစ်၍ ကံ ၂- ခုပါမှ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံသောကြောင့် ကံ ၂ ခု ထည့်ရပါသည်။

၂။ "မိဂရာဇာ နမော တျတ္ထု" ၌ မိဂရာဇကို နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - မိဂရာဇ နာမပဒမာလာ --

ပ -	မိဂရာဇာ	မိဂရာဇာ, မိဂရာဇာနော
အာ	ဘော မိဂရာဇ, မိဂရာဇာ	ဘောန္တော မိဂရာဇာနော
ဒု -	မိဂရာဇာနံ, မိဂရာဇံ	မိဂရာဇာနော
တ -	မိဂရညာ, မိဂရာဇိနာ, မိဂရာဇေန	မိဂရာဇူဟိ, ဘိ, မိဂရာဇေဟိ, ဘိ
စ -	မိဂရညော, မိဂရာဇိနော	မိဂရညံ, မိဂရာဇူနံ,မိဂရာဇာနံ
မီ -	မိဂရညာ	မိဂရာဇူဟိ, ဘိ, မိဂရာဇေဟိ, ဘိ

http://www.dhammadownload.com

ဆ - မိဂရညော, မိဂရာဇိနော မိဂရညံ, မိဂရာဇူနံ,မိဂရာဇာနံ

သ - မိဂရညေ, မိဂရာဇိနိ မိဂရာဇူသု, မိဂရာဇေသု ။

တစ်နည်း - နာမပဒမာလာ

ပ -	မိဂရာဇော	မိဂရာဇာ
အာ -	ဘော မိဂရာဇ, မိဂရာဇာ	ဘောန္တော မိဂရာဇာ
ဒု -	မိဂရာဇံ	မိဂရာဇေ
တ -	မိဂရာဇေန	မိဂရာဇေဟိ, မိဂရာဇေဘိ
စ -	မိဂရာဇဿ	မိဂရာဇာနံ
ပ -	မိဂရာဇသ္မာ, မှာ, မိဂရာဇာ	မိဂရာဇေဟိ, မိဂရာဇေဘိ
ဆ -	မိဂရာဇဿ	မိဂရာဇာနံ
သ -	မိဂရာဇသ္မိံ, မိဂရာဇမှိ, မိဂရာဇေ	မိဂရာဇေသု ။

၃။ "မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ, မနောသေဋ္ဌာ မနောမယာ၊ မနသာ စေ ပဒုဋ္ဌေန, ဘာသတိဝါ ကရောတိဝါ"၌ မနောအရ တရားကိုအတိအကျကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို မှီခိုကပ်ရပ်နေသော ပရမတ္ထတရားတို့ကိုလည်း ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - မနော အရ - ဒေါမနဿသဟဂုတ် ပဋိဃသမ္ပယုတ် စိတ် (၂)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ရာဇသဒ္ဒါသက်သက်၌ ရာဇာဒိဂိုဏ်းတစ်ခုဖြင့်သာရုပ်စဉ်ရ၏၊ သမာသ် အဆုံး ရာဇသဒ္ဒါကိုကား ပုရိသာဒိဂိုဏ်း၊ ရာဇာဒိဂိုဏ်း ဟူ၍ ဂိုဏ်း နှစ်ခုဖြင့် စဉ်ရ၏ ဥပမာ-မဟာရာဇ,မိဂရာဇတို့၌ ရာဇသဒ္ဒါသည် သမာသ်ဒ် အဆုံးဖြစ်၍ ပုရိသာဒိဂိုဏ်း, ရာဇာဒိဂိုဏ်းတို့ဖြင့် အထက်ပါအတိုင်း ဒ်ဂိုဏ်း စဉ်ရမည်။ (နီတိ – ပဒ ၂၀၄ စသည်၌ရှု)

http://www.dhammadownload.com

မှီခိုကပ်ရပ်နေသော ပရမတ္ထတရားများ -
ပီတိကြည်အညသမာန်းစေတသိက် (၁၂)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလ သာဓာရဏ စေတသိက် (၄)ပါး၊ ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ထိန, မိဒ္ဓ, ပေါင်း (၂၂)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ အထက်ပါ ဓမ္မအရ ပြုနိုင်သမျှ အာရုံစုံကို သင်္ဂဟနှင့်အညီ ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အထက်ပါ ဓမ္မအရ ပြုနိုင်သမျှ အာရုံစုံကား -
အကုသလာနိစေဝ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တကာမာဝစရဇဝနာနိ စေတိ လောကုတ္တရဝဇ္ဇိတသဗ္ဗာရမ္မဏာနိ- ဟူသော သင်္ဂဟ နှင့်အညီ လောကီစိတ် (၈၁)ပါး၊ စေတသိက် (၅၂)ပါး၊ ရုပ် (၂၈)ပါး၊ ပညတ် တို့ဖြစ်၏။

၄။ ပုစ္ဆာ၌ ဓမ္မအရဟူသည် (၃)နံပါတ်ပုစ္ဆာ၌အရကောက်ထားသော တရား တို့ကိုရည်ရွယ်၍ ဓမ္မအရဟု သုံးနှုန်းထားသည်ဟု ကြံ၍ ဖြေသည်၊ အကယ်၍ (၃)နံပါတ်ပုစ္ဆာ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာဓမ္မာ၌ ဓမ္မအရ တရား၏အာရုံဟု ရည်ရွယ်လျှင် ဓမ္မအရ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတို့ကို အရကောက်ရမည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုခန္ဓာသုံးပါးတို့သည် ရူပါရုံစသော အာရုံခြောက်ပါးတို့ကို အာရုံပြုသည်ဟု ဖြေရမည်။ပုစ္ဆကများသည် သံသယဖြစ်ဖွယ် အသုံးအနှုန်း မျိုးသုံး၍ မမေးသင့်ပါ၊ အချို့ပုစ္ဆကများသည် အဓိပ္ပါယ် နှစ်မျိုးယူဆရသော အသုံးအနှုန်းမျိုးသုံး၍ မေးကြ၏၊ စာဖြေပုဂ္ဂိုလ်များက ထိုသုံးနှုန်းပုံကြည့်၍ နှစ်နည်းစသည်ဖြေမိက နည်းများ၍ မှန်သောအဖြေကိုသော်မှ အမှတ်လျှော့ တတ်ကြ၏၊ မိမိမေးထားသော မေးခွန်းသည် အဓိပ္ပါယ်နှစ်မျိုး ဖြစ်နေလျှင် နှစ်နည်းစသည် ဖြေကြသော်လည်း အမှတ်မလျှော့သင့်ပေ။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၁၈ - ခုနစ် မေးပုဒ်

၁။ "ကုလဝံသာဂတံ သေဋ္ဌံ" ၌ သေဋ္ဌံ၊ "တတော နံ ဒုက္ခ မန္ဝေတိ"၌ ဒုက္ခမန္ဝေတိ၊ "ဇာတဝေဒေါ ဝူပသမ္မတိ"၌ ဝူပသမ္မတိတို့ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ "အသာရေ သာရမတိနော"၌ သာရမတိနောကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း စီရင်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - သေဋ္ဌံ - သ+ဣဋ္ဌံ၊
ဒုက္ခမန္ဝေတိ - ဒုက္ခံ+အနု+ဧတိ (ဒုက္ခံ+အနု+ဣတိ)၊
ဝူပသမ္မတိ - ဝိ+ဥပသမ္မတိ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်။

သာရမတိနော နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -

သာရမတိနောကို သာရမတိလိင်တည်၊ ပထမာဗဟုဝုစ် ယောဝိဘတ်သက်၊ ယောနံနောသုတ်၌ ကတရဿာ အလိုက်ကိုကြည့်၍ ယောနံနောဟူသော ဝိနာဓိကာရယောဂဝိဘာဂ ဖြင့်ယောကိုနောပြု၊ သာရမတိနောပြီး၏။

၂။ "မမ ဓီတာယေဝ နာမာ"တိ ဝတွာ သီသေ စုမ္ဗိတွာ ယရံ နေတွာ -၌ ကံတစ်ခု ဖြည့်စွက်၍ ပဓာနာပဓာန ခွဲဝေပြပြီးလျှင်၊ (၅)နံပါတ်ပါ အာဟ၏ ဓာတ်, ဝိဘတ် တို့ကို စုံလင်တိကျစွာ ယုတ္တိပြ၍ ဖော်ပြပါ။

ဖြေ -ကံတစ်ခု ဖြည့်စွက်ပုံ -တံ (တစ်နည်း) ကုမာရိကံ ဖြစ်ပါသည်။

၁။ သေဋ္ဌံ ကို ပသတ္ထ+ဣဋ္ဌံ၊ ဝုဍ္ဎ+ဣဋ္ဌံဟု ပဒစ္ဆေဒပြုနိုင်သော်လည်း ပသတ္ထ, ဝုဍ္ဎတို့ကိုသပြုခြင်းသည် နာမ်အရာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သပြုပြီးသည့် အနေအားဖြင့် သ+ဣဋ္ဌံ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုသည်၊ ကွစာသဝဏ္ဏံလုတ္တေသုတ်ဖြင့် စီရင်၊ ဒုက္ခမန္ဝေတိ၌ အန္ဝေတိနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို နီတိ ဓာတု နှာ (၈)၌ ရှုပါ။

http://www.dhammadownload.com

တံ (ကုမာရိကံ) ဟူသော ကံသည် နေတွာအရ ဆောင်ယူခြင်းကြိယာသည်အလိုရှိအပ်သောကြောင့်ပဓာနကံမည်၏။

ယရံဟူသောကံသည် နေတွာအရဆောင်ယူခြင်းကြိယာသည် အလိုမရှိအပ်သောကြောင့် အပဓာနကံ မည်၏။

အာဟာ၏ ဓာတ်, ဝိဘတ် -

အာဟာသည် ဗြူဘူနမာဟာဘူဝါပရောက္ခာယံသုတ်အရ ဗြူဓာတ်, ပရောက္ခာအဝိဘတ်၊ (တစ်နည်း) သဒ္ဒသင်္ဂဟာကျမ်းအလို အာပုဗ္ဗဟရဓာတ်၊ ပရောက္ခာအဝိဘတ်ဖြစ်၏။

(တစ်နည်း) "ဗြူတိ အာဟ, နောက်တိ အပြု" စသော ဆောင်ပုဒ်အရလည်းကောင်း၊ တျန္တိန်ဒ္ဓမြူမောဂ်သုတ်အရလည်းကောင်း ဗြူဓာတ် ဝတ္တမာန်တိဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ **"ဧတ္တကေ မဟာထေရေ ဒိသွာ သာမီစိကမ္မံ" ၌ သာမီစိ ဝယ် အန္တာတ်အရ ဖြစ်သင့်သော တရားကို အဘိဓမ္မာသဘာဝကျနထင်ရှားအောင် ဖေါ်ပြ၍၊ "ကုက္ကုစ္စမတ္တမ္ပိ တေ နတ္ထိ" ၌ ကုက္ကုစ္စသရုပ်ကို ဖေါ်ထုတ်ခဲ့ပါ။**

ဖြေ - **သာမီစိ ဝယ် အန္တာတ်အရ** - အရိုအသေပြုခြင်း အပစာယနကုသိုလ်စေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်စိတ် (၈)ပါးတို့တွင်တစ်ပါးပါး ဖြစ်ပါသည်။ (ဘိဋ္ဌ ၁၊ ၂၀၄)

ကုက္ကုစ္စသရုပ် - ဝိနယကုက္ကုစ္စ - မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်၊ နီဝရဏကုက္ကုစ္စ - ကုက္ကုစ္စစေတသိက်၊ အသံယတကုက္ကုစ္စ- အကုသိုလ်စိတ်၌ရှိသော မောဟတို့ဖြစ်ပါသည်။

၃။ (ဆောင်) ဝိ, နီ, အသံ၊ ကုက္ကုစ္စံ, သုံးတန် သရုပ်လှောက်၊ ကုကြိ, ကုတ်စေ, အကုသေ, မောဟေ စဉ်တိုင်းကောက်။

http://www.dhammadownload.com

၄။ "အနိစ္စသာဝေါ ကာသာဝံ" ၌ အနိစ္စသာဝေါဝယ် ကသာဝ အရ ပဓာနတရားနှင့် သမ္ပယုတ္တဓမ္မ "နိသမ္မကာရိနော" ၌ နိသမ္မအရတို့ကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ကသာဝ အရ ပဓာနတရား - လောဘ, ဒေါသ, မောဟ, မာန, ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာ, ထိန, ဥဒ္ဓစ္စ, အဟိရိက, အနောတ္တပ္ပ ဟူသော ကိလေသာ (၁၀)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၊ ထို၌ယှဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အရင်းခံကိလေသာ (၁၀)ပါးကြဉ် က္လဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, မိဒ္ဓ (၄)ပါး၊ ပေါင်း (၁၇)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

နိသမ္မအရ - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၌ရှိသော ပညာဖြစ်ပါသည်။

၁၃၁၉ - ခုနစ် ဓမ္မပဒ

၁။ "ကုသီတံ ဟီနဝီရိယံ " ၌ ကုသီတံကို သန္ဓိရုပ်တွက်ပြီးလျှင်၊ သေဋ္ဌိမိတာယ၌ သေဋ္ဌိပုဒ်၏ လိင်, ဂိုဏ်း, ပကတိကာရန် တို့ကို ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကုသီတံ သန္ဓိရုပ် - ကုသီတံကို ကုသီဒံဟူပုဒ်ဖြတ်၊ ဒေါခ ဿစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် (တစ်နည်း - တောဒဿဟူသော ဝိသုံ ကရဏယောဂ ဝိဘာဂဖြင့်) ဒကို တပြု၊ ကုသီတံ ပြီး၏။

သေဋ္ဌိသည် - ပုံလိင်, ရတ္တာဒိဂိုဏ်း, ပကတိကာရန် ဤကာရန်၊ (နီတိ ပဒ - ၂၅၇-၈)

http://www.dhammadownload.com

၂။ "သော ကိရ သတ္တုသံန္တိကေ ယာဝ အရဟတ္တာ (တ္တံ) ကမ္မဋ္ဌာနံ ကထာပေတွာ" ၌ အရဟတ္တာ(တ္တံ)ဝယ် မည်သည့် သုတ်ဖြင့် မည်သည့်အမည်မှည့်၍ မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့်ဝိဘတ် သက်ထားကြောင်းကို ဖေါ်ပြ၍၊ ဏာပေပစ္စည်း ၏ကံကိုဖေါ်ထုတ်ပြီးလျှင်၊ သတ္တုကို ဓာတ် ပစ္စည်းဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အရဟတ္တာ (တ္တံ)ဝယ်

ဓာတုနာမာနမုပသဂ္ဂယောဂါဒီသွပိစသုတ်၌ အပိသဒ္ဒါ ဖြင့် (ယာဝနိပါတ်အယှဉ်) အပါဒါန်အမည်မှည့်၍အပါဒါန် အနက်၌ အရဟတ္တာတွင် ပဉ္စမီဧကဝုစ် သွာဝိဘတ်၊

အရဟတ္တံတွင် ဒုတိယာဧကဝုစ်အံဝိဘတ်သက်ထားပါသည်။

ဏာပေပစ္စည်း၏ ကံ - သတ္တာရံ (ဘဂဝန္တံ) ဖြစ်ပါသည်။

သတ္တုသည် - သာသဓာတ်, ရတ္တုပစ္စည်း ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "ဓမ္မသ ဟောတိ အနုဓမ္မစာရီ" ၌ ဓမ္မသကို တရားကိုယ် အရကောက်၍၊ ယင်းနှင့် ယှဉ်ဖေါ်ယှဉ်ဘက် ဖြစ်သော တရားများကို ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - ဓမ္မဿအရ - လောကုတ္တရာစိတ်(၈)ပါး၊ နိဗ္ဗာန် ပေါင်း လောကုတ္တရာ (၉)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ယာဝ အရဟတ္တာ - ကန်သျှ ၁၊ ၅၂၄ ၊ မောင် သျှ -၁၊ ၁၅၈၊ ၂၄၈ နည်းမှီ၏၊ အရဟတ္တာ၌ အပါဒါနေပဉ္စမီဖြင့်သက်၊ အရဟတ္တံ၌ ဒုတိယာပဉ္စမီနဥ္၌ စသဒ္ဒါဖြင့် အပါဒါန်အနက် ဒုတိယာအံဝိဘတ် သက်၊ ဏာပေပစ္စည်း၏ ကံကို "ကာရိတ်ကံမှာ ဒုတိယာနှင့်, တတိယာ ဆဋ္ဌီ, သုံးလီဝိဘတ်, သက်တုံလတ်ဟု, ကျမ်းမြတ်ဤသို့ မိန့်သတည်း" နှင့် အညီ သတ္တုနာ(တတိယာ), သတ္တုနော (ဆဋ္ဌီ) တို့လည်း ထည့်နိုင်၏။

http://www.dhammadownload.com

ယင်းနှင့် ယှဉ်ဖေါ်ယှဉ်ဖက်တရားများတွင်-

လောကုတ္တရာစိတ်(၈)ပါး၏ယှဉ်ဖက်မှာ - အညသမာန်းစေတသိက်(၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၃)ပါး၊ ပေါင်း (၃၆)ပါး ဖြစ် ပါသည်။

နိဗ္ဗာန်၏ ယှဉ်ဖက်တရား - မရှိပါ။

၄။ "မာ ကာမရတိ သန္ထဝံ" ၌ သန္ထဝံကို တရားကိုယ် အရကောက်၍ ယင်းတရားကို ဝေဒနာ, ဟေတု, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံတို့ဖြင့် ဝေဘန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - သန္ထဝံအရ - လောဘမူစိတ်(၈)ပါး၌ရှိသော လောဘဝေဒနာစသည် - (၂၅ - ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၁၃၂၀ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ "ကနိဋ္ဌ ဘာတာ မေ အတ္ထိ ဘန္တေ" ၌ ကနိဋ္ဌပုဒ်ကို ကာရိနှစ်မျိုးထား၍ ရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြီးလျှင်၊ ဘာတာပုဒ်ကို နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကနိဋ္ဌရုပ်ကျဉ်း -

ကနိဋ္ဌကို အပ္ပတည်၊ ဣဋ္ဌပစ္စည်းသက်၊ အပ္ပသဃကဏ် သုတ်ဖြင့် ဣဋ္ဌပစ္စည်းကြောင့် အပ္ပသဒ္ဒါကို ကဏ်ပြု၊ ဏ် နောက်ဣသို့ကပ်၊ တေသုဝုဒ္ဓိ သုတ်ကြီးဖြင့် ဏကိုနပြု၊

(တစ်နည်း) ယုဝတည်၊ ဣဋ္ဌပစ္စည်းသက်၊ ယုဝါနဥ္စသုတ်ဖြင့် ဣဋ္ဌပစ္စည်းကြောင့် ယုဝကို ကဏ်ပြု၊ ဏ်ကို နောက်ဣသို့ ကပ်၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ဏကို နပြု၊ ကနိဋ္ဌ ပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

ဘာတာ နာမပဒမာလာ -

ပ -	ဘာတာ	ဘာတရော၊
အာ	ဘော ဘာတ, ဘာတာ	ဘောန္တော ဘာတရော၊
ဒု -	ဘာတရံ	ဘာတရေ, ဘာတရော၊
တ -	ဘာတရာ, ဘာတုနာ	ဘာတရေဟိ, ဘိ, ဘာတူဟိ, ဘိ၊ ဘာတုဟိ, ဘာတုဘိ၊
စ -	ဘာတု, ဘာတုနော, ဘာတုဿ	ဘာတရာနံ, ဘာတာနံ, ဘာတူနံ, ဘာတုနံ၊
မိ -	ဘာတရာ, ဘာတုနာ	ဘာတရေဟိ, ဘိ, ဘာတူဟိ, ဘိ၊ ဘာတုဟိ, ဘာတုဘိ၊
ဆ -	ဘာတု, ဘာတုနော, ဘာတုဿ	ဘာတရာနံ, ဘာတာနံ, ဘာတူနံ, ဘာတုနံ၊
သ -	ဘာတရိ	ဘာတရေသု,ဘာတူသု, ဘာတုသု

၂။ ကနိဋ္ဌဘာတာ မေ ဇာ႑ဳိ ဘန္တေ -၌ အတ္ထိပုဒ်သည် ပုဒ်ကြီးလေးပုဒ်တွင် မည်သည့်ပုဒ်များ ဖြစ်နိုင်၍ အာချာတ်ပုဒ်ဖြစ်ခဲ့သော် ဓာတု, ပစ္စယ, ဝိဘတ္တိတို့ကို ဝေဘန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အတ္ထိသည် ပုဒ်ကြီးလေးပုဒ်တွင် - နိပါတ်ပုဒ်, အာချာတ်ပုဒ်တို့ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

၁။ "မပြီးသေးမှီ ကာရိမည်၊ ပြီးပြီကာရိယ" နှင့်အညီ ရုပ်မပြီးသေးသော ရုပ်တည်ထားခိုက်ကို ကာရိဟုလည်းကောင်း၊ ရုပ်ပြီးခိုက်ကို ကာရိယဟု ၎င်းခေါ်သည်။ ဤ၌ ကနိဋ္ဌသဒ္ဒါသည် အပ္ပပုဒ် ယုဝပုဒ် ဣဋ္ဌပစ္စည်းတည်း၊ ထိုအခိုက်တည်ထားသော အပ္ပ, ယုဝသဒ္ဒါတို့ကို ကာရိဟုခေါ်သည်၊ ကနိဋ္ဌဟု ပြီးခြင်းကို ကာရိယဟု ခေါ်သည်၊ ဘာတာကို ရူပသိဒ္ဓိအတိုင်း စဉ်ထားသည်။

http://www.dhammadownload.com

အာချာတ်ပုဒ်ဖြစ်ခဲ့သော်
အသခါတ်, အပစ္စည်း, တိဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ မနသာ စေ ပဒုဋ္ဌေန -၌ မနသာအရ ပရမတ္ထ ပဓာနဓမ္မနှင့် ထို၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ, ဝိပ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - မနသာ အရ - (အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော အပြစ်တို့သည် ဖျက်ဆီးအပ်သော) အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
ထို၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ -အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အကုသိုလ်စေတသိက် (၁၄)ပါး၊ ပေါင်း (၂၇)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
ထို၏ ဝိပ္ပယုတ္တဓမ္မ -သောဘနစေတသိက် (၂၅)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ပါပကာရီ ဥဘယတ္ထ သောစတိ - ၌ ပါပအရ ဖြစ်သင့်သော နိဿယဓမ္မကိုသာ ကောက်၍၊ ၎င်းကို ဇာတိဘေဒ ဘူမိဘေဒအားဖြင့် ဝေဘန်ပိုင်းခြားပြပါ။

ဖြေ - ပါပအရ - စေတနာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး

၎င်းသည်	ဇာတိဘေဒအားဖြင့် -	အကုသိုလ်ဇာတ်၊
	ဘူမိဘေဒအားဖြင့် -	ကာမဘုံ၊

၂။ အကျယ်ကို ကစ် –ဘာဋီ၊ ၂၊ ၃၉၃–၄ တို့၌ ရှုပါ၊ နာမ်အတ္ထိ ရှိသော်လည်း ဤနေရာနှင့် မဆိုင်ပါ။

၄။ ပါပအရ ပါပကမ္မဟုဖွင့်၍ စေတနာကို ပဓာနထား ကောက်သင့်၏။ သို့သော် စိတ်နှင့်စေတသိက်တွင်စိတ်သည်နိဿယ(မှီရာ)၊ စေတသိက်သည် နိဿိတ (မှီတတ်သောအရာ)ဖြစ်၏။ စိတ်ကို ကောက်ယူစေလို၍ နိဿယ ဟူသော စကားသုံးဟန် တူသည်။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၂၁ - ခုနှစ် မေးပုဒ်

၁။ သာ တုဏှိ အဟောသိ - ၌ တုဏှိပုဒ်သည် ပုဒ်ကြီးလေးပုဒ်တွင် မည်သည့်ပုဒ် ဖြစ်နိုင်သည်ကို ဖော်ပြ၍၊ 'သာ' ကို စတုတ္ထီဝိဘတ်တိုင်ရုံ နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - တုဏှီသည် ပုဒ်ကြီးလေးပုဒ်တွင် -

နိပါတ်ပုဒ်, နာမ်ပုဒ် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

'သာ' နာမပဒမာလာ ရုပ်စဉ်ဟန်ကား -

ပ -	သာ	နာ, နာယော, တာ, တာယော
ဒု -	နံ, တံ	နာ, နာယော, တာ, တာယော
တ -	နာယ, တာယ	နာဟိ, နာဘိ, တာဟိ, တာဘိ
စ -	တိဿာ, တဿာ, နဿာ, အဿာ, တိဿာယ, တဿာယ, နဿာယ, အဿာယ, နာယ, တာယ	နာသံ, နာသာနံ, တာသံ, တာသာနံ

၂။ "ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈန္တိ" ၌ နိရုဇ္ဈန္တိ ကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင်၊ "ဝဏ္ဏေတွာ"၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ကတ္တုရုပ်ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

၁။ တုဏှီ- သီဋီသစ်၊ ၁၊ ၂၂၃၊ ရှု၊ ၁၃၆ စသည်တို့အရတုဏှီသည် အဘာသန (စကားမဆိုခြင်း)အနက်ဟောနိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ တုဟဓာတ်,ဏှပစ္စည်း၊ဟာချေ၊ တုဏှပုဒ်နောင် အဿတ္ထိအနက် ဤပစ္စည်းသက် (တစ်နည်း) တုဟဓာတ်၊ ဏီပစ္စည်း၊ ဟနှင့်ဏ ရွှေ့နောက်ပြန်၍ တဏှီဟု ပြီးပုံပြသော (ဓာန်ဋီ ၄၂၆၊ ကန်္ခါ ယော၊ မဟာဋီ၊ ၁၊ ၂၁၉) တို့အရ တဒ္ဓိတ်နာမ်, ကိတ်နာမ်ပုဒ် ဖြစ်သည်။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - **နိရုဠှန္တိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း** -

နိရုဠှန္တိ ကိုနိရှေးရှိသော ရုဓတည်၊ ရုဓ - အာဝရဏေ အနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ အန္တိဝိဘတ် သက်၊ ဒိဝါဒိတောယောသုတ်ဖြင့် ယပစ္စည်းသက်၊ တထာ ကတ္တရိစသုတ်ဖြင့်ဓာတွန်ဓ်နှင့်တကွ ယပစ္စည်းကိုဈပြု၍၏ အသဒိသဒွေဘော်ဖလာ၊ ဈခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ နိရုဠှန္တိ ပြီး၏။

ဝဏ္ဏေတွာ - ၌ ဝဏ္ဏဓာတ်ဖြစ်၍ -

(တိ) ဝဏ္ဏေတိ, ဝဏ္ဏယတိ၊ (အန္တိ) ဝဏ္ဏေန္တိ, ဝဏ္ဏယန္တိ၊
(သိ) ဝဏ္ဏေသိ, ဝဏ္ဏယသိ၊ (ထ) ဝဏ္ဏေထ, ဝဏ္ဏယထ၊
(မိ) ဝဏ္ဏေမိ, ဝဏ္ဏယာမိ၊ (မ) ဝဏ္ဏေမ, ဝဏ္ဏယာမ၊

၃။ "အနိစ္စသာဝေါ ကာသာဝံ" စသောဂါထာဝယ် အနိက္က သာဝေါ ၌ ကသာဝအရတရားများကို ထုတ်ပြ၍ ၎င်းတရား တို့၏ အာရုံကိုလည်း သင်္ဂဟလာအတိုင်း စုံလင်အောင် ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - **ကသာဝ အရ** - (၁၈ - ခုနှစ်၊ မေ့ပဒအဖြေ၌ ပါပြီး)
၎င်းတရားတို့၏ အာရုံ -

လောကုတ္တရာကြည် (လောကီစိတ် ၈၁၊ စေတသိက် ၅၂ ရုပ် ၂၈ ၊ ပညတ်ဟူသော) အလုံးစုံအာရုံ ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "**အဓမ္မော နိရယံ နေတိ**" ၌ အဓမ္မအရ စိတ် စေတသိက် တို့ကို ဖော်ပြ၍၊ စိတ်အရကို ဝေဒနာဒိဆက္က သွင်းပြခဲ့ပါ။

၂။နိရုဠှန္တိကိုရုပသိဒ္ဓိ၌ကမ္မရုပ်အဖြစ်ပြ၏၊သို့သော်ဤနေရာ၌ကတ္တုရုပ်သာဖြစ် ၏၊သဒ္ဒါရာဟူသောကတ္တားကိုထောက်ပါ၊ မောဂ် –သျှ ၊ ၂၊ ၃၁လည်းရှု။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - အဓမ္မအရစိတ် - အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၊
စေတသိက် - ထိုက်သင့်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊
အကုသိုလ်စေတသိက် (၁၄)ပါး၊ ပေါင်း (၂၇)ပါး။

စိတ်ကို ဝေဒနာဒိဆက္ကသွင်းပုံ -

ဝေဒနာ- သောမနဿ, ဒေါမနဿ, ဥပေက္ခာ၊
ဟိတ် - လောဘမူစိတ်သည် ဒွိဟိတ် (လောဘ, မောဟ)၊
ဒေါသမူစိတ်သည် ဒွိဟိတ် (ဒေါသ, မောဟ)၊
မောဟမူဒွေးသည် ဧကဟိတ် (မောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု - ဒေါသမူစိတ် သည် ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ) လောဘမူ,
မောဟမူတို့သည် ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ) ။

၁၃၂ - ခုနစ် ဓမ္မပဒ

၁။ "ဝါတော ရုက္ခံဝ ဒုဗ္ဗလံ" ၌ ရုက္ခံဝ ကို ပုဒ်ဖြတ်လျက် ရုပ်ကျဉ်းစီရင်၍၊ ရုက္ခသဒ္ဒါကို နာမ်ဝိဘတ်စုံ သွယ်ပြပါ။

ဖြေ - ရုက္ခံဝ - ရုက္ခံ+ဣဝ၊
ရုက္ခံဝ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း - ရုက္ခံဝ ကို ရုက္ခံ+ဣဝဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ပရောဝါသရော သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်မှ နောက်ဖြစ်သော ဣသရကိုချေ၊ ရုက္ခံဝ ပြီး၏။

ရုက္ခသဒ္ဒါ နာမပဒမာလာ -

ပ	ရုက္ခော	ရုက္ခာ
အာ -	ဘော ရုက္ခ, ရုက္ခာ	ဘောန္တော ရုက္ခာ

http://www.dhammadownload.com

ဒု - ရုက္ခံ ရုက္ခေ

တ - ရုက္ခေန ရုက္ခေဟိ, ရုက္ခေဘိ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်ထိ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းဖြင့် စဉ်ရမည်)

၂။ "ဒီပံ ကယိရာထ မေဓာဝီ" ၌ (အဟံ)ဟု ကတ္တားစားသွင်းလျှင်ကြိယာတွင်ဖြစ်သင့်သောဝိဘတ်ကို ဖော်ပြ၍၊ ဓာတ်ကို ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ် ကေဝုစ်ဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဟံဟု ကတ္တားစားသွင်းလျှင် ဖြစ်သင့်သော ဝိဘတ် ပရဿပုဒ်၌ ယျောမိဝိဘတ်၊ အတ္တနောပုဒ်၌ ယျံ ဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

ကရဓာတ် ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ် ကေဝုစ်ဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်စဉ်ဟန် - (၄၀ - ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ကရဓာတ်ရုပ်စဉ်ပါပြီး၊ ဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်များချန်၍ စဉ်ပါ)

၃။ (၂)နံပါတ်ပါ ဒီပံအရတရားကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်းတရားတွင် ယှဉ်နိုင်သောစေတသိက်စုကို တစ်ခုမကျန် ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ဒီပံ အရ - အရဟတ္တဖိုလ် ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းတွင် ယှဉ်နိုင်သောစေတသိက် - (၃၃ ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

၂။ ကယိရာထ – ကရ+ယိရ+ထေ၊ ကေိုအာပြု၊ ဓာတွန်ရ်ကိုချေ၊ ကယိရာထ ဖြစ်၏။ အဟံဟု ကတ္တားစားသွင်းလျှင် အမေ့ဥတ္တမောသုတ်အရ ဥတ္တမပုရိသ်ကေဝုစ်ဖြစ်သော ယျောမိ ယျံတို့ကို ထားရမည်၊ ကရောတာဘူ ကရေနှင့်အညီ ကရဓာတ်သည် ပြုခြင်း အနက်၌ တနာဒိဂိုဏ်း ဘူဝါဒိဂိုဏ်းတို့တည်း။ ထိုတွင် တနာဒိဂိုဏ်းရုပ်သာတွေ့ ရမည်၊ ဘူဝါဒိဂိုဏ်း ကရတိရုပ်ကား သာသနာတော်ကျမ်း၌ အလွန်ရှားလိမ့်မည်။

http://www.dhammadownload.com

၄။ "အဘူတံ အာယသ္မာ နန္ဒော ကထေတိ၊ အညံ ဗျာကရော တိ" ၌ အညံအရ တရားကိုယ် ထုတ်ပြ၍၊ "ရာဂေါ သမတိ ဝိဇ္ဈတိ" ၌ ရာဂစိတ်ကို ပကိဏ်း (၆)ပိုင်းဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - အညံအရ - အရဟတ္တဖိုလ်ဖြစ်ပါသည်။
ရာဂနှင့် ယှဉ်သော လောဘမူစိတ်သည် -
ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - ဒွိဟိတ် (လောဘ, မောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (ရုံခါမှီ, ရုံခါမမှီ)။

၁၃၂၃ - ခုနစ် ဓမ္မပဒ

၁။ "ကိံ နု ခေါ တေနိ္ထ ပုစ္ဆိ သု" ၌ ကိံ ကို (ပ ဒု တ) တို့ဖြင့် နာမပဒမာလာ စဉ်၍၊ ပုစ္ဆိသု ၌ ကတ္တားထည့်၍ ဝိဘတ်ကို လည်း ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကိံ နာမပဒမာလာ -
(ပ) ကိံ ကာနိ၊ (ဒု) ကိံ ကာနိ၊
(တ) ဧေန ကေဟိ, ကေဘိ၊
ပုစ္ဆိ သု - ၌ ကတ္တားကား - သေသဇနာ ဖြစ်ပါသည်။
ဝိဘတ်ကား - အဇ္ဇတနီ ဥံဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

၁။ ပုစ္ဆိ သု၏ ကတ္တားကိုအထူးထည့်စရာမလို၊ ဓမ္မ ၌-၁၊ ၃၄ ၌ တိုက်ရိုက် ပါ၏။ ထိုကတ္တားကို ဖြုတ်ထားပြီး ထည့်နိုင်းသည်။

http://www.dhammadownload.com

၂။ "ဝိပဿီနာမ ဘဂဝါ လောကေ ဥဒပါဒိ" ၌ ဘဂဝါကို လိင်, ဂိုဏ်း, ကာရန်, ဝိဘတျတ္ထကို ညွှန်ပြ၍၊ ဥဒပါဒိကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း စီရင်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဘဂဝါ သည် - ပုံလိင်၊ ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်း၊ အကာရန်၊ (ရှ)
တစ်နည်း- အာကာရန်၊ (နီတိပဒ)

ဝိဘတျတ္ထ - လိင်အနက်ဖြစ်ပါသည်။

ဥဒပါဒိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း - (၂၈ - ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၃။ "ဝတ္တသမ္ပန္နေ ဘိက္ခူ ဒိသွာဝ ပသန္နစိတ္တာ" ၌ ပသန္နစိတ္တ အရ ကောက်ပြ၍၊ ၎င်း၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မများကိုလည်း အနည်း အများ အမြဲအားဖြင့် ခွဲခြားဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ပသန္နစိတ္တ အရ - သဒ္ဓါပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်စိတ်
၎င်း၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ -

အနည်းအမြဲအားဖြင့် -

အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီ, အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက်(၂၀) ပေါင်း (၃၃)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

အများအားဖြင့် -

အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ သောဘနစေတသိက် (၂၅)ပါး၊ ပေါင်း (၃၈)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၃။သဒ္ဓါပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်ဟုလည်း ရှေ့နောက်ထောက်ဆ၍အရာအားလျော်စွာ ကောက်နိုင်သေးသည်၊ အနည်းအများစသည်တွင် အနည်းကို တပြိုင်နက် ယူလျှင် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ သောဘနသာဓာရဏစေတသိက် (၁၉)ပါး၊ မုဒိတာ, ပညာ ပေါင်း (၃၄)ပါး ဟု ဖြေရမည်။

http://www.dhammadownload.com

၄။ "ဖုသန္တိ ဓီရာ နိဗ္ဗာနံ" ၌ ဖုသန္တိအရ ဖြစ်သင့်သောပရမတ္ထဓမ္မကိုဖော်ပြ၍၊ ၎င်းကိုဝေဒနာဒိဆက္က သွင်းပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဖုသန္တိ အရ -ဖိုလ် (၄)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာဒိဆက္က သွင်းပုံကား-

ဝေဒနာ - သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ မနောဒွါရ၊
အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊ ဝတ္ထု ဟဒယဝတ္ထု (ရှဲခါမှိ, ရှဲခါမမှိ)

၁၂၄ - ခုနစ် မေးပဒ

၁။ အဒ္ဓါန်ပုဒ်ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ရှေ့နောက်ပုဒ်တို့၏ ဓာတ်များကိုဖော်ပြပြီးလျှင် အဒ္ဓပုဒ်၏ လိင်, ဂိုဏ်း, ကာရန်ကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဒ္ဓါန် - အဒ္ဓ+အယနံ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၊
ရှေ့ပုဒ်၌ - အရဓာတ်၊
နောက်ပုဒ်၌ - အယဓာတ် (တစ်နည်း) ဣဓာတ် ၊

၄။ ဖုသန္တိ၌ (၁) ဉာဏဖုသန - မဂ်လေးပါး၊ (၂) ဝိပါကဖုသန-ဖိုလ်လေးပါးဟူ၍ ဖုသန(၂)မျိုးရှိရာတွင် ဤ၌ ဝိပါကဖုသန ကိုယူရမည်၊ ထို့ကြောင့် ဖိုလ်လေးပါးကို အရကောက်ရ၏။

၁။ အဒ္ဓါန်ပဒစ္ဆေဒ ဓာန်ဋီ ၁၉၂ရှု၊ အဒ္ဓသဒ္ဒါ ထက်ဝက်, အခါကာလတို့ကို ဟောရာ ၌ အသဓာတ်၊ လမ်းခရီးဟောရာ၌ အရဓာတ် ဖြစ်၏။ (ဓာန် ဋီ ၊ သူစိ) အဒ္ဓါနပုဒ်ကား ပုံလိင် နပုံလိင်ဟု တိပိ ပါဠိ မြန်မာ ဓာန်၌ ဆိုး၏၊ နီတိ ပဒ (၂၂၁)လည်း ရှုပါ။

http://www.dhammadownload.com

အဒ္ဒပုဒ်သည် - ပုံလိင်၊ ပုမာဒိဂိုဏ်း၊
အကာရန္တ ပကတိရှိသော အာကာရန်၊

၂။ "ဗဟူ ပါဏာကေ မာရေသိ" ၌ ပါဏာကေ ဟူသော ကံပုဒ်ကို ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ထားနိုင်ခြင်းအကြောင်းကို သာကေပြ ဖြေဆိုပြီးလျှင်၊ ပါဏာကေ၌ ခေတ်ယူပြီးလျှင် ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပါဏာကေ ဟူသောကံပုဒ် ဗဟုဝုစ် ထားရပုံ -
ပါဏကသဒ္ဒါ - ပိုးကောင်အများကို ဆိုလို၍ "ဗဟုမှိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဗဟုဝစနံ"ဟူသော ပရိဘာသာ စကားကြောင့်လည်းကောင်း "ဒြပ်ကိုကား ဟောနည်းပြား ထားငြားဗဟုဝုစ်" ဟူသော နိယံအရ ပိုးကောင်အများဒြပ်ကို ငဲ့သောကြောင့်လည်းကောင်း ပါဏာကေဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ထားပါသည်။

ပါဏာကေ ၌ ပပ္ပဇ္ဇ အဏ်ခေတ်ယူလျှင် -

(တိ) အဏျတိ၊ (အန္တိ) အဏျန္တိ၊
(သိ) အဏျသိ၊ (ထ) အဏျထ၊
(မိ) အဏျာမိ၊ (မ) အဏျာမ ။

အနခေတ်ယူလျှင်

(တိ) အနတိ, အနျတိ၊ (အန္တိ) အနန္တိ, အနျန္တိ၊
(သိ) အနသိ, အနျသိ၊ (ထ) အနထ,အနျထ၊
(မိ) အနာမိ, အနျာမိ၊ (မ) အနာမ, အနျာမ

၃။ "ဗုဒ္ဓစက္ခုနာလောကံဝေါလောကေန္တော" ၌ဗုဒ္ဓစက္ခုနာအရ ဖြစ်သင့်သော စိတ် စေတသိက်တို့ကို ပြည့်စုံစွာဖော်ပြခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ဗုဒ္ဓစက္ခုနာအရ ဖြစ်သင့်သော စိတ် -

အာသယာနုသယဉာဏ်, ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊

စေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီကြဉ်သောဘနစေတသိက်(၂၂)ပါး၊ ပေါင်း(၃၅)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ပါဏာတိပါတာ ဝိရမာမိ"၌ ပါဏာတိပါတာအရ ဖြစ်သင့်သောစိတ်, စေတသိက်များနှင့် ယင်းပါဏာတိပါတ တရားတို့ကို အာရုံပြုနိုင်သော ပရမတ္ထတရားများကို ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပါဏာတိပါတာ အရ -

ဝဓကစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ဒေါသမူစိတ် (၂)ပါး၊

စေတသိက်ကား (၂၀ - ခု၊ အံအံဖြေ၌ ပါပြီး)

ပါဏာတိပါတတရားတို့ကိုအာရုံပြုနိုင်သောပရမတ္ထတရားများ -

မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါး၊ သန္တီရဏ (၃)ပါး၊ ဟသိတုပ္ပါဒ် (၁)ပါး၊(ဧကန်) ဟသိတုပ္ပါဒ်ကြဉ်ကာမဇော(၂၈)ပါး၊ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ (အနေကန်)တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

၃။ ဗုဒ္ဓစက္ခုအရ ၂၀ခုဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်ရှိ ပညာ ကောက်ရမည် ဖြစ်သော်လည်း ပုစ္ဆာအားလျော်စွာ အထက်ပါအတိုင်း ကောက်ထားသည်။

၄။ ဒေါသမူဒွေးသည် ကာမတရားဖြစ်သော်လည်း ကာမကို ဧကန် အာရုံပြုသော (၂၅)ပါးတွင် ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် (၁၀)၊ မနောဓာတ် (၃)ပါးတို့သည် ရုပ်ကာမအာရုံကိုသာ အာရုံပြုကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့ကို ချန်ထားရ၏။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၂၅ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ (၉)နံပါတ်လာ ဒမေနဥ္ဇ ဓာတ်နောင် ပရောက္ခာပရဿပုဒ် ပထမပုရိသ်ဝိဘတ် သက်ပြီးလျှင်၊ သံယမေနဥ္ဇ လိင်နှင့် ဝိဘတ်နက်တို့ကို ဖော်ပြပါ။

(၉)နံပါတ် - အောက်ပါ ဂါထာကို မြန်မာပြန်ဆိုခဲ့ပါ ။

ဥဋ္ဌာနေနပ္ပမာဒေန, သံယမေန ဒမေန စ၊
ဒီပံ ကယိရာထ မေဓာဝီ, ယံ ဩဃော နာဘိကီရတိ။

ဖြေ - ဒမေနဥ္ဇ ဒမုဓာတ်ဖြစ်၍ -

(အ) ဒဒမ, ဒဒမ္မ ၊ (ဥ) ဒဒမု, ဒဒမ္မု ။

သံယမေန သည် - ပုံလိင်၊ ကရိုဏ်းအနက် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ (၉)နံပါတ်လာ ဒီပံသည် မည်သည့်တရား ဖြစ်သင့်သည်ဟု ပါဠိတော်ပြဖြေပြီးလျှင်၊ ၎င်း၏ အာရုံ အာရမ္မဏိကများကို ထုတ်ပြပါ။

ဖြေ - ဒီပံ သည် -အရဟတ္တဖလဒီပံ (ဓမ္မ ၅ ဂါထာဖွင့် ၁၆၂) ကို ထောက်၍ အရဟတ္တဖိုလ် ဖြစ်ပါသည်။

၎င်း၏အာရုံ -နိဗ္ဗာန်အာရုံအာရမ္မဏိက-(၂၁ခုဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

၁၃၂၆ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ ဥဒပါဒိကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ ၎င်း၌ မည်သည့် အာချာတ် ဝိဘတ်ဖြစ်သည်ကို ဖော်ပြပါ။

မှတ်ချက် – ဤ ၂၅ခုနှစ်၊ ဓမ္မပဒပုစ္ဆာ၌ သဒ္ဒါသင်္ဂြိုဟ်တစ်ပုဒ်စီသာ မေး၏။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ဥဒပါဒိ - ဥ+အပါဒိ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်။
ရင်း၌ အဇ္ဈတနီ ဤဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ "အမ္ဘ တုမှာကံ အဟံ ပိယော, အပ္ပိယော" ၌ တုမှာကံပုဒ်၊ အဟံပုဒ်တို့၌ မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့်ဝိဘတ် သက်ထားသည်ကို ဖော်ပြ၍၊ ရင်းဝါကျရှိ တုမှာကံပုဒ်၌ ရှိရင်းစွဲဝိဘတ်ဖြင့် တုမှသဒ္ဒါကို ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - တုမှာကံ၌ အဝုတ္တကတ္တားအနက်၊ ဆဋ္ဌီဗဟုဝုစ်နံဝိဘတ်၊ အဟံ၌ လိင်အနက်၊ ပထမာကေဝုစ်သိဝိဘတ် သက်ထားပါသည်။ တုမှာကံ ရှိရင်းစွဲဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ (တဝ, တုယှံ, တုမှံ, တေ) တုမှာကံ, တုမှံ, ဝေါ ဖြစ်ပါသည်။

၃။ (၂)နံပါတ် ပုစ္ဆာပါ "ပိယော, အပ္ပိယော" ပုဒ်တို့အရ ဖြစ်သင့်သော စိတ်များကို ယှဉ်ဘက်စေတသိက်နှင့် တွဲစပ် ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ပိယောအရ - လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၊
ယှဉ်ဘက် စေတသိက် - (၂၄ -ခုနှစ်၊ အံအဖြေ၌ ပါပြီး)
အပ္ပိယော အရ - ဒေါသမူစိတ် (၂)ပါး၊
ယှဉ်ဘက် စေတသိက် - (၂၀ -ခုနှစ်၊ အံအဖြေ၌ ပါပြီး)

၄။ (၂)နံပါတ်ပုစ္ဆာပါ "အပ္ပိယော"အရ ဖြစ်သင့်သောစိတ်၏ ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ကို ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အပ္ပိယော အရ ဖြစ်သင့်သောဒေါသမူစိတ်၏ ဝေဒနာ စသည် --(၂၁ -ခုနှစ်၊ အံအဖြေ၌ ပါပြီး)

http://www.dhammadownload.com

၁၃၂၇ - ခုနှစ် ဖြေဆိုမှုပြဿနာ

၁။ "သစာဟံ ဣ္ဇမသ္မိံ ဒုဋ္ဌိသာမိ" ၌ သစာဟံကိုပဒစ္ဆေဒပြု၍ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြပြီးလျှင် ပုံလိင် ဣ္ဇမသဒ္ဒါကို တတိယာ, စတုတ္ထီ, ပဉ္စမီ ဝိဘတ်တို့ဖြင့် နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - သစာဟံ - သစေ+အဟံ၊

သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -သစာဟံကို သစေ+အဟံဟုပုဒ်ဖြတ်၊ စခွင်း ကြွင်း၊ သရာသရေလောပ သုတ်ဖြင့် နောက်အသရကြောင့် ရှေ့ဧ သရကိုချေ၊ ဒုတိယပိုင်း ဒီဃံသုတ်ဖြင့် ရှေ့သရ ကျေပြီး သည်ရှိသော် နောက်အကို အာဒီဃပြု၊ စ်ကို နောက် အာသို့ ကပ်၊ သစာဟံ ပြီး၏။

ဣ္ဇမသဒ္ဒါ ပုံလိင် ရုပ်စဉ်ဟန် -

တ-	အနေန, ဣ္ဇမိနာ	ဣ္ဇမေဟိ, ဘိ, ဧဟိ, ဧဘိ၊
စ -	ဣ္ဇမဿ, အဿ	ဣ္ဇမေသံ, ဣ္ဇမေသာနံ, ဧသံ, ဧသာနံ၊
မီ -	ဣ္ဇမသ္မာ, ဣ္ဇမမှာ, အသ္မာ	ဣ္ဇမေဟိ, ဘိ, ဧဟိ, ဧဘိ၊

၂။ "ယော ဝတ္တံ ပရိဒဟိဿတိ" ၌ ပရိဒဟိဿာမိဟု ပြင်လျှင် ဖြစ်သင့်သောကတ္တားပုဒ်ကို ထည့်ပြ၍၊ ပရိဒဟိဿတိ ကတ္တုရုပ်ကို အတ္တနောပုဒ်ဝိဘတ်တို့ဖြင့် ကမ္မရုပ်အာချာတပဒ မာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပရိဒဟိဿာမိ ဟုပြင်လျှင် ဖြစ်သင့်သော ကတ္တား - အဟံ ဖြစ်ပါသည်။

ပရိဒဟိဿတိ ကတ္တုရုပ်ကို အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်တို့ဖြင့် ကမ္မရုပ်စဉ်ဟန် -

http://www.dhammadownload.com

(ဿတော) ပရိမိယိဿတော, ပရိဒဟီယိဿတော၊
(ဿန္တေ) ပရိမိယိဿန္တေ, ပရိဒဟီယိဿန္တေ၊
(ဿသေ) ပရိမိယိဿသေ, ပရိဒဟီယိဿသေ၊
(ဿဝှေ) ပရိမိယိဿဝှေ, ပရိဒဟီယိဿဝှေ၊
(ဿံ) ပရိမိယိဿံ, ပရိဒဟီယိဿံ၊
(ဿာမှေ) ပရိမိယိဿာမှေ, ပရိဒဟီယိဿာမှေ ။

၃။ **'ဣ္ကစ နန္ဒတိ ပေစ္စ နန္ဒတိ, ကတပုညော ဥဘယတ္ထ နန္ဒတိ ပုညံ မေ ကတန္တိ နန္ဒတိ, ဘိယျော နန္ဒတိ သုဂတိံ ဂတော' ဟူသော ဂါထာဝယ် နန္ဒတိ၌ ဓာတ်အရ ဖြစ်သင့်သော စေတသိက်ကို ဖော်ပြ၍ ယင်း၏ယှဉ်နိုင်သော စိတ်ကို ဝေဒနာနှင့်တကွ ဖော်ပြပါ။**

ဖြေ - **နန္ဒတိ ၌ နန္ဒဓာတ်အရ ဖြစ်သင့်သော စေတသိက် -**
မဟာကုသိုလ်သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်၌ရှိသော ပီတိ, ဝေဒနာ(ကမ္မနန္ဒန)၊ မဟာဝိပါက်စိတ်၌ရှိသော သောမနဿ ဝေဒနာ၊ သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်၌ရှိသော ဝေဒနာ (ဝိပါကနန္ဒန) တို့ဖြစ်ပါသည်။

ယင်း၏ယှဉ်နိုင်သော စိတ် -
သောမနဿဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော မဟာကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ်စိတ်နှင့် မဟာဝိပါတ် သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ်၊ သုခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော သုခသဟ ဂုတ် ကာယဝိညာဉ်စိတ်တို့ဖြစ်ပါသည်။

၄။ **နံပါတ် (၉)ပုစ္ဆာပါ "မူဠှ"အရ တရားကိုယ်ကို ကောက်ပြ၍၊ ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထု တို့ဖြင့် ဖြစ်သင့်သလို ဝေဖန်ခဲ့ပါ။**

http://www.dhammadownload.com

(ခ)နံပါတ်ပုစ္ဆာ ရတ္တာဿ ဟိ ဥက္ကဋ္ဌိကံ ပဒံ ဘဝေ
ဒုဋ္ဌဿ ဟောတိ သဟဿာနုပိဋ္ဌိတံ
မူဠ္ဌဿ ဟောတိ အဝကမ္မိတံ ပဒံ
ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒဿ ဏ္ဍဒမီဒိသံ ပဒံကို မြန်မာပြန်သည်။

ဖြေ - မူဠ္ဌ အရ - မောဟမှုခွေး၌ရှိသော မောဟဖြစ်ပါသည်။
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ) ။

၁၃၂၈ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ "တံ ပဗ္ဗာဇေတွာ" ၌ ပဗ္ဗာဇေတွာကို ပဒစ္ဆေဒ ပြုပြီးလျှင်၊ "ဇရာဇဇ္ဇရိတာ ဟောန္တိ"၌ဟောန္တိပုဒ်၏ အာချာတ်ရုပ်ပြီးပုံကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ပဗ္ဗာဇေတွာ - ပ+ဝါဇေတွာ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်။
ဟောန္တိ အာချာတ်ရုပ် - ဟောန္တိကို 'ဟူ' တည်၊ ဟူ - သတ္တာယံ အနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ ဝတ္တမာနာပစ္စုပ္ပန္နေသုတ်ဖြင့် ဝတ္တမာန်အန္တိဝိဘတ်သက်၊ ဘူဝါဒိတောအသုတ်ဖြင့် အပစ္စည်းသက်၊ လောပဉ္စေတ္တမကာရောသုတ်ဖြင့် အပစ္စည်းကိုချေ၊ အဉေသုစသုတ်ဖြင့် ဟူ၏ ဦကို ဩဝုဒ္ဓိပြု၊ ကွစိဓာတု သုတ်ကြီးဖြင့် အန္တိ၌ အကိုချေ၊ ဟောန္တိ ပြီး၏။

၂။ "ယံ ဝေါ ရုစ္စတိ၊ တံ ကရေယျာထ"၌ ဝေါကို မည်သည့် အနက်၌ မည်သည့်ဝိဘတ်သက်ထားကြောင်း ဖြစ်နိုင်သမျှ

http://www.dhammadownload.com

ဖေါ်ပြ၍၊ တံ ကို ဣတ္ထိလိင်ဖြင့်၍ စတုတ္ထီကေဝုစ် ဝိဘတ် သက်က ဖြစ်နိုင်သမျှ ရုပ်စုကိုလည်း ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝေါသည် -

သမ္ပဒါန်အနက်၊ စတုတ္ထီဗဟုဝုစ်နံဝိဘတ်၊ (ကစ်၊ ရူ၊ နီတိ)
တစ်နည်း - သာမိအနက်၊ ဆဋ္ဌီဗဟုဝုစ် နံဝိဘတ် (မောဂ္ဂလာန်)
တစ်နည်း - အဝုတ္တကတ္တားအနက်၊ ဆဋ္ဌီဗဟုဝုစ် နံဝိဘတ်။ (ဓာတွတ္ထ သတပဒိကပုဏ္ဏာ)

တံကို ဣတ္ထိလိင်ဖြင့် စတုတ္ထီ ကေဝုစ်ဝိဘတ်သက်က ဖြစ်နိုင်သမျှ ရုပ်မှာ -
တိဿာ, တဿာ, နဿာ, အဿာ, တိဿာယ, တဿာယ, နဿာယ, အဿာယ, နာယ, တာယ ။

၃။ "ယောနိသော မနသိကာရေန ပစ္စဝေက္ခဏေန ဝေရာနိ ဝူပသမ္မန္တိ" ၌ ယောနိသော မနသိကာရအရ ပစ္စဝေက္ခဏ - အရ ဖြစ်သင့်သော စိတ်များကို ယှဉ်ဘက် စေတသိက်နှင့်တကွ အသီးသီးတွဲစပ်၍ ဖေါ်ပြပါ။

ဖြေ - ယောနိသောမနသိကာရအရ-မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြစ်ပါသည်။
ယှဉ်ဘက်စေတသိက် - ဆန္ဒ, ပီတိ ကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၁)ပါး။ (တစ်နည်း) ပညာပြဋ္ဌာန်းသောမဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။
ယှဉ်ဘက်စေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ သောဘနစေတသိက် (၂၅)ပါး၊ ပေါင်း (၃၈)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ဝေါ ရုစ္စတိ နှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကစ်ဘာဋီ ၁၊ ၃၃၀၊ အံသျှ ၁၊ ၂၂၁၊ မောဂ် သျှ ၁၊၂၀၈ ၊ဓာတွတ္ထ၊ ရုစဓာတ်အဖွင့် စသည်တို့၌ ရှုပါ။

http://www.dhammadownload.com

ပစ္စဝေက္ခဏအရ -

ပညာပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ယှဉ်ဖက်စေတသိက် -အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ သောဘန စေတသိက် (၂၅)ပါး၊ ပေါင်း (၃၈)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ **(၃)နံပါတ် ပုစ္ဆာပါ ပစ္စဝေက္ခဏအရ ဖြစ်သင့်သော စိတ်တို့၏ ဖြစ်သင့်သော ကိစ္စနှင့် အာရုံတို့ကို သင်္ဂဟအထောက်ပြ၍ ဖြေဆိုခဲ့ပါ။**

ဖြေ - **ပစ္စဝေက္ခဏအရ** - ဖြစ်သင့်သော ပညာပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်သည် - "အာဝဇ္ဇနဒွယဝဇ္ဇိတာနိ ကုသလာကုသဖလကိရိယစိတ္တာနိ ပဉ္စပညာသဇဝနကိစ္စာနိ" ထောက်၍ ဇောကိစ္စ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရကုသလာနိစေဝ ပဉ္စမဇ္ဈာန သင်္ခါတံ အဘိညာကုသလဉ္စေတိ အရဟတ္တမဂ္ဂဖလဝဇ္ဇိတ သဗ္ဗာရမ္မဏာနိ - ထောက်၍ အရဟတ္တမဂ်အရဟတ္တဖိုလ် ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၂၉ - ခုနှစ် မေးခွန်း

၁။ **"သမ္ပဋိစ္ဆိတ္တွာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ" ၌ သမ္ပဋိစ္ဆိတ္တွာကို ပဒစ္ဆေဒ**

၃။ မနသိကာရနှင့်စပ်၍ ၁။ ဝီထိပဋိပါဒက – ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ၂။ ဇဝနပဋိပါဒက – မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ၃။ အာရမ္မဏပဋိပါဒက – မနသိကာရစေတသိက် ဟူ၍ မနသိကာရ(၃)ပါးရှိ၏။ အချို့အရာ၌ ဉာဏ်ပညာကိုလည်း ယောနိသော မနသိကာရဟု ကောက်ယူရ၏။ (သင်္ဂြိုဟ်ဘာဋီ ၁၀၈–၉တို့၌ရှု)

http://www.dhammadownload.com

ပြုပြီးလျှင်၊ ၎င်းပုဒ်၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ် ဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ - သံ+ပတိစ္ဆိတွာ၊
(သံ+ပတိ+ဣစ္ဆိတွာ) ဟု ပဒစ္ဆေဒ ပြုရမည်။
၎င်းပုဒ်၌ သံ, ပတိ ရှေ့ရှိသော ဣသုဓာတ်ဖြစ်၍
(တိ) ဣစ္ဆတိ, ဣစ္ဆေ, ဧသတိ, ဧသေ၊
(အန္တိ) ဣစ္ဆန္တိ, ဣစ္ဆရေ, ဧသန္တိ, ဧသရေ၊
(သိ) ဣစ္ဆသိ, ဧသသိ၊
(ထ) ဣစ္ဆထ, ဧသထ၊
(မိ) ဣစ္ဆာမိ, ဣစ္ဆေ, ဧသာမိ, ဧသေ၊
(မ) ဣစ္ဆာမ, ဧသာမ ။

၂။ "တွံ မေ မာတရိ မတာယ မာတာဝိယ" ၌ မာတရိဝယ် မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့်သုတ်ဖြင့် မည်သည့်ဝိဘတ် သက်ထားသည်ကို ဖော်ပြ၍၊ ၎င်းပုဒ်နောင် စတုတ္ထီဝိဘတ် သက်က ဖြစ်နိုင်သော ရုပ်စုကို ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - မာတရိ ၌ လက္ခဏာဝန္တကတ္တားအနက်၊ ကာလဘာဝေသုစ သုတ်ဖြင့် သတ္တမီကေဝုစ် သို့ဝိဘတ် သက်ထားပါသည်။
မာတရိနောင် စတုတ္ထီဝိဘတ်သက်က ဖြစ်နိုင်သော ရုပ်စုမှာ -
မာတု, မာတုဿ, မာတုယာ, မတျာ
မာတရာနံ, မာတာနံ, မာတူနံ, မာတုနံ ဖြစ်ပါသည်။

၃။ "သော သုက္ခဝိပဿကော အရဟာ ဟုတွာ" ၌ အရဟာ အရ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၌ ဈာန်အင်္ဂါ မည်မျှ ရှိသည်ကို ဖော်ပြ၍၊ ၎င်းအရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၌ သမ္ပယုတ်ပွ

http://www.dhammadownload.com

ယှဉ်/မယှဉ်ကိုလည်း အကြောင်းပြ၍ ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၌ဈာန်အင်္ဂါငါးပါး ရှိပါသည်။ ၎င်းအရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၌သမ္မာသင်္ကပ္ပယှဉ်ပါသည်။

အကြောင်းမှာ - သုက္ခဝိပဿကပုဂ္ဂိုလ်သည် မည်သည့်ဈာန်အင်္ဂါကိုမျှ မစက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "သစာဟံ ဝေဠုပဿ ပါပဂရဟိနော ဓမ္မဂရုကဿ" ဝါကျ၌ဂရဟိနောဝယ်ဓာတ်အရ ဖြစ်သင့်သောစိတ်ကိုယှဉ်ဘက်စေတသိက်နှင့်တကွဖော်ပြ၍၊ ယင်းဓာတ်အရ စိတ်၏ဝေဒနာ,ဟိတ်,ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ တို့ကိုလည်း ရေးသားခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဂရဟိနော ဝယ် ဂရဟဓာတ်အရ -

ဟိရီပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာစိတ် (၈)ပါး၊

ယှဉ်ဘက်စေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊

ဝိရတီကြဉ်သောဘနစေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း(၃၅)ပါး။

ဝေဒနာ သောမနဿ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - ဉာဏဝိပ္ပယုတ်သည် ဒွိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ)

ဉာဏသမ္ပယုတ်သည် တိဟိတ်၊(အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊ အာရုံ - အလုံးစုံအာရုံ၊

၃။ (ဆောင်) သုက္ခဝိပဿက, ပုဂ္ဂလနှင့်, ဈာနလာဘီ, ဖြစ်တုံပြီလည်း, ထိုဉ်ဈာန်စု, ဝင်စားမှုကို, မပြုလုံးလုံး, မသုံးမသပ်, ကာမဓာတ်တွင်, လက္ခဏာတင်၏၊ ထို့ပြင်တဝ, ပုဂ္ဂိုလ်ကမူ, ပထမဈာန်, ဝင်စံသော်လည်း, တစ်ကြောင်းသုံးသပ်, နှစ်ရပ်လုံးလည်း, ပြုသောနည်းဖြင့်, ခရီးဉာဏ်စဉ်, တက်သွားလျှင်သော်, ဈာနင်ငါးဝယ်, ဘယ်ဟာတစ်ခု, စက်ဆုပ်မှုလျှင်း, မရှိခြင်းကြောင့်, ယင်းတို့မဂ္ဂ, ပထမသည်, ဈာနအယှဉ်, မြဲသတည်း။ (သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီ ၉၁)

http://www.dhammadownload.com

၁၃၃၀ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ "အမဇ္ဇပေါ မာစ မုသာ ဘဏာဟိ" ၌ မုသာ "အသာရေ သာရမတိနော"၌သာရမတိနောတို့ကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - မုသာ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - မုသာကို မုသာတည်၊ ဒုတိယာ ဧကဝုစ် အံဝိဘတ်သက်၊ သဗ္ဗာသမာဝုသောပသဂ္ဂနိပါတာ ဒီဟိစ သုတ်ဖြင့် အံ, ဝိဘတ်ကိုချေ၊ မုသာပြီး၏။

သာရမတိနော နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - (၁၈ - ခုနှစ်၊ ဓမ္မပဒအဖြေ၌ပါပြီး)

၂။ "ကိံ ကာဟသိ ဗျဂ္ဃနံ ဗဟုံ" ၌ ကာဟသိ၊ "သာမိ မာ သဒ္ဒံ ကရိ" ၌ ကရိတို့ကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကာဟသိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း - ကာဟသိကို ကရတည်၊ ကရ-ကရဏေအနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ အနာဂတေဘဝိဿန္တိသုတ်ဖြင့် ဘဝိဿန္တိဿသိဝိဘတ်သက်၊ ဘူဝါဒိတောအသုတ်ဖြင့် အပစ္စည်းသက်၊ ကရဿ သပ္ပစ္စယဿကာဟောသုတ်ဖြင့်ကရဓာတ်ကိုကာဟပြု၍ ဿသိ၌ ဿကိုလည်းချေ၊ ဟ်ကို အသို့ကပ်၊ ကာဟသိပြီး၏။

ကရိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း-

ကရိကိုကရတည်၊ ကရ-ကရဏေအနက်၌ ဓာတ် အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ မာယောဂေသဗ္ဗကာလေစသုတ်ဖြင့် မာသဒ္ဒါ အယှဉ်အဇ္ဇတနီဩဝိဘတ်သက်၊ တနာဒိတောဩယိရာသုတ်

၁။ မုသာတိ ဒုတိယန္တော တတိယန္တောဝါ နိပါတော (သီဋီသစ်) အရ မုသာသည် ဒုတိယန္တ, တတိယန္တ နိပါတ်ပုဒ်တည်း။

http://www.dhammadownload.com

ဖြင့် ဩပစ္စည်းသက်၊ ကွစိဓာတု သုတ်ကြီးဖြင့် ဩဝိဘတ်ကို ဋ္ဌပြု၍ ဩ ပစ္စည်းကိုလည်း ချေ၊ ရ်ကို ဋ္ဌသို့ကပ်၊ ကရိပြီး၏။

၃။ **ဒီပံ ကယိရာထ မေဓာဝီ, ယံ ဩဃော နာဘိကီရတိ - ၌ ဒီပံအရ၊ ကရဓာတ်အရ၊ ယံအရတရားတို့ကို ဖော်ပြပါ။**

ဖြေ - **ဒီပံအရ** - အရဟတ္တဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊
ကရဓာတ်အရ မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်(၄)ပါး၌ရှိသောပညာ၊
ယံ အရ - အရဟတ္တဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ဖြစ်ပါသည်။

၄။ **"အရိယာနံ ဂေါစရေ ရတာ" ၌ ဂေါစရ အရ 'အဘဗ္ဗော ပရိဟာနာယ'၌ပါဌ်သေသကရိုဏ်းပါဌ်အရတို့ကိုဖော်ပြပါ။**

ဖြေ - **ဂေါစရ အရ** - ဗောဓိပက္ခိယတရား (၃၇)ပါး၊ လောကုတ္တရာတရား (၉)ပါး တို့ဖြစ်ပါသည်။
ပါဌ်သေသ ကရိုဏ်းပါဌ်အရ -မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာ, မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်, မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာတို့၌ရှိသော စေတနာဟူ

၂။ ကာဝှဟာသိ ဝိနည်းအဖြေ ၃၄ ခုနှစ်၌ ရှု၊ ကစ်ဘာဋီ ၊ အခြေပြုတို့အလို ရုပ်တွက်ခဲ့ပြီ၊ ယခုရုပ်တွက်ပုံသည် သပြေကန် သဒ္ဒါကြီးနိဿယ ၂၊ ၅၄၂ အလိုတည်း၊ ကရိ၌ ကတ္တားကို တွဲဟု ထည့်ရမည်ဖြစ်၍၊ တုမှယောဂ ဖြစ်ရကား ဩဝိဘတ်သက်ရသည် ကို သတိပြုပါ။
၃။ ဤ၌ ကရဓာတ်အရ မေဓာဝီနှင့် အရတူသောကြောင့် အထက်ပါအတိုင်း ကောက်သည်၊ အချို့က ဒီပကိုပြုဟူရာ၌ (သင်္ခ္ကါရဏ)အာရုံပြုသောအားဖြင့် ပြုသည်ဟုယူ၍ မဟာကြိယာကို ကောက်ကြ၏၊ အချို့ကား ဥဋ္ဌာနအပ္ပမာဒ စသည်တို့ဖြင့် ဒီပကို ပြုသောကြောင့် ဝီရိယ, သတိစသည်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ကောက်ယူကြ၏၊ နှစ်သက်ရာ ယူကြလေ။

http://www.dhammadownload.com

သောသမထ၊ မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် ၌ရှိသောပညာဟူသော ဝိပဿနာနှင့်မဂ်ဖိုလ်ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၃၁ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ "မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ, မနောသေဋ္ဌာ မနောမယာ
မနသာ စေ ပသန္နေန, ဘာသတိ ဝါ ကရောတိ ဝါ"
အထက်ပါ ဂါထာဝယ် မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာကို သုတ်ညွှန်း တို့ဖြင့် ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ (စေ)ကိုနာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင် မနနောင် ပထမာ, သတ္တမီဝိဘတ်တို့ဖြင့် ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာကို -
သရာပကတိဗျဉ္ဇနေ သုတ်အရ - - မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊
နိဂ္ဂဟိတဉ္စ, ဝဂ္ဂန္တံဝါဝဂ္ဂေ သုတ်တို့အရ-မနောပုဗ္ဗ+ဂမာ ဟု ပဒစ္ဆေဒ ပြုရမည်။ (နီတိသုတ္တ)
(တစ်နည်း)ဝဂ္ဂန္တံဝါဝဂ္ဂေသုတ်အရ -မနောပုဗ္ဗံ+ဂမာဟုပဒစ္ဆေဒပြု၊

၄။ ဂေါစရအရ အဖွင့်အတိုင်းကောက်သည်၊ ပါဠိသေသကရိုဏ်း ပါဠိသည် အပ္ပမာဒရတော၊ ပမာဒေ ဘယဒဿီဝါဟူသောပုဒ်တို့ကို တတိယာဝိဘတ် ဖြင့်ပြောင်း၍ ကရိုဏ်းပါဠိ လုပ်ရမည်၊ ထိုကြောင့် ပီတိ, သောမနဿ, ပညာ စသည်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့ကို ကရိုဏ်း ပါဠိအရ ကောက်ယူရလိမ့်မည်၊ မိမိအထင်မှာ ပုစ္ဆကသည် အဘဗ္ဗော ပရိဟာ နာယအဖွင့် သမထဝိပဿနာဓမ္မေဟိဝါ မဂ္ဂဖလေဟိ ဝါ ဟူသော အပါဒါန် တို့ကို တတိယန္တပုဒ်ထင်၍ ကရိုဏ်းပါဠိ အရဟု မေးမိသည် ထင်၏၊ ထို့ ကြောင့် ၎င်းအပါဒါန်ပါဠိတို့ကိုပင် ကရိုဏ်းပါဠိလုပ်၍ ဖြေခဲ့သည်။

http://www.dhammadownload.com

စေ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - စေကို စေတည်၊ ပထမာကေဝုစ်
သိဝိဘတ်သက်၊ သဗ္ဗာသမာဝုသောပသဂ္ဂနိပါတာဒီဟိစ -
သုတ်ဖြင့် သိဝိဘတ် ကိုချေ စေ ပြီး၏။
မနနောင် ပထမာ, သတ္တမီ ဝိဘတ်တို့ဖြင့် နာမပဒမာလာ -
ပ - မနံ, မနော မနာ, မနာနိ
သ - မနသ္မိံ, မနမှိ, မနေ, မနသိ မနေသု ။

၂။ ပသန္နေန၌ မည်သည့်သုတ်ဖြင့် မည်သည့်အနက်၌မည်သည့် ဝိဘတ် သက်ထားသည်ကို ရေး၍၊ မနသာ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ဥတ္တမပုရိသ်ဖြင့်သာ ကမ္မရုပ်ပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပသန္နေန ၌ - ကရဏေတတိယာသုတ်ဖြင့် ကရိုဏ်း အနက် ၌ (တုလျာဓိကရဏဝိသေသနအနက်ဟုလည်း ဆိုကြ၏) တတိယာဧကဝုစ် နာဝိဘတ်သက်ထားပါသည်။
(ကစ်ဘာဋီ ၁၊ ၃၈၆ ရှု)

မနသာ ၌ မနဓာတ်ဖြစ်၍ ကမ္မရုပ်စဉ်ဟန် -
(ဧ) မညေ, မနျေ (မှေ) မညာမှေ, မနျာမှေ။

၃။ အထက်ပါဂါထာဝယ် မနောအရ စိတ်တို့ကို သာမည, ဝိသေသ ခွဲခြားကောက်ပြ၍၊ ဝိသေသအရစိတ်ကိုသာ ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပါ။

ဖြေ - မနောအရ သာမညအားဖြင့် - ကာမစိတ် (၅၄)ပါး၊ ရူပ စိတ်(၁၅)ပါး၊အရူပစိတ်(၁၂)ပါး၊လောကုတ္တရာစိတ်(၈)ပါး ဟူသော စတုဘူမိကစိတ်တို့ ဖြစ်ပါသည်။
ဝိသေသအားဖြင့် - မဟာကုသိုလ်သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဝေဒနာ- သောမနဿဝေဒနာ၊
ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊
ဝတ္ထု - ဟာဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ) ။

၄။ (၃)နံပါတ် ပုစ္ဆာပါ သာမညအရ စိတ်တို့တွင် နောက်ဆုံး စိတ်နှင့်ယှဉ်သောစေတသိက်တို့ကို တိကျစွာရေး၍၊ ဝိသေသအရစိတ်က အာရုံပြုနိုင်သမျှသော တရားတို့ကိုလည်း ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - သာမညအရ စိတ်တို့တွင် နောက်ဆုံးဖြစ်သော (ပဉ္စမဈာန် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်) စိတ်နှင့် ယှဉ်သော စေတသိက် တို့မှာ ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိကြဉ် အညသမာန်း စေတသိက် (၁၀)ပါး၊ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၃) ပါး၊ ပေါင်း (၃၃)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ဝိသေသအရ စိတ်က အာရုံပြုနိုင်သမျှ တရားတို့မှာ -
အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ ၊
(ဝါ - အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် စိတ် ၈၇- ပါး၊ စေတသိက် ၅၂ ပါး၊ ရုပ် ၂၈--ပါး၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ် အာရုံ)

၁၃၃၂ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ "အနိက္ကသာဝေါ ကာသာဝံ, ယော ဝတ္ထံ ပရိဒဟိဿတိ၊ အပေတော ဒမသစ္စေန, န သော ကာသာဝမရဟတိ" အထက်ပါဂါထာ၌ အနိက္ကသာဝေါပုဒ်၊ "ယော စ ဝန္တ ကသာဝဿ" ၌ ဝန္တကသာဝဿ ပုဒ်တို့ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍

http://www.dhammadownload.com

ကသာဝပုဒ်ကိုလည်း နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အနိက္ကသာဝေါ - အနိ+ကသာဝေါ
ဝတ္ထကသာဝ'သ - ဝတ္ထကသာဝေါ+အသ ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်။

ကသာဝပုဒ် နာမပဒမာလာ -

ပ -	ကသာဝေါ	ကသာဝါ
အာ -	ဘော ကသာဝ, ကသာဝါ	ဘောန္တော ကသာဝါ
ဒု -	ကသာဝံ	ကသာဝေ
တ -	ကသာဝေန	ကသာဝေဟိ, ဘိ
စ -	ကသာဝဿ	ကသာဝါနံ
ပဉ္စ -	ကသာဝသ္မာ, မှာ, ကသာဝါ	ကသာဝေဟိ, ဘိ
ဆ -	ကသာဝဿ	ကသာဝါနံ
သ -	ကသာဝသ္မိံ, မှိ, ကသာဝေ	ကသာဝေသု ။

၂။ ပရိဒဟိဿတိကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်၍ ယင်းပုဒ်ကိုပင် ရှိရင်းစွဲဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပရိဒဟိဿတိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း -ပရိဒဟိဿတိကို ပရိပုဗ္ဗဓာတည်၊ ဘဝိဿန္တိဿတိဝိဘတ်သက်၊ ကွစာဒိဝဏ္ဏာ နမေကဿရာနံဒွေဘာဝေါသုတ်ဖြင့် ဓာ၏ဒွေဘော် ဓလာ၊ ပုဗ္ဗောဗ္ဘာသောသုတ်ဖြင့် ရှေ့ဓာကို အဗ္ဘာသအမည်မှည့်၊ ရဿောသုတ်ဖြင့် အဗ္ဘာသ၌ဖြစ်သောဓာ၏ အာကိုအရဿ ပြု၊ ဒုတိယစတုတ္ထာနံ ပဌမတတိယာသုတ်ဖြင့်အဗ္ဘာသ၌

၁။ ကသာဝေါ နိတ္တိယံ (ဓာန်)အရ ကသာဝသည် ပုံလိင် နပုံလိင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် နပုံလိင် ဖြင့်လည်း စဉ်နိုင်သည်။

http://www.dhammadownload.com

ဖြစ်သော စတုတ္ထအက္ခရာ ဓကို တတိယအက္ခရာ ဒပြု၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဓကို ဟပြု၍ အာကိုလည်း အရဿပြု၊ က္လကာရာဂမော အသဗ္ဗဓာတုကမှိ သုတ် ဖြင့် က္လလာ၊ ဟာခွင်း ချေ ကပ်၊ ပရိဒဟိဿတိ ပြီး၏။

ယင်းပုဒ်ရှိရင်းစွဲဝိဘတ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ -

(ဿတိ) ပရိဒဟိဿတိ, ပရိဒဟေဿတိ, ပရိဓဿတိ၊
(ဿန္တိ) ပရိဒဟိဿန္တိ, ပရိဒဟေဿန္တိ, ပရိဓဿန္တိ၊
(ဿသိ) ပရိဒဟိဿသိ, ပရိဒဟေဿသိ, ပရိဓဿသိ၊
(ဿထ) ပရိဒဟိဿထ, ပရိဒဟေဿထ, ပရိဓဿထ၊
(ဿာမိ)ပရိဒဟိဿာမိ, ပရိဒဟေဿာမိ, ပရိဓဿာမိ၊
(ဿာမ)ပရိဒဟိဿာမ, ပရိဒဟေဿာမ, ပရိဓဿာမ ။

၃။ "အနိက္ကသာဝေါ" ၌ ကသာဝအရကို ကုန်စင်အောင် ကောက်ပြ၍၊ ယင်းတရားတို့တွင် ခြောက်ခုမြောက်တရားနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကိုလည်း ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကသာဝ အရ - (၁၈ - ခု၊ ဓမ္မပဒအဖြေ၌ ပါပြီး)
ယင်းတရားတို့တွင် ခြောက်ခုမြောက်ဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာ နှင့် ယှဉ်သောစိတ်မှာ - ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ကသာဝအရ ခြောက်ခုမြောက်တရားကို ဝေဒနာ, ဟိတ်,

၂။ ပရိဒဟိဿတိ – ရူပသိဒ္ဓိ ပိဒဟာတိ နည်းမှီ၍ တွက်ရသည်၊ ပရိဒဟိဿတိ ၌ ဿတိသည် ပစ္စုပ္ပန်မှအနာဂတ်ဝိဘတ်ပြန်နေသော ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ တည်း၊ (အခြေပြု – ၌ ၁၁၇) ယင်းပုဒ်ကိုဟုသုံးထား ၍ ပရိဒဟိဿတိ စသည်ဖြင့် ပရိရှေးရှိ၍ စဉ်ရသည်။

http://www.dhammadownload.com

ကိစ္စတို့ဖြင့် ဝေဖန်၍၊ ယင်းတရား၏ အာရုံ အာရမ္မဏိက ဖြစ်ထိုက်သော တရားတို့ကို ခွဲခြား၍ ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကသာဝအရ ခြောက်ခုမြောက်တရားသည် -
ဝေဒနာ -ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - ဧကေဟိတ် (မောဟ)၊ ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊
ယင်းတရား၏ အာရုံ - လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
အာရမ္မဏိကတရား - (၃၂ - ခု၊ အံအဖြေ၌ပါသော ကာမစ္ဆန္ဒ၏ အာရမ္မဏိကနည်းတူ ထုတ်ရမည်)။

၁၃၃၃ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ " အထ ခေါ မဟာလိ လိစ္ဆဝိ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ" ၌ ဘဂဝါကို သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ စဉ်၍၊ ယေန၌ မည်သည့်သုတ်ဖြင့် မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့် ဝိဘတ် သက်ထားသည်ဟု ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဘဂဝါ နာမပဒမာလာ -
သ - ဘဂဝတိ, ဘဂဝန္တသ္မိံ, ဘဂဝန္တမှိ, ဘဂဝန္တေ ဘဂဝန္တေသု။
ယေန - (၁၉ - ခု၊ ၂၄- ခု၊ အံအဖြေတို့၌ ပါပြီး)

၂။ "သတ္တော သတ္တတ္တံ အဇ္ဈဂါ" ၌ အဇ္ဈဂါကို အာချာတ်ရုပ် ကျဉ်းတွက်၍၊ အဇ္ဈဂါပုဒ်ကို ရှိရင်းကာရိယဝိဘတ် အမျိုး အစားအတိုင်းပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဇ္ဈဂါ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း -

http://www.dhammadownload.com

အဋ္ဌဂါကို အစိရှေးရှိသော ဂမုတည်၊ ဂမု- ဂတိမှ အနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့်၊အဆုံးသရချော၊ သမီပေဇ္ဇတနီသုတ်ဖြင့်အဇ္ဇ တနီဤဝိဘတ်သက်၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဂမ်ကိုဂါပြု၍ ဤဝိဘတ်ကိုလည်းချေ၊အကာရာဂမောဟိယျတ္တနီအဇ္ဇတနီ ကာလာတိပတ္တိသုသုတ်ဖြင့်ဓာတ်၏အစ၌အလာ၊ အဗ္ဘော အဝိသုတ်ဖြင့် အဝိကိုအဋ္ဌပြု၊ ဋ္ဌခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ အဋ္ဌဂါပြီး၏။

အဋ္ဌဂါပုဒ် ရှိရင်း ဂါ,ပြုကာရိယဖြင့် အာချာတပဒမာလာ

(ဤ) အဋ္ဌဂါ။ (ဦ) အဋ္ဌဂုံ၊
(သြ) အဋ္ဌဂေါ။ (တ္ထ) အဋ္ဌဂုတ္ထ၊
(က္ကံ) အဋ္ဌဂိံ၊ (မှာ) အဋ္ဌဂုမှ။ (ရူ ၂၈၀)

၃။ "ဖုသန္တိ ဓီရာ နိဗ္ဗာနံ" ၌ ဓီရာအရ အလိုရှိအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဖော်ပြ၍၊ ဖုသန္တိ ၌ ဖုသနကြိယာအရ ပရမတ္ထတရားကောက်ပြပြီးလျှင်၊ ယင်း၏ အာရမ္မဏိကတရားကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဓီရာ အရ အလိုရှိအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ် -
ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် လေးယောက်ဖြစ်ပါသည်။
ဖုသန္တိ ၌ ဖုသနကြိယာအရ - ဖိုလ်လေးပါး ဖြစ်ပါသည်။
(၂၃ - ခုနှစ်၌လည်း ပါပြီး)
ယင်း၏ အာရမ္မဏိကတွင် -
အောက်ဖိုလ်သုံးပါး၏ အာရမ္မဏိကကား - မဟာကုသိုလ် ဉာဏ သမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော(၁) ပါး ပေါင်း (၁၁)ပါး။
အရဟတ္တဖိုလ်၏ အာရမ္မဏိက - (၂၁ - ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

http://www.dhammadownload.com

၄။ "ပမာဒေါ မစ္စုနော ပဒံ" ၌ ပမာဒအရ ကောက်ပြ၍၊ ယင်းတရားကို ဝေဒနာ, ကိစ္စ, ဒွါရ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပမာဒအရ - အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၊ ထို၌ယှဉ်သော အညသမာန်း စေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အကုသိုလ်စေတသိက် (၁၄)ပါး ဟူသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ဖြစ်ပါသည်။

(မူ ဋီ-၂၊ ၂၁၇ စသည်၌ ရှု)

ယင်းအကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၏ ဝေဒနာစသည် -

(၂၀ခုမြောက်ပုဒ်အဖြေ၌ပါပြီး)

၁၃၃၄ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

ဥဋ္ဌာနေနပ္ပမာဒေန, သံယမေန ဒမေန စ၊
ဒီပံ ကယိရာထ မေဓာဝီ, ယံ ဩဃော နာဘိကီရတိ။

၁။ အထက်ပါဂါထာ၌ ပထမပါဒကို ပုဒ်ဖြတ်၍၊ ကယိရာထကို ဓာတ်, ပစ္စည်း, ဝိဘတ်, ဂိုဏ်း ခွဲပြပါ။

ဖြေ - ဥဋ္ဌာနေနပ္ပမာဒေန - ဥဋ္ဌာနေန+အပ္ပမာဒေန (ဥ+ဌာနေန+အ+ပမာဒေန ဟုလည်း ဖြတ်နိုင်၏)

ကယိရာထ သည် - ကရဓာတ်, ယိရပစ္စည်း၊ ဧထဝိဘတ်၊ တနာဒိဂိုဏ်းဖြစ်ပါသည်။

၂။ မေဓာဝီကို နာမပဒမာလာစဉ်၍၊ ကယိရာထ၌ ဓာတ်ကို ယူပြီး သတ္တမီပရဿပုဒ်ဖြင့် ပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ - မေဓာဝီ နာမပဒမာလာ -

ပ - မေဓာဝီ မေဓာဝီ, မေဓာဝိနော

http://www.dhammadownload.com

အာ - ဘော မေဓာဝိ ဘောန္တော မေဓာဝီ, မေဓာဝိနော
ဒု - မေဓာဝိံ, မေဓာဝိနံ မေဓာဝီ, မေဓာဝိနော
(စသည်ဖြင့် ဒဏ္ဍီနည်းတူ ပုံလိုင် ဤကာရန္တဖြင့် စဉ်ရမည်)

ကယိရာထဉ် ဓာတ်ယှဉ်၍ ရုပ်စဉ်ဟန် -

(ဧယျ) ကရေယျ, ကရေ, ကုဗ္ဗေယျ, ကုဗ္ဗေ, ကြုဗ္ဗေယျ, ကြုဗ္ဗေ, ကယိရာ၊
(ဧယျုံ) ကရေယျုံ, ကုဗ္ဗေယျုံ, ကြုဗ္ဗေယျုံ, ကယိရုံ၊
(ဧယျာသိ) ကရေယျာသိ, ကုဗ္ဗေယျာသိ, ကြုဗ္ဗေယျာသိ, ကယိရာသိ၊
(ဧယျာထ) ကရေယျာထ, ကုဗ္ဗေယျာထ, ကြုဗ္ဗေယျာထ,ကယိရာထ၊
(ဧယျာမိ) ကရေယျာမိ, ကုဗ္ဗေယျာမိ, ကြုဗ္ဗေယျာမိ, ကယိရာမိ၊
(ဧယျာမ) ကရေယျာမ, ကုဗ္ဗေယျာမ, ကြုဗ္ဗေယျာမ, ကယိရာမ ။

၃။ ဒီပံအရ တရားကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းတရားကို ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံတို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဒီပံ အရ - အရဟတ္တဖိုလ် ဖြစ်ပါသည်။
ဟိတ် စသည် - (၁၈ - ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

၄။ ဥဋ္ဌာနေနအရ ပရမတ္ထတရားကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းနှင့် ယှဉ်သော စိတ်, စေတသိက်များကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ဥဋ္ဌာနေန အရ - မဟာကုသိုလ်စိတ်၌ရှိသော ဝီရိယ စေတသိက် ဖြစ်ပါသည်။
၎င်းနှင့်ယှဉ်သော စိတ် - မဟာကုသိုလ်စိတ် (၈)ပါး
စေတသိက် - အရင်းခံဝီရိယကြဉ်အညသမာန်းစေတသိက် (၁၂)ပါး၊ သောဘနစေတသိက်(၂၅)ပါး၊ပေါင်း (၃၇)ပါးဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၃၅ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

သုဘာနုပဿိံ ဝိဟရန္တံ, ဣန္ဒြိယေသု အသံဝုတံ၊
ဘောဇနမှိစာ မတ္တညုံ, ကုသီတံ ဟီနဝီရိယံ၊
တံ ဝေ ပသဟတိ မာရော, ဝါတော ရုက္ခံဝ ဒုဗ္ဗလံ။

၁။ အထက်ပါ ဂါထာ၌ သုဘာနုပဿိံ ကို ပုဒ်ဖြတ်ပြီး၊ ဝိဟရန္တံ ကို နာမပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ - သုဘာနုပဿိံ - သုဘံ+အနုပဿိံ၊
(တနည်း) သုဘ+အနုပဿိံ ဟုလည်း ပဒစ္ဆေဒပြု

ဝိဟရန္တံ နာမပဒမာလာ -

ပ -	ဝိဟရံ, ဝိဟရန္တော	ဝိဟရန္တာ, ဝိဟရန္တော
အာ -	ဘောဝိဟရံ, ဝိဟရ, ဝိဟရာ	ဘောန္တော ဝိဟရန္တာ, ဝိဟရန္တော
ဒု -	ဝိဟရံ, ဝိဟရန္တံ	ဝိဟရန္တေ

(စသည်ဖြင့် ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်းဖြင့် စဉ်ရမည်)

၂။ "အမတ္တညုံ" ကိုပုဒ်ခွဲပြီး၊ နောက်ဆုံးပုဒ်မှ ဓာတ်ကို ယူကာ ပဥ္စမီဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အမတ္တညုံ သည် - န (နိပါတ်)ပုဒ်၊ မတ္တာ(ကိတ်နာမ်)ပုဒ်၊ ညူ (ကိတ်နာမ်) ပုဒ်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

နောက်ဆုံးပုဒ်ညာဓာတ်ဖြစ်၍ပဥ္စမီပရဿပုဒ်ဖြင့်အာချာတပဒမာလာ

(တု)	ဇာနာတု, ညာတု၊	(အန္တု)	ဇာနန္တု, ညန္တု (ဥန္တု)၊
(ဟိ)	ဇာနာဟိ, ဇာန, ညာဟိ၊	(ထ)	ဇာနာထ, ညာထ၊
(မိ)	ဇာနာမိ, ညာမိ၊	(မ)	ဇာနာမ, ညာမ။

http://www.dhammadownload.com

၃။ သုဘာနုပဿိ'မှ အန္တတ္ထကို 'အရကောက်ပြီး၊ ၎င်းတရားကို ဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - သုဘာနုပဿိ'၌ အန္တတ္ထအရ -
လောဘပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၊
ဟိတ်စသည် - (၂၂ - ခုနှစ်၊ ဓမ္မပဒအဖြေ၌ပါပြီး)

၄။ မာရောအရ ပရမတ္ထတရားကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်း၏ ယှဉ်ရာ စိတ်ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - မာရောအရ - (ကသာဝ)နည်းတူ ကိလေသာ (၁၀)ပါး
၎င်း၏ ယှဉ်ရာစိတ် - အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၃၆ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

သေ ဘိယျော ပမုယှာမိ, သဗ္ဗာ မုယှန္တိ မေ ဒိသာ
သာမာဝတိ မံ တာယဿု, တွဉ္စ မေ သရဏံ ဘဝ။

၁။ အထက်ပါ ဂါထာ၌ သန္ဓိပုဒ်များကို ပုဒ်ဖြတ်ကာ ရုပ်ကျဉ်း စီရင်ပြီး၊ သာမာဝတိကို လိင်, ဂိုဏ်း, ကာရန် ညွှန်း၍ နာမပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ - သေဘိယျော - သေော+ဘိယျော၊
တွဉ္စ - တွံ+စ၊
သေဘိယျော သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -
သေဘိယျောကို သေော+ဘိယျော ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ သခွင်း ဩကြွင်း လောပဉ္စတတြာကာရော သုတ်ဖြင့် ဩကို ချေ၊ ထိုကျေရာ၌ အလာ၊ သေဘိယျော ပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

တဝ္ဃ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -

တဝ္ဃကို တွံ+စ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ဝဂ္ဂန္တံဝါဝဂ္ဂေ သုတ်ဖြင့် တ, အထက်၌ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို စဝဂ္ဂန္တ ဉ ပြု၍ တဝ္ဃ ပြီး၏။

သာမာဝတီသည် ဣတ္ထိလိင်၊ နဒါဒိဂိုဏ်း၊ ဤကာရန်ဖြစ်ပါသည်။

နာမပဒမာလာ

ပ - သာမာဝတီ	သာမာဝတီ, သာမာဝတိယော
အာ ဘောတိ သာမာဝတိ	ဘောတိယော သာမာဝတီ, သာမာဝတိယော
ဒု - သာမာဝတိံ, သာမာဝတိယံ	သာမာဝတီ, သာမာဝတိယော
တ - သာမာဝတိယာ	သာမာဝတီဟိ, ဘိ
စ - သာမာဝတိယာ	သာမာဝတီနံ
ပဉ္စမီ - သာမာဝတိယာ	သာမာဝတီဟိ, ဘိ
ဆ - သာမာဝတိယာ	သာမာဝတီနံ
သ - သာမာဝတိယာ, သာမာဝတိယံ	သာမာဝတီသု။

၂။ တာယသ္မိ ဝယ် ဓာတ် ပစ္စည်း ဝိဘတ်ဖော်ပြ၍၊ သတ္တမီ ပရဿပုဒ် ဝိဘတ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - တာယသ္မိ၌ တာဓာတ်၊ ဒိဝါဒိ ယပစ္စည်း၊ ပဉ္စမီသ္မိဝိဘတ်။

၁။ သာမာဝတီပုဒ်၌ ကပစ္စည်းအလို သာမာပုဒ်ဝန္တုပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော သာမာဝန္တုနောင် ဏာဝဏိကဏေယျဏန္တုဟိသုတ်ဖြင့် ဤပစ္စည်းသက်၍ န္တုဿတ မိကာရေသုတ်ဖြင့် ဆက်စီရင်ရမည်၊ ပိဋကတ်ကျမ်းညွှန်းအလို သာမာပုဒ်, ဝတိပုဒ် ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်း ဟူ၏၊ ထိုအလို ဤပစ္စည်းသက်သော သုတ်ရှာရပေလိမ့်မည်။

http://www.dhammadownload.com

(တစ်နည်း) - တာယဓာတ်၊ တာယုဓာတ်၊ ဘွဝါဒိအပစ္စည်း၊
ပဥ္စမီသုဝိဘတ်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

သတ္တမီပရသ္မပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ -

(ဧယျ) တာယေယျ, တာယေ (ဧယျုံ) တာယေယျုံ
(ဧယျာသိ) တာယေယျာသိ,တာယေ (ဧယျာထ) တာယေယျာထ
(ဧယျာမိ) တာယေယျာမိ,တာယေ (ဧယျာမ) တာယေယျာမ ။

၃။ ပမုယှာမိ၌ ဓာတ်နှင့် ဓာတ်အရတို့ကို ဖော်ပြ၍၊ ၎င်းကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, အာရုံတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပါ။

ဖြေ - ပမုယှာမိ၌ - ပပုဗ္ဗ မုဟူဓာတ်၊ (ဓာတွတ္ထ)
တစ်နည်း- မုဟဓာတ်၊ (နီတိ၊ ဓာတု)

ဓာတ်အရ - ဒေါသမူတွေး၌ရှိသော ဒေါသဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာစသည် - (၄၇-ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)
(ဤကား ဝတ္ထုကြောင်းနှင့် ဘာယာမိဟူသော ပုဒ်တို့ကို ထောက်၍ ကောက်သည်)

တစ်နည်း - မောဟမူတွေး ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊ ဟိတ် - ဧကဟိတ် (မောဟ)

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ အာရုံ -လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
(ဤကား အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၊ မောဟအဖွင့်အရ ကောက်သည်)

၄။ " သရဏံ ဂစ္ဆတံ ဗုဒ္ဓံ" ကို ကတ္တားထည့် အနက်ပေးပြီး ကြိယာပုဒ်အရကိုလည်း စိတ်, စေတသိက် အတိအကျ ဖော်ပြပါ။

၃။ တာယသု နီတိ၊ဓာတု၊၆၂၊၁၄၄၊ ၂၂၅၊ ဓာတွတ္ထဂါထာ ၁၆၁၊ ၁၇၁ တို့၌ရှု

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - တွံ - သင်သည်၊ (ကတ္တားထည့်) တံဗုဒ္ဓံ - ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆ - ဆည်းကပ်ပါလော။

ကြိယာပုဒ်အရ - ဆည်းကပ်ဖို့ရန် တိုက်တွန်းသော သာမာဝတီ၏ သန္တာန်၌ကရုဏာအဖွဲ့သကစေတနာ စသည်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်နှင့် ထိုဦ ယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ သောဘန စေတသိက် (၂၅)ပါး ပေါင်း (၃၈)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၃၇ - ခုနစ် မေးပဒ

တေ ဈာယိနော သာတတိကာ, နိစ္စံ ဒဠှပရက္ကမာ၊
ဖုသန္တိ ဓီရာ နိဗ္ဗာနံ, ယောဂက္ခေမံ အနုတ္တရံ ။

၁။ အထက်ပါဂါထာ၌ သန္ဓိပုဒ်များကို ပုဒ်ဖြတ်ကာ ရုပ်ကျဉ်း စီရင်ပြီး၊ ဈာယိနောကို လိင်, ဂိုဏ်း, ကာရန် ညွှန်း၍ နာမပဒမာလာ စဉ်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပရက္ကမာ - ပရာ+ကမာ၊ နိဗ္ဗာနံ - နိ+ဝါနံ၊ ယောဂက္ခေမံ- ယောဂ+ခေမံ၊ အနုတ္တရံ - အန်+ဥတ္တရံ (န+ဥတ္တရံ) ရုပ်ကျဉ်း - ပရက္ကမာကို ပရာ+ကမာဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ က၏ သဒိသ

၄။ ဤ၌ ဝမ်းမြောက်မှုသဘော ဒုစရိုက်မှရှောင်ကြဉ်ခြင်းသဘော မရှိသော ကြောင့် မုဒိတာ, ဝိရတီသုံးပါးတို့ကို ကြဉ်၍ စေတသိက်(၃၄)ပါးဟု တိကျစွာ ထုတ်နိုင်၏။ သို့သော် ပထမဆင့်သာမဏေများသည် သင်္ဂြိုဟ်ပါဠ်လျောက် တိုက်ရိုက်သရုပ်အဓိပ္ပါယ်ကို ခဲယဉ်းစွာမှတ်သားနေသည့်အချိန် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိအရှိအတိုင်း (၃၈)ပါး ထုတ်ထားပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဒွေဘော် ကလာ၊ ရဿံသုတ်ဖြင့် ရာ၏ အာ,ကို အ, ရဿပြု၊ ဆရက္ကမာပြီး၏။

နိဗ္ဗာနံကို - နိ+ဝါနံ ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ပရဒွေဘာဝေါဌာနေ သုတ်ဖြင့် ဝ၏သဒိသဒွေဘော် ဝ်လာ ၊ ဒေါမဘဝ သုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဝနှစ်လုံးကို ဗနှစ်လုံးပြု၊ နိဗ္ဗာနံ ပြီး၏။

ယောဂက္ခေမံ ကို ယောဂ+ခေမံဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဝဂ္ဂေဃောသာဃောသာနံ တတိယပဌမာသုတ်ဖြင့် ခ၏အသဒိသဒွေဘော် က်လာ၊ ယောဂက္ခေမံ ပြီး၏။

အနုတ္တရံ ကို အန်+ဥတ္တရံ ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ နယေပရံယုတ္တေသုတ်ဖြင့် သရကင်းသောန်ဗျည်းကို နောက်သို့ကပ်၊ အနုတ္တရံပြီး၏။

(န+ဥတ္တရံ ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ နခွင်း၊ အကြွင်း၊ ဒေါမဘဝစ၌ စဖြင့် န်နှင့်အ ရှေ့နောက်ပြန်၊ န်ကို နောက်ဥသို့ကပ်၊ အနုတ္တရံ ပြီး၏)

ဈာယိနောသည် ပုံလိင်၊ ရတ္တာဒိဂိုဏ်း၊ ဤကာရန်၊

နာမပဒမာလာ -

ပ -	ဈာယီ	ဈာယီ, ဈာယိနော
အာ -	ဘော ဈာယိ	ဘောန္တော ဈာယီ, ဈာယိနော
ဒု -	ဈာယိံ, ဈာယိနံ	ဈာယီ, ဈာယိနော

(စသည်ဖြင့်ဒဏ္ဍီနည်းတူ ပုံလိင် ဤကာရန္တဖြင့် ရုပ်စဉ်ရမည်)

၂။ "ဈာယိနော"မှ ဓာတ်ကိုယူ၍ ပဉ္စမီဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ - ဈာယိနောသည် ဈေဓာတ်ဖြစ်၍ အာချာတပဒမာလာ

(တု)	ဈာယတု, ဈာယေ	(အန္တု)	ဈာယန္တု
(ဟိ)	ဈာယာဟိ, ဈာယ	(ထ)	ဈာယထ
(မိ)	ဈာယာမိ, ဈာယေ	(မ)	ဈာယာမ ။

http://www.dhammadownload.com

၃။ ဖုဿန္တိ မှ ဓာတ်အရ ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ဖုဿန္တိ မှ ဓာတ်အရ - ဖိုလ်လေးပါး ဖြစ်ပါသည်။
ကိစ္စစသည် - (၂၃ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒအဖြေ၌ ပါပြီး)

၄။ အထက်ပါဂါထာဝယ် ဖုဿနအပြားနှင့် ယောဂ, ခေမအရ တို့ကို အတိအကျ ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဖုဿနအပြား-၁။ ဉာဏဖုဿန - မဂ်ဉာဏ် (၄)ပါး၊
၂။ ဝိပါကဖုဿန - ဖိုလ် (၄)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ယောဂအရ -
၁။ ကာမယောဂ အရ - လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၌ရှိသော လောဘ။
၂။ ဘဝယောဂအရ- ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်စိတ်လေးပါး၌ရှိသောလောဘ။
၃။ ဒိဋ္ဌိယောဂအရ - ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်လေးပါး၌ရှိသောဒိဋ္ဌိ။
၄။ အဝိဇ္ဇာယောဂအရ အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး၌ရှိသော မောဟ တို့ဖြစ်ပါသည်။
ခေမအရ - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၃၈ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

အဟံ နာဂေါဝ သင်္ဂါမေ, စာပတော ပတိတံ သရံ၊
အတိဝါကျံ တိတိက္ခိဿံ, ဒုဿီလော ဟိ ဗဟုဇ္ဇနော။

၁။ တိတိက္ခိဿံ ၌ ဓာတ်အရကောက်၍၊ ယင်း၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ တို့ကို ရေးပြီး၊ ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ, အာရုံတို့ဖြင့် တိကျစွာ ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - **တိတိက္ခိုဿံ ၌ တိဇခတ်အရ** - မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်လေးပါး၌ရှိသောအဒေါသ(မေတ္တာ) ဖြစ်ပါသည်။

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ ထို၌ ယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီ အရင်းခံ အဒေါသကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၁)ပါး၊ ပေါင်း (၃၄)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ -သောမနဿ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် -တိဟိတ်(အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ) ကိစ္စ-ဇောကိစ္စ၊

အာရုံ - အလုံးစုံအာရုံ (ဤ၌ လွှမ်းမိုး၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားတည်းဟူသော အာရုံ)၊

၂။ **ဒုဿီလော -၌ သီလအရကောက်၍၊ ယင်းသည် မည်သည့် စိတ်တို့၌ မည်သို့မည်ပုံ ယှဉ်ကြသည်ကို အနုရှုဒ္ဓါ ဆရာ အလိုကျ ရေးခဲ့ပါ။**

ဖြေ - **သီလအရ** - ဝိရတီစေတသိက် (၃)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းသည် -လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ ဒုစရိုက် ဒုရာဇီဝဟူသမျှကို တစ်စမချန် ပယ်လှန်ရှောင်ရှား အလုံးစုံသော အပြား အားဖြင့် လောကုတ္တရာစိတ်ဖြစ်တိုင်း အမြဲယှဉ်လျှက်(၃) ပါးလုံးတစ်ပြိုင်နက်အတူတကွ ယှဉ်ကြပါသည်။

မဟာကုသိုလ်စိတ်(၈)ပါးတို့၌ဒုစရိုက်ဒုရာဇီဝတို့မှရှောင်ကြဉ်ရာ တရံတခါ၌ အသီးသီး တစ်ပါးစီ ခွဲ၍ ယှဉ်ကြပါသည်။

၃။ **တိတိက္ခိုဿံ ကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်၍၊ အတိဝါကျ၌**

၂။ ဝိရတိယော ပန တိဿောပိ လောကုတ္တရစိတ္တေသု စသော ပါဠိအရဖြစ်၏။

http://www.dhammadownload.com

ဓာတ်ကိုယူပြီး ပဉ္စမီဝိဘတ်ဖြင့် ဘာဝရုပ်အာချာတ ပဒ
မာလာ စဉ်ခဲ့ပါ ။

ဖြေ - တိတိက္ခိဿံ အာချာတ်ရုပ် -
တိတိက္ခိဿံကို တိဇတည်၊ တိဇ - ခန္တိယံအနက်၌ ဓာတ်
အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ တိဇဂုပကိတမာနေဟိခဆသာ
ဝါ သုတ်ဖြင့် ခပစ္စည်းသက်၊ အနာဂတေ ဘဝိဿန္တိ သုတ်ဖြင့်
ဘဝိဿန္တိဿံဝိဘတ်သက်၊ ကွစာဒိဝဏ္ဏာနမေကဿရာနံ
ဒွေဘာဝေါသုတ်ဖြင့် တိ၏ ဒွေဘော် တိလာ၊ ကောခေစ
သုတ်ဖြင့် ခပစ္စည်းကြောင့် ဓာတွန်ဇကို က်ပြု၊ က်ကို ခသို့ကပ်၊
ဏ္ဍကာရာဂမော အသဗ္ဗဓာတုကမှိ သုတ်ဖြင့် ဓာတ်နောင်
ဏ္ဍအက္ခရာ လာ၊ က္ခခွင်း ချေ ကပ်၊ တိတိက္ခိဿံ ပြီး၏။
အတိဝါကျ၌ - အတိပုဗ္ဗ ဝစဓာတ်တည်း၊
ဘာဝရုပ်စဉ်ဟန် - ဝုစ္စတံ, ဥစ္စတံ ဖြစ်ပါသည်။

၄။ အထက်ပါဂါထာ၌ သန္ဓိပုဒ်တို့ကို သုတ်ညွှန်းပြ ပဒစ္ဆေဒ ပြု၍၊
ပတိတံ ၌ မည်သည့်အနက်၌ မည်သည့်သုတ်ဖြင့် မည်သည့်
ဝိဘတ် သက်ထားသည်ကို ရေးပြီး၊ အဟံကိုလည်း ဒုတိယာ
ဆဋ္ဌီဝိဘတ်တို့ဖြင့် ဂိုဏ်းစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ -နာဂေါ၀ ကို ဝါပရော အသရူပါ သုတ်အရ - နာဂေါ+ဣဝ၊
သင်္ဂါမေကို - ဝဂ္ဂန္တံ ဝါဝဂ္ဂေ သုတ်အရ - သံ+ဂါမေ၊
ဒုဿီလော, ဗဟုဇ္ဇနော တို့ကို
ပရဒွေဘာဝေါဌာနေသုတ်အရ ဒု+သီလော၊ ဗဟု+ဇနော
ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်။
ပတိတံ ၌ အဝုတ္တကံအနက်၊ (တုလျာဓိကရဏဝိသေသန

http://www.dhammadownload.com

အနက် ဟုလည်း ဆိုကြ၏) ကမ္မတ္ထေဒုတိယာ သုတ်ဖြင့် ဒုတိယာကေဝုစ် အံဝိဘတ် သက်ထားပါသည်။

အဟံ ဂိုဏ်းစဉ်

ဒု - မံ, မမံ အမှေ့, အမှာကံ, နော

ဆ - မမ, မယှံ, အမှံ, မမံ, မေ အမှာကံ, အသ္မာကံ, အမှံ, နော

၁၃၃၉ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ ပဒ္ဓံ ယထာ ကောကနဒံ,
သုဂန္ဓံ ပါတော သိယာ ဖုလ္လမဝီတဂန္ဓံ
အင်္ဂီရသံ ပဿ ဝိရောစမာနံ,
တပန္တမာဒိစ္စ မိဝန္တလိက္ခေ - ဂါထာ၌ ပဒ္ဓံကို သန္ဓိရုပ် ,
ပါတောကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင်၊ သုဂန္ဓံကို လိင်, ဂိုဏ်း, ကာရန်, ဝိဘတ် ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပဒ္ဓံ သန္ဓိရုပ် - ပဒ္ဓံကို ပ+ဒုမံ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့်တစ်နည်း - တဒမိနာဒီနိ ဟူသော မောဂ်သုတ်ဖြင့် ဒု၌ ဥကိုချေ၊ ဒ်ကိုနောက် မသို့ကပ်၊ ပဒ္ဓံပြီး၏။ (နိရုတ္တိ ၁၆)
(တစ်နည်း) သရလောပေါ ယမနရာဒီသု ဝါ (နီတိသုတ္တ ၆၉) သုတ်ဖြင့် နောက်မအက္ခရာကြောင့် ဒု၌ ဥကိုချေ ၊ ဒ်,ကို နောက် မ, သို့ကပ်၊ ပြီး၏။
(တစ်နည်း) ဗဟွက္ခရာနံ အပ္ပက္ခမညထတ္တဥ္စ (နီတိသုတ္တ၁၆၂) သုတ်ဖြင့် ပဒုမံဟူသော ဗဟွက္ခရကို ပဒ္ဓံဟု အပ္ပက္ခရပြု ပဒ္ဓံပြီး၏။

၄။ အဟံရုပ်စဉ် နီတိပဒမာလာ ၌ အခြေပြုနှင့် ရုပ်စဉ်မတူ

http://www.dhammadownload.com

ပါတော နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -

ပါတောကိုပါတောတည်၊ သတ္တမီဇကဝုစ်သို့ဝိဘတ်သက် သဗ္ဗာသမာဝုသော ပသဂ္ဂနိပါတာဒီဟိစသုတ်ဖြင့် သို့ ဝိဘတ်ကို ချေ၊ ပါတော ပြီး၏။ (နီတိသုတ္တ-၉၃၊ ၃၈၁)

သုဂန္ဓသည် - ဥပမာနပက္ခကို ငဲ့ခိုက် နပုံလိင် စိတ္တာဒိဂိုဏ်း အကာရန္တ ပကတိရှိသော နိဂ္ဂဟိတန္တကာရန် ပဌမာ ဧကဝုစ် သိ, ဝိဘတ်ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမေယျပက္ခကိုငဲ့ခိုက် ပုံလိင်, ပုရိသာဒိဂိုဏ်း, အကာ ရန္တပကတိရှိသော ဩကာရန်, ဒုတိယာဧကဝုစ် အံ ဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ပဿကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီးလျှင်၊ အဝီတဂန္ဓ ဝယ် ပုဗ္ဗပဒ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - **ပဿ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း -** ပဿကို ဒိသတည်၊ ဒိသ- ပေက္ခနေအနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ ပဉ္စမီဟိဝိဘတ်သက်၊ အပစ္စည်းသက်၊ ဒိသဿပဿဒိဿ ဒက္ခာ ဝါ သုတ်ဖြင့် ဒိသ်ကို ပဿ်ပြု၊ ဿ်ကို အသို့ကပ်၊ ဟိလောပံ ဝါ သုတ်ဖြင့် ဟိဝိဘတ်ကိုချေ၊ ပဿ ပြီး၏။

၂။ ဣဓာတ်ရုပ်စဉ်ကို ကတ္တုရုပ်၌ ပရဿပုဒ် (၆)လုံးဖြင့်သာ ရုပ်စဉ်၍ ပြကြ၏၊ အတ္တနောပုဒ်ဖြင့် ရုပ်စဉ်၍ မပြကြပါ၊ ဥရှေးရှိလျှင် ဥဒေတိ၊ ဥပဖြင့် ဥပေတိ၊ ဝိဖြင့် ဝေတိ၊ အပဖြင့် အပေတိ၊ အဝဖြင့်အဝေတိ၊ အနုဖြင့်အန္ဝေတိ၊ အတိဖြင့် အစ္စေတိ အဓိဖြင့် အဇ္ဈေတိစသည်စဉ်ပုံကို ပြကြ၏။ အကျယ်ကိုနီတိ ဓာတု ၂၊ ၁၂၊ ၃၅၄၊ ၃၅၇၊ နိရုတ္တိ ၃၉၁၊ ဓာတွတ္ထဂါထာနံပါတ် ၂၀ တို့၌ ရှုပါ။

http://www.dhammadownload.com

အဝိတဂန္ဓံ ဝယ် အဝိတဟူသော ပုဗ္ဗပဒ၌ နှ ဝိပုဗ္ဗ ဣ ဓာတ်ဖြစ်၍

(တိ) ဣတိ, ဧတိ, အယတိ၊ (အန္တိ) ဣန္တိ, ဧန္တိ, အယန္တိ၊
(သိ) ဣသိ, ဧသိ အယသိ၊ (ထ) ဣထ, ဧထ, အယထ၊
(မိ) ဣမိ, ဧမိ, အယာမိ၊ (မ) ဣမ, ဧမ, အယာမ။

၃။ အပ္ပမာဒေါ အမတံ ပဒံ ဝယ် အမတအရ ပဒအရတို့ကို ကောက်ပြပြီးလျှင်၊ ပဒအံရတရားနှင့် ယှဉ်နိုင်သော စိတ် စေတသိက် တရားများကို ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အမတ အရ - နိဗ္ဗာန်၊
ပဒအရ - ဒါနမှု သီလမှု ဘာဝနာမှုတို့၌ မမေ့မလျော့သော မဟာကုသိုလ်စိတ်၌ ရှိသော သတိ ဖြစ်ပါသည်။
ယှဉ်သော စိတ် - မဟာကုသိုလ်စိတ် (၈)ပါး၊
စေတသိက် - ထို၌ယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အရင်းခံ သတိကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၄)ပါး ပေါင်း (၃၇)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ (၁)နံပါတ်ရှိ ဂါထာ၌ ပဿအရ ဖြစ်သင့်သော ပရမတ် တရားတို့ကို အပိုအလိုမရှိ တိကျစွာ ကောက်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပဿအရ- မဟာကုသိုလ်, မဟာကြိယာသောမနဿသဟ ဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်တို့၌ ရှိသော ပညာဖြစ်ပါသည်။

၄။ အထက်ပါဂါထာသည် ပိင်္ဂိယာနီနှင့် စန္ဒနင်္ဂလိကတို့ လျှောက်ထား ပြောကြားပုံ ဂါထာဖြစ်၏။ ထိုဂါထာကို မဟာပန္ထကရဟန္တာမထေရ်သည် သူ၏ ညီဖြစ်သော စူဠပန်မထေရ်အား အသင်ခိုင်းအကျက်ခိုင်းခြင်း ဖြစ်၏၊ ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာ၏ ရူပကာယ တင့်တယ်ပုံကို အာရုံပြုဖို့ရာ တိုက်တွန်းခြင်း ဖြစ်၏၊

http://www.dhammadownload.com

၁၃၄၀ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ "မနသာ စေ ပဒုဋ္ဌေန, ဘာသတိဝါ ကရောတိဝါ၊
တတော နံ ဒုက္ခမန္ဝေတိ, စက္ကံဝ ဝဟတော ပဒံ" ၌
စက္ကံဝကိုသန္ဓိရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြ၍၊ အန္ဝေတိကို ပုဒ်ဖြတ်
ပြီးလျှင် ဝဟတော၌ လိင်, ဂိုဏ်း, ကာရန် ညွှန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - စက္ကံဝ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း - စက္ကံဝကို စက္ကံ+ဣဝဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ပရောဝါသရောသုတ် ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်မှ နောက်ဖြစ်သော ဣသရကို ချေ၊ စက္ကံဝ ပြီး၏။

အန္ဝေတိ - (၁၈ - ခုနှစ် ၊ ဓမ္မပဒ အဖြေ၌ ပါပြီး)

ဝဟတော - ပုံလိင်၊ ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း၊ အကာရန်၊
(တစ်နည်း) နိဂ္ဂဟိတန္တကာရန်၊

၂။ တတောကို ဝိဘတျန္တပုဒ်ဟုဆိုက သင့်မသင့် အကြောင်းပြ
ဖြေဆို၍၊ နံကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြပြီးလျှင်၊ ဝဟတော၌
ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတ
ပဒမာလာ စဉ်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - တတောကို ဝိဘတျန္တပုဒ်ဟု ဆိုက - သင့်ပါသည်။

ထို့ကြောင့်တိုက်တွန်းသူ၏သန္တာန်၌သမာဒါနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာသောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ်ကိုလည်း ကောက်ယူနိုင်သည်၊ ပဿအရ ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်ရူပကာယတော်ကို အာရုံပြုရာ ဝယ်၍ရှင်လန်းနှစ်သက်စွာဉာဏ်ယှဉ်၍အာရုံပြုရမည်ဖြစ်သောကြောင့် အထက်ပါ အတိုင်း ကောက်ခဲ့သည်၊ မျက်စိဖြင့် တိုက်ရိုက်ဖူးမြင်ရခြင်း ဖူးမြင်ခိုင်းခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်ကို ကောက်စရာမလိုဟု မှတ်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

အကြောင်းကား -တတော၌ တပုဒ်နောင် ကွစိတောပဉ္စမျတ္တေသုတ်ဖြင့် တောပစ္စည်းသက်ပြီးလျှင် တွာဒယောဝိဘတ္တိသည္ဘာယောသုတ်ကထိုပစ္စည်းကို ဝိဘတ်အမည်မှည့်သောကြောင့် ဝိဘတျန္တပုဒ်ဟုဆိုက သင့်ပါသည်။

နံ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း - နံကို တ,တည်၊ ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ်သက်၊ တဿ ဝါနတ္တံသဗ္ဗတ္ထသုတ်ဖြင့် တကို နပြု၊ သရလောပေါ မာဒေသပစ္စယာဒိမှိသရလောပေတုပကတိသုတ်ဖြင့် အံဝိဘတ်ကြောင့် န၏ အကိုချေ၊ နောက်အံကိုလည်း အံဟု ပကတိပြု၊ နံကို နောက်အံ သို့ကပ်၊ နံ ပြီး၏။

ဝဟတော ၌ ဝဟဓာတ်ဖြစ်၍ အာချာတပဒမာလာ စဉ်ဟန် -

(တိ)	ဝဟတိ, ဝဟေ၊	(အန္တိ)	ဝဟန္တိ, ဝဟရေ
(သိ)	ဝဟသိ၊	(ထ)	ဝဟထ၊
(မိ)	ဝဟာမိ, ဝဟေ၊	(မိ)	ဝဟာမ၊
(တေ)	ဝဟတေ၊	(အန္တေ)	ဝဟန္တေ, ဝဟရေ
(သေ)	ဝဟသေ၊	(ဝှေ)	ဝဟဝှေ၊
(ဧ)	ဝဟေ၊	(မှေ)	ဝဟာမှေ။

၃။ မနသာအရ ဖြစ်သင့်သော စိတ်ကို ဖော်ပြ၍ ယင်းစိတ်၌ အမြဲယှဉ်သော စေတသိက်များကို ကောက်ပြီးလျှင်၊ ယင်းကို ပကိဏ်းပိုင်းလာ ဆက္က(၆)ပါးဖြင့် ဝေဖန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - မနသာအရ - ဒေါသမူစိတ် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ မနသာအရ ၂၀ –ခုနှစ်၊ ဓမ္မပဒအဖြေဝယ် အဖွင့်အရ အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါးကို ကောက်ယူခဲ့၏၊ သို့သော် ဤဌ ဝတ္ထုကြောင်းနှင့် ပုစ္ဆာ သဘောကို ကြည့်၍ ဒေါသမူစိတ်ကိုသာ ကောက်ယူရ၏။

http://www.dhammadownload.com

ယင်း၌အမြဲယှဉ်သောစေတသိက်များ - ပိတိကြဉ် အညသမာန်း စေတသိက် (၁၂)ပါး၊ သဗ္ဗာ ကုသလသာဓာရဏစေတသိက် (၄)ပါး၊ ဒေါသ, ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၁၉)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာဒိဆက္ကာ - (၂၁ - ခု၊ အံအဖြေ၌ ပါပြီး)

၄။ ဒုက္ခံ၌ ဒုက္ခအပြားကို အစဉ်မပျက် ဖော်ပြ၍၊ ယင်းဒုက္ခ တို့၏ တရားကိုယ်များကို အသီးသီး ကောက်ပြီးလျှင်၊ ပထမ ဒုက္ခ၏ အာရုံတရားကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဒုက္ခအပြား-

၁။ ကာယိကဒုက္ခ ၂။ စေတသိကဒုက္ခတို့ဖြစ်ပါသည်။

ကာယိကဒုက္ခအရ -

ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်၌ရှိသောဝေဒနာစေတသိက်၊

စေတသိကဒုက္ခအရ -

ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသော ဒေါမနဿဝေဒနာ ဖြစ်ပါသည်။

ပထမဒုက္ခ၏ အာရုံ - ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၄၁ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ သုဝဏ္ဏပါတိ ပဝါဟေတွာ နေရဉ္ဇရာယ နဒိယာ တီရေ၌ နေရဉ္ဇရာယကိုဖြစ်သင့်သမ္ဗန္ဓပုဒ်ဖြတ်၍ နဒိယာကိုနာမ်ရုပ်ကျဉ်း စီရင်ပြီးလျှင်၊ သုဝဏ္ဏပါတိကို လိင်, ဂိုဏ်း, ကာရန် ညွှန်ပြပါ။

ဖြေ - နေရဉ္ဇရာယပုဒ်ဖြတ် - (၁၆ - ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

နဒိယာ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -

နဒိယာကို နဒီတည်၊ နဒါဒီတောဝါကြ၌ သုတ်ဖြင့် ဤ်ပစ္စည်း

http://www.dhammadownload.com

သက်၊ ဒခွင်း ချေ ကပ်၊ တဒ္ဓိတသမာသကိတကာနာမ်ဝ
တဝေတုနာဒီသုစသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် နဒီ ကို နာမ်ငဲ့၊
ဆဋ္ဌီဧကဝုစ်–သဝိဘတ်သက်၊ ဤကိုပအမည်မှည့် အယော
ရသမေကဝစနယောသွပိစ သုတ်ဖြင့် ဒီ၏ ဤကို ဣရသ
ပြု၊ ပတောယာသုတ်ဖြင့် သဝိဘတ်ကိုယာ ပြု၊ နဒိယာ ပြီး၏။

သုဝဏ္ဏပါတိ' သည် - ဣတ္ထိလိင်၊ ရတ္တာဒိဂိုဏ်း၊ ဣကာရန်။

၂။ ပဝါဟေတွာ၌ ခါတ်ကိုသာယူ၍ အဋ္ဌတနီအတ္တနောပုဒ်
နာမယောဂကမ္မရုပ် အာချာတပဒ မာလာစဉ်ပြ၍၊ တေန
သမယေန၌ ဝိဘတ်သက်သောသုတ်ကို သက်ရခြင်း၏
အကြောင်းနှင့်တကွ ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ပဝါဟေတွာ၌ ဝဟခါတ်ဖြစ်၏။

ကမ္မရုပ် အာချာတပဒမာလာစဉ်ပုံ -

(အာ) အဝုယှိတ္ထ, အဝဟိတ္ထ, အဝုယှာ, အဝဟာ၊

(ဥ) အဝုယှု, အဝုယှု, အဝဟူ, အဝဟု။

တေန သမယေန၌ ကာလအနက်ဖြစ်သောကြောင့် သတ္တမျတ္ထေစ
သုတ်ဖြင့် တတိယာဧကဝုစ် နာဝိဘတ် သက်ထားသည်။

၃။ ဣမေ ပဉ္စ ဝိလောကေတွာ, ဥပ္ပဋ္ဌတိ မဟာယသော ၌
ဥပ္ပဋ္ဌတိ၏ ခါတွတ္ထအရစိတ်ကို တိကျအောင် ကောက်ပြ၍၊

၂။ ဝဟခါတ် ရုပ်စဉ် ရှု ၂၈၉ ရှု၊ အဝဟိတ္ထစသည်၌ ယချေထားသည်၊
အဝုလိုတ္ထစသည်ဖြင့်လပြု၍လည်းစဉ်နိုင်၏၊တေန သမယေန ရှု– ၁၄၉ ရှု။
(ဆောင်) ကာလ အဒ္ဓါ ဒိသာ ဒေသ ဟူသမျှ၌ သတ္တမျတ္ထာ
တတိယာ သက်ပါများလှပြီ။ (အခြေပြု)

http://www.dhammadownload.com

ယင်းကိုဘူမိ ဇာတိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ဥပ္ပဇ္ဇတိ ၏ ဓာတွတ္ထအရ -
ပဋိသန္ဓေကိစ္စတပ်သော မဟာဝိပါက်သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်အသင်္ခါရိကစိတ် ဖြစ်ပါသည်။

ယင်း၏ ဘူမိ - ကာမဘုံ၊ ဇာတိ - အဗျာကတဇာတ်၊

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - အညသမာန်းစေတသိက်(၁၃)ပါး၊ ဝိရတီ အပ္ပမညာ ကြဉ်သောဘာနစေတသိက်(၂၀)ပေါင်း(၃၃)ပါးဖြစ်ပါသည်။

၄။ "အပ္ပမ္ပိ စေ သံဟိတဘာသမာနော, ဓမ္မဿ ဟောတိ အနုဓမ္မစာရီ" ၌ ဓမ္မနှင့် အနုဓမ္မ တို့ကို ခွဲခြားကောက်ပြ၍၊ ဘာသမာနော ၌ ဓာတ်အရ တရားကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ ဤ၌ ဖြစ်သင့်သော ဒွါရ, အာရုံတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ဓမ္မအရ - လောကုတ္တရာတရား (၉)ပါး၊

အနုဓမ္မအရ - ပုဗ္ဗဘာဂအကျင့်ဖြစ်သော စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ၊ ဓုတင်၊ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း စသည် ဖြစ်ပါသည်။

ဘာသမာနော ၌ ဓာတ်အရ - ပိဋကတ်တော်ကို ဟောပြောပို့ချသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ ဤ၌ ဥပ္ပဇ္ဇတိ အရ ဘုရားအလောင်းတော် ပဋိသန္ဓေစိတ် ဖြစ်၏၊ ဘုရားရှင်တို့သည်ဝေနေယျသတ္တဝါတို့အပေါ်၌ကရုဏာများစွာရှိသောကြောင့် မဟာဝိပါက်ပထမစိတ်ဖြင့်သာ ပဋိသန္ဓေ နေတော်မူကြသည်။မဟာသီဝထေရ် အလိုမူ သင်္ခါရတို့၌ ဘုရားရှင်သည် လျစ်လျူရှုမှု များသောကြောင့် ပဉ္စမမဟာဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေသည်ဟု ဆိုသည်။ (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၃ ၊ ဒီ ၊ ဋီ ၊ ၂ ၊ ၂၄)]

http://www.dhammadownload.com

ဝေဒနာ - သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
ဟိတ် - ဉာဏဝိပ္ပယုတ်သည် ဒွိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ)
ဉာဏသမ္ပယုတ်သည် တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊
ဤ၌ဖြစ်သင့်သော ဒွါရ - မနောဒွါရ၊
ဤ၌ဖြစ်သင့်သော အာရုံ - ပိဋကတ်တရားတော်အာရုံ။

၁၃၄၂ - ခုနစ် မေးပုဒ

၁။ "တပန္တမာဒိစ္စမိဝန္တလိက္ခေ" ၌ နောက်ဆုံးပုဒ်ကို ပဒစ္ဆေဒ ပြု၍၊ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း စီရင်ပြီးလျှင်၊ "အညံ သေပဏ္ဏိ ဂစ္ဆာမိ"၌ သေပဏ္ဏိကို နာမပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ - အန္တလိက္ခေ - အန္တရ+ ဣက္ခေ၊
သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -

အန္တလိက္ခေကိုအန္တရ+ဣက္ခေဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ဒေါဃေသစ သုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ရကို လပြု၊ လခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ အန္တလိက္ခေပြီး၏။

သေပဏ္ဏိနာမပဒမာလာ

ပ -	သေပဏ္ဏိ	သေပဏ္ဏီ, သေပဏ္ဏိယော
အာ -	ဘောတိ သေပဏ္ဏိ	ဘောတိယော သေပဏ္ဏီ , သေပဏ္ဏိယော
ဒု -	သေပဏ္ဏိံ , သေပဏ္ဏိယံ	သေပဏ္ဏီ, သေပဏ္ဏိယော
တ-	သေပဏ္ဏိယာ	သေပဏ္ဏီဟိ, သေပဏ္ဏီဘိ

၁။ သေပဏ္ဏိ ကို သိရီ+ပဏ္ဏိ သိရီကို တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် သေပြု၍ ပြီးသည်။

http://www.dhammadownload.com

စ -	သေပဏ္ဏိယာ	သေပဏ္ဏီနံ
မိ -	သေပဏ္ဏိယာ	သေပဏ္ဏီဟိ, သေပဏ္ဏီဘိ
ဆ -	သေပဏ္ဏိယာ	သေပဏ္ဏီနံ
သ -	သေပဏ္ဏိယာ, သေပဏ္ဏိယံ	သေပဏ္ဏီသု ။

၂။ န မေ တေ ရုစ္စတေ ဖလံ ၌ (မေ တေ ဖလံ)တို့၏ ကာရက အကာရကအမည်များကို ဝါကျတ္ထသဘာဝ အကြောင်း ထောက်ကာ ဖြေဆိုပြီးလျှင်၊ "ယော ဝတ္တံ ပရိဒဟိဿတိ"၌ ပရိဒဟိဿတိကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း စီရင်ပြပါ။

ဖြေ - တေ - သင်၏၊ ဖလံ - အသီးသည်၊ မေ - ငါ့အား၊ နရုစ္စတိ - မနှစ်သက်တော့ဟု အနက်ပေးရာ၌

မေသည် - ရုစ္စတေ၌ ရုစဓာတ်နှင့် ယှဉ်၍ သမ္ပဒါန်ဖြစ်သင့်ရကား ရုစ္စတေ ကြိယာ၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ရုစ္စတေကြိယာ ဟူသော အကျိုးရှိသောကြောင့် (သမ္ပဒါန) ကာရက။

တေသည် - ဖလံနှင့် သာမိ, သံ အဖြစ်ဖြင့် စပ်သင့်ရကား ရုစ္စတေ ကြိယာနှင့်ယှဉ်စပ်မှုမရှိသောကြောင့်(သာမိ) အကာရက

ဖလံ သည် - ရုစ္စတေ ကြိယာသည် ကတ္တားအနက်ကို ဟောပြီး ဖြစ်သောကြောင့် လိင်အနက်မျှကိုသာ ထွန်းပြဖို့ရန် ပဌမာ ဝိဘတ် သက်ရမည်ဖြစ်၍ (လိင်္ဂ) အကာရက။

(ဤကား ကတ္တားဟော ဝါကျကြံခိုက် ဖြစ်ပါသည်)

တစ်နည်း - မေ - ငါသည်၊ တေ -သင်၏၊ ဖလံ - အသီးကို၊ နရုစ္စတေ - မနှစ်သက်အပ် ဟု အနက်ပေးရာ၌ -

မေသည် - ရုစ္စတေကြိယာသည် မဟောအပ်သောကြောင့် အဝုတ္တ ကတ္တားအနက်၌ တတိယာဝိဘတ်သက်ရမည်ဖြစ်၍ (အဝုတ္တ ကတ္တာ)ကာရက၊ (တေ ကား ပဌမနည်းနှင့် မထူးပြီ)

http://www.dhammadownload.com

ဖလ်သည် - ရှစ္စတေ ကြိယာသည် ကံအနက်ကို ဟောပြီး ဖြစ်သော ကြောင့် လိင်အနက်မျှကို သာထွန်း ပြဖို့ရန် ပထမာဝိဘတ် သက်ရမည်ဖြစ်၍ (လိင်)အကာရကာ၊
(ဤကား ကံဟောဝါကျ ကြံခိုက် ဖြစ်သည်)

ပရိဒဟိဿတိ - အာချာတ်ရုပ် (၃၂ - ခု၊ ဓမ္မပဒအဖြေ၌ ပါပြီး)

၃။ မမ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ, ဟာသယိတွာ သဒေဝကေ - ၌ ပသာဒေတွာ၏ သုဒ္ဓကတွတ္တ၊ ဟေတုကတွတ္တအရ တို့ကို ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်တကွ ကောက်ပြီးလျှင် ယင်းကို ဘူမိ, ဇာတိ, သမ္ပယုတ္တဓမ္မ, သင်္ခါရတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ပသာဒေတွာ ၌ သုဒ္ဓကတွတ္တ အရ - သရဒရသေ့၏ သန္တာန်၌သဒ္ဓါပြဋ္ဌာန်းသောမဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်၊
(သဒ္ဓါပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏ သမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ်ဟုလည်း တိကျစွာ ကောက်နိုင်သည်)

ဟေတုကတွတ္တအရ - အနောမဒဿီဘုရားရှင်၏ သန္တာန်၌ ကြည်ညိုစေသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော မဟာ ကြိယာသောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်၊
(သသင်္ခါရိကစိတ်ဟုလည်း ကောက်ကြသည်)

သုဒ္ဓကတွတ္တအရတရားသည် - ဘူမိအားဖြင့် - ကာမဘုံ၊
ဇာတိအားဖြင့် - ကုသိုလ်ဇာတ်၊

သမ္ပယုတ္တဓမ္မအားဖြင့် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီ အပ္ပမညာ ကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၀) ပါး၊ ပေါင်း - (၃၃)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

သင်္ခါရအားဖြင့် - အသင်္ခါရိက, သသင်္ခါရိက ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဟေတုကတွတ္ထအရတရားသည် ဘူမိအားဖြင့် - ကာမဘုံ၊
ဇာတိအားဖြင့် -အဗျာကတဇာတ်၊
သမ္ပယုတ္တဓမ္မအားဖြင့် - အညသမာန်းစေတသိက်(၁၃)ပါး ဝိရတီကြဉ်သောဘနစေတသိက် (၂၂) ပါး၊ ပေါင်း - (၃၅)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
သင်္ခါရအားဖြင့် - အသင်္ခါရိက, သသင်္ခါရိက ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "သရဏံ ဂစ္ဆ တံ ဗုဒ္ဓံ၊ တွဥ္စ မေ သရဏံ ဘဝ" ၌ ဂစ္ဆ၏ အန္တတ္ထအရ တရားကို ဖြစ်ရာပုဂ္ဂိုလ်နှင့်တကွ တိကျအောင် ကောက်ပြပြီးလျှင်၊ ယင်းကို ဌာနအားလျော်စွာ ဒွါရ, အာရုံ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ဂစ္ဆ၏ အန္တတ္ထအရ - ဥတေနမင်း၏ သန္တာန်၌ ဘုရားရှင်ကို ဆည်းကပ်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော သဒ္ဒါပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။

၃။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မထုတ်ရာဝယ် အခိုက်အတန့်ကြည့်၍ ဝိရတီ, အပ္ပမညာ ကြဉ်ထားသည်။
၄။ ဂစ္ဆ၌ ဂမုဓာတ်ဟူသောအန္တတ္ထအရ ဘုရားကိုဆည်းကပ်သော ဥတေနမင်း သန္တာန်၌ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ကောက်ရသည်၊ဉာဏသမ္ပယုတ် ဝိပ္ပယုတ်အသင်္ခါရိကသသင်္ခါရိကဟုအထူးခွဲခြားနေစရာမလိုပါ။သို့သော် တိကျအောင်ပုစ္ဆာ၌ပါ၍ ဘုရားရှင်ကိုဆည်းကပ်ခါစ ဥတေနသန္တာန်၌ သာမာဝတီကတိုက်တွန်း၍သာ ကိုးကွယ်ရသည်ဖြစ်၍ ဉာဏ်လည်းမရှိတိုက်တွန်းမှုပါဝင်၍သသင်္ခါရိကဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်သဒ္ဒါပြဋ္ဌာန်းသောမဟာကုသိုလ်ဉာဏဝိပ္ပယုတ်သသင်္ခါရိကစိတ္တုပ္ပါဒ်ဟု တိကျစွာကောက်နိုင်သည်၊ ယင်းကုသိုလ်သည် (၆)ဒွါရ၊ လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံ ဖြစ်သော်လည်း ဤ၌ ဘုရားကြည်ညိုမှု မနောဒွါရသာဖြစ်သင့်၏၊ ဆည်းကပ်သည့်အတွက် ဘုရားရှင်၏ ခန္ဓာပဥ္စက ဒြပ်အာရုံကို အထူးအားဖြင့် အာရုံပြုရသည်၊ ထို့ ကြောင့် ဘုရားရှင်ဟူသော အာရုံဟု ဖြေ၏။

http://www.dhammadownload.com

ယင်းသည် ဒွါရ - မနောဒွါရ
အာရုံ - ဘုရားရှင်တည်းဟူသော ရူပါရုံ။

၁၃၄၃ - ခုနစ် မေးပဒ

၁။ " န မေ ပိယော အာသိ အကဏ္ဍနေတ္တော၊ ဘာယာမိ ပစ္စာဂမနာယ တဿ" ၌ ပစ္စာဂမနာယကို ကာရကရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြ၍၊ အကဏ္ဍနေတ္တော၌ နောက်ဆုံးပုဒ်ကို နာမပဒ မာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ - ပစ္စာဂမနာယ ကာရက ရုပ် -· ပစ္စာဂမနာယကို ပစ္စာဂမနတည်၊ ဒုတိယာပဉ္စမီနဥ္စဖြင့် ဘီဝတ်အယှဉ်၊ ပဉ္စမီအနက်ဆဋ္ဌီကေဝုစ်သဝိဘတ် သက်၊ ယတောနာဒီနံ၌ နာဒီနံဟူသော ယောဂဝိဘာဂ ဖြင့် (တစ်နည်း -တေသုဝုဒ္ဓိ သုတ်ကြီးဖြင့်) သကို အာယ ပြု၊ ခွင်း ချေ ကပ် ပြီး၏။ (သဗ္ဗေ ဘာယန္တိ မစ္စုနော နည်းမှီ၍ ဝိဘတ်သက်သည်၊ နပုံလိင် ဖြစ်၍ သုတ်ကြီးဖြင့် စီမံရသည်)

တစ်နည်း -ပစ္စာဂမနတည်၊ အပါဒါန်အမည်မှည့် သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထီ သုတ်၌စတုတ္ထီဟူသောယောဂဝိဘာဂဖြင့် အပါဒါန်အနက်၌ စတုတ္ထီကေဝုစ်သဝိဘတ်သက်၊ အာယစတုတ္ထေကဝစနဿ တုသုတ်ဖြင့်သဝိဘတ်ကိုအာယပြုခွင်းချေ ကပ် ပြီး၏။

(ဝိရမထာယသ္မန္တော မမ ဝစနာယ နည်းမှီ၍ ကစ်၊ ဝဏ္ဏနာ၊ ပါတိ၊ ပဒတ္ထ၊ အနုဝဏ္ဏနာတို့အရ ဖြစ်သည်)

အကဏ္ဍနေတ္တော ၌ နောက်ဆုံးပုဒ် နာမပဒမာလာ -

ပ - နေတ္တံ နေတ္တာ, နေတ္တာနိ

http://www.dhammadownload.com

အာ -	ဘော နေတ္တု, နေတ္တာ	ဘ၀န္တာနိ နေတ္တာ, နေတ္တာနိ
ဒု -	နေတ္တံ	နေတ္တေ, နေတ္တာနိ
တ -	နေတ္တေန	နေတ္တေဟိ, နေတ္တေဘိ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်ထိ စိတ္တာဒိဂိုဏ်းဖြင့် စဉ်ရမည်)

၂။ အကဏ္ဍနေတ္တော၌ ဖြစ်သင့်သော ကာရကအနက်ကို အထောက်ပြဖြေဆို၍ ယင်းပုဒ်၌ ပထမာဝိဘတ်သက်ရ ခြင်း၏ အကြောင်းကို ရှင်းပြပြီးလျှင်၊ အာသိကို ရှိရင်း ဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ - အကဏ္ဍနေတ္တော ၌ လိင်္ဂတ္ထပထမာ သုတ်ကို ထောက်၍ လိင်အနက် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းပုဒ်၌ ပိယောစပ်ရာဝယ် ပိယောကြိယာသည် ကံအနက်ကို ဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့်, အာသိစပ်ရာ၌အာသိဟူသော အာချာတ်ကြိယာသည် ကတ္တားအနက်ကိုဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့် လိင်အနက်မျှကို ငဲ့၍ လိင်အနက်၌ ပထမာသက်ရပါသည်။

အာသိ ရှိရင်းစွဲဝိဘတ် ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ-

(ဤ) အာသိ၊ (ဉ္ဇ) အာသိ သု, အာသုံ၊
(ဩ) အာသိ၊ (တ္ထ) အာသိတ္ထ၊
(က္ကံ) အာသိံ၊ (မှာ) အာသိမှ ။ (ရူ)

၃။ သဗ္ဗော ဇနော ဟိံသိတော ပိဂ်လေန, တသ္မိံ မတေ ပစ္စယာ ဝေဒယန္တိ ၌ ပစ္စယာအရ ပဓာနတ္ထတရားကို ကောက်၍၊

၂။ အကဏ္ဍနေတ္တော– ရူ၊ ၂၆၂၊၂၆၆အရဖြစ်သည်၊ ရုပ်စဉ်ဝယ် အသဗ္ဗဓာတုကေ ဘူ သုတ်အရ အဘဝီ, ဘဝီ, အဘဝိ, ဘဝိ စသည် စဉ်နိုင်သည်။

http://www.dhammadownload.com

ဤ၌ ယင်းနှင့်ယှဉ်သော စိတ် စေတသိက် တို့ကို ကုန်စင်အောင် ထုတ်ပြပါ။

ဖြေ - ပစ္စယာအရ -လောဘမူသောမနဿ (၄)ပါး၌ရှိသော ပီတိ

ယင်းနှင့်ယှဉ်သော စိတ် - လောဘမူသောမနဿ (၄)ပါး

ယင်းနှင့် ယှဉ်သော စေတသိက် -

အရင်းခံပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၂)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏစေတသိက် (၄)ပါး၊ လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မာန, ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၂၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ဣမေ တပ္ပတိ ပေစ္စ တပ္ပတိ"၌ ဒုတိယတပ္ပတိပုဒ်အရ တရားကို ဘုရားရှင်အလိုကျ ကောက်ပြ၍၊ ယင်းကို ပကိဏ္ဏက ဆင်္ဂြဟဖြင့် ဝေဘန်ပြပါ။

ဖြေ - ဒုတိယတပ္ပတိ ပုဒ်အရ -

ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်၌ ရှိသောဝေဒနာ (ကာယိကဒုက္ခ) ဒေါသမူဒွေးရှိဒေါမနဿဝေဒနာ(စေတသိကဒုက္ခ)တို့ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာ, ဒေါမနဿဝေဒနာ၊

ဟိတ် - ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်သည် - အဟိတ်၊

ဒေါသမူဒွေးသည် ဒွိဟိတ် (ဒေါသ, မောဟ)၊

ကိစ္စ - ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်သည် - ဖုသနကိစ္စ၊

၄။ ပထမတပ္ပတိအရ မိမိပြုခဲ့သော မကောင်းမှုကံကို တွေးပြီး ဒေါမနဿဖြင့် ပူပန်ရသည်ဖြစ်၍ စိတ်ဆင်းရဲမှု (စေတသိကဒုက္ခ) ဟူသော ဒေါသမူဒွေးရှိ ဒေါမနဿဝေဒနာကို ကောက်ရ၏၊ အချို့ကား ဒေါသမူဒွေးရှိ ကုက္ကုစ္စကို ကောက်ကြ၏။ ဒုတိယတပ္ပတိသည် အပါယ်ဘုံ၌ ဆင်းရဲ ခံစားရခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခ နှစ်မျိုးလုံးကောက်ရသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဒေါသမူ့ဒွေးသည် ဇောကိစ္စ၊
ဒွါရ - ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်သည် - ကာယဒွါရ၊
ဒေါသမူဒွေးသည် (၆)ဒွါရ၊
အာရုံ - ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်သည် - ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊
ဒေါသမူဒွေးသည် လောကုတ္တရာကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊
ဝတ္ထု -ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်သည် - ကာယဝတ္ထု၊
ဒေါသမူဒွေးသည် ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)၊

၁၃၄၄ - ခုနစ် ဓမ္မပဒ

၁။ "တေဒဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမ (ပ) ဥပါသိကာနံ (ပ) ဓမ္မကထိကာနံ ယဒိဒံ ခုဇ္ဇုတ္တရာ" ၌ ခုဇ္ဇုတ္တရာဝယ် ရှေ့ပုဒ်ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းစီရင်ပြီး၊ ဣဒံကိုလည်း နာမပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ခုဇ္ဇုတ္တရာ ရှေ့ပုဒ် ပဒစ္ဆေဒ
ခုဇ္ဇာ - ကု+ဝဇ္ဇာ (တစ်နည်း) ကု+ဝဇာ
သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း - ခုဇ္ဇာကို ကု+ဝဇ္ဇာ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ဒေါဿဿစသုတ်၌ စသဒ္ဒါ ဖြင့် ကကို ခပြု၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ဝကိုချေ ခုဇ္ဇာ ပြီး၏။ (ဓာန်ဋီ)
တစ်နည်း - ကု+ဝဇာ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ဒေါဿဿစသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ကကို ခပြု၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ဝကိုချေ၊ ပရဒွေဘာဝေါ ဌာနေသုတ်ဖြင့် ဇ်လာ၊ ခုဇ္ဇာပြီး၏။ (သူစိ)

ဣဒံ နာမပဒမာလာ (သဗ္ဗလိင်လိုက်ရာ၌) -

ပ -	ဣဒံ	ဣမံ, ဣမာနိ
ဒု -	ဣဒံ	ဣမံ, ဣမာနိ

http://www.dhammadownload.com

တ -	အနေန, ဣမိနာ	ဣမေဟိ, ဘိ, ဧဟိ, ဧဘိ
စ -	ဣမဿ, အဿ	ဣမေသံ,ဣမေသာနံ,ဧသံ,ဧသာနံ
ပ္မီ -	ဣမသ္မာ, မှာ, အသ္မာ	ဣမေဟိ, ဘိ, ဧဟိ, ဧဘိ
ဆ -	ဣမဿ, အဿ	ဣမေသံ,ဣမေသာနံ,ဧသံ,ဧသာနံ
သ -	ဣမသ္မိံ, ဣမမှိ, အသ္မိံ	ဣမေသု, ဧသု ။

အတ္ထလိင်လိုက်ရာ၌ -

ပ -	အယံ	ဣမာ, ဣမာယော
ဒု -	ဣမံ	ဣမာ, ဣမာယော
တ -	ဣမာယ	ဣမာဟိ, ဣမာဘိ
စ -	ဣမာယ, အဿာ, အဿာယ ဣမိဿာ, ဣမိဿာယ	ဣမာသံ, ဣမာသာနံ
ပ္မီ -	ဣမာယ	ဣမာဟိ, ဣမာဘိ
ဆ -	ဣမာယ, အဿာ, အဿာယ ဣမိဿာ, ဣမိဿာယ	ဣမာသံ, ဣမာသာနံ
သ -	ဣမာယံ, အဿံ, ဣမိဿံ	ဣမာသု ။

၂။ **ဓမ္မကထိကာနံ ဥပါသိကာနံ တို့ကို ကာရကာတာရက ရုပ်ကျဉ်းထွက်ပြ၍၊ နောက်ပုဒ်၌ ခေတ်ကိုသာ ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ် ကတ္တုရုပ် ဥတ္တမပုရိသ်ဖြင့် ကာရိယစုံလင်စွာ အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။**

ဖြေ - **ဓမ္မကထိကာနံ ဥပါသိကာနံ ရုပ်ထွက် -**

ဓမ္မကထိကာနံ ဥပါသိကာနံ တို့ကို ဓမ္မကထိကာ, ဥပါသိကာ တို့တည်၊ နိဒ္ဓါရဏေစသုတ်ဖြင့် နိဒ္ဓါရဏအနက်၌ ဆဋ္ဌီ ဗဟုဝုစ် နံ ဝိဘတ်သက်၊ ဓမ္မကထိကာနံ, ဥပါသိကာနံ ပြီး၏။ (အကာရကရုပ်ကျဉ်း)

E.20.A

http://www.dhammadownload.com

တစ်နည်း - တို့ထက်ဟု အနက်ပေးရသောကြောင့် ဝိဘတ္တအပါဒါန် အနက်ကိုအလိုရှိရကားဒူရန္တိကသုတ်၌ဝိဘတ္တနောင်ထိုင်သော စသဒ္ဒါဖြင့် ဝိဘတ္တအပါဒါန်အနက်၌ ဆဋ္ဌီဗဟုဝုစ် နံဝိဘတ် သက်၊ မမ္မကထိကာနံ ဉပါသိကာနံ ပြီး၏ ။

(ကာရကာရုပ်ကျဉ်း)

နောက်ပုဒ်၌ အာသဓာတ်ဖြစ်၍ အာချာတပဒမာလာ

(မိ) အာသာမိ, အာသေ, အစ္ဆာမိ, အစ္ဆေ

(မ) အာသာမ, အစ္ဆာမ။

၃။ "သမ္ဗဇာနော သုဝိမုတ္တစိတ္တော" ၌ ပဥ္စမဝိမုတ္တိ၏အနေကာန် အာရမ္မဏိကတရားတို့ကို ကောက်ပြ၍၊ ဘူမိ, ဇာတိ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြီး သမ္ပယုတ္တဓမ္မ တို့ကိုလည်း သချာမှုပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - **ပဥ္စမဝိမုတ္တိအရ** - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်၏။

အနေကာန်အာရမ္မဏိက(၃၁,၃၂,၃၄,၄၈ ခု၊ ဝိနည်းအဖြေတို့၌ပါပြီး) ထိုတွင် မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် - ၄- ပါး၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် -၄ -ပါး၊ ဝုဋ္ဌောတို့သည် ကာမဘုံ၊ အဘိညာဉ်ဒွေးသည် ရူပဘုံ၊ မဟာကုသိုလ် ကုသိုလ်အဘိညာဉ် စိတ်တို့သည် ကုသိုလ်ဇာတ်၊ မဟာကြိယာ၊ ဝုဋ္ဌော၊ ကြိယာအဘိညာဉ်တို့သည် (ကြိယာ) အဗျာကတဇာတ်၊

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄) ပါး၌ (၃၈)ပါး၊

၃။ **ဝိမုတ္တိငါးမျိုး** – ၁။ တဒင်္ဂဝိမုတ္တိ – မဟာကုသိုလ်စိတ်၊ ၂။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိ – လောကီကုသိုလ် ဈာန်တရားများ၊ ၃။ သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိ – မဂ်လေးပါး၊ ၄။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိ –ဖိုလ်လေးပါး၊၅။ နိဿရဏဝိမုတ္တိ – နိဗ္ဗာန်တို့ ဖြစ်ကြ၏။

http://www.dhammadownload.com

မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၌ (၃၅)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော ၌ (၁၁)ပါး၊ အဘိညာဉ်ဒွေး၌ (၃၀)ပါး တို့ဖြစ်ပါသည်။

၄။ "ဓိရော ဗာလေ အဝေက္ခတိ" ၌ အဝေက္ခတိ၏ ကရိုဏ်းပုဒ် အရ ပရမတ္ထတရားကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ ပကိဏ္ဏက ဆက္ကဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဝေက္ခတိ ၏ ကရိုဏ်းပုဒ်အရ - ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ကိစ္စ တပ်သော ရူပါဝစရ ကြိယာ ပဥ္စမဈာန် ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ - ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - မနောဒွါရ၊

အာရုံ - စုတေခါနီး ပဋိသန္ဓေယူပြီးစဖြစ်သော သတ္တဝါတို့၏ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊ ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)။

၁၃၄၅ - ခုနစ် ဓမ္မပဒ

၁။ "အဇိနိ မံ အဟာသိ မေ"၌ သန္ဓိမဖြစ်ခြင်း အကြောင်းကို ပေါ်လွင်အောင် ရေး၍၊ အဟာသိကို အာချာတ် ရုပ်ကျဉ်း ထွက်ပြပါ။

၄။ ကရိုဏ်းပုဒ်ဟူသည် ဖြင့်ဟု အနက်ပေးရသော ပုဒ်တည်း၊ ဤ၌ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ အဝေက္ခိ ဟု အဖွင့်နှင့်အညီ အဝေက္ခတိ – ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှုနိုင်၏ဟု ပေးရမည်၊ ထို့ကြောင့် ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်ကို ကောက်ရ၏။ အဘိညာဉ် သည် ကုသိုလ်ကြိယာနှစ်မျိုးရှိရာ အသောကောဟူသော သဒ္ဒန္တရိတ်ထောက်၍ ကြိယာအဘိညာဉ်ကိုသာ ယူရသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - သန္ဓိ မဖြစ်ခြင်းအကြောင်း - နိဂ္ဂဟိတ်တည်းဟူသော ဝဏ္ဏ ခြားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဒါသရေသုတ်၌လိုက် လာသော ဝါသဒ္ဒါက တားမြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နယေပရံယုတ္တေသုတ်၌ယုတ္တသဒ္ဒါ တားမြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း သန္ဓိမဖြစ်ပါ။

အဟာသိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း - အဟာသိကို ဟရတည်၊ ဟရ - ဟရဏေ အနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ အဇ္ဇတနီ ဤဝိဘတ်သက်၊ ဓာတ်၏ အစ၌အလာ၊ ကွစိဓာတု သုတ်ကြီးဖြင့် (တစ်နည်း) အာဤအာဒီသုဟရဿာ မောဂ် ၆ ကဏ္ဍ သုတ်ဖြင့် ဟရ်၏ ရ်ကို အာပြု၊ သ်လာ၊ ဤကို ဣရဿ ပြု၊ သ်ကို ဣသို့ကပ်၊ အဟာသိ ပြီး၏။

၂။ "တံ မေ အက္ခာဟိ ပုစ္ဆိတော" ၌ စပ်သင့်သော ပုဒ်အား လျော်စွာ မေကို ဖြစ်သင့်သမျှ ကာရကရုပ်ကျဉ်း ထွက်ပြ၍၊ ကုဒ်စနံ - ၌ ပကတိလိင်ပုဒ်နောင် တွာဒိပစ္စည်းများ သက်၍ ဖြစ်နိုင်သမျှ ရုပ်စုကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - မေ ကို အက္ခာဟိ ၌ စပ်ခိုက် ကာရကရုပ်ကျဉ်း - မေကို အမှတည်၊ အားဟူ၍ အနက်ပေးရသောကြောင့် သမ္ပဒါန်အနက်ကို အလိုရှိရကား သိလာယသုတ်ကြီးဖြင့် အာရောစနတ္ထအယှဉ် အမှကိုသမ္ပဒါန်အမည်မှည့်၊သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထီသုတ်ဖြင့် သမ္ပဒါန်အနက်၌ စတုတ္ထီဧကဝုစ် သ ဝိဘတ်သက်၊ တေမေကဝစနေသုစသုတ်ဖြင့် သဝိဘတ် နှင့် တကွ အမှကို မေပြု၊ မေပြီး၏။

ပုစ္ဆိတော ၌ စပ်ခိုက် ကာရကရုပ်ကျဉ်း - မေကို အမှတည်၊

http://www.dhammadownload.com

ကတ္တားအမည်မှည့်၊ ကတ္တရိစသုတ်ဖြင့် အဝုတ္တကတ္တာ အနက်၌ တတိယာဧကဝုစ် နာဝိဘတ် သက်၊ ဝါတတိယေ၊ သုတ်ဖြင့် နာဝိဘတ်နှင့်တကွ အမှကို မေပြု၊ မေပြီး၏။

(တစ်နည်း) ဆဋ္ဌီစသုတ်ဖြင့် ကတ္တားအနက်၌ ဆဋ္ဌီဧကဝုစ် သ ဝိဘတ်သက်၊ တေမေကဝစနေသုစသုတ်ဖြင့် သဝိဘတ်နှင့် တကွ အမှကို မေပြု၊ မေပြီး၏။

ကုဒါစနံ ၌ ပကတိ ကိုပုဒ်နောင် တွာဒိပစ္စည်းများ သက်၍ ဖြစ်နိုင်သမျှရုပ်များ -

ကုတော(တောပစ္စည်း) ကုတြ(တြပစ္စည်း) ကုတ္ထ (ထပစ္စည်း)
ကွ (ဝပစ္စည်း) ကုဟိံ (ဟိံပစ္စည်း) ကုဟံ, ကဟံ (ဟံပစ္စည်း)
ကုဟိဉ္စနံ(ဟိံစနံပစ္စည်း) ကုဒါစနံ (ဒါစနံပစ္စည်း)
ကဒါ (ဒါပစ္စည်း) ကရဟိ (ရဟိပစ္စည်း) တို့ ဖြစ်ပါသည်။

၃။ **သဗ္ဗေ ပူရေန္တု သက်ပွါ - ၌ သက်ပွါအရ အထွင်ရှိအထိပ် ဖြစ်သော တရားများကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်းတို့ကို ဇာတ် အားဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။**

ဖြေ - သက်ပွါ အရ - အထွင်ရှိအထိပ်ဖြစ်သော တရား - ဝိတက်ပြဋ္ဌာန်းသော လောကုတ္တရာ ပထမဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ် ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းတို့တွင် မဂ်လေးပါး ပထမဈာန်သည် - ကုသိုလ်ဇာတ်၊
ဖိုလ်လေးပါး ပထမဈာန်သည် - အဗျာကတဇာတ် ဖြစ်ပါသည်။

၄။ **"နာ ဟောသိ ဆန္ဒေါ အပိ" ၌ အဟောသိအရ တရားကို ကောက်၍၊ ယှဉ်ဖက်စေတသိက်တို့ကို ဖေါ်ပြပြီးလျှင်၊ ယင်း ကို ဝေဒနာ, ကိစ္စ, အာရုံ, ဝတ္ထု တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။**

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - အဟောသိ အရ -

မေထုန်အမှု၌ နှစ်သက်သော လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၊
ယှဉ်ဘက်စေတသိက် - (၂၄- ခုနှစ်၊ အံအဖြေ၌ ပါပြီး)
ဝေဒနာစသည် - (၂၂- ခုနှစ်၊ ဓမ္မပဒအဖြေ၌ ပါပြီး)

၁၃၄၆ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ "သက္ကော ကတိပါဟစ္စယေန တဿာ ဝိမံသနတ္ထာယ"ဝယ် ကတိပါဟစ္စယေနကို ပုဒ်ဖြတ်၍၊ တဿာ ၌ ဝိဘတ်သက်သောသုတ်ကို ဖော်ပြပြီးလျှင်၊ "ဥဘော သမဝိပါကိနော"၌ ဥဘောကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကတိပါဟစ္စယေန ပုဒ်ဖြတ် -
ကတိပိ+အဟ+အတိ+အယေန ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ (ဝိသုဒ္ဓါရုံ ဓာန်)
ကတိပယ+အဟ+အတိ+အယေန ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ (မစိုးရိမ် ဓာန်)
ကတိ+အဟ+အတိ+အယေန ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ (တိပိ ဓာန်၊ အတွဲ ၅)
တဿာ၌ ဝိဘတ်သက်သောသုတ် - ဒုတိယာပဉ္စမီနဉ္စ သုတ်၊
ဥဘောနာမ်ရုပ်ကျဉ်း - ဥဘောကို ဥဘတည်၊ ယောဝိဘတ်သက်၊ တတော ယောနမောတု သုတ်၌ တုသဒ္ဒါဖြင့် ယောကို ဩပြု၊ သရလောပေါမာဒေသပစ္စယာဒိမှိ သရလောပေတု ပကတိ သုတ်ဖြင့် ဘ၏ အကိုချေ၊ နောက်ဩကိုလည်း ဩဟု ပကတိပြု၊ ဘ် ဩသို့ကပ်၊ ဥဘောပြီး၏။

၂။ "အသာရေ သာရမတိနော" ၌ သာရမတိနောကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်၍၊ မတိ၌ဓာတ်ကိုယူပြီးလျှင်၊ ဝတ္တမာန် ပရဿ ပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် ဂိုဏ်းစဉ်ခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - သာရမတိနော ၌ နာမ်ရုပ် - (၁၈ခု၊ ဓမ္မပဒအဖြေ၌ပါပြီး)

မတိ ၌ မနဓာတ်ဖြစ်၍ ဝတ္ထုမာန်ကတ္တုရုပ်စဉ်ဟန် -

(တိ) မနတိ, မန္တိ, မနောတိ, မညတိ, မနျတိ၊

(အန္တိ) မနန္တိ, မနောန္တိ, မညန္တိ, မနျန္တိ၊

(သိ) မနသိ, မနောသိ, မညသိ, မနျသိ၊

(ထ) မနထ, မနောထ, မညထ, မနျထ၊

(မိ) မနာမိ, မနောမိ, မညာမိ, မနျာမိ၊

(မ) မနာမ, မနောမ, မညာမ, မနျာမ ။

၃။ သတ္ထာ"သမိဒ္ဓိံသတိ နုခေါ ဣမဿ ပုရိသဿပတ္ထနာ"တိ အနာဂတံသညာဏံ ပေသေတွာ ဩလောကေန္တော - ၌ အနာဂတံသညာဏံနှင့် ယှဉ်သောစိတ်ကို တိကျစွာကောက် ပြ၍၊ ၎င်းစိတ်ကို ပကိဏ္ဏကဆက္ကဖြင့် ဝေဖန် ဖြေဆိုပါ။

ဖြေ - အနာဂတံသညာဏံနှင့်ယှဉ်သော စိတ် -

အနာဂတံသအဘိညာဉ် ကိစ္စတပ်သော ရူပါဝစရ ကြိယာ ပဉ္စမစျာန်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ - ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - မနောဒွါရ၊

အာရုံ - အလုံးစုံအာရုံ၊ ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)။

၄။ "ရတ္တဿ ဟိ ဥက္ကုဋိကံ ပဒံ ဘဝေ"၌ ရတ္တ၏ ပဓာနအရကို ဖော်ပြ၍၊ ၎င်းနှင့်ယှဉ်သော စိတ်စေတသိက် တို့ကို မှန်ကန်စွာ ဖော်ပြပြီးလျှင်၊ ဇာတိ သင်္ဂါဟအားဖြင့် ဝေဖန်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ရတ္တ၏ ပဓာနအရ -
လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၌ရှိသော လောဘဖြစ်ပါသည်။
ရင်းနှင့်ယှဉ်သော စိတ် စေတသိက် - (၂၁-ခု၀ိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)
ဇာတိ - အကုသိုလ်ဇာတ်၊ သင်္ခါရ - အသင်္ခါရိက, သသင်္ခါရိက။

၁၃၄၇ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ "ဟောတိ တာတ" ၌ ဟောတိကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ၊ "မဟာရာဇ သာမာဝတိမိဿိကာနံ ဗဟိဒ္ဓါ ပတ္ထနာ အတ္ထိ "ဝယ် ကြိယာပုဒ်၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ သတ္တမီပရဿပုဒ်ဖြင့် သုဒ္ဓ ကတ္တုရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဟောတိ - ဣတိ၊ (တစ်နည်း) အာ+ဣတိ
အတ္ထိပုဒ်၌အသဓာတ်ဖြစ်၏ သတ္တမီပရဿပုဒ်အာချာတပဒမာလာ
(ယျေ) သိယာ, အဿ၊ (ယျုံ) သိယုံ, အဿု၊
(ယျာသိ) အဿ၊ (ယျာထ) အဿထ၊
(ယျာမိ) အဿံ၊ (ယျာမ) အဿာမ။

၂။ "ကတိပါဟေနေဝ တေ ဇီဝိတံ မာရေဿန္တိ" ဝယ် ကတိ ပါဟေနေဝ တွင် ရှေ့ပုဒ်၌ အဘယ်သုတ်ဖြင့် အဘယ် အနက်၌ အဘယ်ဝိဘတ် သက်ထားသည်ကို ဖော်ပြ၍ "ကိဋ္ဌိ အဝတ္ထာဝ " ၌ ကိ ၏ လိင်ကိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကတိပါဟေနေဝတွင် ရှေ့ပုဒ်၌ ကတ္တရိစသုတ်၌စသဒ္ဒါဖြင့် ကြိယာပဝဂ္ဂအနက် တတိယာဧကဝုစ် နာဝိဘတ် သက်ထားပါသည်။
ကိ ၏ လိင် - နပုံလိင် ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

၃။ နံပါတ်(၉)လာ သမ္မန္တစက္ခုအရကိုကောက်ပြ၍၊ ယှဉ်ဘက် တရားတို့ကို ရေးပြီးလျှင်၊ ဝေဒနာစသည်ဖြင့် ဝေဖန်ပါ။

ဖြေ -သမန္တစက္ခုအရ - သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိစ္စတပ်သော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်လေးပါး၌ရှိသော ပညာဖြစ်ပါသည်။

ယှဉ်ဘက်တရားများ- မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ ထို၌ယှဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အရင်းခံ ပညာနှင့် ဝီရတီကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၁)ပါး၊ ပေါင်း (၃၄)ပါး ။

ဝေဒနာ - သောမနဿ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - (၆)ဒွါရ၊

အာရုံ - အလုံးစုံ အာရုံ၊ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)

၄။ မာ ကာမရတိသန္တဝံ ၌ သန္တဝံအရ ကောက်ပြ၍ ယှဉ်ဘက် တရားတို့ကို ရေးပြီးလျှင်၊ ဝေဒနာ စသည်ဖြင့် ဝေဘန်ပါ။

ဖြေ - သန္တဝံအရ - (၁၉ - ခုနှစ်၊ ဓမ္မပဒအဖြေ၌ ပါပြီး)

ယှဉ်ဘက်တရား- (၂၁ - ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

ဝေဒနာစသည် - (၂၅ - ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

၁၃၄၈ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ န တာဝိမံ ပလ္လင်္ကံ ဘိန္ဒိဿာမိ- ၌ ပလ္လင်္ကံကို ပဒစ္ဆေဒ ပြ၍၊ ယင်း၌ ဓာတ်ကိုယူပြီးလျှင် ဇတ္တမာန်ဝိဘတ် အတ္တ နောပုဒ်ဖြင့် ကမ္မရုပ် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပလ္လင်္ကံ - ပရိ+အင်္ကံ ဟု ပဒစ္ဆေဒ ပြုရမည်။

http://www.dhammadownload.com

ယင်း၌ အက် (အကိ) ဓာတ်ဖြစ်၍ ကမ္မရုပ် အာချာတပဒမာလာ-

(တေ) အကီယတေ၊ (အန္တေ) အကီယန္တေ၊

(သေ) အကီယသေ၊ (ဝှေ) အကီယဝှေ၊

(ဧ) အကီယေ (မှေ) အကီယာမှေ ။

၂။ အမ္ဗ တုမှာကံ အယံ ပိယော အပ္ပိယော - ဝယံ တုမှာကံ ၌ ဝိဘတျတ္တ ဝိဘတ္တိဝိဓိသုတ် တို့ကို ညွှန်ပြ၍၊ အဇ္ဇတဝေ ဒါနာယံ အာဝုသော အာနန္ဒ အညတြော၀ ဘဂဝတာ -၌ ဘဂဝတာကို ကာရကရုပ်တွက်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - တုမှာကံ ၌ ဝိဘတျတ္တ - အဝုတ္တကတ္တားအနက်၊
ဝိဘတ္တိ ဝိဓိသုတ် - ဆဋ္ဌီစ၊

ဘဂဝတာ ကာရကရုပ် - ဘဂဝတာကို ဘဂဝန္တုလိင်တည်၊ ဓာတု နာမာနမုပသဂ္ဂယောဂါဒီသွပိစ သုတ်ဖြင့် (ကစ် ဘာဍီ) (တစ်နည်း) ထိုသုတ်၌ အပိသဒ္ဒါဖြင့် (ကန်သျှ) အညတြအယှဉ် ဘဂဝန္တုကို အပါဒါန်အမည်မှည့်၊ အပါဒါနေပဉ္စမီ သုတ်ဖြင့် အပါဒါန်အနက်၌ ပဉ္စမီဧကဝုစ် သ္မာဝိဘတ်သက်၊ တောတိ တာသဗ္ဗိနာသု သုတ်ဖြင့် သ္မာဝိဘတ် နှင့်တကွ န္တုကို တာပြု၊ ဘဂဝတာ ပြီး၏။

၂။ အညတြ ဘဂဝတာ၌ အညတြယှဉ်ရာဝယ် "ရိတေ ဝိနာ အညတြာတို့ ယှဉ်ရာမှန်လှ ယင်းပဒဝယ် ဒု တ ပဉ္စမီ သက်မြဲတည်း" နှင့်အညီ ဒုတိယာ တတိယာ ပဉ္စမီဝိဘတ်များသက်နိုင်၏၊ ထိုတွင်ဤ၌ အညတြ ဘိက္ခုသံဃာ ဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုထောက်၍ ပဉ္စမီဝိဘတ်သာ ဖြစ်၏။ ဆိုခဲ့ပြီး အညတြ စသောနိပါတ်ပုဒ်တို့ယှဉ်ရာ၌အထက်ပါအတိုင်းကစ်ဘာဍီ ကန်သျှ စသည်တို့ စီရင်ကြ၏။

http://www.dhammadownload.com

တစ်နည်း - ဓာတုနာမာနမုပသင်္ဂဟယောဂါဒီသွဝိစသုတ်၌ အပိသဒ္ဒါဖြင့် ပဋ္ဌမိကေဝုစ်သွာဝိဘတ်သက်၊ တောတိတာသသိ္မနာသုသုတ်ဖြင့် ဝိဘတ်နှင့်တကွ န္တကို တာ ပြု ဘဂဝတာပြီး၏။

၃။ ယော စ ဝန္တကသာဝဿ၊ သီလေသု သုသမာဟိတောစယ် ဝန္တ၌ ဓာတ်အရတရားကို ယှဉ်ဘက် သမ္ဗယုတ္တဓမ္မများနှင့်တကွ ကောက်ပြပြီးလျှင်၊ ယင်းတရားတို့ကို ဒွါရ, အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝန္တ၌ ဝမုဓာတ်အရ - မဂ် (၄)ပါး၊
သမ္ဗယုတ္တဓမ္မများ - (၃၂- ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

ယင်းတရားတို့သည် -

ဒွါရ - မနောဒွါရ၊
အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊
ဝတ္ထု - သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဟာဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)၊
အထက်မဂ်တို့သည် ဟာဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ,ရံခါမမှီ) ။

၄။ ဖုသန္တိ ဓီရာ နိဗ္ဗာနံ၊ ယောဂက္ခေမံ အနုတ္တရံ - ဝယ် ဖုသန္တိ၌ ဖုသနအပြားကို တရားကိုယ်နှင့် ထုတ်ပြပြီးလျှင်၊ ဤ၌လိုအပ်သော ဖုသနအရတရားတို့ကိုလည်း ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဖုသနအပြား - (၂၃၊ ၃၇ -ခု၊ ဓမ္မပဒအဖြေတို့၌ ပါပြီး)
ဤ၌ဝိပါကဖုသနဖြစ်သောဖိုလ်လေးပါးကိုလိုအပ်ပါသည်။

ထိုတရားတို့၏ ဝေဒနာစသည် -
(၂၃- ခုနှစ်၊ ဓမ္မပဒအဖြေ၌ ပါပြီး)

http://www.dhammadownload.com

၁၃၄၉ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ (က) ဝဝတ္ထပေတွာ (ခ) နိပ္ပတ္တိ တို့ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ (ဂ)မဎ္ဍကုဏ္ဍလီတွေဝ ကို သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြပြီးလျှင်၊ ဇဝရှုပ် ကမ္မဝယ် ဝိသေသျပုဒ်၌ စိတ္တာဒိဂိုဏ်းထက် ထူးသည့် ဝိဘတ်နှင့် ပြယုဂ်တို့ကို သုတ်ထောက်ပြ ဖြေဆိုခဲ့ပါ။

ဖြေ - (က) ဝိ+အဝ+ထပေစွာ (ခ) နိ+ပတ္တိ

(ဂ) မဎ္ဍကုဏ္ဍလီတွေဝ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -

မဎ္ဍကုဏ္ဍလီတွေဝ ကို မဎ္ဍကုဏ္ဍလီ+ဣတိ+ဧဝ ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဝမောဒုဒန္တာနံ သုတ်၌ အန္တသဒ္ဒါပိုဖြင့် ဣတိ၌ တိ၏ဣကိုဝ်ပြု၊ ဝ်ကို ဧသို့ကပ်၊ တ်ကို နောက်ဝေသို့ကပ်၊ သရာသရေလောပံ သုတ်ဖြင့် နောက်ဣသရကြောင့် ရှေ့လီ၌ ဤကိုချေ၊ ဒုတိယပိုင်း ဒီဃံသုတ်ဖြင့် ရှေ့သရ ကျေပြီးသော် နောက်ဣကိုဤ ဒီဃပြု၊ လ်ကို နောက်ဤ သို့ကပ် မဎ္ဍကုဏ္ဍလီတွေဝပြီး၏။ (ကစ္စည်း)

တစ်နည်း - မဎ္ဍကုဏ္ဍလီ+ဣတိ+ဧဝ ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ပုထဿုဗျဥ္ဇနေ သုတ်၌ လိုက်လာသော အန္တသဒ္ဒါပိုဖြင့် တိ၌ ဣကို ဉပြု၊ ဝမောဒုဒန္တာနံ သုတ်ဖြင့် ဉကို ဝ်ပြု၊ ဝ်နောက် ဧသို့ကပ်၊ တ်ကို နောက်ဝေသို့ကပ်၊ သရာသရေလောပံ သုတ်ဖြင့် နောက်ဣသရကြောင့် ရှေ့လီ၌ ဤကိုချေ၊ ဒုတိယပိုင်းဒီဃံ သုတ်ဖြင့် နောက်ဣကိုဤဒီဃပြု၊ လ်ကို နောက်ဤ သို့ကပ်၊ မဎ္ဍကုဏ္ဍလီတွေဝ ပြီး၏။ (ရူပသိဒ္ဓိ)

(တစ်နည်း) - ဝိတိသေဝေဝါ သုတ်ဖြင့် နောက်ဧဝ သဒ္ဒါကြောင့် ဣတိ၌ တိ၏ ဣကို ဝပြုစသည် စီရင်ရမည်။(မောဂ္ဂလာန်)

http://www.dhammadownload.com

ဝိသေသျှ ကမ္မပုဒ်၌ စိတ္တာဒိဂိုဏ်းထက် ထူးသော ပြယုဂ်များ -
နာဝိဘတ်ဖြင့် - အကမ္မန္တသဿ သုတ်ကို ထောက်၍ ကမ္မနာ၊
ထိုသုတ်ဖြင့် မစီရင်ရာ၌ ကမ္မနာ၊
စတုတ္ထီ ဆဋ္ဌီ သဝိဘတ်ဖြင့် - ဥနာမှိစသုတ်၌ စသဒ္ဒါ , ဈလတော
သဿနောဝါ သုတ်တို့ကို ထောက်၍ ကမ္မနော၊
သ္မာဝိဘတ်ဖြင့် - ဥနာမှိစသုတ်၌ စသဒ္ဒါ, ဈလတောစသုတ်တို့ကို
ထောက်၍ ကမ္မုနာ၊
သ္မိံ ဝိဘတ်ဖြင့် - ဗြဟ္မတောတု သ္မိံနိ သုတ်၌ တုသဒ္ဒါကို ထောက်၍
ကမ္မနိရုပ်တို့သည် စိတ္တာဒိဂိုဏ်းထက် ပိုလွန်ပါသည်။

၂။ သမ္ဗုဒ္ဓိစ္ဆိတ္ဝာ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ပဥ္စမီအတ္တနောပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် ဂိုဏ်းပြေးပြီးလျှင်၊ အဝေမ္ဘာ နီရယံ နေတိ ဝယ် ကြိယာပုဒ်၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်မဇ္ဈိမပုရိသ် ကေဝုစ် ဖြင့် ကာရိတ် ကံဟောဝါကျတစ်ခု စီကုံးခဲ့ပါ။

ဖြေ - သမ္ဗုဒ္ဓိစ္ဆိတ္ဝာ၌ ဓာတ်ယူ၍ ပဥ္စမီ အတ္တနောပုဒ် ကတ္တုရုပ် ဂိုဏ်းစဉ်ဟန်ကား -

(တံ) ဣစ္ဆတံ, သေတံ၊ (အန္တံ) ဣစ္ဆန္တံ, သေန္တံ၊
(ဿု) ဣစ္ဆဿု, သေဿု၊ (ဝှေါ) ဣစ္ဆဝှေါ, သေဝှေါ။
(ဧ) ဣစ္ဆေ, သေ၊ (အာမသေ) ဣစ္ဆာမသေ, သောမသေ
ကာရိတ်ကံဟောဝါကျ - သာမိကေန တွံ အဇံ ဂါမံ နယာပီယသေ၊

၃။ ဣတော စုတာ ယက္ခိနီ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ - ဝယ် နိဗ္ဗတ္တိအရ ဖြစ်သင့်သောစိတ်ကို ဖော်ပြပြီးလျှင်၊ ယင်း၏ သမ္ပယုတ္တ ဓမ္မနှင့် တပ်နိုင်သည့် ကိစ္စတို့ကိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - နိဗ္ဗတ္တိ အရ - ပဋိသန္ဓေကိစ္စတပ်သော မဟာဝိပါက်

http://www.dhammadownload.com

ဉာဏသမ္ပယုတ် လေးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါး၊
ယင်း၏သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီ, အပ္ပမညာ ကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၀)ပါး၊ ပေါင်း (၃၃)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
တပ်နိုင်သည့် ကိစ္စများ - ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ, တဒါရုံ၊ ပေါင်း (၄)ကိစ္စ တပ်နိုင်ပါသည်။ (ဤ၌ပဋိသန္ဓေကိစ္စဖြစ်သည်)

၄။ (၃)နံပါတ် ပုစ္ဆာလာ စုတာဝယ် ဓာတ်အရကို ကောက်ပြပြီးလျှင်၊ ယင်းကို ပကိဏ္ဏကဆက္ကဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - စုတာဝယ် ဓာတ်အရ - စုတိကိစ္စတပ်သော အဟိတ် အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏ ဖြစ်ပါသည်။
ဝေဒနာ - ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊ **ဟိတ်** - အဟိတ်၊
ကိစ္စ - ပဋိသန္ဓေ, ဘဝင်, စုတိ, တဒါရုံ, သန္တီရဏ ပေါင်း (၅)ကိစ္စ၊ (ဤ၌ စုတိကိစ္စ)
ဒွါရ - ရံခါ (၆)ဒွါရ၊ ရံခါ ဒွါရဝိမုတ်၊ (ဤ၌ ဒွါရဝိမုတ်)
အာရုံ- ကံကမ္မနိမိတ်ဂတိနိမိတ်အာရုံ (အကျယ်လည်းဖြေနိုင်သည်)
ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ) ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၅၀ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ အကာရမှသတေ ကိစ္စံ ၌ အကာရမှသတေ ကို ပဒစ္ဆေဒ ပြု၍၊ သဒ္ဒံ အာရဒ္ဓဝီရိယံ ၌ သဒ္ဒံ၊ သဥ္စယော အတ္တနော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတာယ အသာရံ သာရောတိ ဂဏှိ ၌ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏ လိင်နှင့် ပထမာဗဟုဝစနန္တရုပ်များကို ဖော်ပြခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - အကာရမှသတော အကာရမှသေ+တောဟုပဒစ္ဆေဒပြုရမည်။
သဒ္ဒံသည် - ပုံလိင်၊ ပထမာဗဟုဝစနန္တရုပ် -သဒ္ဒါ (ဘောန္တောသဒ္ဒါ)
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် - ပုံလိင်
ပထမာဗဟုဝစနန္တရုပ် - မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော
(ဘောန္တော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော)

၂။ ခုဟံ အဂ္ဂိဝ ဂစ္ဆတိ - ၌ ခုဟံကို ကာရကရုပ်ကျဉ်းစီရင်၍၊ သတ္တသာ ဘဝနံ ကမ္မိ ၌ ကြိယာပုဒ်၏ ဓာတု, ဓာတွတ္ထ, ဝိဘတ္တိ, ဝိဘတျတ္ထများကို ခွဲခြားပြပါ။

ဖြေ - ခုဟံ ကာရကရုပ်ကျဉ်း - ခုဟံကို ခုဟန္တလိင်တည်၊ လိင်တ္ထေပထမာသုတ်ဖြင့် ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ပထမာ ဧကဝုစ်သိဝိဘတ်သက်၊ သိမ္ဟိဂစ္ဆန္တာဒီနံန္တသဒ္ဒေါ်အံသုတ် ဖြင့် သိဝိဘတ်ကြောင့် န္တကို အံပြု၊ သရလောပေါမာဒေသ ပစ္စယာဒိမှိသရလောပေတုပကာတိသုတ်ဖြင့် ရှေ့ဟာ၏အကို ချေ၊ နောက်အံကိုလည်း အံဟု ပကတိပြု၊ ဟ်ကို နောက်အံ, သို့ကပ်၊ သိဝိဘတ်ကိုလည်းချေ၊ ခုဟံ ပြီး၏။
ကမ္မိ၏ဓာတု - ကပိ (ကမ္ပ)ဓာတ်၊
ဓာတွတ္ထ - သဥ္စယ (တုန်လှုပ်ခြင်း) အနက်၊
ဝိဘတ္တိ - အဇ္ဇတနီဤဝိဘတ်၊

၁။ အကာရမှသ တော နီတိ ၊ သုတ္တ၊ ၃၄ ၊ ၄၁၊ ၃၀၉ နှင့် ရူ ဘာဋီ ကရသာ ကာရောစသုတ်အဖွင့်တို့၌ ရှု၊ သဒ္ဒံသည် သဒ္ဒါရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကိုအရကောက်ရ သောကြောင့်ပုံလိင်ဖြစ်ရ၏။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည်လည်းမှားသောအယူကိုမကောက်ရ၊ မှားသောအယူရှိသော သိဋ္ဌည်းဆရာကြီးကို အရကောက်ရသောကြောင့် သဥ္စယောနည်းတူ ပုံလိင်ဖြစ်ရသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဝိဘာတျတ္ထ - ယနေ့မှစ၍ အတိတ်ကာလဟော ကတ္တားအနက် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ ဘန္တေ မမ ဓီတာ နန္ဒနဠာနေယေ၀ နိဗ္ဗတ္တာ ဝယ် နိဗ္ဗတ္တာ၌ ဓာတွတ္ထအရကောက်ပြ၍၊ ယင်း၏ အာရုံကို လည်းကောင်း ယင်းနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်တို့ကို လည်းကောင်း ကျနစွာ ရေးသားခဲ့ပါ။

ဖြေ - နိဗ္ဗတ္တာ ၌ ဓာတွတ္ထအရ-ပဋိသန္ဓေကိစ္စတပ်သော်မဟာ ဝိပါက်ဉာဏသမ္ပယုတ်(၄)ပါးတို့တွင်တစ်ပါးပါးဖြစ်ပါသည်။

ယင်း၏အာရုံ - များသောအားဖြင့် အခြားမဲ့လွန်ခဲ့ပြီးစ ဘ၀ဟောင်း၌ ဆဒ္ဒါရိကမရဏာသန္နဇောသည် ယူပေးအပ်သော ပစ္စုပ္ပန်အတိတ် ပညတ်ဖြစ်၍ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိ နိမိတ်ဟု သမုတ်အပ်သော အာရုံ (၆)ပါးတို့တွင် တပါးပါးကို ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ အာရုံပြုပါသည်။

ယင်းနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃) ပါး၊ ဝိရတီ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၀)ပါး၊ ပေါင်း (၃၃)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ပပ္ပေါတိ ဝိပုလံ သုခံ ၌ ကံပုဒ်အရတရား၏ ကေန် အနေ ကန် အာရမ္မဏိကမ္မေတို့ကို ဖော်ပြ၍၊ ကေန် တရားစုကို ဝေဒနာဒိဆတ္တ ခွဲခြားပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - သုခံဟူသော ကံပုဒ်အရ - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါသည်။

ကေန်အနေကန်အာရမ္မဏိက-(၃၂-ခု၊ ၃၄-ခု၊ဝိနည်းအဖြေ၌ပါပြီး)

ကေန်တရားစု၏ ဝေဒနာဒိဆတ္တ -

ဝေဒနာ - သောမနဿ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

http://www.dhammadownload.com

ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊
ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊ ဒွါရ - မနောဒွါရ၊ အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊
ဝတ္ထု -သောတာပတ္တိမဂ်သည် ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)၊
အထက်မဂ် (၃)ခု၊ ဖိုလ်လေးခုတို့သည် ဟဒယဝတ္ထု (ရံခါမှီ, ရံခါမမှီ)။

၁၃၅၁ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ ကောယနော, ဩလမ္ဗိ, ပါယာသိ, နိက္ခန္တမှာဝုသော, အနိန္ဓိတ္တွာတို့ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍ မာတုဂါမေသု ပန ဝိဂတစ္ဆန္ဒ တာယ တဿာ သာလာယ မာတုဂါမာနံ ပတ္တိံ နာဒံသု ဝယ် ဝိဂတစ္ဆန္ဒကို နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ကောယနော - ကေ+အယနော၊ ဩလမ္ဗိ - အဝ+လမ္ဗိ၊
ပါယာသိ - ပ+ယာသိ (ပ+အယာသိ)၊
နိက္ခန္တမှာဝုသော- နိက္ခန္တမှ+အာဝုသော၊
အနိန္ဓိတ္တွာ - န+ဣန္ဓိတ္တွာ (အန်+ဣန္ဓိတ္တွာ)၊

ဝိဂတစ္ဆန္ဒ နာမပဒမာလာ -

ပ -	ဝိဂတစ္ဆန္ဒော	ဝိဂတစ္ဆန္ဒာ
အာ -	ဘော ဝိဂတစ္ဆန္ဒ, ဝိဂတစ္ဆန္ဒာ	ဘောန္တော ဝိဂတစ္ဆန္ဒာ
ဒု -	ဝိဂတစ္ဆန္ဒံ	ဝိဂတစ္ဆန္ဒေ
တ -	ဝိဂတစ္ဆန္ဒေန	ဝိဂတစ္ဆန္ဒေဟိ, ဘိ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမီဝိဘတ်ထိ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းဖြင့် စဉ်ရမည်)

၂။ ဣတ္ထိ ၌ ဓာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် ကမ္မဝါစက အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ဣတ္ထိ၌ ဣသုဓာတ်ယှဉ်၍ ရုပ်စဉ်ပြန် -
(တေ) ဣစ္ဆိယတေ, ဧသီယတေ, ဣဿတေ၊
(အန္တေ) ဣစ္ဆိယန္တေ, ဧသီယန္တေ, ဣဿန္တေ၊
(သေ) ဣစ္ဆိယသေ, ဧသီယသေ, ဣဿသေ၊
(ဝှေ) ဣစ္ဆိယဝှေ, ဧသီယဝှေ, ဣဿဝှေ၊
(ဧ) ဣစ္ဆိယေ, ဧသီယေ, ဣဿေ၊
(မှေ) ဣစ္ဆိယာမှေ, ဧသီယာမှေ, ဣဿာမှေ။
(ဖော်ပြရေးပြုသောရုပ်များနှင့် ပရဿပုဒ်ပြန်၍လည်း စဉ်နိုင်သည်)

ထာဓာတ်ယှဉ်ရာ၌ ကမ္မရုပ် အာချာတပဒမာလာ-

(တေ) ထီယတေ (အန္တေ) ထီယန္တေ
(သေ) ထီယသေ (ဝှေ) ထီယဝှေ
(ဧ) ထီယေ (မှေ) ထီယာမှေ

ပရဿပုဒ်ပြန်ရာ၌ - ထီယတိ, ထီယန္တိ၊
ထီယသိ, ထီယထ၊ ထီယာမိ, ထီယာမ - ဖြစ်ပါသည်။

၃။ ဓိရော ဗာလေ အဝေက္ခတိ ဝယ် ဓာတ်အရတရားကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်းကို ဝေဒနာဒိဆက္ကတို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဓာတ်အရနှင့် ဝေဒနာစသည် -
(၄၄ - ခုနှစ်၊ ဓမ္မပဒ အဖြေ၌ပါသော ကရိုဏ်းပါဌ်အရ နှင့် တူပြီ)

၄။ သမန္တစက္ခုမည်သော တရားကိုကောက်ပြ၍၊ ၎င်းနှင့် ယှဉ်ဖက်တရားများကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - သမန္တစက္ခုအရနှင့်ယှဉ်ဖက်တရား -
(၄၇ - ခု ဓမ္မပဒအဖြေ၌ ပါပြီး)

http://www.dhammadownload.com

၁၃၅၂ - ခုနစ် ဓမ္မပဒ

၁။ ပရိယောသာနေ၊ ကုက္ကုဋ္ဌာဂါရေ၊ ကတိပါဟစ္စယေနတို့ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ တယော ပုတ္တာ ၌ တယော ကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း နှစ်နည်းတွက်ပြပြီး၊ တေမာသံ ဒသသီလာနိ ဂဟေတွာ ၌ တေမာသံ ကို နာမပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပရိယောသာနေ - ပရိ+အဝ+သာနေ၊

ကုက္ကုဋ္ဌာဂါရေ - ကုက္ကုဋ္ဌိ+အဂါရေ၊

ကတိပါဟစ္စယေန - (၄၆- ဓမ္မပဒအဖြေ၌ ပါပြီး)

တယော နာမ်ရုပ်ကျဉ်း နှစ်နည်း - တယောကို တိလိင်တည်၊ သောဟုအနက်ပေးသော်လည်း ပုတ္တာ၌ စပ်ရသောကြောင့် လိင်အနက်ကိုပင်အလိုရှိရကား ပရသမညာပယောဂေသုတ်ဖြင့် လိင်အမည်မှည့်၊ လိင်္ဂတ္ထေပထမာသုတ်ဖြင့် လိင်အနက်၌ပထမာဗဟုဝုစ်ယောဝိဘတ်သက်၊ တိစတုန္နံတိဿောစတဿောတယောစတ္တာရောတီဏိစတ္တာရိသုတ်ဖြင့်ယောဝိဘတ်နှင့်တကွ တိသဒ္ဒါကို တယောပြု၊ တယော ပြီး၏။

(တစ်နည်း)တိလိင်တည်၊ အဟေသုံကြိယာ၌ စပ်ရသောကြောင့် လိင်အနက်ကိုအလိုရှိရကားလိင်အမည်မှည့်၊ လိင်္ဂတ္ထေပထမာသုတ်ဖြင့် လိင်အနက်၌ ပထမာဗဟုဝုစ် ယောဝိဘတ်

၁။ တယော ပုတ္တာ ၌ တယောသည် မနသာ စေ ပဒုဋ္ဌေန၌ ပဒုဋ္ဌေန နည်းတူဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်၏။ ဝိသေသနပုဒ်တို့မှာ ဝိဘတ်သက်ပုံ နှစ်မျိုးအရ နှစ်နည်းတွက်ရ၏။ တစ်နည်း- တယောသည် တိစတုန္နံ ။ပ။ တီဏိစတ္တာရိ သုတ်ဖြင့် စီရင်အပ်သော နည်းအပြင် တိပုဒ်, ဏာ ပစ္စည်း၊ ဏ်အနုဗန်ချေ၊

http://www.dhammadownload.com

သက်၊ တိစတုန္တိသောစတသောတယောစတ္တာရော တိဏ်ိစတ္တာရိ သုတ်ဖြင့် ယောဝိဘတ်နှင့် တက္ကတိသဒ္ဒါ ကို တယောပြု၊ တယောပြီး၏။

တေမာသံ နာမပဒမာလာ -

ပ - တေမာသော တေမာသာ

အာ ဘောတေမာသ, တေမာသာ ဘောန္တော တေမာသာ

(စသည်ဖြင့် သတ္တမိဝိဘတ်ထိပုရိသာဒိဂိုဏ်းဖြင့် စဉ်ရမည်)

၂။ သကုဏိကာ ဟတ္ထိနာဂံ ဇီဝိတက္ခယံ ပါပေသိ၌ ကံပုဒ်တို့ကို ကာရကရုပ်ကျဉ်း၊ အာချာတ်ပုဒ်ကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်၍၊ ပါပေသိ၌ ဓာတ်ကို ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် ဂိုဏ်းစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဟတ္ထိနာဂံ ကာရက ရုပ်ကျဉ်း-

ဟတ္ထိနာဂံကို ဟတ္ထိနာဂတည်၊ ကံအမည်မှည့်၊ ဂတိဗုဒ္ဓိ ။ပ။ ကာရိတေဝါ သုတ်ဖြင့် ဒုတိယာကေဝုစ် အံဝိဘတ် သက်၊ ခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ ဟတ္ထိနာဂံ ပြီး၏။

ဇီဝိတက္ခယံ ကာရကရုပ်ကျဉ်း-

ဇီဝိတက္ခယံကို ဇီဝိတက္ခယတည်၊ ကံအမည်မှည့်၊ ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ သုတ်ဖြင့် ကံအနက်၌ ဒုတိယာ ကေဝုစ် အံဝိဘတ်သက်၊ ခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ ဇီဝိတက္ခယံ ပြီး၏။

တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် တိ၏ဣကို အယပြု၍ ပြီးသောတယပုဒ်နှောင် (နောက်အလို တိပုဒ် အယပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော တယပုဒ်နှောင်) ယောဝိဘတ်သက်၊ တတောယောနမောတု၌ တုသဒ္ဒါဖြင့် ယောကို ဩပြု၊ ခွင်း, ချေ, ကပ်၊တယော ပြီး၏ဟု ကြံဖန်ရုပ်ပြီးနိုင်၏။ တေမာသံ – တိပိ ပါဠိမြန်မာစာန်အတွဲ ၉ ရှု

http://www.dhammadownload.com

ပါပေသိ အာချာတ်ရှပ်ကျဉ်း- ပါပေသိကို ပ, ပုဗ္ဗ အပတည်၊ အပ-ပါပုဏ္ဏနေအနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရချေ၊ ဓာတူဟိဏောဏယဏာပေဏာပယကာရိတာနိဟောတွေထွေ သုတ်ဖြင့် ဏောပစ္စည်းသက်၊ ဏောပစ္စည်းကို ကာရိတ်လည်း အမည်မှည့်၊ ကာရိတာနံဏောလောပံသုတ်ဖြင့် ဏ်အနုဗန် ကိုချေ၊ ပ်ကို ဧသို့ကပ်၊ အဇ္ဇတနီဤဝိဘတ်သက်၊ ကာသတ္တံ ဟူသောဘာဝနိဒ္ဒေသဖြင့်သ်လာ၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဤကို ဣရသပြု၊ သ်ကို ဣသို့ကပ်၊ ရှေ့ပ၏ အကိုချေ၊ နောက်အကို အာဒီဃပြု၊ ပ်ကို နောက် အာသို့ ကပ်၊ ပါပေသိပြီး၏။

ပါပေသိ ၌ ဓာတ်ကို ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်စဉ်ဟန်

(တိ) ပါပုဏာတိ, ပပ္ပေါတိ၊ (အန္တိ) ပါပုဏန္တိ, ပပ္ပေါန္တိ၊
(သိ) ပါပုဏာသိ, ပပ္ပေါသိ၊ (ထ) ပါပုဏာထ, ပပ္ပေါထ၊
(မိ) ပါပုဏာမိ, ပပ္ပေါမိ၊ (မ) ပါပုဏာမ, ပပ္ပေါမ။ (ရှု)

၃။ သယနေ နိပန္နော နိဒ္ဒါယတိ ၌ ပဓာနကြိယာ၏ ဓာတ်အရ တရားကို ကောက်ပြ၍၊ ၎င်း၏ အာရုံကိုလည်း အတိအကျ ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - နိဒ္ဒါယတိ ပဓာနကြိယာ၏ ဓာတ်အရ -

ဘဝင်ကိစ္စတပ်သောမဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါးတို့တွင်တပါးပါး ၎င်းအာရုံ - (၄၈ - ခုနှစ်၊ ဝိနည်းအဖြေ အကာသိတရားနှင့် ၅၀-ခု၊ ဓမ္မပဒအဖြေ၌ပါသော နိဗ္ဗတ္တာအရ တရား၏ အာရုံ နှင့်တူပြီ)

၄။ အပ္ပမာဒေါ အမတံ ပဒံ၌ အပ္ပမာဒအရ ဖြစ်သင့်သော ပဓာနနာမ်တရားကို ထုတ်ပြ၍၊ ၎င်း၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို

http://www.dhammadownload.com

ရေးပြီး၊ အမတအရတရားကို ဖေါ်ပြ၍၊ ၎င်းကို အာရုံပြု နိုင်သောစိတ်များကို ဇာတိဘေဒနည်းအရ ခွဲခြားဖေါ်ပြပါ။

ဖြေ - အပ္ပမာဒအရနှင့် သမ္ပယုတ္တဓမ္မ -
(၃၉ -ခု၊ ဓမ္မပဒအဖြေ၌ပါသော ပဒအရနှင့် တူပြီ)
အမတအရ - နိဗ္ဗာန်ဖြစ်၏။
၎င်းကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ်များတွင်-
မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ ကုသိုလ် အဘိညာဉ်၊ မဂ် (၄)ပါးတို့သည် ကုသိုလ်ဇာတ်၊
မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ ကြိယာအဘိညာဉ်၊ ဝုဋ္ဌောတို့သည် ကြိယာ(အဗျာကတ)ဇာတ် ဖြစ်သည်။
ဖိုလ်လေးပါးသည် ဝိပါက်(အဗျာကတ)ဇာတ် ဖြစ်သည်။

၁၃၅၃ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ မာ သသံ နာသယိ ၌ နာသယိကို ဓာတ်, ပစ္စည်း, ဝိဘတ်, ခွဲပြ၍၊ ဓာတ်ကိုယူလျက် ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် ပဒမာလာ စဉ်ပြီးလျှင်၊ ယင်းကြိယာ၏ ကတ္တားကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြပါ။

ဖြေ - နာသယိ၏ ဓာတ် -နသ ဓာတ်၊
ပစ္စည်း - ကာရိတ်ဏာယပစ္စည်း၊ ဝိဘတ် - အဇ္ဇတနီ ဤဝိဘတ်၊
သုဒ္ဓကတ္တုရုပ် ပဒမာလာ စဉ်-

(တိ)	နသေတိ၊	(အန္တိ)	နသေန္တိ၊
(သိ)	နသေသိ၊	(ထ)	နသေထ၊
(မိ)	နသေမိ၊	(မ)	နသေမ၊

http://www.dhammadownload.com

(တေ) နသာတော၊ (အန္တေ) နသန္တော၊
(သေ) နသာသော၊ (ဝှေ) နသာဝှေ၊
(ဧ) နသော၊ (မှေ) နသာမှေ ။

ကတ္တား နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက် -

တွံကို တုမှလိုင်တည်၊ သိဝိဘတ်သက်၊ တွမဟံသိမှိစသုတ်ဖြင့် သိဝိဘတ်နှင့်တကွ တုမှကိုတွံပြု၊ တွံ ပြီး၏။

၂။. မာတာပေတ္တိဘရံ ဇန္တုံ ကုလေ ဇေဋ္ဌာပစာယိနံ - ၌ ဇေဋ္ဌာပစာယိနံ ဝယ် အဘယ်သုတ်ဖြင့် အဘယ်အနက်၌ အဘယ် ဝိဘတ်သက်ထားသနည်း ဖြေဆို၍၊ ဒုမာနေကဖလာ ဗဟု၌ အလယ်ဝိဘတျန္တပုဒ်ကိုလည်း နာမပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ - ဇေဋ္ဌာပစာယိနံ ၏ - သုတ် - ကမ္မတ္ထေဒုတိယာသုတ်၊
အနက် - အဝုတ္တကံအနက်၊
(တစ်နည်း)တုလျာဓိကရဏဝိသေသနအနက်၊
ဝိဘတ် - ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

အလယ်ဝိဘတျန္တပုဒ် နာမပဒမာလာ -

ပ - အနေကဖလော	အနေကဖလာ
အာ ဘောအနေကဖလ,အနေကဖလာ	ဘောန္တောအနေကဖလာ
ဒု - အနေကဖလံ	အနေကဖလေ
တ -အနေကဖလေန	အနေကဖလေဟိ, ဘိ
စ - အနေကဖလဿ	အနေကဖလာနံ
ပီ - အနေကဖလသ္မာ,မှာ,အနေကဖလာ	အနေကဖလေဟိ,ဘိ
ဆ -အနေကဖလဿ	အနေကဖလာနံ
သ -အနေကဖလသ္မိံ, မှိ, အနေကဖလေ	အနေကဖလေသု။

http://www.dhammadownload.com

၃။ သာရဇ္ဇ အသာရောတိ ဂဏှိ ၌ ကြိယာပုဒ်ဝယ် ဓာတ်အရ ဖြစ်သင့်သော စေတသိက်ကို ဖော်ပြ၍၊ ယင်းနှင့် ယှဉ်သော စိတ်, စေတသိက်တို့ကို တိကျစွာ ညွှန်ပြပါ။

ဖြေ - သာရဇ္ဇ အသာရောတိ ဂဏှိ ကြိယာပုဒ်ဝယ် ဓာတ်အရ ဒိဋ္ဌိ စေတသိက် ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းနှင့်ယှဉ်သော စိတ် - ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊

ယင်းနှင့်ယှဉ်သောစေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏစေတသိက် (၄)ပါး၊ လောဘ, ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၂၀) ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ဓီတာ ဟိ တေ ဂဟပတိ မဂ္ဂဖလေဟိ တယာ မဟလ္လိကာ၌ မဂ္ဂဖလေဟိ အရကို တိကျစွာညွှန်ပြ၍၊ ယင်း၏ အာရမ္မဏိက တရားတို့ကို ရေးပြီးလျှင်၊ နန္ဒာပိ ကာလံ ကတ္တာ ၌ ကာလံအရကို ဟိတ်, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန် ခဲ့ပါ။

ဖြေ -မဂ္ဂဖလအရ-သကဒါဂါမိမင်္ဂ, သကဒါဂါမိဖိုလ်ဖြစ်ပါသည်။

ယင်း၏အာရမ္မဏိက - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး ပေါင်း (၁၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ကာလံအရ - စုတိကိစ္စတပ်သော မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါး တို့တွင် တစ်ပါးပါး ဖြစ်ပါသည်။

ဟိတ် - ဉာဏဝိပ္ပယုတ်သည် ဒွိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ)

ဉာဏသမ္ပယုတ်သည်တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ) ။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၅၄ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ ဇဝံ တယောပိ ဘတ္တုဒ္ဒြာနဒ္ဒာနံ နဇာနန္တိ ၌ ဘတ္တုဒ္ဒြာနဒ္ဒာနံ ဝယ် ရှေ့ဆုံးပုဒ်၏ လိင်, ဂဏ, ကာရန္တတို့ကို ဖော်ပြ၍၊ - တေန ဟိ တွံယေဝ ယရာဝါသံ ဝသ န မယှံ တေနတ္တောဒ္ဒ ယရာဝါသံကို ပ-ဒု တို့ဖြင့် နာမပဒမာလာ စဉ်ပြ၍၊ မယှံကို ကာရကရုပ်ကျဉ်း စီရင်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဘတ္တုဒ္ဒြာနဒ္ဒာနံ ၌ ရှေ့ဆုံးပုဒ်၏ လိင် - နပုံလိင်၊ ဂိုဏ်း - စိတ္တာဒိဂိုဏ်း၊ ကာရန်- နိဂ္ဂဟိတန္တကာရန် ဖြစ်ပါသည်။

ယရာဝါသံကို ပ ဒု နာမပဒမာလာ -

ပ - ယရာဝါသော	ယရာဝါသာ
အာ ဘော ယရာဝါသ, ယရာဝါသာ	ဘောန္တော ယရာဝါသာ
ဒု - ယရာဝါသံ	ယရာဝါသေ

မယှံကို ကာရကရုပ်ကျဉ်းတွက်ပုံ - မယှံကို အမှုတည်၊ အားဟူ၍ အနက်ပေးရသောကြောင့် သိလာယစသောသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် အတ္တသဒ္ဒါအယူဉ် သမ္ပဒါန်အမည်မှည့် သမ္ပဒါနေစတု တ္ထိ သုတ်ဖြင့် စတုတ္ထီ ဧကဝုစ်သဝိဘတ်သက်၊ တုယှံမယှဉ္စ သုတ်ဖြင့် ဝိဘတ်နှင့်တကွ အမှုကို မယှံပြု၊ မယှံ ပြီး၏။

၂။ တေဟိ ကသ္မာ နိဝတ္တောသီတိ ပုဋ္ဌော တမတ္ထံ အာရောစေ သိ ၌ အာချာတ်ကြိယာ နှစ်ခုတို့တွင် ရှေ့ကြိယာ၌ ဓာတ်ကို ယူ၍ ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ် အာချာတ ပဒမာလာစဉ်ပြီး၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော သောတာပတ္တိ ဖလေပတိဋ္ဌဟိ၌ ပတိဋ္ဌဟိကိုအာချာတ်ရုပ်ကျဉ်းစီရင်ခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - ရှေ့ကြိယာသည် အသဓာတ်ဖြစ်၍ ဘဝိဿန္တိ ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ -

(ဿတိ) ဘဝိဿတိ၊ (ဿန္တိ) ဘဝိဿန္တိ၊
(ဿသိ) ဘဝိဿသိ၊ (ဿထ) ဘဝိဿထ၊
(ဿာမိ) ဘဝိဿာမိ၊ (ဿာမ) ဘဝိဿာမ ။

ပတိဋ္ဌဟိ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း - ပတိဋ္ဌဟိကို ပတိပုဗ္ဗ ဌာတည်၊ဓာတ် အမည်မှည့်၊ အပစ္စည်းသက်၊ ဤဝိဘတ်သက်၊ အပစ္စည်း ချေ၊ ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ဌာနောင် ဟလာ၍ ဌာ၏အာကိုလည်း အရဿပြု၊ ဤကိုလည်း ဣ ရဿပြု၊ ဌ၏အသဒိသဒွေဘော် ဋလာ၊ ဟခွင်း ချေ ကပ်၊ ပတိဋ္ဌဟိ ပြီး၏။

၃။ ဣတ္ထိယာ ဂီတသဒ္ဒံ သုတွာ ၌ ဓာတ်အရ တိကျစွာ ရေး၍၊ ကံပုဒ်အရကို အာရုံပြုနိုင်သော စိတ် စေတသိက် တို့ကို မှန်ကန်စွာရေးပြီး၊ တဘော နံ ဒုက္ခမဋ္ဌေတိတွင် ဓာတ်အရ ဖြစ်သင့်သော စိတ် စေတသိက်နှင့် ယင်းတို့၏ ဌာန အသီးသီးတိုလည်း ရေးခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဣတ္ထိယာ ဂီတသဒ္ဒံ သုတွာ ၌ ဓာတ်အရ - ကုသလဝိပါက် သောတဝိညာဉ် ဖြစ်ပါသည်။

ကံပုဒ်အရကို အာရုံပြုနိုင်သောစိတ် -သောတဝိညာဉ် စိတ် (၂)ပါး၊

စေတသိက် - သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇)ပါး၊

(တစ်နည်း) စိတ် - မနောဓာတ် (၃)ပါး၊ သန္တီရဏ (၃)ပါး၊ မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါး၊ ဟသိတုပ္ပါဒ် (၁)ပါး၊ အကုသိုလ်စိတ် (၁၂) ပါး၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် (၈)ပါး၊ မဟာကြိယာစိတ် (၈)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊

http://www.dhammadownload.com

စေတသိက် - (၅၂) ပါး၊

တတော နံ့ ဒုက္ခမန္ဒေတိ တွင် ခာတ်အရ ဖြစ်သင့်သောစိတ် -
ကာယိကဒုက္ခ - ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်ရှိ ဝေဒနာ၊
စေတသိကဒုက္ခ -ဒေါသမူဒွေးရှိ ဒေါမနဿဝေဒနာ၊
စေတသိက်မှာ -
ကာယိကဒုက္ခသည် - သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇)ပါး၊
စေတသိကဒုက္ခသည် - ပီတိ, အရင်းခံဝေဒနာကြဉ်အညသမာန်း
စေတသိက် (၁၁)ပါး၊ မောစတုတ် (၄)ပါး၊ ဒေါစတုတ် (၄)ပါး
ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၂၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။
ယင်းတို့၏ ဌာနမှာ - ကာယိကဒုက္ခသည် - ကာယဝိညာဉ်ဌာန၊
စေတသိကဒုက္ခသည် - ဇောဌာန၊

၄။ (၁)နံပါတ် ပုစ္ဆာတွင် နဇာနန္တိ ၌ ခာတ်အရ ဖြစ်သော ပဓာနတရား ယင်းနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက်တို့ကို ရေး၍၊ အထဿ ဝတ္တံ ကာရေတွာ သမပ္ပမာဏံ အာသနံ ဂဟေတွာ ပဥ္စ ပုစ္ဆိဿာမိတိ နိသီဒိတွင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော စေတသိက်ကို ထုတ်ပြ၍၊ ယင်းနှင့်ယှဉ်သော (က) စေတသိက် (ခ) ဟိတ်တို့ကို ရေးပါ။

ဖြေ - န ဇာနန္တိ ၌ ခာတ်အရ ပဓာနတရား -
မဟာကုသိုလ်စိတ် (၈)ပါးတွင် တစ်ပါးပါး၊
စေတသိက်မှာ - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊
သောဘနစေတသိက် (၂၅)ပါး၊ ပေါင်း (၃၈)ပါး၊
(တစ်နည်း) တဒါရုံကိစ္စတပ်သော မဟာဝိပါက်စိတ်(၈)ပါး
တွင် တစ်ပါးပါး၊

http://www.dhammadownload.com

အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ ဝိရတီ, အပ္ပမညာကြဉ်

သောဘနစေတသိက် (၂၀)ပါး၊ ပေါင်း (၃၃)ပါး၊

ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌ ဖြစ်သော စေတသိက်မှာ - ဒွေါသစေတသိက်၊

(က) ယှဉ်းနှင့်ယှဉ်သော စေတသိက် - ပီတိကြဉ် အညသမာန်း

စေတသိက် (၁၂)ပါး၊ မောစတုတ် (၄)ပါး၊ ဣဿာ, မစ္ဆရိယ,

ကုက္ကုစ္စ, ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၂၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) ဟိတ် - ဧကဟိတ် - (မောဟဟိတ်)

၁၃၅၅ - ခုနှစ် ဓမ္မာစရိယ

၁။ ကေဝလံ အညမည် ဝိဝါဒေန (ပ) နဂရံသုဒ္ဓ ကေဝလံ၊ သတ္တာဟံ သမာပဇ္ဇိတွာ ၌ သတ္တာဟံ၊ အယံ ပုရိသော နိဿံသယံ ဗုဒ္ဓေါ ဝယ် နိဿံသယံ ပုဒ်တို့၌ အဘယ်သုတ်ဖြင့် အဘယ်အနက်၌ အဘယ်ဝိဘတ် သက်ထားသည်ကို ပြဆို၍၊ တထာဂတော သတ္တာဟံ (ပ) နိသိန္နေ၌ နိသိန္နေကို ဝိဘတ္တိဝိဓိသုတ် ဖေါ်ညွှန်း၍ နာမ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပါ။

ဖြေ - ကေဝလံ၏ သဏ်သုတ် - ကမ္မတ္ထေဒုတိယာ၊

အနက် - ဒုတိယာကြိယာဝိသေသနအနက်၊

ဝိဘတ် - ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ်၊

သတ္တာဟံ ၏ သက်သုတ် - ကာလဒ္ဓါနမစ္စန္တသံယောဂေ၊

အနက် - အစ္စန္တသံယောဂအနက်၊

ဝိဘတ် - ဒုတိယာဧကဝုစ် အံဝိဘတ်၊

နိဿံသယံ ၏သက်သုတ် - လိင်္ဂတ္ထေ ပဌမာ၊

အနက် - ကြိယာဝိသေသနအနက်၊

http://www.dhammadownload.com

ဝိဘတ် - ပထမာဧကဝုစ် သိဝိဘတ်၊
နိသိန္နော၏ ဝိဘတ္တိဝိဓိသုတ် - ကာလဘာဝေသုစ သုတ်၊
နိသိန္နေ ကာရကရုပ်ကျဉ်း -နိသိန္နေကို နိသိန္နတည်၊ သို့ဝိဘတ်သက်၊
သွာသို့နံဝါသုတ်ဖြင့်သို့ကိုဧပြု၍နွခြင်းချေကပ်၊ နိသိန္နေပြီး၏။

၂။ ဆဗ္ဗဏ္ဏာ ဗုဒ္ဓရံသိယော၌ဆဗ္ဗဏ္ဏာပုဒ်ကိုနာမပဒမာလာစဉ်၍ သန္ဓိ ရုပ်ကျဉ်းထွက်ပြီးလျှင်၊ ဂရုဠပေါတကာဝယ် နောက်ပုဒ်၌ ဓာတ်ကိုယူ၍သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့်ကမ္မရုပ်ပဒမာလာစဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဆဗ္ဗဏ္ဏ နာမပဒမာလာ -

ပ -	ဆဗ္ဗဏ္ဏော	ဆဗ္ဗဏ္ဏာ, ဆဗ္ဗဏ္ဏာယော
အာ	ဘောတိဆဗ္ဗဏ္ဏေ	ဘောတိယောဆဗ္ဗဏ္ဏာ, ဆဗ္ဗဏ္ဏာယော
ဒု -	ဆဗ္ဗဏ္ဏံ	ဆဗ္ဗဏ္ဏာ, ဆဗ္ဗဏ္ဏာယော
တ -	ဆဗ္ဗဏ္ဏာယ	ဆဗ္ဗဏ္ဏာဟိ, ဆဗ္ဗဏ္ဏာဘိ
စ -	ဆဗ္ဗဏ္ဏာယ	ဆဗ္ဗဏ္ဏာနံ
မိ -	ဆဗ္ဗဏ္ဏာယ	ဆဗ္ဗဏ္ဏာဟိ, ဆဗ္ဗဏ္ဏာဘိ
ဆ -	ဆဗ္ဗဏ္ဏာယ	ဆဗ္ဗဏ္ဏာနံ
သ -	ဆဗ္ဗဏ္ဏာယ, ဆဗ္ဗဏ္ဏာယံ	ဆဗ္ဗဏ္ဏာသု ။

ဆဗ္ဗဏ္ဏာသန္ဓိရုပ် - ဆဗ္ဗဏ္ဏာကို ဆ+ဝဏ္ဏာတည်၊ ပရဒွေဘာဝေါဌာနေ သုတ် ဖြင့် ဝဒွေဘော်လာ၊ ဒေါဃေဃစသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဝနှစ်လုံးကို ဗနှစ်လုံးပြု၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏာပြီး၏။

ဂရုဠပေါတကာနောက်ပုဒ် ပုဓာတ် သတ္တမီဝိဘတ် ကမ္မရုပ်စဉ် -

(ထေ)	ပူယေထ, ပဝီယေထ, ပုနီယေထ၊
(ရံ)	ပူယေရံ, ပဝီယေရံ, ပုနီယေရံ၊
(ထော)	ပူယေထော, ပဝီယေထော, ပုနီယေထော၊
(ယျာဝှော)	ပူယေယျာဝှော, ပဝီယေယျာဝှော, ပုနီယေယျာဝှော၊

http://www.dhammadownload.com

(ယေျ)　ပူယေယျ, ပဝိယေယျ, ပုနိယေယျ၊
(ယျာမှေ)　ပူယေယျာမှေ, ပဝိယေယျာမှေ, ပုနိယေယျာမှေ ॥

၃။ နနု တွံ အဇ္ဇ သုသာနံ ဂန္တွာ ကန္ဒန္တော ၌ (က) ဓာတ်အရ ဖြစ်သင့်သောစိတ်နှင့်သာ အမြဲယှဉ်သော စေတသိက် (ခ) ထိုစိတ်နှင့် ကိစ္စတူသော တိဟိတ်စိတ် (ဂ) ထိုစိတ်နှင့်အာရုံတူသော ကြိယာစိတ်တို့ကို တိကျစွာ ဖြေပါ။

ဖြေ - ကန္ဒန္တော ဝယ် (က)ဓာတ်အရစိတ် -ဒေါသမူစိတ် (၂)ပါး၊

အမြဲယှဉ်သော စေတသိက် -ပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၂)ပါး၊ အကုသလသာဓာရဏစေတသိက် (၄)ပါး၊ ဒေါသ, ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၁၉)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) ထိုစိတ်နှင့် ကိစ္စတူသော တိဟိတ်စိတ် -မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် (၄)ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် (၉)ပါး၊ မဟဂ္ဂုတ်ကြိယာ (၉)ပါး၊ မဂ် (၄)ပါး၊ ဖိုလ် (၄)ပါး၊ ပေါင်း ၃၄ - ပါး ဖြစ်ပါသည်။

(ဂ) ထိုစိတ်နှင့် အာရုံတူသော ကြိယာစိတ် -
မဟာကြိယာဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး။

၄။ ပဗ္ဗတဒ္ဒေဝ ဘူမဒ္ဒေ ဓီရော ဗာလေ အဝေက္ခတိ ဝယ် (က) ဥပမာနပက္ခ၌ အဝေက္ခတိအရ ဖြစ်သောစိတ်၊ ထိုစိတ်နှင့်ဒွါရတူ အဟိတ်စိတ်၊ (ခ) ဥပမေယျပက္ခ၌ အဝေက္ခတိ အရ ဖြစ်သောတရား၊ ထိုတရားနှင့် မှီရာဝတ္ထု တူသော စိတ်တို့ကို တိကျစွာဖြေပါ။

ဖြေ - အဝေက္ခတိ၌ (က) ဥပမာနပက္ခအရ -စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေး၊

http://www.dhammadownload.com

ထိုစိတ်နှင့် ဒွါရတူ အဟိတ်စိတ် -ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း (၁)ပါး၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း (၂)ပါး၊ သန္တီရဏ (၃)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) ဥပမေယျပက္ခ၌ အဝေက္ခတိအရ ဖြစ်သောတရား -

ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ကိစ္စတပ်သော ရူပကြိယာပဉ္စမဈာန် ထိုတရားနှင့် မှီရာဝတ္ထုတူသော စိတ်မှာ -

မနောဓာတ် (၃)ပါး၊ သန္တီရဏ (၃)ပါး၊ မဟာဝိပါက် (၈)ပါး၊ ဒေါသမူ (၂)ပါး၊ သောတာပတ္တိမဂ်၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်၊ ရူပစိတ် (၁၅)ပါး၊ ပေါင်း (၃၃)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၈၆ - ခုနစ် မွေပဒ

၁။ တထာဂတဿ ဝိဟေသံ အနိစ္ဆန္တေန -၌ ဝိဟေသံကို ပ,ဒု, တ ဝိဘတ်တို့ဖြင့်နာမပဒမာလာစဉ်၍၊ သာရဇ္ဇသာရတော ဥတ္တာ -၌ သာရတောကို ကာရကရုပ်ကျဉ်း တွက်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဝိဟေသံ နာမပဒမာလာ -

ပ -	ဝိဟေသော	ဝိဟေသာ
အာ -	ဘော ဝိဟေသ, ဝိဟေသာ	ဘောန္တော ဝိဟေသာ
ဒု -	ဝိဟေသံ	ဝိဟေသေ
တ -	ဝိဟေသေန	ဝိဟေသေဟိ, ဘိ ။

သာရတော ကာရကရုပ်ကျဉ်း -

သာရတောကို သာရတည်၊ ကွစိတောပဉ္စမျတ္ထေသုတ်၌ ကွစိ တောဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် တောပစ္စည်း သက်၊ တ္ဝာဒယောဝိဘတ္တိသညာယော သုတ်ဖြင့်တောကိုတတိယာ ဝိဘတ်အမည်မှည့်၊ သာရတောပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

၂။ သဗ္ဗပုဗ္ဗါန့် အဝိဇဟိတံ သတိပဋ္ဌာန် ၌ သဗ္ဗပုဗ္ဗါန့် ဝယ် ဝိဘတ္တိ, ဝိဘတျတ္ထ, ဝိဘတ္တိဝိဓိတို့ကို ညွှန်ပြ၍၊ သတိ မှ ခတ်ယူ၍ သတ္တမီပရဿပုဒ်ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်စဉ်ပါ။

ဖြေ - သဗ္ဗပုဗ္ဗါန့် ၏ -ဝိဘတ္တိ - ဆဋ္ဌီဗဟုဝုစ် နံဝိဘတ်၊

ဝိဘတျတ္ထ - သာမိအနက်၊

ဝိဘတ္တိဝိဓိ - သာမိသို့ ဆဋ္ဌီ၊ (သတိပဋ္ဌာန်စပ်ခိုက်)

(တစ်နည်း) ဝိဘတ္တိ - ဆဋ္ဌီဗဟုဝုစ် နံဝိဘတ်၊

ဝိဘတျတ္ထ - တတိယာအဝုတ္တ ကတ္တားအနက်၊

ဝိဘတ္တိ ဝိဓိ - ဆဋ္ဌီစ၊ (အဝိဇဟိတံစပ်ခိုက်)

သရခတ် သတ္တမီ ပရဿပုဒ် သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်စဉ် -

(ဓေယျ)	သရေယျ, သရေ၊	(ဓေယျုံ)	သရေယျုံ၊
(ဓေယျာသိ)	သရေယျာသိ၊	(ဓေယျာထ)	သရေယျာထ၊
(ဓေယျာမိ)	သရေယျာမိ, သရေ၊	(ဓေယျာမ)	သရေယျာမ။

၃။ ဘန္တေ ဘဂဝါ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရမနုယုတ္တော ဝိဟရတိ၌ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရအရ ဖြစ်သင့်သောတရားကိုသာ ကောက်ပြ၍၊ ယင်းတရား၏ အာရုံနှင့် အာရမ္မဏိကဓမ္မ တို့ကိုသာ ရေးသားပါ။

ဖြေ - ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရအရ - အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၊

ယင်း၏အာရုံ - နိဗ္ဗာန်အာရုံ၊

အာရမ္မဏိက -မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ ကြိယာအဘိညာဉ် (၁)ပါး၊ဝုဋ္ဌော(၁)ပါး၊ပေါင်း(၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ အမ္ဗ သတ္တာရဲ့ ဒဠှကာမမှာ၌ ဒဠှကာမအရ ဖြစ်သင့်သော စိတ် စေတသိက်တရားစုကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍ ၊

http://www.dhammadownload.com

ယင်းတရားစုကို ဝေဒနာ, ဟိတ်, ကိစ္စ တို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြပါ။

ဖြေ - ဒွါဒသာကုသလမ္ဗတ္ထ စိတ် - ဆန္ဒပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ရင်းနှင့်ယှဉ်သောစေတသိက်မှာ-အညသမာန်းစေတသိက်(၁၃)ပါး၊သောဘနစေတသိက်(၂၅)ပါးပေါင်း(၃၈)ပါးဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာ, ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၅၇ - ခုနစ် ဓမ္မပဒ

၁။ စန္ဒဝိယ ဒါရကော ရုဒံ ၌ ရုဒံကို ပ, တ, မိ, သ ဝိဘတ် တို့ဖြင့် နာမပဒမာလာစဉ်၍၊ ကာရကရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြပါ။

ဖြေ - ရုဒံ နာမပဒမာလာ -

ပ -	ရုဒံ, ရုဒန္တော	ရုဒန္တာ, ရုဒန္တော
အာ	ဘော ရုဒံ, ရုဒ, ရုဒါ	ဘောန္တော ရုဒန္တာ, ရုဒန္တော
တ -	ရုဒတာ, ရုဒန္တေန	ရုဒန္တေဟိ, ဘိ၊
မိ -	ရုဒတာ, ရုဒန္တသ္မာ, မှာ, ရုဒန္တာ	ရုဒန္တေဟိ, ဘိ၊
သ -	ရုဒတိ, ရုဒန္တသ္မိံ, မှိ, ရုဒန္တေ	ရုဒန္တေသု ။

ရုဒံ ကာရကရုပ်ကျဉ်း -

ရုဒံကို ရုဒန္တတည်၊ ကြိယာဝိသေသနအနက် (တစ်နည်း) လိင်အနက်၊ ပထမာသိ သက်၊ သိမ္ဟိဂစ္ဆန္တာဒီနံ္တသဒ္ဒေါအံ သုတ်ဖြင့် န္တကို အံပြု၊ သိကိုချေ၊ ရုဒံပြီး၏။

(တစ်နည်း) ရှေးသျှအလို - ဝိဘတ္တိ - ဆဋ္ဌီဧကဝုစ် သဝိဘတ်၊

http://www.dhammadownload.com

ဝိဘတျတ္ထ - ဆင့်ကဲအနက်၊
ဝိဘတ္တိဝိဓိ - ဒုတိယာပဉ္စမီနည်းသုတ်။

၂။ ဒါနံ ဒဒန္တဿ သကေ အဂါရေ -၌ ဒဒန္တပုဒ်ဝယ် ဝိဘတ္တိ, ဝိဘတျတ္ထ, ဝိဘတ္တိဝိဓိ တို့ကို တိကျစွာ ညွှန်ပြ၍၊ အဂါရေ၌ နောက်ပုဒ်ဝယ် ဓာတ်ကိုယူ၍၊ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဒဒန္တဿ၏ ဝိဘတ္တိ - ဆဋ္ဌီဧကဝုစ် သဝိဘတ်၊
ဝိဘတျတ္ထ - သာမီအနက်၊ ဝိဘတ္တိဝိဓိ - သာမိသို့ဆဋ္ဌီသုတ်၊

အဂါရေ နောက်ပုဒ် ရာဓာတ်, ရိဓာတ်ဖြစ်၍

ရာဓာတ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ -

(တိ) ရာတိ (အန္တိ) ရန္တိ, ရာန္တိ
(သိ) ရာသိ (ထ) ရာထ
(မိ) ရာမိ (မ) ရာမ။

ရိဓာတ်ဖြင့် -

(တိ) ရိတိ, ရေတိ, ရယတိ (အန္တိ) ရိန္တိ, ရေန္တိ, ရယန္တိ
(သိ) ရိသိ, ရေသိ, ရယသိ (ထ) ရိထ, ရေထ, ရယထ
(မိ) ရိမိ, ရေမိ, ရယာမိ (မ) ရိမ, ရေမ, ရယာမ။

၃။ ဖုသန္တိ ဓီရာ နိဗ္ဗာနံ ၌ ဖုသန္တိအရ တရားကို ကောက်ပြ၍ ၎င်း၏ ယှဉ်ဘက်သမ္ပယုတ္တဓမ္မ တို့ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ဖုသန္တိ အရ - ဖိုလ်လေးပါး ဖြစ်ပါသည်။

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၃)ပါး၊ ပေါင်း (၃၆)ပါး။

http://www.dhammadownload.com

၄။ ပညာပါသာဒမာရုယှ အသောကော သောကိနိံ ပဇံ ၌ ပညာပါသာဒအရ တရားကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ ၎င်း တရားကို အာရုံ, ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဝေဖန်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပညာပါသာဒအရ - ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ကိစ္စတပ်သော ရူပကြိယာပဥ္စမဈာန်ရှိပညာ ဖြစ်ပါသည်။

အာရုံ - ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ၊ ဝတ္ထု -ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ) ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၅၈ - ခုနှစ် မေးခွန်း

၁။ စက္ခုဒွာလံ ကတ္တိ ဗိသွာ ၌ စက္ခုဒွာလံ ကို တတိယာ, စတုတ္ထီ, ပဥ္စမီ, ဆဋ္ဌီဝိဘတ်တို့ဖြင့် နာမပဒမာလာစဉ်၍၊ ဖြဟွဏော ပိဿ သရီရံ ဈာပေတွာ အာဠာဟနေ ရောဒနပရာယဏော အဟောသိ ၌ သရီရံ ကို ကာရကရုပ်ကျဉ်း စီရင်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - စက္ခုဒွာလံ နာမပဒမာလာ

တ - စက္ခုဒွာလာယ စက္ခုဒွာလာဟိ, ဘိ

စ - စက္ခုဒွာလာယ စက္ခုဒွာလာနံ

ပ - စက္ခုဒွာလာယ စက္ခုဒွာလာဟိ, ဘိ

ဆ - စက္ခုဒွာလာယ စက္ခုဒွာလာနံ

သရီရံ ကာရကရုပ်ကျဉ်း - သရီရံကို သရီရတည်၊ ကမ္မတ္ထေဒုတိယာ

၁။ ဈာပေတွာ– ဈပ၊ စုရာဒိဏေ+တွာ (ဓာတွတ္ထ)အရဖြေထားသည်။ ဈေ+ဏာပေ+တွာ ဟုကြံလျှင် ကာရိတ်ရုပ်ဖြစ်သော်လည်း သရီရံသည် ဓာတ်ကံသာဖြစ်၍ ကမ္မတ္ထေဒုတိယာသုတ်ဖြင့် စီရင်ရသည်။ အချို့ကား ကာရိတ်ကံဟုထင်၍ ဂတိဗုဒ္ဓိဖြင့် စီမံကြသေး၏။ အမှားသာတည်း။

http://www.dhammadownload.com

သုတ်ဖြင့် အဝုတ္တကံအနက်၌ အံ ဝိဘတ်သက်၊ ရခွင်း ချေကပ်၊ သရီရံ ပြီး၏။

၂။ တထာဂတေ စက္ခုပထံ ဝိဇဟန္တေယေဝ ပသန္နမနော ကာလံ ကတွာ-ဝယ် တထာဂတေ၌ ဝိဘတ္တိ၊ ဝိဘတျတ္ထ၊ ဝိဘတ္တိဝိဓိ သုတ်တို့ကို တိကျစွာဖော်ပြ၍၊ ဈာပေတွာ အာဠာဟနေ ၌ အာဠာဟနေမှစာတ်ကိုယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဝိဘတ်ဖြင့် ကာရိယစုံလင်စွာ အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - တထာဂတေ၏ ဝိဘတ် - သ္မိံ ဝိဘတ်၊
ဝိဘတျတ္ထ - လက္ခဏာဝန္တကတ္တားအနက်၊
ဝိဘတ္တိဝိဓိ - ကာလဘာဝေသုစသုတ် ဖြစ်ပါသည်။
အာဠာဟနေမှဓာတ်ယူ၍ ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကာရိယစုံစွာ အာချာတပဒမာလာ

(တိ)	ဒဟတိ, ဒဟေ, ဍဟတိ, ဍဟေ	(အန္တိ)	ဒဟန္တိ, ဒဟရေ, ဍဟန္တိ, ဍဟရေ၊
(သိ)	ဒဟသိ, ဍဟသိ	(ထ)	ဒဟထ, ဍဟထ၊
(မိ)	ဒဟာမိ, ဒဟေ,ဍဟာမိ, ဍဟေ	(မ)	ဒဟာမ, ဍဟာမ။

(ဍယှတိ, ဒယှတိ ဒိဝါဒိဟု ဆိုကြသေး၏)

၃။ အဋ္ဌ ကသ္မာ နဂဏှိံတိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဓမ္မကထံ သုတွာ ဓမ္မဿ အဓိဂတတ္တာ ၌ (က) သုတွာအရ (ခ) ဓမ္မဿအရ တရားကိုယ်တို့ကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ (က)အရ တရား၏ ပုဂ္ဂလာနုရူပအာရုံ၊ (ခ)အရတရား၏ အာရမ္မဏိကဓမ္မတို့ကိုသာ ဖော်ပြပါ။

ဖြေ -(က) သုတွာအရပဓာနတရားကိုယ် - ကုသလဝိပါက်

http://www.dhammadownload.com

သောတဝိညာဉ်၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မာသမ္ပဋိစ္ဆနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊
(ခ) ဓမ္မသ အရ - သောတာပတ္တိမဂ်, သောတာပတ္တိဖိုလ်၊
(က)အရ၏ ပုဂ္ဂလာနုရှုပ အာရုံကား -
မြတ်စွာဘုရားဟောကြားအပ်သော တရားအာရုံ၊
(တစ်နည်း)အထက်မဂ်(၃)ခု၊အထက်ဖိုလ်(၃)ခုကြည်သောအလုံးစုံအာရုံ
(ခ) အရ၏ အာရမ္မဏိက -မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄) ပါး၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါး၊ အဘိညာဉ် (၂)ပါး၊ ဝုဋ္ဌော (၁)ပါး၊ ပေါင်း (၁၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ အမှာကံ ရညော ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ ဈာယတိ၊ ရာဇာ ဥတ္တာ အမေ့ နာသေသာတိ ၌ နာသေသာတိဝယ် (က) သုဒ္ဓကတ္တုတ္ထ (ခ) ဟေတုကတ္တုတ္ထ အရတို့ကို ကောက်ပြ၍၊ (ခ)အရတရား၌ တပြိုင်နက်ယှဉ်ခွင့်ရှိသော စေတသိက်တို့ကို အရေအတွက်မျှ ဖြေဆိုခဲ့ပါ။

ဖြေ -(က) သုဒ္ဓကတ္တုတ္ထအရ -
စုတိကိစ္စတပ်သော မဟာဝိပါက်စိတ် (၈)ပါး၊
(ခ) ဟေတုကတ္တုတ္ထအရ - ဒေါသမူဒွေး၌ရှိသော ဝဓကစေတနာ၊
(ခ) အရတရား၌ တပြိုင်နက် ယှဉ်နိုင်သော စေတသိက် -
ပီတိကြဉ် အညသမာန်းစေတသိက် (၁၂)ပါး၊ မောစတုတ် (၄)ပါး၊ ဒေါသ, ဣဿာ, ထိန, မိဒ္ဓ ပေါင်း (၂၀) ဖြစ်ပါသည်။

၁၃၅၉ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ အာမ ဥပါသိကေတိ ဘန္တေ သုသာနေ ဝိဟာရန္တေဟိနာမ

http://www.dhammadownload.com

ဝတ္တုံ ဥဂ္ဂဏှိတုံ ဝဋ္ဋတိ ၌ ဥပါသိကေပုဒ်ကို နာမပဒမာလာ စဉ်၍၊ ဘန္တေ ဒေဝဒတ္တော ကိရ ဒွေ အဂ္ဂသာဝကေ ဥဘော သု ပဿေသု နိသီဒါပေတွာ ဗုဒ္ဓလီဠာယ ဓမ္မံ ဒေသေဿာမိ တိ ၌ ဥဘောသုကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း စီရင်ပြပါ။

ဖြေ - ဥပါသိကာ နာမပဒမာလာ -

ပ -	ဥပါသိကာ	ဥပါသိကာ, ဥပါသိကာယော
အာ	ဘောတိ ဥပါသိကေ	ဘောတိယော ဥပါသိကာ, ဥပါသိကာယော
ဒု -	ဥပါသိကံ	ဥပါသိကာ, ဥပါသိကာယော

(စသည်ဖြင့် ကညာဒိဂိုဏ်းအတိုင်း စဉ်ပါ)

ဥဘောသု နာမ်ရုပ်ကျဉ်း-

ဥဘောသုကို ဥဘတည်၊ သုဝိဘတ်သက်၊သုဟိသွကာရော စေ သုတ်ဖြင့် နောက်သုဝိဘတ်ကြောင့် ဘ၏အကို ဧပြု၊ တေသုဝုဒ္ဓိ သုတ်ကြီးဖြင့် ဧကို ဩပြု၊ ဥဘောသု ပြီး၏။

၂။ သာ ဥဒကဗိန္ဒုမ္ပိ ပဏ္ဍရန္တေဟေဝ အမုဉ္စိတွာဝ ကေသေဟိ ဝေဂေန ဂန္တွာ “တုဝဋ္ဋံ ခေါ အယျပုတ္တ အာဂစ္ဆေယျာသိ” တိ အာဟ ဝယ် အမုဉ္စိတွာဝ ကေသေဟိ ၌ အဘာယ် သုတ်ဖြင့် အဘာယ်အနက်၌ အဘာယ်ဝိဘတ် သက်ထားသည် ကိုပြဆို၍၊ အာဂစ္ဆေယျာသိ၌ ဓာတ်ကိုသာယူ၍ ပရောက္ခာ ပရဿပုဒ်ဝိဘတ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ပြပါ။

ဖြေ - အမုဉ္စိတွာဝ ကေသေဟိ ၌

ကတ္တရိစသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏအနက် တတိယာဗဟုဝုစ် ဟိ ဝိဘတ် သက်ထားပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

အာဂစ္ဆေယျာသိ ၌ ခါတ်ကို ပရောက္ခာ ပရဿပုဒ်ဖြင့် ကတ္တုရုပ်အာချာတပဒမာလာ -

(အ) ဇဂါမ, ဇဂမ (ဥ) ဇဂမုံ၊
(ဧ) ဇဂမေ၊ (ဏ္ဍ) ဇဂမိတ္ထ၊
(အ) ဇဂမ (မှ) ဇဂမိမှ ။

၃။ ဓမံ အဘာဝိတံ စိတ္တံ ရာဂေါ သမတိ ဝိဇ္ဈတိ -၌ စိတ္တံ၏ (က)ပုဂ္ဂလာနုရူပတရား (ခ)ဖြစ်သင့်သမျှအရ တရားတို့ကို ထုတ်ပြ၍၊ (ခ)အရတရားအားလုံးနှင့် ယှဉ်နိုင်သော စေတသိက်တို့ကိုလည်း ဖြေဆိုခဲ့ပါ။

ဖြေ - အဘာဝိတံ စိတ္တံ ၏ (က) ပုဂ္ဂလာနုရူပတရား - လောဘမူစိတ် (၈)ပါး၌ရှိသော လောဘ ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) ဖြစ်သင့်သမျှ တရား -အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) အရတရားအားလုံးနှင့် ယှဉ်နိုင်သော စေတသိက် - အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အကုသိုလ် စေတသိက် (၁၄)ပါး၊ ပေါင်း (၂၇)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ အပ္ပမတ္တော ဟိ ဈာယန္တော ပပ္ပေါတိ ဝိပုလံ သုခံ ၌ ဝိပုလံ သုခံအရကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ (က)ယင်း၏ ကေန္တ အာရမ္မဏိကတရား (ခ)အနေကန္တအာရမ္မဏိကတရား တို့ကိုလည်း ကုန်စင်အောင် ညွှန်ပြပါ။

ဖြေ - ဝိပုလံ သုခံ အရ - နိဗ္ဗာန် ဖြစ်ပါသည်။

(က) ယင်း၏ကေန္တအာရမ္မဏိက- (၃၄ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

(ခ) အနေကန္တ အာရမ္မဏိက - (၃၄ -ခု၊ ဝိနည်းအဖြေ၌ ပါပြီး)

http://www.dhammadownload.com

၁၃၆၀ - ခုနှစ် ဖြေပုဒ်

၁။ ပဌမယာမာတိက္ကန္တေ သဗ္ဗေသု နိဒ္ဒိ ဩက္ကမန္တေသု ၌ ပဌမယာမာတိက္ကန္တေ ကို ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ ယင်း၌ ရှေ့ပုဒ်ဝယ် နာမ်ဝိဘတ်သက်သောသုတ်ကိုသာ ညွှန်ပြပြီး၊ နိဒ္ဒိကို သတ္တမီ ဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ စဉ်ပါ။

ဖြေ -ပဒစ္ဆေဒ-ပဌမယာမာတိက္ကန္တေ - ပဌမယာမေ+အတိက္ကန္တေ၊ နာမ်ဝိဘတ် သက်သောသုတ် -ကာလဘာဝေသုစ သုတ်ဖြစ်ပါသည်။

နိဒ္ဒိ သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့် နာမပဒမာလာ-

သ - နိဒ္ဒါယ, နိဒ္ဒါယံ နိဒ္ဒါသု ။

၂။ မိတရာ မေ အက္ခာတော သာမိ -၌ မေဝယ်နာမ်ဝိဘတ်သက် ရာ အနက်ကိုစပ်ရာပုဒ်အားလျော်စွာညွှန်၍၊ ဒိပံ ကယိရာထ မေဓာဝီ ၌ ကယိရာထကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း တွက်ပြပါ။

ဖြေ - မေ ဝယ် နာမ်ဝိဘတ်သက်ရာအနက် -

အက္ခာတော၌ စပ်ခိုက် - သမ္ပဒါန်အနက်၊

မိတရာ ၌ စပ်ခိုက် - သာမိအနက် ဖြစ်ပါသည်။

ကယိရာထ အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်း - ကယိရာထကို ကရတည်၊ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဆုံးသရ ချေ၊ ထေဝိဘတ်သက်၊ ယိရပစ္စည်းသက်၊ကွစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် နောက်ယိရကြောင့် ဓာတွန် ရ်ကိုချေ၍ ထေမှ ဧကိုလည်း အာပြု၊ ရခွင်း ချေ ကပ်၊ ကယိရာထ ပြီး၏။ (ရှု -၃၁၉)

၃။ သတ္ထာ အလံ ဝေတ္တကေန စိတ္တပ္ပသာဒေန ဣမဿာတိ

http://www.dhammadownload.com

ပဋ္ဌာနမိ ၌ စိတ္တပ္ပဝေသာဒေနဝယ် နောက်ပုဒ်၏ (က)သုဒ္ဓကတ္တတ္တအရ (ခ) ဟေတုကတ္တတ္တအရ ဖြစ်သင့်သောတရားတို့ကို ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်တကွကောက်ပြ၍၊ (ခ)အရတရားနှင့် ယှဉ်နိုင်သော စေတသိက် တို့ကိုသာ တိကျစွာ ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - စိတ္တပ္ပဝေသာဒေန ဝယ် နောက်ပုဒ်၏(က) သုဒ္ဓကတ္တတ္တအရ (မဂ္ဂကုသလာလိသန္တာန်၌)သဒ္ဓါပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)ပါးတွင် တစ်ပါးပါး၊

ဟေတုကတ္တတ္တ အရ -

(မြတ်စွာဘုရားသန္တာန်၌) မဟာကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်(၄)ပါးတွင် တစ်ပါးပါး၊

(ခ)အရတရားနှင့် ယှဉ်နိုင်သော စေတသိက် -

အညသမာန်းစေတသိက်(၁၃)ပါး၊ ဝိရတီကြဉ်သောဘနစေတသိက် (၂၂)ပါး၊ ပေါင်း (၃၅)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ဒေဝဒတ္တော ပေါထုဇ္ဇနိကံ ဣဒ္ဓိပတ္တော ၌ ဣဒ္ဓိအရဖြစ်သင့်သောတရားကိုကောက်ပြ၍၊ ဝေဒနာဒိဆတ္တကဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဣဒ္ဓိအရ - ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဉ်ကိစ္စတပ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ် ပဉ္စမဈာန် ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဒနာ - ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊

ဟိတ် - တိဟိတ် (အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ)၊

ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊

ဒွါရ - မနောဒွါရ၊

အာရုံ - အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ် အလုံးစုံအာရုံ၊

ဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ) ဖြစ်ပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

၁၃၆ါ - ခုနစ် ဓမ္မပဒ

၁။ ဒွါရံ ပိဒဟာပေတွာ ၌ နောက်ပုဒ်၊ ပစ္စုသကာလေ သဗ္ဗေသု အနုဋ္ဌိတေသုယေဝ ဝိဟာရံ အာဂစ္ဆတိ ၌ အနုဋ္ဌိတေသု ပုဒ်တို့ကို ဖြစ်သင့်သမျှ ပဒစ္ဆေဒပြု၍၊ ပစ္စုသကာလေပုဒ်ကို ကာရကရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီး၊ ဒါယန္တကိုနာမပဒမာလာစဉ်ပါ။

ဖြေ - ပဒစ္ဆေဒ -ပိဒဟာပေတွာ - အပိ+ဒဟာပေတွာ

အနုဋ္ဌိတေသု - န+ဥဋ္ဌိတေသု၊ (တစ်နည်း) အန်+ဥဋ္ဌိတေသု၊

ပစ္စုသကာလေ ကာရကရုပ်ကျဉ်း- ပစ္စုသကာလတည်၊ ဩကာသေသတ္တမီသုတ်ဖြင့်သတ္တမီဧကဝုစ်သ္မိံဝိဘတ်သက်၊ သ္မာသ္မိံနံဝါသုတ်ဖြင့် သ္မိံ ဝိဘတ်ကို ဧပြု၊ လခွင်း ချေ ကပ်၊ ပြီး၏။

ဒါယန္တ နာမပဒမာလာ -

ပ - ဒါယန္တံ ဒါယန္တာ, ဒါယန္တာနိ

အာ- ဘော ဒါယန္တ, ဒါယန္တာ ဘဝန္တာနိ ဒါယန္တာ, ဒါယန္တာနိ

ဒု - ဒါယန္တံ ဒါယန္တေ, ဒါယန္တာနိ

တ - ဒါယန္တေန ဒါယန္တေဟိ, ဘိ

(စသည်ဖြင့် စိတ္တာဒိဂိုဏ်းအတိုင်း စဉ်ပါ)

၂။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဓမ္မကထံ သုတွာ ဓမ္မဿ အဓိဂတတ္တာ၌ ဓမ္မဿပုဒ်ကို ဖြစ်သင့်သမျှ စာစပ်ပြ၍၊ ဗဟုံ ဓနံ ခီယိ၌ ကြိယာပုဒ်ကို အာချာတ်ရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြီး၊ ဂစ္ဆ နံ ဒါယန္တံ ယာစဿု ၌ နောက်ဝါကျကို ဖြစ်သင့်သော ကတ္တားကံများ ပြည့်စုံအောင်ထည့်၍ ဝတ္တမာန်တိဝိဘတ်ဖြင့် ဟေတုကတ္တား ဟောဝါကျ စီကုံးပြပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - စာစပ် - ဓမ္မသကား 'ဧ'ဟူ၍ အနက်ပေးရသောကြောင့် အဓိဂတတ္တာဝယ်တ္တဟူသောဇာဟျတ္တ၌သမ္ဗာန်, သတ္တိမန္တ၊ တ္တဟူသော ဇာဟျတ္တကား သမ္ဗန္ဓိ, သတ္တိ။

(တစ်နည်း) ဓမ္မသကား 'ကို'ဟူ၍ အနက်ပေးရသောကြောင့် အဓိဂတတ္တာဝယ် အဓိဂတဟူသော အန္တာတ်ပုဒ်၌ ကမ္မ, ဝါစ္စ, တုလျတ်၊ အဓိဂတကား ကမ္မိ, ဝါစက, လိင်္ဂတ်။

ကြိယာပုဒ် အာချာတ်ရုပ်တွက် -

ခီယိကို ခီတည်၊ ခီ-ခယေအနက်၌ ဓာတ်အမည်မှည့်၊ အဠတနီဣ်ဝိဘတ်သက်၊ဒိဝါဒိယပစ္စည်းသက်၊ကွစိဓာတု သုတ်ကြီးဖြင့်ဣကိုက္ကရသပြု၊ယ,က္ကသို့ကပ်၊ ခီယိ ပြီး၏။

ဟေတုကတ္တားဟော ဝါကျ-

ရာဟုလမာတာ (ကတ္တား) ရာဟုလကုမာရံ (ကံ) နံ ဒါယဇ္ဇံ ယာစေတိ (ယာစာပေတိ, ယာစယတိ, ယာစာပယတိ)။

၃။ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ ၌ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာအရ စက္ခုပါလ ထွေရဝတ္ထုကို ထောက်၍ အတိအကျ ကောက်ပြပြီးလျှင် ဥပဓာရေန္တော ဣက္ခံ အဒ္ဒသ ၌ အဒ္ဒသအရ ဖြစ်ထိုက်သော စိတ်ကို တိကျပီပြင်စွာ ဖော်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ- မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာအရ -

ဒေါမနဿသဟဂုတ် ပဋိဃသမ္ပယုတ်စိတ် ဖြစ်ပါသည်။

အဒ္ဒသအရ ဖြစ်ထိုက်သောစိတ် -

ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ကိစ္စတပ်သော ရူပါဝစရကြိယာ ပဉ္စမဈာန် ဖြစ်ပါသည်။

၄။ သုဘာနုပဿိံ ဝိဟရန္တံ ၌ အနုပဿိအရ ဖြစ်ထိုက်သော

http://www.dhammadownload.com

တရားကို အတိအကျကောက်ပြ၍၊ ယင်းတရားကိုဟိတ်, ကိစ္စ, ဒွါရ, အာရုံတို့ဖြင့် ဝေဖန်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - အနုပဿီ အရ - (၂၂ -ခု၊ ၃၅ -ခု၊ ဓမ္မပဒအဖြေ၌ ပါပြီး)

၁၃၆၂ - ခုနှစ် ဓမ္မပဒ

၁။ ဒီဃရတ္တံ ဥနောဒရောသိ ၌ ဥနောဒရောသိ ကို ဖြစ်သင့်သမ္ဗုဒ္ဓစ္ဆေဒပြု၍၊ ပဒ္ဓံ ယထာ ကောကနဒံ သုဂန္ဓံဝယ် ပဒ္ဓံကို သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းတွက်ပြပြီးလျှင်၊ စန္ဒသူရိယာ ဥဘယတ္ထ ဒိဿရေ ၌ စန္ဒသူရိယာကို နာမပဒမာလာ စဉ်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဥနောဒရောသိ - ဥန+ဥဒရော+အသိ၊
(တစ်နည်း)ဥနောဒရော+အသိ၊(တစ်နည်း)ဥနော+ဥဒရော+အသိ
ပဒ္ဓံ သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း - (၃၉- ခု၊ ဓမ္မပဒအဖြေ၌ ပါပြီး)

စန္ဒသူရိယာ နာမပဒမာလာ -

ပ -	စန္ဒသူရိယာ	အာ -	ဘောန္တော စန္ဒသူရိယာ
ဒု -	စန္ဒသူရိယေ	တ -	စန္ဒသူရိယေဟိ, ဘိ
စ -	စန္ဒသူရိယာနံ	မီ -	စန္ဒသူရိယေဟိ, ဘိ
ဆ -	စန္ဒသူရိယာနံ	သ -	စန္ဒသူရိယေသု ။

(ရှု -၂၀၉အရ ဗဟုဝုစ်ချည်းစဉ်ပါ)

၂။ အဝိစိသန္တာပေါနာမ ယောဇနသတေ ဌတွာ ဩလောကေန္တဿ အက္ခီနံ ဘိဇ္ဇနသမတ္ထော ပရိဠာဟော ဟောတိ ဝယ် အက္ခီနံ၌ ဝိဘတ်, ဝိဘတျတ္ထ, ဝိဘတ္တိဝိပိသုတ် တို့ကို တိကျစွာညွှန်ပြ၍၊ ပရိဠာဟော မှ ဓာတ်ကိုသာယူပြီး ဝတ္ထ

http://www.dhammadownload.com

မာန်ဝိဘတ်ဖြင့် ကာရိယစုံစွာ သုဒ္ဓကမ္မရုပ် အာချာတ ပဒမာလာ စဉ်ပြခဲ့ပါ။

ဖြေ - အကွိန် ၏ ဝိဘတ် - ဆဋ္ဌီပဟုစ် နံဝိဘတ်၊
ဝိဘတျတ္ထ - ဒုတိယာအနက်၊ ဝိဘတ္တိဝိဓိ - ဒုတိယာပဉ္စမီနဋ္ဌသုတ်

သုဒ္ဓကမ္မရုပ် အာချာတပဒမာလာ -

(တေ) ဒယျတေ, ဍယျတေ (အန္တေ) ဒယျန္တေ, ဍယျန္တေ
(သေ) ဒယျသေ, ဍယျသေ (ဝှေ) ဒယျဝှေ, ဍယျဝှေ
(ဧ) ဒယျေ, ဍယျေ (မှေ) ဒယျာမှေ, ဍယျာမှေ ။

၃။ ယောနိသော မနသိကာရေန ပစ္စဝေက္ခဏေန ဝေရာနိ ဝူပသမ္မန္တိ ၌ ပစ္စဝေက္ခဏာအရ ဖြစ်သင့်သော ပရမတ္ထတရားကို ကောက်ပြ၍၊ ယင်း၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မများကိုလည်း ပြဆိုခဲ့ပါ။

ဖြေ - ပစ္စဝေက္ခဏာ အရ -

မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးပါးရှိ ပညာ၊

သမ္ပယုတ္တဓမ္မ - မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်လေးပါး၊ထို၌ယှဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက်(၁၃)ပါး၊ အရင်းခံ ပညာကြဉ်သောဘနစေတသိက် (၂၄)ပါး၊ပေါင်း (၃၇)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

၄။ ဗုဒ္ဓါနံ ဒေသနံ သုတွာ မဂ္ဂဖလပဋိဝေဓံ ကရိဿတိ ၌ မဂ္ဂအရ မုချအားဖြင့်ဖြစ်သင့်သော ပရမတ္ထတရားများကို တိကျစွာကောက်ပြ၍ ယင်းတရားများတွင် (က)သောမနဿဝေဒနာဖြစ်သင့်သောတရား၊ (ခ)ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်သင့်သော တရား၊(ဂ)ဟာဒယဝတ္ထုကိုကေန်မှီသောတရား၊ (ဃ)ဟာဒယဝတ္ထု ကို အနေကန်မှီသောတရားများကိုလည်း ပြဆိုခဲ့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဖြေ - မဂ္ဂအရ မုချအားဖြင့် - မဂ်လေးပါး ဖြစ်ပါသည်။
(အကျယ် ၂၀ ဖြစ်ပါသည်)

(က) သောမနဿဝေဒနာ ဖြစ်သင့်သောတရား -
မဂ် ပထမစျာန် (၄)ပါး၊ ဒုတိယစျာန် (၄)ပါး၊ တတိယ စျာန် (၄)ပါး၊ စတုတ္ထစျာန် (၄)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

(ခ) ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဖြစ်သင့်သောတရား မဂ်ပဥ္စမစျာန် (၄)ပါး၊

(ဂ) ဟဒယဝတ္ထုကို ကေန်မှီသော တရား -
သောတာပတ္တိမဂ် (အကျယ် ၅-ပါး)

(ဃ) ဟဒယဝတ္ထုကို အနေကန်မှီသော တရား -
အထက်မဂ် (၃)ပါး၊ (အကျယ်၁၅-ပါး)

၁၃၆၃ - ခုနစ် ဓမ္မပဒ

၁။ အဒိန္နပုဗ္ဗကောတွေ၀၊ ဝေါလောကေန္တော တို့ကို ပဒစ္ဆေဒ ပြု၍၊ ဒုဗ္ဗစော်ကို သန္ဓိရုပ်ကျဉ်းစီရင်ပြီးလျှင်၊ ပဏ္ဏောသာဟိ နေ ၌ နေကို နာမ်ရုပ်ကျဉ်း စီရင်ခဲ့ပါ။

ဖြေ -ပဒစ္ဆေဒ -အဒိန္နပုဗ္ဗကောတွေ၀ - အဒိန္နပုဗ္ဗကော+က္ကတိ+ဧဝ၊
ဝေါလောကေန္တော - ဝိ+အဝ+လောကေန္တော၊

ဒုဗ္ဗစော သန္ဓိရုပ်ကျဉ်း -
ဒုဗ္ဗစောကို ဒု+ဝစောဟုပုဒ်ဖြတ်၊ ပရဒွေဘာဝေါ ဌာနေ သုတ်ဖြင့် ဝ၏သဒိသဒွေဘော် ဝလာ၊ ဒေါဓဿေစသုတ် ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဝနှစ်လုံးကို ဗနှစ်လုံးပြု၊ ဒုဗ္ဗစော ပြီး၏။

နေ နာမ်ရုပ်ကျဉ်း -နေကို တ,တည်၊ ကမ္မတ္ထေဒုတိယာသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာဗဟုဝုစ်ယောဝိဘတ်သက်၊ တဿဝါနတ္တံသဗ္ဗတ္ထ

http://www.dhammadownload.com

သုတ်ဖြင့် တကိုနပြု၊ သဗ္ဗယောနိနမာဒေသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာယော ဝိဘတ်ကို ပြေ၊ နခွင်း ချေကပ်၊ နေပြီး၏။

၂။ အရေ ဒုဗ္ဗိနီတာ တုမှေ မမ ဇာမာတရံ ဟတ္ထာဒီသု ဂဟေတုံ အနနုစ္ဆဝိကာ ဝယ် ဇာမာတရံ ၌ ဝိဘတျတ္ထနှင့် ဝိဘတ္တိဝိမိသုတ်တို့ကို ဟတ္ထာဒီသု၏ အနက်အားလျော်စွာ ထောက်ဆဖြေဆိုပြီးလျှင် ဒုဗ္ဗိနီတာ ၌ ဓာတ်ကိုသာယူ၍ အဓွတနီပရဿပုဒ်ဖြင့် အာချာတပဒမာလာ စဉ်ခဲ့ပါ။

ဖြေ - ဟတ္ထာဒီသု - လက်တို့ကိုဟု အနက်ပေးလျှင် -
ဇာမာတရံ - ၌ ဝိဘတျတ္ထ - ဆဋ္ဌီအနက်၊
ဝိဘတ္တိဝိမိ - ကွစိဒုတိယာ ဆဋ္ဌီနမတ္ထေ၊
ဟတ္ထာဒီသု - လက်တို့၌ဟု အနက်ပေးလျှင် -
ဇာမာတရံ - ၌ ဝိဘတျတ္ထ - အဝုတ္တကံ အနက်၊
ဝိဘတ္တိဝိမိ - ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာသုတ်။
အာချာတပဒမာလာ - (ဒုဗ္ဗိနီတာသည် နီဓာတ်ဖြစ်၍)
(ဤ) အနယိ, နယိ, အနယိ, နယိ၊
(ဦ) အနယုံ, နယုံ, အနယိံသု, နယိံသု၊
(ဩ) အနယော, နယော, အနယ, နယ, အနယိ, နယိ၊
(တ္ထ) အနယိတ္ထ, နယိတ္ထ, အနယုတ္ထ, နယုတ္ထ၊
(က္ကံ) အနယိံ, နယိံ၊
(မှာ) အနယိမှာ, နယိမှာ, အနယိမှ, နယိမှ, အနယုမှာ, နယုမှာ, အနယုမှ, နယုမှ။

၃။ အရုဏုဂ္ဂမနံ နိဝါရေတိ ၌ ဓာတ်အရတရားကို တိကျစွာ ကောက်ပြ၍၊ (က)ယင်းတရား၏ ပြုဖွယ်ကိစ္စ (ခ) ယင်း

http://www.dhammadownload.com

တရား၏ ဖြစ်ရာဒွါရနှင့် (ဂ) ယင်းတရား၏ မှီရာဝတ္ထု တို့ကိုလည်း ညွှန်ပြပါ။

ဖြေ - ခါတ်အရတရား - ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်ကိစ္စတပ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ် ပဉ္စမစျာန်၊

(က) ယင်းတရား၏ ပြုဖွယ်ကိစ္စ - ဇောကိစ္စ၊

(ခ) ယင်းတရား၏ ဖြစ်ရာဒွါရ - မနောဒွါရ၊

(ဂ) ယင်းတရား၏ မှီရာဝတ္ထု - ဟဒယဝတ္ထု (အမြဲမှီ)၊

၄။ ဖုသန္တိ မီရာ နိဗ္ဗာန် ၌ ဖုသန္တိအရ ဖြစ်ထိုက်/မဖြစ်ထိုက်သော ပရမတ္ထတို့ကို သမ္ပယုတ္တဓမ္မနှင့် တကွ ခွဲခြားကောက်ပြ၍၊ ဖြစ်ထိုက်သောပရမတ္ထဓမ္မ၏ အာရမ္မဏိက ဖြစ်သော အဟိတ်စိတ်, မဟဂ္ဂုတ်စိတ် တို့ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။

ဖြေ - ဖုသန္တိအရ ဖြစ်ထိုက်သောတရား -
ဖိုလ်လေးပါး၊ ထိုနှင့်ယှဉ်သော အညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၃) ပါး၊ ပေါင်း (၃၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

မဖြစ်ထိုက်သောတရား - မဂ်လေးပါး၊ ထိုနှင့်ယှဉ်သောအညသမာန်းစေတသိက် (၁၃)ပါး၊ အပ္ပမညာကြဉ် သောဘနစေတသိက် (၂၃) ပါး၊ ပေါင်း (၃၆)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

ဖြစ်ထိုက်သော ပရမတ္ထဓမ္မ၏ အာရမ္မဏိကဖြစ်သော အဟိတ်စိတ် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်၊

မဟဂ္ဂုတ်စိတ် -ရူပါဝစရကြိယာ ပဉ္စမစျာန်စိတ် (၁)ပါး ဖြစ်ပါသည်။ (ကြိယာအဘိညာဉ်)

✧✧✧✧✧

http://www.dhammadownload.com

ကျမ်းပြီးနှင့်ပတ္ထနာ

သမ္ဘတ္တော ပရိယောသာနံ, အယံဂန္ထော သုသာဓုကံ၊
မာနိတော သဗ္ဗသောတူနံ, သဗ္ဗဒါ ဟိတအာဝဟံ။

သဗ္ဗသောတူနံ- ပညာလိုလား, လုံ့လအားဖြင့်, ကြိုးစားနေကြ အလုံးစုံသော သောတုဇနတို့၏၊ (ဝါ)တို့သည်၊ မာနိတော- မေးဖြေ ကိစ္စ, ထင်ရှားပြသဖြင့်, အားရမပြတ်, မြတ်နိုးအပ်ထသော၊ သဗ္ဗဒါ (သဗ္ဗဒါဧဝ)- နေ့ရောညဉ့်ပါ, ကွဲမကွာဘဲ, လျင်စွာမတိမ်း, အခါခပ်သိမ်းသာလျှင်၊ ဟိတအာဝဟံ- ပညာကြီးမား, စီးအပွားကို, မှတ်သားမပြတ်, ရွက်ဆောင်တတ်သော၊ အယံဂန္ထော- သဒ္ဒါ-သဂြိုဟ် နည်းထိုထိုကို, ပြဆိုတင့်လျှမ်း, ဤအဖြေကျမ်းသည်၊ သုသာဓုကံ- ခက်ခဲကျော်လွှား, လုံ့လအားဖြင့်, ကြိုးစားသေချာ, ကောင်းမွန်စွာသာလျှင်၊ ပရိယောသာနံ- ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ, ဘေးရန်ကွာ၍, မှန်စွာမယွင်း, ပြီးဆုံးခြင်းသို့၊ သမ္ဘတ္တော- ထောင့်သုံးရာဝယ်, ငါးနှစ်ဆွယ်၍, တင့်တယ်ညီညွတ်, သီတင်းကျွတ်၌, ကင်းလွတ်မသွေ, ရောက်ခဲ့ပါပေသတည်း။

ပုညေနာနေန စညေန, ဒုက္ခက္ခယံ လဘာမဟံ၊
ပဿန္တာစ က္ကမံ ဂန္ထံ, ဇယံ လဘန္တု သာဓဝေါ။

အဟံ- အမေး ဖြေကျမ်း, နည်းစုံပွမ်း၍, ကြိုးပမ်းသေချာ, ပြုစုရသောငါသည်၊ အနေနပုညေန- လေ့လာသူများ, ဉာဏ်တိုးပွားဖို့, ကြိုးစားပြုစု, ဤကောင်းမှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ အညေနပုညေနစ - ရှေးယခင်က, များပြားလှသည့်, ကြိုးစားပြုစု, မြတ်ကောင်းမှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခက္ခယံ - ဒုက္ခခပ်သိမ်း, ချုပ်ပြတ်ငြိမ်းသည့်, ဇာတ်သိမ်းရာမှန်, မြတ်နိဗ္ဗာန်ကို၊ လဘာမိ- လွယ်ကူလျင်မြန်, အသိဉာဏ်ဖြင့်, ကေန်ဆုကို, ရရပါလို၏၊ က္ကမံ ဂန္ထံ - သဒ္ဒါသဂြိုဟ်, နည်းထိုထိုကို, ပြဆိုတင့်လျှမ်း, ဤအဖြေကျမ်းကို၊ ပဿန္တာ- ဉာဏ်လျှင် ရှေ့သွားသိလိုအားကြောင့်, မှတ်သားနေ့ည, ကြည့်ရှုကြကုန်သော၊ သာဓဝေါ- အသိဉာဏ်တိုးပွား, သုတများအောင်, ကြိုးစားစုဆောင်း, သူတော်ကောင်းတိုသည်လည်း၊ ဇယံ- အမေးပုစ္ဆာ, ပြဿနာ၌, အောင်ရာအောင်မှု, အောင်ကြောင်းဆုကို၊ လဘန္တု- ကိုယ်စိတ်ရွှင်လန်း, မပင်ပမ်းဘဲ, တင့်ဆန်းမသွေ, ရနိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။